LJUBLJANA,
TOREK, 22. MAJA 1990

DELO

LETO XXXII • ŠT. 117 • CENA 6 DINARJEV

DELO« IZHAJA OD 1. MAJA 1959 PO ZDRUŽITVI »LJUDSKE PRAVICE«, KI JO JE 5. OKTOBRA 1934 USTANOVILA KOMUNISTIČNA PARTIJA V SLOVENIJI, IN »SLOVENSKEGA POROČEVALCA«, KI GA JE LETA 1941 USTANOVILA OSVOBODILNA FRONTA SLOVENSKEGA NARODA

GLAVNI UREDNIK BOŽO KOVAČ
ODGOVORNI UREDNIK TIT DOBERŠEK

Gospodarstvo in finance: Iz nelikvidnosti z zmanjševanjem davkov – Trg nas je zresnil – Napovedovalec gospodarskih vojn – Prodor funta

TEMA DNEVA

Nikoli dosežen ideal

Čudno, da imamo novinarji prav zdaj, ko so ustvarjene razmere za razvoj avtonomnega, neodvisnega in profesionalnega novinarstva, polna usta svobode javne besede. Res je sicer, da smo si meje svobode javne besede slovenski novinarji razširili že v bivšem enopartijskem režimu. A bolj zato, ker je bil ta režim v zadnjih nekaj letih – vsaj kar zadeva javno besedo – hudo liberalen, kot zaradi lastnega cehovskega poguma. In morda zato zdaj bolj sebi kot javnosti in novi oblasti pripovedujemo, da si teh meja ne bomo pustili ožiti, za nobeno ceno ne.

Profesionalna avtonomija in neodvisnost novinarstva sta – tako kot objektivna informacija – nikoli dosežen etični ideal ljudi, ki se ukvarjajo z novinarstvom. Ne le pri nas, povsod v svetu je tako. Izkušnje nas učijo, da se v demokratičnih parlamentarnih družbah kronisti vsakdanjika tem idealom bolj približajo kot v družbah, kjer vlada ena sama ideologija, ena sama resnica. Za opravljanje novinarskega poklica je v prvi vrsti družb treba imeti veliko znanja in osebnega poguma, v drugi predvsem poslušnosti in pohlevnosti. Notranje etične stiske kronistov vsakdanjika pa so ne glede na režim, v katerem in o katerem pišejo, enake. Bertolt Brecht jih je zajel v misel, ki pravi, da se zdi tako samoumevno, da tisti, ki piše, piše resnico, da nič ne zamolči, da ne zapiše nič neresničnega, a kaj, ko je pri tem poslu tako težko ne uklanjati se močnim in tako lahko varati nemočne.

Tej pasti se slovenski novinarji zdaj, ko smo kot družba končno prestopili iz političnega monizma v demokratični pluralizem, nismo ognili. Le centrov moči je zdaj več. In morda jim bo zato lažje reči ne, ko bodo v imenu višjih političnih ciljev od nas terjali ali vsaj pričakovali, da kakšna dejstva iz naše stvarnosti javnosti zamolčimo, prikrijemo.

SLAVA PARTLIČ

SVOBODA TISKA

Karikatura: Franco Juri

Romunski predsednik bo postal Ion Iliescu

Čeprav so rezultati volitev delni, velikih sprememb ne more biti več – Zmagala je Fronta narodne rešitve – Namigi na nepravilnosti

OD NAŠEGA POROČEVALCA

BUKAREŠTA, 21. maja – Sodeč po prvih delnih rezultatih – dva milijona preštetih glasov med 12. in 14. uro – je vladajoča Fronta narodne rešitve prepričljiva zmagovalka prvih povojnih svobodnih parlamentarnih volitev v Romuniji, njen kandidat, dosedanji začasni predsednik Ion Iliescu pa bo novi predsednik države.

Po teh podatkih je Iliescu na tokratnih volitvah zbral kar 89 odstotkov glasov, Radu Câmpeanu iz liberalne stranke 8 odstotkov in Ion Ratiu, kandidat kmečke stranke, komaj 3 odstotke glasov; statistično gledano ne more priti več do večjih sprememb in iz tega vidika je predsedniških volitev konec. Fronta narodne rešitve pa bi, če bi trenutni rezultati obveljali do konca, dobila 66 odstotkov sedežev v spodnjem, predstavniškem domu novega parlamenta in 67 odstotkov v zgornjem domu, senatu. Druga najmočnejša stranka v obeh domovih bo liberalna stranka (8 oziroma 7,6 odstotka), tretja demokratična zveza Madžarov v Romuniji (6,5 odstotka v obeh domovih), četrto ekološko združenje (po 4 odstotke), šele peta pa kmečka stranka

ION ILIESCU, zmagovalec na volitvah

(3 oziroma 2,5 odstotka sedežev). Po nekaterih ocenah je bila volilna udeležba več kot 90-odstotna: v nedeljo do 20. ure je volilo 75 odstotkov volilnih upravičencev, toda zaradi velikih zapletov na voliščih so nekje volitve podaljšali čez polnoč (v Temišvarju so končali ob treh zjutraj, v Bukarešti pa šele ob pol petih), zato ocenjujejo, da je bila volilna udeležba tako visoka.

Prve svobodne volitve po 44 letih komunizma so potekale povsem mirno. Na univerzitetnem trgu sicer ves čas mirno demonstrirajo, v glavnem študentje, ki sredi ulice, po njihovo imenovane »prostor, osvobojen romunskega neokomunizma«, v glavnem prepevajo, toda »parlament huliganov«, kot jih je poimenovala Romania Libera, doslej ni povzročil nobenega incidenta. Več hude krvi je povzročil liberalni predsedniški kandidat Radu Câmpeau, ki je ob objavi prvih rezultatov – zanesljive izide bo mogoče izvedeti jutri – dejal, da ga omenjene številke spominjajo na »pretiravanja iz Ceausescovih časov« in da bo treba še »proučiti številne nepravilnosti«, ki da so se dogajale na voliščih. Tuji opazovalci se v glavnem strinjajo, da so volitve potekale v redu, le predstavnik socialistične internacionale, Španec Perez je – tako kot Câmpeanu – izjavil, da bo treba ustanoviti komisijo, ki bo pregledala vse nepravilnosti, s čimer se je strinjal tudi Bushov odposlanec. Čeprav se takšna in podobna nezaupljiva stališča vse pogosteje pojavljajo, najbrž ni realno pričakovati, da bi lahko volitve razveljavili, saj baje ni bilo takšnih kršitev, ki bi neposredno vplivale na izide volitev. Veliki poraženec Ion Ratiu iz kmečke stranke se sicer ni spuščal v takšne analize, vseeno pa je ob prvih rezultatih dejal: »Nisem vedel, da so Romuni tako neumni.« Več na 6. strani.

DARIJAN KOŠIR

Potonila ladja: 130 mrtvih in pogrešanih

DŽAKARTA, 21. maja (AP) – Danes je v indonezijskih ozemeljskih vodah kakih 1600 kilometrov severovzhodno od Džakarte potonila potniška ladja. Domnevajo, da se je prevrnila zaradi neurja. Kot so sporočili, je bila ladja registrirana za prevoz 110 potnikov, v trenutku nesreče pa je bilo na ladji 133 ljudi. Do zdaj so iz morja potegnili 56 trupel, druge pa še vedno pogrešajo.

DANES V DELU

- **Odmevi na razoroževanje**
  Tisti, ki so orožje oddali, ga zdaj hočejo nazaj
- **Še ena protibirokratska revolucija v Vojvodini**
  Prav gotovo ni naključje, da je Slobodan Milošević zahteval umik utrujenih in preplašenih ravno med obiskom v Vojvodini
  stran 2
- **Zapisniki z volitev, ki jih ni bilo?**
  Kaj se je dogajalo ob volitvah v Krškem?
- **Lilet gre v razprodajo**
  Kaj bo z delavci, nihče ne ve
  stran 3
- **Del dopolnil bi bil lahko sprejemljiv, toda ne tista, ki krepijo federacijo**
  Kakšna bo nova zvezna ustava?
  stran 7
- **Sporazum brez pravdanja?**
  Obravnava tožbe UK ZSMS proti ustanoviteljem Demokracije preložena na jesen
  stran 11

PRAZNIK SLOVENSKIH NOVINARJEV – Zlato odličje za prof. Nika Koširja. (Foto: Zoran Vogrinčič)

Novinarska priznanja

Tomšičeve nagrade niso več le cehovsko priznanje – Nagrada za življenjsko delo Slavku Frasu, za vrhunske dosežke pa Ljerki Bizilj in Branetu Nešoviću

LJUBLJANA, 21. maja – Danes je bila v slovenski skupščini slovesna podelitev Tomšičevih nagrad. Po dolgotrajnih prizadevanjih slovenskih novinarjev so bile te nagrade z lanskimi spremembami zakona o javnem obveščanju slednjič povzdignjene na raven najvišjih priznanj republike za dosežke v novinarstvu in so torej – letos prvič – več kot skromno priznanje ceha, kar so bile doslej.

Jurij Gustinčič, nestor slovenskega novinarstva, je v svojem slavnostnem govoru razmišljal o novinarstvu in politiki, o produktivni napetosti, ki vlada med tema dvema profesijama. »Lepo bi bilo, če bi se med našimi politiki in novinarji ustvarilo vzdušje prijateljsko-kritičnega sodelovanja, brez podtikanja in brez laskavosti, brez zalezovanja, ampak tudi brez podrepništva, brez skupnega ali vzporednega cinizma do ljudstva, pa tudi brez prilizovanja ljudstvu ali volilni bazi, ki nima vedno prav,« je med drugim dejal.

Kar zadeva vrhunske dosežke v novinarstvu, je posebna skupščinska komisija, sestavljena iz novinarjev in uglednih znanstvenih, strokovnih in javnih delavcev, prejela letos kar 34 predlogov za nagrade. Podelila jih je osem, in sicer: zlato odličje kot posebno priznanje novinarjem, ki so med NOB in v povojnem obdobju prispevali k razvoju slovenskega novinarstva, sta prejela Niko Košir in Drago Vresnik. Nagrado Toneta Tomšiča za življenjsko delo je dobil Slavko Fras. Nagradi za vrhunske dosežke v novinarstvu v letu 1989 Ljerka Bizilj in Branimir Nešović. Nagrade iz sklada Toneta Tomšiča za kakovostno novinarsko poročanje in komentiranje pa Mirko Bogataj, Bojan Veselinović in Darka Zvonar.

Tudi sicer je bil današnji dan zaznamovan z novinarstvom, s stiskami in načrti kronistov naše vsakdanjosti. Dopoldne so se namreč slovenski novinarji sestali na izrednem občnem zboru svojega društva, sprejeli nov statut in pravilnik o pogojih za sprejem in prenehanje članstva, torej dokumeta, ki naj bi vsak po svoje prispevala k rasti avtonomnosti in neodvisnosti novinarske stroke in k dvigu profesionalnih in etičnih norm za opravljanje tega poklica. O povezovanju Društva novinarjev Slovenije v Zvezo novinarjev Jugoslavije pa je skupščina menila, da je sprejemljiva le takšna povezava profesionalnih novinarskih združenj in organizacij, ki ne bo krnila njihove avtonomnosti, pač pa bo zagotavljala koordinacijo

Več na 2. strani.

SLAVA PARTLIČ

Žalost in ogorčenje na zasedenih ozemljih

Štiridnevna splošna stavka v znak žalovanja za pobitimi Palestinci – Spet krvavi obračuni

TEL AVIV, 21. maja (Tanjug) – Včerajšnji pokol Palestincev v izraelskem mestecu Rishon Le Zion, ogorčenje zaradi zločina, ki ga je zagrešil umsko moteni Izraelec, in spopadi z izraelsko armado so na zasedenih ozemljih povzročili strahotno napetost.

Kot so sporočili, so izraelske oblasti danes začele preiskavo, da bi ugotovile vse podrobnosti v zvezi z umorom, ki ga je zagrešil neki mlad Izraelec. Ta je brez vzroka streljal na Palestince, ki so sedeli na avtobusni postaji, in pri tem ubil osem ljudi, kakih deset pa jih je ranil. Izraelske oblasti trdijo, da gre za »duševno motenega človeka«, ki je bil predčasno odpuščen iz armade in zapora. Uradno objavljeno obžalovanje pa ni moglo zadovoljiti Palestincev. Ti so organizirali več protestnih zborovanj in se spopadli z okupacijskimi oblastmi na zasedenih ozemljih: v minulih 24 urah je bilo v srditih spopadih ubitih sedem Palestincev, 630 pa je bilo ranjenih. Izraelske vojaške oblasti so na zasedenih ozemljih uvedle policijsko uro in vojaško blokado.

● Kot je sporočila policija, je na Palestince v Rishon le Lionu streljal 27-letni Izraelec. Menda je to storil zato, ker ga je zapustilo dekle. V sporočilu je še rečeno, da gre za duševno motenega človeka.

Vodstvo vstaje (Intifade) je v znak žalovanja razglasilo štiridnevno splošno stavko, voditelj PLO Jaser Arafat pa je Palestincem na Zahodnem bregu in v Gazi poslal zahtevo, naj povečajo odpor proti izraelski okupaciji. V Izraelu je poziv Jaserja Arafata povzročil hudo zaskrbljenost, saj je voditelj PLO do zdaj Palestincem naročal, naj se izogibajo oboroženih spopadov z zasedbenimi četami. Če bi Palestinci dejansko vzeli v roke orožje, bi se jim v uporu najbrž pridružili tudi vsi drugi Arabci, ki živijo v Izraelu in ki se do zdaj niso neposredno vključevali v glavne tokove Intifade.

Protestom Palestincev so se pridružile vse arabske države, ki opozarjajo, da skušajo »s prenašanjem odgovornosti na duševno motenega posameznika izraelske oblasti prikriti dobro pripravljen načrt o zadušitvi vsakega palestinskega upora«.

Kot poroča AFP, je bil minulo noč v zahodnem delu Jeruzalema ubit 35-letni Izraelec. Napadalec ga je do smrti zabodel z nožem.

Odgovornost za napad je prevzela organizacija Islamski džihad na zasedenih ozemljih. Neznanec je sporočil, da je »umor izraelskega kolonista, novega priseljenca iz Sovjetske zveze, začetek velikega maščevanja, ki ga pripravlja Islamski džihad«.

Izraelske vojaške oblasti so danes Gazo razglasile za zaprto vojaško območje. V mestu so uvedli policijsko uro. Izraelske vojaške oblasti so sporočile, da skušajo tako preprečiti »nov val palestinskega nasilja«.

Dvovladje v Pribaltiku?

Rusko govoreči prebivalci pribaltiških republik imeli napovedano politično stavko – Ustanovitev vzporednih republiških oblasti v Latviji

OD NAŠEGA DOPISNIKA

MOSKVA, 21. maja – Rusko govoreči prebivalci pribaltskih republik so za danes slicali splošno stavko proti neodvisnosti. Sodeč po estonskih informacijah kaže, da so v republiki organizirali le delne stavke, ki menda ne ovirajo prometa. Večina podjetij normalno obratuje, razmere na ulicah glavnega mesta Tallinna pa kažejo umirjeno podobo.

V Tallinnu so stavke zlasti v tistih podjetjih, ki so pod neposrednim nadzorom zveznih ministrstev. Tako npr. stavkajo v velikem podjetju Motor, ki je obrambne narave, po sporočilu samozvanega stavkovnega komiteja pa naj bi v stavkah sodelovali tudi delavci neruskih narodnosti. Negodovanje, zlasti rusko govorečih Estoncev je povzročila novica, da je več kot 3500 Estoncev na slovesnosti v Tallinnu, ob ustanovitvi tako imenovanih neoboroženih obrambnih odredov, slovesno priseglo zvestobo Estoniji, njihova naloga pa naj bi bila zaščita republiških organov in pomembnih objektov. Predsednik estonske vlade Savisaar je v zvezi s tem izrazil pripričanje, da bodo ti odredi vogalni kamen boja za estonsko neodvisnost.

Politična temperatura v sosednji Latviji se je še za nekaj stopinj dvignila z ustanovitvijo vzporednih republiških oblasti in sicer t. i. Komiteja za zaščito ustave ZSSR in pravic sovjetskih državljanov. Na ustanovnem kongresu v Rigi je namreč 1193 delegatov iz večjih mest in 21 kmetijskih rajonov zahtevalo odstop predsednika vrhovnega sovjeta Latviji Anatolija Gorbunova in ustavitev vseh akcij parlamenta za latvijsko neodvisnost. Pobudniki nove družbene organizacije svojo ustanovitev utemeljujejo z zahtevami, da je na ozemlju republike treba zagotoviti delovanje ustave ZSSR, socialno in pravno zaščito ter varnost prebivalstva na celotnem ozemlju republike, strnitev vseh družbenopolitičnih sil, ki priznavajo izbiro naroda na temelju obnove socializma v ZSSR.

Duhovni očetje zagotavljajo da v organizaciji sodelujejo pripadniki 23 narodnosti, njihov politični profil pa predstavljajo sovjeti delovnih kolektivov, stavkovni komiteji, republiška poslanska skupina Sojuz, vojaška združenja in organizacije itd. Na ustanovnem kongresu so zavrgli deklaracijo vrhovnega sovjeta Latvije o neodvisnosti, hkrati pa so poudarili, da se besede republiškega vodstva razhajajo z njihovimi dejanji, zato naj bi prav novo postavljeni komiteji na vseh ravneh zagotovili narodno soglasje in državljanski mir.

Po sobotnem negativnem odgovoru večine poslancev litovskega parlamenta na zahtevo sovjetskega vodstva o zamrznitvi ali preklicu litovske deklaracije o neodvisnosti zasedajo danes posamične komisije parlamenta, ki naj vendarle oblikujejo oziroma preučijo možne kompromisne predloge za dialog z Moskvo. Peščica poslancev je namreč predlagala zamrznitev deklaracije o neodvisnosti, Moskva pa naj bi se odpovedala gospodarski blokadi in zavezala, da proti Litvi ne bo uporabila vojaške sile.

● Na današnji dan bi vitez atomske dobe, akademik Andrej Dmitrevič Saharov dopolnil 69 let. V njegov spomin neformalne organizacije in združenja organizirajo številne spominske slovesnosti. Če bi Kremelj pred časom prisluhnil nekaterim njegovim pobudam, v katerih je med drugim zagovarjal emancipacijo Pribaltika, bi razpadajoča sovjetska federacija danes nemara imela drugačno podobo.

Posebno pozornost pa je v tukajšnjih krogih povzročila izjava predsednika estonskega parlamenta Arnolda Ruitela, češ da bosta s predsednikom latvijskega parlamenta Anatolijem Gorbunovom že jutri odpotovala na razgovore z Mihailom Gorbačovom in voditelji sovjetskih zveznih republik. Ruitel upa, da se bo tega sestanka udeležil tudi predsednik litovskega parlamenta Vytautas Landsbergis.

MIHA LAMPREHT

Poseben davek za financiranje armade

Vlada predlaga, naj bi zakon sprejeli po hitrem postopku – Odprava začasnih ukrepov

BEOGRAD, 21. maja (Tanjug) – Zvezni izvršni svet je danes poslal skupščini SFRJ osnutek zakona o posebnem zveznem prometnem davku na izdelke in storitve za financiranje Jugoslovanske ljudske armade. Po tem predlogu naj bi izdelke obdavčili 3-odstotno, storitve pa 3- do 20-odstotno.

Predlagatelj pričakuje, da bo tako mogoče zagotoviti 12,8 milijarde dinarjev za financiranje JLA, in sicer 7,88 milijarde od prometnega davka na izdelke in 4,91 milijarde dinarjev od davka na storitve. Najvišji posebni zvezni davek – 20 odstotkov – naj bi plačevali za storitve, kot so posredovanje, zastopanje ter agencijske in komisijske storitve.

Zvezni izvršni svet predlaga, naj bi ta zakon sprejeli po skrajšanem postopku. Če bo skupščina sprejela novo zakonsko rešitev, bo prenehal veljati zakon o začasnih ukrepih o posebnem zveznem prometnem davku na izdelke in storitve za financiranje JLA.

Sporočilo Predsedstva Republike Slovenije

Ljubljana, 21. maja – Iz Predsedstva Republike Slovenije smo dobili naslednjo informacijo:

»Na zahtevo Presedstva Republike Slovenije je bil danes v Predsedstvu SFRJ pogovor o problemu premeščanja orožja teritorialne obrambe. Pogovora so se udeležili predsednik Predsedstva SFRJ dr. Boris Jović, član Predsedstva SFRJ dr. Janez Drnovšek, predsednik Predsedstva Slovenije Milan Kučan, član Predsedstva Republike Slovenije dr. Dušan Plut in zvezni sekretar za ljudsko obrambo armadni general Veljko Kadijević.

S strani Predsedstva Republike Slovenije so bile na pogovoru predstavljene razmere in posledice, ki so v Sloveniji nastale potem, ko je Republiški štab za teritorialno obrambo začel premeščati orožje iz skladišč teritorialne obrambe, ne da bi o tem obvestil Predsedstvo Republike Slovenije in druge pristojne organe družbenopolitičnih skupnosti. O vsem tem je Predsedstvo Republike Slovenije že zavzelo stališča in z njimi seznanilo Predsedstvo SFRJ in slovensko javnost. Zaradi načina, kako je bil izveden, je ukrep povzročil vznemirjenje in upravičene proteste strokovnih organov, ko je zanj zvedela, pa tudi javnosti. S tem je bila povzročena velika politična škoda. Predsedstvo Republike Slovenije bo uveljavljalo odgovornost tistih, ki so jo povzročili.

V pogovoru na Predsedstvu SFRJ je bilo ponovno potrjeno, da sta bila vsebina in namen ukaza, ki je bil izdan oboroženim silam Jugoslavije, zagotoviti ustreznejše varovanje skladišč z orožjem, tako da le-to ne bi moglo priti v roke nepooblaščenim osebam. Način izvedbe tega ukrepa je bil prepuščen pristojnim poveljstvom, v primeru teritorialne obrambe Slovenije njenemu republiškemu štabu.

Zagotovljeno je bilo, da začasno premeščeno orožje ostaja v lasti teritorialne obrambe, ki z njim razpolaga tudi poslej. Vsa skladišča teritorialne obrambe Slovenije bodo strokovno pregledana. Orožje bo vrnjeno v vsa tista skladišča, ki jih je mogoče ustrezno varovati.«

Bombe v Osaki

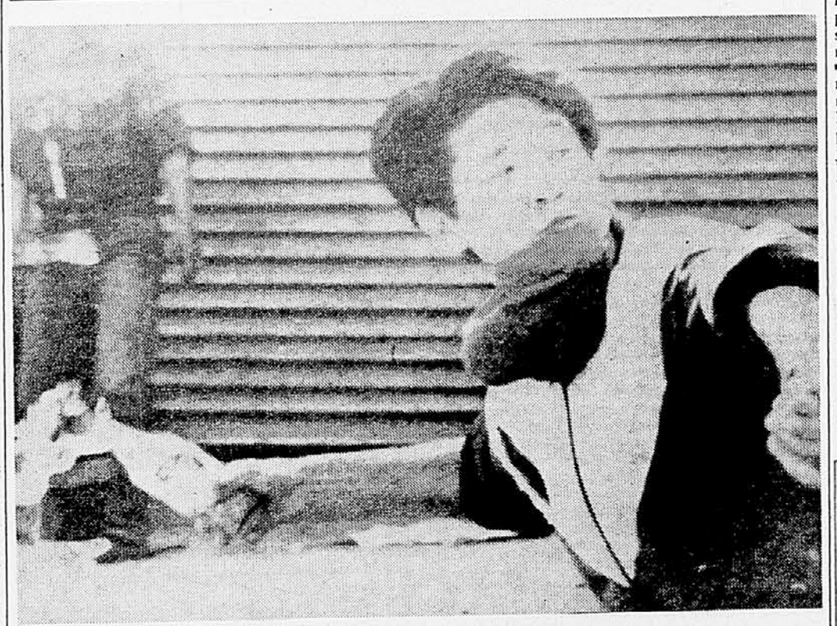
TOKIO, 21. maja (AP) – Pred poslopjem, kjer stanujejo uslužbenci japonske vlade v Osaki, so eksplodirale tri bombe in ranile štiri ljudi. Ta bombni napad policija povezuje z bližnjim obiskom južnokorejskega predsednika Ro Tae Vuja na Japonskem. Kot domnevajo, so bombe podtaknili skrajneži, ki nasprotujejo krepitvi vezi med Tokiom in Seulom.

Stavka železničarjev

VARŠAVA, 21. maja (Tanjug) – V pribaltiških delih Poljske stavkajo železničarji, ki zahtevajo višje plače in reorganizacijo železnic. Izklopili so električno energijo in zasedli postajo v Slupsku, kjer skupina delavcev gladovno stavka že kakih 10 dni.

Atentat na duhovnika

ŠRINAGAR, 21. maja (Reuter) – Neznani napadalci so ubili vrhovnega muslimanskega duhovnika v Kašmirju Mohamada Faruka. Kašmir je edina indijska država, kjer so muslimani večinsko prebivalstvo. Agencija Reuter je sporočila, da so napadalci vdrli v pisarno Mohamada Faruka in izstrelili vanj šest nabojev.

Krvava obletnica v Južni Koreji

SEUL, 21. maja – Več kot 150 ljudi je bilo ranjenih v spopadih med policijo in študenti, do katerih je prišlo na 10. obletnico krvavih dogodkov v južnokorejskem mestu Kvandžu; takrat je bilo po uradnih podatkih oblasti ubitih 200 ljudi. Današnje demonstracije je organizirala južnokorejska študentovska zveza, sodelovalo pa je okoli 20 tisoč študentov iz vse države. (Telefoto: Reuter)

Zasebniki bodo gradili tudi večje elektrarne

Nekaj poudarkov iz zasnove vladnega energetskega programa – Energetika ne bo več državni monopol

LJUBLJANA, 21. maja – S prihodom dr. Mihe Tomšiča na čelo republiškega komiteja za energetiko se bo energetska politika zeleno obarvala. To ne pomeni kdove kakšnih revolucionarnih sprememb na tem področju, pravi novi ênergetski minister; zelena vizija je zame predvsem iskanje ravnotežja v razvoju, ki pa mora biti strokovno utemeljeno.

Ker bomo zasnovo vladnega programa energetskega gospodarstva obširneje predstavili v jutrišnjem Delu, naj tokrat zapišemo le nekaj poudarkov:

- težnja k ničelni rasti porabe primarne energije;
- racionalno pridobivanje in raba energije;
- zaprtje jedrske elektrarne v Krškem do leta 1995, vendar ne na rovaš večjega izkopa in sežiganja domačega premoga, ampak na račun iskanja nadomestnih virov zanjo;
- težišče mednarodnega sodelovanja pri oskrbi z energijo bo na skupnosti Alpe-Jadran, zato za zdaj ni potrebe, da bi iskali električno energijo dlje od BiH;
- preobrazba energetskega gospodarstva brez povečevanja proizvodnje energije, energetika ne more biti vir za poravnavo izgub v drugih delih gospodarstva;
- energetika ne bo več državni monopol, pridobivanje énergije bo treba prepustiti tržnim vplivom (zasebniki bodo lahko gradili hidroelektrarne vseh velikosti);
- proizvodni stroški za energijo ne bodo mogli biti bistveno nižji od sedanjih, verjetno pa se bodo morale povečati prodajne cene energije, zlasti električne.

TONJA SLOKAR

DEMOKRACIJA
neodvisen časopis

Demokracija prva objavlja in komentira poimenski seznam upnikov ELANA.

Gotovinska posojila so se močno podražila

V Stanovanjsko-komunalni banki Ljubljana so se na povečanje povpraševanja odzvali z višjim depozitom

LJUBLJANA, 21. maja – Tista stanovanjska posojila občanom, ki jih Stanovanjsko-komunalna banka d. d. Ljubljana odobrava občanom ta mesec tudi v gotovini (z 15-odstotnim depozitom), se bodo z jutrišnjim dnem izrazito podražila. Na eni strani bodo od ljudi zahtevali po novem 25-odstotni polog, polovico pa se bo povečala tudi obrestna mera: z zdajšnjih 14 na 21 odstotkov. V izvršilnem odboru banke so o tem razpravljali s precej mešanimi občutki in dejali, da gre v bistvu za ukrep v sili, čeprav ne gre prezreti niti nagiba banke, da bi pri tem zaslužila.

Kot je povedal v. d. vodje sektorja za poslovanjne z občani Bojan Kardelj, so namreč ta mesec odobrili izjemno veliko posojil za stanovanja, ki jih je bilo mogoče kupiti za gotovino, se pravi z izplačili posojila na hranilno knjižico. Čeprav so to v bistvu še vedno namenska posojila, banka uporabe denarja ne nadzoruje, zdi pa se, da so ljudem še najbolj všeč, ker je za gotovino mogoče dobiti v marsikateri trgovini pri nakupu gradbenega materiala znaten popust.

Bolj pa se je bati, so kar nekajkrat opozorili v razpravi, ker masikdo zdaj še ne računa na to, da se utegne inflacija znova pojaviti tudi v bolj drastičnih oblikah. Posojila namreč resda dajejo s fiksno realno obrestno mero, toda v vseh pogodbah dodajajo, da posojilo spremlja tudi revalorizacija glede na gibanje cen. – Te za zdaj mirujejo, tako da se marsikomu zdi, kot da še nikoli ne bi bilo mogoče tako poceni priti do posojila. Resnica je pač povsem drugačna, saj tolikšnih realnih obrestnih mer doslej na stanovanjskem področju res ni bilo in glede na tak naval prosilcev bodo uporabo posojila po novem omejili na Slovenijo. Tisti, ki s svojo vlogo čakajo na gotovinsko posojilo (čakalna doba se je medtem povečala že na tri tedne), bodo lahko posojilo najeli pod prejšnjimi pogoji, je dejal direktor banke Ivan Nerad.

STOJAN ŽITKO

S TELEPRINTERJA

Novo predsedstvo se zahvaljuje

LJUBLJANA, 21. maja – »Po izvolitvi novega predsedstva Republike Slovenije in še posebej v dneh po slovesni izjavi, ko je predsedstvo prevzelo dolžnost, so nam za izvolitev čestitali mnogi znanci pa tudi številni posamezniki, s katerimi se osebno ne poznamo, ter vrsta organizacij. Za čestitke in dobre želje se vsem prisrčno zahvaljujemo.« Zahvalo so podpisali predsednik in člani predsedstva Slovenije.

Fotografije mladih v Titovem Velenju

TITOVO VELENJE, 21. maja – Foto klub Zrno pripravlja letošnjo republiško razstavo mladinske fotografije. V skupini do 19 let je prejel prvo nagrado Sašo Židov iz Titovega Velenja, drugi nagradi pa Aleš Koprivšek iz Maribora in Damir Verdev iz Titovega Velenja. Tretje nagrade prejmejo Tanja Polenec iz Kranja, Rok Razboršek iz Radovljice in Boštjan Abina iz Titovega Velenja. V skupini nad 19 let pa je prvo nagrado prejel Boštjan Gunčar iz Kranja, drugo Herman Pivk iz Ljubljane, tretjo Goran Blagaja iz Maribora in diplomo Marjan Laznik iz Maribora. Na razstavo je prispelo 166 fotografij iz sedmih slovenskih fotoklubov, največ nagrad pa so prejeli mladi fotografi iz Titovega Velenja, kar ni presenetljivo, saj načrtno delajo z mladimi fotografi tudi v šolah. (B. Č.)

Obvestilo ustavnega sodišča Slovenije

LJUBLJANA, 21. maja – Dne 18. maja 1990 je petim sodnikom ustavnega sodišča Republike Slovenije potekel mandat. Po določbi 420. člena ustave Republike Slovenije ustavno sodišče do izvolitve novih sodnikov ne more sprejemati odločb in sklepov. V času do izvolitve novih sodnikov bo ustavno sodišče Republike Slovenije sprejemalo vloge, pobude in predloge – ne more pa o njih odločati, sporoča sekretariat republiškega ustavnega sodišča.

Arhivi se opremljajo z računalniki

LJUBLJANA, 21. maja – Arhiv Republike Slovenije bo od 21. do 29. maja organiziral računalniški tečaj za slovenske arhivske strokovne delavce. Tečaj bo finančno podprla Kulturna skupnost Slovenije, ki je tudi financirala izdelavo računalniškega programskega paketa za delo v arhivih ARMIDA, katerega avtor je Računalniški inženiring ARMIDA, Ručigajeva 2, Kranj oziroma Milan Bizjak in Darja Mlakar ob sodelovanju arhivistov. Ta program omogoča slovenskim arhivom povezavo v enoten informacijski sistem z možnostjo širšega povezovanja v Jugoslaviji, saj so se za nakup ARMIDE že odločili tudi hrvaški arhivi.

V IMV Adria spet stavkajo

NOVO MESTO, 21. maja – Ker vodstvo podjetja IMV Adria in stavkovni odbor, ki ga vodi Zvone Pavlin, nista našla skupnega jezika, šlo je zlasti za uresničitev zahtev delavcev po višjih plačah, so danes zjutraj v tovarni počitniških prikolic v Novem mestu spet prekinili delo. Delavcem so obljubili, da lahko dobijo le počitniški regres (1750 dinarjev), poračuna za april pa ne, ker ni denarja. Zaradi motenj v proizvodnji ima podjetje IMV Adria vsak dan blizu 1,2 milijona DEM škode. (S. D.)

Zadnje sojenje zaradi Agrokomerca

ZENICA, 21. maja (Tanjug) – Danes se je na temeljnem sodišču v Zenici po dobrih dveh letih končalo zadnje sojenje v okviru afere Agrokomerc. Sodili so nekdanjim voditeljem zeniškega rudarsko-metalurškega kombinata Stanku Tomiću, Tomislavu Vukoviću, Enverju Zahlagiću, Munirju Šeperju, Tomislavu Berošu in Milisavu Lazareviću. Senat je prvih pet obdolženih oprostil krivde, Milisava Lazarevića pa je spoznal za krivega, ker ni opozoril delavskega sveta na krivico, ki se je zgodila pri dodelitvi nekega stanovanja, in ga – čeprav to ni bilo povezano z menično afero – obsodil na tri mesece pogojno. Iz obrazložitve sodbe je mogoče sklepati, da je bil tudi ta proces nepotreben, izsiljen in spolitiziran, saj nobene trditve iz obtožnice med sojenjem niso mogli dokazati oziroma argumentirati.

O dolgovih do sklada za nerazvite

BEOGRAD, 21. maja (Tanjug) – Republike in pokrajini naj bi poravnale zaostale obveznosti do sklada federacije za pospeševanje razvoja nerazvitih iz minulega leta, in sicer v petih enakih mesečnih obrokih, začenši s 25. majem. To je bistvo predlaganih sprememb omenjenega zakona, ki ga je ZIS poslal skupščini SFRJ v obravnavo in sprejem po naglem postopku. Republike in pokrajini »dolgujejo« skladu za leto 1989 okrog 1,67 milijarde dinarjev, to pa pomeni, da so poravnale le kakih 40 odstotkov obveznosti. Srbija brez pokrajin je vplačala v sklad 67 odstotkov predvidenega zneska, Bosna in Hercegovina okrog 40, Makedonija 39, Slovenija 35, Hrvaška, Vojvodina, Kosovo in Črna gora pa 22 do 29 odstotkov. Poleg tega so republike in pokrajini dolžne skladu 2,3 milijarde dinarjev za prvo trimesečje tega leta.

Z nožem nad predsednika

KNIN, 21. maja (Tanjug) – Miroslava Mlinarja, 23-letnega študenta in predsednika Srbske demokratične stranke v Benkovcu, ki so ga neznanci predsinočnjim okrog 22. ure in 30 minut večkrat zabodli z nožem, so sinoči s kirurškega oddelka splošne bolnišnice medicinskega centra v Zadru prepeljali v kninsko bolnišnico. Zdravniki so povedali, da uspešno okreva. V izjavi, ki jo je danes objavila ZKH-Stranka demokratičnih sprememb, je rečeno: »Obsojamo brezumno, zločinsko dejanje v Benkovcu, ki je objektivno v interesu tistih sil, ki nasprotujejo demokraciji na Hrvaškem, ne glede na to, kdo se skriva za njim.«

Ob dnevu vojnega letalstva

BEOGRAD, 21. maja (Tanjug) – Ob 21. maju, dnevu vojnega letalstva in protiletalske obrambe, je delegacija tega rodu JLA obiskala spominski center Josip Broz Tito. V imenu pripadnikov vojnega letalstva in protiletalske obrambe so na grob tovariša Tita položili cvetje komandant vojnega letalstva in protiletalske obrambe generalpolkovnik Anton Tus, generalpodpolkovnik Nikola Maravić in generalmajor Dušan Budimir.

Človeka je treba ščititi

BRIONI, 21. maja (Tanjug) – Razvoj ni mogoč brez zaščite človeka in materialnih dobrin, pričakovati pa ga tudi ni, če ti problemi niso upoštevani v načrtih, je bilo poudarjeno danes na Brionih ob otvoritvi tridnevnega mednarodnega zasedanja pod geslom Jugoslavija – vaš partner pri zaščiti, na katerem sodeluje približno sto udeležencev iz Jugoslavije in še desetih drugih držav. Gre za prvo mednarodno znanstveno-strokovno in poslovno srečanje s tujimi predstavniki, katerega namen je izmenjati izkušnje na področju zaščite in predstaviti mednarodni projekt, pri katerem bi sodelovali domači proizvajalci.

Tisti, ki so oddali orožje, ga zdaj zahtevajo nazaj

V nekaterih občinah so se še pravočasno uprli ukazu o oddaji orožja teritorialne obrambe, marsikje pa so štabi to izpeljali dokaj skrivnostno

LJUBLJANA, 21. maja – Protesti zaradi ukaza, da morajo enote teritorialne obrambe spraviti svoje orožje v vojaška skladišča, se nadaljujejo. V nekaterih občinah, kjer so ta ukaz izpolnili, ugotavljajo, da novoizvoljeni predsedniki občinskih skupščin o tem niso imeli pojma. Vsi tisti, ki so orožje oddali, ga zdaj zahtevajo nazaj in zatrjujejo, da so ga tudi sposobni primerno varovati.

Črnomaljci so ogorčeni zaradi ukaza, ki je spravil teritorialno obrambo ob njihovo orožje. Občinska skupščina je zato na svoji seji zahtevala odgovornost tistih, ki so to zakrivili. Zahtevajo tudi pojasnilo, kdo je odgovoren za izdajo tega ukaza in s kakšnimi pobudami in na podlagi katerih dejstev je prišlo do tega ukaza ter kdo ga je pravzaprav izdal. Vedeti hočejo, ali je bilo z ukazom seznanjeno republiško predsedstvo, republiška skupščina in njeni najvišji predstavniki. Če so bili seznanjeni, hočejo vedeti Črnomaljci, kako so ukrepi in kako so se dogovarjali z republiškim štabom TO. Zanima jih tudi, kakšna je odgovornost republiškega štaba TO in zakaj je bil ukaz speljan tako na hitro. Vedeti hočejo še, kako je z odgovornostjo pokrajinskega in občinskega štaba TO. In nazadnje zahtevajo pojasnilo, kaj pomenijo taki ukrepi za samostojnost in suverenost Slovenije in njeno teritorialno obrambo.

V Metliki so ukaz, ki je zadeval orožje, uresničili. »Jaz sem za to, da je bil ukaz uresničen, izvedel danes. To so naredili brez moje vednosti in brez vednosti občinskega sveta za SLO in DS. Svet se je danes sestal in proučil razmere. Izrazili smo hudo nezadovoljstvo nad dogodki in rešitvijo, ki je bila uporabljena. Orožje teritorialne obrambe je izključno občinsko in občinska pristojnost razpolaganja z njim je absolutna. Menimo, da mora vračanje steči po isti lestvici, torej z vrha navzdol. Od predsedstva republike pa pričakujemo nadaljnja navodila,« je povedal predsednik občinske skupščine Metlika inž. **Stane Bajuk**.

● **Skupščina občine Žalec je z aplavzom sprejela odločitev prejšnjega vodstva in sveta SLO, ker ni hotel izročiti orožja pripadnikom vojske, ampak je raje upošteval navodilo predsedstva RS. Tako pa so se odločili, ker je bilo orožje vseskozi dobro zavarovano. Zdaj, ko so dobili vrsto novih ukazov in je eden od teh zahteva po dodatni zaščiti, so nalogo zaupali poklicni enoti. Problem pa je, ker bo njene člane treba plačati. Delegati so se strinjali, da bi stroške solidarnostno pokrili, obenem pa sprejeli sklep, po katerem bo svet SLO prevzel odgovornost za ravnanje.**

»Ukrepali smo v skladu z navodili predsedstva Republike Slovenije in po navodilih sekretarja za ljudsko obrambo,« je dejal poveljnik TO Maribor **Alojz Hrašovec**. »To pomeni, da smo še dodatno zavarovali nekatere objekte in opremo, kjer je bilo to potrebno. Res je naše centralno skladišče v vojašnici Slava Klavora. Zgradili smo ga pred osmimi leti, toda do njega imamo dostop.«

To izjavo je Alojz Hrašovec dal tudi zato, ker je bilo tudi v Mariboru precej razburjenja zaradi tako imenovanega poostrenega nadzora orožja. Nekateri starešine teritorialne obrambe pravijo, da ima TO svoje usposobljene ljudi za čuvanje, Alojzu Hrašovcu pa očitajo, da je v nedavni izjavi za javnost pozabil povedati, da je to orožje v vojašnicah in da teritorialci ne morejo priti do njega. Poveljnik mariborske teritorialne obrambe ta očitek zavrača in zatrjuje: »Pristojne osebe lahko pridejo do skladišča.«

Svet za SLO pri konjiški občinski skupščini je sklenil, da orožja teritorialne obrambe ne bo izročil v varstvo JLA. »Orožja nismo in ga tudi ne bomo dali, saj je bilo kupljeno z našim denarjem,« je na kratko komentiral sklep sveta predsednik konjeniške skupščine **Jože Baraga**. Povedal je še, da so se v občini dogovorili za stalno nadzorstvo nad skladiščem orožja teritorialne obrambe.

● **Ker je hrastniška občina med tistimi redkimi občinami v Sloveniji, kjer je štab za TO oddal orožje v roke armade, je hrastniški Demos od odgovornih v štabu zahteval izjavo o tem. Opozicija meni, da so z oddajo orožja kršili skupščinsko oblast, zato bodo predsedstvu Slovenije poslali protest, v katerem bodo zahtevali, da se orožje v občino vrne.**

»V jeseniški, radovljiški in tržiški občini je orožje pripadnikov teritorialne obrambe ostalo tam, kjer ga sicer vedno skladiščimo. Za kranjsko in škofjeloško občino smo ga deponirali v skladišča, ki jih imamo znotraj obeh vojašnic in zanj bomo sami poskrbeli ustrezno zavarovanje,« je za Delo pojasnil komandant pokrajinskega štaba za Gorenjsko **Janez Slapar**.

DOPISNIKI DELA

Predlogi Mirana Potrča

LJUBLJANA, 21. maja – Delegat ZKS-SDP v družbenopolitičnem zboru slovenske skupščine Miran Potrč je predsedniku republiške skupščine dr. Francetu Bučarju in predsedniku družbenopolitičnega zbora dr. Ludviku Toplaku poslal pismo, v katerem daje pobude, kako naj slovenska skupščina odgovori na nedavno sporočilo predsedstva SFRJ.

Miran Potrč piše: »Predsedstvo SFR Jugoslavije je v svoji izjavi, sporočeni javnosti 16. maja 1990, ocenilo, da gre v Jugoslaviji za resno spodkopavanje ustavne ureditve SFRJ in kršenje veljavnih zveznih zakonov ter, da je zaradi tega treba »sprejeti nujne ukrepe za varstvo ozemeljske in politične celovitosti države in za nemoteno delovanje pravne države na celovitem jugoslovanskem ozemlju.

Ni prvič, da predsedstvo SFRJ daje v javnost sporočila, ki so dvoumne vsebine. Take dvoumne vsebine je, tokrat najava, da bo treba ‚sprejeti nujne ukrepe za varstvo ozemeljske in politične celovitosti države'.

Pooblastila predsedstva SFRJ za sprejemanja ‚nujnih ukrepov', ki so bili v nekaterih drugih priložnostih poimenovani s ‚posebnimi ukrepi', ‚izrednimi ukrepi' ali ‚izrednimi razmerami', so ustavnopravno sporna. Predvsem ta pooblastila postala sporna s sprejemom amandmajev k ustavi Republike Slovenije. Amandma LXIII določa pristojnost organov Republike Slovenije za razglašanje izrednih razmer in odrejanje kakršnihkoli ukrepov v zvezi z njimi. Pristojnost odločanja o teh vprašanjih je dana le skupščini Republike Slovenije ali pa, če se ta ne more sestati, predsedstvu Republike Slovenije.

Zato predlagam:

1. da predsedstvo skupščine Republike Slovenije zahteva od predsedstva SFRJ uradno pojasnilo o vsebini stališč in najavljenih ‚nujnih ukrepov za varstvo ozemeljske in politične celovitosti države'.
2. da predsednik družbenopolitičnega zbora takoj skliče sejo družbenopolitičnega zbora in predlaga predsedstvu skupščine Republike Slovenije, da priporoči tudi predsednikoma zbora združenega dela in zbora občin sklic seje;
3. da se delegate skupščine Republike Slovenije obvesti o vsebini najavljenih ‚nujnih ukrepov za varstvo ozemljske in politične celovitosti države'.
4. da se na sejo zborov skupščine Republike Slovenije v skladu s LXIII. amandmajem ustave Republike Slovenije povabi člana predsedstva SFRJ iz Slovenije. dr. Janeza Drnovška, da skupščino obvesti o vsebini najavljenih ‚nujnih ukrepov' predsedstva SFRJ.«

Proč od Evrope

LJUBLJANA, 21. maja – Republiški komite za turizem in gostinstvo je zaradi ogrožanja miru in varnosti nas in naših gostov iz tujine, posredoval protestno izjavo, v kateri med drugim pravi: Ves svet je s simpatijami spremljal razvoj demokratičnih sprememb v Jugoslaviji, čeprav ne potekajo enako intenzivno na celotnem območju. Pozitivna politična podoba, ki je bila ustvarjena predvsem po zaslugi Republike Slovenije in Hrvaške, je povečala zanimanje tuje javnosti za Jugoslavijo, s čimer so nastale tudi ugodne možnosti za povečanje turističnega prometa.

Prav v trenutku, ko se v simbolnem letu turizma pripravljamo na sprejem gostov in jih vabimo v prenovljeno deželo, da bi tudi na ta način krepili vezi med ljudmi in narodi pa tudi razmajane temelje našega gospodarstva, predsednik predsedstva, dr. Jović namesto spodbudnih besed, ki bi tvorno učinkovale na vse nas in na mednarodno javnost, izreka za sodoben svet absurdne grožnje, s katerimi nas peha v preteklost in odtujuje od Evrope in svobodno mislečega sveta.

Beograjska ZK o ofenzivi desnice

BEOGRAD, 21. maja (Tanjug) – Ali bo Socialistična zveza Beograda demokratična zveza občanov ali socialistična stranka, bodo odločili skupno delovni ljudje, občani in kolektivni člani fronte, je bilo rečeno na današnji seji predsedstva mestnega komiteja ZK Beograda. Tako so začeli javno razpravo med komunisti o pravkar objavljeni programski deklaraciji SZDL Srbije.

Kaj mislijo, pa je bilo vendarle mogoče sklepati na podlagi posameznih pripomb, denimo predsednika mestnega komiteja dr. **Radoša Smiljkovića**, ki je dejal, da bodo občani v prihodnje nedvomno potrebovali organizacijo nepartijskega tipa. Podobo je razmišljal tudi uvodničar **Nebojša Maljković**: če socialistična zveza ne bo postala stranka, bo nastala velika politična praznina, zavoljo katere veliko občanov ne bi imelo možnosti za politično dejavnost.

Med razpravo o operacionalizaciji dokumenta ZK Srbije kot partije za demokratični socializem pa so posebej poudarili, da bi se morali komunisti jasneje izreči o ofenzivi desnice v Srbiji in to svoje stališče pojasniti javnosti.

Še ena protibirokratska revolucija v Vojvodini?

Slobodan Milošević najbrž ni šel po naključju v Vojvodino zahtevat umik »utrujenih in preplašenih« – A tudi sam je tarča vse ostrejših kritik

OD NAŠEGA DOPISNIKA

NOVI SAD, 21. maja – Ali se bo v Vojvodini ponovila »protibirokratska revolucija«? Po 33 mitingih, kolikor se jih je zvrstilo poleti in jeseni 1988, zdaj napovedujejo štiriintridesetega, ki naj bi ga Solidarnost organizirala v Sremski Mitrovici, kjer naj bi strmoglavila tamkajšnje oblasti, ki so, kot se govori, zabredle v brezzakonje, avtonomarstvo in separatizem.

Tako so se vojvodinski komunisti znašli v nezavidljivem položaju, ko se morajo otepati očitkov, da v minulih dveh letih, odkar je padlo bivše pokrajinsko vodstvo, niso kaj prida storili. Najboljši dokaz, ki potrjuje nezadovoljstvo z njihovo politiko, je dejstvo, da je vrste »rdečih« v zadnjih nekaj mesecih zapustilo 20.000 članov. Ko je sekretarka PK ZK Vojvodine **Emilija Bruner-Bala** pojasnjevala, kaj je razen državne enotnosti Srbije še plod nove politike v Vojvodini, je na kratko povedala, da se je pokrajina v tem času odprla Srbiji in Jugoslaviji, hkrati pa se je tudi sama vprašala, ali bi novo politično vodstvo v tem kratkem času, kolikor je na političnem prizorišču, lahko storilo kaj več tudi v situaciji tako imenovanega napačnega naslavljanja računov.

Kot vse kaže, se v Vojvodini prav nič ne zgodi po naključju. Že kmalu po obisku srbskega predsednika Slobodana Miloševića v nekaterih krajih te »severne srbske pokrajine« in njegovi zahtevi, naj se utrujeni in prestrašeni umaknejo s prizorišča, je beograjski NIN objavil članek, ki izraža nezaupanje do predsednika vojvodinske podružnice srbske komunistične partije **Nedeljka Šipovca**. Še vse do včeraj je veljalo, da uživa v Beogradu krepko podporo.

Sedež novosadske partijske podružnice je kot strela z jasnega zadelo dejstvo, da ga napada NIN, redakcija, iz katere so počistili vse sumljive ideje in avtorje. Že prihodnji teden bodo v PK ZK Vojvodine o vsem tem razpravljali, ker hoče Šipovac vedeti, kdo je naročil članek, ki je naperjen proti njemu.

Lahko si mislimo, da so za napad na Šipovca najbolj motivirani tisti, ki mislijo, da ni dovolj storil za uveljavitev srbskih položajev v pokrajini. Najskrajnejši zagovorniki velikosrbstva iz vrst Solidarnosti ga obsojajo, ker ni pokazal več odločnosti do čedalje glasnejših Madžarov, Slovakov, Rusinov in drugih, ki bi radi Srbe opozorili, da v Vojvodini niso sami. V zadnjem času je izredno močno tudi gibanje Hrvatov, v Bački.

V Vojvodini zdaj znova pišejo in govorijo, da morajo ljudje zaradi vsega tega ponovno na ulice in da lahko to doseže samo Solidarnost, močna organizacija, ustanovljena z namenom, da bi zavarovala interese srbskega življa na Kosovu, pa tudi z očitno težnjo, da bi nadzorovala politično dogajanje v severni pokrajini. Njeni pripadniki so skušali pred kratkim onemogočiti ustanovno zborovanje Kmečko-ljudske stranke v Novem Sadu. Tako je eden od njih stopil na govorniški oder in vse zbrane vprašal, ali smejo sneti plakate, ki jih je sam nalepil po dvorani, na njih pa je pisalo: »To je Srbija.«

V Vojvodini se očitno spet stopnjujejo napetosti, ki po svoji naravi ne spominjajo na tisto, kar se dogaja na Kosovu, vendar bodo v končni fazi povzročile Beogradu hud glavobol.

● **Očitkov je čedalje več. Navadni ljudje godrnjajo, preklinjajo Miloševića in vračajo partijske izkaznice, drugi, ki so oboroženi z znanstveno avtoriteto, kot je na primer dr. Dragan Veselinov, pa kritizirajo javno. Lahko si mislimo, da je Milošević kot srbski državni vodja pa tudi nedotakljivi partijski prvak, čeprav formalno ni, te dni odpotoval v Vojvodino nalašč zato, ker je hotel dokazati, da je duh protibirokratske revolucije, ki je tukaj zmagala z znanim novosadskim prevratom, še vedno močan. Duhovi so v tej pohlevni ravnini zares vznemirjeni. Menda se je prvikrat v povojni Jugoslaviji zgodilo, da so tukaj doživeli pravo pravcato državljansko vojno v malem. Seveda imamo v mislih poulične boje med privrženci Srbske narodne obnove in prebivalci Titovega Vrbasa. Ljudje so se obdelovali z rokami in nogami, se mlatili po glavah, miličniki pa so po eni strani navijali, po drugi pa vročekrvneže vlekli narazen, dokler na koncu niso presodili, da je tekla kri, ker je tako hotelo ljudstvo.**

Polno je zaživela stara delitev na »prišleke« in staroselce. Privrženci protibirokratske revolucije vedo povedati, da s takšno delitvijo špekulira **dr. Dragan Veselinov**, ki že dalj časa »strelja na Srbijo«, medtem ko je sam, profesor in od nedavnega tudi predsednik nove Kmečko-ljudske stranke, povedal, da Vojvodinci ne žalujejo za staro oblastjo, temveč da jih je izdala nova. Po njegovih besedah je nastala sedanja oblast v Novem Sadu in Beogradu z zlorabo narodnostnih čustev. Komunistična skupina v Beogradu je izrabila srbsko domoljubje za to, da je dobila več oblasti nad komunisti v Prištini in Novem Sadu. Enotna Srbija tako ne more obstajati. Ljudstvo je ogoljufano, vendar ne dvomi o državni skupnosti Prečanov in Srbov, temveč o nekoristnem socialističnem režimu.

SLOBODAN DUKIĆ

Delegatom zapahnili vrata

Kosovski zbor združenega dela ni mogel nadaljevati dvakrat prekinjene seje – V Prištini sodijo Zecheriji Cani, češ da je vznemirjal javnost

OD NAŠEGA DOPISNIKA

PRIŠTINA, 21. maja – Delegati zbora združenega dela skupščine SAP Kosova, ki bi danes morali nadaljevati že dvakrat prekinjeno zasedanje (prvi del omenjene »nadaljevanke« se je zgodil pretekli ponedeljek), so se danes znašli pred zaklenjenimi vrati skupščinske dvorane. Uradno pojasnilo je, da izvršnemu svetu ni uspelo pravočasno pripraviti zahtevnega poročila o poteku združevanja kosovskega elektrogospodarstva, PTT in železniškega gospodarstva z ustreznimi srbskimi podjetji.

Razprava o eni najbolj vročih tem trenutno na Kosovu je tako prestavljena na eno prihodnjih zasedanj omenjenega zbora, ki po vsej verjetnosti ne bo prav nič drugačno, kot sta bili že omenjeni prekinjeni zasedanji: delegati albanske narodnosti bodo oporekali sklepom skupščine in delavskih svetov omenjenih podjetij, delegati srbske in črnogorske narodnosti pa bodo zatrjevali, da je delavcem v teh podjetjih zdaj bolje, kot jim je bilo pred združitvijo, itd. Na koncu bodo eni ali drugi demonstrativno zapustili skupščinske klopi in tako praktično onemogočili nadaljnje delo zbora. Če bi bil razplet omenjene razprave obetavnejši od napovedanega, bi lahko govorili o čudežu.

Sicer so kosovska sodišča tako kot vsak delavnik tudi danes delala s polno paro. V Prištini se je začelo sojenje profesorju **Zecheriji Cani**, tajniku Odbora za zaščito človekovih pravic, češ da je z lažnimi informacijami, ki jih je o posledicah demonstracij januarja letos dajal novinarjem, vznemirjal javnost »z namenom, da bi oviral izvrševanje ukrepov državnih organov in ustanov in obenem zmanjšal zaupanje meščanov, posebno albanske narodnosti, v take ukrepe.« Gre za podatke o številu mrtvih in ranjenih v januarskih demonstracijah, o uporabljeni municiji (tako imenovane dum-dum krogle, katerih uporabo celo v vojni prepovedujejo mednarodne konvencije, ki jih je podpisala tudi Jugoslavija), ki so se sicer razlikovali od uradnih podatkov milice. Podatki niso bili uradno nikoli demantirani in so jih kasneje potrdile tudi ugotovitve mednarodne helsinške delegacije, ki je marca obiskala Kosovo.

Na današnji razpravi v občinskem sodišču v Prištini je sodnik prebral obtožnico, poslušal zagovor obtoženega, ki je argumentirano in z dokazi ovrgel navedbe obtožnice, in zaslišal dve priči obrambe: **Abdullaha Mazrekuja** iz Mališeva, očeta enega od ubitih demonstrantov, in odvetnika **Isufa Hakaja**, prav tako člana Odbora za varstvo človekovih pravic. Obe priči sta potrdili trditvi obtoženega.

Stavbo temeljnega sodišča združenega dela v Prištini je danes obkrožalo nekaj deset delavcev, ki so na sodišče pospremili svojih dvanajst sodelavcev, odstranjenih z dela v uroševški tovarni cevi januarja letos zaradi udeležbe v solidarnostnih stavkah. To so prvi izmed 954 albanskih delavcev omenjene tovarne, ki so jih po omenjenih januarskih stavkah odstranili z dela, češ da nekaj dni zapored niso prišli na delo.

MILOŠ EKAR

Marjanović toži Miloševića, skupina občanov pa Marjanovića

Tožilec še ni odgovoril na prijavo, ki jo je proti srbskemu predsedniku vložil predsednik Lige za demokracijo

OD NAŠEGA DOPISNIKA

SKOPJE, 21. maja – Kazenska prijava, ki jo je pred skoraj mesecem dni proti predsedniku Srbije Slobodanu Miloševiću zaradi režiranja »političnega procesa proti Azemu Vllasiju« vložil predsednik skopske Lige za demokracijo Djordji Marjanović, v Makedoniji še vedno buri duhove. Ali bo zvezni javni tožilec sprožil kazenski postopek proti Miloševiću, še ni jasno, toda zdaj so se oglasili Srbi, ki so z ogorčenjem sprejeli »sramotno dejanje profesorja Djordjija Marjanovića«.

Na naslove makedonskega časopisja in nekaterih dopisništev je priromalo odprto pismo »skupine občanov iz Skopja«, v katerem med drugim piše, da je Djordji Marjanović s svojim dejanjem povzročil »srd, bes, nezadovoljstvo in sovražno razpoloženje med dvema bratskima narodoma – makedonskim in srbskim pa tudi med obema političnima vodstvoma«.

Skupina občanov nadalje meni, »naj bi se v Makedoniji več ukvarjali s svojimi problemi in težavami« (mišljeni so Albanci, ki živijo v Makedoniji), saj so skorajda – kot piše v pismu – takšni kot na Kosovu. Podpisniki se zaradi tega sprašujejo, zakaj si nekateri posamezniki v Makedoniji na vse načine trudijo omalovaževati »miren in časten srbski narod, ki ni doslej nikomur naredil nič žalega«.

Nato so v pismu naštete vsa »kriminalna dejanja, ki naj bi jih storil Azem Vllasi«, na čigar stran se je postavil šef skopske Lige za demokracijo, profesor Djordji Marjanović. Na drugi strani pa so opisana vsa »dobra dela, ki jih je za srbski narod storil Slobodan Milošević«.

Zaradi vsega skupaj se je skupina občanov iz Skopja (za katere je več kot očitno, kaj in kdo so) odločila, da sproži kazensko prijavo proti predsedniku skopske Lige za demokracijo Djordjiju Marjanoviću: kot je zapisano zaradi klevet in laži, ki jih je izrekel na račun Slobodana Miloševiča; to pa je menda kaznivo po 84. členu kazenskega zakonika SR Makedonije.

DEJAN VODOVNIK

Kakšna bo nova srbska ustava

Srbsko predsedstvo je zelo pohitelo in njegov predlog za sprejetje nove republiške ustave je že v skupščini – Nastajajoče stranke ne bodo zadovoljne

LJUBLJANA, 21. maja – Še nedavno je Srbija očitala Sloveniji, da ogroža ustavno ureditev federacije tudi s tem, ker želi sprejeti republiško ustavo pred zvezno. Toda očitno bo Srbija prišla do nove republiške ustave še pred Slovenijo. Srbsko predsedstvo je namreč pred tednom dni predstavilo predlog za sprejetje nove ustave in ga je že predložilo republiški skupščini. S sprejetjem tega najvišjega pravnega akta naj bi ta republika postala demokratična, pravna in enotna država.

Iz predloga izhaja, da bo Srbija enotna republika, za katero kakršnakoli asimetrija državne ureditve ne pride v poštev. Da bi Srbija uresničila svojo idejo enotne države, pokrajinama namerava dodeliti obliko teritorialne avtonomije oziroma v predlogu jasno piše, da pokrajina ne more opravljati tistih zadev, ki pripadajo državi. Pokrajini naj bi bili tako brez državne suverenosti. Vsi predpisi, ki bi jih sprejemali pokrajini, morajo biti v skladu z republiško ustavo in zakoni, prav tako pa tudi statut pokrajine (Kosovo in Vojvodina naj po novem ne bi več sprejemala lastnih ustav, ampak le še statut).

Nova skupščinska ureditev Srbije naj bi temeljila na enodomnosti, kajti, kot trdijo ustavni tolmači, s prehodom na tržno gospodarstvo in večstrankarski sistem, zbor združenega dela in družbenopolitični zbor nimata opravičljivega razloga za nadaljnji obstoj. Enotni sistem oblasti naj bi zamenjali s klasično delitvijo oblasti na zakonodajno (narodna skupščina), izvršno (predsedstvo, vlada in njeni upravni organi) in sodno. Srbsko predsedstvo poudarja, da gre v bistvu za parlamentarni sistem s primesmi predsedniškega, kajti skupščino in republiško predsedstvo naj bi državljani volili na splošnih volitvah.

V predlogu je predsedstvo zamišljeno kot kolektivni organ, čeprav je tudi precej predlogov, da klasični delitvi oblasti bolj ustreza le predsednik republike.

Zastavlja se vprašanje, zakaj je Srbija tako pohitela s sprejetjem nove republiške ustave, čeprav je bila še pred kratkim zagovornik stališča, da je treba najprej sprejeti novo zvezno ustavo. Da bi se otreslo očitkov, ima srbsko vodstvo tudi na to pripravljen odgovor. Trdi, da Srbija pristaja na dogovor o zvezni ustavi oziroma da bodo srbsko ustavo uskladili z zvezno, odvisno bo le, kakšen bo dogovor o delitvi pravic in pristojnosti med republiko in federacijo. Iz tega jasno sledi, da Srbija pristaja le na federativno ureditev in da kakršnakoli zamisel o konfederaciji ni sprejemljiva. Ali povedano bolj natančno, Srbija prej računa na samostojno državo, konfederativna ureditev pa ne pride v poštev.

● **Novonastale stranke v Srbiji se do ustavnega predloga še niso opredelile. Pričakujemo pa lahko, da bodo vztrajale, naj se najprej opravijo večstrankarske volitve. Odpori proti takšni viziji nove srbske ustavne ureditve so že prisotni na Kosovu. Toda – formalno gledano – ti ne morejo preprečiti sprejetja nove ustave, lahko ga le nekoliko zavlačujejo. Kajti po novem je dajeta pokrajini le mnenje k republiški ustavi in njuno soglasje ni več potrebno.**

MAJDA VUKELIĆ

Nagrajeni slovenski novinarji

LJUBLJANA, 21. maja – Na kratko predstavljamo letošnje Tomšičeve nagrajence, dobitnike najvišjih republiških priznanj za novinarske dosežke.

Niko Košir se je novinarstvu zapisal septembra 1943 v Gubčevi brigadi, sodeloval pri snovanju in urejanju njenega glasila Tovariš. Še

SLAVKO FRAS

pred koncem vojne je bil v uredništvu Slovenskega poročevalca odgovoren za zunanjepolitično in kulturno področje. Ker se je njegov pogled na svet razlikoval od uradne politične sivine, je moral leta 1952 zapustiti novinarsko delo, ostal pa je zvest pisanju, zlasti o NOB. Njegove knjige so dragocen prispevek k sodobni slovenski literarni ustvarjalnosti, uveljavil pa se je tudi kot izreden prevajalec – zlasti španske literature.

Drago Vresnik – je tudi začel pisati že med NOB, po vojni pa je bil novinar v različnih slovenskih časnikih, urednik Dela, TV-15 in nazadnje – do upokojitve – sekretar za informacije skupščine SRS. Svoj največji opus v zakladnico pričevanj o NOB na Slovenskem je prispeval z monografskim orisom zgodovine II. in III. brigade Vojske državne varnosti NO.

Slavko Fras – glavni in odgovorni urednik Naših razgledov – je prejel Tomšičevo nagrado za življenjsko delo, saj po mnenju komisije sodi med najbolj kultivirane, razgledane in vsestransko aktivne slovenske novinarje. Izkazal se je kot pisec, kot urednik in kot vodja novinarske organizacije.

Ljerka Bizilj – novinarka Televizije Slovenije je prejela Tomšičevo nagrado za vrsto oddaj iz sedanje in polpretekle dobe, ki jih je pripravila v zadnjem letu dni. Največjo ustvarjalnost je pokazala v oddaji Moč in nemoč slovenskega liberalizma.

Branimir Nešović – novinar notranjepolitične redakcije Dela sodi med novinarje, ki so v minulem letu močno izstopali v slovenskem prostoru. Kot poročevalec s Kosova je pokazal veliko poznavanje razmer, se potrdil s profesionalnim in objektivnim informiranjem,

BRANIMIR NEŠOVIĆ

z zbiranjem avtentičnih informacij in pogumnim bojem zanje.

Mirko Bogataj – vodja slovenskega deželnega studia ÖRF za Koroško je prejel nagrado sklada Toneta Tomšiča zlasti za posebno odmevno TV oddajo Dober dan, Koroška, **Bojan Veselinović**, dopisnik Radia Ljubljane iz Beograda, za analitično poročanje o delu zvezne skupščine, o vročem mitingarskem poletju in za spremljanje programa Markovićeve vlade, **Darka Zvonar**, novinarka mariborskega tednika 7D, pa za svoje analitične družbene komentarje, ki jih odlikuje izvrsten slog in ki dokazujejo, da se Darka ne izogiba kočljivih političnih tem.

SLAVA PARTLIČ

Vojaška sodišča naj bi še naprej sodila tudi civilistom

ZIS kljub temu trdi, da je v predlogu sprememb zakona o vojaških sodiščih in tožilstvih upošteval slovenske pripombe

BEOGRAD, 21. maja (Tanjug) – Zvezna vlada meni, da so sedanje pristojnosti, organizacija in položaj vojaških pravosodnih organov – sodišč in tožilstev – pravilno razporejeni, in da te ustanove pomembno prispevajo h kazensko-pravnemu varstvu oboroženih sil in varnosti države. Zato je ZIS v predlogih za sprejetje zakona o vojaških sodiščih in tožilstvih, ki jih je danes poslal skupščini SFRJ, predvidel le nekatere izboljšave za učinkovitejše in racionalnejše delo omenjenih organov.

Vlada je delegatom posredovala tudi mnenje o nedavnih predlogih istoimenskih zakonov in o zakonu o izvajanju kazenskih sankcij proti aktivnim vojaškim osebam, ki jih je skupščini SFRJ poslala slovenska skupščina. ZIS je sprejel večino slovenskih pobud. Najpomembnejše novosti v predlogu za spremembe zakona o vojaških sodiščih in tožilstvih zadevajo jezik, javnost dela sodišč, imenovanje in razreševanje sodnikov ter obrambo obdolženih pred vojaškim sodiščem. Predvideno je, da bo o jeziku postopka odločal senat, ki bo pri tem upošteval predloge obdolženega. Po spremembah zakona o vojaškem tožilstvu so v uradni rabi jeziki in pisave jugoslovanskih narodov. Zvezna vlada pa ni sprejela predloga slovenske skupščine, naj prvostopenjska vojaška sodišča poslujejo v jeziku, ki je po ustavi republike, v kateri deluje sodišče, v uradni rabi, ker to, kot je bilo rečeno, ni v skladu z določili ustave SFRJ.

ZIS tudi ni sprejel stališča slovenske skupščine, naj bi vojaška sodišča sodila le vojaškim osebam, drugim pa le izjemoma – med vojno ali v neposredni vojni nevarnosti. Največji del pristojnosti vojaških sodišč se nanaša na kazniva dejanja, za katera storilcem ne more soditi drugo sodišče.

Zvezna vlada tudi meni, da ni potrebe po sprejemanju posebnega zakona o kazenskih sankcijah zoper aktivne vojaške osebnosti. Slovenska skupščina je predlagala, naj bi obsojeni prestajali tovrstne zaporne kazni v skladu s predpisi republike oziroma pokrajine, kjer imajo stalno prebivališče, in naj bi v sleherni republiki ustanovili po eno ali več kazensko-poboljševalnih ustanov. ZIS odgovarja, da to ni racionalno.

Koga moti mladinska stranka

Začel se je kongres, po katerem naj bi se črnogorska mladinska organizacija temeljito preoblikovala – Najbolj sporna je zamisel o ustanovitvi stranke

OD NAŠEGA DOPISNIKA

TITOGRAD, 21. maja – Črnogorska mladina je začela danes svoj zadnji kongres, ob že znani ulični dekoraciji (zastavah, transparentih ipd.), čeprav je bilo himen in pozdravljanja »navzočih gostov« malo manj, pa tudi ta televizijski prenos je bil krajši. Že z jutrišnjim dnem naj bi se preobrazila v tri nove (mladinske) stranke, in sicer v ZSMS-Socialistično stranko, Mladinski svet in Zvezo študentov. Možno pa je, da se to ne bo zgodilo, ker so se predstavniki nekaterih občinskih organizacij črnogorske ZSMS že danes zavzeli za to, da se ne bi nič spremenilo.

Kot kaže, je zaradi preobrazbe črnogorske mladinske organizacije najbolj v skrbeh črnogorski komunistični vrh. S tem smo se srečali že pred nekaj meseci, ko je iz ZK Črne gore izstopil vodja črnogorske »protibirokratske revolucije« **dr. Ljubiša Stanković**, potem pa je najožje partijsko vodstvo zapustil še **Srđan Darmanović**. Oba sta takrat napovedala, da se bosta pridružila novi (mladinski) socialistični stranki. Vse odtlej oba glavna črnogorska partijska voditelja, mag. **Momir Bulatović** in še zlasti **Milo Đukanović**, na vse mogoče načine vplivata na posamezne mladinske organizacije in aktiviste, samo da do ustanovitve take stranke ne bi prišlo, saj vidita v dr. Stankoviću resnejšega tekmeca, ki bi lahko »škodoval« ZK in še zlasti njuni funkciji in karieri v bodočem črnogorskem parlamentu. Tukaj je namreč javna tajnost, da sta se ta dva partijska voditelja sama predlagala za bodoče vodilne državne funkcije, ker so postale partijske »nekonkurenčne«, pa tudi čisto zanesljive niso več.

Te dni so po Nikšiću, tako po univerzi kot po mladinski organizaciji in še zlasti med kongresnimi delegati, »novačili« odposlanci Mila Đukanovića. Vodil jih je njegov brat **Aleksandar Đukanović**, ki so ga danes izvolili tudi v delovno predsedstvo kongresa.

Drugače pa danes na kongresu med »uglednimi gosti« ni bilo obeh omenjenih partijskih voditeljev (bili pa so državni in Nenad Bućin) in novinarji so izbrskali, da sploh nista bila povabljena. Vprašanje je, ali je bila ta odsotnost (ne)načrtovana (kar pa je za tukajšnji politični protokol še vedno nenavadno).

Že v prvih razpravah o mladinskem političnem delovanju v prihodnje je prišlo do razhajanj. Delegati iz Nikšića (rojstnega kraja Mila Đukanovića) so skušali spremeniti poslovnik o delu, da bi onemogočili glasovanje (in s tem prekinili kongres), če bi zasedanje zapustili. Večina je njihov predlog zavrnila.

● **Poraja pa se vtis, da so bila vse to mnenja manjšinskega dela že prej naročenih govornikov, ki so poželi v dvorani le malo podpore, zato je mogoče pričakovati, da bo predlog o preobrazbi črnogorske mladinske organizacije (ki mu nasprotniki najbolj zamerijo, da je »prišel s severozahoda«) vendarle sprejet.**

Potem je njihov predstavnik kritiziral uvodni referat in zlasti ostro napadel predlagano zasnovo bodoče socialistične stranke. Kot je dejal, se bodo z njo okoristili karieristi, pripeljala pa bo do razdora v političnem življenju Črne gore.

BRANKO JOKIĆ

DELO

Predsednica skupščine ČGP Delo: SILVA JEREB

Glavni urednik ČGP Delo: BOŽO KOVAČ

Namestnik glavnega urednika ČGP Delo: JANEZ KOROŠEC

Odgovorni urednik Dela: TIT DOBERŠEK

Pomočnika glavnega urednika: VLADO ŠLAMBERGER, JOŽE VOLFAND

Uredniki: MIRAN KOREN (centralna redakcija), DANILO SLIVNIK (notranja politika), JOŽE PETROVČIČ (gospodarstvo), STANE IVANC (zunanja politika), JOŽE HORVAT (kultura), JANEZ ZADNIKAR (Književni listi), HELENA KOS (slovensko dopisništvo), ŽELJKO ŠEPETAVC (ljubljansko dopisništvo), EVGEN BERGANT (šport), UROŠ ŠOŠTARIČ (kronika), TINE GUZEJ (publicistika), JOŽE VOLFAND (komentarji), MILE ŠETINC (sobotna priloga), GREGOR PUCELJ (znanost), JOCO ŽNIDARŠIČ (fotografija), JANEZ SRŠEN (lektorstvo), BOJAN ŠTEFANČIČ (dokumentacija).

Glavni direktor ČGP Delo: VITO HABJAN

Direktor TOZD Delo: EMIL ŠUŠTAR

Ob takih ukrepih centralne banke nas bo nazadnje vse skupaj pobralo

V Ljubljanski banki d. d. nasprotujejo takim denarnim ukrepom, ki premalo pazijo na posledice – V nevarnosti 200 tisoč delovnih mest, če se nelikvidnostni problemi ne odpravijo

LJUBLJANA, 21. maja – Velika nelikvidnost je segla že tudi v slovenske banke. Deloma gre sicer za posledice ostrejše denarno posojilne politike, saj so se nekatere denarne pipe načrtno zaprle, na drugi strani pa se zdi, da nekateri ukrepi Narodne banke Jugoslavije pri uravnavanju denarnih tokov niso pravilno dozirani, zaradi česar so banke in z njimi seveda tudi gospodarstvo v velikih težavah. Tudi pomočnik generalnega direktorja Ljubljanske banke d.d. Ljubljana Rudi Gabrovec meni, da kaže za zdajšnje težave iskati veliko vzrokov prav pri neustreznih oziroma premalo izdelanih ukrepih NBJ, nekaj pa jih je seveda mogoče pripisati tudi domačim razmeram.

»Narodna banka Jugoslavije je pripravila nekaj svojih ukrepov, ne da bi nas o tem karkoli povprašala oziroma ne da bi poskušala poprej preveriti, kako se bodo ti ukrepi obnesli tudi v praksi. Spremenili so tudi nekatera določila v zvezi s 16. členom zakona o bankah, tako da ne ustrezajo več resničnemu položaju. Vse to seveda le še zaostruje položaj, ko se morajo banke kakorkoli znajti.

Na nepreverjenih modelih, ki smo jim zdaj priče, se lahko precej bank popolnoma reorganizira. Več kot 20 odstotkov ustanovitvenega kapitala naj ne bi bilo več mogoče naložiti v drugih bankah, kar pomeni, da bi odpadle avtomatično tudi vse holdinške oblike bank,« meni Rudi Gabrovec.

● Ob takšnem kvazi pomanjkanju denarja, pravi Rudi Gabrovec in s tako restriktivnostjo kreditno monetarne politike je sivi trg oživel in so se na njem obrestne mere povečale na deset odstotkov na mesec, varnost sivega trga pa je silno dvomljiva in zadnji primeri samo dokazujejo, da je to res. Lahko pa pričakujemo samo še višjo obrestno mero na njem. Tu pa že lahko govorimo o tem, kdo vse je krivec za tolikšno nelikvidnost v Sloveniji. V LB menijo, da je največji krivec za tako zaostrene likvidnostne razmere slovenska trgovina kot dejavnost. Vsi roki plačil dobaviteljem, slovenski industriji, so se izjemno podaljšali in prenekatera firma še ni dobila poravnanih zapadlih obveznosti iz meseca decembra, terjatve industrijskih podjetij do trgovskih organizacij v Sloveniji in v sosednji republiki pa so izjemno visoke. To pomeni, da se je upočasnilo gibanje denarja in je treba za isto količino produkcije imeti na razpolago več denarja, medtem ko so ukrepi NRJ usmerjeni ravno obratno. Zato prihaja do tega, da mora tudi dobro podjetje z dobrim programom in ob sicer normalni zadolženosti, povečati svojo zadolženost, da bi lahko proizvodnja normalno tekla, sicer jo mora zmanjšati. Če se to zgodi, so odveč tudi delovna mesta. »Po naših grobih ocenah je v potencialni nevarnosti le v Sloveniji 200 tisoč delovnih mest, če se ta gibanja ne prenehajo,« trdi Rudi Gabrovec.

Posebno poglavje zdajšnjih težav z veliko nelikvidnostjo so dogajanja o obvezni rezervi poslovnih bank. Doslej je denimo Ljubljanska banka (kot bančna skupina) od novega leta sem morala na podlagi navodil in odločb NBJ iz obtoka vzeti za okoli 800 milijonov dolarjev likvidnega denarja – ta je bil deloma plasiran v Narodno banko, ker so bili predpisani obvezni blagajniški zapisi, obvezna rezerva pa se je od novega leta do zdaj povečala za trikrat. Njen znesek je samo v celotni LB zdaj že 2,7 milijarde dinarjev oziroma okoli 200 milijonov dolarjev. Drug problem so devizne vloge. Zdaj je namreč tako, da imajo banke denar občanov (tako imenovani prirast hranilnih deviznih vlog) deponiran v tujini. Rudi Gabrovec pravi, da ima LB d. d. (oziroma celotna bančna skupina tega imena) deponiranih več kot 230 milijonov dolarjev deviz občanov, ki pa je v bistvu doma zbrana akumulacija, ki je zaradi takih zahtev naložena v tujini. Vrniti so morali tudi za sto milijonov dolarjev kratkoročnih depozitov, ki smo jih dobili od drugih tujih bank, ker je Narodna banka oz. ZIS prepričan, da se zna boljše zadolžiti sam, kot pa to znajo storiti banke.

Od tujega bankirja so dobili denar po sedem do osemodstotni obrestni meri, zdaj pa so se morali odpovedati temu delu posla, ki je sicer najbolj običajen v svetu. Bankirji si namreč povsod posojajo denar. Ko so hoteli tujci svoje depozite podaljšati, so bili seveda zelo začudeni, ko to ni bilo več mogoče. Zmanjšan je bil tudi del primarne emisije za selektivne namene, vse skupaj pa je pripeljalo še do zadnjega ukrepa v zvezi z obvezno rezervo, ki je povzročil dodaten zaplet.

Obvezna rezerva je denar banke in jo centralna banka predpiše, da banka ne bi preveč nihala v svoji dnevni likvidnosti in da bi se približno vedelo, s kakšnimi številkami razpolaga. Obvezna rezerva v Jugoslaviji je med višjimi v svetu, če gledamo na njihove stopnje. Drastično zmanjšanje možnosti za uporabo te obvezne rezerve in še to naenkrat, saj so jo prej lahko uporabili vseh sto odstotkov, zdaj pa le še deset odstotkov, prej deset dni v zadnjih tridesetih dneh, zdaj pa samo pet dni v zadnjih tridesetih dneh, pripelje do tega, da bi banke morale na depozitnih računih izjemno povečati salda. Ker tujega novega denarja ni mogoče dobiti, je nujno, da je takšen ukrep pripeljal, da so v bankah dodatno poskušali doseči predčasno vračilo kratkoročnih kreditov od tistih, ki so jih še lahko vrnili. Druga stran te resnice pa je, da banke verjetno tega ukrepa niti ne bodo mogle spoštovati, ker je preveč drastičen in neizdelan. V primeru Ljubljanske banke bi morali po tej logiki, kot pravi Gabrovec, zagotoviti poprečno dnevno stanje na a vista računih banke več kot dve milijardi dinarjev, kar bi bilo skrajno težko, normalno likvidno pa bi lahko poslovali z dvesto do tristo milijonov dinarjev na teh računih, če bi seveda obvezno rezervo uporabljali, ko pride do pričakovanih večjih odlivov, kot so na primer izplačila pokojnin, osebnih dohodkov ipd. Kaj pa obrestna mera v tem primeru? Ta je 28,4 odstotka, kar je sicer ceneje, kot če sežejo po tekočem likvidnem denarju, vendar je problem drugje. Narodna banka namreč bankam obračunava izločeno obvezno rezervo le v povprečni višini 13 odstotkov, kar pa je vsaj za zdaj veliko boljše kot kdajkoli poprej.

Kako naprej? Rudi Gabrovec pravi, da poskušajo v banki narediti vse, kar je mogoče, vendar menijo, da je obseg imobiliziranega denarja vsaj za polovico previsok. Narodna banka je sicer odgovorna za ustrezno uravnavanje količine denarja, vendar pa te svoje funkcije žal ne opravlja korektno oziroma zadovoljivo.

»To trditev utemeljujem s tem, da so predpisi, ki so izšli januarja ob decembrski 68-odstotni inflaciji, bili še smiselni, nikakor pa ne morejo veljati zdaj isti predpisi, ko imamo deflacijo. V primeru, da se bodo te omejitve nadaljevale, je nujno, da bodo tako banke kot podjetja, s katerimi te banke poslujejo, prihajali v stečaj – brez normalnega vzroka in pri polnih blagajnah, ker ne morejo uporabiti dela sredstev, ki ga sicer imajo deponiranega v tujini ali pa obvezno na računih pri Narodni banki Jugoslavije,« trdi Rudi Gabrovec. V bankah pa so v takem položaju pred tem, da sploh ne spoštujejo več predpisov NBJ.

V Ljubljanski banki zdaj skoraj ne uporabljajo primarne emisije – njen delež je v primerjavi z obvezno rezervo približno ena proti tri. Trikrat toliko imajo namreč izločene obvezne rezerve, kot bi lahko segli po primarni emisiji, kar se v zadnjih sedmih letih sicer še ni zgodilo. Kot pravi Gabrovec, je to eden od dokazov, da je bančni sistem postal neto upniški sistem do Narodne banke Jugoslavije, medtem ko je bil po navadi ta odnos ena proti ena. Ob tem NBJ še naprej dohodkovno prerazdeljuje denar.

STOJAN ŽITKO

Ovadba ob nepravilnostih pri volitvah v Krškem

V krški občini se je očitno dogajalo nekaj čudnega ob volitvah v zbor združenega dela skupščine Republike Slovenije – »Volitve so speljali sami«

KRŠKO, TREBNJE, 21. maja – Pri volitvah za republiški zbor združenega dela za 48. volilno enoto, ki obsega dolenjske in posavske občine, se je v krški občini očitno dogajalo nekaj nejasnega. Ali so vsi ali le nekateri krški kmetje volili (gre za 510 volilcev) za republiški zbor združenega dela ali sploh nihče, ali so v Krško dobili volilne listke in razglase ali ne, bo morala ugotoviti preiskava. Ta bo morala ugotoviti še, kaj je z zapisniki o teh volitvah, če volitev res ni bilo, saj o neobstoječih volitvah ne more biti resničnih zapisnikov.

Nekateri krški kmetje so opozarjali, da niso volili za zbor združenega dela republiške skupščine, drugi se ne spominjajo, ali so ali niso, dejstvo je, da je Slovenska kmečka zveza 23. aprila podala ugovor zaradi volitev. Volitve, ki bi morale biti, so bile v celoti ali pa le delne 8. aprila, so zato po posvetu z republiško volilno komisijo in s Trebanjci (v Trebnjem je bil namreč sedež volilne enote št. 48 za republiški ZZD) v Krškem izvedli 5. maja. Udeležba je bila 60-odstotna, torej slabša kot 8. aprila. V Krškem menijo, da razlika ne bi mogla vplivati na razdelitev mest oziroma na to, kdo je izvoljen. Naskok izvoljenega kandidata je bil namreč velik.

»Kot predsednik občinske volilne komisije (gre za predsednika sodišča v Krškem) sem čutil dolžnost, da podam ovadbo, ker so se pojavile nepravilnosti. Za občinsko skupščino so kmetje volili, kot je treba; pojavili pa so se zapisniki za volitve v republiški zbor združenega dela, ki se pri kmetih niso ujemali. Sumimo, da zapisniki, ki so se pojavili, niso bili pravi, in stvar je treba razčistiti. Kaj se je dogajalo, ne vemo. To naj ugotovi preiskava. Ocenili smo, da nihče od kmetov ni volil, ker ni bilo niti listkov niti razglasov, le zapisniki,« je povedal predsednik krške občinske volilne komisije **Marjan Žibert**.

»Moj namestnik v Brežicah je dobil iz Krškega od predsednika občinske volilne komisije zahtevo oziroma ovadbo v zvezi z domnevnimi nepravilnostmi pri volitvah. Kot vem, ni jasno, ali sploh ni bilo glasovnic, ali jih niso razdelili le po nekaj glasovnih mestih ali nikjer. Mi smo zahtevali od UNZ Krško, da zbere podatke in da se stvar razčisti. Kaj se je dogajalo, je zato sedaj težko reči. Ker so komisije in njihovi člani znani, bodo povedali, kaj je bilo, in takrat bo jasno, kaj se je dogajalo,« meni novomeški temeljni javni tožilec **Niko Bricelj**.

»Kaj se je dogajalo v Krškem, ne vemo. Mi smo poslali v Krško volilne listke in razglase. Od njih smo dobili zapisnike o volitvah, iz katerih so razvidni rezultati. Te zapisnike smo na željo Krčanov kasneje tudi fotokopirali in jim jih dostavili. Zapisnike z rezultati smo takrat tudi posredovali naprej, kot je bilo treba. Vemo, da se je v Krškem nekaj zapletalo in da so volitve ponavljali, kaj pa je bilo, nam ni znano. Mi smo vse naredili pravilno in je tudi vse jasno. Volitve, ki so jih imeli 5. maja, so v Krškem speljali v celoti sami, tudi natisnili listke in razglase. Mi nimamo s tem ničesar,« je razložil sekretar občinske skupščine Trebnje Tomaž Plazar.

MILOVAN DIMITRIĆ

Dražba Lileta bo končala agonijo

MARIBOR, 21. maja – Temeljno sodišče Maribor, ki vodi stečajni postopek tovarne obutve Lilet, je razpisalo javno dražbo, na kateri bodo 6. junija prodajali tovarno z opremo, zalogami in celo s skladom skupne porabe, v katerega sodi počitniški dom in 46 stanovanj. Za izklicno ceno so določili 46 milijonov dinarjev, kar je polovica seštevka vrednosti Lileta, do katerega so prišli sodni cenilci. Iz kupnine, če bo Lilet prodan, bodo poplačali upnike (17 milijonov dinarjev), usoda 352 delavcev pa bo seveda odvisna od dobre volje kupca.

Po dolgotrajnem iskanju rešitev za Lilet v stečaju, mnogih zamudnih pogovarjanjih, tudi s tujimi partnerji, je objava javne dražbe prvi konkretnejši korak h končanju stečajne agonije, v kateri se je znašla mariborska tovarna čevljev. Tuji partnerji se za podjetje v stečaju niso navdušili, zato je LB KBM sodišču poslala predlog »Z dobrim pričakovanjem«, kakor ga je označil njen direktor Franc Hvalec, dodal pa še, da mariborska banka ne namerava prevzeti čevljarske tovarne. »Poplačali bi upnike, kajti Lilet je gotovo vreden več, kot znašajo njegovi dolgovi,« razlagajo pri banki, bolj natančne vizije Liletove prihodnosti pa zaenkrat v Mariboru ni mogoče dobiti. Usoda 352 delavcev, ki te dni še opravljajo storitve za partnerje iz tujine, je torej povsem negotova. Mnogi si vso stvar razlagajo kot prvi poskus razprodaje družbenega premoženja, kakor je pač predvideno z našo stečajno zakonodajo, sicer povsem drugačno kot v evropskih državah. Banka je na seji svojega izvršilnega odbora sicer sprejela sklep, da bo ohranila delovna mesta v Liletu, toda zaenkrat še nihče ne ve, če bo poleg te mariborske finančne ustanove, ki je hkrati tudi največji upnik Liletovih dolgov, še kdo sploh zainteresiran za nakup tovarne, ki bo na licitaciji.

● Dinamičnega ovrednotenja Lileta, ki bi edino lahko pokazalo, ali bi podjetje v prihodnosti sploh lahko bilo rentabilno, med stečajnim postopkom niso naredili. Morebitni kupci lahko zato le po občutku licitirajo za njegov nakup, brez vednosti ali bo sedanja proizvodnja lahko prinašala profit ali ne, s kakšnim številom zaposlenih in s kakšnim proizvodnim programom. Tudi zato zaenkrat še ni navdušencev, ki bi prišli do tovarne sredi mesta.

BRANKO VODUŠEK

Grški prevozniki neradi usmerjajo tovor na železnico

Grki bodo dobili več dovolilnic, če bodo del tovora preusmerili na železnico – Ceste ne prenesejo novih obremenitev

LJUBLJANA, 21. maja – Nedavna prekinitev pogajanj med grško in jugoslovansko komisijo za promet je predvsem v sosednji Grčiji naletela na ostre reakcije, vendar kot kaže, vse krivde za poslabšanje grško-jugoslovanskih odnosov le ne moremo pripisati naši državi in, kot te dni radi poudarjajo v Grčiji, našemu »izkoriščevalskemu« geografskemu položaju.

Kot je namreč znano, je grška stran na nedavnem zasedanju grško-jugoslovanske mešane komisije za promet (sestala se je v Beogradu) od naše strani zahtevala, naj jim za letos odobri 40.000 tranzitnih dovolilnic za prevoz njihovih tovornjakov skozi našo državo. Naša stran jim je odobrila le 24.000 dovolilnic, saj so jih Grki 6000 izkoristili že vnaprej.

Jože Slokar, zvezni sekretar za promet in zveze, nam je ob tem povedal, da jim niso mogli odobriti več dovoljenj predvsem zato, ker jugoslovanske ceste (predvsem avtocesta bratstva in enotnosti) preprosto ne prenesejo večjih prometnih obremenitev. In če bi pri tem popustili Grkom, bi od nas podobno zahtevali tudi Turki, Bolgari, Romuni in še kdo. Namesto prevozniških dovolilnic pa so Grkom ponudili prevoz njihovega blaga preko Jugoslavije po železnici.

Vendar pa njihovega predloga pogajalci niso sprejeli. Celo več, že lani so se namreč prav zaradi nenehnih težav zaradi pomanjkanja dovoljenj sestali direktorji nemških, avstrijskih, jugoslovanskih in grških železnic in se dogovorili, da bodo za prevoz grškega blaga (predvsem sadja) organizirali posebne hladilne vagone, oprtne vlake in podobno.

Grški prevozniki te možnosti niso izkoristili, zato so letos te redne železniške povezave odpravili. Zdaj bodo tako Grkom kot tudi Turkom še enkrat ponudili možnost, da del svojih prevozov preusmerijo na železnico, ob tem pa bodo dobili pravico tudi za dodatne cestne dovolilnice, ob tem pa bodo dobili pravico tudi za dodatne cestne dovolilnice, vendar se naš sogovornik zaveda, da bo to v nadaljnjih pogajanjih zelo težko doseči, saj je njihov cestni lobi zelo vpliven. Poleg tega pa grška vlada spodbuja preusmeritev tovorov z železnice na cesto (ravno obratno kot v državah Zahodne Evrope).

Jože Slokar pričakuje, da bo naša država letos z Evropsko skupnostjo dosegla poseben sporazum o prometu in na podlagi tega dobila posebno posojilo v višini milijarde ameriških dolarjev za pomoč pri dokončanju dobrih 600 kilometrov avtoceste bratstva in enotnosti. Če bi nam to uspelo, potem bi lahko v naslednjih petih letih končali gradnjo te najpomembnejše jugoslovanske prometnice. S tem pa bi imeli tudi grški prevozniki precej več možnosti za povečan tranzitni promet skozi našo državo.

Zanimivo je, da se s takim načinom reševanja pomanjkanja dovolilnic ne strinjajo na Združenju prometa Slovenije. Dr. Miroslav Odar, sekretar tega združenja, nam je povedal, da pomeni administrativno omejevanje transportnih poti eno najslabših rešitev. Takšen način reševanja te problematike ima po njegovem mnenju lahko resne dolgoročne posledice še posebno spričo dejstva, da si v naši državi prizadevamo pridobiti več dohodka od tranzita, in spričo dejstva, da v prihodnje načrtujemo precej večjo blagovno menjavo s tujino. Namesto administrativnega omejevanja dovolilnic dr. Odar predlaga, da bi morali Grkom sicer ponuditi dodatne dovolilnice, vendar bi morala biti njihova cena od 5 do 10-krat višja, denar, ki bi ga na ta način pridobili, pa bi morali nameniti za gradnjo novih cest.

FRANCI DOVČ

Slovenija bo imela svoj program bio-hrane

CELJE, 21. maja – Pričakovanja vseh, ki so prišli na posvet Bio hrana v Evropi in pri nas – pripravili so ga v okviru celjskih sejemskih prireditev – da bomo v Sloveniji zdaj zares dobili zvezo za pridelavo, predelavo in prodajo bio hrane, se niso uresničila. Zato, ker napovedanih gostov iz ZRN, ki naj bi po posvetovanju dali ustrezno strokovno težo in našim organizatorjem bržkone ustrezne napotke za organiziranost, kakršno že imajo v drugih evropskih državah, ni bilo. Bolezen je namreč predsedniku tehničnega komiteja Mednarodne zveze gibanj za biološko kmetijstvo (IFOAM) in direktorju raziskovalnega centra Demeter onemogočila, da bi predstavil svoje in izkušnje drugih evropskih držav na področju organiziranosti v pridelavi bio hrane. Kljub temu pa je pogovor, ki so se ga na to temo udeležili predstavniki naše stroke s pridelovalci in predelovalci naravne hrane, koristil. Že zato, ker je nakazal poti za uveljavitev lastnega programa pridelave bio hrane od njive do mize, pri čemer bodo upoštevane dragocene izkušnje sosednjih dežel. M. Š.

Kdo so pravzaprav Bošnjaki?

V BiH so vse glasnejši zagovorniki mnenja, naj nehajo govoriti o muslimanskem narodu in mu vrnejo ime Bošnjaki – Uradna politika to zavrača

OD NAŠEGA DOPISNIKA

SARAJEVO, 21. maja – Ustanovitev Foruma za varovanje nacionalne in verske svobode Muslimanov, ki so nezadovoljni s svojim položajem v Bosni in Hercegovini, je prvi organiziran protest muslimanskih intelektualcev proti agresivnim ambicijam srbskega in hrvaškega nacionalizma, ki ogroža ozemeljsko celovitost te središčne republike. V tej aktualni bitki za Bosno in Hercegovino je znova v ospredju političnega dogajanja tudi ideja, da bi se Muslimani nacionalno opredeljevali kot Bošnjaki in s tem enkrat za vselej onemogočili tristoletna prizadevanja Hrvatov in Srbov, da si zagotovijo primat nad nacionalnostjo bosanskih Muslimanov.

Igranje z usodo Bosne in Hercegovine, pri čemer prednjačijo srbski in hrvaški nacionalistični liderji, je najbolj prizadelo Muslimane, ker je to edina republika v državi, v kateri lahko vsaj delno uresničujejo svojo suverenost. Muslimani so namreč edini jugoslovanski narod, ki nima lastnih kulturnih in izobraževalnih institucij in so v tem pogledu še na slabšem kot Albanci. Problematično je tudi samo ime naroda – Muslimani, ki ga večina izenačuje z verskim prepričanjem pripadnikov tega številčno tretjega naroda v državi. Pripadniki drugih narodov pogosto izenačujejo Muslimane s Turki ali pa jih obravnavajo, kot da bi v Bosno in Hercegovino padli z drugega planeta.

Nosilci takšnih posploševanj največkrat zamolčijo zgodovino nekdanjih bosanskih Muslimanov, ki so jih tudi Turki, ne glede na isto veroizpoved, razlikovali kot posebno etnično skupino in jih imenovali Bošnjaki. Pozablja se tudi dejstvo, da je bila Bosna v srednjem veku samostojna država in da je šele po stoštiridesetletnem vojskovanju prišla pod turško okupacijo. Sicer pa je bilo ime Bošnjaki za več desetletij izbrisano iz zgodovinske dediščine te republike predvsem zato, ker je avstroogrski okupator skušal konec prejšnjega stoletja iz bosanskih Muslimanov in iz že nacionalno osveščenih Srbov in Hrvatov ustvariti umeten narod – Bošnjake.

Da so se ljudje imenovali in čutili Bošnjake, odkar obstaja Bosna, je prepričan tudi najbolj znani bosansko-hercegovski politični emigrant in utemeljitelj bošnjaškega inštituta v Zürichu **Adil Zulfikarpašić**. Po njegovem mnenju si Bošnjakov ni nihče izmislil, temveč nasprotno, v tej državi že več kot sto let posiljujejo njihova narodna občutja, kulturno tradicijo in človeško dostojanstvo. Zato v imenu Bošnjakov, ki so imuni za nacionalistične skrajnosti v svojem okolju, zahteva lastne znanstvene in kulturne institucije, kjer bodo novi rodovi proučevali lastno preteklost. Zulfikarpašić je prepričan, da so Bošnjaki le bosanski Muslimani, vendar ne zanika možnosti, da se lahko tako počutijo tudi pravoslavci in katoliki, ki sprejemajo stare tradicije Bosne. Po njegovem mnenju Bošnjaki ne živijo samo v Bosni, temveč tudi v Sandžaku in delih Hercegovine, ki so bili na berlinskem kongresu odvzeti Bosni in dani Črni gori. Pri tem se Zulfikarpašić ne zavzema za bošnjaško republiko, temveč za izboljšanje in afirmacijo Bošnjakov v republiki Bosni in Hercegovini, ki bi morala biti po vseh merilih enakopravna z drugimi republikami v državi, kar pa je po njegovem mogoče le v Jugoslaviji kot svobodni demokratični konfederaciji.

● Miloševićevo politiko rušenja Bosne in Hercegovine je, kot kaže, za zdaj blokiral Tuđman, ki pravi, da HDZ spoštuje meje avnojske Jugoslavije, vendar se Hrvaška ne bo odpovedala ozemlju, ki ji zgodovinsko pripada, če bo velikosrbska politika porušila ta koncept. Zavora te politike pa je tudi nacionalno prebujanje Muslimanov, kar hkrati pomeni, da se bo morala Bosna in Hercegovina, ki ni »ne srbska, ne hrvaška, ne muslimanska . . .«, bistveno drugače lotiti premagovanja mednacionalnih problemov. Iz tega je tudi mogoče sklepati, da Bosna in Hercegovina vse bolj postaja politično bojišče, na katerem se rešuje agonija jugoslovanske skupnosti, pri čemer zgodovina opozarja, da je imel vsak poskus prisvajanja delov njenega ozemlja krvav epilog.

Uradna bosansko-hercegovska politika je seveda drugačnega mnenja, kar je dokazala tudi s sprejetjem zakona o združevanju občanov, ki prepoveduje oblikovanje nacionalnih strank. To je le pospešilo politično organiziranje Muslimanov, ki so za zdaj ustanovili Forum za varovanje nacionalne in verske svobode Muslimanov, ustanovili pa bodo tudi svojo stranko, ki se bo po potrebi pač drugače imenovala. Za tak zakon imajo največ zaslug komunisti, tako da ni presenetljivo, da ima partijski prvak Nijaz Duraković številne pomisleke tudi o bošnjaštvu. Po Durakoviću se je bosansko-hercegovski živelj islamske veroizpovedi sicer pogosto imenoval za Bošnjake, vendar še pogosteje za Turke. Preimenovanje Muslimanov v Bošnjake bi lahko, po njegovem mnenju, povzročilo razloge, češ da so Muslimani edini, pravi in avtentični državotvorni element v Bosni in Hercegovini. Duraković pa je prepričan, da so tako Srbi in Hrvati, kakor tudi drugi narodi in narodnosti, ki živijo v tej središčni republiki, vsaj toliko Bošnjaki, kot so Muslimani. Zato vidi pri uporabi tega imena nevarnost eskalacije muslimanskega nacionalizma, ki bi se zavzemal za etnično čisto Bosno in Hercegovino.

VILI EINSPIELER

Plin že izpodriva nafto in premog

Na račun klirinškega presežka s Sovjetsko zvezo naj bi južni del države prepredla mreža plinovodov – Povsod še dodatni plin iz SZ razen v Sloveniji – Cena domačega goriva preveč podcenjena

LJUBLJANA, 21. maja – Tekmovanje med posameznimi vrstami energije se je že začelo. Domači premog že izpodrivajo naftna goriva, ta pa je že začel in jih bo v prihodnje še bolj izpodrinil zemeljski plin, domači in uvoženi. V vseh delih države namreč za novo srednjeročno obdobje načrtujejo občutno povečanje porabe plina. Ponekod zaradi pomanjkanja elektrike za ogrevanje, drugod zaradi ekološkega preporoda, najbolj pa je k temu očitno prispeval klirinški presežek, ki naj bi ga v dobršni meri uporabili za gradnjo magistralnih plinovodov v državi in za plačilo plina, ki bo prihajal iz Sovjetske zveze.

Hrvaška INA-Naftaplin in vojvodinski Naftagas sta zaradi obilnih domačih zalog plina najbolj zainteresirana za uresničenje ambicioznega naložbenega načrta. Na Hrvaškem že zdaj širijo svoj plinovodni sistem še s 70 kiloemtri dolgim magistralnim plinovodom (Virovitica–Kutina), v načrtu pa imajo še gradnjo nekaterih drugih plinovodov. Že zdaj v tej republiki načrpajo okoli dve milijardi kubikov plina, ko bo dokončan znani projekt Podravina (prihodnje leto), pa naj bi dobili še za polovico več tega goriva. Po napovedih Ine naj bi temu projektu sledilo izkoriščanje podmorskih nahajališč v severnem Jadranu, s čimer bi dobili plin za oskrbo Istre in Kvarnerskega območja, za tem pa predvidevajo spojitev severnega in novega, južnega kraka magistralnega plinovoda na Hrvaškem.

Seveda vse ne bo tako preprosto. Plinarji najprej zahtevajo, naj zvezna vlada prizna plinu pravo ceno, saj je po njihovem mnenju to domače gorivo močno podcenjeno. Od ZIS zahtevajo tudi dopolnitev tarifnega sistema za prodajo plina gospodarstvu in gospodinjstvom, težava pa je tudi v tem, ker se Ina s hrvaškim elektrogospodarstvom ne more dogovoriti za ceno plina, ki bi ga predvidoma uporabljali v novi plominski termoelektrarni.

Po zakonu o kreditiranju plinifikacije iz trgovinskega presežka s SZ naj bi 700 milijonov dolarjev iz presežka namenili za plinarje v južnih delih države.

Do konca leta 1995 naj bi v Srbiji na ta račun zgradili magistralni plinovod v južni Srbiji in v Beogradu. Tako naj bi v tej republiki vsako leto že porabili 3,4 milijarde kubičnih metrov plina in kot računajo, zmanjšali pritisk na elektriko. Zdaj v Srbiji porabijo okoli 900 milijonov kubikov plina na leto, torej približno toliko kot v Sloveniji.

V Vojvodini so že začeli obsežna dela pri gradnji novega, 650 kilometrov dolgega plinovoda, ki bodo stala 126 milijonov dolarjev. Naložba naj bi bila končana čez tri leta, z njo pa naj bi porabo plina povečali z zdajšnjih 2,3 milijarde kubikov plina na 4,2 milijarde kubikov. Poleg tega v Vojvodini že gradijo podzemeljsko skladišče plina, kamor bodo za zimo shranjevali do 800 milijonov kubikov poletnih presežkov plina.

Ker bo po tem plinovodu večinoma prihajal sovjetski zemeljski plin, je vojvodinska naložba pomembna tudi za BiH, kjer naj bi se poraba plina z zdajšnjih 320 milijonov kubikov na leto do konca tega desetletja povečala na 1,2 milijarde kubikov. Ta plin naj bi v BiH pritekal po plinovodu Naftagasa od Bačke Palanke, Bosanskega Broda, skozi Modričo, do Tuzle in Zenice. S tem naj bi si ti kraji tudi ekološko opomogli.

Tudi Makedonija računa na sovjetski plin. Projekt Gama, kot so poimenovali bodočo plinifikacijo republike, ki ji energije kronično primanjkuje, naj bi stal 70 milijonov dolarjev. Ta denar naj bi zagotovili sovjetski dobavitelji plinovodne opreme na podlagi dolgoročnega posojila. Naložbo naj bi dokončali konec leta 1992, plin pa naj bi v Makedonijo začel pritekati že v začetku prihodnjega leta. Sovjetski partner je za zdaj privolil v kreditiranje pod pogojem, da zgradijo plinovod na ključ.

Drugače kot drugi deli države se je Slovenija edina odločila za drugi uvozni vir plina. Ker ima domačega plina le za vzorec in ker je že dolgo znano in preizkušeno, da se pri dobavah energije ni pametno vezati samo na enega tujega partnerja, smo se odločili za alžirski plin in za priključitev na italijanski plinovod. V Ini pravijo, da se je Slovenija zanimala tudi za jadranski plin iz okolice Pulja, vendar do podrobnih pogovorov ni prišlo. Sicer pa nameravamo v naši republiki v prihodnjem srednjeročnem obdobju razširiti plinovodno omrežje v Posavje in na Dolenjsko, če bodo možnosti pa tudi v nekaterih večjih mestih.

Če se bodo vsi ti načrti za plinifikacijo Jugoslavije uresničili, bodo te naložbe med največjimi v državi v prihodnjih petih letih. Razmahnilo naj bi se tudi izdelovanje plinske opreme. Toda tekmovanje med posameznimi vrstami energije se je šele začelo in v premogovnikih že opozarjajo, naj strokovnjaki dobro pretehtajo prednosti in slabosti enostranske energetske strategije.

TONJA SLOKAR

PREJELI SMO

Smelt o gradnji HE Vrhovo

V maju je četrta obletnica, ko je tedanji predsednik PO SOZD Elektrogospodarstvo **Milan Krajnik s svojimi ožjimi sodelavci onemogočil sprejetje akta o ustanovitvi inženiringa elektrogospodarstva na delavskem svetu in ne boste verjeli, zaradi sedeža te enote v Ljubljani.** To je edini razlog, da je nato po odločitvi investitorja Savske elektrarne prišlo do angažiranja Inženiring organizacije Smelt pri izgradnji serije hidroelektrarn na Savi. Do tedaj je vse aktivnosti za Savo in Muro vodila razvojna služba SOZD Elektrogospodarstva. Kako je bila pri tem uspešna, je razvidno iz rezultatov, **da so se aktivnosti za gradnjo hidroelektrarn na Muri kmalu nato zaustvile,** na Savi pa se je po skupnem angažiranju Investitorja Savske elektrarne in Smelta pridobila lokacija prve hidroelektrarne iz serije na spodnji Savi, to je HE Vrhovo, s čimer je Sava dobila zeleno luč za izgradnjo. **Kljub nenehnim nizkim udarcem predsednika Krajnika in njegovih sodelavcev pri izvajanju vseh nadaljnjih aktivnosti za gradnjo hidroelektrarn na Savi je uspelo v navezi Savske elektrarne – Smelt do danes že delno racionalizirati gradnjo serije z definiranjem HE Boštanj in HE Blanca na boljših lokacijah in po sodobnejši tehnologiji gradnje od prvotno predvidene, ki jo je na škodo lokalnega prostora forsiral SOZD EGS.** Medtem je pridobljena tudi že lokacija za drugo elektrarno v seriji, to je HE Boštanj, ki jo je možno že letos začeti graditi in vse je pripravljeno za pridobitev lokacije tretje hidroelektrarne v seriji, to je HE Blanca. HE Vrhovo bi bila lahko končana pred rokom po tehnično-operativni plati, pa čeprav je prva elektrarna. Iz planirane serije pretočnih hidroelektrarn, kar tudi dokazuje strokovno podkovanost referenčnih kadrov Smelta, ki so pred tem vodili že najodgovornejša dela pri gradnji jedrske elektrarne, hidroelektrarne Mavčiče in drugih energetskih objektov doma in v inozemstvu. **Predsednik Elektrogospodarstva in njegovi sodelavci na tem projektu pa še do danes niso rešili edine operativne naloge sistema, to je definiranje mejnega režima Save s Hrvaško, ki je med drugim eden od dveh pogojev za polnjenje akumulacije HE Vrhovo in uskladitev z lokalnim prostorom za ureditev brežiško-dobovskega polja.** Drugi pogoj pa je seveda očiščenje reke Save za vsaj en kakovostni razred.

V. d. predsednik PO Elektrogospodarstva Milan Krajnik s svojimi izjavami za **HE Vrhovo kot že večkrat v zadnjem času zavaja slovensko javnost, tokrat že ponovno z lažmi, kar daje njemu in njegovim ožjim sodelavcem resnično karakteristiko. Ta druščina še ni Elektrogospodarstvo, ampak njen tipičen krovni birokratski produkt nad sicer dobrimi dispečerskimi, proizvodnimi, prenosnimi in distribucijskimi organizacijami, ki skrbijo, da smo v Sloveniji še vedno normalno preskrbljeni z električno energijo.** Problem pa je njena cena, uspešnost poslovanja in strategija razvoja, kar pa je žal v pristojnosti in odgovornosti imenovane nadgradnje, katero uspešnost ali pa zmešnjava, če hočete, se venomer kaže prav pri naštetih elementih. **Predsednik PO in njegovi sodelavci so že navajeni iskati krivce zgolj zunanj sebe. Do sedaj je bila to predvsem slovenska vlada s predsednikom na čelu. Slovenska javnost že pozna nenehno elektrogospodarsko potvorbo bilančnih rezultatov, zato njihovim podatkom ne verjame preveč.** Lažni podatek **o 7-odstotnem deležu Smelta zato ne** vžge, saj je očitno, da v. d. predsednika Kranjik s svojimi sodelavci ne zna brati niti pogodbenih določil več, ker bi sicer opazili, da je delež Smelta le pod 3 odstotki, s tem da so v njegovem obsegu tudi vsi kontrolni inštituti in zavodi ter da **bo Smelt pripeljal denar v elektrogospodarstvo, ko bo od njega dobil pooblastilo za to. Ne samo da Elektrogospodarstvo do danes tega pooblastila ni dalo, ampak je z omejevanjem financiranja nagajalo pri normalni gradnji HE Vrhovo, kar je požrlo vse prihranke, ki so bili pri hitrejši gradnji te elektrarne že doseženi.** Gradnja HE Vrhovo z rekonstrukcijo HE Fala iz 51 MW na 58 MW ni primerljiva iz sledečih razlogov: ni del v bazenu, oprema je bila naročena eno leto pred prototipno vrhovško, odložena je zamenjava zapornic, pri tem pa je predračunska vrednost rekonstrukcije enaka vrednosti celotnih stroškov HE Vrhovo, če pri njej upoštevamo objekte, zgrajene za gradnjo serije 7 HE na spodnji Savi, to je dinarska protivrednost 70 mio ECU. Strokovnjaki Smelta pa sicer cenimo gradbeni poseg na HE Fala investitorja Dravskih elektrarn in izvajalca Gradis. **Ni se čuditi, da v. d. predsednika Krajnik s svojim ožjim timom niti malo ne pozna dejavnosti na tej elektrarni, saj pri tej rekonstrukciji dosedaj ni sodeloval noben strokovnjak elektrogospodarske nadgradnje, ampak le ostanki »dravskih bobrov«, ki tako žalostno končujejo izključno po zaslugi ravzojne službe, ki v preteklosti ni znala poskrbeti za kontinuiteto izgradnje hidroenergetskih objektov, čeprav je jasno, da so najcenejši in najčistejši.** Referenčni objekti, na katerih je v. d. predsednik s svojimi ožjimi sodelavci odgovoren in se po njih meri, pa so: **HE Bistrica, HE na reki Muri, TE Ugljevik in TE Kosovo. O neuspešnosti in problematiki na teh objektih pa je slovenska javnost tekoče obveščena.** V glasilu delavcev Elektrogospodarstva Slovenije je možno razbrati tudi, da so za Kranjika in njegove sodelavce bolj pomembne dnevnice, lov, nakupi službenih avtomobilov, verjetno na račun pravičnih **odškodnin, ki jih prebivalci bistriškega Jarka utemeljeno in upravičeno zahtevajo in jih bodo tudi dosegli.** V. d. predsednik Krajnik še ni dojel, da uspešno vodenje projekta niso potovanja, retorika in brisanje kljuk po uradih, kmalu se bo tudi on meril le po opravilih in rezultatih. In prav je tako.

SMELT – ODDELEK HE

Smeh ob sindikalni izkaznici

Pogovor vodstva obalno-kraškega sindikalnega sveta z vodstvom Italijanske generalne konfederacije dela (CGIL) o oblikovanju sindikalnega pluralizma pri nas

TRST, 21. maja – »Molto sémplice!« Zelo preprosto, bi dejali po slovensko. Tako so, smejé se, komentirali člani vodstva Italijanske generalne konfederacije dela (CGIL) za tržaško pokrajino razlago vodstva obalno-kraškega sindikalnega sveta o tem, kako se oblikuje sindikalni pluralizem na Slovenskem.

V okviru rednega delovnega in prijateljskega srečanja obeh vodstev je generalni sekretar CGIL za tržaško pokrajino **Roberto Treu** najprej svoje goste seznanil z aktualnimi problemi te sindikalne zveze. Poleti se bo v Italiji iztekel rok za podpisovanje kolektivnih pogodb, ki naj bi veljale v naslednjih treh letih. Podpisovanje kolektivnih pogodb za javne službe (ali družbene dejavnosti po naše) je potekalo precej mirno, brez velikega števila izgubljenih delovnih ur zaradi stavk. Velik problem pa pomenijo zahteve delavcev v zdravstvu in socialnem skrbstvu, ki terjajo višje plače, učinkovitost njihovih služb pa je zelo vprašljiva.

Precej težav imajo tudi s tako imenovanimi baznimi komiteji (COBAS), opozicijskimi sindikalnimi enotami, v katere so se zaradi teženj po uveljavljanju cehovskih interesov in nezadovoljstva z obstoječimi sindikati vključili predvsem delavci ključnih storitvenih dejavnosti, zdravniki, vlakovodje, piloti, kontrolorji letenja. CGIL se je zavzemal, da se COBAS vključi v proces kolektivnega pogajanja, da bi ga tako pritegnili k »pravilom igre«, CISL pa ni bil za to. Vse skupaj pa jezi, da država COBASU posveča več pozornosti kot milijonom drugih delavcev, ki so zaposleni v drugih panogah.

Kljub dolgi tradiciji in izkušnjam v zvezi s pogajanji je v industriji še vedno veliko delovnega časa treba nameniti stavkam. Tudi pri njih še ne morejo doseči temeljnega cilja: kolektivne pogodbe, ki jih podpišejo delavci v podjetju, bi morale biti bolj ugodne kot panožne in generalna. Podjetja, zlasti manjša, je dejal Roberto Treu, zelo pogosto kršijo pogodbeno določbo o 40-urnem delovniku. Ženske so na istih delovnih mestih slabše plačane od moških, težje napredujejo, manj jih je na zahtevnejših delovnih mestih.

Težave imajo tudi s pogajalskimi partnerji, s sindikatom industrijalcev (Confindustria). Ti se ne želijo poganati s posameznimi panožnimi sindikati in podpisovati panožnih kolektivnih pogodb. S tremi najmočnejšimi sindikalnimi federacijami bi radi podpisali le generalno kolektivno pogodbo.

V CGIL ugotavljajo, da z drugima dvema sindikalnima združenjima, s CISL in UIL, zamujajo pri določanju skupnih izhodišč za pogajanja. Ko so govorili o javnih službah, so morali v njihovem združenju popuščati pri nekaterih vsebinskih vprašanjih, da bi ohranili enotnost sindikatov. Precejšnje težave imajo zlasti pri zaščiti delavcev, ki delajo v podjetjih z manj kot 50 zaposlenimi. In v takšnih podjetjih dela kar osem milijonov italijanskih delavcev. Te delavce v zadnjem času sicer ščiti zakon, ki določa, da mora delodajalec vsako odpoved pisno utemeljiti. Sindikat lahko takšno utemeljitev preveri in zahteva, da delavca spet sprejmejo v službo, zaradi razpršenosti takšnih podjetij pa zelo težko poišče predstavniška telesa, s katerimi bi se pogovarjali . . .

Gostitelji so delegaciji obalno-kraškega sindikalnega vodstva, ki jo je vodil **Ciril Mezek**, zastavili vrsto vprašanj. Zadevala so zlasti včlanjevanja v Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije in sindikalno izkaznico. Presenečeni so bili, da v njej ni navedena območna sindikalna organiziranost. Prav tako niso razumeli, zakaj izkaznica omenja vrsto ugodnosti, ki naj bi jih imel član z včlanjevanjem v organizacijo, ko pa vseh sedaj še ni možno izkoristiti. Delavska hranilnica, stavkovni skladi in drugo naj bi zaživeli šele čez čas . . .

● CGIL ima v Trstu 27.000 članov, toliko kolikor imata drugi dve sindikalni konfederaciji, UIL in CISL, skupaj. Vse tri sindikalne zveze se opredeljujejo nadstrankarsko, vendar imajo že po tradiciji komunisti in socialisti pretežen vpliv v CGIL, krščanski demokrati v CISL in socialdemokrati, socialisti in republikanci v UIL. O takšnem razmerju med strankarsko usmeritvijo in sindikalnimi zvezami lahko govorimo tudi na državni ravni. Trst slovi po tem, da je mesto starih. Ima 250.000 prebivalcev, 120.000 upokojencev. Pol članstva CGIL (14.000) sestavljajo upokojeni delavci.

Iz izkaznice CGIL za tržaško pokrajino je razvidna povezanost z Evropsko konfederacijo sindikatov in območna organiziranost. V italijanščini in slovenščini je možno prebrati, da članarina znaša en odstotek osnovne plače in citat 1. člena statuta CGIL. Ta člen pravi: »Italijanska splošna konfederacija dela (CGIL) je vsedržavna organizacija delovnih ljudi. Ne glede na politični nazor, ideološko opredeljenost, versko pripadnost ali katerokoli etnično skupnost vključuje vse, ki sprejemajo in izvajajo njen statut, navezujoč se na zvestobo svobodi in demokraciji kot poglavitnima temeljnima ciljema sindikalnega gibanja. CGIL se deli v vertikalne strokovne in horizontalne področne strukture. Njen program in njeno delovanje temeljita na ustavi italijanske republike in na doslednem izvajanju njenih načel s posebnim ozirom na pravice, ki jih ta razglaša, in na gospodarske reforme, ki jih predvideva.

Za CGIL je mir med narodi največja dobrina človeštva in nujen pogoj za civilni, gospodarski in družbeni napredek.«

JELENA GAĆEŠA

DELO plus

Pogodba vredna milijon dolarjev

SARAJEVO, 21. maja (Tanjug) – Iris Computer sarajevskega Energoinvesta in češko elektrogospodarstvo sta podpisala milijon dolarjev vredno pogodbo, na podlagi katere bo sarajevski proizvajalec pošiljal češkoslovaškemu partnerju najsodobnejše sisteme osebnih računalnikov, posamezne dele in ustrezno opremo, šolal pa bo tudi strokovnjake za opravljanje servisnih storitev. Delo je dobil Iris Computer v konkurenci jugoslovanskih, zahodnoevropskih in daljnjevzhodnih proizvajalcev.

Zadružna banka Vojvodine

NOVI SAD, 21. maja (Tanjug) – Predsedstvo Zadružne zveze Vojvodine je sklenilo ustanoviti kmetijsko oziroma zadružno banko Vojvodine. Hkrati bodo v kmetijskih zadrugah po vaseh ustanovili varčevalno-kreditne službe kot posebne denarne podružnice. Kot napovedujejo, bodo to storili do konca junija.

Kaže, da peki ne znajo peči kruha, trgovci pa ga ne znajo postreči

LJUBLJANA, 21. maja – V februarju in marcu so strokovnjaki Domusa ocenjevali kakovost nekaterih prehranskih izdelkov. Akcijo so izpeljali po naročilu Izvršnega sveta ljubljanske skupščine. Objavljamo le kratek povzetek rezultatov ocenjevanj.

Mleko in mlečni izdelki

Tokrat smo pregledali celovito ponudbo pasteriziranega in fermentiranega mleka.

V treh zaporednih ocenjevanjih nismo vzeli pod drobnogled vedno enakih izdelkov, zato popolne primerjave niso možne. V ekstra razredu z oceno odlično in v tretjem kakovostnem razredu z oceno dobro, tokrat ni bilo nobenega izdelka. Od 11 ocenjenih izdelkov se jih je osem uvrstilo v **prvi kakovostni razred** z oceno prav dobro in jih priporočamo.

Priporočamo – prav dobra kakovost izdelkov

Izdelek	Proizvajalec	Cena za liter v dinarjih
Sveže gorenjsko pasterizirano mleko, 3,2% m.m., 1/1, PP	Mercator-KŽK Mlekarna Kranj	8,20
jogurt, 3,2%, m.m., 1/2, PP	Celeia, Hmezad Arja vas	8,20
pasterizirano mleko, 3,2% m.m., 1/1, TP	Mercator-Ljubljanske mlekarne	8,00
jogurt, 3,2% m.m., 1/4, TP	Mercator-Ljubljanske mlekarne	11,20
kislo mleko, 3,2% m.m., 1/5 PVC lonček	Mlekarna Maribor	12,50
kislo mleko, 3,5% m.m., 1/5, PVC lonček	Celeia, Hmezad Arja vas	12,50
pasterizirano mleko, 3,2% m.m., 1/1, PVC	Mercator-Ljubljanske mlekarne	7,40
jogurt, 3,2% m.m., 1/5, PVC lonček	Mercator KŽK-Mlekarna Kranj	12,50

Ne priporočamo pa treh izdelkov z eno ali več pomanjkljivostmi:

Ne priporočamo

Izdelek	Proizvajalec	Cena za 1 v din	Vzrok
jogurt, 3,2% mm., 1/5, PVC	Mercator-Ljubljanske mlekarne	12,50	premalo suhe snovi
pasterizirano mleko, 3,2% m.m., 1/1, PP	Celeia – Hmezad Arja vas	7,40	premalo mlečne maščobe in premalo suhe snovi
jogurt, 3,2% m.m., 1/5 PVC	Celeia – Hmezad Arja vas	12,50	premalo mlečne maščobe

Mesni izdelki in meso

Ocenili smo 16 vzorcev barjenih in poltrajnih klobas, svežega svinjskega mesa, mesa perutnine in rib.

Oceno **odlično** je dobil pakiran piščanec ljubljanske Jate, priporočljivo **prav dobro** oceno pa so prejeli: svinjsko meso Tovarne mesnih izdelkov Mercator Ljubljana, zamrznjeni osliči Droga-Delamaris iz Izole in pakiran piščanec Perutnine Ptuj. Med kakovostno **dobre** izdelke smo uvrstili svinjsko meso KŽK Mezoizdelki Škofja Loka, sveže sardele Emona – Ribarstvo (Delamaris), delikatesno šunkarico KŽK Mesoizdelki, Škofja Loka, Purisova puranja bedra, piščančje hrenovke Jate Ljubljana in šunkarico Emona – MIZ.

Zaradi nizke senzorične ocene (okusa, vonja, videza) **ne priporočamo:** svežih sardel Delamarisa iz Izole, zamrznjenih osličev Emona-Ribarstvo, šunkarice Mercator – TMI in vakumsko pakiranih hrenovk Purisa. Prav tako ne priporočamo PIPI obarjenih klobas Perutnine Ptuj, ki so po rezultatih kemičnih analiz pri tem ocenjevanju presegale dovoljeno vsebnost vode.

Kruh

Zelo slabi so rezultati ocenjevanja **osnovnih vrst pšeničnega kruha**. Od desetih vzorcev kruha se namreč ni uvrstilo kar osem vzorcev, šest vzorcev ni ustrezalo kakovosti po rezultatih kemijskih analiz (v tabeli – »ni uvrščen«), dva pa sta bila diskvalificirana zaradi nepravilne deklaracije v trgovini.

Proizvajalec	Izdelek	Nivo kakovosti	Cena za kg v din
ABC Pomurka, Pekarna in slaščičarna »PEKS« Škofja Loka, Kidričeva 53	Zviti kruh 0,8 kg, tip 500	**dober**	11,25
	Zviti polbeli kruh 0,8 kg, tip 850	**diskvalificiran**	9.00
Pekarna Legiša, Viška 46, Ljubljana	Domači kruh, 1 kg v štruci, tip 500	**diskvalificiran**	10,00
	Polbeli hlebec 1 kg, tip 850	ni uvrščen	9,00
Mercator–Pekarna Grosuplje, Cesta na Krko	Ljubljanska bela štruca 1 kg, tip 500	**zadovoljiv**	9,80
	Dolenjski domači polbeli kruh v hlebu 2 kg, tip 850	ni uvrščen	9,50
Žito Ljubljana TOZD Pekarstvo in testeninarstvo PEKARNA Šmartinska 154	Zviti kruh 0,8 kg tip 500	ni uvrščen	9,00
	Zviti kruh 0,8 kg, tip 850	ni uvrščen	8,50
Žito, TOZD Pekarna Vrhnika, Idrijska 12 Vrhnika	Zviti kruh beli 0,8 kg tip 500	ni uvrščen	9,00
	Zviti polbeli pšenični kruh 1 kg, tip 850	ni uvrščen	7,20

Vedno znova ugotavljamo, da se napake v trgovinah ponavljajo. Kruha ne tehtajo, postrežba je praviloma nehigienska (prijemanje kruha z roko), ponudijo ga z malim koščkom papirja in le redke so prodajalne, ki kruh prodajajo v ustrezni vrečki.

Jedilna olja

V ocenjevanje kakovosti jedilnih olj smo zajeli olja, ki jih kupci pogosto kupujejo. Polovico možnega števila točk v končni oceni prispevajo rezultati kemičnih analiz, drugo polovico pa rezultati ocenjevanja po barvi, vonju in okusu.

Izdelki	Proizvajalec	Nivo kakovosti	Cena za 1 v din (22. 2. 90)
Sončično olje cekin special	Mercator, KŽK Gorenjske, Oljarica Kranj	prav dobro	18,90
Jedilno rafinirano rastlinsko olje	HÉLIOS, Oljarna Domžale	prav dobro	18,40
Zvijezda jedilno rafinirano rastlinsko olje	Tovarna olja Slov. Bistrica SOZD Zvijezda Zagreb	dobro	18,40
Konzum – jedilno rafinirano rastlinsko olje	Mercator, KŽK Gorenjske, Oljarica Kranj	zadovoljivo	17.30
olje za cvrtje	Helios, Oljarna Domžale	(ni bilo ocenjeno kot olje za cvrtje)	36,20

Olje z deklaracijo »olje za cvrtje« (Oljarna Domžale) smo preučili kot ostala jedilna olja in ne kot specialno olje, ki naj bi se uporabljalo izključno za cvrtje. Razlog je v tem, ker pravilniki in standardi ne predvidevajo drugačnega načina ocenjevanja za tovrstna olja.

Kemične analize petih vrst olja kažejo, da so bili vzorci v večini primerov najslabše ocenjeni v kriteriju »stabilnost olja« pri zvišanih temperaturah. Zato naj velja, da moramo pri nakupu kateregakoli olja preveriti rok izdelave ali podatek, do kdaj je uporabno in izbirati le »sveža« olja.

ANA MARIJA MIHELIČ, ANDREJA TRČEK

Sklad za prestrukturiranje podjetij bo predvidoma jeseni

Prvo obvestilo Jugobanke o delovanju sklada EFTA – Največje posojilo do tri milijone ekujev za projekt

LJUBLJANA, 21. maja – Od Jugobanke d. d. Beograd smo dobili obvestilo o tem, kako bo deloval sklad EFTA za prestrukturiranje malih in srednjih podjetij, katerega izvršni nosilec v Jugoslaviji je ta banka.

Za to vlogo je bila Jugobanka izbrana med štirimi kandidati na tajnem glasovanju v združenju jugoslovanskih bank. Njena naloga je, da javnost sproti seznanja z novostmi v zvezi z nastajanjem sklada, manjšim podjetjem naj bi zagotavljala tudi pomoč pri izdelavi oziroma pripravi projekne dokumentacije, ko bo sklad začel delovati, pa bo v sodelovanju z upravnim odborom sklada, v katerem so zastopane članice EFTA, izbirala med posameznimi projekti in nadzorovala njihov kasnejši potek.

Sklad bo predvidoma začel delovati jeseni, Jugobanka pa interesente vabi, naj že zdaj pripravijo projektno dokumentacijo, da bodo pripravljeni na čas, ko bodo sredstva sklada sproščena. Dokumentacija mora poleg osnovnih podatkov o podjetju in investitorju vsebovati tehnični opis projekta in analizo njegove ekonomske upravičenosti, finančno analizo in analizo pričakovanih rezultatov. V Jugobanki opozarjajo, da sklad v nobenem primeru ne bo v celoti financiral posameznega projekta, temveč največ do dveh tretjih njegove vrednosti. Največji znesek posojila za posamezni projekt ne more biti večji od treh milijonov ekujev, prednost pa naj bi imeli projekti, katerih predračunska vrednost bo nad 100.000 ekujev. Uporabniki bodo posojila dobili pod komercialnimi pogoji, izjema je le 10 odstotkov sklada, ki bodo namenjeni nekaterim projektom, ki so za prestrukturiranje jugoslovanskega gospodarstva posebnega pomena, vendar jih nosilci pod tržnimi posojilnimi pogoji ne bi bili sposobni financirati. A. Po.

Pičla aprilska proizvodnja

Minuli mesec je slovenska industrija izdelala za 13,2 odstotka manj kot aprila lani – V primerjavi z marcem OD za 26,4 odstotka nižji od lanskega

LJUBLJANA, 21. maja – Razvrščanje gospodarstva v industrijo po novih predpisih se je v Sloveniji končalo. Ob tej priložnosti je zvezna statistika na novo ocenila deleže, ki jih k skupni proizvodnji prispevajo posamezne industrijske dejavnosti. To predrugačenje je pri slovenski industrijski izdelavi nekoliko popravilo tudi proizvodne rezultate. Vendar je nazadovanje v primerjavi z lanskimi dosežki še vedno veliko.

Po podatkih slovenskega statističnega zavoda so podatki pred omenjeno spremembo kazali, da je slovenska industrija marca letos izdelala za 0,5 odstotka manj kot povprečno na mesec lani, po novih podatkih za slovensko industrijo pa naj bi marca letos izdelala za 1,6 odstotka več kot povprečno lani.

Kljub »izboljšanju« izhodišča je aprila letos slovenska industrija izdelala kar za 13,2 odstotka manj, kot je izdelala aprila lani. V prvih štirih mesecih letos se je v primerjavi s prvimi štirimi meseci lani slovenska industrijska proizvodnja zmanjšala za 8,7 odstotka.

Nazadovanje proizvodnje je množično, saj je aprila letos od 34 industrijskih dejavnosti, kolikor jih je v Sloveniji, kar 28 izdelalo manj kot aprila lani. Z izjemo predelave nekovinskih rudnin je nazadovala vsa gornja polovica najmočnejših dejavnosti. Tako je elektroindustrija izdelala kar za 21 odstotkov manj kot aprila lani, kovinsko predelovalna za 17,6 odstotka manj, strojna celo za 24,3 odstotka manj, predelava kemičnih izdelkov za 13 manj, elektrogospodarstvo za 0,4 manj, živilska za 5,2 manj, pohištvena za 16,2 manj, izdelava končnih tekstilnih izdelkov za 6,5 manj, izdelava vozil za 15,5 manj, predilnice in tkalnice za 13,2 manj, papirna industrija za 3,3 manj, predelava nekovinskih rudnin za 2,4 več, obutvena za 12,8 manj itd.

Industrijska izdelava sicer nazaduje tudi povsod drugod v Jugoslaviji, vendar je v štirimesečju slovenska industrija uvrščena precej proti koncu. Tako je v prvih štirih mesecih letos v primerjavi z enakim lanskim obdobjem bosensko-hercegovska industrija izdelala za 4,2 odstotka manj, makedonska za 5,3 manj, ožjesrbska za 8,1 manj, hrvaška za 8,3 manj, vojvodinska za 8,7 manj, slovenska za 8,8 manj, črnogorska za 11,9 manj in kosovska celo za 17,2 odstotka manj. Morda bi sorazmerno izboljšanje slovenskega položaja lahko videli v tem, da je bila slovenska industrija letošnjega aprila v primerjavi z lanskim po nazadovanju proizvodnje na tretjem mestu namesto na desetem.

Kljub nazadovanju proizvodnje pa je ta še vedno prevelika glede na prodajo, saj so zaloge dokončanih izdelkov slovenske industrije aprila letos za 10,7 odstotka večje od lanskih aprilskih. Sicer pa statistika podatkov o aprilskem izvozu še ni objavila, ker da zaradi carinskih sprememb na beograjski carinarnici spreminja računalniški program.

Po oceni zavoda se je aprila v primerjavi z marcem obseg slovenske trgovine na debelo povečal za 9 odstotkov, na drobno pa zmanjšal za dva. Povprečni slovenski osebni dohodek, zaslužen marca in izplačan aprila, je bil 4917 dinarjev, kar je po zavodovem računu realno za 26,4 odstotka manj kot marca lani.

ILJA POPIT

Merila za sprejem na borzo

Trgovanje s papirji na borzi v Ljubljani zdaj le na prostem reguliranem trgu, kasneje pa bodo podjetja tudi na uvrščečni in neuvrščeni kotaciji

LJUBLJANA, 21. maja – Trgovanje z vrednostnimi papirji na Jugoslovanski borzi v Ljubljani zdaj poteka na prostem reguliranem trgu, saj izdajatelji potrebujejo za pripustitev svojih obveznic, delnic itd. na borzno kotacijo le dovoljenje zvezne komisije za vrednostne papirje, poleg tega pa morajo izpolniti še zgolj formalno prošnjo za sprejem na borzo.

Investitorji, ki želijo svoj kapital naložiti v nakup papirjev na borzi, so tako v negotovem položaju, ker se pri odločanju ne morejo opreti na mnenje nevtralne strokovne ustanove, ki bi presojala kakovost podjetij, obseg, vrednost in druge pogoje izdaje delnic, obveznic in drugih finančnih instrumentov. Poleg bonitete izdajatelja je namreč pomembna tudi likvidnost in tržnost naložbe v njegove vrednostne papirje, torej možnost nakupa in prodaje papirjev na borzi in drugih trgih. Vse kaže, da bo podjetja in papirje, ki bodo želeli kotirati na »ljubljanski tržnici kapitala«, že v kratkem ocenjeval poseben odbor za sprejem udeležencev in vrednostnih papirjev.

Na podlagi meril za pristop na borzo bodo podjetja razvrščena na uvrščeno in neuvrščeno kotacijo, za tako imenovani prosti regulirani trg pa bodo veljala ista merila kot zdaj. Pri uvrščanju podjetij v »prvo in drugo ligo« bodo odločala merila, kot so denimo število in vrednost izdanih vrednostnih papirjev, delež trajnega kapitala, ki ga ima podjetje v javni prodaji, velikost podjetja (po dobičku, prometu).

Za primer le nekaj številk, ki jih je na nedavnem ljubljanskem borznem seminarju navedel član borznega odbora mag. Dušan Mramor. Podjetja bodo lahko svoje delnice razvrstila na uvrščeno kotacijo le, če bodo imela v javni prodaji vsaj 25 odstotkov osnovnega trajnega kapitala, izdanih pa bodo morala imeti vsaj sto tisoč delnic; za neuvrščeno kotacijo pa naj bi zadoščalo deset odstotkov kapitala v javni prodaji in vsaj 50 tisoč izdanih delnic. O tem, ali bo neko podjetje uvrščeno ali neuvrščeno, bodo odločala tudi druga merila, ki jih v odboru zdaj že pripravljajo. Posebna merila bodo veljala za uvrstitev bank. Za uvrščeno kotacijo naj bi bila odločilna velikost banke. Izračunavali jo bodo tako, da bodo od aktive banke odšteli denarna sredstva, depozite pri NBJ, stalne naložbe in aktivne časovne razmejitve. Tako dobljena osnova bo morala biti za uvrstitev na uvrščeno kotacijo vsaj za 20 odstotkov večja od slovenskega povprečja, banka bo morala imeti vsaj 30 odstotkov osnovnega kapitala v delnicah na borzi, teh naj bi bilo vsaj 150 tisoč, in sicer v rokah vsaj tisoč imetnikov. Podjetja naj bi za uvrščeno kotacijo izdala vsaj 20 tisoč obveznic v vrednosti vsaj deset milijonov DEM, za neuvrščeno kotacijo pa vsaj šest tisoč obveznic z vrednostjo vsaj tri milijone DEM. V obeh primerih bi morala biti celotna serija razprodana.

Za konec pa še to: vsi našteti podatki so za zdaj še neuradni, v odboru za sprejem papirjev in udeležencev na borzo pa obljubljajo, da bodo javnost na tiskovni konferenci že v kratkem seznanili o svojih dokončno izdelanih merilih.

MIHA JENKO

Strah pred pomanjkanjem je doslej dušil razvoj kmetijstva in živilstva

Zapiski z obiska pri živilski industriji Primorske – Še vedno plačujemo visok davek politiki količinskega zadovoljevanja potreb po živilih – Prevelike dajatve zmanjšujejo konkurenčno sposobnost

LJUBLJANA, 21. maja – V svetu je že tako, da razvitost štejejo tudi po rezultatih in razvoju živilske industrije. Ob vse bolj pogostih nakupih v trgovinah prek naših severozahodnih meja kupci iz dneva v dan bolj spoznavajo, da pri nas reči ne gredo narobe zgolj zaradi draginje, temveč tudi zavoljo kakovosti in izbire. Samo bežni pogledi v avtomobilske prtljažnike na mejah povedo, da se naši kupci pri sosedih ne spogledujejo samo s cenenim blagom.

Na pogovorih z vodilnimi ljudmi večjih primorskih živilskih podjetij smo lahko kar po vrsti prisluhnili priznanju, da so predragi, hkrati pa so nam našteli tudi razloge, zakaj je tako. Zmago Trampuž, glavni direktor ajdovskega Fructala meni, da bi bila lahko živilska industrija eden od osrednjih stebrov slovenskega gospodarstva, če bi ne bilo napak, ki jih še danes plačujemo. Predolgo smo živeli v strahu pred lakoto, zaradi česar je bila glavna usmeritev pridelati osnovno hrano. Pomembne so bile količine, kakovost pa bo že prišla. Fructalov direktor je prepričan, da se slovenska politika s kmetijstvom nikoli ni preveč resno ukvarjala, čeprav smo v razvoj vendarle vlagali veliko denarja. Tako smo največkrat razvijali živilsko industrijo, ki je temeljila na surovinah iz drugih republik. Ob zdrahah, kakršne imamo v Jugoslaviji zdaj, so seveda lahko posledice katastrofalne.

»Kakih petnajst let se prerekamo z oblastmi, ker ves čas zapostavljajo sadjarstvo,« je dejal Zmago Trampuž in nadaljeval: »Ta kmetijska veja je postala draga, ker ni dobila primernih družbenih subvencij. Potem pa pride nekdo in te poučuje, da je vse treba reševati v reprodukcijskih verigah, pač po načelu: od njive do ust. Kakšna naj bo vendar cena našega soka iz dragega sadja? Fructal je ena tistih delovnih organizacij, ki je razpredla niti po vsej Jugoslaviji in veliko vlagala. Seveda ne le iz gole ljubezni, marveč zavoljo potreb. Sadjarstvo smo razvijali na različnih koncih Jugoslavije, ker si ne moremo privoščiti izpada pridelka zaradi vremenskih razmer. Za vlaganja smo se odločili na območjih, kjer so bili stroški nižji, predvsem pa tam, kjer ljudje obvladajo svoje delo.«

Zaradi vlaganj drugod je zastal marsikateri domači načrt, kar je za največjega jugoslovanskega proizvajalca naravnih sokov seveda slabo. Danes imajo v Fructalu blizu 300 različnih proizvodov, letna proizvodnja pa dosega sto tisoč ton. Ves čas izboljšujejo kakovost klasičnih proizvodov, Evropi pa ponujajo tudi nove izdelke. Lotevajo se proizvodnje zdrave hrane, pripravljajo program za proizvodnjo hrane za bolnike, osvojiti pa nameravajo tudi beljakovinske napitke.

Testenine uničujejo v menzah

Iz Fructala smo šli čez cesto v Mlinotest, v katerem so lani edini izmed vseh jugoslovanskih proizvajalcev povečali proizvodnjo testenin, za dvajset odstotkov. Na leto naredijo že 6.000 ton testenin, kar je tretjina vse slovenske proizvodnje. Silvo Čotar, ki je pomočnik direktorja za komercialno-finančno področje, pravi, da Mlinotest v tehnologiji drži korak z Evropo; drugače pa je pri izbiri izdelkov. Čeprav premorejo osemdeset različnih vrst testenin, se pri izbiri še ne morejo primerjati z zahodnimi sosedi.

Pri porabi testenin Slovenci zaostajamo za Italijani za dobrih petdeset odstotkov, kar po besedah Jožeta Krečiča, pomočnika direktorja za razvojno tehnična vprašanja, še ne bi bilo tako hudo, če bi bile naše živilske navade na nekoliko višji ravni. Odveč je pripovedovati, kaj pomenijo testenine pri naših italijanskih sosedih, zanimiva pa so Krečičeva spoznanja: »Pri nas smo spravili testenine v tovarniške menze, kjer jih kuhajo v velikih kotlih. Jasno je, da kakovost pade na najnižjo možno stopnjo.«

Naši sosedje pa gojijo pravi kult testenin, pri čemer je izbira omak naravnost neverjetna. Medtem ko v Jugoslaviji prevladuje proizvodnja jajčnih testenin, predvsem zavoljo slabše kakovosti pšeničnih sort, Italijani delajo precej drugače. Naj se sliši še tako čudno, toda imajo veliko boljše sorte pšenice, tako da testenin ni treba plemenititi z jajci. Zdaj tudi mi ne držimo križem rok. Skopski kmetijski inštitut je bil dovolj pogumen, da je začel razvijati posebno trdo sorto pšenice.

Zdaj sejemo to vrsto pšenice tudi v Vipavski dolini in na območju Umaga. V nekaj letih bi radi za naše potrebe pridelali kakih 2.500 ton te pšenice. To pomeni; da bomo lahko temu primerno povečali tudi proizvodnjo boljših vrst testenin.

Med te prav gotovo sodijo tudi polnjene testenine, ki jih zdaj na leto naredijo do 450 ton. V Mlinotestu tudi niso slepi za dogajanja po svetu, zato vso pozornost namenjajo bio programom, pri čemer pa vse le ne gre čisto gladko. Proizvodnja teh izdelkov je zelo zahtevna, vrhu vsega pa imamo pri nas še zelo nepopolno zakonodajo, ki bolj ovira kot spodbuja razvoj.

Izvirni greh je v predragih surovinah

Med 250 izdelki portoroške Droge sta pravi slovenski tržni uspešnici kava in riž, torej pomembni živili, ki jih Slovenci v tujini tudi največkrat kupujemo. Franc Ohnjec, direktor Droge, nam je povedal, da prodajo na leto 4.200 ton kave, riža pa sto ton manj. Nakupi v tujini seveda močno zmanjšujejo gospodarsko uspešnost, vendar se v Drogi ne dajo.

● Primorska živilska industrija v marsičem odseva slovenska razvojna hotenja, pri čemer pa, kljub temu da se uvršča v razvitejši del, ne more povsem ujeti koraka s tovrstno zahodnoevropsko industrijo. V večini podjetij so spoznali, da s široko paleto izdelkov ne morejo konkurirati najbolj razvitim, s posameznimi izdelki pa so si vendarle utrli pot na tuji trg. Sorodna podjetja zahodnega sveta kupujejo cenejše surovine, največkrat pa državam plačujejo tudi bistveno manjše davščine. Spregledati pa tudi ne bi smeli, da je kupna moč naših porabnikov precej manjša od tiste prek zahodnih meja, naše prehranjevalne navade pa se morajo največkrat prilagajati prav debelini denarnic.

Tudi v Drogi vidijo izvirni greh v previsokih cenah surovin, še bolj pa v visokih davščinah, tako na uvožene surovine kot na prodajo na domačem trgu. Za živilske izdelke veljajo najbolj ostre ocene, pri čemer so kupci najbolj zahtevni inšpektorji. Franc Ohnjec pravi, da bi tudi pri njih poskrbeli za takšno embalažo, kot jo vidimo pri tujih proizvajalcih, a kaj, ko o tem ne morejo odločiti sami. Za najbolj pomembne izdelke sicer kupujejo embalažo v tujini, vendar pa večina izdelkov ne prenese tako visokih stroškov.

Poleg kave in riža je Droga pomemben izdelovalec začimb, čajev in različnih dodatkov jedem. Vse to zahteva velika vlaganja v blagovne znamke. Menijo, da so še kar uspešni, to pa potrjujejo tudi s primerom argo juh, katerih ime je na Slovenskem postalo sinonim za vse juhne koncentrate. Juhe argo so bile po mnenju Franca Ohnjeca nekakšna molzna krava, denar pa se je prelival v turizem, ribištvo in še kam. Za specializacijo na področju živilske industrije številne reorganizacije podjetja v preteklosti gotovo niso bile najbolj koristne. Kaj vse se je dogajalo najbolj zgovorno pove podatek, da so nekdaj imeli že 4.000 zaposlenih, medtem ko jih je zdaj le še nekaj več kot 1000. Upajo, da bo zdaj počasi konec nenehnih reorganizacij in bodo lahko pozornost posvetili prihodnjemu razvoju.

Pri tem si veliko obetajo od programa zdravilnih zelišč. Zaenkrat so nosilci jugoslovanskega izvoza zelišč pa tudi pomembni dobavitelji surovin za domačo farmacevtsko industrijo.

Spogledovanje s sosedi pelje naprej

Prav gotovo ni naključje, da je živilska industrije na Primorskem v jugoslovanskem kakovostnem vrhu. Bližina meje kar sama vsiljuje spogledovanje s sosedi. Eno tistih podjetij, kjer nenehno skrbijo za novosti, je tudi novogoriška Mesna industrija Primorske. Leta 1964 so v Mipu naredili štiri tone mortadele, Jože Testen, direktor, pa pravi, da je bodo letos ponudili trgu že štiri tisoč ton. Podobno je s pršuti. Pred desetimi leti so prodali 20.000 kosov pršuta, medtem ko za letos napovedujejo prodajo 200.000 kosov. S programom kraških specialitet si je MIP utrl pot v tujino, v države ES.

Kljub temu pa direktor Testen meni, da je v MIP-u najpomembnejši program poltrajnih mesnih izdelkov. Medtem ko so večji del proizvodnih zmogljivosti v Novi Gorici in na Krasu že posodobili, zdaj prenavljajo še tovarno trajnih salam v Tolminu, tako da bodo izpolnjevali vse zahtevne pogoje za izvoz. Seveda se ob nenehnem posodabljanju in večanju proizvodnih zmogljivosti postavlja vprašanje, kako zagotoviti dovolj živine? Del potreb pokrijejo z nakupi na drugih jugoslovanskih območjih, najbolj zanesljivi del pa si zagotavljajo z dolgoročnimi pogodbami o sovlaganjih. Na ta način si zagotovijo kakih 20.000 glav govedi in 50.000 prašičev.

Konzerve res ne morejo biti cenejše

Izolski Delamaris sodi med najbolj pomembne jugoslovanske ribiško predelovalne organizacije. Njegove ribiške ladje pa tiste, ki jih premorejo njihovi kooperanti, ulovijo na leto do 6500 ton rib ali okoli trideset odstotkov vsega jugoslovanskega ulova, pravi direktor Delamarisa Vinko Franetič. Sedemdeset odstotkov plave ribe konča v konservah, kar pomeni, da Delamaris pripravi do 22 milijonov konserv na leto. Vinko Franetič pa meni, da bi morali prodati vsaj petdeset odstotkov rib svežih.

Ob podatku, da Delamaris letno izvozi za blizu 5,5 milijona dolarjev rib in konserv, se seveda kar samo vsiljuje vprašanje, kako je mogoče, da prihaja do tolikšnih razlik med domačimi in tujimi cenami, še posebej če vemo, da za Delamarisovo konservo kupci v avstrijskih trgovinah plačajo okroglih pet šilingov. Vinko Trampuž pravi: »Tuji kupci pri nas plačajo za konservo 3,8 dinarja, medtem ko se za domače trgovce giblje cena od 7 do 8 dinarjev. Prispevki, predvsem pa cena kapitala ne omogočajo cenejše domače prodaje.«

Sicer pa v Delamarisu zdaj tudi s tujimi krediti posodabljajo predelavo, predvsem pa želijo z novostmi korenito spremeniti razmerje med prodajo svežih in konserviranih rib.

DANILO UTENKAR

DELO plus

Dedinje, glavno mesto Jugoslavije

NOVA VLADA: VČERAJ ARESTANTI, DANES KOMANDANTI

»Lahko bi namestil rezultate volitev!«

DR. FRANCE TIHOLE

(16)

Za zarod nov

(Enajsta šola za starše)

Bere se kot oglas za novopatentirani lesk za vse tegobe tega sveta. Dr. Medeni (ali Medenjak po naše) sicer svari pred predoziranjem tega zdravila, kakor vsak etično neoporečen zdravnik. Njegove bogate klinične izkušnje pa so neovrgljive:

1. Bolečine v križu, trd vrat ali nasprotno, ohlapen vrat – po izkušnjah tega strokovnjaka trajno izginejo po sklenitvi srečnega zakona ali vsaj strastne ljubezenske dogodovščine; mimogrede, to je najboljše zdravilo zoper »sušenje hrbtenice«. Od pretiravanja pa se dobi »nevestin boleči križ« in vnetje mehurja »medenih tednov«. Vsekakor pa ni dobro zdraviti s premajhnimi količinami tega zdravila, saj se tedaj bolezni lahko poslabšajo ali celo ponovijo.

Seveda pa ljubljenje kot zdravilo proti bolečinam ni dosegljiv vsem po vrsti, nekaterim se bo ta pobuda zdela nesprejemljiva ali celo neokusna. V takih primerih se je bolje omejiti na pogovor o vsakdanjih opravilih, ki lahko »vsekajo« hrbtenico od zatilja do trtice. Kako tudi ne, saj pri nepoštenem človeku za večkrat nabreknejo vsi medenični organi za več ur, kar lahko preobremeni okostje čez mejo, ki jo dopuščajo vezi in mišice križa. V takem »stanju« zadošča že čisto navaden zasuk, da vrže vretence iz sklepa. Zato ni priporočljivo podžigati spolne domišljije, če je potem ne morem ali ne upamo sprostiti s poštenim orgazmom. Ali po naše: Ne diraj lava dok spava! Hvalevredno je, da se dr. Medenjak pri bolečinah v križu ne spušča v globinsko ali živalsko psihologijo, pač pa ostaja na ortopedski ravni.

Debelost. Večini sodobnih moških je »debela deklica« antiseksi, česar se dekleta dobro zavedajo, zato hočejo stradati, da bi ostale seksi. Neko »preklico« so fantje trikrat vprašali, ali ima joške. Ko so jo tretjič vprašali, se je obrnila, jim pokazala jezik in zabrusila: »Imam jih, ja!« Fantje pa: »Zakaj jih pa potem ne nosiš?« Na tem mestu je povezovanje vzrokov in posledic, kakor jih vidi dr. Medenjak, preveč zapleteno za splošno izboražene bralce, zato ga bom preskočil. Pravičnikom tudi ne bo všeč, ker zapostavlja debele moške. Zapostavljenim, ponižanim in razžaljenim pa, če se srečno zaljubijo, splahne zabuhlost in izgine »tužno salo« ali po nemško: kummerspeck.

3. **Želodčne težave.** V tem primeru izpostavlja predvsem moške, zato bi se ženske po pravici lahko čutile zapostavljene. Dober seks, pravi preprečuje rakavo rano na želodcu. Takoj v drugem stavku pa dr. Medenjak trdi, da se za rakavo rano trpeči moški preveč žre zaradi preveč emancipirane žene in nemogočih otrok, da službe niti ne omenja.

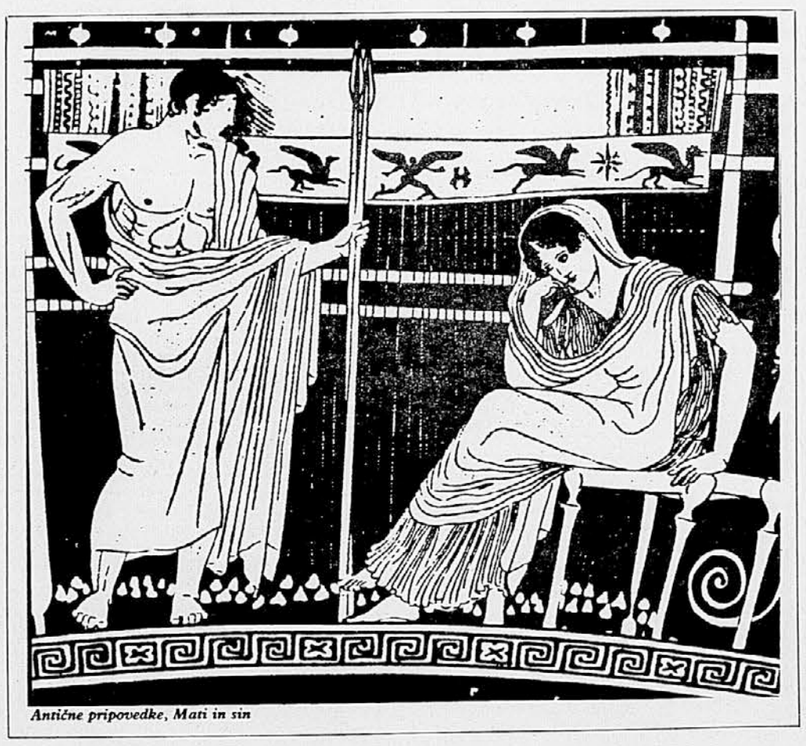
4. **Zlata žila ali hemeroidi.** Tudi ta nadloga se razvije zaradi spolne prikrajšanosti, to pa predvsem pri ure trajajočem branju »krimičev ali ljubičev« na školjki v stranišču. Zato imajo ljudje z dobrim spolnim življenjem prednost pred tistimi, ki tega nimajo. Taki ljudje raje prebijejo uro prostega časa s kom v kamrici, kakor pa s krimičem v stranišču. Če ne bi znali brati, bi bilo vse v redu!

5. **Živčnost.** Prva Freudova teorija o živčnosti je krivila spolno nepotešenost kot vzrok vsega človeškega gorja. Pozneje je Sigmund Freud to svoje genialno odkritje precej zameglil, da mu prizadeti ne bi toliko oporekali. Ostane, kar ostane. Zato so v vojašnicah nehali dajati brom v hrano, iz česar so se izcimile samo bromove akne, fantje pa se niso zanimali za »obuku«, saj so se vlačili kot megla!

6. **Alergija.** Dober seks je po mnenju dr. Medenjaka najboljše zdravilo zoper naduho, ekcem in koprivnico. Še bolj hudo je to, da te bolezni udarijo na plan pri slabem seksu. Pa ne samo to: tudi revma pri starejših in beli tok pri mlajših je v tesni zvezi s slabim seksom. Strokovni ugled in veljava sta za temi spoznanji.

7. **Alkoholizem in narkomanija** sta neposredna nadomestka za ljubezen, ki daje smisel življenju. Če ljubezni ni, ni vredno živeti. Enako velja za strastno kajenje, ki je prav tako beden nadomestek za poljubljanje in daje vtis odraslosti.

8. **Dober seks je zdravilo za nespečnost.** Mirno spi, kdor ne greši; kdor pred spanjem greši, še bolje spi. »Grešiti« pa je mogoče tudi v spanju: vsakih devetdeset minut se zgodi »vstajenje mesa« pri moškem in »savna« pri ženskah. Tista, ki hoče sama sebi dobro, si lahko pomaga z možem tudi v spanju tako kakor bog, ki je v spanju vzel Adamu rebro z leve strani oprsja in iz njega napravil Evo. Če je bilo zvečer ali ponoči vse v redu, se to zjutraj najbolje pozna po iskrih očeh in prožnem koraku, ki je daleč od švedranja s ploskimi stopali.

Antične pripovedke, Mati in sin

Če moža potem ne zagrabi naravni spanec, je bilo s seksom nekaj močno narobe. Emancipirani moški bo iz prave ljubezni ali iz hvaležnosti ves zaspan ponavljal: ljubim te, ljubim te in v tem utonil v spanec.

9. Da ne bi nastale nove božje zapovedi, dr. Medenjak končuje z 9. točko, in sicer **z bolečim komolcem teniške igralke.** Gospa Kovačeva, ki teniškega loparja nikoli ni držala v rokah, je spravila ortopeda v hudo zadrego s svojim bolečim levim komolcem. Rutinsko zdravljenje z injekcijami, obsevanji in počitkom ni nič zaleglo. Kadarkoli je bolnica v kaj zadela z bolnim komolcem, se je vse zdravljenje izničilo. Potem ji je zdravnik predlagal mavec, za kar se ona ni mogla odločiti, saj bi jo to oviralo pri vsakdanjih opravilih. Nazadnje, ko je bil levi komolec v mavcu, se je zadevala z desnim, in je bilo spet vse po starem. Potem ji je prijateljica pri kavi rekla, da vse to izvira iz njenega mesohizma, druga pa, ki je bila bolj izobražena, je menila, da v tem tiči prikrita sovražnost, nobena pa ji ni znala povedati, zakaj ravno komolec. Ženska, ki je hodila k njej stepat preproge na balkon spodnjega soseda, brkata možača Bosiljka, pa je gospe Kovačevi v obraz povedala, da bi njene težave v hipu izginile, če bi »ta pravega« mahnila z vso silo po glavi, ni pa vedela, kdo naj bi bil »ta pravi«.

SIGNALI

SIGNALI

Nelikvidnostne zanke

Denarja ni, zato nihče nikomur nič ne plačuje. Taka je nemara vendarle nekoliko karikirana podoba položaja v jugoslovanskem gospodarstvu, to je hkrati tudi njegov najhujši problem. A to ni nič novega. Nelikvidnost je bila namreč že nekajkrat »poskusni balon« za preverjanje, kako trdne živce imajo naši reformatorji. Pod njenim pritiskom je popustila marsikatera reforma in številni protiinflacijski programi. Zato so pritiski tudi na Markovičev protiinflacijski program, naj popusti ventile za tiskanje novega denarja, čedalje hujši.

Čeprav ni sporno, da v gopodarstvu vlada splošno pomanjkanje denarja – to pa je sine qua non za obrzdanje slehernc inflacije – se moramo izogibati napačnim diagnozam, da se ne bi ujeli v stare pasti. Treba je namreč priznati, da denar vendarle je. Drugo vprašanje pa je, kje ga imajo in zakaj dovoljujemo finančno nedisciplino, zaradi katere tisti, ki ne plačujejo, obračajo tuj denar in dobivajo zanj visoke obresti.

Po tej plati je za nas precej poučen brazilski primer. Znani ameriški ekonomist Paul Craig Roberts je denimo napovedal zlom njihovega protiinflacijskega programa. Zakaj? Ker so se Brazilci odločili zamrzniti depozite za 18 mesecev. S tem pa so praktično zamrznili okrog 80 odstotkov denarja, ki bi moral biti v obtoku. Brazilski finančni minister Zelia Cardoso de Mello je preprosto zamešal obstoječo količino denarja (stock) z novim denarjem. Po Robertsu je bilo to pogubno. Ne glede na to, koliko je stara inflacija, je obstoječa količina denarja ne zvišuje, kajti vir inflacije je izključno nova emisija. Stari denar pa je nujen za ohranjanje obstoječe ravni družbenega proizvoda.

V Markovičevem programu take napake ni. Stari denar smo obdržali in po sprejemu protiinflacijskega programa tiskali nekaj novega, tako da se je denarna masa denimo februarja povečala za 5,2 odstotka.

Pravi vir nelikvidnosti je potemtakem drugje. Predvsem v tem, da je bila prerazdelitev te denarne mase na škodo gospodarstva. Njegov delež v celotni denarni masi se je namreč znižal s 36 odstotkov, kolikor je znašal februarja lani, na 29 odstotkov v letošnjem februarju. Zato pa se naglo veča delež negospodarstva, zlasti na račun višjih davkov za državne in paradržavne institucije. Po izračunih Bajtovega inštituta je bila količina denarja – glede na tečajno politiko – februarja letos za 27 odstotkov večja kot v decembru lani, ko smo sprejeli protiinflacijski program, prihodki države in paradržavnih institucij od davkov pa so bili marca višji že za 39 odstotkov.

Na podlagi teh in podobnih podatkov je ljubljanski ekonometrik Veljko Bole pravilno sklepal, da bi morali namesto s tiskanjem svežega denarja – ker to neizogibno pelje v novo inflacijo – problem nelikvidnosti reševati z občutnim zmanjšanjem davčnih obremenitev gospodarstva (kar za 20 odstotkov), z izvoznimi stimulacijami in z zmanjšanjem obveznih rezerv NBJ. Tako bi po njegovem mnenju obdržali tudi tečaj konvertibilnega dinarja, ki je precenjen za okrog 40 odstotkov.

Dejansko gre za to, da inflacije ni mogoče obrzdati le z denarnimi omejitvami in brez davčnih razbremenitev oziroma tako imenovane ekonomije supply-side. To je tudi prava pot za odpravljanje nelikvidnosti gospodarstva.

DRAGO BUVAČ

SIGNALI

AVTOMOBILI

Še eno zmanjšanje carin?

LJUBLJANA – Ker drugih informacij ni, se je treba (vsaj pri avtomobilih) znova zateči k ugibanju in različnim neuradnim domnevam. Ker so se te vsaj letos bolj ali manj izpolnile, lahko zapišemo naslednjo: ZIS naj bi v kratkem znižal carinske dajatve na uvožene avtomobile še za osem do devet odstotkov. Če se bo to res zgodilo, bi bilo to drugo letošnje znižanje astronomskih carinskih dajatev na uvožene avtomobile (za pet odstotkov so se znižale 1. aprila letos), s tem pa naj bi se jugoslovanske carine postopoma približale carinam GATT.

Sedaj domači kupci tujih avtomobilov plačujejo enotno, 41-odstotno carino (ta je v bistvu sestavljena iz štirih postavk, in sicer: 25 odstotkov je čiste carine, potem sta dve 7,5-odstotni taksi in še ena enoodstotna). Vse kaže, da bo zvezna vlada prisluhnila nekaterim predlogom, ki imajo res že dolgo brado, vendar je to bolje kot nič. Tudi po izjavah Živka Pregla, podpredsednika ZIS, lahko sodimo, da bo prišlo do sprememb na treh pomembnih področjih.

Najprej naj bi spremenili način računanja oziroma odmerjanja carinskih dajatev in republiških oziroma zveznih davkov pri tujih vozilih (davek na carino), poenostavili pa naj bi tudi ves sistem carinskih dajatev (že prej opisane takse in čisto carino naj bi združili oziroma ustrezno znižali).

Verjetno se bodo zvezni uradniki odločili tudi za spremembo davčnih razredov, ki sedaj pri avtomobilih temeljijo na prostornini motorja (do 9,05 od 0,95 do 1,6, od 1,6 in nad 2,0 litra prostornine). Vse več je namreč motorjev s prostornino 1,4 in 1,8 litra, čeprav bi bilo veliko preprostejše tako za državo kot tudi za kupce, če bi se odločili za enoten davek – ne glede na prostornino motorja (tako imajo to v ZR Nemčiji in tudi Franciji, če omenimo samo ti dve državi).

Skratka, upanje na znižanje carin ostaja in morda se bodo napovedi (znova) uresničile.

JANEZ KOVAČIČ

Največji predelovalci nafte

(rafinerijske zmogljivosti v milijonih ton)

države	1989	1988	spremembe (v %)
ZDA	812,2	777,8	+4,4
SZ	615,0	615,0	±0,0
Japonska	209,9	218,1	−3,8
Italija	140,2	122,5	+14,4
Kitajska	110,0	110,0	±0,0
Francija	91,0	93,8	−3,0
Kanada	92,6	92,8	−0,2
Velika Britanija	91,6	90,2	+1,6
ZR Nemčija	78,3	82,0	−4,5
Brazilija	69,9	70,4	−0,7

Vir: Oil and Gas Journal, Petroleum Economist

SREDSTVO ZA ŠPEKULACIJE – Iz tabele je razvidno, da razen Italije tudi največji predelovalci surove nafte v svetu skoraj ne povečujejo svoje predelave. Italija je izjema, vendar zato, ker predela precej tuje nafte, zlasti libijske, za druge države (včasih tudi za nas). Jugoslavija seveda ne sodi med večje predelovalce nafte, čeprav so prevelike zmogljivosti sedmih jugoslovanskih rafinerij vedno tarča očitkov in tudi sredstvo za špekulacije. Po Ininih podatkih znašajo skupne primarne zmogljivosti naših rafinerij 26,5 milijona ton, vendar sem štejejo samo tiste, ki zdaj še obratujejo in niso odpisane. V času največjega naftnega obilja in neracionalne rabe teh goriv so jugoslovanske rafinerije predelale največ 17 milijonov ton nafte, v zadnjih nekaj letih pa se je njihova predelava ustalila pri 15 milijonih ton. (T. S.)

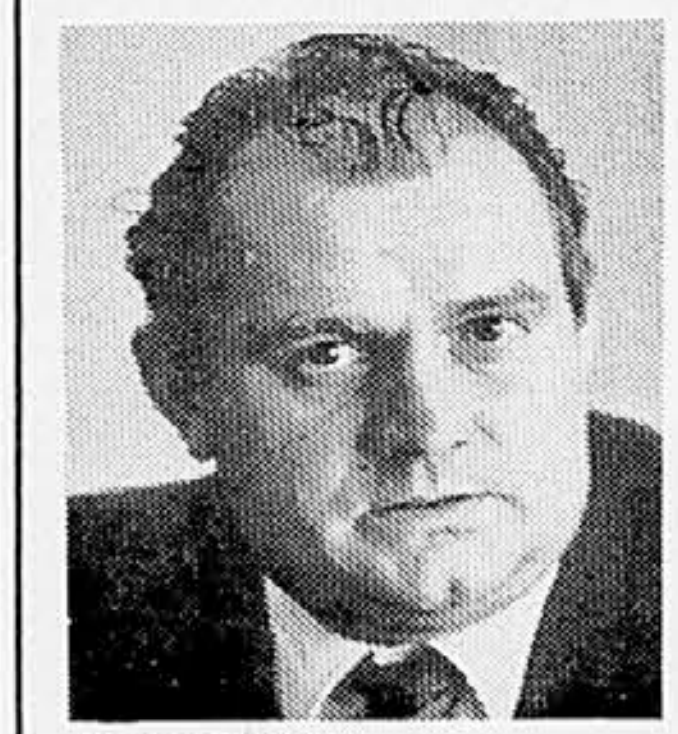
DIREKTOR, PODJETJE IN TRG

Trg nas je zresnil in prodaja se je popravila

Manjša kupna moč in čedalje bolj pogosto romanje po nakupih cenejše hrane v sosednje države naj bi spametovali tako domače trgovce kot tudi proizvajalce. Da ne morejo vsi prodajati vsega in še krepko dražje, kot je denimo v Avstriji ali Italiji, so oboji že spoznali. Pocenitve to zgovorno dokazujejo. Tudi v ljubljanski Kolinski so letos že dvakrat znižali cene. Zakaj so to lahko storili in kako sploh poslujejo, je razložil direktor Kolinske Lojze Deželak.

– Kaj kaže prodaja v prvih mesecih letos?

»Če smo še marca ugotavljali, da smo prodali precej manj kot lani v enakem mesecu, pa lahko za maj že rečem, da se je krepko popravila. Ob tem naj takoj povem, da v Srbijo še vedno nič ne prodamo, zato se je celotna prodaja zmanjšala za 30 odstotkov. Povsod drugod, zlasti še doma v Sloveniji, pa je prodaja normalna. Nimamo težav, naši izdelki so kakovostni, cene pa primerljive z drugimi, tudi v sosednjih državah.«

Lojze Deželak

– Tako je zdaj, ko ste izdelke pocenili, pa prej?

»Ob koncu preteklega leta smo cene zvišali in za toliko, kot smo takrat šli gor, ker pač nismo verjeli napovedim in ukrepom, ki naj bi in tudi so zaustavili rast inflacije. Nižje obrestne mere so tako tudi znižale naše cene. Tako smo lahko izdelke pocenili najprej za 30 odstotkov, kasneje, ko so se znižale tudi cene surovin, olja na primer, pa smo naše izdelke lahko še enkrat pocenili.«

– Kljub temu da, kot pravite, ni težav s prodajo, menda zmanjšujete proizvodnjo in se srečujete s presežkom zaposlnih?

»To je delno res. Izgubili smo srbski trg, zapreti smo morali dve od treh skladišč v tej republiki in zmanjšati lansko raven proizvodnje. Zavedamo se pač, da je trg z 8 milijoni kupcev zelo pomemben, zato je izpad prodaje težko nadomestiti.

Razen tega so nas razmere pripeljale do tega, da se vsi skupaj treznimo. Če smo včasih imeli trimesečne zaloge olja, jajc, jih imamo danes največ za mesec dni. Tako imenovana dostava na dom, to je do naročnikov oziroma iz skladišč, pa se je iz enega meseca skrajšala na vsega dva dni. Prav v zalogah in pri nabavi so velike rezerve in te rezerve smo v Kolinski tudi zelo izkoristili. Zato smo zdaj bolj malo zadolženi. Zaskrbljeni pa smo zaradi nerednih plačil. Tudi doslej zelo dobri in redni so postali slabi plačniki. Mislim, da je naše blago dobro in da ga hitro prodajo, verjetno pa denar, ki je namenjen nam, trgovska podjetja obračajo za druge namene. Zato, ker se zelo redki držijo predpisanih 30-dnevnih plačilnih rokov, se poslabšuje naša likvidnost.«

– Izgub torej nimate?

»Rdečih številk nimamo, ker smo pač pravočasno in ustrezno ukrepali. Zmanjševali smo zaloge, pa tudi proizvodnjo. Prilagodili smo se razmeram, ker ne želimo, da bi podjetje propadlo.«

– Kaj boste naredili z odvečnimi delavci? Koliko jih je?

»Vsi, ki so dosegli starostno mejo za upokojitev, se bodo upokojili. Določen del jih bo izkoristil pravico za dokup let; to so tisti, ki jim do upokojitve manjka še do pet let delovne dobe. Dokup let je zelo drag. Za vse, ki jim do upokojitve manjkata dve leti, bo Kolinska zagotovila možnost dokupa oziroma jim bomo mankajočo delovno dobo kar dokupili. Pri tem je vseeno, ali gre za manjkajoči dve leti do starostne upokojitve ali pa za manjkajoči leti do delovne upokojitve. Nobenega odvečnega delavca ne bomo odpustili. Mislim, da lahko po že omenjeni poti pride Kolinska v normalno poslovanje. V našem primeru gre za deset odstotkov presežka delovne sile oziroma za 150 delavcev.«

– Kaj pa zaposlovanje novih delavcev?

»Na novo ne bomo za sedaj nikogar zaposlili. Seveda je to lahko po svoje slabo. Vseh, ki odhajajo, namreč ne moremo nadomestiti znotraj kolektiva s prerazporejanjem. Potrebna nam je tudi nova, sveža kri, mladi strokovnjaki z znanjem ...«

– Odločate se tudi za robotizacijo proizvodnje in to v času, ko za kolektiv, ki se ubada s presežki delavcev, ni najbolj simpatično ...

»Tega se popolnoma zavedam. Toda robot, ki ga bomo najbrž še pred iztekom leta vpeljali v proizvodnjo – o tem se zdaj zelo resno pogovarjamo s strokovnjaki z Inštituta Jožef Stefan – bo treba sprejeti kot dejstvo. Če hočemo v razvoju naprej in vsaj približno slediti svetu, potem je takšna avtomatizacija in začetek robotizacije preprosto nujen. Ne morem še natančno odgovoriti, kam bomo postavili prvi robot, saj bodo to, kje je zanj najbolj primerno delovno mesto, povedali svoje strokovnjaki. Lahko pa rečem, da bi pri nas potrebovali vsaj deset robotov. Čas gre naprej, tudi v prehrambni industriji.

MARJETA ŠOŠTARIČ

Tujci v sovjetskih rudnikih

Na nedavni konferenci o perspektivah rudarstva je funkcionar sovjetskega ministrstva za ekonomske odnose s tujino napovedal možnost, da bodo tuja podjetja kmalu lahko imela večinski lastniški delež pri nekaterih sovjetskih rudarskih projektih.

Za ta korak se bo Sovjetska zveza verjetno odločila zaradi nujne posodobitve vse bolj zastarele in vse manj donosne rudarske industrije. Sovjeti si bodo še posebej prizadevali, da bi tuji investitorji vlagali v manjša in srednja podjetja. A. K.

KARIERA

Napovedovalec gospodarskih vojn

V prihodnjih letih ne bomo imeli toliko skrbi zaradi japonskega gospodarstva kot doslej. Naš glavni tekmec bo postala Evropa. Če bodo stvari tudi v Vzhodni Evropi tekle tako, kot so zastavljene, bo imela Evropa v devetdesetih letih močnejšo gospodarsko rast kot Amerika in Japonska, pravi ameriški ekonomist Lester Thurow, ki pri tem ZDA opozarja, da zamujajo priložnost, ker se ne podvizajo, da bi z naložbami sodelovale v vzhodnoevropskem gospodarstvu. To bi morali storiti, pravi slavni ekonomist: najprej zaradi političnih vzrokov, predvsem pa zato, da bi postavili protiutež nemškemu angažiranju v tem delu sveta.

LESTER C. THUROW

Lester Thurow opozarja, da bo zaradi vsega tega prišlo po letu 1992 do močnih gospodarskih konfliktov med evropskim in ameriškim gospodarstvom. Evropsko gospodarsko združevanje je zanj vprašljivo zato, ker v njem Nemčija dobiva veliko moč in ker je usmerjeno proti prostemu pretoku blaga po svetovnih trgih, kajti tako kot zdaj evropska skupnost varuje svoje kmetijstvo, tako bo začela skrbeti tudi za svojo industrijo. Razrastel se bo protekcionizem. Zaradi tega se bodo z Evropejci tepli tako Američani kot Japonci.

Kdo je Lester Thurow, ki napoveduje gospodarske vojne?

Lester Thurow je velika ameriška ekonomska zvezda, ki že tri leta vodi Sloan Management School na zelo uglednem inštitutu za tehnologijo v Massachusettu (MIT). Pisec številnih knjig, ki ima zdaj 51 let, je v šestdesetih letih delal v gospodarskopolitičnemu štabu predsednika Lyndona B. Johnsona, leta 1988 pa je bil najpomembnejši gospodarskopolitični svetovalec predsedniškega kandidata Michaela Dukakisa. Zdajšnji profesor je začel svojo kariero povsem drugače kot mnogi njegovi akademski kolegi. Kot vnuk ruskih priseljencev je rastel v rudarskem mestu v Montani in prvi dolar je zaslužil kot navadni delavec v rudniku bakra. (J.)

Gavrilović – International

Tako se imenuje novo podjetje, ki sta ga skupaj ustanovila petrinjski Gavrilović in ameriška trgovska hiša World Trade and Comunication Company iz Wisconsina v ZDA.

Novo mešano podjetje ima pol milijona ameriških dolarjev začetnega kapitala. Oba partnerja sta vsak prispevala pol vsote, na čelu te firme pa je Američan Lewis M. Herro. Novo podjetje se bo pri nas ukvarjalo s kmetijstvom in predelavo hrane (zdrava hrana za izvoz), pa tudi s trgovino in turizmom. Pričakujejo, da bo svoj denar vlagalo v gradnjo novih hotelov in blagovnic. (J)

BORZE: DUNAJSKA BORZA

Biki ob lepi, modri Donavi

Dunajska borza, ustanovljena leta 1771 v času prosvetljenega absolutizma Marije Terezije, je v zadnjem poldrugem letu najživahnejši »bikovski trg« (bull market) z vrednostnimi papirji. Lani se je promet na njej povečal za 145 odstotkov, vrednost delnic podjetij, ki na njej kotirajo pa je narasla za 111 odstotkov. Evforična dogajanja v palači ob Schottenringu pa dokazujejo, da so tečaji vrednostnih papirjev včasih najbolj odvisni od razpoloženja na borzi, kjer z njimi trgujejo.

Investitorji se čedalje bolj zanimajo za avstrijska podjetja iz več vzrokov: procesi demokratizacije v Vzhodni Evropi so odprli nove možnosti za trgovanje, gradnjo in nalaganje kapitala, pri tem pa imajo poslovneži iz severne sosede precej uspeha tudi zaradi ugodne geopolitične lege in zgodovinskih povezav. Japonski, ameriški, nemški in drugi finančniki, ki so zaslutili priložnost za lepe zaslužke v mestu ob lepi modri Donavi, so zato ustanovili posebne tako imenovane avstrijske sklade, z njihovo pomočjo pa so nato prenesli kapital na dunajsko borzo. Poleg tega se je položaj borze in avstrijskih podjetij še dodatno okrepil zaradi govoric, da bo država do leta 1995 vstopila v Evropsko skupnost. Zanimive možnosti za investitorje prinaša tudi svetovna razstava, ki jo pripravljajo v avstrijski prestolnici. V državi pa so izvedli tudi davčno reformo: zaradi nje gospodinjstvom ostaja več denarja za naložbe, med drugim seveda tudi v vrednostne papirje.

Skupno učinkovanje vseh teh ugodnih dejavnikov že od sredine leta 1988 razvnema pričakovanja investitorjev in ti so za delnice pripravljeni plačati čedalje več. Prav zato so nekateri borzni analitiki že pred meseci svarili, da so tečaji na dunajski borzi napihnjeni zaradi pričakovanj prihodnjih dobičkov. Zaradi hitre rasti cen delnic naj bi trg postal nevarno pregret, zato so odsvetovali pretirano investiranje v avstrijske papirje. Velika pričakovanja investitorjev v tukajšnje delnice dokazujejo tudi visoka razmerja med ceno papirjev in zaslužkom (angl. priceearnings ratio, nem. Kurs / Gewinn Verhaltnis), ki pri nekaterih gradbenih podjetjih znašajo tudi prek 40. Nasploh so avstrijske gradbene firme med lanskimi največjimi borznimi uspešnicami, saj so cene nekaterih njihovih delnic lani narasle za več kot 500 odstotkov, vzrok za to pa so tudi nove možnosti za investiranje na Madžarskem.

Svoje argumente pa imajo tudi tisti, ki verjamejo v nadaljnji vzpon kupčij z vrednostnimi papirji. Že v kratkem se bodo na trgu pojavili novi investitorji, pokojninski skladi, ki bodo lahko po novem naložili v delnice tretjino svojih prilivov. Na ta način se bo znatno okrepilo povpraševanje na borzi, zato se vsaj kratkoročno ni bati za večji padec cen vrednostnih papirjev. Poleg tega je avstrijsko gospodarstvo s štiriodstotno letno rastjo narodnega dohodka in nizko, manj kot triodstotno inflacijo med najtrdnejšimi v razvitem svetu.

Dunajska borza, edina v Avstriji, na kateri zdaj trgujejo s papirji 92 delniških družb, pa ima tudi še velike »notranje rezerve«. Kot nam je povedal mag. Lojze Dolinar iz celovške družbe Finanz management, imajo zdaj svoj kapital v delnicah le štirje odstotki Avstrijcev, kar je precej manj kot v ZDA (20 odstotkov) Skandinaviji (26 odstotkov) ali v Švici (30 odstotkov). Pričakovati pa je, da se bodo Avstrijci, ki so podobno kot Nemci ali Slovenci precej previdni investitorji, prav zaradi privlačnih možnosti za zaslužek na borzi v prihodnje pogosteje odločali za nakup delnic.

MIHA JENKO

OKOLJE

Naftni velikani imajo velike stroške

Velike naftne družbe imajo čedalje večje težave zaradi onesnaževanja okolja. Za čiščenje okolja je lani samo pet največjih ameriških naftnih družb porabilo 3 milijarde dolarjev. Družba Chevron, ki je tretja najmočnejša ameriška naftna družba, je morala za čistejše okolje dati kar 64 odstotkov svojega dobička; Exxon, ki je s 5,15 milijarde dolarjev dobička na prvem mestu, pa je moral dati za čiščenje okolja kar 26,8 odstotka dobička.

Zaradi vse ostrejših družbenih ukrepov proti onesnaževanju okolja – med drugim v ZDA pripravljajo vrsto novih zakonov, ki bodo rafinerije prisilili, da bodo počistile na stotine toksičnih odpadnih področij in da bodo učinkovito zmanjšale količino strupenih izpušnih snovi, ki jih pošiljajo v okolje – so naftne družbe prisiljene nameniti vse več denarja za raziskave o zastrupljanju ozračja, veliko denarja pa gre tudi za nove čistilne naprave in za sintetiziranje novih vrst goriv, ki bi ozračje manj onesnaževala. M. N.

PLAČILA

Sovjetska zveza ni več reden plačnik

Minil je čas, ko je Sovjetska zveza pravočasno in redno poravnavala vse svoje dolgove; nekatera ameriška podjetja že nekaj časa zaman čakajo na denar iz Sovjetske zveze.

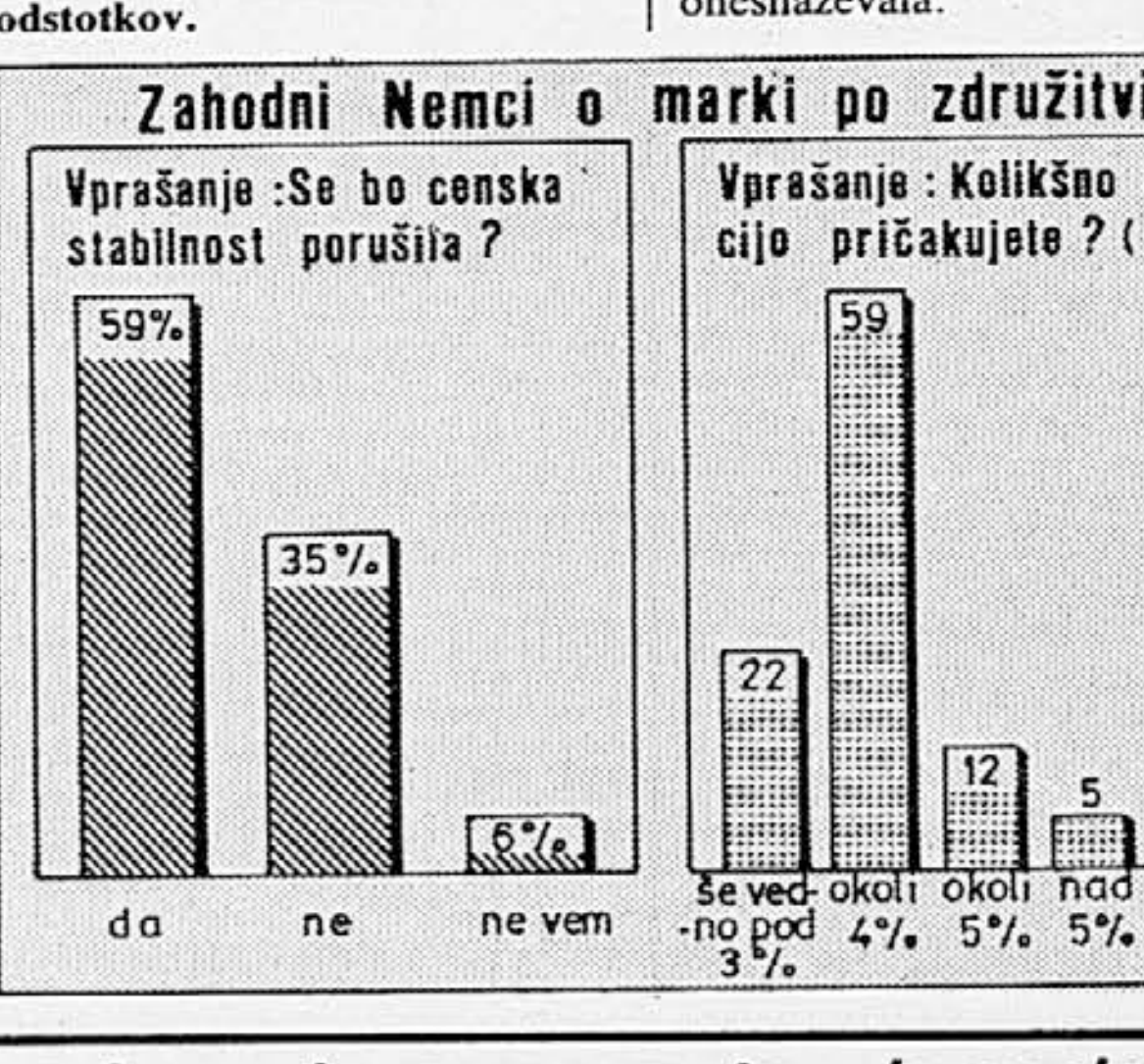
Zaradi tega večina ameriških izvoznikov kmetijskih pridelkov načrtno kasni z dobavo, uvozniki pa so se odločili, da bodo namerno sovjetske tovorne ladje s kmetijskimi pridelki pustili nekaj dni ali celo tednov čakati v pristaniščih. Drugi pa še kar potrpežljivo čakajo. Koncernu Du Pont na primer Sovjetska zveza že več kot pol leta dolguje 16 milijonov dolarjev za umetna gnojila. Čeprav so ta denar že večkrat zaman poskušali izterjati, se niso odločili za prekinitev dobave. Verjamejo namreč sovjetskemu sporočilu, ki pravi, da dolga še niso poravnali zaradi zapletenih birokratskih postopkov in političnih neredov v državi.

Na centru harvardske univerze Marshall I. Goldman so popolnoma drugačnega mnenja. Menijo namreč, da je Sovjetska zveza začela neredno plačevati svoje dolgove zaradi poslabšanja deviznega stanja, ki je posledica zmanjšanja proizvodnje nafte zaradi etničnih nemirov, saj s proizvodnjo nafte zasluži kar 60 odstotkov deviz. A. K.

Spet ruski kvas

V jugoslovanskih prodajalnah se bo do konca maja spet pojavil ruski kvas, karkšnega je beograjska pivovarna prenehala izdelovati pred dobrimi desetimi leti. Na sklep o obnovi izdelave je vplivalo povpraševanje kupcev po zdravi hrani. Kvas je brezalkoholna, osvežujoča pijača, izdelana iz ječmena in rži, bogata z vitaminom B. Osnovno surovino za kvas bodo uvažali iz ZSSR. Kvas v stekleničkah po 0,3 litra bo stal 3,2 dinarja. Izdelovali ga bodo v Čačku, in sicer letos 3 milijone stekleničk (10.000 hektolitrov). Za prihodnje leto napovedujejo še enkrat večjo proizvodnjo, trdijo v beograjski pivovarni. J. S.

● **Zvezna skupnost jugoslovanskih cementarn zahteva, naj država zniža prometne davke. Skupno je namreč cement obdavčen z 41 odstotki (20 odstotkov zveznega, 18 odstotkov republiškega in 3 odstotke posebnega davka). V Evropi je davek na prodajo cementa od 6 do 12 odstotkov.**

Jugoslovanski trg

● **Kot v dobrih starih časih so te dni kupci do jutra čakali v vrsti za nakup avtomobila. To se je zgodilo pred reško Dvorano mladosti na sejmu Nautika 90, kjer je avtomobile (pro)dajal (dajal v lizing) Trend iz Grosuplja. Kupci so v šestih dnevih najeli (leasing) 700 avtomobilov v vrednosti 12 milijonov DEM. Kupec polovico vrednosti vozila plača takoj, drugo polovico pa v 24 obrokih. Največji interes je bil za fiat duny DS in fiat 126 BIS.**

● Subotiška mesna industrija 29. november je danes podražila sveže svinjsko meso za 35 odstotkov. Meso so podražili zaradi večjih odkupnih cen na trgu.

● V reških podjetjih, ki so v stečajnem postopku ali likvidaciji, so odpustili 215 delavcev Torpeda, 112 delavcev Rade Končarja in Vulkanmonta ter 55 delavcev iz grafične dejavnosti.

● Zaradi velikih zalog so v banjaluški tovarni Rudi Čajavec pocenili televizijske sprejemnike (od 11.000 na 7.000) in poslali del zaposlenih na prisilni dopust.

● Na natečaj za sprejem 50 nekvalificiranih delavcev za zeniški rudnik se je javilo 600 brezposelnih. Toliko prijav niso zabeležili v vseh 110 letih, kolikor časa rudnik deluje.

Kreditne kartice: močno navzgor

(število izdanih kartic po vsem svetu)

kr. kartica	1988	1989	spremembe v odstotkih
Eurocard	165,000.000	183,000.000	+11
Visa	185,000.000	220,000.000	+19
American Express	30,000.000	34,000.000	+13
Diners Club	5,000.000	6,700.000	+34
Skupno	443,700.000	385,000.000	+15

Vir: KKB

Na črpalkah še točijo kurilno olje

Na slovenskih bencinskih črpalkah, kjer prodajajo kurilno olje, je še vedno mogoče dobiti to gorivo. Pri Petrolu so namreč povedali, da iz Beograda niso dobili še nobenega uradnega sporočila o prepovedi prodaje kurilnega olja, ki jo je v četrtek sprejela zvezna valada zaradi zlorabljanja uporabe tega goriva za vozila na dizelski pogon. (T.)

Adriin airbus: na dan več kot sedem ur

Prvi airbus, last slovenskega letalskega prevoznika Adrie Airways, ki so ga pred letom dni vključili v redni potniški promet na liniji Ljubljana-Beograd-Larnaka, je v enem letu letel 2.657 ur (od tega samo petino v domačem prometu) in prepeljal 138 tisoč potnikov (od tega 73 odstotkov v mednarodnem prometu). Povprečni dnevni izkoristek letala je bil 7 ur in 18 minut.

Za letošnjo poletno sezono je Adria najela še en airbus, medtem ko naj bi v začetku jeseni dobili še dve novi letali. Adria je pri izdelovalcu Airbus Industrie naročila sedem tovrstnih letal, eno pa je še rezervirano.

Sovjetski cariniki odvzemajo blago ...

V Sovjetski zvezi velja od 10. maja nov carinski zakon, ki zelo ostro omejuje izvoz blaga za široko porabo in vseh prehrambenih izdelkov. Novi predpisi veljajo tudi za turiste in druge tujce, ki zasebno potujejo prek Sovjetske zveze, le turisti, ki potujejo v socialistične države in Jugoslavijo lahko prenesejo čez mejo hrano v vrednosti 5 rubljev na osebo.

Spisek blaga za široko potrošnjo, ki ga je prepovedano prepeljati prek sovjetske meje, je zelo dolg. Na sovjetski meji bodo cariniki odvzemali vse od avtomobilskih delov, aparatov za gospodinjstvo, fotografskih aparatov do krzna, tekstila ...

... bolgarski kaznujejo

Bolgarska vlada je pred nedavnim sprejela odlok, ki prepoveduje izvoz živil in blaga za široko porabo.

Na listi prepovedanih živil so med drugim meso in mesni izdelki, mleko in mlečni izdelki, sladkor, otroška in konzervirana hrana, kava ...

Med 22 izdelki za široko potrošnjo, ki jih je prepovedano prenesti čez bolgarsko mejo, so na primer otroška obleka, izdelki iz volne, obutev, izdelki iz kože, električni aparati ...

Za vse, ki zakona ne bodo spoštovali, so predvidene visoke kazni. A. K.

iz poslovnega sveta – iz poslovnega sveta – iz poslovnega sveta – iz poslovnega sveta – iz poslovnega sveta – iz poslovnega sveta – iz poslovnega sve

● **V ITALIJI NIŽJA OBRESTNA MERA** – Finančni minister Carli je sporočil, da od danes velja v Italiji nižja primarna obrestna mera; zmanjšuje se od 13,50 na 12,50 odstotka. Ukrep je v zvezi s širšim načrtom varčevalnih ukrepov vlade in naj bi podprl lažje financiranje javnega dolga. Eden od vzrokov za ukrep nacionalne banke je v tem, da je zaradi višjih obrestnih mer v Italiji v primerjavi z drugimi državami močnejše prilivanje tujega kapitala v Italijo, to pa je okrepilo nacionalno valuto in močno povečalo devizne rezerve. Z enim pogledom v evropski monetarni trg (francoski frank ne stoji najbolje) in z drugim v domačo ekonomijo, ki jo teži naraščanje javnega dolga, se je torej Banca d'Italia na priporočilo finančnega ministra odločila zmanjšati vodilno obrestno mero, da bi umirila priliv špekulativnega denarja iz tujine in pritisk v smeri »superlire«. (M. D. M.)

● **BREZPOSELNOST V NDR** – Vzhodnonemški strokovnjaki ocenjujejo, da bi utegnilo ostati v drugi polovici leta brez dela dva do tri milijone ljudi. Ocene se opirajo na dejstvo, da več kot 60 odstotkov podjetij v NDR ne posluje rentabilno, najmanj polovica pa se jih niti po precejšnjih naložbah ne bi mogla postaviti na noge. Takšna podjetja bodo po 1. oz. 2. juliju, ko dejansko začne veljati mednemška monetarna unija, morala zapreti vrata in odpustiti delavce. Med nerentabilnimi podjetji so celo takšna, za katere je veljalo, da poslujejo uspešno in ki imajo tudi določen mednarodni ugled.

Premier Lothar De Maizière je izjavil v ponedeljek, 21. maja, da bo treba problem brezposelnosti v NDR reševati s prekvalifikacijo in spremembami šolskega sistema. Brezposelnost po njegovem mnenju ne bi smela predstavljati dolgoročnega problema in po 1. juliju ne bo prišlo do novega vala množične selitve v ZRN. Zdaj je v NDR brez dela okrog 100 tisoč ljudi, strokovnjaki pa pričakujejo, da se bo že čez mesec številka skokovito dvignila. Oblasti se bojijo socialnih nemirov – mnoga podjetja so že napovedala množične demonstracije.

● **ES IN TOBAK** – Evropska dvanajsterica je do konca leta odložila sklep, s katerim naj bi drastično omejili reklamiranje cigaret in tobačnih izdelkov sploh. Pričakovali so, da bo sklep sprejet že na sestanku odbora ES za zdravje ta teden. Toda ministri so se razšli s sporazumom, da se bodo z zadevo ponovno ukvarjali šele decembra. Med njimi namreč ni bilo enotnega menja o predlogu Evropske komisije in resoluciji Evropskega parlamenta, da je treba reklamiranje tobačnih izdelkov sploh prepovedati. Odložitev je »zasluga« ZRN in Velike Britanije – prva je največji proizvajalec cigaret v Evropi, v drugi pa imajo sedež največje propagandne organizacije za reklamiranje tobaka.

● **PEZETA PREDRAGA ZA TURISTE** – Znamenja krize v španskem turizmu, opažena lansko leto, se utegnejo v letošnji sezoni še okrepiti. Španski turistični delavci smatrajo, da je pezeta precenjena in da bo zato usmerila veliko turistov na cenejša tržiča, zlasti v Grčijo, Jugoslavijo, Turčijo in Tunis. Dohodek od turizma je bil lani v Španiji za pol milijarde USD nižji kot predlanskim, turistov pa je bilo nekaj stotisoč manj. Prognoze za letos kažejo, da utegne biti še veliko slabše, kar je razvidno tudi iz primera. V Britaniji, od koder bo prišlo letos pol milijona turistov manj kot lani, zmanjšanje (10 odst.) pa se utegne še podvojiti. Glavni razlog je predrag funt, tako kot je pezeta postala za Britance in vse druge goste za 25 odst. predraga. Kosilo, ki stane Angleža v Jugoslaviji ali Grčiji 7 GBP, je v Španiji po 12 GBP. Vlada še ni reagirala na zahteve turoperatorjev, naj vrne pezeto v bolj realne okvire.

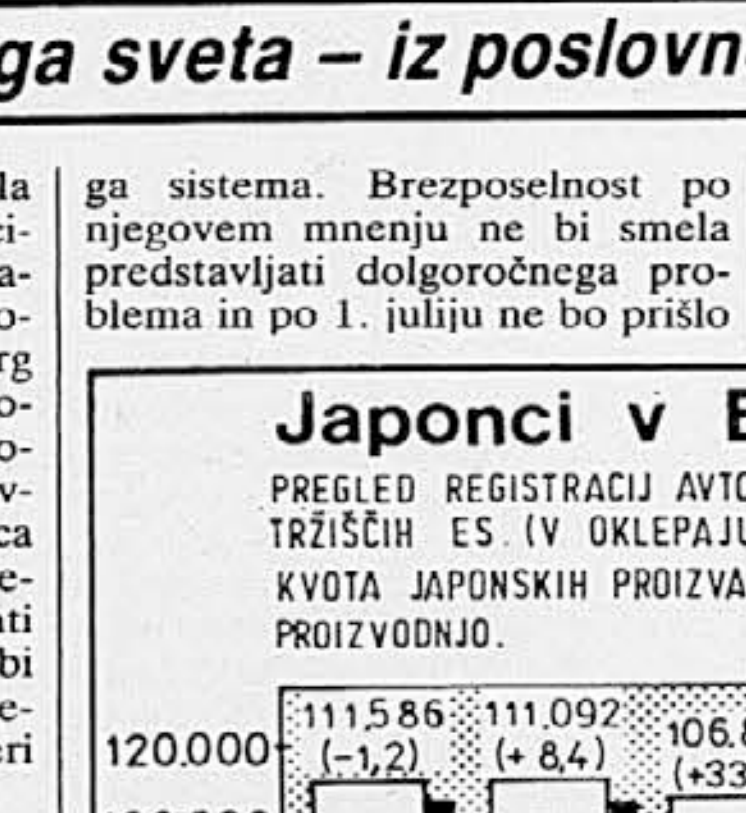
Prodor britanskega funta

Sorazmerno slabost USD, DEM in nekaterih drugih krepkih valut so konec tedna izkoristili na valutnih trgih tisti, ki so vlagali v britanski funt (BGP). Kratkoročno se utegne ta trend celo nadaljevati. Trenutno plačujejo na evropskih in ameriških borzah okrog 1,69 dolarjev in več kot 2,76 marke za funt. Eksperti ocenjujejo zgornjo mejo tega razpona na 1,70 USD in 1,80 DEM. Obrat je za mnoge poznavalce presenečenje, kajti še nedavno so vsi pričakovali zaradi visoke britanske inflacije in nekaterih drugih slabih gospodarskih kazalcev močno oslabitev funta.

Nenadni prodor pripisujemo mnogi nedavni izjavi finančnega ministra Majorja, da utegne v teku prihodnjega leta Velika Britanija vstopiti v Evropski valutni sistem (EMS), kar je ob obljubah o znižanju inflacije in izboljšanju gospodarskega položaja Otoka povečalo zanimanje dolarjev za GBP.

Ta teden so se izboljšali tudi tržni pogoji za USD in to kljub sporočilu, da je znašal marca letos zunanjetrgovinski deficit že 8,45 milijarde USD, kar je najvišji podatek v zadnjih šestih mesecih. Toda dolgoročno bo po mnenju strokovnjakov dolar oslabel, ker so temeljni kazalci ameriškega gospodarstva dokaj slabi, deficit v zunanji trgovini pa še precej neugoden.

Zahodnonemško marko še naprej ogrožajo neznanke glede monetarne unije z NDR, ki naj bi začela veljati 2. julija. Toda kljub temu je bila DEM doslej v razmerju do dolarja najmočnejša v zadnjih dveh letih in tudi zdaj ni daleč od te ravni. Zato je mogoče govoriti le o trenutni korekturi tečaja navzdol, ne pa o trajni, dolgoročni tendenci.

MORATORIJ ZA JAPONSKI PRODOR V ES? – Evropski proizvajalci avtomobilov in motornih vozil sicer vneto konkurirajo med seboj, toda nevarnost japonskega prodora na svobodno tržišče jih vendar združuje. ACEM (Evropsko združenje proizvajalcev motorjev) namerava spričo vedno težjega tekmovanja z japonskimi giganti zahtevati od Bruslja postopno liberalizacijo, ki naj bi pripravila evropske proizvajalce na neposredni spopad z Japonci. Združenje zahteva najmanj sedem let časa za priprave na prihod tokijskih proizvajalcev, ki so si medtem v Evropi že ustvarili svoja mostišča. Ena fronta so gotova vozila, druga pa so sestavni deli, strateški sektor največjega pomena. Evropsko združenje hoče pospešiti tehnološki napredek tovarn sestavnih delov. Da razlogi za skrb niso brez podlage, kaže diagram.

Moratorij za afriške dolgove

Celotna zunanja zadolžitev Afrike se je povečala z 249,7 milijarde USD leta 1988 na 256,9 milijarde dolarjev leta 1989 in pomeni 93,5 odstotka celotnega regionalnega bruto nacionalnega dohodka, piše v letnem poročilu Ekonomske komisije Združenih narodov za Afriko (ECA). Članice komisije so se sestale na 24. rednem zasedanju v Tripoliju (Libija) pretekli torek (16. maja). Ena glavnih ugotovitev je, da je afriške dolgove treba bistveno znižati. Vprašanje je, kako.

Izvršni sekretar ECA, Nigerijec Adebayo Adedeji je predlagal kot eno od bistvenih poti iz skoraj nerešljive zagate desetletni moratorij na odplačila vseh dolgov za vse afriške države. V tem roku naj bi skušali doseči, da bi se dolgovi znižali vsaj na 50 odstotkov sedanje ravni.

Toda četrtina afriških dolgov je pri multilateralnih institucijah, predvsem pri IMF (Mednarodnem denarnem skladu) – teh pa ni mogoče reprogramirati. Zato bi bilo nujno, da IMF spremeni tisti del svoje ustanovne listine, ki prepoveduje reprogramiranje dolgov, hkrati pa naj bi sklad – tako želijo v ECA – povečal svoje kvote v korist Afrike, kar bi bistveno povečalo dotok sredstev na črno celino, morda bolj kot lastni program ECA o »Afriški alternativi za program strukturalne reforme«, ki je sicer zanimiv projekt, toda po dokaj razširjenem mnenju, tudi v ECA sami, neuresničljiv brez zunanje podpore.

Odsev afriških stisk je sorazmerno šibka udeležba na letni skupščini: prišlo je le okrog 14 ministrov za razvoj in planiranje, drugi so poslali le visoke tehnokrate (kar mogoče ni tako slabo). (J. Š.)

VREDNOST DOLARJA

(New York, 18. 5. 1990)

Belgija (BEC)	343,11
V. Britanija (GBP)	1,69
Kanada (CND)	1,1793
Francija (FRF)	5,5645
Nizozemska (NLG)	1,852
Italija (ITL)	1211,1
Japonska (JPY)	152,00
Švica (CHF)	1,4035
ZRN (DEM)	1,65
ECU	1,240

DELO plus

Polja so skrbno obdelana, ljudje pa trpijo lakoto

Zahodni novinarji pravijo, da je Romunija postala evropska Uganda – Tako rekoč na vsakem koraku je mogoče najti dokaze za zavoženo gospodarstvo

OD NAŠEGA POROČEVALCA

BUKAREŠTA, 21. maja – Romunija, država z dvema obrazoma; dežela velike revščine na eni strani in Potemkinovih vasi na drugi, kjer se prav očitno spopadata neslavna dediščina 44 let komunističnega režima, ki se je nenazadnje sprevrgel v diktaturo južnoameriškega tipa, ter poskusi novega režima, da bi svojim podložnikom narisal svetlejšo prihodnost. Čeprav je po nekaj dneh bivanja v Romuniji težko dajati natančne sodbe, se lahko bolj ali manj strinjamo z nekaterimi novinarji, ki to državo opisujejo kot Ugando Evrope.

Ob vstopu v državo te razen tesnobe, ki navdaja vsakogar pri prečkanju Donave, v kateri je obležal marsikateri mladenič, ko je bežal na Zahod normalnemu življenju naproti, ne spremlja nič posebnega. Celo cariniki na oni strani so prijazni: »A, ziarist! (Novinarji!)«. Toda kmalu se začne kazati prava podoba: cesta, ki bi ji komajda smeli reči tako, in tovarna celuloze in papirja v Turnu Severinu, ki pušča za seboj še več umazanije in neprijetnega vonja kot tovarna celuloze v Krškem. Vožnja po magistralni cesti Turnu Severin–Craiova–Pitesti, ki je ena pomembnejših magistralnih cest v Romuniji, je prava loterija: na cesti poleg dveh, treh avtomobilov na vsakih deset minut in obveznih lukenj, ki te premetavajo levo in desno, kraljujejo vozovi in vprežna živina, s katerimi ljudje prevažajo večidel travo. Še bolj nevarne pa so krave, svinje, ovce in koze, ki jih bosonogi otroci mirno pasejo v obcestnih jarkih, kjer je nikogaršnja zemlja. Človek, ki se mu v popoldanskih urah že zelo mudi proti prestolnici, je v velikí zadregi, saj ne sme pospeševati, v tem primeru bi se živini, ki nenehno skače pred avtomobile, težko izognil.

Zanimivo pa je, da je vsa kmetijska površina obdelana: med 350 kilometrov dolgo vožnjo do Bukarešte ni bilo mogoče opaziti niti ene pedi zemlje, ki ne bi bila obdelana! Na poljih raste v glavnem pšenica, koruza, tu in tam pa je videti tudi sadovnjake. In ob pogledu na prelepo urejena polja, ki segajo od blatnih cestnih počivališč (imenovanih Drum Bum) do gozda, se človek nehote vpraša, kako je mogoče biti lačen – in to kruha! – ob toliko pšenice. Roko na srce, toliko pšeničnih polj, kot jih je na več sto kilometrov dolgi poti od Đerdapa do romunske prestolnice, ni mogoče videti nikjer v Jugoslaviji. Pravijo sicer, da je od Bukarešte do Constanze drugače; vseeno pa na odgovor, kam je šla vsa ta pšenica, ni bilo treba prav tako dolgo čakati.

Najbolj očitne dokaze socialistične gospodarske zavoženosti in sistemske zgrešenosti je bilo mogoče najti v Craiovi. K sreči pelje cesta mimo kemičnih tovarn in drugih petrokemičnih obratov, tako da si je mogoče stvar pobliže ogledati: ne le da gre za megalomanstvo, ki je tudi sicer značilno za socialistični tip gospodarstev, ampak tudi za ekološko zelo nevarne objekte. Ljudje nam niso znali čisto natančno povedati, kako lahko tod sploh živijo, vsekakor pa je bilo zelo težko dihati že med desetminutnim postankom. Takšni objekti se potem nadaljujejo tudi okrog Pitesti-

● Že v hotelu se začnejo prve tegobe vsakdanjega življenja: v restavraciji dobiš le mineralno vodo in pepsikolo (med volitvami je veljala prepoved točenja alkohola!), za večerjo le salamo in sir, na telefonski pogovor je treba čakati po dve uri, v trgovinah pa ninaprodaj nič. Pravzaprav bi lahko rekli, da je največja težava v tem, da v mestu sploh ni trgovin, tiste, ki pa so, so založene bolj ali manj le z enim izdelkom, denimo paradižnikovo mezgo ali breskovo marmelado. Celo v osrednji blagovnici ni skoraj ničesar. Pogled na izložbe človeka spomni na čase v začetku sedemdesetih let v rojstni vasi: da, prav tolikšna, če ne še večja, je razlika med nami in Romuni. Denimo: obleke, ki je bila razstavljena v izložbi blagovnice in ki stane pol povprečne romunske plače, ne bi kupil v nobenem primeru, saj v bistvu sploh ni podobna obleki ...

ja, kjer je območje, bogato z nafto, ki sega do Ploestija. Dimniki, iz katerih se kadijo dimi najbolj čudnih barv, zrak, ki ga je nemogoče dihati, ogromni objekti – to je v grobem vse, kar je poleg pšenice mogoče videti vse tja do Bukarešte. Romunija bo težko vzpostavila pravo gospodarsko strukturo, toda še težje bo popravila posledice stare, vsaj v ekološkem smislu.

»Avtocesta«, kot jo sami imenujejo, od Pitestija do Bukarešte je v bistvu razširjena verzija kakšne slovenske vaške ceste. Vožnja več kot sto kiloemtrov na uro utegne biti zelo nevarna, saj so jame ponekod globoke več deset centimetrov. No, ta cesta te ob polomljenih avtobusih in tramvajih pripelje do samega središča prestolnice, ki na prvi pogled ni videti nič posebnega, tudi v slabšalnem pomenu ne; s tega vidika je celo Lizbona prava vas.

In na koncu še drugi obraz: prostor pred predsedniško palačo, tu, kjer je diktator svojčas rušil vse po vrsti in gradil palače za nomenklaturo oziroma birokracijo. Te stavbe, ki jih ločujejo prekrasni vodnjaki, so narejene iz najboljšega kamna; arhitektura močno spominja na Madrid, a zaradi dejstva, da je okrog zgradb stala le trava – vse drugo so porušili – deluje še bolj impresivno. Na koncu teh stavb pa stoji predsedniška palača, kakršne ni najbrž nikjer v svetu in iz katere je lahko bivši diktator nadzoroval vso svojo podložno »rajo«.

V njegovi glavi so bili še veliki načrti, saj se za palačo gradijo vedno nove prelepe stavbe, čisto konec pa ni niti drugih projektov, kot so nuklearka Černa voda, kanal Bukarešta–Donava, melioracija reke, ki naj bi tekla pod predsedniško palačo v Bukarešti ... Še dobro, da je prišla decembrska revolucija in z njo tovrstna streznitev.

DARIJAN KOŠIR

NAPREJ!

BEHRENDT, »Frankfurter Allgemeine Zeitung«

Politika tudi v krizi ostaja politika

Boj za prevlado na francoskem političnem prizorišču je spodbudil nekatere, da poskušajo protisemitsko razpoloženje izkoristiti sebi v prid – Napadi na Nacionalno fronto in Le Pena

OD NAŠEGA DOPISNIKA

ŽENEVA, 21. maja – Francoski politični veljaki so val protisemitskega razpoloženja, ki je zajelo državo, dokaj hitro izkoristili za lastne strankarske interese. Skrunitev grobov na židovskih pokopališčih je bila samo najbolj tragična manifestacija takšnega razpoloženja, ki ima še druge pojavne oblike, kot so znanstvene teze, ki skušajo blažiti, če ne zavreči, strahotne nacistične protižidovske ideologije. To kaže, da politika tudi v času globokega izpraševanja vesti, ali moralne krize, kot trdijo nekateri, pač ostaja politika.

Oskrunitev grobov v Carpentrasu in široka kampanja proti rasizmu in antisemitizmu, ki je zajela Francijo, je strankarskim prvakom prišla prav za poravnavanje računov s skrajno desničarsko Nacionalno fronto in njenim predsednikom Jean-Marie Le Penom. Ta je resda precejšen del uspeha svoje stranke zgradil na odporu Francozov do priseljencev vseh vrst, obudil pa je tudi protižidovsko ozračje, o katerem so sociologi menili, da je s koncem druge svetovne vojne pričelo zginevati. Toda šefa strank, predvsem z desnega dela političnega prizorišča, bržčas manj moti moralna degradacija družbe, o kateri ob skrunitvah grobov, pojavljanju nacističnih simbolov in drugih oblikah antisemitizma te dni sicer pogosto govorijo, kot razmišljanje do kolikšne mere utegne njihove volilne šanse pokvariti Nacionalna fronta, ki je – vsaj do Carpentrasa – pridobivala na vplivu. Prav razmišljanje ali kaže frontalno napasti Le Pena ali pa ostati na varni razdalji in računati na glasove volilcev Nacionalne fronte v drugem volilnem krogu, je doslej v večini strank, ki pripadajo desnici, narekovalo previdnost in zadržanost. Glasove štejejo, ne glede na to, od kod prihajajo.

Najbolj odločno ja po Le Penu udaril šef golistov (PPR) Jacques Chirac, ki je po Carapentrasu očitno presodil, da je čas za obračun, še preden se razgreje politični boj za parlamentarne volitve (leta 1993), predvsem pa, dokler se sedanji odpor Francozov proti sejalcem antisemitizma v njihovi družbi ne poleže. Pariški župan, ki ne gleda samo proti parlamentarnim volitvam kot možnosti, da se – podobno kot leta 1986 – znova zavihti na čelo vlade, temveč gradi svojo državniško podobo za predsedniške volitve leta 1995, je ob koncu preteklega tedna izjavil pravcato vojno napoved Nacionalni fronti in Le Penu. Z zatrdilom, da je treba zavrniti ter brez omahovanja in nians v političnih izjavah obsoditi ideologijo skrajne desnice, pa naj bo cena še tako visoka, se je povsem približal (svojčas omalovaževani) tezi mladega golističnega politika in sedanjega lyonskega župana Michela Noira, ki je že leta 1987 izjavil, da je bolje izgubiti volitve kot žrtvovati dušo. Toda Chirac ni ostal le pri odločni ob-

● Le Pen postaja čedalje bolj osamljen in če se bo sedanji trend nadaljeval, tvega celo politično izolacijo. Kakih pol ducata mest je že zavrnilo dovoljenja za mitinge Nacionalne fronte v dvoranah, ki so pod mestno upravo, najhujši udarec doslej pa je omahovanje v Le Penovem rojstnem kraju Trinité-sur-Mer, kjer je župan (in prijatelj iz otroških let), najprej dovolil shod poslancev evropske skrajne desnice, ki bi moral biti junija, nato pa je v mestnem svetu prišlo do hudih odporov. »Nočemo, da po našem mestu paradira bivši pripadnik Wafen SS Franz Schönhuber (sicer predsednik zahodnonemške republikanske stranke)« je izjavil eden županovih pribočnikov.

sodbi Le Pena (»čas je, da se Francozi prično zavedati, da je ta človek nevaren za nacionalno enotnost, za krščanske in človeške ideale, ki so temelj naše družbe«), temveč je del krivde za volilni vzpon Nacionalne fronte naprtil tudi samemu predsedniku Mitterrandu, češ da je prav toliko kot Le Pen odgovoren za moralni padec francoske družbe.

Na desnici ali še kje drugje, kajti vročo temo je na včerajšnjem televizijskem pogovoru izkoristil tudi šef komunistov Georges Marchais, ki je na vprašanje, ali podobno kot Jacques Chirac tudi on misli, da je Mitterrand soodgovoren za politični vzpon Nacionalne fronte, posredno odgovoril pritrdilno. Skrajna desnica se je rodila po letu 1981, je dejal Marchais, namigujoč na leto prve Mitterrandove predsedniške zmage, in dodal, da je socialistična stranka pridobila z razhajanji na desnico.

Posebna pozornost političnih opazovalcev je veljala nekdanjem predsedniku Valeryju Giscardu d'Estaingu, edinemu opozicijskemu veljaku, ki se je odločil za nevtralnost in celo za prikrito naklonjenost do Le Pena, k tej previdnosti pa ga je očitno napotilo prepričanje, da bi v drugem krogu predsedniških volitev utegnil pritegniti precej glasov privržencev Nacionalne fronte. Bivši predsednik, ki skuša nastopati, kot strankarsko neobremenjeni povezovalec francoske politične desnice, v zadnjem letu ni skoparil z dokazi svojega ekvilibrizma; v evropskem parlamentu, kjer načeluje liberalni grupaciji, ni glasoval za odvzem poslanske imunitete Le Penu, ko je ta grobo žalil bivšo predsednico Evroposlancev (in Giscardovo strankarsko kolegico), Simone Veil, rekoč, da so nacisti »zgrešili Veilovo mamo,« kar je bila ena v nizu trpkih besednih iger, ki si jih pogosto privošči šef Nacionalne fronte.

Toda tudi previden politik Giscardovega kova ne more plavati proti toku. Bivši predsednik je med včerajšnjim govorom v svojem političnem krožku »Perspectives et réalités« izjavil, da nasprotuje vsakršnemu političnemu zavezništvu z Nacionalno fronto, kajti »naše vrednote so neusklajljive in o svojih se ne pogajam«. Giscard je obenem zavrnil vsake stike z Le Penom, ki mu jih je očital del političnih nasprotnikov.

BOŽO MAŠANOVIĆ

Čedalje več protestov zaradi slabega življenja

Na Poljskem se kar vrstijo stavke – delavcev, kmetov, invalidov – ker standard nezadržno pada in ker se politične reforme ne izpolnjujejo

OD NAŠEGA SODELAVCA

VARŠAVA, 21. maja – Na straneh poljskih časopisov zopet prevladujejo poročila o delavskih protestih in stavkah. Če vlada ne bo izpolnila zahtev delavcev, bo po vsej verjetnosti prišlo do splošne stavke na železnici, v vseh tekstilnih tovarnah in še nekaterih drugih tovarnah lahke industrije. Po vsej državi je tudi vse bolj čutiti protestno akcijo kmetov. Invalidi, ki so ostali brez dela, ker so njihove zadruge zaradi nerentabilnosti ukinili, so začeli gladovno stavko.

Komisija neodvisnega samoupravnega sindikata Solidarnost je na zasedanju v Gdansku sklenila, da ne more ostati brezbrižna do vse očitnejšega slabšanja življenjskih razmer in zaostajanja pri izvajanju političnih reform. Sindikalno vodstvo je zahtevalo takojšnja pogajanja z vlado, na katerih naj bi razpravljali o problemu vse večjega števila brezposelnih, določanju najnižjega dovoljenega dohodka, zaustavitvi ekonomske recesije, spremembi strukture poljskega gospodarstva in sprejetju predpisov, ki bi sindikatom jamčili dejansko varstvo pravic zaposlenih.

Prihajajo hudi časi

Lech Walensa je na tem sestanku branil svojo idejo o obnovi političnih bojev, pri tem pa obtožil domači tisk, da tendenciozno namiguje, češ da gre za spor med njim in Mazowieckim, za »propagandno anarhijo« pa je neposredno obtožil ministrico za informacije Niezabitowsko, ki jo je ironično imenoval »miss Poljske«.

»Ustvariti je treba razmere, v katerih bo mogoče predstaviti različne programe, saj se je namesto pluralizma začel neusmiljeni sektaški boj za ohranitev položajev,« je dejal Walensa in hkrati opozoril, da »prihajajo hudi časi«, ker vlada in Solidarnost še vedno ne upoštevata dejstva, da se iz dneva v dan povečuje število ljudi, ki živijo na robu revščine.

Voditelj Solidarnosti iz Wroclawa Vladislav Frasyniuk je Walensi očital, da posega po populističnih in demagoških parolah, s tem pa »drobi« politični kapital samega gibanja. »Demagogi so ljudje, ki nimajo stika z življenjem,« mu je odgovoril Walensa in poudaril, da ne želi strmoglaviti vlade Mazowieckega, meni pa, da potrebuje ta vlada nove spodbude.

Večina članov je podprla Walenso, rečeno pa je bilo, da pričakujejo podružnice v tovarnah jasen program in odločnejšo podporo vodstva pri zaščiti njihovih pravic. »Bojim se, da smo se v to vojno napotili s praznimi glavami in golimi rokami,« je dejal varšavski delegat Michal Boni, ki je tudi sicer dal pobudo za čimprejšnja pogajanja z vlado.

Sindikalni veteran Lech Kaczynski, ki ga je Walensa nedavno imenoval za svojega namestnika, pa je zahteval določitev novih načel pluralizma, ki naj bodo nekakšna protiteza težnjam, da »moč nekakšne magme brez konkurence upravlja z državo«.

Ohraniti koalicijo in vlado

Predsednik državljanskega parlamentarnega kluba (Solidarnosti) Bronislav Geremek je dejal, da utegnejo sedanja Walensova stališča in odlok o združitvi ljudskih (kmečkih) strank pripeljati do tega, da bo treba »politično prizorišče v državi popolnoma drugače organizirati«. Zaradi očitkov, ki prihajajo iz poljske ljudske stranke, je tudi hudo vprašljiva nadaljnja prihodnost parlamentarne koalicije, na kateri temelji avtoriteta sedanje vlade. Profesor Geremek je zahteval, da se o usodi te zveze (in vlade) razpravlja na skupnem sestanku poslancev in senatorjev Solidarnosti ter ljudske in demokratske stranke.

»Politična filozofija državljanskega parlamentarnega kluba ostaja tudi v prihodnje izvajanje sistemskih sprememb v stabilizacijskih razmerah,« je dejal Geremek. »Bližnje volitve za lokalno samoupravo bodo eden od glavnih dejavnikov, s katerimi bomo odpravili stare nomenklature in komunistično dediščino. Na potek volitev pa bi lahko negativno vplivala otopelost in utrujenost družbe. Udeležba na voliščih bo pravzaprav pomenila nekakšno preverjanje programov, ki jih izvajajo današnje oblasti.«

Med vrsto rehabilitacij političnih krivcev pa je posebno pozornost vzbudila novica, da je državni tožilec zahteval razveljavitev smrtne kazni, ki so jo izrekli veleposlaniku Romoaldu Spasowskemu, potem ko je 19. decembra 1981 v Washingtonu zaprosil za politični azil. V predlogu za revizijo procesa je rečeno, da Spasowskemu ni mogoče očitati izdaje, saj je za azil zaprosil v znak protesta zaradi uvedbe vojnega stanja in takratne državne politike.

ILIJA MARINKOVIĆ

Kako pritisniti na Pretorijo, da to ne bi nikomur škodilo?

Po sestanku ministrskega odbora Britanske skupnosti narodov v Lagosu – De Klerkova turneja zbuja skrb

OD NAŠEGA DOPISNIKA

NAIROBI, 21. maja – Devetčlanski ministrski odbor Commonwealtha za Južno Afriko je med tridnevnim sestankom v Lagosu, ki se ga je udeležil tudi podpredsednik Afriškega nacionalnega kongresa Nelson Mandela, presodil, da bi bilo za zdaj še prenagljeno sprostiti gospodarske sankcije, uperjene proti vladi v Pretoriji, ker proces sprememb v Južni Afriki še ni dosegel točke, ki bi zagotavljala dokončno odpravo apartheidskega sistema. Južnoafriški zunanji minister Pik Botha, ki spremlja De Klerka na dolgi evropski turneji, pa je opozoril, da vztrajanje pri sankcijah lahko nevarno okrepi vrste belske skrajne desnice.

Bivši generalni sekretar Commonwealtha Ramphal je na sestanku odbora, ki ga sestavljajo zunanji ministri Kanade, Avstralije, Gvajane, Indije, Malezije, Nigerije, Tanzanije, Zambije in Zimbabveja dejal, da De Klerk nesporno zasluži podporo za dosedanje poteze, ki pa zakonsko vendarle še niso resneje načele temeljev apartheidskega sistema, proti kateremu so uperjene sankcije. Mandela pa je opozoril, da bi sproščanje pritiska na vlado v Pretoriji v sedanjem prelomnem trenutku lahko usodno ogrozilo vse, kar je bilo doseženega v dosedanjem skupnem boju za odpravo apartheidskega sistema in izničilo zgodovinsko priložnost za mirno spravo v Južni Afriki. Pri tem ni skrival zaskrbljenosti zaradi pozornosti, ki je je De Klerk deležen med turnejo po državah Zahodne Evrope, in izrazil upanje, da ji ne bodo sledile tudi prenagljene odločitve.

Kljub takšnim opozorilom je odbor sklenil, da bo vprašanje sankcij vnovič pretehtal, brž ko bo Pretorija odpravila izredne razmere in zakonodajo, ki črnski skupnosti še vedno preprečuje nemoteno politično delovanje.

V vseh zahodnoevropskih državah, ki jih je De Klerk doslej že obiskal (Francija, Grčija, Portugalska, Belgija in Velika Britanija), so pozorno prisluhnili njegovim zagotovilom, da je odločen nadaljevati proces sprememb, ki jih je sprožil. Toda kaj več kot obljub, da bodo voditelji držav evropske skupnosti vprašanje sankcij vnovič resno pretehtali na svojem rednem srečanju konec junija v Dublinu, mu za zdaj še ni uspelo izposlovati. Zato je južnoafriški zunanji minister Botha na priložnostni tiskovni konferenci v Bruslju opazno razočaran opozoril, da bo De Klerk prisiljen upočasniti proces sprememb, če zanj poleg pohval kmalu ne bo dobil tudi oprijemljivega priznanja. »Zgolj trepljanje, ponavljanje ocene o korakih v pravo smer in pozivanje k novim, ga bo v očeh belske skupnosti kaj hitro spremenilo v obsojenca, ki vdano stopa pod vislice,« je pikro pripomnil Botha.

VOJKO PLEVELJ

Zabeleženo ...

»Nemški ovčar odličnega porekla. Mati – iz NDR, oče – iz ZRN. Telefon 124-09-85.«
OGLAS v moskovskem tedniku »Sovjetskij cirk«

»V Bolgariji in v Romuniji imamo še zmeraj prikrita komunistična režima. Komunizem je specialist za podvodno plavanje: za nekaj sekund dvigneš glavo in zajameš zrak, potem pa se spet potopiš.«
MICHEL JOBERT, bivši francoski minister

»Palestinci ne razumejo ničesar, kar jim pripoveduje Šamir, ta pa nima pojma o anduluzijski muziki, o kuskusu in mešuiju (v žitu pečenem jančku). Kako naj se potem sporazumejo?«
AHMED BEN BELA, bivši alžirski državni glavar

»Tu bom do leta 1993, razen če se ne bom spotaknil na preprogi.«
MICHEL ROCARD, francoski premier

»Perspektiva nerasne demokracije bo postala resničnost šele po zelo dolgem boju.«
JO SLOVO, voditelj ANC (Južna Afrika)

Napetost v odnosih z Grčijo

Povzročile so jo dovolilnice za tovornjake, sobotna zborovanja ob meji pa so jo še stopnjevala – Lončar predlagal Samarasu srečanje

Odnose med Jugoslavijo in Grčijo že od nekdaj bremeni dejstvo, da Grčija ne prizna makedonske manjšine, ki živi v Egejski Makedoniji. Zaradi tega so bili jugoslovansko-grški odnosi prej mlačni kot pristni, Makedonija pa je predvsem zadnje mesece čedalje glasneje očitala Beogradu, da je premalo energičen. To je bil najbrž glavni povod za konflikt v zvezi z dovolilnicami za grške tovornjake in za sobotna množična zborovanja na jugoslovansko-grških mejnih prehodih, zaradi česar je prišlo do naglega poslabšanja odnosov med državama.

Ker je Grčija vztrajno zanikala, ne glede na to, ali je bila na oblasti Nova demokracija ali socialistično gibanje PASOK, obstoj makedonske manjšine na svojem ozemlju, je bilo med državama, kljub temu da sta sosedi, nenavadno malo srečanj na visoki ravni. Letošnjo pomlad je bil v Beogradu Konstantin Micotakis, ki pa takrat še ni sedel na premierskem stolčku, marveč je bil le voditelj največje stranke, a je gostiteljem dal vedeti, da glede makedonskega vprašanja ne misli prav nič drugače kot bivši premier Andreas Papandreu.

Takšno stališče nove grške vlade in očitki iz Skopja so bili najbrž glavni razlog, da je Jugoslavija zavrnila grško prošnjo za 35 tisoč dovolilnic za tovornjake, ki po naših cestah prevažajo blago v druge države ES. Jugoslavija je ponudila Grkom le 25 tisoč dovolilnic, zaradi česar so se uradne Atene že pritožile v Bruslju. Do zapleta pa je prišlo v precej neugodnem trenutku za Jugoslavijo, saj bi predvidoma morala v kratkem steči pogajanja o sklenitvi novega sporazuma o sodelovanju med našo državo in ES.

To je najbrž glavni razlog, da je ZIS skušal »žogo umiriti« (petkova izjava), a je v soboto kljub temu prišlo do množičnih zborovanj na treh jugoslovansko-grških mejnih prehodih, ki so za ves dan popolnoma ohromila promet in še bolj dvignila temperaturo v jugoslovansko-grških odnosih. Zvezni sekretar za zunanje zadeve Budimir Lončar je zato že v petek svojemu grškemu kolegu Andonisu Samarasu (ta se je šele danes vrnil s sestanka ES v Dublinu) predlagal čimprejšnje srečanje, na katerem bi pretresla probleme

● Jugoslovani smo za potovanje v Grčijo vselej potrebovali vizume, ne glede na to, kakšne barve je bila tamkajšnja vlada. Res pa je, da se je vseskozi dogajalo, da so Makedonci, ki tja tudi največ potujejo, pogosto precej čakali na štampiljke, medtem ko pripadniki drugih narodov v glavnem niso imeli takšnih težav. Če to je bil razlog za pogosta negodovanja Makedoncev, še bolj pa jih je spravilo v jezo zadnje čase menda pogostejše zavračanje prosilcev za vizume iz Makedonije, še zlasti zato, ker lahko Grki dobijo jugoslovanske vizume brez večjih težav kar na meji.

v zvezi z dovolilnicami za grške tovornjake, odločitvijo Jugoslavije, da v OZN sproži vprašanje makedonske manjšine v Grčiji,in množičnimi protesti Makedoncev ob jugoslovansko-grški meji.

LJILJANA ĐERIĆ

JUGOSLAVIJA V ČEHOSLOVAŠKEM TISKU

Težka pot do resnice

OD NAŠEGA SODELAVCA

BRATISLAVA, 21. maja – Klub velikim pretresom na domačem političnem prizorišču posveča češkoslovaški tisk kar veliko pozornost najnovejšim dogodkom v Jugoslaviji, predvsem rezultatom volitev v Sloveniji in na Hrvaškem ter dogodkom na Kosovu.

Tako se Július Lőrincz, novinar časopisa Pravda, v članku Preteklost ali prihodnost? sprašuje, kateri izmed dogodkov v zadnjih dneh kaže resnično podobo današnje Jugoslavije.

Avtor našteva najpomembnejše dogodke zadnjih dni v Jugoslaviji: zmaga komunista Milana Kučana na predsedniških volitvah v Sloveniji, zmaga desničarskih sil na Hrvaškem, konec političnega procesa z A. Vllasijem, ki se je končal z oprostilno sodbo in pa ugodno mnenje Ekonomske komisije OZN za Evropo o rezultatih gospodarske politike jugoslovanske vlade pod vodstvom A. Markovića.

J. Lőrincz ugotavlja, da se je sicer večstrankarski sistem v Jugoslaviji že uveljavil, čeprav se mnenja o takšnem sistemu precej razlikujejo – na podlagi ankete javnega mnenja, ki jo je izvedel časopis Borba, avtor članka navaja podatke, da v Sloveniji in na Hrvaškem podpira večstrankarski sistem približno 85 odstotkov prebivalcev, v Srbiji in Črni gori pa samo 50 odstotkov. Po njegovem mnenju komunisti sicer izgubljajo volilne glasove tudi v Jugoslaviji, vendar meni, da ne tako izrazito kot komunisti v državah vzhodne in srednje Evrope. Razmere v Jugoslaviji so torej drugačne kot v drugih socialističnih državah in to dokazuje s tremi argumenti politologa Ranka Petkoviča: prvič, Jugoslavija že od začetka 50. let s pomočjo samoupravljanja uveljavlja projekt demokratičnega socializma; drugič, v gospodarskem sistemu že vrsto let delujejo elementi tržnega mehanizma in različne oblike lastništva; in tretjič, na področju mednarodne politike je Jugoslavija ena izmed pobudnic gibanja neuvrščenih, torej demokratizacije in enakopravnosti v odnosih med narodi in državami.

V nadaljevanju članka pa avtor navaja besede enega izmed »komunističnih reformatorjev« S. Šuvarja, in piše, da vsa Jugoslavija stoji pred odločitvijo, ali vrnitev v preteklost ali prihodnost, ter da mora jugoslovanska družba odgovoriti na kulturno-civilizacijski izziv. Očitno krepitev naraščanja nacionalizma v Sloveniji, Srbiji in na Hrvaškem ter Kosovu pa po avtorjevem mnenju grozi ne le z obnovitvijo enostrankarskega sistema, ampak predvsem z novim totalitarnim režimom in nadaljuje, da takšna koncepcija konzervativnega etnocentrizma in predvsem njegova agresivnost oživlja princip »en narod, ena država, en voditelj« in ogroža demokratizacijo in obnovitev integritete Jugoslavije ter ogroža gospodarske reforme. Tukaj pa J. Lőrincz poudarja, da je A. Marković že dosegel nekaj odličnih rezultatov: jugoslovanske devizne rezerve so dosegle vrednost 8,1 milijarde dolarjev, zunanja zadolženost se je zmanjšala z 19 na 16 milijard dolarjev in cene so se v marcu povečale samo za 2,6 odst., pri tem pa se cene mnogih izdelkov celo znižujejo.

Na koncu pa se J. Lőrincz sprašuje, kakšen je torej odgovor na vprašanje: preteklost ali prihodnost? Po njegovem mnenju odgovor na to vprašanje še ne more biti enoznačen!

BORUT MERŠAK

EVROPA 93

Na dnevnem redu tudi EFTA

Evropska skupnost ponuja državam Evropskega združenja za svobodno trgovino celovit sporazum o »evropskem gospodarskem prostoru«

Zunanji ministri dvanajsterice iz Evropske skupnosti so za svoj dublinski sestanek konec junija, na katerem naj bi predvsem uskladili vizije in pripravili prve konkretnejše predloge za rimski medvladni konferenci o institucionalnih spremembah v skupnosti in o predlagani monetarni in politični uniji, dobili na dnevni red še eno točko: predlog evropske komisije za pogajalska izhodišča s sedmerico držav Evropskega združenja za svobodno trgovino (EFTA) o novih, trdnejših vezeh med skupnostjo in združenjem, ki naj bi sedmerici omogočile skoraj polnopravno udeležbo na velikem enotnem trgu brez meja, načrtovanem za začetek leta 93.

Po predlogu komisije naj bi EFTA in ES sklenili »globalni sporazum«, s katerim naj bi uresničili še eno vizijo, ki ji zdaj pravijo »evropski gospodarski prostor«. Toda če bodo ministri samo potrdili predlog komisije, se zna skupnost – in, seveda, EFTA – znajti pred še enim krogom zapletenih in dolgotrajnih pogajanj, ki se lahko uspešno končajo le z veliko dobre politične volje in še več kompromisi. Komisija vsaj za zdaj zahteva od EFTA preveč.

Predlog, ki ga je Delorsova komisija predložila zunanjim ministrom in tako posredno tudi šefom vlad ali držav dvanajsterice, ki bodo prav tako zasedali v Dublinu konec junija, naj bi bil sad oziroma posledica »poizvedovalnih« pogovorov predstavnikov komisije s članicami EFTA, opravljenih v zadnjih mesecih, na katerih se je pokazalo, da bi si člani sedmerice precej po svoje predstavljajo sodelovanje z enotnim trgom ES, predvsem pa vsak po svoje. Da zahtevajo, skratka, zase vrsto izjem in posebnih ugodnosti in da kot nečlanice ne mislijo kar tako sprejeti dolge vrste dolžnosti in obveznosti (a tudi nadzora), ki jih je skupnost namenila svojim članicam.

Nezaželena nevtralnost

Sporazum iz leta 1972, kasneje še večkrat dopolnjevan, je sicer zagotovil takratnim članicam EFTA vrsto ugodnosti v trgovanju s članicami EGS (brezcarinsko trgovanje za vrsto industrijskih izdelkov in deloma tudi s kmetijskimi pridelki) in tako omogočil izredno uspešno gospodarsko sodelovanje med članicami obeh skupnosti. Toda EGS, formalno ustanovljena z rimskim sporazumom 57. leta, je bila očitno zasnovana realneje kot tri leta kasneje ustanovljena EFTA, ki je v ambiciozno začrtanem brezcarinskem trgovanju hotela združiti vsaj večino evropskih držav zunaj takratnega sovjetskega bloka. Prve članice EFTA (Avstrija, Velika Britanija, Danska, Švedska, Norveška, Švica, Portugalska in dve leti kasneje še Finska) so sicer kar tri leta pred rokom (že leta 66) uresničile načrt o svobodnem (brezcarinskem) trgovanju med članicami. Toda leta so pokazala, da so perspektive večjega, številčnejšega in tudi gospodarsko vse močnejšega skupnega trga, ki ga je začela oblikovati EGS, vabljivejše. Tako je prišlo po dolgotrajnih, desetletje dolgih pogajanj, tudi do prvih »prebegov« iz EFTA v EGS (Velika Britanija in Danska, beg Norveške pa je preprečil ljudski referendum). Isto leto pa je bil zato sklenjen tudi prvi globalni sporazum o dejavnem sožitju, seveda zgolj gospodarskem oziroma celo samo trgovskem, med obema skupnostma. Sporazum iz leta 72 še velja in je še vedno uspešen, toda prav zadnja leta so pokazala, da mu je kljub vsemu treba dati novo vsebino. EGS se je namreč medtem po raznih metamorfozah gospodarsko in tudi številčno krepila, dokler se ni leta 86 z vstopom Portugalske in Španije spremenila v sedanjo skupnost dvanajsterice, z »enotno listino« leta 86 pa si je postavila tudi roke za združitev v enotno tržišče do leta 93 in za takrat še precej meglene načrte za splošno gospodarsko, monetarno in politično združevanje. In prav velikansko enotno tržišče, v katerem bodo odpravljene notranje meje, zato pa okrepljene zunanje, je med članicami EFTA porodilo upravičene bojazni, da bodo slej ko prej odrinjene od teh dogajanj. Logična posledica takšnega sklepanja predvsem v gospodarskih krogih pa so bile bolj ali manj jasno izražene želje, da bi se članice EFTA – bodisi posamično, bodisi kot Združenje – vključile v Evropsko skupnost.

Proti koncu osemdesetih let se je v skupnosti porodila nekoliko pesniške prispodoba o Saturnu in njegovih prstanih. Saturn naj bi bil, seveda, trdno združena dvanajsterica, v prstanih pa države, ki naj bi bile bolj ali manj tesno povezane z jedrom. Prvi, jedru najbližji prstan so v prispodobi namenili članicam EFTA. Toda pesništvo je le prikrivalo povsem določene politične opredelitve. Takrat, se pravi dobro leto pred burnimi spremembami v nekdanjem sovjetskem bloku in kljub popuščanju napetosti in hladne vojne in spodbudnemu dogovarjanju med ZDA in SZ, je namreč v Evropski skupnosti obveljalo prepričanje da za ES ne bi bilo dobro, če bi se vanjo vključilo preveč nevtralnih držav. Po pristopu Liechtensteina pa je takih med sedmerico EFTA kar pet (še Švica, Avstrija, Švedska in Finska), le Norveška in Island sta članici Nata.

Zaprta vrata v Skupnost

Težko je sicer oceniti, koliko je med dvanajsterico danes še živo nezaupanje do nevtralnih držav, toda dejstvo je, da je ES tako in tako zaprla vrata novim kandidatom do konca leta 92, članicam EFTA pa je evropska komisija januarja lani namesto članstva ponudila pogovore o novem globalnem sporazumu in skupnem evropskem gospodarskem prostoru. Mimogrede pa jim je še predlagala, naj okrepe svoje skupne inštitucije in jim dajo več pooblastil (recimo tajništvu v Ženevi), tako da bi ES oziroma njena komisija dobila kvalificiranega sogovornika, ki bo zastopal skupna stališča EFTA.

V Evropskem združenju za svobodno trgovino, v katerem ni bilo nikoli kake posebne volje za oblikovanje skupnih političnih stališč, sicer niso bili posebno navdušeni nad takšnim substitutom za polnopravno članstvo, kot ga je ponudila evropska komisija (najbolj je ugovarjala Avstrija), toda iz različnih pobud in z različnimi pridržki je večina članic le privolila v preliminarna ali poizvedovalna pogajanja. Če pa je soditi po predlogu pogajalskih stališč, ki ga je komisija zdaj predložila evropskemu svetu, so ta pogajanja, ki so potekala v zadnjih mesecih, pokazala predvsem, česar članice EFTA nočejo, posredno pa tudi to, kar hočejo ali zahtevajo. Zato tudi priporočilo Delorsove komisije ministrskemu svetu: čim manj popuščanja in čim manj izjem.

Svobodno tržišče, toda s pridržki

Poizvedovalna pogajanja med predstavniki ES in EFTA so pokazala, da sedmerica nima nobenega namena ustanavljati kakih močnih skupnih inštitucij, še najmanj ša takšne politično-tehnokratske-birokratske pošasti, kot si jo je s skupščino, komisijo, svetom, sodiščem in še računskim sodiščem in množico strokovnih komisij in birokratskih služb omislila Evropska skupnost. Prav tako je ne zanima monetarno in politično združevanje, kateremu je naveza Kohl-Mitterrand dala zadnje tedne izredne pospeške. Nekatere države (Švedska, Norveška) bi bile za carinsko unijo z ES, Švica pa, na primer, temu odločno nasprotuje. Edino, kar članice EFTA za zdaj zanima, je kar najbolj neomejen pristop na nastajoči enotni trg. Toda celo pri štirih temeljih tega trga – popolna svoboda pretoka ljudi, blaga, kapitala in storitev – bi si sedmerica rada izgovorila kar precej izjem. Tako se načelno sicer strinja s svobodnim gibanjem kapitala, toda hkrati bi rada zavarovala nacionalna gospodarstva pred razprodajo. Tudi za svobodno gibanje ljudi in odpravo meja za storitve (predvsem transportne) bi si rada izgovorila kako zaščitno omejitev. In celo pri svobodni menjavi blaga bi si zaradi svojih predpisov, norm in standardov, ki so vsaj na nekaterih področjih strožji od tistih v dvanajsterici (ekologija, zdravstvo, prehrana), rada izborila pravico, da bi pri uvozu tujega blaga veljali njeni predpisi. Po vseh teh zahtevah EFTA od enotnega trga, kot ga zdaj načrtuje ES, ne ostane ravno veliko. In prav zato Jacques Delors svetuje zunanjim ministrom, naj ne dovolijo izjem, sedmerici pa ponuja sporazum o še neopredeljenem evropskem gospodarskem prostoru nekako po načelu »vzemi ali pusti«.

Zahteva po soodločanju

Značilno pa je, da se sedmerica noče samo tako ali drugače vključiti vsaj v enotni trg, ki ga ustvarja ES, ampak da hoče sodelovali in soodločati tudi o njegovem oblikovanju in nadaljnji poti. V poizvedovalnih pogovorih so prišle na dan tudi njene zahteve, da bi se morala dvanajsterica pri oblikovanju novih zakonov in ukrepov, še posebno tistih, ki bodo veljali po letu 93, posvetovali z njo, o dokončnih odločitvah pa naj bi odločalo ali vsaj soodločalo novo telo devetnajsterice (članice ES in EFTA) na vladni ali vsaj ministrski ravni. To pa je politično najtežja zahteva, ki je dvanajsterica – vsaj po Delorsovem mnenju – nikakor ne more sprejeti, saj bi to zanjo pomenilo konec avtonomije odločanja, hkrati pa bi poseglo v že priznana pooblastila njenih skupnih inštitucij (skupščine, komisije in tudi ministrskega sveta).

Predlog Evropske komisije je, da bi se s članicami EFTA, če bo v Dublinu za to prižgana zelena luč, začeli pogajati o novem globalnem sporazumu že jeseni. Če nič drugega pa je ob tako nasprotujočih si stališčih in zahtevah jasno, da bodo pogajanja dolgotrajna in zapletena in da se bodo lahko količkaj uspešno končala le, če bosta obe strani privolili v veliko kompromisov. Vendar pa kake druge izbire tudi nimata.

Gospodarstva dvanajsterice in sedmerice so že zdaj tako povezana, prepletena in soodvisna, da skupnosti druga za drugo pomenita najpomembnejšega gospodarskega partnerja, njun skupni gospodarski potencial, povezan kdaj v prihodnosti, pa bi bil večji od gospodarske moči ZDA ali Japonske. Ob tej preprosti resnici pa so v teh časih, ko je gospodarska moč že pomembnejša od vojaške, prizadevanja ES, da bi vsaj za nekaj časa – dokler ji ne uspe konkretneje opredeliti vizije o monetarni in politični uniji – z globalnim sporazumom zadržala sedmerico zunaj meja dvanajsterice in samo v nekakšnem skupnem evropskem gospodarskem prostoru, le kratkoročna.

MIRO POČ

Volitve v Alžiriji

ALŽIR, 21. maja – V Alžiriji se je danes začel predvolilni boj pred prvimi svobodnimi večstrankarskimi volitvami, odkar je država postala neodvisna. Največji tekmici sta vladajoča fronta narodne rešitve in opozicijska islamska fronta rešitve.

Združitev Jemenov

BAGDAD, 21. maja (Tanjug) – Kot piše v uvodniku današnje številke severnojemenskega dnevnika At Taura, se bosta Severni in Južni Jemen uradno združila na posebni slovesnosti 26. maja.

SLOVENSKI Poročevalec DELO Ljudska PRAVICA

Cikcak federacija

DAMIJAN SLABE

Grožnja gor, grožnja dol, slepilni manever, zadnji poskus obupancev, ki se še kar držijo svoje »linije«, preventivni ukrep ali zgolj taktika čakajočih, ki so se po enoletnem čakanju odločili takoj po zamenjavi v predsedstvu države izkoristiti svojo priložnost – to zdaj niti ni več pomembno. Do verbalnega državnega udara, kot so mu rekli nekateri, je prišlo, in čeprav je bil (to menda že lahko rečemo) neuspešen, je pustil posledice doma in v tujini.

V tujini se je po enoletnem uspešnem popravljanju slabega vtisa o naši državi spet nevarno zamajal ugled kolektivnega predsedstva države – s tem pa tudi države same, doma pa so se spet razvneli prepiri in sovraštva. Je to res smisel kolektivnega predsedstva? Je to tista prava vsebina »enotne in močne – zajedničke« federacije, ki bo celotno državo potegnila iz krize? Če je, potem je prava sreča, da se kot pijanci plota oklepamo enoletnega mandata. Še bolje bi bilo, če bi bile late v njem gostejše – na primer na pol ali celo četrt leta. Cik cak bi bil krajši, ekstremi manj očitni in mogoče bi se celo kolektivnim šefom države za tako kratek mandat zazdelo nesmiselno grupirati se po sistemih dva proti šest, štiri proti štiri, šest proti dva... Če že ne bi nikamor prišli (trije meseci bi bili celo za tako treznega predsednika, kot je bil Drnovšek, prekratki), vsaj ne bi znova in znova padali v isti blatni jarek.

Briljantna rešitev torej. Natanko taka, kot smo jo imeli minulih štirideset in nekaj let. Sistem prikritih napetosti med republikami in njihovimi vrhovnimi predstavniki v zveznih organih, kjer se avtoritarno in po ključu (trenutno predsedujoči ima seveda največjega) na silo in z močjo federalnih institucij (tudi vojske) eliminirajo ekstremi. Nič demokratično in sporazumno dogovorjenega. Nobene trezne srednje rešitve, ki bi jo bila pripravljena sprejeti oba ekstrema. Le diktat povprečnežev, ali še slabše – diktat enega samega ekstrema. Štirideset let je bilo tako povsod od gospodarstva do politike in zato tudi smo, kjer smo. Pa se še vedno najdejo taki, ki so vsemu svetu navkljub z dušo in telesom prepričani, da se bomo prav mi, Jugoslovani, z enakimi metodami izvlekli. (Da bomo bližje resnici: eni so res še vedno prepričani, drugi pa skušajo to prepričanje kratkoumnih in kratkovidnih izrabiti v svoj prid, za svojo politiko, za svoje trenutne potrebe.)

Da bi bilo vse skupaj še slabše in v tujini in doma še bolj odmevno, smo novo krivuljo opotekajočega se cikcaka jugoslovanske federacije doživeli prav v trenutku, ko smo vsi in tudi tujina z nami že upali, da je obdobje jugoslovanskega enoumja končno preseženo. Bivšemu predsedniku Drnovšku je namreč v enem samem letu uspelo nakazati možno skupno pot Jugoslavije, pa naj se ta imenuje federalna ali konfederalna. Naredil je prve prave korake v vse tiste smeri, ki so bile navkljub močnim jugoslovanskim navzkrižjem sprejemljive za Jugoslavijo kot celoto. Njegove državniške poteze so bile možen vsedržavni kompromis, ki so ga bili pripravljeni sprejeti vsi, pa naj je šlo za republiške ustave, za večstrankarstvo, za Kosovo, za človekove pravice, za Evropo ali za neuvrščene. Od tod priznanja doma in v tujini in od tod tudi oživljeno upanje, da se naša država lahko kot celota priključi Evropi. Take zahodne podpore nismo imeli še nikoli. Bil je to v pravem pomenu »cik« v pravo smer, in to brez odvečnega mrtvega, polnočnega ali celonočnega polemiziranja o tem, kdo ima prav in ali se taki skupni jugoslovanski politiki reče federalna, konfederalna, asimetrična, decentralistična... Bila je pač umetnost možnega, z implicitnim poudarkom, da utegne biti po tej poti v prihodnje tega možnega iz dneva v dan več.

Zdaj nas, če je po Jovićevem naskoku mogoče soditi obdobje do prihodnjega maja, čaka »cak« v povsem drugo smer – proč od federacije, ki naj bi bila skupna le toliko in tam, kjer je lahko po demokratičnem dogovoru skupna za vse. Postavljanje preživetih zveznih zakonov nad interese drugače razmišljajočih narodov je že napoved takega preobrata; razmišljanje o federaciji, ki je le bič za krotenje neposlušnih republik in pokrajin, tudi.

In dokler bo celo v državnem predsedstvu tako, bomo cik cak država, na katero se ne bo mogel zanesti nihče ne doma ne v tujini. Kako naj bi se le, če celo v kolektivnem vodstvu nekateri člani tega »kolektiva« – te miniaturne federacije starega modela – komaj čakajo na svojo priložnost, da pograbijo bič in korenito spremenijo smer. Zaupanja vredna država bomo postali šele takrat, ko bo predsedstvo z vsemi federalnimi organi vred prebolelo avantgardno poveljniške ošpice bivšega skrbniškega sistema v imenu ljudstva in ko se bo tudi začasni enoletni ali večletni šef države iz vsemogočnega poglavarja jugoslovanskih plemen spremenil v marljivega in spretnega politika, ki bo znal iz vseh jugoslovanskih nasprotij (ta bodo vedno obstajala) izluščiti čim več možnih kompromisnih rešitev, bolj ali manj sprejemljivih za vse in vsakogar. V takih rešitvah bo zagotovo prišla do izraza skupna in predvsem konstantna jugoslovanska smer. To je namreč smisel vseh današnjih federacij, konfederacij... in celo takih meddržavnih zvez, v kakršno prerašča Evropa. Pa ne le tista, ki ji pravimo Evropa 92 – celo še včeraj po naše poveljniška Vzhodna je že zraven.

Pentagonalna iskanja

BOJAN GROBOVŠEK

Ob sedanji inflaciji integracijskih iniciativ in iniciativ za regionalno sodelovanje je pragmatičnost pristopa dejansko potrebna. Poudarjanje pragmatičnosti, ki ga je bilo slišati na nedeljskem sestanku zunanjih ministrov Avstrije, ČSFR, Italije, Jugoslavije in Madžarske pa je bilo vendarle niansirano, kar kaže na različnost političnih interesov, ki tičijo za pentagonalnim sodelovanjem teh držav, pa tudi na to, da članicam tako imenovane pentagonale ni še povsem jasno, kakšna bosta teža in oblika njihovega političnega sodelovanja.

Spričo tektonskih političnih sprememb, do katerih je prišlo v času od prvih zamisli o nekakšnem meddržavnem srednjeevropskem sodelovanju pa do danes, to seveda ni presenetljivo. Prvotno madžarsko zamisel o nekakšni delovni skupnosti Alpe–Jadran na državni ravni je diktirala predvsem madžarska želja po iskanju dodatnih stičišč z Zahodom, ne da bi zato moralo madžarsko vodstvo požreti očitek o želji po rahljanju tedanjih blokovskih (pri)vezi. Iniciativo je pograbil tedanji namestnik italijanskega ministrskega predsednika in eden najlucidnejših evropskih politikov Gianni De Michelis, brez nevtralne zahodno-vzhodne Avstrije v tem delu sveta tako ali tako ne gre, severna Jugoslavija pa je prav tako že bila članica kvadrigonale Alpe–Jadran.

Odtlej se je marsikaj spremenilo in dandanes se ugotavlja, da je Italija glavni spiritus agens in spiritus rector v srednjeevropski regionalni kooperaciji. Slednja naj bi bila v okviru italijanskih dolgoročnejših zamisli mostišče za njene gospodarske interese, obenem pa naj bi pentagonala spričo že obstoječe in še večje bodoče teže združene Nemčije v tem prostoru zagotavljala Italiji navzočnost v Srednji Evropi. Zato tudi navdušenje ČSFR za pentagonalo, sedanja zmedenost Avstrije, ki se spričo želje po članstvu v ES ne želi zameriti niti Italiji niti Nemčiji ter madžarsko pragmatično stališče, da je treba potegniti iz pentagonale najkoristnejše gospodarsko in drugačno sodelovanje z razvitim Zahodom v okviru subevropske skupnosti, ki bo že zaradi števila članic ter gospodarske teže nekaterih njenih članic imela določeno težo. »Pri novoustanovljeni Evropski banki za obnovo in razvoj bomo s svojimi skupnimi projekti lahko prvi na vrsti,« je v zvezi s tem pragmatično plat meddržavnega regionalnega sodelovanja na področju ekologije (koordinator Avstrija), prevoza ter prometa (koordinator Italija), majhnih in srednjih podjetij (koordinator Madžarska), informiranja in telekomunikacij (Jugoslavija) ter kulture (Madžarska in ČSFR) ilustriral Gianni De Michelis.

Vodje diplomacij so tudi včeraj zagotavljali, da za zamisljo o pentagonali ne tiči nikakršen zametek novega bloka. Pojem bloka pa je vendarle raztegljiv in o trdnosti političnega povezovanja pentagonale bo deloma odločal odnos posamezne države do združene Nemčije, deloma pa jo bodo določili parcialni interesi držav. Včerajšnja iniciativa o izdelavi skupnega stališča držav pentagonale do problema manjšin v Evropi, ki naj bi jo pentagonala predložila Svetu Evrope ter zasedanju KVSE (konference o sodelovanju in varnosti v Evropi) za humanitarna vprašanja je že sama po sebi koristna, ne nazadnje za tiste, ki si želje polnopravnega članstva v Svetu Evrope. Slišati pa je tudi o morebitnih skupnih predlogih držav pentagonale na dunajskih pogajanjih o ukrepih zaupanja, kjer postajata Madžarska in ČSFR spričo razkroja varšavske zveze brezdomki in kjer postajajo nevtralni in neuvrščeni kot skupina spričo spremenjenih razmer čedalje bolj sami sebi v namen.

Za Jugoslavijo, kjer je po ideološki zapovedi desetletja veljalo, da sta Jugoslaviji Burkina Faso in Bukarešta bližja od Avstrije in Budimpešte, pomeni korak (ali pa še več) proti Evropi. Potiskanje Jugoslavije v pentagonalo z avstrijske in italijanske strani ter italijansko in avstrijsko potiskanje Srbije v najrazličnejše delovne skupnosti evropskih dežel pa tako ali tako sodi k strategiji sosedov, da bi prišlo do evropeizacije cele Jugoslavije. Budimirju Lončarju gre po eni strani pohvala za včerajšnjo pobudo o skupnem stališču pentagonale do manjšin v Evropi. Po drugi strani pa je jugoslovanski zunanji minister tudi včeraj pokazal, da se del Jugoslavije ter nosilci jugoslovanske zunanje politike niso še povsem otresli strahov pred Srednjo Evropo. Lončar, ki je posebej poudaril pozitivnost nemške združitve (menda da v Bonnu ne bi mislili, da se Jugoslavija vključuje v italijanske protitevtonske zarote) in je bil deležen še posebej madžarskih kritik zaradi jugoslovanske uvedbe obvezne devizne menjave za turiste iz vzhodnih držav, je posredoval romunsko željo po priključitvi k jadransko-obdonavski kooperaciji. Da je pentagonala le nekakšen vmesni člen na poti v Evropo (že to pa je napredek) in nikakršen blok, pa je povedal tako vehementno, da so še nepoznavalci balkanskih subtilnosti zaslutili ozadje.

Je članstvo Jugoslavije v pentagonali lahko samo pozitivno? Pragmatičnost v delovanju pentagonale – tako je bilo slišati – naj bi se izražala v selektivnosti sodelovanja tudi zato, da ne bi prišlo do ponavljanja in prekrivanja s pobudami, ki že potekajo na ravni že obstoječih regionalnih delovnih skupnosti. Pentagonala bi dobila negativni predznak, v kolikor bi jo želeli nekateri izkoristiti za oženje mednarodnega sodelovanja posameznih republik in za centraliziranje odločitev. O projektih pentagonale se prav tako ne bi smelo odločati le v tako imenovanem državnem centru, predvsem pa bi morale imeti republike nad projekti natančen pregled ter možnost, da jih neposredno predlagajo. Nenazadnje pa bo tudi v pentagonali verjetno kma- Slovaške ni mogoče primerjati z avstrijskimi ali italijanskimi regijami in da bi morale imeti slovaške regije v njej poseben status.

AMANDMAJI K ZVEZNI USTAVI

Del dopolnil bi bil lahko sprejemljiv, toda ne tista, ki krepijo federacijo

Dve nasprotujoči si viziji: močna federacija oziroma unitarna država ali pa konfederacija – Sporna dopolnila o davčnem sistemu, o prihodkih federacije, o sestavi zvezne skupščine

Še nikoli po l. 1945 se nista v Jugoslaviji tako odločno postavili druga drugi po robu dve razvojni zamisli: vizija močne federacije, pravzaprav unitarne države z močno centralno oblastjo, in koncept konfederacije (pogodbene skupnosti) suverenih držav.

Osnutek amandmajev k Ustavi SFRJ, ki sta ga nedavno predložila ZIS in ustavna komisija Skupščine SFRJ, kajpak izhaja iz koncepta unitarne in centralizirane Jugoslavije, v kateri bi bila suverenost narodov le še teoretična, pomen republik kot držav pa bi se zmanjšal do ravni administrativnih enot brez pomembnejših pristojnosti. V isti cilj meri tudi prizadevanje novega predsednika zveznega Predsedstva, le da je ideološko precej trši Jović pripravljen uporabiti tudi veliko bolj drastična sredstva in metode kot Marković. **Koncept konfederalizacije SFRJ je po ravnokar končanih volitvah postal v bistvu uradni koncept Hrvaške in Slovenije, vse bolj pa se ogrevajo zanj tudi nekatere nove politične organizacije in posamezniki drugod po Jugoslaviji. Tem več je kajpak razlogov za to, da Marković in Jović pohitita.**

V Sloveniji prevladuje stališče, da je Jugoslavija možna samo še kot konfederacija. Enako odločno skoraj vse stranke zatrjujejo, da bo Slovenija tako rekoč prisiljena v odcepitev, če ne bo mogoče doseči dogovora o konfederaciji; v jugoslovanski federaciji, kakršna je bila doslej, Slovenija preprosto ne vidi več nikakršne prihodnosti. Če gledamo na amandmaje s tega stališča, jih lahko razvrstimo v troje skupin:

1. Del amandmajev bi bil lahko načelno sprejemljiv. Celo večji del, saj bi omogočili: liberalizacijo gospodarstva (pluralizem in enakopravnost lastnin, razveljavitev zemljiškega maksimuma, razmah podjetništva in uveljavljanje tržnih zakonitosti namesto »družbenega planiranja« ter dogovorne ekonomije, uvajanje normalnih pravil igre, kar zadeva zaposlovanje in upravljanje), politični pluralizem (vsaj delna deideologizacija ustave, uvedba večstrankarstva in demokratičnih volitev), izpopolnitev poglavja o človekovih pravicah in svoboščinah itd. Vendar žal isti amandmaji že tudi širijo pristojnosti centralne oblasti v Beogradu na račun republik; delno v očitnem nasprotju s pravico narodov do samoodločbe, kar še posebej zadeva gospodarsko suverenost republik/narodov in pravico narodov do samostojnega odločanja o lastnem političnem statusu.

● **Z vidika odločitve za konfederacijo in neodvisnost za Slovence torej ti amandmaji niso sprejemljivi, saj gre za vprašanja, ki jih v skladu s pravico do samoodločbe Slovenija preprosto mora urejati samostojno. Le nekatere amandmaje bi morebiti še lahko sprejeli v primeru, če bi nameravali proces konfederalizacije izpeljati zelo postopno in bi računali na to, da sta liberalizacija gospodarstva in demokratizacija drugih delov Jugoslavije lahko del tega procesa.**

2. Ni pa mogoče privoliti v tiste amandmaje, ki so nedvomno v nasprotju s konceptom konfederacije, četudi je ta cilj postavljen v nejasno prihodnost. Gre za amandmaje, s katerimi se želi federacija polastiti vseh pristojnosti v zvezi z davčnim sistemom, in za tiste, ki sicer res obetajo možnosti večstrankarskega sistema, vendar si z njimi zvezna oblast pridržuje pravico razsojanja o programih strank in v bistvu zahteva apriorno jugoslovansko opredelitev teh strank. Te določbe bi, če bi obveljale, spodbujale odpravljanje političnih in kulturnih razlik med narodi in v bistvu ogrožale njihovo identiteto. Cilj takšnih amandmajev je jasen: učvrstitev Jugoslavije kot enotne države in odprava republik kot držav, ki temeljijo na suverenosti narodov. To velja tudi za predlog, naj federacija – in ne republika glede na svoje posebne razmere – odloča o pogojih, pod katerimi lahko tuja oseba pridobi lastninsko pravico nad čemerkoli v republiki, za predlog, naj bo kontrola nad poslovanjem in upravljanjem v celoti v pristojnosti federacije, ter za prilaščanje vseh pristojnosti s področja davčne politike in sistema premoženjskega in osebnega zavarovanja s strani federacije ipd. Vsi ti predlogi zanikajo načelo gospodarske in politične suverenosti republik, ki o teh vprašanjih v glavnem ne bi več soodločale, kot zdaj še soodločajo, ker je za odločitev potrebno soglasje. O večini teh vprašanj bi namreč odločali drugi organi in ne zbor republik in pokrajin, ki odloča s soglasjem.

● **3. Precej amandmajev, ki jih ponujata ZIS in zvezna ustavna komisija, pa ni mogoče sprejeti zato, ker bi pomenili izrazito regresijo celo glede na koncept federacije in ustavo iz l. 1974. To so amandmaji, ki zahtevajo radikalno krčenje pristojnosti ter samostojnosti (in ne le suverenosti) republik in zanikajo celo duha »avnojske Jugoslavije«: tako 8. točka amandmaja LVIII dejansko odpravlja pravico do odcepitve, ker vnaprej prepove vsako politično organizacijo, ki bi si zastavila tak cilj.**

Amandma LXI uvaja popolno centralizacijo Narodne banke, amandma LXII ukinja neposredni prispevek (kotizacijo) republik v proračun federacije in tako tudi na tej ravni preklicuje državnost republik. Omeniti moram še predloge: da lahko kateri koli davek postane neposredni prihodek federacije, da se spremeni načelo sestave zvezne skupščine tako, da bi zvezni zbor sčasoma postal zbor državljanov po načelu »en državljan en glas«, da se močno razširijo pooblastila zvezne vlade na račun skupščine in da se zveznim organom omogoči neposredno poseganje in ukrepanje v republikah tudi v zadevah, ki naj bi jih urejali republiški organi. Še bolj dosledno kot doslej ti amandmaji uveljavljajo načelo nadrejenosti zveznih predpisov in zakonov in celo odrekajo republikam pravico, da s soglasjem soodločajo o začetku postopka za spremembo ustave SFRJ. Celo z vidika dosedanjih standardov, ki so veljali za razmerja med federacijo in republikami doslej, so amandmaji, ki sem jih uvrstil v skupino B, še zlasti pa tisti, ki sem jih uvrstil v skupino C, za Slovence nesprejemljivi, saj radikalno ogrožajo celo doseženo raven slovenske državnosti in nacionalne suverenosti. Zato skupščin Republika Slovenije najbrž ne more dati soglasja k temu Osnutku amandmajev oziroma ga ne more pozitivno oceniti niti za ceno očitka, da ovira jugoslovansko gospodarsko reformo in onemogoča politični pluralizem in demokratične volitve v drugih republikah. **Sicer pa mora biti odločitev za večstrankarstvo in demokratične volitve v skladu s pravico narodov do samoodločbe tako ali tako v pristojnosti teh republik in ne v pristojnosti federacije.** In če so te republike za takšno odločitev zrele, naj to uredijo same in naj jim večstrankarstva in demokratičnih volitev ne ukazuje ali dovoljuje nihče »od zgoraj«.

● **Kako naj torej v zvezi s ponujenimi amandmaji ravna Slovenija? Na voljo je več možnosti, toda amandmaje je vsekakor treba zavrniti. Lahko bi sicer tudi molčali in se za zvezne amandmaje preprosto ne bi zmenili, ampak bi nemudoma sprejeli sklep o začetku postopka za sprejem nove slovenske ustave.**

Takšna odločitev bi pomenila izstop iz jugoslovanskega pravnega sistema in bi verjetno izzvala določene ukrepe federacije. To bi namreč pomenilo napoved odcepitve (četudi bi obenem zagotovili, da bomo po tem predlagali pogajanja o konfederaciji) in kršitev pravnega reda SFRJ, ki predvideva, da se republiške ustave prilagajajo zvezni in ne nasprotno. Če pa amandmaje zavrnemo, bo to v skladu z ustavno predvidenim pravnim redom. Radikalnejša varianta takojšnje razrešitve problema zahteva sprejem deklaracije o neodvisnosti ali ustavnega zakona, s katerim bi Slovenija preklicala soglasje k določenim členom zvezne ustave in razveljavila nekatere zvezne zakone za področje Slovenije, s čimer bi de facto bila vzpostavljena konfederacija med Slovenijo in ostalo Jugoslavijo. Takšna odločitev, ki je nemara najbolj čista, je nevarna zato, ker lahko izzove nasprotne ukrepe federacije, sprejete več ali manj v afektu. Lahko pa bi tudi prišlo do pravnih praznin in kaosa zaradi razveljavitve zakonov, ki jih ni mogoče nadomestiti čez noč, zaradi zelo verjetne gospodarske blokade s strani Jugoslavije pa bi nastale tudi gospodarske težave.

● **Obstaja še tretja, po pomenu nič manj radikalna, po načinu pa vseeno zmernejša možnost, ki jo nameravam predlagati in zagovarjati v slovenski skupščini: Skupščina naj zavrne Osnutek amandmajev in hkrati zahteva takojšen začetek pogajanj o konfederalizaciji Jugoslavije med republikami.**

Predlaga naj tudi rok, do katerega naj se pogajanja vsaj v bistvenih točkah sklenejo. Če druge republike tega predloga ne sprejmejo, lahko Slovenija nemudoma ponudi možnost konfederalne pogodbe med Slovenijo in preostalim delom Jugoslavije in hkrati napove, da bo, če se ta predlog ne sprejme, sprejela deklaracijo o neodvisnosti. Obenem s predlogom za pogajanja o konfederaciji bi slovenska skupščina najbrž morala sprejeti tudi sklep, da ne bo več sodelovala v nikakršnih postopkih za spreminjanje zvezne ustave. Obenem pa bi že lahko razveljavila vse tiste obveznosti Slovenije do federacije, ki niso neposredno povezane s funkcioniranjem federacije. Ustavila bi lahko odliv sredstev v zvezni sklad za nerazvite in za tisti del zveznega proračuna, ki v resnici ni namenjen za financiranje armade in zveznih organov. Najbrž ni treba posebej poudariti, da bi morala obenem sprejeti tudi sklep, da je treba sočasno, ko naj bi potekala pogajanja o konfederalizaciji Jugoslavije, vsaj v osnovah izoblikovati tudi nov pravni sistem slovenske države: sprejeti novo slovensko ustavo in najpomembnejše zakone.

TONE PERŠAK,
podpredsednik DPZ
skupščine RS,
Ljubljana

REKLI SO

Reprivatizacija kombinatov neumnost

Dr. **DRAGAN VESELINOV,** profesor Fakultete za politične vede v Beogradu, v Večernjem listu:

»Eden največjih problemov kmetijskih kombinatov je zemlja. Kmetom je nikakor ne bi smeli prosto deliti in jo prodajati po majhnih parcelah. Zemlja kombinatov mora biti uporabljena tako, da bo še naprej omogočala stabilno kombinatsko predelovalno industrijo. Kombinat torej ne izgubi zemlje, če ta preide v novo obliko lastnine in če je še naprej gospodarsko povezana s predelovalnimi zmogljivostmi, ampak dobimo nov kombinat.

Nobenega razloga torej ni za poudarjanje, da bi morali kombinat reprivatizirati in s tem uničiti. To je neumnost. Nasprotno, jugoslovanske kombinate je še naprej mogoče dobro uporabljati, lahko se bodo postaviti na noge in postali izvozniki. Opreti se morajo na močno surovinsko osnovo ne glede na to, v čigavih rokah bodo. Surovine morajo biti zavarovane, zanesljive in poceni surovine pa imajo lahko predvsem kmečka posestva, ki bodo pod nadzorom predelovalnih družb in države. Zemljišče kombinatov je treba torej reprivatizirati, vendar tako, da bodo nastale farme s 50 do 150 hektarov zemlje. Te ne bi smele biti avtomatsko »dedne«, ampak bi si jih morali nasledniki zaslužili ali kupiti.«

Izvozniki naj dobivajo spodbudo

Dr. **DANIJEL PUČKO,** podpredsednik GZS, ob otvoritvi celjskih pomladnih sejmov:

»Če smo zadovoljni z rezultati pri odpravljanju inflacije in vzdrževanju konvertibilnosti dinarja, rasti deviznih rezerv in vse bolj pestre ponudbe, pa nas skrbi nepričakovano hud padec industrijske proizvodnje in vedno hujša nelikvidnost v gospodarstvu, ki grozi s stečajem vse večjemu številu podjetij. To je rezultat zaprtih pip v Narodni banki Jugoslavije. Da so pipe zaprte, je dobro, vendar je to tudi rezultat vse večjega obremenjevanja gospodarstva, fiksnega tečaja dinarja in rastočih domačih cen surovin in reprodukcijskega materiala, dvigovanja osebnih dohodkov, nenormalno visokih obresnih mer itd. Inflacijo moramo umiriti, vendar tega cilja gospodarstvo ne bo doživelo, če ga ne bomo hitro in radikalno razbremenili. V posebej težavnem položaju so naši izvozniki, ki jim je zato potrebna začasna pomoč v obliki stimulacij. Denarna politika naj bo omejevalna, vendar dovolj fleksibilna, da ne bo zadrgnila vratov, tudi dobrim firmam.« (D. H.)

Čigava bo BiH? (1)

VUK DRAŠKOVIĆ, predsednik Srbskega gibanja za obnovo (SPO), v pogovoru za Nedjeljo:

»Če bi Jugoslavija postala močna federalna država, sodobna federacija, za kakršno se zavzemamo v našem programu, bi zunanje meje Bosne in Hercegovine lahko ostale tudi nespremenjene, vendar bi bilo z notranjimi drugače. Ne samo BiH, tudi Hrvaška in Makedonija bi morali ustanoviti nekakšne pokrajine po univerzalnem načelu, ki bi veljal tako zanje kot za Srbijo. Nič nimam proti Vojvodini in Kosovu, toda če ima Srbija pokrajini, jih morajo imeti tudi Hrvaška, Makedonija in BiH. Samo tako bi bile popravljene krivice, ki so jih srbskemu narodu povzročili sklepi v Jajcu. Ti sklepi so kriminalno dejanje Josipa Broza in treh oboroženih partizanov, katerih imena so še vedno tajna.

V BiH niti ne bi bilo treba govoriti o pokrajinah, lahko bi šlo samo za avtonomna območja po načelu večinske verske pripadnosti. Zahodna Hercegovina bi bila območje, v kateri prevladuje prebivalstvo rimskokatoliške veroizpovedi; vzhodna Hercegovina in vzhodna Bosna bi sestavljali drugo območje, kjer je prebivalstvo pretežno pravoslavno; osrednja Bosna in Cazinska krajina bi bili tretje območje z muslimanskim prebivalstvom, v Bosanski krajini kot četrtem območju pa zopet prevladuje pravoslavna veroizpoved. Na enakem načelu zahtevamo tudi oblikovanje avtonomije v zahodni Makedoniji (albanske), Istri in povsod, kjer je bil srbski narod do 6. aprila 1941 v večini.«

Čigava bo BiH? (2)

Dr. **FRANJO TUĐMAN,** predsednik Hrvaške demokratske skupnosti (HDZ), v pogovoru za Nedjeljo:

»Izrecno zahtevo ob problemu zgodovinskih in naravnih meja Hrvaške smo postavili šele tedaj, ko so bili objavljeni načrti o veliki Srbiji. Če bodo ostale meje, kakršne so, se bomo zavzemali za tesnejše gospodarsko in prometno povezovanje med Hrvaško in Bosno in Hercegovino. Smo za združevanje v civilizacijskem pomenu ob upoštevanju volje ljudstva. V nasprotnem primeru ne moremo živeti.

Moje razmišljanje o Muslimanih kot islamiziranih Hrvatih temelji na zgodovini in sedanjosti. V HDZ je precej Muslimanov – ne samo s Hrvaške, ampak tudi iz Bosne in Hercegovine. Zaradi zgodovinskih okoliščin danes večina Muslimanov čuti nacionalno posebnost. To stvarnost priznavamo in Muslimanom prepuščamo, naj se odločajo o tem. Svojim nacionalnim in splošnim človeškim nalogam pa ne bi bili kos, če ne bi videli, da velikanska večina muslimanskega prebivalstva (po etničnem poreklu, jeziku, ozemlju, po tistem, kar sestavlja geopolitičen položaj nekega prebivalstva) tvori celoto – sestavni del hrvaškega etničnega korpusa. Pri tem Muslimanom priznavamo pravico, da lahko sami odločajo o svoji usodi.«

Ni bila ljubezen na prvi pogled

FERI HORVAT, zvezni sekretar za ekonomske odnose s tujino, po pogovoru s predsednikom PepsiCo – pijače za ves svet, Rogerjem A. Enricom v Radencih:

»Naše gospodarsko sodelovanje z ZDA hitro narašča in tudi samo sodelovanje med Radensko in Pepsijem je v tem pomembno in presega zgolj sodelovanje dveh firm. Glede na obseg in kakovost sodelovanja bo to velik prispevek k širjenju in poglabljanju sodelovanja med obema državama. Prepričan sem, da Pepsi za takšno sodelovanje v Jugoslaviji ni mogla najti boljšega partnerja od Radenske, ker je Radenska na Jugoslovanskem trgu pač vodilni proizvajalec mineralne vode in brezalkoholnih pijač. Ni pa to sodelovanje posledica ljubezni na prvi pogled, kajti že pred desetimi leti so se začeli prvi okvirni pogovori med obema partnerjema.« (J. P.)

PREJELI SMO

O Elanu tudi z druge plati

Država je jemala denar gospodarstvu, izvozniki oškodovani – Prepozna odločitev za delniško družbo – Koliko so vredne Elanove premičnine in nepremičnine

V vsaki človeški skupnosti se najde dobro in slabo, ker jo pač vodimo ljudje. Tudi Elan v tem ni izjema. Pa vendar, toliko gnoja in blata zmetati na eno ime in eno področje delovanja je le preveč enostransko in neobjektivno informiranje javnosti. Polna mera odgovornosti za opravljeno delo velja povsod in za vsakogar.

Ko sem pred slabimi petnajstimi leti prevzel področje gospodarjenja v Elanu, mi je bila kot napotnica iz ust izkušenega in izobraženega moža dana naslednja misel: »Elan je dobra firma, vendar denarja nikoli nima.«

Ta resnica me je spremljala vseskozi in napotnica se je tudi potrjevala. Zakaj? Elanovi izdelki niso kruh in mleko, ali taki, ki najdejo zadosten trg v omejenem jugoslovanskem gospodarskem prostoru. Iz tega sledi dvoje, zame najpomembnejših vzrokov za stanje:

– izvoznik, kakršen je Elan moral biti, ker ga sicer že zdavnaj ne bi bilo, v ceno svojih proizvodov ni nikoli mogel vkalkulirati vse jugoslovanske umetno ustvarjene režije v podjetjih, kot tudi v desetkrat previsoki nadstavbi in dubiozah preteklosti;

– naložbe v tujino, kot so: lastna podjetja, razvoj, marketing in še posebej tekmovalna služba so dolgoročne in prinašajo sadove po navadi drugemu rodu. Pa tudi tu moram reči, da brez vsega tega Elana ne bi bilo. Pomislimo samo na izrazito restriktivno uvozno-izvozno politiko v preteklosti.

Elan je vodil vseskozi izredno varčevalno politiko. Da dobička ne bi prelivali v plače in drugo želeno porabo, smo vseskozi uporabljali obračunsko metodo pospešene amortizacije in vrednotenja zalog izključno po vgrajenih – porabljenih surovinah. Plače je Elan popravil šele v zadnjih dveh letih, ko nas je val inflacije postavil zunaj vsake stvarnosti in modre presoje, vsem nam pa je bila merilo nemška marka.

Ker je kritika zadnjih treh tednov usmerjena predvsem v zadnja štiri leta Elanovega poslovanja, želijo nekateri celo reči, da gre za obdobje Aljančič–Koder, mislijo pa si to vsekakor. Najprej moram reči, da smo z najboljšim znanjem, skrbno in odgovorno delali skladno z veljavno interno in eksterno zakonodajo, čeravno smo zaradi Elanove posebnosti vseskozi ali večkrat kakor mnogi drugi hodili po samem robu. Vendar vedno in samo za dobro vsega Elana.

Letni gospodarski načrti in zaključki ter dana pooblastila so nam bila temeljno vodilo. Res je, da smo se vedno želeli obnašati podjetniško, ker nas je v to sililo tržišče.

Takoj na začetku svojega nastopa v Elanu sem poudarjal, da je treba skrbeti za lastna obratna sredstva. S posebno pisno vlogo takratnemu tozdovskemu kolegiju sem l. 1979 še zlasti zahteval, da ne sme biti naložbe, ki ne bi prinašala novega denarja. Takrat je bilo to videti malodane nesmiselno: nizke obrestne mere 8%, že porajajoča inflacija in denar se je še tudi dobil.

Poslovodni odbor in razširjeno poslovodno vodstvo je bilo redno vsak mesec obveščeno o rezultatih poslovanja, še posebej o doseženih in planiranih izhodnih cenah. O rezultatih poslovanja smo mesečno in kvartalno osebno obveščali tudi delavski svet.

Pred tremi leti ob sprejemanju zaključnega računa sem rotil, da se tako izrazim, še zlasti v delovnih skupinah, tehnično in tržno inteligenco, naj se zave resnosti položaja, naj spremeni svoj odnos in svoje delo usmerja:

– k večjim razvojnim učinkom – novim izdelkom, ker smuči same ne bodo mogle nositi vseh bremen;

– k zmanjšanju stroškov na enoto proizvoda in k temu, da bi v dogovoru s tujino dosegli boljše cene.

Ob izbruhu inflacije l. 1987 in katastrofi l. 1989 sem svoja poročila o rezultatih gospodarjenja in gospodarskem položaju začenjal na vseh ravneh, s tem da Elan:

– takega bremena iz tekočega poslovanja ni zmožen pokrivati;

– da nas poleg visokih obresti udarjata še nerealen tečaj dinarja in v letu 1988 tudi padec ameriškega dolarja;

– decembra 1989 sem na poslovodnem odboru ponudil svoj odstop, ker se je želelo z gospodarskim načrtom za leto 1990 ponovno investirati v osnovna sredstva, in to brez ocene o uspešnosti denarnega kritja, zaposliti pa dodatno še skoraj 70 ljudi.

Ko danes mnogi vprašujejo, odkod Elanu takšna zadolžitev in kam je denar vložil, je nekaj odgovorov:

1. Elanove nepremičnine in premičnine doma in v tujini so prav gotovo vredne več kot 148 mio DEM, kolikor jih izkazujejo knjige po sedanji vrednosti, upoštevati pa morajo, da smo vse od leta 1976 obračunavali pospešeno amortizacijo 25% oziroma 10%.

Menim, da bi bila samo Elanova blagovna znamka vredna več kot 180 mio DEM, če le v zadnjem času Elanovemu imenu ne bi bila prizadeta tolikšna škoda.

2. Iz stanja kreditov in plačanih obresti v letih 1988, 1989 in v prvem mesecu 1990 se vidi, da je Elan zgolj na račun obresti za leto 1989 plačal 284 mio DEM. Samo v drugem polletju 1989 je znašal revalorizacijski faktor 6,78. Vprašujem, kateri izdelek je takšno breme sposoben nositi. To pomeni 81% vseh Elanovih dolgov po stanju z dne 31. marca 1990.

Osebno menim, da to pomeni dvoje:

– država je jemala denar gospodarstvu, da je lahko pokrivala pretekle dolgove in omogočala dokaj lahek zaslužek tistim, ki so z denarjem razpolagali in ga plasirali v obliki kreditov;

– izvozno gospodarstvo, in Elan to je, pa večinoma te možnosti ni imelo, ker v svoje inozemske cene ni moglo vkalkulirati tako visokih obrestnih mer. V tujini se pač ne morejo prodajati jugoslovanske specialitete.

3. Preostalih 18% pa pomeni nove naložbe in zaloge. Tako je povsem jasno, kje je naložen denar.

Naj končam to pisanje s tem, da sem videl izhod iz te krize za Elan samo v delniški družbi. Zato sem poslovodstvu in samoupravnim organom že marca 1989 pisno predlagal, da se Elan preoblikuje v delniško družbo in tako pridobi svež denar za prepotrebne nove naložbe in finančno prestrukturiranje. Prepričan sem, da Elan ne sme stati, ampak mora iti naprej, kajti tudi v teh težkih trenutkih ima še možnosti. Ustvarjati mora nove profitne centre, ki bodo vsestransko obvladljivi. Razvijati in ponuditi trgu nove izdelke, ker ima izvrsten lasten inštitut in sodobno naravnan marketing. Vendar vse to ne z denarjem, ki mu je v breme (krediti), ampak s svežim, delniškim, ki mu bo v pomoč.

Žal je Elan lani zamudil edinstveno priložnost, za novo pa bo potreben veliko večji trud.

Kot finančnik, ki mi je beseda vedno pomenila več kakor kos papirja, ob koncu ne morem mimo ugotovitve, da me najbolj boli to, ker po blokadi žiro-računa nismo mogli izpolniti dane besede upnikom. Zaradi nesrečnega spleta okoliščin smo zamudili z delniško družbo, nato pa so prišli kruti ukrepi kreditno-monetarne politike, in sicer 16. 2. 1990, z veljavnostjo za nazaj, tj. od 31. 12. 1989, ko je bilo treba zmanjšati plasmaje oziroma jih spraviti do konca februarja 1990 na raven ob koncu leta 1989. Tega nismo zmogli. Sicer v normalnih pravnih in gospodarskih razmerah povsod v svetu velja pravilo, da se gospodarstvo na nove ukrepe pripravi, da se mu da določen čas, pri nas pa je prav nasprotno.

PAVEL KODER,
ELAN

PREJELI SMO

Zbor mariborske škofije: poslanica slovenski javnosti

Škofijski zbor mariborske škofije, ki ga sestavlja 248 delegatov – duhovnikov in laikov – je razpravljal o perečih pastoralnih problemih zakonskega in družinskega življenja pri nas, in sicer na osnovi pobud, ki jih je dobri dve leti zbiral po vsej škofiji. Pri svojem delu je velikokrat naletel na probleme, ki so sicer družbenega značaja, vendar bistveno vplivajo tudi na pastoralo. Gre za mnoga vprašanja demografske, družinske, stanovanjske politike, za sisteme izobraževanja, zaposlovanja, socialnega varstva ipd.

Veseli nas, da se v Sloveniji poglobljeno razpravlja o teh vprašanjih. Za nas, kristjane, je družina temeljna življenjska celica družbe. V njej dobi vsak človek prve izkušnje skupnosti, sodelovanja, solidarnosti, prijateljstva in soodgovornosti – vrednote, ki so odločilnega pomena za rast vsake družbe. Zato se zavzemamo za vse pravice, lastne družini in zakonski skupnosti:

– za pravico vsakega človeka, da ustanovi družino in jo vzdržuje s potrebnimi sredstvi,

– za pravico, da uveljavlja lastno odgovornost pri posredovanju življenja,

– za pravico do intimnosti na področju družinskega in zakonskega življenja,

– za pravico do trajnosti zakonske vezi in do trajnosti zakona kot ustanove,

– za pravico, da veruje, svojo vero izpoveduje ter jo širi,

– za pravico, da svoje otroke vzgaja ustreznim lastnim verskim ter kulturnim izročilom in da družbene ustanove to spoštujejo,

– za pravico do primernega stanovanja, ki omogoča dostojno družinsko življenje,

– za pravico, da s pomočjo ustreznih ustanov in zakonodaje brani mladoletnike pred drogami, alkoholom, pornografijo itd.,

– za pravico do poštenega razvedrila in časa za praznovanje, ki pospešuje vrednote družine,

– za pravico staršev, da soodločajo o značaju šol, ki jih obiskujejo njihovi otroci,

– za pravico žena, da se družbeno ovrednoti materinstvo, gospodinjsko delo za družino in njihova zaposlenost,

– za pravico ostarelih do človeka vrednega življenja in smrti.

Prepričani smo, da hoče naša družba zdrav zakon in zdravo družino. Zakonodaja naj ustvarja ugodne pogoje za oboje. Zato mora spoštovati svobodno odločitev vsakega posameznika in pravice družine v družbi. Zavedamo se, da s samo zakonodajo ni vse opravljeno. Zaradi tega se zavzemamo za temeljito vzgojo vseh ljudi za tiste vrednote, ki so temeljne za vsako zdravo, svobodno in demokratično družbo. Tudi sredstva obveščanja, ki so močan ustvarjalec javnega mnenja, naj bi se vključila v ta vzgojni proces. Škofijski zbor je pripravil za duhovnike in laike smernice take vzgoje in ponuja roko sodelovanja vsem, ki so dobre volje.

Pričakujemo od vseh, ki so odgovorni za našo družbo, da bodo posvečali še večjo pozornost družini in zakonski zvezi.

Škofijski zbor mariborske škofije, škof
dr. **FRANC KRAMBERGER**

IZ JUGOSLOVANSKEGA ČASOPISJA

Spor o »rdeči katedrali«

Čeprav je dovčerajšnja partija na oblasti prepričana, da je poslopje centralnega komiteja na Sprehajališču Karla Marxa v Zagrebu njeno in namerava v bližnjih tržnih odnosih presežek prostora izdati zainteresiranim, pa kaže, da je vprašanje lastništva nad »rdečo katedralo« precej bolj zapleteno. Zveza socialistov namreč trdi, da je vsaj četrtina »kocke«, v kateri je bila do zdaj podnajemnik, njena, s tem pa je postal še bolj negotov razplet v zvezi z atraktivnim poslopjem družbenopolitičnih organizacij.

Kot kaže, bo sporno tudi poslopje v Dežmanovem prehodu, ki je bilo po vojni nacionalizirano in dodeljeno ljudski fronti, katere pravni dedič je socialistična zveza. Ko so sredi šestdesetih let začeli graditi »rdečo katedralo«, je centralni komite ZKH poslopje v Dežmanovem prehodu prodal RTV Zagreb, denar pa vložil v novo lokacijo, kjer so bili ves ta čas republiški sedeži ZKH, socialistične zveze in mladinske organizacije.

»Mi smo torej lastniki dela poslopja in če bo treba, smo pripravljeni začeti tudi sodni spor z ZKH-Stranko demokratičnih sprememb. Prepričani pa smo, da bo mogoče vse te nesporazum rešiti z dogovori,« pravi Marinko Panić, tajnik republiške konference Zveze socialistov Hrvaške. »Strinjamo se s komunisti, da je treba poslopje komercializirati, vendar pa je treba pred tem vzpostaviti čiste odnose. Prepričani smo, da imamo v celoti prav, čeprav so vsi dokumenti, ki zadevajo lastništvo nad poslopjem, za nas nedosegljivi.«

Zabrisane sledi

Vjesnik je že pred nekaj meseci poskušal ugotoviti, kako je z lastništvom »kocke«, vendar pa nikakor ni mogel dobiti gradbene in tehnične dokumentacije, iz katere bi bilo razvidno, koliko denarja je kdo prispeval za gradnjo stavbe. Ker je od konca gradnje minilo 20 let, nima gradbena delovna organizacija Tehnika, ki je prevzela dela, o tem nikakršne dokumentacije, v mestnem arhivu pa izdajajo dokumente le za poslovje, ki so starejša od 30 let. Komunisti so svoje dokumente zaklenili v predal in trdili le eno – mi smo investitorji in »kocka« je naša! Ko so poskušali novinarji izvedeti, ali to pomeni, da so »rdečo katedralo« zgradili zgolj s partijsko članarino, kar je najbrž bolj malo verjetno, niso dobili natančnega odgovora. Rešitev tega gordijskega vozla so tako preložili – do nadaljnjega.

Čas, poln burnih sprememb, zamenjave oblasti in bojev za lastni obstoj, pa očitno razkriva tudi nekaj novih plati. Zveza socialistov, ki je bila do nedavnega pokorni sluga partije, se poskuša zdaj postaviti na lastne noge in si, kot pravi Panić, pribojevati tisto, kar ji pripada. Po 30. juniju stranka ne bo več dobivala denarja iz proračuna in bo torej morala sama poiskati načine, da bi lahko na političnem prizorišču tudi ekonomsko preživela. Jasno je, da je v teh razmerah privlačni poslovni prostor za vsako stranko že kar usodnega pomena. Še zlasti zato, ker se zveza socialistov šele počasi razvija, pri tem pa ne more – tako kot stranke, ki so ozko hrvaško usmerjene – pričakovati pomoči iz tujine.

Vprašanje je tudi, kako bo nova vlada rešila problem družbene lastnine in poiskala izhod iz sedanje premoženjsko-pravne zmede. Bodo lastniki poslopij in poslovnih prostorov postali njihovi sedanji uporabniki, in sicer ne glede na to, na koga je bil prostor vpisan v zemljiških knjigah? Bo morda kljub vsemu odločilo to, kar piše v teh knjigah? Kako bodo do svojih prostorov prišle stranke, ki za zdaj nimajo svojega sedeža, pri tem pa ne morejo – kot HDZ—sprejemati novih zakonov? Pravniki namreč pravijo, da je mogoče problem družbene lastnine rešiti le s politično potezo. Zato najbrž ni nič čudnega, če mnogi trdijo, da je razvoj demokratizacije v Hrvaški zdaj resnično odvisen od preudarnosti Mesićeve vlade, piše ***Nataša Kraljević*** *v* ***Vjesniku.***

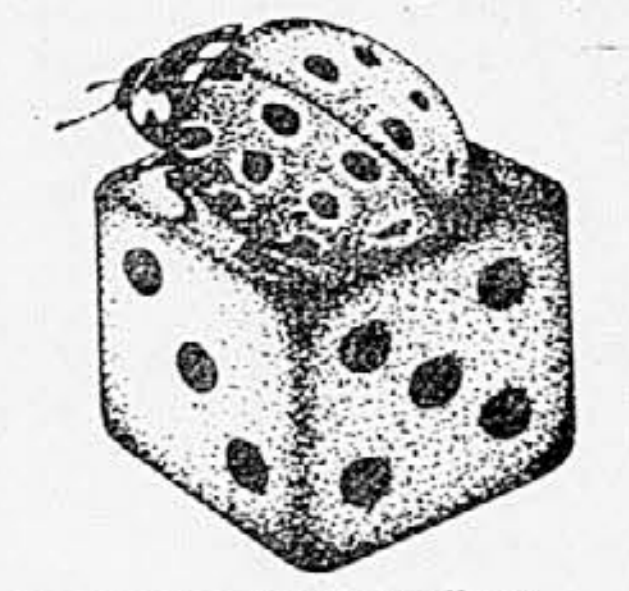
Agencija za umetnost je sfinga, ki je nekaj drugega

ART Agencija in S.F.I.N.G.A. jahata po neizkoriščenih stezah slovenske kulture – »Služiti denar in pri tem narediti nekaj dobrega za družbo«

Ali ste vedeli . . .? Da se pingvini na Antarktiki drsajo po trebuhih in se pri tem poganjajo s svojimi zakrnelimi perutmi? Da v nekaterih državah, vključno s Slovenijo, obstaja planska kultura? Da se obvladovanje kulture in obvladovanje managementa doslej še ni personificiralo v eni in isti osebi? Katero dejstvo je za vas najbolj bizarno, dragi bralci? Ali veste, kaj je ART Agencija in kaj S. F. I. N. G. A.?

Ti dve privatni podjetji sta v danih razmerah nemara še najbolj nenavadni. V bistvu sta nastali iz razočaranja nekaterih insiderjev nad sistemom. **Lado Hribar,** jurist, izvedenec za avtorsko pravo, **Brane Gradišnik,** pisatelj, in Franci Zajc, manager, trdijo, da verjamejo v kapitalizem in se temu primerno obnašajo. Kljub temu so zaenkrat videti zelo prijazni, čeprav ne skrivajo svojih podlih namenov, da v perspektivi sesujejo pingvine, kakršni so velike slovenske založbe, Viba film in podobne institucije. Seveda s čisto racionalno konkurenčnostjo.

ART Agencija po eni strani opravlja posle v zvezi z zaščito avtorstva, se pravi to, kar počne Jugoslovanska avtorska agencija (za Slovenijo), ki pa predvsem pobira odstotke, po drugi pa omogoča funkcioniranje kulture same, in to v smislu investiranja sredstev, ustvarjalcev, povezovanja zainteresiranih, producentstva itd. Registrirana je bila januarja, težišče njene dejavnosti pa je trenutno še najbolj osredotočeno na film (produkcija šestindvajsetih risank Zdravka Barišića in Bojana Jurca, slednjega po Preglovih Basnih, televizijska nanizanka po Klečevih zgodbicah), v kratkem pa se bo premaknilo še na teater, galeristično

Gradišnikov znak kvalitete

dejavnost ter razširilo založniško z Gradišnika še na druge avtorje.

Če je Cunjak siva eminenca slovenskega založništva, je Gradišnik brez dvoma bela. Njegov zdaj že razvpiti thriller Nekdo drug in dodatek Nekaj drugega, polemična kniga v pismih o zakulisju nekega filma, sta izšla v samozaložbi, seveda pa ni nobena skrivnost, da sta v ozadju ART Agencija in S.F.I.N-.G.A. (Slovenski filmski inženiring neodvisne grupe avtorjev). Sestrska firma, ki se v resnici ukvarja predvsem z založništovm, ima bujne načrte. Med njimi omenjamo recimo Marjana Tomšiča, iz katerega misli Gradišnik narediti slovenskega Tomizzo, Kolšek-Zabelov pregled slovenske literature osemdesetih let, trilogijo Ljudje pod bičem izseljenca Karla Mauserja, baje slovenski Tihi Don, Moje življenje Ane Suhadolc (spomini ženske, ki je Cankarja pahnila po stopnicah, nakar je kmalu umrl; zapisal Tavčar, priredil Gradišnik), Šömnovo Skrivnost Louisa Adamiča (po scenariju za Miloša Formana), Who is who v Sloveniji (koordinator Jože Hudeček), učbenik kriminologije inšpektorja Posege in še kaj. Ima pa Gradišnik tudi svoj cordon bleu, pikapolonico, ki jezdi na kocki, se pravi zaščitni znak, ki jamči za kvaliteto in je seveda ekskluziven.

Nekdo drug, svobodna izpeljava resničnih dejstev okrog Jacka Razparača, torej poleg še nepokritega Trobca edinega dogodka novejše slovenske zgodovine, ki je mobiliziral kompletno nacijo in bil obenem že sam po sebi literarna snov, je Gradišnik poslal po pošti 1600 izbranim naslovnikom (osebam plus knjižnicam) in po dobrem tednu dni od poštenih prejemnikov dobil že skoraj 600 položnic. Realno jih pričakuje kakšnih tisoč. Pisni odzivi so ravno tako zabavni kot množični, **tako da se Gradišnik ne boji, da v četrtek, 24. maja ob 19.30, ko bo imel skupinski brainstorming z bralci knjige, ne bi napolnil konferenčne dvorane E-3 v Cankarjevem domu.** Sicer pa bo Gradišnik dajal 20-procentne tantieme na prodane izvode.

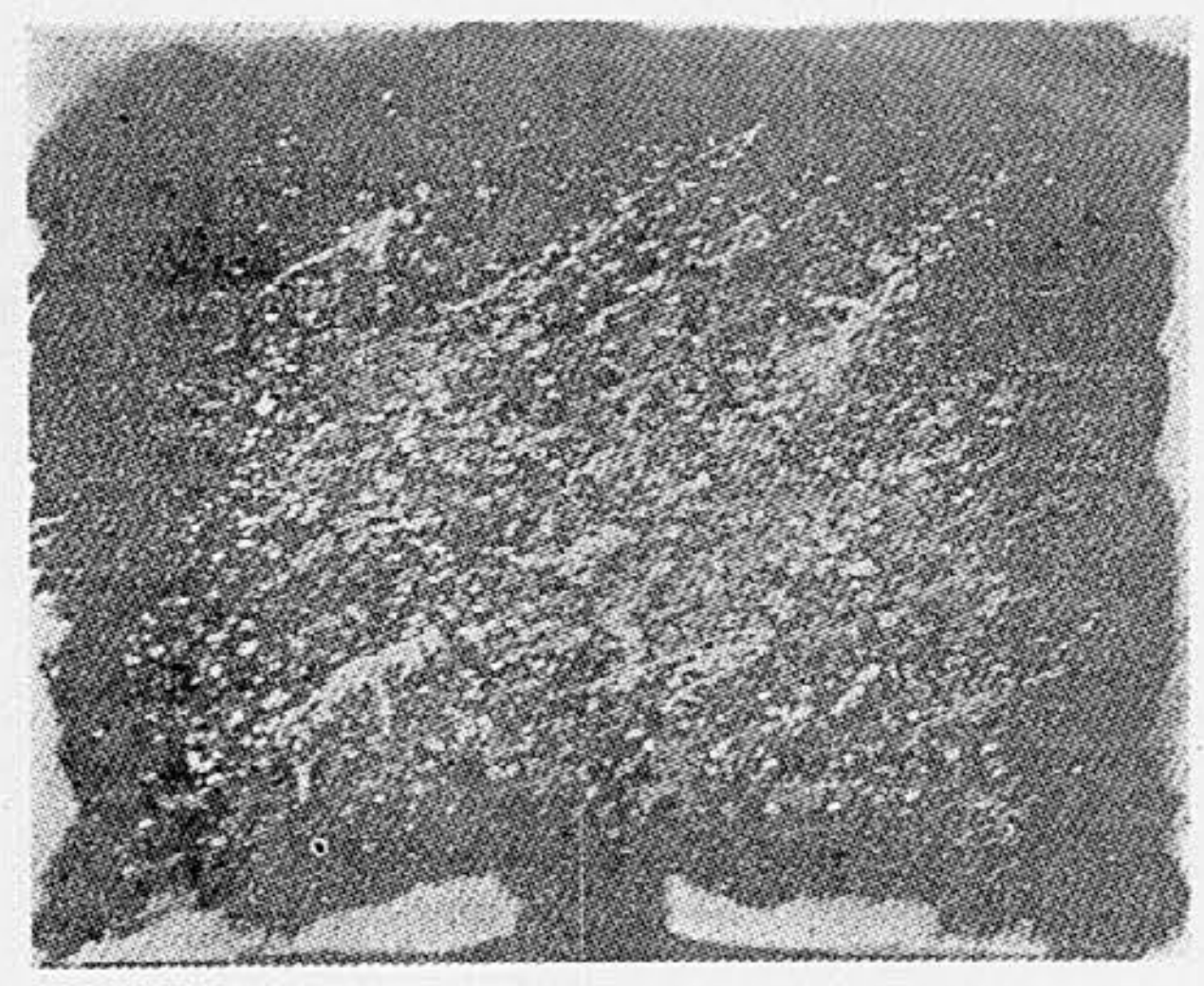
MARKO CRNKOVIĆ

Ljubljana ima spomladanski sejem knjig

Ljubljana vsako drugo leto v Cankarjevem domu gosti slovenski knjiženi sejem. Na njem si obiskovalci lahko ogledajo vsaj precejšen del tega, kar je pri naših založbah izšlo v minulem dvoletju, sicer pa je to prizorišče za številne literarne in druge spremne prireditve. Prodaja je na tem bienalnem sejmu bolj obrobna, zato so organizatorji letos prvič dali pobudo še za **Pomladanski knjižni sejem.**

Ta teden ga že tudi imamo, začel se bo v sredo v delu Čopove ulice in zgornjem delu Prešernovega trga v Ljubljani, stojnice pa bodo založniki pospravili v soboto 26. maja. Za prodajo se je prijavilo petnajst slovenskih založniških organizacij, ki bodo svoje knjige prodajale na kakih tridesetih stojnicah. Rojevanje in izvajanje izvirnih zamisli za prodajo je prepuščeno založnikom. Organizatorji pa upajo, da se bodo založbe odvzale z veliko pestrostjo ponudbe, popustov, daril in podobnega. Če bo prireditev uspela, bo prihodnje leto hkrati še v Mariboru in še kje.

M. N. K.

Mesaričeva dela v Vodnikovi domačiji

V galeriji Vodnikove domačije v Ljubljani (Vodnikova 65) bodo danes, 22. maja, ob 19. uri odprli razstavo likovnih del akademskega slikarja Franca Mesariča. Franc Obal je v zloženki zapisal, da »v najnovejših delih Franca Mesariča odkrivamo poudarjeno sintezo konstruktivnih, konceptualnih in ekspresivnih likovnih elementov (ti se vsiljujejo gledalcu njegovih del že od leta 1968 – pop art, hiperrealizem, ciklus bršljanov, ciklus Doma), s pomočjo katerih je njihov avtor svoje zamisli in ideje, porojene iz svojega duhovnega sveta, realiziral v likovni obliki«. Ivan Sedej pa je v isti zloženki svoje besedilo končal z mislijo, da je svet slike, ki jo je Franc Mesarič odkril, »tako zelo širok in poln, da bo vsak njegov naslednji korak vanjo novo presenečenje«.

Svetovno znana Academy of St. Martin in the Fields v Ljubljani

Eden najboljših komornih orkestrov na svetu bo v četrtek nastopil v Gallusovi dvorani CD – Dirigentka Iona Brown

V Gallusovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani se v četrtek, 24. maja, ob 20. uri napoveduje izjemen glasbeni dogodek. K nam prvič prihaja slovita Academy of St. Martin in the Fields, eden najboljših komornih orkestrov na svetu, ki je lani praznoval tridesetletnico.

Academy ob St. Martin in the Fields je nastala v Londonu iz članov različnih simfoničnih orkestrov, skupaj pa jih je združil sloviti dirigent Neville Marriner. Orkester si je svetovno slavo pridobil zlasti kot interpret baročne glasbe, pa tudi klasike, romantike, deloma pa tudi skladateljev 20. stoletja. Orkester je posnel, zlasti za Philips, na desetine plošč, med njimi so zlasti odmevne Haydnove in Mozartove simfonije ter vsi Mozartovi klavirski koncerti s solistom Alfredom Brendlom, med operami pa Seviljski brivec, Pepelka, Figarova svatba, Cosi fan tutte, Čarobna piščal, Don Giovanni . . . Med solisti, ki so nastopali ali snemali z orkestrom, so tudi tako slovita imena kot violinista Henryk Szeryng in Gidon Kremer, oboist Heinz Holliger, baritonist Dietrich Fischer Dieskau, violončelist Heinrich Schiff, flavtist Aurèle Nicolet, solistka na kljunasti flavti Michala Petri . . . Z Academy of St. Martin in the Fields je začela sodelovati tudi slovenska flavtistka Irena Grafenauer, ki je že posnela Mozartov Koncert za flavto v G-duru KV 313, Andante za flavto KV 315 in Koncert za flavto in harfo KV 299 (s harfistko Mario Graf). Orkester je za svoje posnetke in umetniško ustvarjanje prejel celo vrsto nagrad, posebej pa se pripravlja na počastitev 200-letnice Mozartove smrti, saj bo sodeloval pri snemanju skladateljevega celotnega opusa (več kot 180 plošč).

V Ljubljano Academy of St. Martin in the Fields ne bo prišla s svojim glavnim dirigentom Nevillom Merrinerjem, ampak s solistko, violinistko in dirigentko Iono Brown. Na programu bodo naslednja dela: G. H. Händela Concerto grosso op. 6 št. 11, M. Tippeta Little Musice, J. S. Bacha Brandenburški koncert št. 3 in A. Vivaldija – Štirje letni časi. S tem programom in pod vodstvom Ione Brown je sicer Academy of St. Martin in the Fields na evropski koncertni turneji.

M. Z.

Nove razstave

V razstavnih prostorih **Umetnostne galerije v Mariboru** bodo danes, 22. maja, ob 18. uri odprli razstavo **Rudolf Kotnik, »Čas informela«,** ki jo je posredovala ljubljanska Bežigrajska gelerija. V Ljubljani bodo v **galeriji Ars** ob isti uri odprli razstavo slik **Lojzeta Logarja.** Ob 20. uri pa bodo v **galeriji ŠKUC** (na Starem trgu 21) predstavili razstavo pod naslovom **Slike?,** na kateri bodo svoja dela pokazali **Zmago Lenardič, Alenka Pirman, Silvester Plotajs-Sico, Tadej Pogačar** in **Marko Tušek.** V **koncertnem ateljeju DSS** (Trg revolucije 6/1) je svoja dela iz ciklusa Razmerja razstavila akademska slikarka **Jelka Flis.**

Slovenska kultura v Parizu

V torek, 22. maja, bo v znamenitem pariškem centru George Pompidou okrogla miza o slovenskih literaturi oziroma kulturi v njenem zgodovinskem prerezu in sedanji podobi. Udeležila se je bo tudi skupina slovenskih pisateljev, zgodovinarjev in prevajalcev iz Ljubljane. Omeniti velja, da so v velikem kulturnem centru G. Ponpidou sredi Pariza pred dnevi odprli razstavo prevedenih francoskih knjig v slovenščino in slovenskih v francoščino. Razstavo in okroglo mizo je organiziral v Parizu živeči slovenski esejist in umetnik Evgen Bavčar.

N. D.

GLEDAMO, POSLUŠAMO . . . OCENJUJEMO – GLEDAMO, POSLUŠAMO . . .

GLASBA

Zbori v Zagorju

V Zagorju ob Savi je v petek in soboto potekala XII. revija mladinskih pevskih zborov Slovenije. Na šestih koncertih se je predstavilo devetintrideset zborov. Marsikaterega zbora, ki je prejšnja leta bil reden gost revije, tokrat ni bilo med nastopajočimi, zato pa je bilo precej zborov (kar devetnajst), ki so tokrat nastopili prvič. Dva zbora sta nastop odpovedala. Zapel je tudi en zbor iz zamejstva (Mlajši mladinski pevski zbor Vesela pomlad iz Trsta, dirigent Franc Pohajač). Slišali smo devet prvih izvedb: Pobegle rime na besedilo Toneta Pavčka Jakoba Ježa, Pust (Igo Gruden) Jakoba Ježa, Lükarska (Terezija Maroh) Radovana Gobca, Impresija (Srečko Kosovel) Aljoša Solovera, Vlak (Mirko Kunčič) Stanka Jericija, Pesem o času (Majda Dolin) Mitja Reichenberga, Ludus (anonymus) Marjana Gabrijelčiča, Pesem (Tone Pavček) Jožeta Trošta, na zadnjem koncertu pa še Kamen II (Ciril Zlobec) tržaške skladateljice Dine Slama.

Nobena skladba ni pretirano odstopala od tradicionalne usmeritve, Jakob Jež je znova pokazal poznavanje vokalnega izvajanja in dobršno mero fantazije, domiselnost ter smisel za humor, Radovan Gobec je še vedno tradicionalno usmerjen in znotraj lastnih omejitev sprejemljiv in izvajalsko primeren, skladba Aljoša Solovere je študijsko delo, ki se naslanja na tradicijo našega zborovskega ekspresionizma v izrazu, Gabrijelčič je prispeval duhovito igranje (Ludus), ki ponuja možnost za igrivo interpretacijo. Jože Trošt je v skladbi znotraj tradicionalne usmerjenosti prinesel nekaj svežine z zanimivimi harmonskimi postopi, Dina Slama pa podobno z nekoliko širše izbranimi sredstvi zgradi zvočno privlačno prepletanje nekoliko prikrite melodike z uporabo sredstev barvanja zvoka in razširjene funkcionalnosti večglasja. Mitja Reichenberg je v skladbi v okviru tradicionalnega ostal izrazno dokaj skromen, kar je bila tudi posledica izrazno omejene izvedbe (MPZ OŠ Slavko Šlander, Maribor-Metka Kuraj).

V končnem sporedu je nastopilo šest pomutacijskih zborov, kar je obetavno. Večina klavirskih spremljav skladb je bila suverenih in enakovrednih zborovskemu delu, vendar nemalokrat slabo pripravljenih in tudi motečih.

Celotno število nastopajočih zborov je bilo torej nekoliko manjše kot prejšnja leta, kar kaže na (v celoti) nazadovanje tovrstne dejavnosti pri nas.

Komisija v sestavi Jernej Habjanič, Matevž Fabijan in Majda Hauptman je izbrala triindvajset zborov za nadaljnje predstavljanje slovenskega mladinskega zborovstva na festivalih in tekmovanjih. Odločitve so bile relativno ustrezne, vendar pa je bilo nekaj vprašljivih odločitev.

Koncerti prvega dneva Revije so bili kakovostno nekoliko slabši od tistih v drugem dnevu, vendar pa so po kakovosti v prvem dnevu izstopali MPZ OŠ Franc Leskošek-Luka iz Ljubljane (Barbara Sicherl-Kafol), MPZ OŠ Josip Broz Tito – Domžale (Karel Leskovec), MPZ Biba Röck iz Šoštanja (Marija Čerkez), MPZ OŠ Veljko Vlahovič – Titovo Velenje (Rožica Napotnik), posebej pa zadnji štirje nastopajoči prvega dne: MPZ OŠ Lackov Odred – Kamnica (Franci Kovač), MMZ GŠ Marjan Kozina iz Novega mesta (Jožica Bradač) – nekoliko je motila le delna glasovna neusklajenost; novoustanovljeni MMZ Ljubljanskih srednješolcev z Markom Vatovcem je prijetno presenetil tako glede interpretacij kot tudi zvoka; odlično se je odrezal tudi MMZ Srednjih šol – Koper (Sindija Šiško). Kljub vsemu je bilo vse preveč zborov z intonančno nezanesljivimi izvedbami in seveda včasih zelo pomanjkljivimi interpretacijami.

Uradni predlogi žirije XII. Revije mladinskih pevskih zborov v Zagorju ob Savi (18. in 19. maja) za uvrstitev v nadaljnja tekmovanja in festivale. Predlagani so bili naslednji zbori:

OPZ OŠ Videm pri Ptuju – dirigentka Sonja Vinkler, M/MPZ GŠ Trebnje – Tatjana Mihelčič, MPZ OŠ Josip Broz Tito, Domžale – Karel Leskovec, MPZ OŠ Boris Vinter, Zreče – Darinka Ivačič, MPZ OŠ Lackov odred, Kamnica – Franci Kovač, MMZ GŠ Marjan Kozina, Novo Mesto – Jožica Bradač, MMZ Ljubljanskih srednješolcev GML, Ljubljana – Marko Vatovec, MMZ Srednjih šol, Koper – Sindija Šiško, OPZ OŠ Jože Krajc, Rakek – Danica Štefančič, OPZ GŠ Marjan Kozina, Novo Mesto – Cvetka Hribar, OPZ OŠ Karel Destovnik-Kajuh, Murska Sobota – Smilja Gaber, M/MPZ Vesela pomlad, Trst – Franc Pohajač, M/MPZ OŠ Anton Aškerc, Titovo Velenje – Manja Gošnik-Vovk, MPZ OŠ Bojan Ilich, Maribor – Alenka Korpar, MPZ OŠ Miha Pintar Toledo, Titovo Velenje – Matjaž Vehovec, MPZ OŠ Boris Kidrič, Ajdovščina – Marinka Šuštar, DPZ KUD Franci Paradiž SSC Ravne na Koroškem – Branko Čepin, MPZ OŠ 1. celjske čete, Celje – Sonja Kasesnik, M/MPZ GŠ Zagorje ob Savi – Franci Steban, OPZ OŠ 1. tankovske brigade, Dekani – Slavica Kleibencetl, MPZ Trbovlje – Ida Virt, DPZ Srednja družboslovna šola, Celje – Adrijana Požun-Pavlovič in MPZ Centra srednjih šol, Titovo Velenje – Danica Pirečnik. Žirija je delovala v sestavi Jernej Habjanič – predsednik in člana Matevž Fabijan ter Majda Hauptman. *T. R.*

Drugi dan je bil v celoti (kot že rečeno) kvalitativno boljši, vendar pa so zaradi zaporedja nastopajočih slabše predstavitve še toliko bolj prišle do izraza.

Kvalitetni so bili nastopi OPZ OŠ Jože Krajc – Rakek (Danica Štefančič), OPZ GŠ Marjan Kozina, Novo mesto (Cvetka Hribar), MPZ Bojan Ilich, Maribor (Alenka Korpar), MPZ OŠ Miha Pintar Toledo – Titovo Velenje (Matjaž Vehovec), zelo solidno je zapel tudi DPZ KUD Franci Paradiž SSC Ravne na Koroškem, DPZ Srednja družboslovna šola – Celje (Adrijana Požun-Pavlovič) je bil odličen, prav tako tudi zadnji nastopajoči zbor MPZ Centra srednjih šol Titovo Velenje, ki pa je pripravil že kar preveč enostranski spored (Gallus, Monteverdi, Schumann). Tudi sicer je bilo med nastopajočimi veliko takih, ki niso izbrali programov v skladu s propozicijami tekmovanja. Bilo je preveč enostranskih usmeritev, pogojenih z anfiniteto dirigentov ali s predhodno dejavnostjo zborov, ki so zborovodje zamenjali pred kratkim. Sporedi so bili na splošno dokaj skromno izbrani, seveda tudi z izjemami. Še vedno smo lahko slišali precej skladb socrealistične naravnanosti s pomanjkljivo izraznostjo, ki so bile pogojene z neglasbenimi vzgibi ali pa tudi same sebi namen.

Revija v celoti je torej pokazala precej pomanjkljivosti v našem mladinskem zborovstvu, vendar pa tudi nekaj razveseljivih lastnosti, za katere lahko upamo, da se bodo v prihodnje še bolj razvile.

Na zadnjem – slavnostnem – koncertu je bil prisoten tudi gost – dr. Janez Drnovšek. Ta koncert je prenašala televizija. Veliko pripomb glede organizacije koncertov, predvsem pa programske in prostorske (ter časovne) razporeditve je bilo slišati s strani izvajalcev, naiven in ne dovolj kvaliteten je bil komentar oziroma povezava koncertov.

TOMAŽ RAUCH

Klavirski recital

V vrsti koncertov, ki jih ljubljanska Akademija za glasbo prireja v mesecu maju kot predstavitev svojega pedagoško-umetniškega delovanja, je bil v sredo, 16. maja v veliki dvorani Slovenske filharmonije solistični recital pianista Aleša Vesela, študenta podiplomskega študija pri rednem profesorju Aciju Bertonclju. Aleš Vesel je za svoj nastop pripravil izključno dela Ludwiga van Beethovna – najprej je maloštevilnim obiskovalcem koncerta zaigral 24 variacij na preprosto temo – arietto »Venni amore« V. Righinija (Wo O 65), sledila pa ji je zgodnja, še na Haydnovih osnovah grajena Sonata op. 2 št. 3 v C-duru (objavljena leta 1796).

V drugem delu recitala smo v Veselovi interpretaciji slišali virtuozni Rondo a capriccio op. 129 v G-duru, kot zanjo skladbo pa Beethovnovo zadnjo, leta 1822 nastalo klavirsko Sonato op. 111 v c-molu. Pianist Aleš Vesel je svoj poustvarjalni pristop oziroma koncept zgradil na racionalno-tehnični in intelektualni predstavitvi Beethovnovih klavirskih partitur. Glavni poudarek pianistovega izvajanja je bil predvsem na verodostojni ozvočitvi skladateljevega zapisa, kar mu je, če izvzamemo nekaj spominskih motenj, tudi zadovoljivo uspelo. V tej interpretacijski poenotenosti sicer dovolj raznolikih skladb istega avtorja, je bilo pogrešati nekaj več lastnega izvajalskega emocionalnega ega, še posebno pri II. stavku (Arietta) v zgodnjo romantiko zazrte Sonate op. 111 v c-molu. Navkljub izvajalski enostranosti, ki predstavlja enega od mnogih reproduktivnih vidikov, je dobro naštudiran izbor Beethovnovih del izzvenel dovolj prepričljivo.

JANJA GALIČIČ

LIKOVNA UMETNOST

Gorinškova Geonova

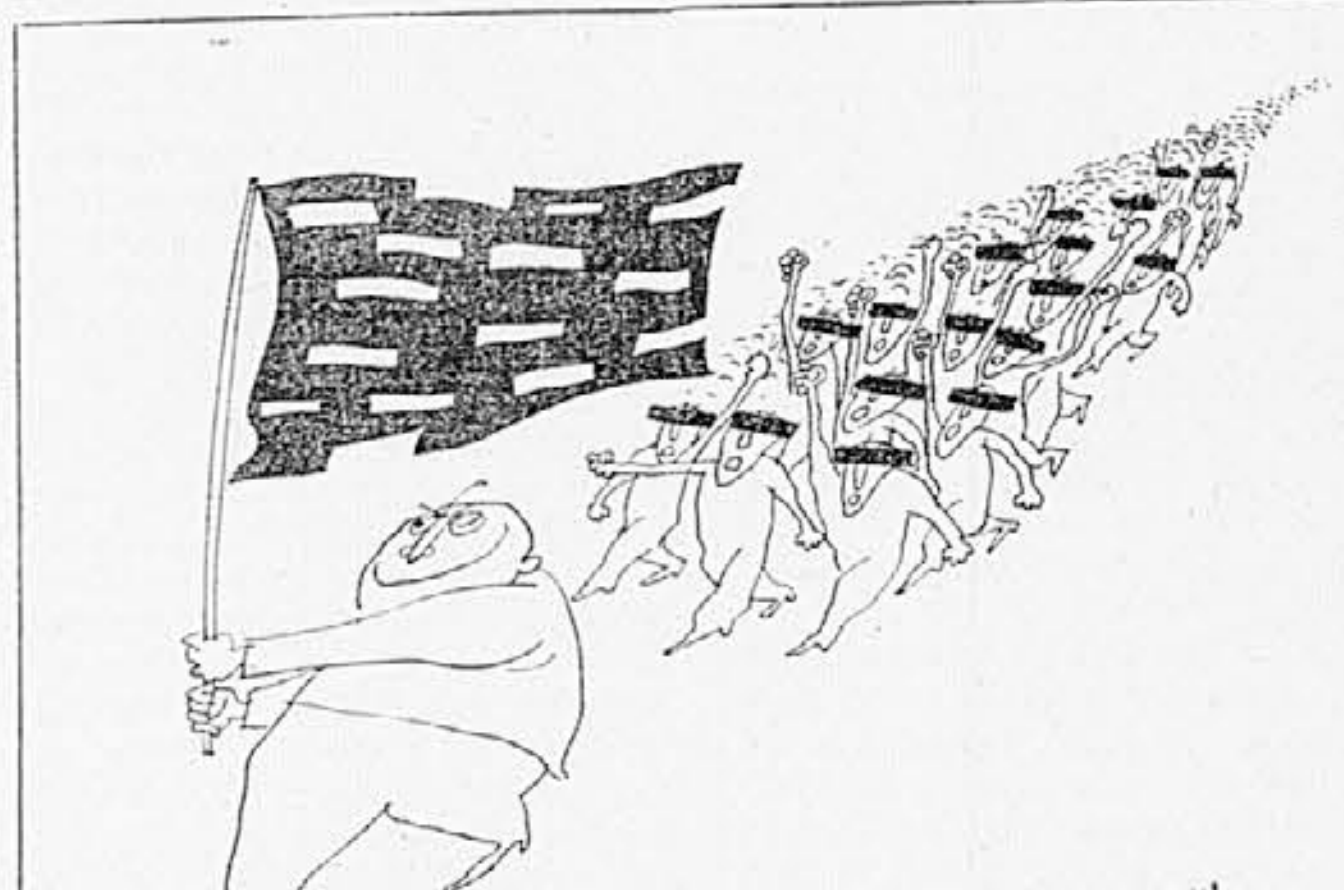
V ljubljanski **Bežigrajski galeriji** je **Josip Gorinšek** iz Ljubljane (v časniku je bilo ob najavi razstave pomotoma zapisano »iz Pančeva«, kjer pa se je avtor samo rodil) razstavil svoja najnovejša dela, ki se izvrstno vključujejo v sočasno razstavo Exacta na tivolskem gradu.

Pri Gorinšku lahko govorimo o raziskovanju najbolj strogega, »hladnega« dela abstraktne umetnosti, ki se navzven kaže v obliki različnih geometrijskih sestavov, pri katerih so z ravnilom izvedene kompozicije podvržene strogo načrtovanemu redu. Avtor se pri obvladovanju kvadratne slikarske površine posveča dvema kompozicijskima načeloma: dela gradi z razvrščenjem vodoravno položenih, različno dolgih in širokih barvnih pasov ali pa z diagonalnimi rezi ustvarja trikotniške površine, ki jih obdeluje z rastrskimi nizi. V obeh primerih gre za študijsko premišljeno in tehnično brezhibno izvedeno področje eksaktne umetnosti, ki skuša na matematično geometrijski podlagi odkrivati skrivnosti različnih likovnih odnosov in pojavov in preverjati intenzivnost vidnih zaznav.

V teh okvirih slikarja zanimajo predvsem tri področja, ki pa jih mora gledalec dojemati šele ob zavestnem preiskovanju ponujene materije. Po eni strani gre za občutenje barvnega spomina, ki prihaja na površje v stiku z določenimi barvnimi poudarki na sliki in povzroča zanimive komplementarne vtise tako pri avtorju ob samem delu kot pozneje pri gledalcu. Nadalje se pri Gorinškovem novem geometrijskem slikarskem delovanju vidijo hotenja po prikazovanju prostorskih razsežnosti, do katerih slikar prihaja s tenkočutnim odbiranjem barvnih tonskih sestavin in kompozicijskih razporeditev. Tretji vidik pa bi lahko uvrstili med tako imenovane optične prevare, ki nevsiljivo krepijo navidezno spreminjajoče se razmere med likovnimi sestavinami. To se dogaja na nevidni mreži kot temeljni kompozicijski podlagi za ritmično razporejanje polj in barv. Seveda bi lahko rekli, da zaradi vsega tega na pogled zelo statična dela v opazovalčevih očeh prehajajo v kinetična stanja.

Josip Gorinšek se s temi vsebinami ukvarja od začetka sedemdesetih let. Sedaj je postavil na ogled devet večjih akrilnih slik na platnu iz leta 1988 do 1990, sedem manjših, ki jih je naslikal letos, in osem grafik v sitotisku. Večina ima naslov Geonova (z zaporedno rimsko številko). Katalog ob razstavi (z eno barvno in osmimi črno-belimi reprodukcijami) je izdala Bežigrajska galerija (Zveza kulturnih organizacij Ljubljana-Bežigrad), pripravil ga je Miloš Bašin, uvodno besedo pa napisal Aleksander Bassin.

BRANKO SOSIĆ

Mednarodna razstava humoristov v Marostici

Znani italijanski kraj Marostica, ki slovi s svojo srednjeveško arhitekturo in ogromnim (živim) šahom sredi trga, je letos organizator dvaindvajsetega srečanja likovnih satirikov in humoristov iz 29 držav. Na razpis je prispelo kar 2200 del 410 avtorjev od Japonske do Južne Amerike, največ del pa je poslalo kar 128 avtorjev iz Sovjetske zveze. Žirija, katere predsednik je bil Stane Jagodič iz Ljubljane, sicer dobitnik mnogih mednarodnih priznanj, je upoštevala predvsem idejnost in likovno-estetski pristop. Prvo nagrado je prejel turški umetnik Muhammet Sengor (na sliki). Razstave bo na ogled do 4. junija, zatem pa jo bodo prikazali še v Braziliji, Čilu, na Japonskem in v Franciji. V Marostici bodo ustanovili tudi mednarodni muzej karikature. Letos je sodelovalo 27 jugoslovanskih avtorjev, med katerimi je prejel priznanje Ivan Haramija.

Metropolis ali Ljutomer

Umetni raj so v Cannesu videli le redki – Srečanje dr. Karola Grossmana s Fritzom Langom ni bilo usodno ne za Hollywood ne za Slovence

Novi slovenski film Umetni raj je še en slab slovenski film, najslabši film Karpa Godine (scenarij Branko Vučićević) in poslednji film na lestvici, ki jo je na festivalu v Cannesu (kjer so ga pokazali zunaj tekmovalnega sporeda, kot hommage Fritzu Langu) sestavilo dvajset najvidnejših francoskih kritikov. No, oceno sta mu dala samo dva, ostali ga niso šli niti gledat.

Ekipa slovenskega filmskega podjetja Viba, ki je Raj posprejemila na festival, je bila številčno dokaj močna. Ljudje so očitno verjeli, da je film, za katerim stojijo, dober film, in da se torej imajo s čim postavljati. Najbrž so se tudi zato tako množično napotili po stopnišču, po katerem ob zvokih slavnostne glasbe in v soju reflektorjev običajno gredo režiser, producent in dva ali trije igralci.

Mogoče je, da Godinovi spremljevalci niso poznali pravil (lepega) vedenja oziroma da jim organizatorji niso rekli, poslušajte, malo preveč vas je. Vsekakor jim je treba priznati, da so »premagali« znamenito slovensko zadržanost in skromnost ter samozavestno stopili na rdečo preprogo, po kateri se je samo kakšen dan prej vzpenjal Clint Eastwood; da ne govorimo o Dirku Bogardu, Wajdi ali Tavernieru, ki so prišli pozneje.

Bolj neprijetno je bilo na tiskovni konferenci. Novinarji (tuji), ki so se pustili sklicati, na njej niso izvedeli niti tega, za kaj v filmu gre. Kaj šele, da bi jim kdo povedal kaj o deželi, kjer je bil narejen (in kjer se je nekoč pol leta mudil Fritz Lang). Matjaž Klopčič na primer, režiser, ki je bil nazadnje v Cannesu z Dediščino, je dvorani (sam samcat) odgovarjal celo na vprašanja, ki zadevajo slovenski narod, njegovo kulturo in politično usodo. O tiskovni za Raj nihče od tujcev ni poročal; ker ni imel kaj poročati.

Tako se je zgodilo, da je kritik International Herald Tribune, ki je »začutil potrebo«, da nekaj vendarle napiše, bralcem razložil, kako je Fritz Lang nekoč med prvo svetovno vojno obiskal neko družino, ki je živela na gradu blizu Prage. Tam se je prvič srečal s filmsko umetnostjo in ker se je tudi zaljubil, so se mu v mislih začele utrinjati podobe njegovih bodočih filmov (Nibelungi, Metropolis) . . .

Kaj več niti Slovenci iz filma ne bodo razbrali. Razen če se jim bo ljubilo preučiti tiskano gradivo, s katerim so film »opremili«.

Umetni raj ne pripoveduje o srečanju dveh velikih duhov; Fritza Langa, ki je pozneje postal eden največjih filmskih režiserjev na svetu, in Karola Grossmana, advokata, ki se je ljubiteljsko ukvarjal s fotografijo, s svojimi filmskimi posnetki (z domačega vrta) pa postal prvi filmski-cinèast majhnega naroda. Prvi je naredil kariero v Hollywoodu, drugi je ostal advokat iz Ljutomera (blizu Ljubljane!), umetnik, ki ni naredil filmske kariere ne doma ne na tujem. Ali je Grossman v tistih šestih mesecih vplival na bodočega režiserja Langa, in če je, kako? In ali je Lang s svojo tedaj še neodkrito genialnostjo vplival na Grossmana, ki so ga gibljive podobe nemara zanimale bolj od advokature?

Umetni raj se s takšnimi »vprašanji« ne ukvarja.

Lang se pri Grossmanovih kmalu začne počutiti kot doma. Tudi v gospo Grossman, silno nesrečno žensko, ki je takšna ves čas (dokler si ne vzame življenja) tudi videti, se čisto malo zaljubi (Metropolis). Naivnost, s katero daje Godina nepomembnim dogodkom zgodovinsko usodni pomen, je za ta film značilna. Vse ženske, ki se pojavijo (veči del tudi slečejo) v njem, so tako za vsako ceno fatalne, da so videti smešne. In moški, ki se zaradi ene kar v Grossmanovem vrtu poči, tudi ni nič bolj resen.

O umetniku Langu oziroma Grossmanu film ne govori. Zanj je bistven nesrečni zakon Karola Gatnika, čigar žena je bila očitno že od nekdaj psihično prizadeta. Sploh je v tem filmu veliko »čudakov«; kar velja tudi za mladega vojaka, ki pozira Langu in se potem nenadoma do golega sleče ter začne streljati po ljudeh.

A ker niti »zgodba« ni prepričljiva, je film zapravil še to drobno možnost, da je Lang utegnil dobiti nekaj navdihov za svoje stvaritve v vasici blizu Ljutomera, pri prvem slovenskem cineastu, in narobe.

VESNA MARINČIČ

DUNAJSKI SLAVNOSTNI TEDNI 1990

Don Giovanni podoben Mefistu

Dunajska državna opera je v koprodukciji z Dunajskimi slavnostnimi tedni s premiero don Giovannija zaokrožila ciklus novih postavitev najpomembnejših Mozartovih del, namenjenih počastitvi obletnice skladateljeve smrti, ki bo prihodnje leto. Takrat bo v maju in juniju na velikem odru predstavljen celoten ciklus.

Don Giovanni, »opera oper«, kot jo je označil E.T.A. Hoffmann, predstavlja za vse oblikovalce predstave izjemen izziv. Ta »dramma giocoso« (v času nastanka običajen naziv za komedijo) Lorenza da Ponteja je nenavadna zmes tragičnega in komičnega, nasprotujočih si življenjskih sil z izredno kompleksno zastavljenimi protagonisti, ki jih poganja utelešenje življenjskega principa samega – naslovni junak; po mnenju nekaterih literarnih zgodovinarjev prvi romantični junak byronskega tipa nasploh.

Luc Bondy je v svoji inscenaciji (premiera je bila 13. maja v Theatru an der Wien) težil k razbitju mita z enostranskim poudarjanjem elementov, ki so že v libretu dovolj zaznavni in z glasbo nadgrajeni, ter tako določene momente prignal do komajda sprejemljivega ekstrema. Njegov don Giovanni je bolj podoben Mefistu z erosom kakšnega Charlesa Mansona kot pa mitski figuri. Oklestčen je slehernega šarma in je kot brezobzirni, demonsko macho zapleten v različna razmerja s trojico (v predstavi) psihopatinj: globoko depresivno Donno Anno, histerično nimfomanko Donno Elviro in polteno Zerlino. »Demistifikacija« Don Giovannija je izvedena tudi ob pomoči scenografa Ericha Wonderja, ki je junaka postavil na »prave« in »zemeljske« materiale; od sena do slame in blata. Giovanni Zerline pa svatov ne pelje v svoj dvorec, ampak v hlev – na slamo.

Predstava postavlja scenaristu vrsto tehničnih problemov, predvsem zaradi številnih in hitrih menjav prizorišč, prihoda »kamnitega gosta« in Giovannijevega izginotja v peklenskih plamenih, vendar pa je vprašljivo, zakaj mora Giovanni peti »šampanjsko« arijo pred orkestrsko školjko, izginiti v oblakih dima (ki smo se ga, mimogrede, že do dobra naveličali) in kaj naj bi simbolizirala njegova rezidenca med alpskimi vrhovi v drugem finalu. Kostumografinja Sussanne Raschig je s svojimi kreacijami, vzetimi iz najrazličnejših obdobij, hotela verjetno poudariti socialno razslojenost protagonistov ter njihovo zgodovinsko perspektivo v okviru razredov, ki jim pripadajo. Menim, da je takšna »aktualizacija« (le kdaj jih bo konec!) povsem nepotrebna. Njeni svatje v oblekah iz tridesetih let tega stoletja so v scenaristovem hlevu s slamo in pod režiserjevo taktirko pokazali dokaj realistično variacijo na scene iz Bertoluccijevega Dvajsetega stoletja, le da je bil na koncu Giovanni kljub vsemu malce nežnejši od Sutherlanda. Ob psihopatinjah so tu še Leporello kot družabnik, in ne služabnik, evnuški Don Ottavio in omejeni Masetto.

Res je, da živimo v »dobi režiserjev«, vendar pa se zdi, da prav režiserji pozabljajo, da je opera glasbeno gledališče. Zanemarjanje glasbene nadgradnje nujno okrni predstavo, določeni režijski prijemi pa so dobesedno ovirali poslušanje (zasnova Donne Elvire, »kastrirani« Don Ottavio v ariji »Il mio tesoro« z mečem vilinsko prebada Giovannijev plašč itd.). Mozartovi protagonisti so vsi po vrsti premišljeno izdelani, zato je nesprejemljivo aktualiziranje nekaterih razmerij (npr. Zerlina – Masetto) in neupoštevanje drugih (Donna Anna–Don Giovanni, Don Ottavio), saj Mozart ni kreiral likov ali tipov, temveč ljudi. In na tej točki je režija zatajila.

Claudio Abbado kot dirigent predstave verjetno že pri izbiri dela zase ni imel preveč srečne roke. Po vrsti vrhunskih predstav (več Rossinijev, Peleas in Melisanda, Hovanščina itd.) mu njegov Mozart gotovo ni posebno v čast. Kaže, da je poskušal slediti režijski zasnovi. Izbiral je večidel ekstremne tempe in se racionalno, kar matematično, držal razmerij, česar pa živa predstava po mojem mnenju ne prenese. To se je pokazalo v drugem delu »La ci darem . . .«, enako usodo je doživel Zerlina v »Batti, batti« pa tudi prvi finale brez niansiranja tempa (isti tempo naj bi veljal le v principu) deluje statično. K sreči pa se ni oziral na praško in dunajsko varianto in je vključil vse arije ter tako omogočil Ottaviu in Elviri, da sta pokazala najboljše. Tudi orkester, kljub asistenci odličnega dirigenta mlajše generacije Iona Marina, ni bil najbolje pripravljen in pri izvedbi se je pripetilo le preveč hujših spodrsljajev.

Od slovitega Don Giovannija Ruggerja Raimondija je ostalo, žal, bore malo. Sicer je v okviru režijske zasnove pokazal odlično igro, kaže pa, da so njegova zlata pevska leta mimo. Tako je bil dober v recitativih, cantabili pa so bili votli, brez zvočne gostote in intonančno zelo nezanesljivi. Zato ni čudno, da na »deh vieni alla finestra« ni bilo odziva. Še posebej je bilo neprijetno, ker je ob ostali pevski zasedbi deloval izrazito bledo. Zato pa se je proslavila Cheryl Studer kot Donna Anna. S srečnim spojem polnega, sonornega glasu in tehnične dovršenosti nas je očarala s pristnim dramskim nabojem v »Don Ottavio, son morta« kot tudi s filigranskimi koloraturami v »Crudele«. Verjetno je imela srečo, da se ji režiser ni preveč posvečal. Zato pa je imela z njim toliko več smole Karita Mattila kot Donna Elvira. Karikirano histerična Elvira s pošastno gestikulacijo je bila skoraj znotraj iscenacijskega koncepta zelo prepričljiva, vendar pa tovrstno parodiranje z glasbo nima preveč skupnega. V »Ah! chi mi dice mai« je k temu v izdatni meri pripomogel tudi Abbado. Vendar pa se je kljub vsemu posrečilo fascinirati in pokazati, kaj sicer zmore v »In quali eccessi«. Marie McLaughlin je bila očarljiva Zerlina, taka, kot mora biti. Ob Cheryl Studer je še najbolj izstopal Leporello – Lucio Gallo, z lepo »registrsko« arijo in pa v duetih, kjer je izrazito dominiral nad Raimondijem. Hans Peter Blochwitz je kot Don Ottavio pokazal, da je lirski tenor z lepo kantileno in čudovitim pianissimom, kar je prišlo še zlasti do izraza v »Dalla sua pace«, slabše pa jo je odnesel v »Il mio tesoro«. Verjetno izvedbe na ravni Antona Dermote še dolgo ne bomo slišali. Tudi Carlos Chauson (Masetto) in Anatolij Kočerga (Kamniti gost) sta bila ves čas na ravni pevskega ansambla, ki je bil, z izjemo glavne vloge, še relativno izenačen.

Gledano v celoti je to predstava, ki jo v primerjavi z ostalimi novejšimi produkcijami Dunajske državne opere nikakor ne moremo šteti med boljše. Morda ji je potreben čas, da se uteče: ali pa smo morda od te ekipe pričakovali preveč!

BORUT SMREKAR

Simpozij o Ingardnovi estetiki

Danes, v torek, 22. maja bo ob 10. uri na mariborski Pedagoški fakulteti filozofski simpozij v spomin dr. Oskarja Autorja, namenjen pa bo estetiški misli poljskega fenomenologa Romana Ingardna. Uvodni referat, naslovljen Fenomenologija in Ingarden bo prispeval dr. Frane Jerman.

FOLKLORA

Jubilej Save Kranj

V petek zvečer je v dvorani Kina Center v Kranju proslavila svoj 40-letni jubilej folklorna skupina Sava Kranj. Ta visoka številka je presenetila celo njene člane, saj so šele pred nedavnim odkrili, da segajo njeni zametki že v leto 1949, ko se je prvič javno predstavila na proslavi za 29. november. S krajšimi prekinitvami je do leta 1965 delovala pod vodstvom Kira Deskovskega; od leta 1966, ko je vodenje prevzel Andrej Košič in za njim pred nekaj leti Zvone Gantar, pa skupina deluje nepretrgano. Kot najbolj priznana gorenjska reproduktivna folklorna skupina goji poleg slovenskih ljudskih plesov tudi plese drugih narodov in narodnosti Jugoslavije. Vendar pa je ob jubileju predstavila le pisan izbor iz slovenskega izročila.

Skupina danes šteje skupaj s tamburaškim zborom iz Reteč in vokalno skupino več kot osemdeset članov. Še več nastopajočih pa smo našteli tokrat, saj so se ji pridružili še bivši člani. Škoda, da Kranj ne premore ustrezne dvorane. Nastopajoči so imeli na improviziranem odru v kinodvorani žal omejene možnosti, ki so se jim morali pač podrediti. In ker vemo, da odra pred nastopom niti preskusiti niso mogli, lahko rečemo, da so se na njem kar dobro znašli.

V uvodno točko, kjer so po zamisli Zvoneta Gantarja prikazali predgodovne šege, so vključili še nekaj doslej manj znanih in popularnih gorenjskih plesov. Štajeriš so bivši člani odplesali v oblekah, kot jih je skupina nosila ob začetku svoje poti. Belokranjski plesi, ki so jih zaplesali najmlajši, bi potrebovali nekaj stilnih korektur v plesu, pa tudi v narečnem petju. Dobrepoljska ohcet je predstavila nekaj zanimivih šeg ob sprejemu neveste na ženinovem domu, ples pa so popestrile maškare, ki po dobrepoljski tradiciji obiščejo svatbo. Skupina je dobro odplesala plese iz Rezije, v katerih je osrednje mesto na odru, upoštevajoč tradicijo, namenila godcem. Primorski plesi bi bili potrebni prenovitve, še posebej v postavitvi, ki je v določenih pozicijah po nepotrebnem manj efektna in nepregledna, pa tudi značilnosti primorskega plesnega sloga so bile premalo izražene. Veterani so rutinirano odplesali še gorenjske svatbene plese, pravo presenečenje pa je bila zadnja točka, kjer so z vso živahnostjo in duhovitostjo, kot je značilna za izročilo vzhodne Štajerske, ob plesu prikazali pustno šego vlačenje ploha. Ta novost, ki jo je za skupino zasnoval Vasja Samec, je zanimiva popestritev programa. Med posameznimi plesnimi točkami ne gre prezreti glasbenih točk v izvedbi tamburaške skupine iz Reteč, godčevske skupine in vokalnega kvinteta. Če bo skupina tako nadaljevala tudi v prihodnje, nas bo verjetno s svojim programom še kdaj navdušila.

META BENČINA

POGOVOR S FRANCOSKIM IGRALCEM

Prišel je čas klasikov

Prejšnji teden so v ljubljanski Drami SNG gostovali francoski gledališčniki, Théâtre des Treize Vents (Nacionalni dramski center Languedoc-Roussilon iz Montpelliera) s predstavo Zmagoslavje ljubezni (Le Triomphe de l'amour), Pierra Marivauxa, ki jo je zrežiral vodja gledališča Jacques Nichet.

O predstavi in gledališču v Franciji smo se pogovarjali z igralcem **Thierryjem Boscom,** ki je nastopil v vlogi filozofa Hermokrata. Vrsto let že sodeluje z Jacquesom Nichetom, bil pa je zaposlen že v stalnem pariškem gledališču, v katerem so uprizarjali tekste, ki so jih sami napisali.

Kako to, da se je režiser lotil Marivauxove ljubezenske problematike, »čiste ljubezni«, brez kakršnekoli gledališke aktualizacije, svežega vetra?

Predvsem je to napisal Marivaux in govori o čisti ljubezni in njeni paradoksalnosti. Govorim pa lahko le s svojega stališča. Igram osebo, ki se je v bistvu odpovedala ljubezni in jo pregnala iz svojega življenja. O režiserjevi izbiri pa težko presojam. Vem le, da dela zelo različne stvari. Nazadnje sem z njim delal Diderotov tekst »Pogovor med D'Allembertom in Diderotom«, tekst, ki govori o znanosti, o tem, zakaj smo mi – mi. Filozofska zadeva. Velik režiser ne sme prikazovati vedno istih stvari. Pred časom je veliko delal sodobne, aktualne drame s socialnim nabojem. Pred kratkim je uprizoril delo sodobnega španskega avtorja, spektakel, nekaj povsem drugega od Marivauxa. V Franciji trenutno veliko igrajo klasike. Se pa Nichet ne veže oz. se ne zavezuje določeni literaturi, dramski predlogi, ampak deluje spontano, v zvezi s trenutnim navdihom. Za način izvedbe se odloči takoj, ko tekst spozna. Pri Marivauxu ga je verjetno privlačilo to, da se junaki z ljubeznijo ne bojujejo z mečem, ampak z besedo. Paradoksalno je, da je jezik, ki ga govorijo, podoben političnemu jeziku.

Potem je jezik velika ovira na vaših gostovanjih?

Jezik je velik problem. V uprizoritvi je jeziku posvečena velika pozornost, vse drugo je namenoma statično. V Franciji smo imeli velik uspeh (prejeli so nagrado kritikov za najboljšo predstavo v Provansi, op. a.), drugod pa nas je občinstvo zelo različno sprejelo. V Heidelbergu je bil uspeh skoraj večji kot v Franciji, v Berlinu pa imajo veliko gledaliških spektalov, zato so nas sprejeli bolj zadržano, mlačno. Na festivalih v Caracasu in Bogoti je bil jezik velika ovira.

Kakšna se vam je zdela naša publika?

Gledalci so imeli težave in so bili verjetno zato zelo zbrani. Proti koncu je bilo opazno, da so se jezika navadili in so se dosti bolje odzivali.

Kako ste organizirani? Ste stalno gledališče z ustaljenim repertoarjem, gledališka družina . . .?

Nichet je direktor Nacionalnega dramskega centra v Montpellieru in ta Center je stalen, igralci pa ne. Združujemo se pri projektu kot nekakšna družina. V Franciji je zelo malo stalnih gledališč, veliko več je družin, ki se selijo, potujejo. Seli se cela skupina, njen del ali posameznik.

Igralce določi režiser ali pripravi avdicijo?

Režicer nas pozna in se tako tudi odloči, le za nove včasih pripravi avdicijo ali pa jih opazuje v drugih predstavah in se potem odloči.

Kako pa ste financirani?

Naš Center subvencionirata država in mesto (Montpellier) in ker »naš« župan zelo podpira gledališko umetnost, so dotacije kar velike. Ni pa povsod tako. Mi dobivamo mesečno plačo glede na pogodbo, ki jo podpišemo za projekt. Za gostovanja pa podpišemo novo pogodbo. Paralelno redko študiramo. Če delaš veliko, je seveda fino, a redkokdaj imaš to možnost. Velika večina francoskih igralcev težko najde delo, sploh pa dobro.

Theatre des Treize Vents je iz Ljubljane odpotoval v Sarajevo, Beograd, Bitolo, Bukarešto, Varšavo in Moskvo. Njihovo gostovanje je organiziral in finančno Francoski kulturni center.

JELKA ŠUTEJ-ADAMIČ

Popravek

Tiskarski škrat ne miruje. Tokrat je zagrizel v tekst Kakovost dela ljubiteljskih gledališč je treba zvišati (Delo, 21. maja, str. 3). Izpuščen je stavek Letošnji selektor, režiser Jaša Jamnik, je govoril o vlogi profesionalcev v amaterskih gledališčih. Poudaril je, . . . Tudi Slavko ni Slavka, ampak Slavko Pezdir.

DELO plus

Kdo daje denar za teritorialno obrambo?

V Ljubljani vsi zaposleni iz BOD, zato so pravzaprav lastniki orožja v TO

LJUBLJANA, 21. maja – Zapleti v zvezi s prenašanjem orožja teritorialne obrambe v skladišča in pod nadzor JLA so zanimivi tudi s stališča lastništva tega orožja. Čigavo sploh je orožje, kako se je zanj in za druge stvari, ki so last TO, zbiral in delil denar, in kdo in kako je to počel, nam je razložil sekretar mestnega sekretariata za LO Ljubljana Andrej Bajt.

Za celotno področje ljudske obrambe v Ljubljani se na ravni mesta zbira prispevek po prispevni stopnji 0,345 odstotka od BOD. Denar se zbira v posebnem skladu za financiranje SLO in DSZ v Ljubljani, ki ga vodi skupščina sklada. Skupščina obstaja že od leta 1978, na novo pa se oblikuje vsaka štiri leta. Sestavljena je iz delegatov, ki jih vanjo predlagajo zbori združenega dela ljubljanskih občinskih skupščin. Skupščina sklada ima vse organe, ki jih mora imeti v skladu z zakonodajo (izvršni odbor, nadzorni odbor), v njeni pristojnosti pa je sprejemanje programov vseh, ki se potegujejo za denar iz sklada, razdeljevanje denarja na podlagi teh programov ter obravnava in sprejem zaključnega računa.

● Andrej Bajt nam je navedel tudi podatke o denarju, ki je bil v letih od 1986 do 1990 iz sklada namenjen za teritorialno obrambo v Ljubljani. Leta 1986 je bilo to 48.458,70 dinarjev, 1987. leta 153.374,70 dinarjev, 1988. leta 380.765,40 dinarjev, lani 4.331.246,40 dinarjev, letos pa 13.752.020,00 dinarjev. Dodal je še, da imajo programi teritorialne obrambe pri financiranju prednost pred drugimi.

Denar iz tega sklada je namenjen financiranju programov TO, civilne zaščite, upravno-vojnih zvez, za usposabljanje prebivalstva, gradnjo objektov in za sofinanciranje družbenih organizacij in društev (taborniki, gasilci, RK, strelske družine, kinološka društva, aero klubi itd.). Pretežni del denarja iz sklada pa je namenjen za potrebe teritorialne obrambe, ki skupščini sklada vsako leto predloži podroben program vseh dejavnosti. Namenjen je za nakup in vzdrževanje orožja, gradnjo in vzdrževanje objektov in za različne vrste usposabljanja. Andrej Bajt je posebej poudaril, da je to denar združenega dela Ljubljane, kar pomeni, da so vsi objekti, orožje in druge stvari last Ljubljančanov oziroma mesta.

MARKO JAKOPEC

Kmalu predstavitev grajske arheologije širši javnosti

LJUBLJANA, 21. maja – Novejše arheološke najdbe, na katere so naleteli pri izkopavanjih na Ljubljanskem gradu, bodo predstavljene širši javnosti na razstavi, ki jo bodo pripravili v Mestnem muzeju. Manjša razstava, ki je zdaj postavljena na Gradu, v delovnih prostorih arheologov, je le poskus predstavitve arheoloških ostalin v kronološkem smislu in zato ni namenjena množičnim ogledom, je povedal Martin Hrovat, ki vodi grajske arheološke raziskave.

S. V.

Predavanji o poškodbah drevja in propadanju gozdov

LJUBLJANA, 21. maja – Biotehniška fakulteta, VTOZD za lesarstvo, bo v sredo, 23. maja in četrtek, 24. maja, v sodelovanju z USA Forest Service organizirala dve zanimivi predavanji. Predaval bo ameriški profesor dr. Walter C. Shortle, in sicer na temi Odziv drevja na poškodbe in infekcije ter Propadanje gozdov v ZDA. Predavanji v angleščini bosta v predavalnici Inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo v Ljubljani na Večni poti 2, začeli pa se bosta ob 8. uri.

J. B.

Pokličite nas!

Nikar ne brskajte po telefonskem imeniku. Zavrtite številko ljubljanske rubrike Dela: 318-296!

Prav gotovo so stvari in dogodki v Ljubljani in njeni bližnji okolici, o katerih bi bilo treba po vašem mnenju pisati, jih komentirati, razložiti.

Ob prebiranju lokalne strani v časniku se vam je najbrž večkrat zazdelo, da novinarjem ni uspelo spoznati prave resnice, prodreti v resnično življenje.

Kaj ko bi nas poklicali in nam sporočili svoje pripombe in predloge. Vaš klic pričakujemo vsako dopoldne med 10. in 11. uro, razen ob sobotah in nedeljah.

Švedski orkester na Prešernovem trgu

LJUBLJANA, 21. maja – Švedski orkester, ki je te dni na poti po Jugoslaviji, se je ustavil tudi v Ljubljani in danes popoldne nastopil pri Konjskem repu na Prešernovem trgu. Glasbeniki 40-članskega orkestra prihajajo iz mesta Hölviken in so priložnost izkoristili še za ogled mesta. (S. V., foto: Igor Modic)

Od maja do začetka oktobra akcija za naše lepše mesto

Organizatorji so poleg Ljubljanske turistične zveze tudi društva, krajevne skupnosti, sodelujemo pa vsi

LJUBLJANA, 21. maja – Tistega, ki mu je kaj do urejene in cvetoče Ljubljane, bo prav gotovo zanimalo, da Ljubljanska turistična zveza tokrat že četrtič razpisuje »akcijo videza in urejenosti bivalnega okolja«. Namen akcije, ki je čedalje širša, sta skrb za varstvo okolja in obogatena kultura bivanja v našem mestu in njegovem zaledju. S cvetjem okrašena okna stanovanjskih stavb, urejena okolica tovarn in podjetij, šol, vrtcev in še marsikaj, kar sodi zraven.

Akcija, ki je že tradicionalna v vseh ljubljanskih občinah, bo letos trajala vse do 1. oktobra. Čeprav je že kar popularna, ne bo odveč vnovično povabilo delovnim organizacijam, stanovalcem, šolam, turističnim društvom in krajevnim skupnostim, naj se vanjo vključijo tudi letos. Ob koncu akcije bo Ljubljansko turistično društvo najzaslužnejšim v vsaki občini podelilo priznanja, spodbudno pa bo, če bodo priznanje za svojo najlepše urejeno ulico, domačijo, hišo podelili tudi krajani.

Ocenjevanje bo trajalo od maja do 1. oktobra. Organizator akcije v krajevni skupnosti je turistično društvo, če tega ni, ga določi svet krajevne skupnosti. Člani komisij bodo ločeno ocenjevali zunanji videz stavb, balkonov, dvorišč, zelenic, vhodov, nasadov s cvetjem in grmovnicami, otroških igrišč, parkirišč, ograj in seveda čistočo s točkami od ena do deset, seštevek vseh ocen, deljen s številom članov komisije, pa bo dal končno oceno.

Saj ne gre za to, da bi morali zdaj zaradi akcije prezidavati hiše, delati iz rož v vrtu geometrijske like in se z ribarico lotiti dvorišča. Tisto malo, kar lahko naredimo, da bo okolje, v katerem živimo, lepše, pa le prispevajmo. To pa je tudi namen akcije.

MARINA UČAKAR

PO SLOVENIJI

Učenci s Fužin obiskali vrstnike v Gorici

LJUBLJANA, 21. maja – »Evropa skupaj« je bil naslov srečanja učencev iz Celovca, Münchna, Madžarske, ljubljanske osnovne šole Nove Fužine in kakšnih 15 šol iz Gorice v Italiji. Ljubljančani (19 učencev in trije učitelji spremljevalci) so bili gostje tamkajšnje slovenske šole Ivan Trinko, starši učencev te šole so bili tudi gostitelji ljubljanskih otrok med bivanjem v Gorici; vsaka od povabljenih šol je imela svojega gostitelja. Učenci vseh šol so se predstavili s kulturnim programom, Ljubljančani s kvintetom učencev, z belokranjskimi plesi in prikazom slovenske pokrajine na diapozitivih. Nastopi so bili v tamkajšnji operni hiši, sprejem pa je bil sijajen. Ravnatelj osnovne šole Nove Fužine mag. Jurij Smerdelj je povedal, da so bili nad srečanjem navdušeni tako gostje kot gostitelji, učenci iz sosednjih dežel so prvič sodelovali na srečanju v Gorici, namen gostiteljev pa je, da bi učenci iz sosednjih dežel postali redni gostje vsakoletne goriške prireditve Evropa skupaj. (J. S.)

Pirova zmaga kandidatov Demosa na volitvah v občini Domžale

To velja zlasti za podpredsednika občinske skupščine in predsednika DPZ – Novi župan je E. A. Schwarzbartl

DOMŽALE, 21. maja – Po dolgih sedmih urah zasedanj so vsi trije zbori domžalske občinske skupščine na današnji konstitutivni seji izvolili novo vodstvo občinske skupščine. Za novega predsednika občinske skupščine so izvolili Ervina Antona Shwarzbartla (Demos), za mandatarja novega izvršnega sveta pa dosedanjega predsednika IS Antona Preskarja.

Na ločenih zasedanjih so vsi trije zbori že dopoldne izvolili svoje predsednike in podpredsednike. Predsednik družbenopolitičnega zbora je po novem **France Gorše** (Demos), za katerega je od 27 glasovalo 14 delegatov. Svojo nasprotnico, Cveto Zalokar-Oražem, je premagal le za en glas. Podpredsednik tega zbora pa je postal **Simon Mavsar** iz ZSMS. V dvoboju za predsednika zbora KS med **Janezom Škrlepom** in Martinom Grošljem pa je bil končni rezultat 17:10 za Škrlepa, ki ga je predlagala KS Mengeš. Njihov podpredsednik pa je **Andrej Senica.** V zboru združenega dela je novi predsednik zbora **Marko Vresk** iz Heliosa, ki je z enakim rezultatom, kot je bil za omenjeno funkcijo v zboru KS, premagal Janeza Vasleta iz Zdravstvenega doma Domžale. Z malenkostno večino pa je novi podpredsednik zbora KS postal **Ciril Smerkolj** (kmet iz vrst Demosa).

Na skupni seji, ki je sledila ločenim sejam zborov, se je zapletlo že pri oblikovanju dnevnega reda. Tega so najprej dopolnili z nekaj novimi točkami, ki jih je predlagal Demos, nato pa so s svojim predlogom dopolnila prišli na dan še liberalci. Predlagali so, naj bi spremenili 73. člen v predlogu za spremembe in dopolnitve poslovnika skupščine občine Domžale. Namesto enega naj bi volili dva podpredsednika skupščine občine. Poleg tega naj bi drugega podpredsednika volili že na današnji in ne šele na prihodnji seji. Svoj predlog so utemeljili s tem, da bi bilo to najbolj demokratično, s tem pa bi preprečili tudi morebitni politični golaž. Dosedanji predsednik skupščine občine Domžale Peter Primožič je k temu pripomnil, da so v občini priprave potekale le za enega podpredsednika. Ervin Anton Shwarzbartl pa je menil, da dveh podpredsednikov ne potrebujejo; hkrati bi si nakopali vrsto težav pred imenovanjem drugega podpredsednika.

Po glasovanju, na katerem se je za dopolnilo liberalcev izreklo 35 delegatov, prav toliko jih je bilo proti, šest pa se jih je vzdržalo, je bilo sicer jasno, da predlog ni bil sprejet, ostalo pa je nerešeno vprašanje, zakaj šest delegatov sploh ni glasovalo. Liberalci so vprašali, ali lahko po poslovniku skupščine kakšen od delegatov sploh ne glasuje – dobili so odgovor, da naj bi se načeloma vsi izrekli o predlogih. Čudna luč na to glasovanje pa je padla potem, ko se je oglasil eden od delegatov in povedal, da je glasoval proti, čeprav ni vedel natančno, za kaj sploh gre.

V nadaljevanju so potem delegati izvolili še predsednika in podpredsednika občinske skupščine ter mandatarja za sestavo IS. Med tremi kandidati za predsednika občinske skupščine je večino glasov dobil kandidat Demosa **Ervin Schwarzbartl** (41 od 81 glasov), sledil mu je Igor Lipovšek (SDP) z dvaindvajsetimi glasovi, najmanj delegatov pa je glasovalo (le 18) za Petra Primožiča iz Socialistične zveze. Le z dvema glasovoma več pa je kandidat Demosa **Jurij Berlot** premagal drugega za podpredsednika te skupščine Milana Pirmana IZ ZSMS. V boju za funkcijo mandatarja za sestavo novega IS pa je **Anton Preskar** (predlagali so ga liberalci) z 49 glasovi proti 32 premagal Matjaža Karlovška, kandidata Demosa.

E. A. Schwarzbartl je po prevzemu funkcije predsednika občinske skupščine povedal, da namerava to funkcijo opravljati nepoklicno, nato pa vse nasprotnike Demosa (Demos je dobil neprepričljivo večino skoraj pri vseh posameznih glasovanjih), naj bi ne glede na izide glasovanj skušali čim bolje sodelovati z novo oblastjo. Zdaj namreč vse skupaj čakajo problemi, pri katerih bo pomembna strokovna opredelitev, ne pa strankarska.

Na seji so sprejeli tudi dve pobudi. Republiškemu IS bodo poslali pismo, v katerem zahtevajo moratorij za gradnjo tretjega pasu na cesti Ljubljana–Celje (niso pa proti gradnji viadukta pri Babi), od republiškega komiteja za promet in zveze pa, da pripravi strokovno oceno (ob upoštevanju ekonomskih, ekoloških in drugih predpostavk) glede načrtov za bodočo traso avtoceste Ljubljana–Celje. Po informaciji o tem, da je vojska iz občine Domžale v vojašnice odpeljala tri četrtine orožja teritorialne obrambe, so sprejeli še zahtevo, da ga morajo takoj dobiti nazaj, na odgovornost pa naj bi poklicali republiški štab teritorialne obrambe, ker je blokiral informacijo o nameravanem odvzetju orožja in jo je prepozno posredoval republiškim organom.

JANEZ PETKOVŠEK

Pestrost kulture v polepšanem mestu

Stara Ljubljana mora imeti svoj imidž in prireditve za vsak okus, pravi P. Lorenz – Društvo si od mestne vlade veliko obeta

Staroljubljansko Kulturno društvo živi že dobra tri leta. Nadvse spodbudnim začetkom, ko so njegovi člani pripravljali dobro obiskane prireditve po še nedavno zapuščenih atrijih in trgih, je lani sledilo manj uspešno leto. Slišati je bilo nekaj očitkov in zlobni jeziki so društvu že napovedovali skorajšnji propad. Vendar je preživelo in letos ima spet polno načrtov. O teh smo se pogovarjali s predsednikom Primožem Lorenzom.

– Kako nameravate Ljubljano oživljati v prihodnje?

V načrtu imamo, da bi mesto zažarelo v svojskem, ljubljanskem smislu in se nekako približalo tistemu, kar občuti obiskovalec, ko se sprehaja po Salzburgu. Pri tem nimamo v mislih posnemanja tega avstrijskega mesteca, ampak imidž visoke kulture mestnega jedra in pestrost prireditev, od priložnostnih in alternativnih do resnega kulturnega programa. Vse to je povezano s kupom stvari, od prenove stavb in urejenih poti za pešce, prek kakovostne ponudbe gostinskih lokalov, mentalitete ljudi, kar vse skupaj šele da podobo staremu mestnemu predelu.

– Pripravljate letos med prireditvami kaj novega, posebnega? Ali razmišljate morda o sodelovanju s tujimi umetniki, ki ste ga sicer že nekajkrat napovedovali, pa ni zaživelo?

Ves program je odvisen od denarja, ki je na voljo, sodelovanje s tujimi ustvarjalci pa je še posebej povezano s finančnimi sredstvi. Letos nam ne bo tako trda predla kot prejšnja leta, saj so zdaj že bivše mestne oblasti pokazale precej posluha in nam namenile denar tako za program kot za prenovo naših novih prostorov na Gornjem trgu. S tem denarjem smo sposobni pripraviti obsežnejši program kot kakšna institucija, ki deluje togo in vkalupljeno. Pri tem računamo še na svoje stare sponzorje, ki so nas podpirali doslej, zlasti na Kompas, Adrio Airways in Slovenijales.

Svežih zamisli v programu si obetamo še od novih sodelavcev, ki so se nam pridružili. Nasploh pa naj bi društvo delovalo v najtesnejši povezavi z mestom in nekako bedelo nad kulturnim dogajanjem v stari Ljubljani, vendar naj bi pri tem ne imelo monopolnega položaja.

– So zagotovljena finančna sredstva jamstvo, da se ne bo ponovilo kaj podobnega kot lani, ko je društvo sredi sezone prekinilo delo?

Vsekakor. Razlogi so bili zgolj v denarju in v tem, da društvo ni imelo svojih prostorov.

– Kako se nameravate lotevati posegov v prostor, kajti videti je, da je bilo prav to šibka točka vašega ljubiteljskega društva? Se boste omejevali na drobne, urejevalske akcije, ali delate ambicioznejše načrte?

Gre predvsem za majhne posege, ki pa dajejo mestu prijetno podobo. V mislih imam lično urejene lokale (pri čemer gre predvsem za spodbujanje zasebnega sektorja, kar je že precej vsidralo občutek za estetiko in spremenilo miselnost gostincev), oživljanje rečnih nabrežij, pa primerne in enotne izveske na trgovinah, osvetlitev izložb, palač, struge Ljubljanice, do večjih stvari, kot je recimo sodelovanje pri akciji Ljubljana – moje mesto. Vse to bo potekalo ob posvetovanjih s strokovnimi službami. Če pa ste imeli z vprašanjem v mislih paviljon ob Čevljarskem mostu, ki je dvignil nekaj prahu, moram reči, da je bil mišljen bolj kot provokacija. Mogoče pa bi ga bilo tudi prestaviti kam drugam, če se bo pokazalo, da je res tako moteč.

– Boste v prihodnje bolje izkoristili gostince v stari Ljubljani, ki kar lepo služijo na račun prireditev, pa kljub temu niso pretirano radodarni, ko gre za denar?

Nedvomno bi kazalo med tiste, ki naj bi prispevali za naše društvo, vključiti tudi staroljubljanske gostince, kot seveda tudi druge, ki delujejo v tem kareju. Menim, da bi moralo levji delež denarja prispevati mesto in v ta sklad naj bi se stekala omenjena sredstva. Za to bi bilo potrebnih tudi nekaj novih zakonov, kar pa ne pomeni, da ne bi bilo mogoče tega postoriti v nekaj mesecih.

– Verjetno ste že kaj razmišljali tudi o sodelovanju z novimi mestnimi oblastmi?

Po prvih znamenjih bomo z novimi ljudmi, ki bodo vodili mesto v tem mandatu, izredno dobro sodelovali. Prvi pogovori so že stekli in moram reči, da je videti spodbudno.

– Po začetnih izjavah novega župana je pričakovati, da se bo zavzemal za bolj umirjeno nočno življenje v stari Ljubljani. Pa tudi sicer je bilo že slišati nemalo pripomb tamkajšnjih starejših prebivalcev, ki so negodovali zaradi hrupa, bučne glasbe in vsega, kar je povezano s prireditvami in lokali. Kako boste to uskladili?

Tudi sam sem proti agresiji glasbe, ki jo je še vedno čutiti na staroljubljanskih ulicah. Naš cilj je tiha in umirjena, tako imenovana background glasba, kakršno na tujem poznajo po lokalih, trgovinah, hotelih in celo straniščih. Vsekakor bi morali biti mi tisti, ki bi dajali smernice za glasnost glasbe, ne pa da se gostinec prilagaja željam gostov.

– Sva pozabila omeniti še kaj, za kar si bo društvo prizadevalo?

Zlasti želimo izboljšati in popestriti sestavo obiskovalcev, ki zahajajo v staro Ljubljano. Ne gre nam za enoplastnost (za elitizem in mladino, kar je najbolj čutiti zdaj), pač pa bi radi tjakaj privabili še študente, ki se kar nekako ognejo tega dela mesta; podobno nameravamo ponudbo razširiti, da bo zanimiva tudi za starejše obiskovalce. Ponudili jim bomo čajnice in kavarne za mirno branje časopisov, pa pube, jazz klube in še kaj. Seveda tudi na tujce ne bomo pozabili.

– Bo društvo ostalo amatersko?

Vztrajamo pri ustaljeni, ljubiteljski zasnovi. Morda bomo sčasoma profesionalizirali le nekaj mest, tistih, ki zahtevajo operativno delo, povezano s pripravo programov, usklajevanjem in podobnim.

SAŠA VIDMAJER

Bo nova šišenska skupščina ta teden končno konstituirana?

Šišenske stranke dosegle sporazum – Do spremembe odloka prisega tudi na ustavo SFRJ – Prenovitelji bodo prišli

LJUBLJANA, 21. maja – Šišenske politične stranke so po prerekanju glede besedila slavnostne izjave in po dveh prekinitvah konstitutivnega zasedanja skupščine danes dosegle sporazum. Trije novoizvoljeni občinski funkcionarji Demosa bodo prisegli tako, kot predvideva občinski odlok, torej tudi na ustavo SFRJ, začeli pa bodo postopek za spremembo odloka.

To so nam danes povedali na sekretariatu šišenske skupščine in potrdili datum nadaljevanja konstitutivnega zasedanja, ki bo v sredo, 23. maja. Stane Žagar, novi predsednik šišenske skupščine, nam je dejal, da bodo Marjan Stanič, Mojca Škrinjar in on prisegli na ustavo SFRJ samo zato, da bo nova skupščina lahko začela delati. Ko pa bodo po rednem postopku spremenili besedilo slavnostne izjave, bodo ponovno prisegli.

Dušan Kumer, sekretar OK ZKS-SDP šišenske občine, je potrdil današnji dogovor med strankami in dodal, da bodo njihovi delegati po njegovem mnenju prišli na nadaljevanje zasedanja skupščine. Še naprej pa se bodo zavzemali za pravno državo in se tega dosledno držali. Jože Grozde, predsednik šišenske ZSMS-Liberalne stranke, pa nam je dejal, da liberalci niso dosegli z Demosom nobenega uradnega kompromisa, da naj bi s svojo prisotnostjo zagotovili minimalno sklepčnost šišenske skupščine. Po njegovih besedah so se z Demosom po prekinitvi zasedanja minuli teden res pogovarjali, vendar povsem neuradno in o tem, da mora skupščina začeti delati (to nam je danes dejal tudi Stane Žagar).

● Lojze Janko, predsednik republiškega komiteja za zakonodajo, nam je danes dejal, da je treba občinski odlok spremeniti po rednem postopku, ne pa po skrajšanem. Sicer razume osebno zadrego Stanega Žagarja, toda kljub temu je treba spoštovati zakone. Lojze Janko pa zapleta v Šiški ni hotel komentirati, češ da ga premalo pozna.

JOŽE BIŠČAK

Podpisovanje peticije za bojkot stanarin

Študentje nasprotujejo podražitvi – Zahteve po zamenjavi vodstva Študentskega centra

LJUBLJANA, 21. maja – Danes so v študentskih domovih na Kardeljevi ploščadi študentje podpisovali peticijo za bojkot stanarin. V peticiji ne priznavajo majskega 137-odstotnega povišanja stanarin za bivanje v domovih Študentskega centra, o katerem menijo, da ni bilo sprejeto na legalen način. Študentje zahtevajo zamenjavo vodstva Študentskega centra, ki svoje delo že leto dni opravlja kljub nezaupnici študentov, reorganizacijo Študentskega centra, ki naj bo v času primerna in odgovornost in odstop tistih predstavnikov študentov, ki so glasovali za oderuško povišanje stanarin. Bojkot bo trajal, dokler ne bodo študentske zahteve izpolnjene.

Peticijo bodo poslali republiškemu izvršnemu svetu, predsedniku republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje, vodstvu Študentskega centra, vodstvu ljubljanske Univerze in predsedniku skupščine mesta Ljubljane.

Z. M.

Logaško skupščino bo štiri leta vodil Anton Antičevič

Delegati so na ustanovni seji skupščine za mandatarja izvolili Vlada Puca (Demos) – Oba sta bila edina kandidata

LOGATEC, 21. maja – Novoizvoljeni delegati Skupščine občine Logatec so danes uspešno izpeljali svojo konstitutivno sejo in že v prvem krogu izvolili vse skupščinske funkcionarje. Za novega predsednika občinske skupščine je bil z večino glasov izvoljen Anton Antičevič, kandidat ZSMS-Liberalne stranke, za mandatarja za sestavo novega občinskega izvršnega sveta pa Vlado Puc, kandidat Demosa. Za obe funkciji sta bila edina kandidata.

Že na začetku seje so predstavniki liberalcev predlagali spremembo začasnega poslovnika v delu, ki govori o načinu volitev skupščinskih funkcionarjev. Zavzemali so se za to, naj bi za izvolitev kandidat moral dobiti večino vseh delegatov skupščine in ne v poslovniku opredeljene in določne večine navzočih delegatov. Kljub precejšnji podpori iz klopi, skupščina tega predloga vendarle ni sprejela. Ob predstavitvi kandidatov za vodilne funkcije v skupščini se je najdaljša in najbolj polemična razprava razvila ob kandidatu za mandatarja **Vladu Pucu.** Kot dosedanjemu članu izvršnega sveta so mu govorniki kar po vrsti skušali naprtiti odgovornost za vse storjene napake v preteklosti. Očitali so mu tudi to, da bi si kot uspešen obrtnik in hkrati morebitni predsednik izvršnega sveta lahko sam določal davčne stopnje. Vlado Puc je s pomočjo predstavnikov Demosa napade sproti odbijal in se zavzel za sodobno, strokovno sestavljeno vlado, ki bo za vsak svoj korak odgovorna skupščini. Povedal je tudi, da namerava svojo funkcijo opravljati neprofesionalno, njen prevzem pa je pogojeval s popolno svobodo pri izbiri sodelavcev.

Delegati so za podpredsednika skupščine izvolili **Marcela Štefančiča** (Demos) in **Zorana Vodopivca** (ZKS-SDP), za predsednika družbenopolitičnega zbora **Marka Keka** (Demos-Zeleni), za predsednika zbora združenega dela **Andreja Modica** (Demos) in za predsednika zbora krajevnih skupnosti **Ivana Kobala** (Demos). Skupščina je na predlog liberalcev sprejela posebno protestno izjavo, v kateri protestira proti prenosu orožja iz rok TO pod okrilje JLA.

MARKO JAKOPEC

Delitev oblasti v Litiji

Litijske stranke so si sporazumno razdelile oblast – Neopredeljeni so tak dogovor označili za mešetarjenje – Mirko Kaplja ostaja župan

LITIJA, 21. maja – Konstitutivno zasedanje litijske skupščine konec minulega tedna se je uspešno končalo. Litijske politične stranke so si namreč že pred zasedanjem razdelile najodgovornejše občinske funkcije. Nekaj živahnosti so povzročili samo nekateri neopredeljeni delegati v zboru združenega dela in zboru krajevnih skupnosti, ki so menili, da je to politično mešetarjenje.

Družbenopolitični zbor je svoje delo končal v (najbrž rekordne) pol ure. Po vnaprej dogovorjenem scenariju je predsednik DPZ postal Stane Černe (SKZ), podpredsednik pa Rudi Bregar (ZSMS-Liberalna stranka). Delegati drugih dveh zborov so zasedali dve uri.

V zboru združenega dela je dogovorjeni kandidat za predsednika tega zbora Jože Celestina (SKD) odstopil od kandidature. Menil je, da se ne čuti sposobnega in dovolj izkušenega za tako odgovorno funkcijo. Zato je za predsednika predlagal Bojana Železnika (neodvisni). Slednji je kandidaturo sprejel, vendar s pogojem, da ima protikandidata. Njegov nasprotnik je postal Andrej Štritof (ZKS-SDP), ki pa je kasneje od kandidature odstopil in se odločil, da bo kandidiral za podpredsednika, kot je bilo med strankami dogovorjeno. Jože Celestina je tedaj dejal, da se je medtem posvetoval s »svojimi«, ki so mu dejali, da ne bi smel odstopiti od kandidature. To pa je spravilo v slabo voljo Marijo Klun, predsednico delovnega predsedstva ZZD, ki je menila, da bi se čutila opeharjeno, če bi glasovala za tisto, kar je bilo vnaprej domenjeno. Tako je predsednik ZZD postal Bojan Železnik, podpredsednik pa Andrej Štritof. Za predsednika zbora KS so delegati izvolili Martina Feleta (SKD), za podpredsednika pa Jožeta Jančarja (SKZ).

Na skupnem zasedanju vseh treh zborov je za nekaj vroče krvi poskrbel Franci Rokavec (SKZ). Predlagal je namreč posvetovanje med strankami, saj naj bi bil v ZZD kršen medsebojni dogovor. Oglasila se je Marija Klun in dejala, da zavrača pripombo, saj je Jože Celestina sam odstopil od kandidature. Dva delegata pa sta menila, da zaradi mešetarjenja strank trpi demokracija. Stane Černe se je nato obrnil k delegatom ZZD in podvomil, da je ta zbor zares strankarsko neopredeljen.

Po desetminutnem odmoru je Janez Lukač, predsednik delovnega predsedstva, dejal, da so stranke ugotovile, da dogovor ni bil kršen. Neopredeljenim delegatom pa je razložil, da je v večstrankarskem sistemu dogovarjanje povsem normalno in da se bodo morali na to navaditi.

Liberalci so nato predlagali, naj bi bila funkcija župana nepoklicna. Edini kandidat Mirko Kaplja je to podprl in dejal, da je kandidaturo sprejel prav s pogojem, da bo županstvo opravljal nepoklicno. Sledile so volitve, kjer so delegati za župana soglasno izvolili dosedanjega predsednika občinske skupščine Mirka Kapljo (Zveza socialistov), za podžupana Naceta Šteferleta (Zeleni Slovenija), za mandatarja IS pa je bil z veliko večino izvoljen Slavko Rokavec (Zveza socialistov).

JOŽE BIŠČAK

PISMA BRALCEV

Pismo direktorju RTV Ljubljana

Skoro vsako jutro z zanimanjem poslušam vaš radijski program. Manj pa gledam televizijske programe. Namesto da bi me to razvedrilo, me spravi v slabo voljo. Pred kratkim, ko je poročevalka prišla z jutranjega obhoda, je dejala, da je v Študentskem servisu videla veliko »gužvo«. Pred tedni je voditelj oddaje »Zdravo« tarnal čez »tale« vreme. Pred dnevi, predno je Alenka pričela pogovor z otroki, jih je sodelavec vprašal, oz. dejal, da upa, da jih je že »prebudil tale« sonce. Zadnji petek je zjutraj napovedovalka govorila o »viških« delovne sile. Opoldne je športni poročevalec govoril o tekmi: Alpe–Adria. Zvečer pa pri zadnjem dnevniku napovedovalec o »proizvajalcih« solate . . .

Sprašujem vas: Je to neznanje, ali malomaren in zanikrn odnos do poslušalcev in gledalcev?

Pred leti, ko so vaši poročevalci govorili o »proizvajalcih« žita, o »proizvajalcih« moke, kruha, jabolk, premoga in tako naprej, sem vam z medvoške pošte poslal stotak. V »pismih bralcev« sem vas prosil, da zanj kupite sladoled. Tega dajte učencu tretjega razreda, da vam bo povedal, da imajo ti »proizvajalci« vsak svoj poklic. To so: kmetje, mlinarji, peki, sadjarji in rudarji. Kot kaže, ste sladoled polizali sami . . .

Ne vem, kaj so se vaši sodelavci naučili v šoli. Vsaj vi jih malo naučite. Bojim se, da se v šoli res niso dosti. Pred kratkim sem zjutraj poslušal nekakšen poslovilni pogovor vaše poročevalke in dosedanjega ministra za šolstvo. Veliko je govoril, pa malo povedal. Proti koncu je dejal, da je v korist šolstva »delal velike napore«. Ne vem, kaj je to? Bo pa kar držalo, »da riba smrdi pri glavi« . . .

Lepo vas prosim, spoštovani direktor: najemite kakšnega upokojenega učitelja, da bo vaše podanike, oziroma soupravljalce naučil slovensko.

V šolo sem hodil v času SHS, kmalu po razpadu avstro-ogrske monarhije. S kakšno ljubeznijo so nas učili materni jezik. Prednjačil je učitelj Klavora. Bog mu daj dobro tam, kjer je . . . Če bi takrat govoril tako, kot danes govore vaši poročevalci, bi ne prišel dlje kot do četrtega razreda. Vašim pa dvojina in srednji spol delata težave.

Vaš inkasant dobi za naročnino ob prvem obisku denar. Še nikoli ni trkal dvakrat. Pa veste, koliko? Štiriintrideseti del najinega skupnega dohodka. Pravilno ste prebrali. To je skoraj enodnevni dohodek . . .

Včasih, ko je le preveč, pokličem vašega govorca. Kakšen vljudno obljubi in pripombo upošteva. Drugi pa reče, da je to »pogovorni jezik« in kot tak pravilen. Ta izgovor naj si zatakne za klobuk! »Pogovornega« pa naj rabi na nogometnem igrišču.

Mislim, da ne zahtevam preveč. Mar ne?

Ostanimo prijatelji. Brez zamere in lep pozdrav!

JOŽE ŠTOLCAR,
Ladja 6c,
Medvode

Sramotilna beseda

Vljudno prosim, da objavite sledeče odprto pismo RTV Ljubljana: V filmu Christophoros, ki ste ga predvajali v četrtek, 10. maja, se že v začetnih besedah pojavlja sramotilna beseda, ki žali Devico Marijo, in sicer v italijanščini z nazivom »svinja«. V imenu desettisočev slovenskih vernikov, ki še dnevno obiskujejo šmarnične oltarje, vas vljudno prosim, da to ostudno žaljivko odstranite, če boste film še predvajali. Ob njej se zgraža vsako srce vernega Slovenca, saj vemo, da se ta žaljivka pojavlja samo še na slovenski televiziji.

JOŽE MARKEŠ,
Murova 13,
Jesenice

Prijetna novost za upokojence

Ob izjemnih redkostih, ki se zgodijo v dobro upokojencev, po domače rečeno: »Taka stvar se pripeti samo vsakih sto let«. Nekaj takega se je zgodilo v Piranu.

Brivsko-frizerski salon Dragica, Ul. svobode 115, Piran, katerega lastnica je prikupna privatnica Dragica Zorman, ponuja frizerske storitve upokojencem z 10-odstotnim popustom.

Zanjo, kakor tudi njej podobnim ljudem, katerih pa je zelo malo, mirno lahko rečem, da ima srce. Zaveda se, da smo tudi upokojenci radi urejeni (saj čista in ostrižena glava spadata v osebno higieno), da še nismo odpisani, vendar pa se marsikdo od nas težko odloči obiskati frizerja prav zaradi »visoke« pokojnine, ki jo prejema.

Iz usluge, katero je naredila gospa Dragica upokojencem, je razvidno, da se tudi ona zaveda, da bo nekoč prišla na naše in bo tudi njej godila kakšna podobna usluga, kot sedaj godi nam, sicer pa je že neupokojena članica stranke Sivi panterji Piran.

Posnemanja vreden primer!

ZORKA MARKOVIĆ
za stranko Sivi panterji,
Piran

Namig karikaturistu Juriju

V četrtkovem Delu (10. maja) ste na prvi strani objavili karikaturo, ki vzporeja Skupščino RS s cirkusom »Medrano«.

Ker ste, kolikor je meni znano, pri delu prizadete Skupščine RS tudi sami sodelovali, nimam razloga, da bi vam osporaval tako primerjavo.

Vsekakor pa mene, in verjetno še kakega drugega bralca »Dela«, zanima, kam ste ob tem uvrstili sebe?

ERNEST VRŠEC,
Plevančeva 12,
Ljubljana

Molk o hišniškem stanovanju

Stanovalci v stolpnici v Okrogarjevi ulici v Celju smo že pred enajstimi leti (dokaz zapisnik hišnega sveta z dne 27. II. 1979) prosili stanovanjsko skupnost, da bi takrat prazno stanovanje namenila za hišnika, ki bi skrbel še za sosednji stolpnici – vsega skupaj za 200 stanovanj. Stanovanjska skupnost je to obljubila, od obljube pa ni bilo nič. V predvideno hišniško stanovanje je vselila Marijo Velenšek, ki ji je bilo to nadomestno stanovanje in ki ne bi mogla opravljati hišniških del. Na našo pritožbo in številne urgence stanovanjska skupnost sploh ni odgovorila, čeprav smo jo utemeljili s tem, da na Hudinji imajo hišnika za približno toliko stanovanj in so mu dodelili trisobno stanovanje. Ni nam bilo in nam ni jasno, zakaj na Hudinji tako, v Okrogarjevi pa drugače?

Ker imamo velike probleme, ko pravzaprav vsak stanovalec ne more opravljati vloge hišnika, želimo, da bi že prej predvideno stanovanje dobilo tak status, sedanja služba za komunalne in stanovanjske zadeve pa naj bi nam javno odgovorila na našo zahtevo in svoje stališče utemeljila.

MILAN ALAŠEVIČ
v imenu stanovalcev,
Okrogarjeva 5,
Celje

Zadrege ob prisegah

Že nekaj časa so na jugoslovanski ravni prizadevanja za spremembo zvezne ustave in temu naj bi sledile tudi spremembe republiških ustav. Seveda so pri tem različna in celo nasprotna stališča, kako urediti odnose med republikami in kakšna naj bo naša federacija ali konfederacija. V tej smeri so bila sprejeta že mnoga stališča tudi v slovenski skupščini. Tudi sedanja skupščina, kot vse kaže, ne bo ravnodušna do posameznih predlogov in nakazanih rešitev. In prav je tako, saj ga ni na slovenskem človeka, ki si ne bi želel, da bi dobili medrepubliški odnosi nove kakovostne rešitve, ki bi republikam dale suverenost, ki jim gre. Dokler pa nimamo novih ustavnih rešitev, veljajo pač stare. Tako menda uči tudi pravna znanost ali potrjuje praksa oz. nam velevajo pravila obnašanja. Toda dogodki zadnjih dni kažejo na nova obnašanja. Že ob prisegi predsednika in podpredsednikov skupščine Republike Slovenije je bila spretno zamolčana ustava SFRJ in poudarjena samo slovenska ustava. Ali naj to razumemo tako, da teh funkcionarjev nič ne zavezuje, kar je določeno v ustavi SFRJ! Slovenija je namreč še vedno del in v sestavu SFRJ. Pravi zaplet pa se je zgodil ob priseganju v občini Ljubljana-Šiška (Delo, 17. 5., str. 7), kjer so nekateri odborniki na skrivaj prečrtali tisti del teksta, s katerim prisegajo na ustavo SFRJ. Menim, da so to zelo čudne čeri in stranpoti. Poudarjam, vsi si želimo sprememb, toda dokler jih ni, velja staro. Tekst prisege je znan in menda tudi predpisan in ga nihče ne more in ne sme samovoljno spreminjati in »frizirati«, kot ga je volja. Če komu vest ali politično prepričanje ne dopušča ali dovoli, da sprejme in podpiše tako prisego, kot je pravno predpisana, naj se ne pusti voliti in naj ne sprejema funkcij. Organi istitucije, ki so v tej naši deželi odgovorni za zakonito ravnanje in obnašanje, pa bi morali po svoji dolžnosti na to opozoriti in stvari spraviti v osnovni pravni red. Vsaka samovolja je nedopustna, saj nas lahko pripelje v mnoge nevšečnosti brez potrebe. Če pa je to vzor za evropsko demokracijo, moram povedati, da mi taka ni več všeč. Prepričan pa sem, da si takih »iger« noben izvoljeni funkcionar v državah zahodne demokracije ne bi privoščil.

IVAN ŠKERBEC,
Bratovževa pl. 8.,
Ljubljana

DELO plus

Churchillova in Janševa bolezen

V času večstrankarskega uveljavljanja demokratičnega pluralizma tudi v javnih občilih moram pritegniti prof. dr. Dušanu Kebru 17. maja v pismih glede bolezni Janeza Janše in zato »njegove nesposobnosti za opravljanje naloge obrambnega ministra«, kar je 15. maja zapisal zdravnik as. dr. Stanko Vidmar. Na stran dr. Kebra se ne postavljam samo zato, ker pričakujem dosti pozitivnega od novega slovenskega parlamenta in vladnih predstavnikov, pa tudi ne zaradi neslavnega primata naše medicine, še zlasti črnega madeža jugoslovanske psihiatrije, ki je z elektrošoki krotila uporniške glave, o čemer piše Marjana Vončina 14. 1. 1990 v Nedeljcu; kljub zlovešči novici v Delu dne 17. maja 1990 o vnaprejšnjih načrtih vladajoče komunistične oblasti, ki skuša še kovati zarote, da nam prepreči zastavljene smernice razvoja in lepšega danes, me vodi sila zgodovinskega spomina. Veliki državnik Winston Churchill, prvi lord admiralitete po oktobrski revoluciji, vojaški voditelj zavezniških držav med obema vojnama, ki je sklenil prijateljsko pogodbo leta 1941 celo s SZ, da družno preženejo hitlerjevstvo, je bil zelo bolan in slaboten ob osvoboditvi, ko so Britanci pripravljali zgodovinski obisk (seveda tedaj še z ladjo), čez veliko lužo v ZDA. Zdravniki so mu prepovedali gibanje in napore, o naporni plovbi pa je veljala še posebna prepoved. Toda Churchill je, kot vemo, izsilil to potovanje; skrivoma pa so na ladjo vzeli vse potrebne zdravniške pripomočke, če pride do najhujšega. Kakor vemo, je dočakal več kot 90 let (1874–1965); uresničil je številne državniške podvige in prejel celo Nobelovo nagrado za književnost. Zdravstveno stanje Janeza Janše in še drugih iz parlamenta je seveda ugodnejše. Zato je čas, da prenehamo z demagoškimi natolcevanji in družno poskrbimo za ugled Slovenije doma in v svetu . . . Tudi mene je pred 16 leti medicina odpisala, a sem po tem prepotoval lep kos sveta in napisal še številne knjige . . . Zato naj parlament obravnava tudi informiranje ter zdravniško in kulturno etiko.

MIROSLAV SLANA-MIROS
Gosposka 10,
Maribor

Vse, ki bi radi v rubriki »Pisma bralcev« kaj potožili, pohvalili ali na kaj opozorili, obveščamo, da ne bomo objavljali pisem, ki ne bodo podpisana s polnim naslovom. Hkrati opozarjamo vse, naj bodo njihovi prispevki kratki, ne daljši od 60 vrstic.

V Innsbrucku med moškimi 1. ZRN, 2. Madžarska, 3. SFRJ

Na 18. SP v kegljanju naši v ekipnem tekmovanju šele v finišu ob srebrno kolajno – Devetič tretji, šestič zapored – Danes še dekleta

INNSBRUCK, 21. maja – Boj za kolajne med moškimi ekipami, trinajst jih je, kar je rekord, je bil izjemno hud, že od vsega začetka pa so naši igrali pomembno vlogo, saj se jim je ves čas nasmihala ena izmed kolajn. Do dramatičnega zapleta je prišlo, ko je Miroslav Liović zaigral slabo, tako da ga je moral zvezni selektor in trener Duje Smoljanović zamenjati z novincem v reprezentanci Stankom Palićem.

Po dveh igralcih, ki so nastopili za vsako reprezentanco že včeraj, je bila Jugoslavija tretja za ZRN in Madžarsko, naš tretji igralec Hari Steržaj pa je pripeljal naše moštvo na prvo mesto, resda samo s prednostjo enega keglja (in 71 pred Madžarsko). Po vzponu, pomembnem za razpoloženje v našem taboru, je sledil hud spodrsljaj Miroslava Liovića, ki se nikakor ni mogel sprijazniti s težkimi stezami: s 25 lučaji na polno je podrl samo 128 kegljev, s 50 lučaji 199 (71 na čiščenje) in s 14 meti na polno 74 kegljev; po tem polomu ga je Duje Smoljanović zamenjal s Stankom Poličem. Naši so potlej zaostajali za ZRN že za 75 kegljev, 14 kegljev pa so imeli še zmeraj prednosti pred Madžari (in 51 pred Romuni). Po petem igralcu je ZRN »pobegnila« konkurenci, naši pa so povečali prednost pred Madžari na 28 kegljev (in 99 pred Romuni). Po petem igralcu v vsaki reprezentanci je torej kazalo na tako razdelitev kolajn: 1. ZRN, 2. Jugoslavija, 3. Madžarska. O vrstnem redu zares so potem odločali Nemec Fleischman, naš Franjo Mihajlović, ki igra za Sandhausen v ZRN, kjer je drugi igralec v zvezni ligi, in Madžar Nemeth.

Ekipa ZRN je mirno nadaljevala zmagoviti pohod proti zlati kolajni in tudi svetovnemu rekordu na kegljiščih nemškega proizvajalca Funk, ki jih je seveda dobro vajena. Franjo Mihaljević, najvišji igralec prvenstva, je začel zelo slabo, Madžar Nemeth, pravi David proti Goljatu, pa je najprej izničil našo prednost 28 kegljev, po 150 lučajih pa so bili Madžari že za 16 kegljev pred našimi. Potem pa, ko so našega zadnjega igralca povsem izdali živci in roka, je prednost Madžarov znašala že 31 kegljev, Nemcev pa 137. Zadnji Jugoslovan je dosegel najslabši rezultat med vsemi – 883 kegljev.

Na slovesnosti po tekmi so najboljši dobili kolajne. Naši, v imenitnih Adidasovih trenerkah, so bron prejeli že devetič doslej. Tretji so bili tudi na zadnjem SP v Budimpešti pred dvema letoma, Nemci in Madžari pa so zamenjali mesti.

Danes bodo tekmovale ženske ekipe.

Končni vrstni red moških ekip: 1. ZRN (Keller 961, Stoessl 942, Zechmann 961, Koch 969, Schwarz 965, Fleischer 953) 5671 – svetovni rekord, 2. Madžarska (Nagy 960, Meszaros 922, Mraz 622 – Makkai 210, Czanyi 950, Madak 909, Nemeth 942) 5515, 3. Jugoslavija (Galjanić 914, Urbanc 935, Stržaj 936, Liović 199 – Polić 694, Juvančić 923, Mihajlović 883) 5484, 4. Romunija 5364, 5. ČSFR 5317, 6. NDR 5297, 7. Avstrija 5228, 8. Poljska 5167, 9. Italija 5132, 10. Francija 5123, 11. Bolgarija 4877, 12. Danska 4621, 13. Švedska (dva igralca) 1737.

HENRIK ÜBELEIS

Halo, Innsbruck!

● *Jugoslovanska moška kegljaška reprezentanca je doslej sodelovala na vseh dosedanjih svetovnih prvenstvih (17). Štirikrat doslej so bili naši svetovni prvaki na prvem prvenstvu 1953 v Beogradu, na tretjem 1957 na Dunaju, na četrtem 1959 v Bautznu in zadnjič pred Innsbruckom 1990 leta 1976 na Dunaju. Svetovni podprvaki so bili na 2. SP 1955 v Essnu, osemkrat pa so bili tretji (1966, 1972 1974, 1980, 1982, 1984, 1986 in 1988). Samo štirikrat so naši ostali praznih rok: četrti so bili 1962, 1968 in 1978, peti pa v Bolzanu leta 1970. Izkupiček kolajn in uvrstitev brez Innsbrucka je: 4 zlate kolajne, ena srebrna, osem bronastih, tri četrta mesta in eno peto.*

● *Najslabši rezultat je naša reprezentanca dosegla leta 1955 na 2. SP v Essnu – 4941, najboljšega pa leta 1972 v Splitu – 5553, na prvenstvu, za katerega je naš prvi kegljaški strokovnjak Avgust Likovnik težišče kegljev premaknil tako, da je bila na prvenstvu prava poplava rekordov.*

● *V Innsbrucku, kraju zimskih olimpijskih iger 1964 in 1976, nas ljubitelji kegljanja največ sprašujejo, ali je res, da smo pustili najboljšega igralca doma ali ne. Bolj ali manj smo jim morali pritrditi, saj bi naši reprezentanci letošnji državni prvak Damir Fučkar prišel še kako prav v boju za kolajne.*

● *Zvezni selektor in trener Tibor Kaločaj je našo žensko ekipo izbral takole: Suporov, Toth, Mikec, Perman, Kardinar in Krištof. »Nič ne morem reči, igralke igrajo prvenstvo prvič v enem dnevu. Vse je mogoče...«. Torek v Innsbrucku torej – v znamenju igralk. Tudi Jugoslovank?*

Zmaga Polja

LJUBLJANA – **Izidi I. kola I. zvezne balinarske lige: Polje : Brdo 15:2;** trojki – Esih, Križaj, Škoberne : Brolih, Popit, Švara 13:4; dvojici – Govednik, Pelc : Dolenc, Tavčar 13:3; hitrostno izbijanje – Pelc : Kragelj 26:15; precizno izbijanje – Križaj : Popit 27:9; kompletnost: Govednik : Kragelj 17:21, Križaj : Švara 22:17; klasično – Škoberne : Popit 13:12, Pelc : Tavčar 13:1; **Lučki radnik : Sloga 13:4;** trojki – Miletić, Kostadina, Kocman : Škerbinek, Keber, Letnikovski 13:7; dvojici – Kokić, Štulić : Rode, Gorenc 13:9; hitrostno izbijanje: Preloza : Železnik 16:22; precizno izbijanje: Jukić : Letnikovski 24:25; kompletnost: Kostadina : Keber 21:17, Kocman : Rode 17:16; klasično: Miletić : Gorenc 13:2, Štulić : Letnikovski 13:6, **R. Benčič : Skala 15:2;** trojki – Jelovica, Grubić, Norac : Požar, Gulič, Kavčič 13:12; dvojici – Obrić, Knažević : Rijavec, Počkar 13:3; hitrostno izbijanje – Obrić : Počkar 23:17; precizno izbijanje – Jelovica : Požar 36:33; kompletnost – Grubić : Kavčić 17:15, Obrić : Rijavec 23:18; klasično – Jelovica : Gulič 13:5, Knežević : Požar 12:13; **Split : Gorčina 5:12, Drenova : Nada 15:2, Pazinka : Zrinjevac H. 15:2; medrepubliška liga – zahod: Pula : Turnič 8:7, Istra : Planinc 7:8, PPK : Sovič 11:4, Trsat : Jadran 12:3, Hrast : Grmada 11:4, Krnjevo : Ina R. 8:7; sever: Bičevje : Svoboda 9:6, Šiška : Trata 5:10, Huje : Industrogradnja 8:7, Radovljica : Primskovo 8:7; republiška liga – zahod: Prestranek : 8. september 2:13, Rakna : SGP Gorica 11:4, Tabor : Topolc 9:6, Soča : Železničar 9:6, Senožeče : Salonit 12:3; sever: Dolomiti : Loka 1000 11:4, A. Besednjak : Slavija 7:8, Lesce : Branik 12:3, Iskra CEO : 5. Avgust 7:8, Balinček : Center 11:4.**

ANDREJ PELC

ŠPORTNA NAPOVED

Peti par – tip: 0

LJUBLJANA – Potem ko so izžrebali za 5. par male športne napovedi tip 0, je bilo 35 desetic. Vrednost dobitka je 2.612,60 din.

Vaterpolisti Triglava po letu dni iz najmočnejše konkurence

Kranjčani so se morali preseliti v I. B ZVL po dveh tekmah play outa z vaterpolisti reškega Primorja

LJUBLJANA – Kranjski šport zopet ostaja brez prvoligaša med moštvenimi športi. Po letu dni nastopanja so iz 1. A. ZVL izpadli vaterpolisti kranjskega Triglava, in sicer šele po play outu, ko jih je izločila ekipa Primorja z Reke, drugo uvrščena ekipa iz 1. B. ZVL. Kranjčani v odločilnih tekmah niso igrali na prvoligaški ravni.

Dejstvo je, da je Triglav v zadnjih kolih prvenstva močno popustil, zlasti še po dveh zaporednih zmagah (C. zvezda, Medveščak), ki sta jim omogočili nastopanje v končnici za obstanek v ligi. Izognili so se sicer zadnjemu mestu in s tem neposrednemu izpadu iz lige, vendar so nato v dveh tekmah play outa proti Primorju igrali le preveč medlo, predvsem pa brez tiste igre, ki so se jo vaterpolisti Triglava naučili in gojili zlasti pod vodstvom trenerja Bruna Silića, ki je v Kranj prišel približno v sredini prvenstva. Brez njega bi Triglav nedvomno zasedel zadnje mesto v prvenstvu, kot trener pa je v ekipi naredil velik korak naprej, žal pa se je v finišu vse zarotilo proti Triglavu.

Kot predzadnjeuvrščena ekipa po rednemu delu prvenstva je Triglav igral v play outu z reškim Primorjem, katerih mladinska vrsta je letos osvojila naslov državnih prvakov. Rečani so sicer solidna ekipa, vendar je Triglav veljal za favorita, zlasti še, ker je imel kot boljeuvrščena ekipa tekmo več v domačem bazenu. Pa tudi glede igralskega kadra naj bi bili Kranjčani močnejši, vendar so Tukić, Krivokapić, Drnasin, Štromajer in drugi dvoboj z Rečani izgubili že v prvi tekmi na Reki, kjer niso klonili proti boljšemu nasprotniku, temveč jim je pomembnost tekme zvezala roke, podobno predstavo pa ponovili še v nedeljo v Kranju. Morda je lahko delno opravičilo tudi to, da je bila druga tekma šele v nedeljo namesto v soboto (pokvaril se je semafor) in da je to še stopnjevalo živčnost v moštvu Triglava, zlasti še po izgubljeni tekmi na Reki.

Triglav je tako zopet »drugoligaš«. Možnosti za Kranjčane sta sedaj dve: ali z večino tega igralskega kadra naskakovati prvo mesto v 1. B ZVL ali začeti vse povsem znova, kar seveda pomeni nekaj let nastopanja v nižji konkurenci. Poglavitno pa je vprašanje trenerja Silića, ki bi ga bilo za kakšen boljši rezultat in uvrstitev potrebno zadržati v Kranju.

JURE ZORČIČ

● Rezultati drugih tekem končnice za naslov državnega prvaka v v 1. A ZVL: Mladost Coning : Bečej 19:11, Partizan : Solaris 18:8, Jug : Kotar 24:15, Jadran Koteks : POŠK Brodomerkur 15:10. Polfinalni pari so: Partizan : Jadran Koteks in Mladost Coning : Jug. Druge tekme – play out: Triglav : Primorje 10:10, Crvena zvezda : Budva 20:5, Jadran (HN) : Proleter 23. t. m. v Igalu. V. 1. A ZVL se je uvrstilo Primorje, Crvena zvezda pa je v ligi ostala.

Trener Weissfloga bo predaval našim

LJUBLJANA – V sredo in četrtek (obakrat začetek ob 9. uri) bo v hotelu Kokra na Brdu pri Kranju strokovni svet za skoke priredil izpopolnjevalni seminar za trenerje smučarskih skokov, na katerem bo predaval Joachim Winterlich, trener skakalnega centra NDR v Oberwiesenthalu (Erzgebirge), strokovnjak, ki je neposredno povezan s športno kariero slovitega vzhodnonemškega šampiona Jensa Weissfloga. Strokovni svet za skoke pri SZS vabi na seminar vse trenerje smučarskih skokov pri nas.

Kako do mikavnejše podobe največjih smučarskih tekem?

V Montreuxu v Švici so se začeli zadnji pripravljalni sestanki pred kongrsom FIS – Pohvale Zlati lisici

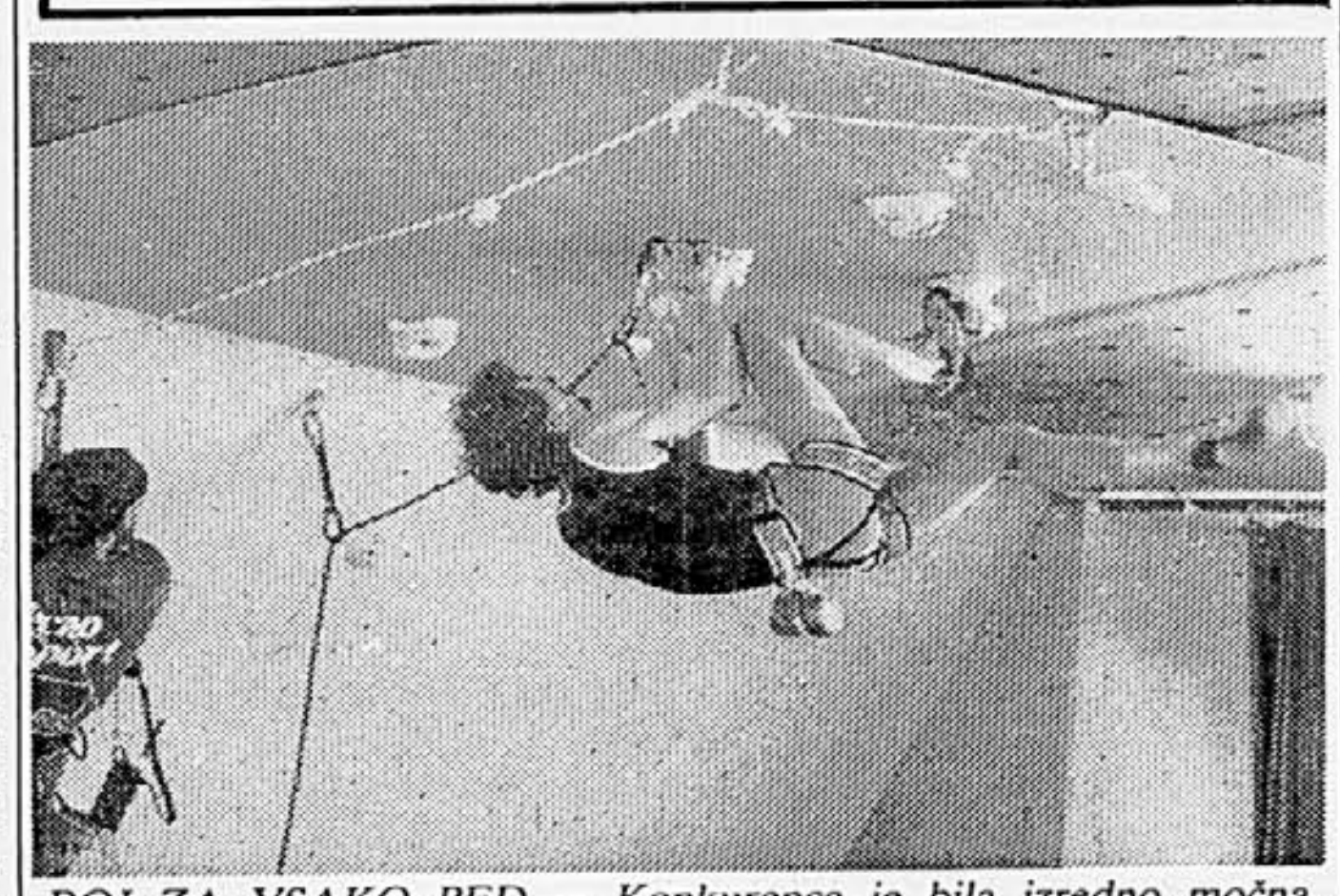
MONTREUX – Biser švicarske rivere, kot imenujejo slikovito mesto ob Ženevskem jezeru, je te dni središče smučarskega sveta. S sestanki predsedstva FIS ter številnih komitejev in komisij te organizacije, so se začele zadnje priprave na petkov in sobotni 37. kongres Mednarodne smučarske zveze, na katerem seveda sodeluje tudi Jugoslavija.

Četudi so bile zadnje zime takorekoč brez snega in se predvsem zaradi tega kopičio tudi težave industrije smučarske opreme in zimskošportnih središč, revolucionarnih sprememb v smučarskem utripu vendarle ni pričakovati. To pa seveda ne pomeni, da novosti, ki bi naj smučarska tekmovanja napravila vabljivejša za široko občinstvo in še zlasti TV, ne bo. Res je pač, da ure v mednarodni smučarski srenji praviloma ne prehitevajo, prej na nekaterih odsekih, predvsem zaradi različnih interesov posameznih nacionalnih smučarskih zvez in nekaterih lobijev, zaostajajo. Toda voljo in pripravljenost za akcijo, je v marsikaterem okolju FIS le zaznati. Dober primer je bilo srečanje med vsepovsod znanim prvim organizatorjem naše ženske alpske tekme za svetovni pokal Mariborčanom Dušanom Senčarjem in poverjenikom FIS za to serijo tekmovanj Heinzom Kreckom: »Še enkrat moje čestitke za letošnjo Zlato lisico,« je dejal dinamični Bavarec. »To je bila ena najboljših, če ne sploh najboljša alpska tekma sezone. Vse je bilo odlično, še posebej odziv občinstva pa tudi nekatere zamisli, ki ste jih izpeljali – na primer žrebanje štartnih številk na javni prireditvi ob navzočnosti jugoslovanskega predsednika.«

Senčar je bil torej lahko zadovoljen, že pa snuje načrte za naprej: »Zlata lisica je utečena, vesel sem, da je bila po tukaj na današnjih prvih sestankih objavljenih podatkih letos tudi televizijsko zelo odmevna. Toda naša velika nova naloga je svetovno mladinsko prvenstvo v alpskem smučanju leta 1992, za katerega si bo treba izboriti čim ugodnejši termin...«

Pripravljalni sestanki bodo trajali še tri dni, v sredo pa bo družina FIS prisostvovala slovesni otvoritvi novega sedeža Mednarodne smučarske zveze v Oberhofnu ob Thunskem jezeru.

EVGEN BERGANT

BOJ ZA VSAKO PED – Konkurenca je bila izredno močna, o uvrstitvi so odločali centimetri. Na sliki: Tadej Slabe tik pod vrhom. (Foto: Srdjan Živulović)

Prvo prvenstvo na domžalski umetni steni

Nastopili so vsi naši najboljši plezalci – Zmagi Lukiču in Štremfljevi – 600 gledalcev

DOMŽALE – Na nedavno zgrajeni umetni steni v dvorani Komunalnega centra v Domžalah so prizadevni člani alpinistične sekcije domžalskega planinskega društva konec tedna pripravili prvo odprto prvenstvo v prostem plezanju na umetni steni. Med prijavljenimi je bilo kar 32 plezalcev in 9 plezalk, zmagala pa sta Marko Lukič in Marija Štremfelj.

Poleg naših najboljših plezalcev so na tekmovanju sodelovali še gostje iz Italije, njihove spretnosti pa si je ogledalo več kot 600 gledalcev. Med njimi je bil tudi naš alpinist Tomo Česen, ki so ga gledalci pozdravili z bučnim aplavzom in mu na tak način čestitali za nedavni dosežek na Lotseju.

Finalne nastope so začela dekleta. Prva se je naloge lotila lanska zmagovalka jugoslovanskega pokala Damjana Klemenčič, ki je šesto uvrstitev iz predtekmovanja izboljšala le za mesto, zadnja pa je štartala Simona Škarja, ki se je kot edina od plezalk povzpela do vrha. Žal je prišlo do zapleta zaradi dotika s sodniško vrvjo in po sodniški odločitvi so ji priznali le razdaljo pred dotikom. Zaradi tega je zdrknila na 4. mesto, zmaga pa je pripadla Mariji Štremfelj iz Kranja.

Do podobnega zapleta je prišlo tudi v moški konkurenci pri Tadeju Slabetu, ki se je prav tako pomaknil štiri mesta nižje, zmago pa je moral prepustiti lanskemu zmagovalcu državnega pokala Marku Lukiču.

»Domžalska stena je odlična, škoda le, da ni daljša,« je povedala Simona Škarja. »Tekmovanje je bilo izvrstno pripravljeno, konkurenca pa zelo močna. V predtekmovanju nisem prišla do vrha in s svojim plezanjem nisem bila čisto zadovoljna. Imela sem občutek, da bi lahko naredila več, bolje. Zato pa sem toliko bolj zadovoljna s finalnim nastopom. Škoda le, da mi tega ne priznajo tudi sodniki.«

Rezultati – moški: 1. Lukič (Kozjak), 2. A. Jansterle (Žel.), 3. Šuc (Kr), 4. Vernerin (Trst), Slabe in Jamnikar (oba Lj), 7. Čujić (Zg), 8. F. Jensterle (Žel.) in Zaplotnik (Kr), 10. Vlatković (Zg), 11. Prosenjak (Koz.), 12. Kalan (Kr), 13. Leskošek, 14. Gostič (oba Lj), 15. Rus (Šk. Loka); ženske: 1. Štremfelj (Kr), 2. Ortar (Tolmin), 3. Lukančič (Trb.), 4. Škarja (Meng.), 5. Klemenčič (Šk. Loka), 6. Tajnik (Ravne).

D. L.

OD TOD IN TAM

Burja odpihnila regato

IZOLA – Tretjič v 35. izvedbah so morali zaradi neugodnih vremenskih razmer v Izolskem zalivu prekiniti nedeljsko mednarodno istrsko veslaško regato. Že ob jutranjem zbiranju udeležencev pred veslaškim domom, je burja valovila morje in po odločitvi sodniškega in regatnega odbora so štart preložili za uro. Burja se je res nekoliko polegla, z njo tudi valovi, toda ko so z regato začeli, je vreme mladim veslačem ponovno obrnilo hrbet.

Po štirih izpeljanih tekmah so postale razmere za veslanje zaradi močnejše burje in valov nemogoči in ker tudi ni kazalo na izboljšanje, so regato prekinili. Prijavljenih je bilo 281 veslačev v 154 posadkah iz štirih italijanskih in devetih jugoslovanskih klubov, med njimi iz vseh slovenskih. Po sklepu regatnega odbora, ki ga je vodil Marko Berse, bodo zaradi že tako prenatrpanega tekmovalnega koledarja regato morda izvedli jeseni, v nasprotnem pa bodo pokali v domačih vitrinah počakali na naslednje leto.

REZULTATI – **pionirji – enojec – 1000 m:** 1. Desković (Adria Trst) 7:09,44, 2. Centi (Gimnastica Trst) 7:09,50, 3. Abbrescia (Adria) 7:26,94; **ml. mladinci (1500 m):** enojec: 1. Bertos (Adria) 6:50,15, 2. Tul (Argo – Galeb) 7:05,38, 3. Parovel (Nautilus) 7:10,68; **dvojec brez krmarja:** 1. Saturnia I (Trst) 6:07,03, 2. Saturnia II 6:30,74, 3. Adria 6:45,57; **mladinci (2000 m) enojec:** 1. Mladinič (Ljubljanica) 9:22,35, 2. Korošec (Branik) 9:36,58, 3. Komparić (Istra Pulj) 9:48,42; **četverec s krmarjem:** 1. Argo – Galeb, 2. Istra I, 3. Jadran (Reka) itd.

Naša ekipa prva na MP Avstrije v hoji

SPITTAL – Na mednarodnem prvenstvu Avstrije v hoji je jugoslovanska ekipa v malem koroškem mestu na 20 km dolgi progi med šestimi zastopstvi zmagala pred Italijo in ČSFR. Med posamezniki je bil od naših najboljši Milan Balek (ŽAK Lj) na četrtem mestu, Edi Kolar (Kladivar) je bil sedmi, Aleksandar Raković pa 12. Tudi v ženski konkurenci se je zelo dobro odrezala Kada Delić (Sloboda Tuzla), ki je z novim državnim rekordom 52:39,14 na 10 km osvojila četrto mesto.

REZULTATI – moški (20 km): 1. Ihly (ZRN) 1,25:49,22 (nov rek. proge), 2. Hudak (ČSFR) 1,30:42,25, 3. Bosko (ČSFR) – isti čas, 4. Balek (Jug) 1,30:50,87, . . . 7. Kolar 1:32:09,29, . . . 12. Raković (vsi Jug) 1,37:40,82; ženske (10 km): 1. Zemkova (ČSFR) 48:10,72, 2. Toporek (Avs) 50:16,24, 3. Horvath (Madž) 52:20,04, 4. Delić (Jug) 52:39,14 (jug. rek).

M. B.

Saračević in Zorko tretja na mitingu grand prix

SAO PAOLO – Zlatan Saračević in Branko Zorko sta solidno nastopila na prvem letošnjem mitingu iz serije grand prix, oba sta v svojih disciplinah zasedla tretji mesti. Naš metalec krogle je dosegel rezultat 18,91, srednjeprogaš pa na 1500 m 3:43,13. Izidi zmagovalcev: moški – 100 m: Witherspoon (ZDA) 10,44; 200 m: Heard (ZDA) 20,51; 400 m: Hernandez (Kuba) 45,44; 800 m: Cruz (Braz) 1:46,32; 5000 m: Boutayeb (Mar) 13:47,45; 110 m ovire: Santos (Braz) 14:40; 4000 m ovire: Harris (ZDA) 48,13; višina: Conway (ZDA) 233; troskok: Protesenko 17,58; ženske – 100 m: Young (ZDA) 11,54; 200 m: Young (ZDA) 23,02; 400 m: Stevens (ZDA) 51,01; 800 m: Vieira Teles (Braz) 2:05,20; 3000 m: Diaz (Port) 9:08,89; 100 m ovire: Martin (ZDA) 13,16; kopje: Lopez (Kuba) 65,48; daljava: Kravec (SZ) 710.

Dekleta uspešna v Codroipu

CODROIPO – Po nedeljski dopoldanski dirki za nagrado TIK v Kobaridu so naše kolesarke uspešno nastopile popoldne še v Codroipu v Furlaniji na 52 km dolgi krožni preizkušnji. Že po dveh krogih so se od glavnine ločile Paola Torcutto, zmagovalka v Kobaridu, in naši Vida Uršič ter Dunja Trebižan. S kolektivno vožnjo so si ob visoki povprečni hitrosti (42,100 km/h) privozile več kot dve minuti naskoka, v kilometrskem ciljnem šprintu pa je bila najmočnejša Trebižanova pred Uršičevo in Torcutto, nato pa sta se zvrstili še naša Podgornikova in Italijanka Del Gobbo. Naša dekleta si torej uspešno utrjujejo sloves tudi pri sosedih.

JOŽE URŠIČ

DELO plus

TENIS

Čestitke Seleševi z vseh strani

BEOGRAD – Ob veličastni zmagi v finalu teniškega turnirja v Berlinu nad Steffi Graf je Moniki Seleš poslal telegram s čestitkami tudi predsednik Jugoslovanskega olimpijskega komiteja Aleksandar Bakočević, v katerem ji je zaželel še veliko uspeha na prihodnjih turnirjih in tudi zmago na olimpijskih igrah v Barceloni. Polni čestitk in slavospevov so tudi zahodnonemški časniki. Med drugim je bilo mogoče prebrati, da Monika »zbira plišaste igračke in zmage« ter »da je izven igrišča videti kot prava teniška dama, da je šarmantna in suverena ter bolj zrela kot Steffi Graf in Gabriela Sabatini skupaj, ko pa stopi na igrišče se kot lady Jekyll pretvori v miss Hyde in dobi v očeh sijaj krvoločne mačke ter tolče po žogicah, da malodane iztisne zrak iz njih. V resnejših zapisih dodajajo, da je Seleševa premagala Grafovo z njenim lastnim orožjem – neusmiljenim napadom. Zapisali so tudi Monikin odgovor na vprašanje, kakšna je bila razlika med tem dvobojem in onim izpred sedmih mesecev v Brightonu, ko je bila boljša Grafova. Dejala je: »Sedaj sem bolj izkušena in se ne ustrašim več, ko jo vidim na oni strani mreže.«

Odlična igra Žane Žlebnik

MARIBOR – Včeraj se je v Mariboru končalo odprto pionirsko prvenstvo mesta Maribora. V športnem parku Tabor (v organizaciji ŽTK Maribor) se je odvijalo prvenstvo pionirjev in pionirk do 14 let (za pokal Cockte), na igriščih v Ljudskem vrtu pa je TK Gradis Branik organiziral prvenstvo za pionirje in pionirke do 12 let.

V včerajšnjem finalnem boju pionirk v Ljudskem vrtu je blestela Žana Žlebnik (Gradis-Branik), ki je v finalu povsem nadigrala Špelo Rajh (Olimpija). Pri fantih ni prišlo do večjih presenečenj, pri pionirjih do 12 let je zmagal Gregor Krušič (Olimpija), pri pionirjih do 14 let pa Uroš Sever (Olimpija).

Rezultati finala: pionirji do 14 let: Sever (Ol) : Rečnik (ŽTK Mb) 6:0, 2:6, 6:2; pionirke do 14 let: Radanović (T. Vel.): Jezernik (ŽTK Mb) 3:6, 6:2, 6:2; pionirji do 12 let: Krušič (Ol): Rupar (Ol) 3:6, 6:4, 6:1; pionirke do 12 let: Žlebnik (Gr. Br): Rajh (Ol) 6:2, 6:0.

SAŠO PUKL

Akrobatski rock'n'roll v Tivoliju

V petek bo državno prvenstvo, v soboto pa še tekma za svetovni pokal – Sto parov

LJUBLJANA – Po štirih letih bo pri nas spet tekma za svetovni pokal v akrobatskem rock'n'rollu. Pripravili jo bodo člani ŠPK Kazina iz Ljubljane, približno 50 parov iz 10 držav pa se bo v ljubljanski dvorani Tivoli predstavilo v soboto, 26. t. m. Dan pred tekmo bo še državno prvenstvo.

Na državnem prvenstvu se bo za najvišje uvrstitve pomerilo več kot 100 parov, so povedali člani ŠPK Kazina in Grad d. d., ki so pripravili tiskovno konferenco, po prvenstvu pa bodo dokončno oblikovali tudi našo vrsto, ki bo nastopila na SP.

Naši najboljši plesalci akrobatskega rock'n'rolla se bodo pomerili s tekmeci iz Avstrije, Belgije, ČSFR, Francije, Italije, Madžarske, Nizozemske, SZ in Švice. Med najboljšimi svetovnimi asi bodo manjkali le tekmovalci iz ZRN, ki imajo prav takrat svoje državno prvenstvo, zato pa bodo prišli odlični Francozi in trenutno prvouvrščeni par iz Italije Stefano Rossi – Sabina Riviello.

Tekmovanje za svetovni pokal sestavlja šest preizkušenj, v Ljubljani pa bo druga od šestih letošnjih tekem. Gledalcem se tako spet obeta zanimiva plesna predstava, obe prireditvi pa se bosta začeli popoldan ob 16.30. Finale bo ob 20. uri.

D. L.

ZDA : Partizan 1:0

NEW HAVEN – V prijateljski nogometni tekmi je reprezentanca ZDA pred odhodom na SP v Italijo premagala moštvo beograjskega Partizana z 1:0 (0:0). Strelec zmagovitega gola je bil Vermes (46), gledalcev pa je bilo 30.000. Američani so imeli v prvem polčasu še nekaj priložnosti in bi lahko zmagali z višjim izidom.

LJUBLJANA – Društvo nogometnih sodnikov bo od 28. t. m. do 8. junija v Domu Rade Pehaček v Malenškovi ulici 1 priredilo začetni tečaj za sodnike. Predavanja bodo vsak delavnik od 17. ure naprej, prijaviti pa se je mogoče v prostorih Društva nogometnih sodnikov na Taboru 14 ali po telefonu (061) 310-430.

Tekma s Španci za Bežigradom preskus za Kolumbijce na SP

Jugoslovanski nogometni selektor Ivica Osim pred nastopom modrih v Ljubljani: »Ne predobro in ne preslabo« – Drugi krog podvig

LJUBLJANA – Jugoslovanska nogometna reprezentanca je v skoraj popolni zasedbi začela priprave za SP. Modri bodo v Poreču ostali do petka, ko se bodo preselili na Brdo pri Kranju, v soboto pa za Bežigradom ob 20. uri odigrali tekmo s Španci. Iz Ljubljane jih bo pot vodila v Zagreb, kjer bo 3. junija zadnja preizkušnja z Nizozemci, 5. junija pa bodo Osimovi izbranci odpotovali v Italijo.

Zbiranje reprezentantov je trajalo nekaj dni, saj so mnogi igralci v soboto še igrali za klube. Nekateri so dopotovali pošteno »zdelani«, tako da je trenutno najbolj zaposleni mož zdravnik dr. Galetič. Nekaj negotovosti je bilo v zvezi s prihodom Dragana Stojkovića, ki naj bi se včeraj v Beogradu oženil, v Poreč pa dopotoval šele danes. Po posvetu z Osimom pa je Stojković poroko preložil na julij.

Osimov izbor potnikov za SP ni posebno razburil kritikov, čeprav je bilo pričakovati, da bo veliko pripomb. Djurovski, Ladić, Boban, R. Mihajlović, Jakovljević in Stojanović, to so imena igralcev, o katerih je Osim dolgo razmišljal, na koncu pa se je vsem odpovedal. Selektor je ob obrazložitvi seznama dejal, da je zaradi poškodb še možna kakšna sprememba, ne verjame pa, da bi ga kdo izmed igralcev lahko razočaral med pripravami. Med kandidati, ki bi lahko vskočili v zadnjem trenutku je omenil nekatere igralce iz olimpijskega moštva: B. Brnovića, Mijatovića, Petrića, Babunskega in Bobana. Osim je očitno že pozabil na mladega Ljubljančana Džonija Novaka, ki je po tekmi mladih reprezentanc Italije in Jugoslavije pohvalil kot enega najboljših. Naš selektor je očitno »klasik«, saj izbira reprezentante po stažu v A ali mladi reprezentanci, medtem ko meteorskih preskokov ne mara. Utegne pa se zgoditi, da bo razplet na SP pokazal, da bi ob celi vrsti počasnih branilcev potreboval tako izjemno hitrega igralca kot je Novak.

Kot vse kaže pa je Ivica Osim že pripravil taktiko, v kateri hitrost ne bo najbolj odločilna. Takole je dejal na zadnji novinarski konferenci: »Potrebna bo predvsem pamet, nogometna seveda. Moštva, ki bodo »filozofirala« ali tvegala, bodo izgubljala. Še zlasti v prvem delu prvenstva.«

Sicer pa naš selektor v zvezi s SP ne vliva velikega optimizma: »Uvrstitev v drugi krog bi bila podvig. Če se prav spomnim, nam je to redko uspevalo. Tudi zdaj ne trdim, da se bomo uvrstili v drugi krog, le poskusili bomo.« O nastopih v Ljubljani in Zagrebu pa je dejal: »Španci igrajo podobno kot Kolumbijci, zato bo tekma v Ljubljani test za ta nastop v Bologni. In v Zagrebu z Nizozemci, to bo generalka za tekmo z Zahodnimi Nemci v Milanu. Tekmi v Ljubljani in Zagrebu sta nevarni. Ne bi bilo dobro, če bi bil rezultat predober ali preslab. V prvem primeru bi se lahko razpaslo samozadovoljstvo in pretiran optimizem, v drugem pa strah pred nasprotniki na prvenstvu v Italiji.«

F. B.

Prijateljski nogomet

Budućnost : Kamerun 1:5 (0:4)
SZ : Hannover 96 4:0 (2:0)
Škotska : Poljska 1:1 (1:0)

MRNL – zahod

Dve muhi na mah

LJUBLJANA – V 31. kolu MRNL – zahod je Maribor Branik ubil pravzaprav dve muhi na mah. Z zmago nad Orijentom si je zagotovil mirnejši finiš prvenstva, obenem pa omogočil Koprčanom, da so po zmagi v republiškem derbiju z Ljubljano preskočili Rečane na prvenstveni lestvici. Mariborčani so zajadrali v mirne vode, Koprčanom še vedno gori pod nogami, Ljubljana pa je ostala prikovana na predzadnjem mestu.

Dvoboj med Koprom in Ljubljano je bil privlačen. Nogometaši obeh enajsteric so z igro dokazali, da znajo igrati in da po kakovosti sodijo v medrepubliško konkurenco. Žal pa Ljubljančani že jemljejo slovo, usoda Koprčanov pa je še negotova. Ker Rudarju iz Ljubije še naprej grozi izpad iz II. ZNL, preselil pa naj bi se v MRNL – zahod, morajo Koprčani v zadnjih treh kolih napeti vse sile, da osvojijo 15., rešilno mesto. Imajo pa težaven razpored: gostujejo pri Jedinstvu in Junaku, doma pa gostijo Mladost. V ligi bi se zanesljivo obdržali s tremi novimi točkami, ob ugodnem razpletu pa že z dvema. Upati je, da bo rumeno-modrim pod vodstvom novega trenerja Rore, ki goji enak slog igre, kot ga je doslej Župan, tudi uspelo.

K. B.

SNL

Nova zaušnica nogometu

Nogometaši Pohorja so (ne prvič) pritisnili zaušnico nogometu. Potem ko jim v vseh dosedanjih kolih ni uspelo še niti enkrat zmagati, temveč so iztržili vsega deset remijev, je bilo že dolgo jasno, da si obstanka v ligi ne morejo več zagotoviti. Pa vendar so se še celo na gostovanju pri vodilni Izoli razburjali, češ da so bili oškodovani, tokrat pa so jim na tekmi z drugim favoritom prvenstva Rudarjem (TV) še bolj popustili živci in so napadli stranskega sodnika, češ da je gostom priznal neregularen gol. Tekma je bila zato prekinjena, svoje pa bo sedaj znova morala reči disciplinska komisija, ki je tako ali tako že nekajkrat doslej pokazala, da za takšne izpade nima razumevanja. Tako je tudi prav, kajti neglede na morebitno opravičeno ogorčenost nogometašev Pohorja, jim nikakor ne pripada pravica, da takšne spore rešujejo s pestmi. Očitno so bili že doslej preveč zaposleni z razpravljanjem o sodnikih in drugih obrobnih prvinah igre, manj pa so mislili na nogomet. To je vsaj soditi po dejstvu, da v celem prvenstvu še niso dosegli niti enega samega gola. In prav to je bil v tem prvenstvu njihov pogreb, ne pa sodniške odločitve.

B. Š.

Firence so na nogah zaradi prodaje nogometaša Baggia

RIM – »V drugih deželah se dogajajo resne stvari, v Italiji pa je mogoče, da se zaradi prestopa nogometaša iz enega kluba v drugi dvigne na noge vse mesto«. S tem komentarjem je radijski novinar v prenesenem pomenu dvignil roke pred nalogo, da bi razložil, kaj se pravzaprav dogaja v Firencah te dni.

Mestna gverila »po južnjaško« je v tem umetnozgodovinskem dragulju izbruhnila ob novici, da je nogometna ekipa torinskega Juventusa za 25 milijard lir (20 milijonov dolarjev) kupila igralca firenške Fiorentine Roberta Baggia. Nekaj sto razburjenih navijačev je oblegalo sedež firenškega vodstva Fiorentine, ponoči je prišlo do spopadov s policijo in nemiri so se okrepili. Čez vikend se strasti niso pomirile. S prihodom italijanske nogometne reprezentance, ki naj bi se v Firencah pripravljala na svetovno nogometno prvenstvo, so se nemiri razširili do obsednega stanja. Napadi so odslej namenjeni vsemu po malem: »južnjakom«, ki jih je največ v vodstvu kluba, vodstvu reprezentance in seveda Baggiu, razočarani ljubezni.

Banalna zgodba »običajnega« incidenta ponuja, medtem ko se stvari ne pomirjajo, precej natančno podobo zapletenih gmotnih in idealnih interesov iz ozadja sodobnega nogometa in profesionalnega športa nasploh. Ravno zato, ker ne gre za spontan izbruh jeze zaradi določene poteze kakšnega sodnika, ali zaradi spopada med dvema ekipama, temveč za »prodajo«, ki sodi pač v uveljavljena pravila igre profesionalnega nogometa, je firenški izbruh segel čez rutino. »Primer Baggio je preprosto vsakdanja zgodba običajne norosti, ki simbolizira naš nogomet: 25 milijard za tega fanta, ki še ni pokazal vrhunca na nogometnem terenu... Nogomet je postal področje izjemno dragih igrač in ne more biti drugače, če upoštevamo množico interesov in strasti, ki se vrtijo okoli njega«, je napisal komentator v milanskem časopisu.

Toda očitno gre še za več. Kako je finančna družba, katere del je torinski FIAT, opravičila tako vsoto denarja za nakup (srednjedobrega) igralca za domači klub, če ne z investicijo v imidž podjetja, ki ga ustvarjajo tudi nogometne ekipe? Juventus je postal izvesek ene največjih avtomobilskih tovarn na svetu in nakup obetavnih igralcev je v zvezi s profiti, ni dvoma. Navsezadnje ni edini FIAT; druga velika multinacionalka, Philips, je lastnica najmočnejše nizozemske ekipe. Tudi v Franciji, Grčiji in Španiji delajo lahko mogočniki finančnega in industrijskega sveta. Vozniki formule ena, teniški igralci, boksarji, smučarji, celo atleti so postali v vsakem pogledu zvezde in zakaj jim ne bi sledili nogometaši?

Razpravljanje o logiki je nesmiselno. Tako je, ker nogometnim tekmam sledijo milijoni navdušencev po televiziji in ta potrebuje živo sliko, ali natančneje, potrebuje navijače. »Brez navijaške koreografije bi bila tekma kot film brez zvočnega zapisa ali še bolje, kot zborovanje na praznem trgu«, pravi eden od italijanskih analitikov pojava navijaštva. Predsedniki klubov naj bi spoznali, da ni dovolj kupiti tujega igralca; potrebno je vzgajati tudi navijače, ali »vsak ima take navijače, kakršne si je vzgojil«. In ko se vrne k Firencam: »Nič nemoralnega ne vidimo v dejstvu, da v imenu imidža še naprej vlagajo milijarde in milijarde v nogomet. Naj pa bo dovoljeno pripomniti, da bo to stran vržen denar, če se bodo zadeve nadaljevale na tak način«.

MOJCA DRČAR-MURKO

OČL – zahod

Primorje : Naklo 2:0 (1:0)

AJDOVŠČINA – Igrišče Primorja, gledalcev 300, sodnik Ladinski (Lj).
STRELCA: 1:0 – Adžić (32, 11-m), 2:0 – Tozo (79).
PRIMORJE: Samec, Krečič, Žorž, Pergar, Jelinčič, Kočevar, Kurtić, Hadžić, Čermelj, Adžić (B. Bratina), Grgić (Tozo).
NAKLO: Vodan, Perhavec (Zaplotnik), M. Jošt, Huko, B. Križaj, J. Križaj, Rakovec, Lunar, Bohinc, Pavlin, A. Jošt.

Derbi med Primorjem in Naklom je odločal o usodi obeh ekip, saj sta obe še v igri za drugo mesto na lestvici in s tem za uvrstitev v SNL.

DUŠAN OSTOJIĆ

Bilje : Slavija Papir 2:1 (1:0)

BILJE – Igrišče v Biljah, gledalcev 300, sodnik Turščak (Koper).
STRELCI: 1:0 – Djordjević (9), 1:1 – Žganec (65), 2:1 – Zajc (85).
BILJE: Trampuž, Tobijas, Stojko, Ferjančić, Jogan, Blaško, Zajc, Bunc, Djordjević (Plohl), Cilič (Furlan), Nemec.
SLAVIJA PAPIR: Tahirović, Kališnik, Hasanović, Klemenčič, Džokić, Sojer, Grad, Mulahmetović, Žganec, Obradović, Vokal (Manču).

Čeprav so nastopili brez štirih igralcev prve enajsterice, so Biljanci prikazali lepo igro in zasluženo zmagali v srečanju, ki je odločalo o uvrstitvi na sredi lestvice. Domači so že v 9. minuti prišli v vodstvo, kasneje pa so si ustvarili še nekaj priložnosti, vendar pa so bili napadalci nespretni. Ko so gostje po napaki Ferjančiča izenačili in je že kazalo na delitev točke, je domači kapetan Zajc v zadnjih minutah z mojstrskim udarcem odločil tekmo.

OTMAR KOMEL

Jadran Lama : Postojna 2:0 (2:0)

DEKANI – Igrišče I. Gregorič, gledalcev 400, sodnik Kokalj (Litija).
STRELCA: 1:0 – Marino Viler (13), 2:0 – Prašnikar (37).
JADRAN LAMA: Burić, Košpenda, Božič, Prosen (Furlanič), Toškan, Knafelc, Zont (Kompara), F. Viler (Stepančič), Prašnikar, M. Viler, Šculac.
POSTOJNA: Horvat, Moravec, Branković, Abram, Starc, Snedec, Dejanović, Suljaković, Petrović, Djurić (Radak), Malkoč.

Dekančani v boju za vrh lestvice ne popuščajo. V devetih tekmah pomladanskega dela imajo rekorden izkupiček. Tokrat pa so tudi z igro potrdili, da sodijo v sam vrh in da so najresnejši kandidat za napredovanje. Postojnčani jim niso bili dorasli tekmeci, saj niso niti enkrat ogrozili Burićevih vrat. Na drugi strani pa so gostitelji s hitrimi akcijami spravljali v obup obrambo gostov in vratarja Horvata.

BRANKO BRATOŽ

Tabor Jadran : Triglav 0:0

SEŽANA – Igrišče Tabora, gledalcev 200, sodnik Gliha (Trebnje).
TABOR JADRAN: Čergan, Mijalković, M. Škabar, Dikić, Kariž, Dubrović, Mar. Škabar, Krgić, Tomažič, Jojić, Kalc (Žiberna).
TRIGLAV: Fuks, Delić (Gros), Novković, Jakara (Pozabek), Istenič, Hercigonja, Blagojević, Špiler, Atlija, Jeraj, Kondić.

V slabi in nezanimivi tekmi sta se nasprotnika razšla brez zadetka. Oboji so si pripravili po eno priložnost, ki pa je niso znali izkoristiti. Sodniška trojka je bila slaba.

IGOR BOLE

Britof : Svoboda 0:1 (0:0)

BRITOF – Igrišče Britofa, gledalcev 100, sodnik Babič (Laško).
STRELEC: 0:1 – Tratar (27).
BRITOF: Pegan, Rogelj, Zupan, Cuderman, Šenk, Žižmond, Hudobivnik, Sedlar, Štirn, Peternelj, Logar, Pogačnik, Gantar, Jehart.
SVOBODA: Zaviršek, Pucihar, Ošlaj, Nujić, Pavlinič, Lovrič, Tratar, Marolt, Radeljak (Agičić), Janežič, Šimic, Horvat, Vavpotič, Novakovič.

Srečanje je bilo pravo prvenstveno, borbeno, toda ne grobo. Domačim igralcem ni zmanjkalo volje do igre, kljub temu, da so prejeli zadetek že v 27. minuti igre. Gostje so zmagali zasluženo, so pa priznali, da so imeli dosti težje delo z domačimi, kot pa bi sodili glede na uvrstitev na prvenstveni lestvici. Sodniška trojka je sodila zelo dobro.

MARJAN TRILER

B. krajina : Jesenice 2:0 (1:0)

ČRNOMELJ – Stadion Loka, gledalcev 200, sodnik Karaica (Lj).
STRELCA: 1:0 – Kočevar (23), 2:0 – Terzić (85).
B. KRAJINA: Strgar, Šušteršič, Boldin (Perčec), Simčič, Terzić, Kralj (Jakša), Vrščaj, Dormiš, Filak, Vrlinić, Kočevar.
JESENICE: Tokić, Radić, Džombić, Blagojević, Divać, Džamastagić, Besić (Catak), Omandić, Mehić, Razboršek (Ivelja), Pihler.

V borbeni igri med dvema kazenskima prostoroma so bili domači tokrat uspešnejši in si zasluženo priigrali dve pomembni točki. Oba zadetka sta bila dosežena iz prostih strelov.

ZVONKO JAKŠA

Jadran Lama	20	15	3	2	33:10	33
Svoboda	20	13	4	3	45:12	30
Naklo	20	13	4	3	32:15	30
Primorje	20	11	6	3	32:11	28
Bilje	20	7	6	7	17:22	20
Tabor Jadran	20	5	9	6	19:23	19
Slavija (–1)	20	6	6	8	20:23	17
Triglav (–3)	20	4	9	7	12:21	14
Jesenice	20	5	4	11	16:36	14
Postojna	20	4	4	12	18:28	12
B. krajina	20	3	6	11	16:34	12
Britof	20	2	3	15	9:35	7

PARI PRIHODNJEGA KOLA (27. t. m.): B. krajina – Bilje (0:2), Jesenice – Tabor Jadran (2:1), Triglav – Britof (2:0), Svoboda – Jadran Lama (1:4), Postojna – Primorje (0:1), Naklo – Slavija P. (1:0).

OČL – vzhod

Proletarec : Kladivar 2:1 (2:0)

ZAGORJE – Igrišče Proletarca, gledalcev 350, sodnik Klinc (Ptuj).
STRELCI: 1:0 – Žibret (5), 2:0 – Petrušić (33), 2:1 – Majal (75).
PROLETAREC: Hace, Grešak, Mehić, Stariha, Borštnar, Žibret, Smrkolj, Grden, B. Hadžić, Petrušić, Arnšek, N. Hadžić.
KLADIVAR: Pusovnik, Pirc, Ilić, Koren (Deželak), Knez, Bevc, Bibič, Eminić, Rajčević (Majal), Deželak, Marinček.

To je bila najboljša tekma v tem delu prvenstva. Domači so povedli že v peti minuti s prostim strelom Žibreta s kakih 25 metrov. Na 2:0 je povišal Petrušić po samostojni akciji. Gostom je uspelo znižati rezultat, za kaj več pa jim je zmanjkalo časa. V predtekmi sta se srečali veteranski ekipi Proletarca in Svobode iz Kisovca, v kateri so zmagali domači s 4:3.

JANEZ MARN

Beltinka : Središče 1:0 (1:0)

Dravinja : Era Šmartno 2:0 (0:0)

Drava : Železničar 1:1 (0:1)

Kovinar : Pekre Limbuš 2:1 (2:1)

Nafta : Partizan 5:0 (5:0)

Nafta	20	15	2	3	43:18	32
I. Kladivar	20	9	8	3	30:14	26
Železničar	20	9	6	5	32:24	24
Dravinja	20	10	3	7	18:13	23
Središče	20	8	5	7	23:27	21
Pekre	20	6	7	7	25:23	19
Beltinka	20	7	5	8	23:24	19
Kovinar (–2)	20	5	10	5	21:19	18
Proletarec	20	8	2	10	23:31	18
Drava	20	4	9	7	20:23	17
Partizan	20	5	3	12	23:44	13
Era Šmartno	20	2	4	14	15:37	8

PARI PRIHODNJEGA KOLA (27. t. m.): Kovinar – Beltinka (0:0), Pekre Limbuš – Nafta (0:2), Partizan – Proletarec (1:2), I. Kladivar – Drava (1:1), Železničar – Dravinja (1:0), Era Šmartno – Središče (0:1).

ŠAH

Vodi Seirawan

STOCKHOLM – Pred zadnjim kolom mednarodnega turnirja je vodil Seirawan 8. Sledili so mu: Ehlvest 7,5, Karpov 6,5 (1), Polugajevski 5 (1), Sax in Andersson po 5 itd.

Zmagal Korčnoj

AMSTERDAM – Na memorialnem dvokrožnem velemojstrskem turnirju v spomin na dr. Euweja, nekdanjega svetovnega prvaka in predsednika FIDE, je zmagal Korčnoj, ki je v 6 kolih zbral 4 točke. Sledijo mu: Gurevič 3,5, Timman 3, Short 1,5.

NAMIZNOTENIŠKE LIGE

Rešilnih zmag še ni bilo

LJUBLJANA – Nadaljevalo se je prvenstvo v zahodni skupini moške MRL. Sobota in Strojna-Maribor sta v 9. kolu počivala, Ilirija in Merkur pa sta doma nadaljevala boj za obstanek. Oba sta premagala vinkovško Lokomotivo ter izgubila z drugoouvrščenim Dobojprometom, ki je z dvema tekmama več ujel vodilno Soboto. Položaj na začelju se je močno zapletel po nepričakovani zmagi Mundusa nad Bosno v Sarajevu. Tako je še naprej ogroženih pet vrst med njima tudi kranjski Merkur in Ilirija.

Izidi – 9. kolo: Merkur : Lokomotiva 9:0 (Jovič : Džukić 2:1, Gašič : Tomić 2:1, Jeraša : Dragaš 2:0, Gašič : Džukić 2:0, Jovikč : Dragaš 2:0, Jeraša : Tomić 2:0, Gašič: Dragaš 2:1, Jeraša : Švere 2:1, Jović : Tomić 2:1), Ilirija : Dobojpromet 0:9 (Zajtl : Jelić 1:2, Šarlah: Mešanović 1:2, Boldiln : Mihajlović 1:2, Šarlah : Jelić 0:2, Zajtl : Mihajlović 1:2, Boldin : Mešanović 0:2, Gostiša : Mihajlović 1:2, Boldin : Jelić 1:2, Zajtl : Mešanović 0:2), Ilirija : Lokomotiva 7:2 (Zajtl : Šverer 2:0, Šarlah : Dragaš 1:2, Boldin : Džukić 2:0, Šarlah : Šverer 2:0, Zajtl : Džukić 2:1, Boldin : Dragaš 1:2, Šarlah : Džukić 2:1, Boldin : Šverer 2:0, Zajtl: Dragš 2:1), Merkur : Dobojpromet 2:7 (Jovič : Jelić 0:2, Gašič : Mešanović 2:1, Maček : Mihajlović 0:2, Gašič : Jelić 2:0, Jovič : Mihajlović 1:2, Jeraša : Mešanović 0:2, Gašić : Mihajlović 0:2, Jeraša : Jelić 0:2, Jovič : Mešanović 0:2), Vitez-Sintevit : Partizan (Bjelovar) 6:3, Bosna : Mundus, F. Bobič (Varaždin) 4:5, Bosna : Partizan 8:1, Vitez-Sintevit : Mundus F. Bobič 5:4.

Lestvica pred 10. kolom:

Sobota	14	13	1		96:30	26
Dobojpromet	16	13	3		88:56	26
Strojna-Mrb.	14	9	5		70:56	18
Bosna	16	8			66:78	16
Part. (Bj.)	14	8	6		68:58	16
Merkur	14	5	9		56:89	10
Vitez-Sintevit	16	5	11		53:89	10
Ilirija	14	4	10		49:77	8
Mundus. F. Bobič	14	4	10		48:78	8

Primex začasno brez Semedele na vrhu

LJUBLJANA – V ženski MRL-zahod sta od slovenskih vrst počivala Semedela in Petovija. Primex-Vrtojba se je zato po dveh zmagah na gostovanju v Bosni otresla Semedele, ki je svoji tekmi zaradi nastopa Polone Čehovin v mladinski reprezentanci odložila. Začasno sama vodi. Ilirija je bila na gostovanju v Našicah in Zagrebu uspešna samo v srečanju z Industrogradnjo v Zagrebu, kar je seveda premalo.

Izidi nepopolnega 9. kola: Kreka-Jedinstvo-Rudhem (Tuzla) : Primex-Vrtojba 4:5 (Pranjić : Krsnik 0:2, Fazlić : Faganel 2:0, Kitić : Reflak 0:2, Fazlić : Krsnik 1:2, Pranjić : Reflak 0:2, Kitić : Faganel 2:0, Fazlić : Reflak 0:2, Kitić : Gorkič 2:0, Pranjić : Faganel 2:0), Našice : Ilirija 5:4 (Mandić : Petek 1:2, J. Kovačević : Šabec 2:0, V. Kovačević : Černe 2:0, J. Kovačević : Petek 2:0, Mandić : Černe 1:2, V. Kovačević : Šabec 2:0, J. Kovačević : Černe 2:0, V. Kovačević : Petek 0:2, Mandić : Konečnik 0:2), Jajce : Primex 3:6 (Seki : Krsnik 0:2, Klikić : L. Faganel 2:0, Pezer : Reflak 0:2, Klikić : Krsnik 1:2, Seki : Faganel 2:0), Klikić : Refčak 2:1, Blaž : Gorkič 1:2), Seki : Faganel 2:0.), Industrogradnja : Ilirija 2:7 (Milković : Šabec 0:2, Trgovec : Petek 1:2, Vukušič : Černe 0:2, Trgovec : Šabec 0:2, Milković : Černe 0:2, Vukušić : Petek 2:0, Trgovec : Konečnik 0:2, Vukušič : Šabec 2:1, Milković : Petek 0:2).

Lestvica po nepopolnem 9. kolu:

Primex-Vrbojba	16	15	1	109	35	30
Semedela	14	13	1	91:35		26
Mundus	14	9	5	64:62		18
Kreka-Jed.	13	7	6	74:43		14
Petovija	14	7	7	64:62		14
Jajce	13	5	8	56:61		10
Našice	15	5	10	58:77		10
Marathon (Zgb.)	12	4	8	39:69		8
Ilirija	14	3	11	45:81		6
Industr. (–3)	15	2	13	30:105		4

D. N.

Stop za naše

TOKIO – Jugoslovanska namiznoteniška reprezentanca se ni uvrstila v drugi krog tekmovanja za svetovni pokal na Japonskem. V svoji skupini so naši reprezentanti zasedli tretje mesto, naprej pa sta se uvrstili prvi dve ekipi in sicer Kitajska ter Nizozemska, ki je presenetljivo premagala naše s 3:2.

ODBOJKA

Bolgarija balkanski prvak

SOFIJA – Odbojkarji Bolgarije so z zmago v zadnjem kolu nad Jugoslavijo s 3:0 (3, 8, 10) osvojili naslov balkanskih prvakov.

Druga izida: Turčija : Albanija 3:0 (9, 10, 10), Grčija : Romunija 3:1 (4, 3, -12, 9).

Končni vrstni red: Bolgarija 10, **Jugoslavija 8,** Grčija 6, Romunija 4, Turčija 2, Albanija 0.

PO DOMAČIH KRAJIH

Za uvod Moščani in Portorožani

BANJA LUKA – Na avtodromu v Zalužanih pri Banjaluki je bila prva dirka za državno prvenstvo v kartingu. Največ uspeha so dosegli slovenski tekmovalci, še zlasti člani AMD Moste in Portorož, ki so zmagali v vseh razredih razen v formuli 100, kjer se je na zmagovalno stopničko povzpela Vinkovčanka Klaričeva.

Rezultati – člani – N 1 (60 ccm): 1. Gorenc (Moste), 2. Radman (Bl), 3. Aćimović (Tg); formula 100: 1. Klarič (Vinkovci), 2. Prek, 3. Kranjc (oba Moste); FC 125: 1. Vošinek, 2. Poropat (oba Port.), 3. Erceg (Kutina); mladinci, A 100: 1. Ipavec (Port.), 2. Staut (Moste), 3. Belder (Vink.); ekipno: 1. Moste, 2. Portorož, 3. Koprivnica.

S. O.

Domači in Kompas Hertz

RADENCI – MTC Radenci je na 1540 m dolgi stezi na Janževem vrhu pripravil dirko za RP v motokrosu v razredih 80 in 125 ccm. Sodelovalo je 44 tekmovalcev. Lep uspeh so dosegli gostitelji, saj je njihov tekmovalec Sašo Valpotič zmagal v razredu 80 ccm, v vseh treh vožnjah, domači klub pa je bil tudi ekipni zmagovalec. V razredu 125 ccm so bili najuspešnejši tekmovalci Kompasa Hertza iz Ljubljane, ki so zmagali posamično in ekipno.

Rezultati – 80 ccm: 1. Valpotič (Rad) 60, 2. Kragelj (O. vas) 49, 3. Cerar (FAM Lukovica) 39; ekipno: 1. MTC Radenci 99, 2. FAM Lukovica 87, 3. Orehova vas 49; 125 ccm: 1. Sitar 40, 2. Urbanija (oba K-H) 34, 3. Zdovc (Brež) 30; ekipno: 1. Kompas Hertz 74, 2. Brežice 41, 3. Slovenske Konjice 37.

FERI MAUČEC

Zmagal Peterca

PRELOG – Prvo mesto na drugi dirki za državno prvenstvo v speedwayu je presenetljivo osvojil Ljubljančan Martin Peterca, ki je bil za točko boljši od Lekšeta iz Krškega. Favorit Gregor Pintar, ki je na dosedanjih tekmah pokazal dobro formo in se na mednarodnih dirkah uvrščal daleč pred drugimi našimi tekmovalci, je bil tokrat šele tretji.

Rezultati: 1. Peterca (Lj) 15, 2. Lekše (Krško) 14, 3. Pintar (Lj) 13, 4. Horvat (Lendava) 11, 5. K. Omerzel (Lj) 11.

DRAŽEN KOVAČ

Tri zmage Domžalčanom

NOVI SAD – V Novem Sadu so vozili prvo letošnjo cestno-hitrostno motociklistično dirko za državno prvenstvo. Tekmovalci so nastopili v sedmih razredih: BT-50, 80 ccm internacional, 125 ccm, 250 ccm, 750 ccm in prvič letos tudi v razredu prikoličarjev. V vseh razredih so zmagali lanski državni prvaki, razen v razredu do 250 ccm, kjer je Martin Šraj (AMD Domžale, Team Color) zaradi okvare na motociklu moral sredi dirke odstopiti.

Izidi – razred BT-50: 1. Jerman (Dom) 15:28,557, 2. Fantovski (N. Bg) 15:32,344, 3. Kezić (Kra) 15:55,854, 5. Mlakar (Dom) 16:10,242; **razred 80 ccm:** 1. Pintar (Dom) 23:49,713, 2. Rokavec (Tre) 24:11,843, 3. Sovič (Slo. Gra) – 1 krog; **razred 125 ccm:** 1. Gorec (Dom) 20:29,363, 2. Pavlič 21:07,760, 3. Hmeljak (oba Nm) 21:10,751, 5. Pintar 22:29,315; **razred 175 ccm:** 1. Rogulić (Šib) 23:09,053; **razred do 250 ccm:** 1. Leljak (Zg) 29:40,383, 2. Srdoć (Rovi) 29:50,899, 3. Popović (Ilić) 30:53,024, 7. Lampe – 1 krog, 8. Jeriha (oba Nm) – 1 krog; **razred do 750 ccm:** 1. Josipović (Šib) 28:30,379, 2. Drmeš (Kar) 28:31,533, 3. Škaro (Sla) 28:41,606, 5. Dimitrijević 28:45,994, 11. Lipnik (oba Dom) – 1 krog; **razred prikoličarjev:** 1. Camlek–Jelen (T. Vel), 2. Novak – Bunderla (Šal. dol) 3. Dobrovnik – Kočevac (T. Vel).

EMIL LUKANČIČ-MORI

Stokanovič zmagovalec Majskega turnirja

NOVO MESTO – Teniški klub Novo mesto je v športnem parku pripravil Majski teniški turnir za posameznike in dvojice, na katerem je sodelovalo blizu 60 igralcev. Med posamezniki je zmagal Marjan Stokanović, ki je ugnal vso mlado gardo, enako pa je bil Stokanović skupaj z Zagorcem zmagovalec v dvojicah.

Rezultati – dvojice: Zagorc–Stokanović : U. Sadek–Čavlovič 6:1, 6:4, J. Špiler–B. Špiler : Zorko – Serini 6:4, 4:6, 6:4, Splichal–Uhl : Andolšek–Špendal 6:2, 6:1, Župančič–Wachter : Bradač–Bregar 1:6, 4:6; polfinale: Zagorc–Stokanović : J. Špiler–B. Špiler 6:1, 6:0, Bradač–Bregar : Splichal : Uhl 6:1, 6:4; finale: Stokanović–Zagorc : Bradač–Bregar 3:6, 6:3, 7:5; posamezno: Stokanovič : U. Sadek 6:1, 6:1, Kastelic : G. Lubej 7:5, 6:4, Bradač : Špendal 6:3, 6:3, G. Guštin : Šefman 6:7, 6:3, 6:4; polfinale: Stokanović – Kastelic 6:1, 6:2, Bradač – Guštin 6:2, 6:7, 6:2; finale: Stokanović : Bradač 6:4, 6:2; za 3. mesto: Kastelic : Guštin 7:6, 1:6, 6:4.

S. D.

Veliko možnosti, da se bodo sporazumeli brez pravdanja

Obravnava odškodninske tožbe UK ZSMS Ljubljana proti desetim ustanoviteljem Demokracije preložena do jeseni – Razčistiti tudi, kdo je pravni naslednik UK

LJUBLJANA, 21. maja – Tudi druga glavna obravnava v odškodninski tožbi Univerzitetne konference ZSMS Ljubljana proti desetim ustanoviteljem časopisa Demokracija se danes od vprašanj procesne narave ni premaknila proti vsebini same tožbe. V sporazumu z obema, tožečo in toženo stranko, se bo nadaljevala šele v jeseni, a še to ni nujno, kajti obstajajo dokajšnje možnosti, da se bosta obe stranki vendar sporazumeli po mirni poti, brez pravde.

Prvih pet številk časopisa Demokracija je izdala UK ZSMS, potem pa je časopis prevzel drug izdajatelj, založba Magellan, in po mnenju UK prevzel nase dolg za izdajo teh številk, a ga ni poravnal v skladu z dogovorom ob prevzemu Demokracije. Ker se mu z Magellanom ni posrečilo dogovoriti, se je UK ZSMS spustila v tožbo proti ustanoviteljem in od njih terja 147.931 dinarjev kot povračilo stroškov za izdajo teh prvih petih številk.

Od znanih imen, ki nastopajo kot občani ustanovitelji, sta se danes obravnave udeležila le Ivan Oman in Hubert Požarnik, devet od desetih ustanoviteljev pa je zastopal ljubljanski odvetnik Drago Demšar. Potem ko je pooblaščenka tožeče stranke, njena pravnica Janja Žlogar–Piano povedala, da vztraja pri tožbi, je odvetnik Demšar predlagal, da obravnavo preložijo. Glavni razlog je v tem, da je bila po podatkih, objavljenih v Delu 16. maja, ustanovljena pravna naslednica UK ZSMS Ljubljane, nova študentska organizacija Univerze v Ljubljani, ki je prevzela tudi vse njene pravice in obveznosti, v tem primeru gotovo tudi to tožbo. Eden od argumentov za preložitev je bil po navedbah odvetnika Demšarja tudi v tem, da se je v času prav od glavne obravnave 4. aprila letos do danes pogovarjal z direktorjem založbe Magellan Bojanom Korsiko in ta prav tako kaže pripravljenost sodelovati v rešitvi te zadeve. Skratka, zadeva bi znala doživeti poravnavo brez pravdanja, kar bi bila veliko primernejša in najbolj smotrna rešitev spornega »razmerja«, če se bodo stranke v pravdi, pravna naslednica UK in predstavnik založbe Magellan sporazumeli. Vsekakor pa ostaja vprašanje tako imenovane aktivne legitimacije tožeče stranke za zdaj odprto.

Kot je povedala pooblaščenka tožeče stranke, so navedbe odvetnika Demšarja pravilne, vendar se nova študentska organizacija še ni konstituirala. Je šele ustanovljena, registrirana pa še ni, niti nima še statuta in drugih potrebnih aktov. Na vprašanje predsednice tričlanskega senata, sodnice Katje Peče, pa je odgovorila, da UK ZSMS nikdar ni bila registrirana kot pravna oseba, pač pa le kot družbenopolitična organizacija. Pol leta pa se je trudila, da bi dobila odškodnino, vendar od založbe Magellan ni bilo odziva. Zato je šla v tožbo.

V skladu z običaji v civilnih postopkih, kjer sodišče ne odreja tempa razprav kot v kazenskih, pač pa čaka na pripravljenost strank k nadaljnjim korakom, je senat obravnavo v soglasju z obema stranema preložil. BARBARA GUČEK

Prometni kvizi ne rešujejo življenj

Nestalno vreme se pozna tudi v prometu. To je mogoče trditi na podlagi šestih prometnih nesreč, ki so se zgodile minuli vikend na slovenskih cestah. Kratka analiza je pokazala, da je šlo sicer za že znane napake oziroma kršitve voznikov, vendar pa ni razumljivo, da tako na naših cestah ostaja kljub raznim prometnim akcijam in nekaterim prometnopreventivnim kvizom, s katerimi naj bi, denimo, zmanjšali število vinjenih za volanom, pa tudi tistih, ki se vozijo v tehnično nepopolnih vozilih oziroma brez prižganih luči, česar pri nas sicer še nismo uzakonili. Kakorkoli se zdi, da smo naredili veliko za prometno varnost na naših cestah v okviru znanega programa, s katerim naj bi za deset odstotkov zmanjšali število nesreč in njihovih posledic, vedno nove žrtve pričajo drugače.

Nič novega ni, da primanjkuje prometnih miličnikov, da je bilo v zadnjih desetih letih na novo registriranih 600 tisoč motornih vozil in da je v naši republiki že več kot 800 tisoč novopečenih voznikov. Vse to narekuje tudi ustrezno izboljšano prometno znanje, tehnična plat vozil dodaja ostalo k varnosti na cestah. Težko si je zamisliti, da nam bo zgolj s raznimi kvizi uspelo disciplinirati vse stalne prekrškarje, kaj podobnega ni uspelo nikjer v Evropi in tudi nam ne bo na takšen način šlo kot po maslu.

Če ostanemo pri nesrečah, ki so se zgodile minuli vikend, potem je več kot jasno, da sta oba glavna vzroka za vse hujše cestne tragedije prehitra vožnja in alkohol. Tudi vozniške izkušnje in ustrezna oprema tako vozila kot voznika so po svoje prispevali k smrtnim nesrečam. Nezadržno se bliža glavna turistična sezona in z njo povezane težave, ki jih bodo najbolj občutili turisti, ki bodo potovali proti morju.

Natolcevanja, da so novinarji s svojim poročanjem najbolj krivi za prometne zamaške tam, kjer so gradbišča, je popoln nesmisel. Kako naj novinarji vplivajo na voznike, če pa vozijo po gradbišču, in to tedaj, ko bi morale biti ceste na voljo dopustnikom in drugim? Namesto da bi bili vsi tisti, ki tako trdijo, veseli, saj jim pravzaprav delajo uslugo, ko s pravočasnim opozorilom marsikaterega voznika odvrnejo od vožnje v smer, kjer je gneča. Tako pa . . .

Pa to še ni najhujše. Bližajo se tudi težko pričakovane počitnice, ki jih bomo pričakali v večstrankarski družbi. Kakšno zvezo s prometom ima to? Je že tako, kar se je Janczek naučil, to bo Janez znal. Upajmo, zato, da bo novi parlament poskrbel za večjo varnost naših najmlajših, saj si ne moremo dopustiti, da bi postali družba mladih invalidov. Tudi prometna ureditev steza za kolesarje, mopediste in tudi za pešce, bi morala biti prva naloga, če hočemo ob koncu leta zapisati, da se je varnost med mladimi izboljšala.

Vsega pa niso krivi cestarji, vozniki in načrtovalci. Veliko je odvisno tudi od staršev in šolnikov, ali bodo naši najmlajši bolj varni v prometu ali ne. Z nakupom mopeda ali kolesa otroku sicer izpolnemo željo, sebi pa naložimo breme, ki se ga moramo zavedati kot starši in vzgojitelji otroka v prometu.

ŽARKO HOJNIK

MINULI TEDEN **8** LETOS ŽE **192** MRTVIH

Žena zanika, da bi naročila atentat

Preiskovalci so na Dunaju poizvedovali o okoliščinah eksplozije bombe v mercedesu Živana Obradovića

BEOGRAD, 21. maja (Tanjug) – Danes so se vrnili v Beograd jugoslovanski preiskovalci, ki so skušali na Dunaju ugotoviti kaj več o znanem »bombaškem primeru«. Kot smo že poročali februarja letos, je bila v avto Živana Obradovića, lastnika dveh dunajskih restavracij, podtaknjena bomba.

Na Dunaju sta bila javni tožilec Slobodan Milivojević in preiskovalni sodnik okrožnega sodišča Dobrivoje Gerasimović. V eni izmed dunajskih bolnišnic sta se pogovarjala z Živanom Obradovićem, ki ga je bomba hudo ranila, tako da je še vedno priklenjen na posteljo. Pogovorila sta se tudi z Obradovićevo ženo Julijo, ki so jo takoj po dogodku prijeli in zaprli. V Beogradu so aretirali beograjskega delavca Mališo Kovačevića in Petra Zdravkovića iz okolice Obrenovca. Oba sta med preiskavo povedala, da je bombni atentat naročila Obradovićeva žena, Julija Obradović pa je tako pred dunajskimi preiskovalnimi organi kot v pogovoru s predstavnikoma našega pravosodja obtožbo odločno zanikala in vztrajala pri trditvi, da s poskusom umora v nobenem primeru ni povezana.

Iz pogovora z javnim tožilcem Slobodanom Milivojevićem smo izvedeli še za eno podrobnost, ki je bila javnosti doslej neznana. V dunajskem hotelu, v katerem je prenočeval Mališa Kovačević, ki je bombo podtaknil, je našla avstrijska policija ključe Obradovićevega avtomobila. Kovačević je povedal, da mu jih je dala Obradovićeva žena, ki pa je tudi to trditev odločno zanikala.

»Sodelovanje z dunajsko policijo je bilo zgledno,« nam je povedal tožilec in dodal, da bodo še ta teden zapisnik zaslišanja, ki je potekalo v nemščini, prevedli, medtem ko se bo preiskava v Beogradu, kot vse kaže, končala čez deset dni. M. P.

Kupčija s palico in pištolo

LJUBLJANA, 21. maja – Res se marsikateri avtomobilist težko loči od ljubljenca na štirih kolesih, vendar slovo v večini primerov močno olajša primerna kupnina. Treba je seveda znati malo barantati in ponavadi gre vse gladko in na civiliziran način.

So pa izjeme, ki potrjujejo pravilo. Da pri takih poslih včasih ne teče vse tako, kot bi bilo treba, sta to nedeljo dokazala 30-letni Ignac S. in štiri leta starejši Kire K., ki sta v Ignacovem stanovanju skušala spisati kupoprodajno pogodbo za šest let star renault 9 GTD, ki naj bi ga Kire kupil od Ignaca.

Vse kaže, da se nista mogla sporazumeti niti o višini kupnine niti o tem, kdaj oziroma kako naj bi Ignac Kiru izročil avtomobil. Padale so vedno bolj ostre besede, kupec in prodajalec sta vse bolj zviševala ton, dokler ni Ignacu prekipelo, pograbil je tri centimetre debelo in kak meter dolgo palico in dvakrat treščil Kireta po glavi, ta pa je potegnil pištolo, jo nameril v lastnika renaulta in ta ga je moral spustiti iz stanovanja. Kire je ves omotičen prišel na prosto in so ga našli miličniki, ko je ždel na bližnji zelenici. Nesojenega avtomobilista so morali odpeljati v klinični center, kjer so ga obdržali na zdravljenju. Miličniki so mu prej seveda vzeli pištolo, za katero sicer ima dovoljenje, Ignacu pa so tudi zaplenili »orožje«. Za oba bodo seveda napisali kazensko prijavo.

K. D.

Pozvonil in jo napadel z nožem

BEOGRAD, 21. maja – Inšpektorji beograjskega SNZ iščejo 33-letnega Djurico Markova, Beograjčana, ki je poskušal ubiti 51-letno Milko Djukić. Markov je v zgodnjih jutranjih urah pozvonil ob vratih stanovanja v Vilovski 6. Ko je Milka Djukić odprla, je potegnil nož, ji z njim zadal več udarcev po glavi in nato pobegnil. Hudo ranjeno lastnico stanovanja so prepeljali v bolnišnico, kjer se zdravniki bojujejo za njeno življenje. (M. P.)

DELO plus

Spet tat na kolesu

LJUBLJANA, 21. maja – Predrznež na biciklu, ki krade ženskam torbice, je spet napadel. Tokrat si je za žrtev izbral 16-letno dekle, ki je v nedeljo okrog pol sedmih zvečer hodila po Adamič-Lundrovem nabrežju od tržnice proti Tromostovju. Tat, ki se je pripeljal za njo in ji iz roke iztrgal torbico, je imel tokrat kaj boren plen. Dekle je namreč imelo v torbici le mesečno vozovnico, 130 dinarjev in nekaj drobnarij. Kot smo zvedeli na UNZ Ljubljana mesto se je število tako imenovanih kolesarskih tatvih povzpelo že čez dvajset.

K. D.

»BOJNI POSVET« – Pred obravnavo so se odvetnik Demšar, Ivan Oman in Hubert Požarnik (od leve proti desni) posvetovali, toda zaslišanje dveh od desetih ustanoviteljev Demokracije tokrat ni bilo potrebno. (Foto: Igor Modic)

Tudi letos družinski rally AMTK Ljubljana

LJUBLJANA, 21. maja – Vsakoletni družinski rally, ki ga za svoje člane prireja Avtomoto touring klub Ljubljana, postaja že tradicionalen. Prireditelji vedno izberejo kakšno zanimivo pot, ki vodi v bolj »odročne«, zato pa slikovite kraje, v katere povprečen slovenski avtomobilist bolj redko zaide.

Tekmovalci bodo tokrat startali izpred hale Tivoli v soboto, 2. junija ob polosmih zjutraj in se prek Žužemberka odpeljali v Vinico. Rally ni dirka, ima pa vseeno dve časovni kontroli, na katerih bo moral vsak voznik izpolniti vprašalnik s tesi o cestnoprometnih predpisih, v Vinici pa bo tudi spretnostna vožnja.

Po tekmovalnem delu bo družabno srečanje, poskrbljeno je za brezplačno malico in tudi nekaj pijače, tekmovalci pa bodo ob zaključku dobili tudi praktična in spominska darilca. Startnina je sto dinarjev (za avto), prijave bodo na upravi kluba v Dalmatinovi ulici sprejemali še do naslednjega torka, na rally pa bodo povabili tudi člane pobratenega društva z Reke. K. D.

KLIČEMO 93

Požar v »hiški« pod mostom

LJUBLJANA, 21. maja – V primeru z lanskim se je povprečno število intervencij ljubljanskih poklicnih gasilcev kar precej povečalo. Že pred meseci so sicer napovedali, da ne bodo več zastonj dežurni ključavničarji, ampak tovrstnh odpiranj še vedno ne zaračunavajo, čeprav jih sploh ni malo.

Tako so tudi minuli **ponedeljek** nekaj po osmi uri začeli z odpiranjem. Odklenili so prodajalkam Peka na Celovški. Čez dobrih osem ur so skupaj z miličniki na Galjevici iskali, kje bi lahko iztekala nafta, vendar brez uspeha. Kmalu po 19. uri je bilo treba vlomiti na Rašiški, kjer so stanovalcem »ušli« ključi, čez dve uri pa so iz jaška na Ptuski izvlekli avtomobilske ključe.

V **torek** še ni odbila ena, ko so morali do Grubarjevega kanala, kjer si je pod mostom nekaj ljubljanskih klošarjev uredilo domek. Zasilo bivališče oziroma dve žimnici je zaradi neprevidnosti zajel ogenj in »hiško« so jim morali poplaviti. Okrog petih popoldne so gasili odvrženo stavbno pohištvo, ki se je vžgalo pod obokom pravkar urejene hiše na Kardeljevi, čez dobre pol ure pa so se spopadli z ognjem, ki je oblizoval skladovnico železniških pragov v bližini šišenske postaje.

Sredo so začeli okrog polnoči na Dolenjki, kjer je iz zidnega hidranta bruhala voda. Slab ventil se ni dal do konca zapreti in ga bodo vodovodarji morali zamenjati. Pred poldnevom so na Celovški vstopili prek balkona in še skozi vrata, da so pogasili kuhinjski požar. Nekdo je pozabil na električni kuhalnik. Zgodaj popoldne so zastonj hiteli do Ceste VII. korpusa. V bližini so brusili železniške tire in ljudje so mislili, da gori. Čez čas so jih klicali na Primožičevo, pa so že med vožnjo obrnili.

V **četrtek** popoldne so na Glinškovi ploščadi odprli golfa, ki ga je materi pred nosom zaprl otrok. Okrog sedmih zvečer jim v Ulici narodne zaščite ni uspelo rešiti večerje, plin je bil premočan. Čez pol ure so jih vznemirili zaradi smetnjaka na Kardeljevi, okrog osmih pa so odprli ključavnico na Reški, ki jo je neznan objestnež zabil s trskami. V **petek** popoldne so jih klicali na črnuški most, vendar so mimoidoči že izvlekli voznika iz razbitega opel rekorda. Čez čas so na Krekovem trgu odprli škodo, proti večeru so morali vdreti na Bratovsevi ploščadi, kjer je kopalnica postajala bazen, kmalu po osmi so odprli stanovalcu na Tržaški, ki so mu ukradli ključe in dan zaključili ob polenajstih pred vrtcem na Šarhovi, kjer se je žgal gumijast predpražnik.

V **soboto** okrog enih so klučarili v Hošiminhovi. Čez pet ur so hiteli na cesto med Šentjakobom in Dragomljem, pa so voznika bolhe, ki je treščil v drevo, že rešili. Okrog šestih popoldne so prepričali izrabljeno ključavnico na Bratovsevi ploščadi, okrog desetih zvečer pa so na Grasselijevi uspeli prej zbuditi otroke, preden so se lotili ključavnice. V **nedeljo** okrog treh so tudi še pred njimi občani pogasili stenski smetnjak na Titovi pri Petrolu, lastnik lade nive pa požar na avtu, ki je stal na Hubadovi, zaman so »iskali« gozdni požar v bližini Gameljn, le dim iz bližnje hiše, se je valil po pobočju. Tudi kable, ki so se smodili v jašku ob Titovi so z aparatom pogasili bližnji stanovalci, tako da jim je za nedeljsko popoldne ostal le ventil v kopalnici, ki ga na Verovškovi stanovalci niso znali zapreti sami. K. D.

Kaj bo vlomilec počel z rezervistovo opremo?

V nekaterih iz vrste vlomov, do katerih je prišlo med minulim vikendom, so neznanci odnesli tudi nenavaden plen

LJUBLJANA, 21. maja – Kot ponavadi so poklicni in nepoklicni nepridipravi prek vikenda spet olajšali nekaj občanov, ki svoje lastnine niso zavarovali s kakšnimi boljšimi »zapahi« oziroma protivlomnimi napravami.

Tako je neznan lopov v petek sredi dopoldneva vlomil v stanovanje na Tbilisijski. Prekopal je omaro in odnesel več zlatih predmetov, vrednih kakih dvajset tisočakov. Kdo ve, kakšen plen je pričakoval vlomilec, ki je v petek ali kakšen dan prej vdrl v kletno shrambo na Marinkovem trgu. Kdo ve, kaj bo počel s torbo in vojaško opremo v njej, ki jo je izmaknil rezervistu. Če bodo tega poklicali na orožne vaje, bo menda moral za opremo odšteti tisočake.

Med petkom in soboto je za zdaj še neznan zmikavt utrl pot v osnovno šolo Oto Vrhunec-Blaž na Ostrovrharjevi v Medvodah. Vdrl je vrata tajništva, od koder je odnesel računalnik commodore in monitor, oboje vredno kakih sedem tisoč dinarjev. V nedeljo okrog enih zjutraj je mimo delikatese Mercator Dolomiti v Trnovskem pristanu prikolovratil očitno močno žejen nepridiprav, ki mu je šla le pijača po glavi. S kamnom je razbil izložbo in si na policah izbral (samo) tri steklenice whiskyja. Drugo ga ni zanimalo. S svojim početjem je naredil za deset tisočakov škode.

Dokaj dober plen pa je prišel v roke vlomilcu, ki je v nedeljo med eno in polosmo zjutraj vdrl v stanovanjsko barako na Koželjevi ulici in ni dvakrat reči, da je kaj takega lopov tudi pričakoval. Bivališče je namreč dobesedno obrnil na glavo, ukradel pa je 3000 DEM, 1000 šilingov, 2000 dinarjev in še trideset ročnih ur. Lastnika je oškodoval za 35.000 dinarjev.

K. D.

OD PETKA DO TORKA

S fičkom po pobočju

RAVNE NA KOROŠKEM, 21. maja – Voznik neregistriranega avta, 33-letni Vladimir Volker iz Strojne nad Ravnami, je včeraj okoli 22.15 peljal po gozdni cesti in kakšnih 100 metrov pred domom zapeljal pod desni rob ceste. Vozilo se je začelo prevračati po strmem pobočju, voznika pa je po 40 metrih kotaljenja vrglo iz avta in je takoj umrl. Ker gre za fička, je škode le za 5000 dinarjev. (Z. Ž.)

Zapeljal s ceste

IDRIJA, 21. maja – V petek okoli 21. ure je voznik neregistriranega avta, 62-letni Justin Šavli iz Masor pri Idriji, peljal iz Otaleža proti magistralni cesti Želin–Idrija. V rahlem desnem ovinku ga je zaneslo levo, zdrsnil je pod cesto in se nato še 30 metrov kotalil po pobočju. Po nesreči je kljub hudim ranam sam prišel do hiše, nato pa so ga odpeljali v ljubljanski klinični center. Škode je za približno 15.000 dinarjev. (Z. Ž.)

Na klancu ga je zaneslo

MARIBOR, 21. maja – Božidar Zemljič iz Ormoža se je v soboto peljal z osebnim avtom od Miklavža proti Pavlovskemu vrhu. V Mihalovcih ga je med vožnjo po klancu navzdol zaneslo. Trčil je v osebni avto, ki ga je pripeljal nasproti Jože Koset iz Malega Rebrovnika. Pri trčenju se je hudo ranila Kosetova žena Slavica. (D. P.)

Trčil v prikolico

MARIBOR, 21. maja – Božidar Žirovnik iz Zgornje Polskave je včeraj v Framu prehiteval osebni avto. Po prehitevanju je trčil v prikolico traktorja, ki ga je vozil Božu Čurič iz Kopivnika. Pri trčenju se je voznik Žirovnik hudo ranil. (D. P.)

Vlak ga je zadel

LJUBLJANA, 21. maja – Na progi med Litostrojem in Goriško ulico je vlak, ki je vozil iz Ljubljane proti Kranju, zadel v glavo starejšega občana. Kot kaže, je možak ob progi zamišljeno priostroval fižolovke. Žrtve nesreče še niso identificirali, sumijo pa, da gre za 79-letnega Marka Peršeta. (M. S.)

Nenadoma zapeljal levo

CERKNICA, 21. maja – Pred naseljem Podskrajnik pri Cerknici se je v petek okoli 23. ure zgodila huda prometna nesreča, v kateri sta bila voznika obeh vozil hudo ranjena, škode pa je za približno 200.000 dinarjev. Voznik tovornega avta zastava yugo, 48-letni Franc Hrastnik iz Cerknice, je peljal z Rakeka proti Cerknici. Pred Podskrajnikom je nenadoma zavil na levo, takrat pa je iz nasprotne smeri pripeljal z osebnim avtom znamke opel kadet 30-letni Ljubljančan Samo Mihelin. Avta sta trčila, pri tem pa sta se voznika hudo ranila in so ju odpeljali v ljubljanski UKC. (Ž. Ž., foto: L. Vukelič)

Trčil v prometni znak

MARIBOR, 21. maja – V križišču lokalnih cest med Miklavžem in Dobrovi je 15-letni Danijel Babič iz Miklavža med vožnjo s kolesom z motorjem zapeljal v levo in trčil v prometni znak. Pri tem ga je odbilo na drugo stran, tako da je trčil še v osebni avto, ki ga je pripeljal nasproti Ivan Zalar iz Metelkove 52. Danijel se je hudo poškodoval. (D. P.)

Avto se je prevračal

PTUJ, 21. maja – V soboto ob petih je Andrej Kamenšek iz Ptuja vozil osebni avto proti Ormožu. V blagem ovinku izven Borovcev je zapeljal na bankino, nato pa nazaj čez cesto v jarek, kjer se je avto večkrat prevrnil. Med prevračanjem je padla skozi prednje steklo sopotnica Lidija Dovečar iz Šardinja in se hudo ranila. (D. P.)

Truplo v Ljubljanici

LJUBLJANA, 21. maja – Danes okrog pol desetih dopoldne je v bližini črpališča toplarne v Mostah Ljubljanica naplavila truplo. Ljubljanski poklicni gasilci so potem spustili v vodo čoln in iz reke izvlekli truplo neznanega moškega. Identifikacijski postopek je v teku. (K. D.)

Skrivnostna smrt

OPATIJA, 21. maja – V noči z nedelje na ponedeljek so blizu opatijske hotelirske fakultete v Iki našli mrtvo 19-letno Željko Horvatić iz Ičićev. Truplo so našli pod 7 metrov visokim zidom in utemeljena je domneva, da je z njega padla. Kako in koliko je v njeni smrti elementov kaznivega dejanja, skušajo preiskovalci odkriti. (Š. B.)

Velika kraja cerkvenih dragocenosti

REKA, 21. maja – Za zdaj neznani zlikovci so vlomili v cerkev Trsaške gospe v Reki. Odnesli so razne unikatne predmete iz plemenitih kovin neprecenljive vrednosti. Intenzivna preiskava še teče. (Š. B.)

Umor v Novem Beogradu

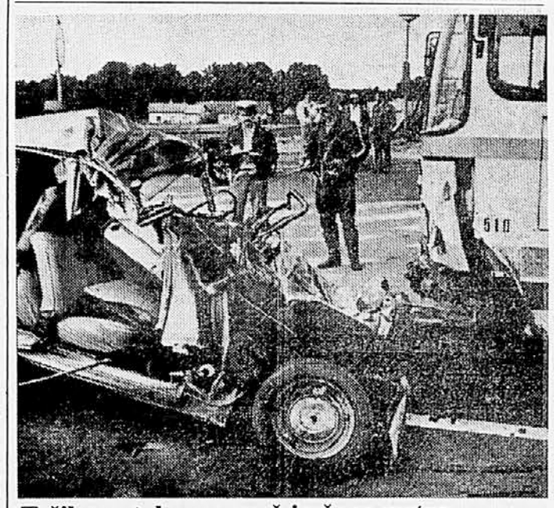
BEOGRAD, 21. maja – V stanovanju v Nehrujevi ulici 123 v Novem Beogradu so našli mrtvega 60-letnega Milovana Jelića. Kot nam je uspelo zvedeti, ga je morilec, ki je po zločinu zaklenil stanovanje in so mu že na sledi, z nožem večkrat zabodel v prsi in vrat. (M. P.)

Mamila v jabolku

BEOGRAD, 21. maja – Zorico Konstantinović, staro 37 let, so na okrožnem sodišču obsodili na devet mesecev zapora, ker je hotela možu, ki je v zaporu, poslati mamilo. V začetku januarja je dala v jabolko gram heroina, 22 tablet heptanona in 15 tablet apaurina pa je skrila v pomarančo. (M. P.)

Sodi s kislino padli s tovornjaka

MARIBOR, 21. maja – Danes popoldne je prišlo na cesti pri Borlu do prometne nesreče, ki utegne imeti tudi ekološke posledice. S tovornega avtomobila ptujskega podjetja Transport je padlo 47 sodov, v vsakem pa je bilo po 50 kg solne kisline. Zakaj je prišlo do nesreče, še ugotavljajo. (D. P.)

Trčil v avtobus – mož in žena mrtva

MARIBOR, 21. maja – Danes ob 7.20 se je na Ptujski cesti v Mariboru zgodila huda prometna nesreča, v kateri sta umrla 27-letni Andrej Černezl in njegova 24-letna žena Brigita iz Ptuja. Do nesreče je prišlo, ko je Černezl vozil osebni avto R-4 iz Miklavža proti Mariboru, v bližini bencinske črpalke pa je iz neznanega vzroka zapeljal na levi vozni pas, po katerem je pravilno pripeljal nasproti voznik Certusovega avtobusa-zglobnika Jožef Ponikvar iz Spodnje Hajdine. Katrca je silovito trčila v avtobus, po trčenju pa je avtobus zapeljal na sprednji del osebnega avtomobila in ga še okrog 24 metrov potiskal pred seboj. Voznik v katrci in njegova žena sta na kraju nesreče umrla. (D. P., slike: Bogo Čerin)

ARMIN OCH

Med dvema ognjema

13. nadaljevanje

★ ★ ★

Zamisel se mu je porodila že takrat, ko sta sedela na vrtu restavracije Strohhof. Ni se ravno ujemala z običajnim postopkom, še več, bila je celo prepovedana. Vordenauu se še sanjalo ni, kako bo pregovoril šefa.

»Rad bi vas prosil, da se še malo ukvarjate s tistim Manfredom. Ne morem ga preprosto aretirati, ko se naslednjič prikaže pri vas. V rokah nimam nobenih dokazov proti njemu. Prav nobenih. Prisluhnite njegovim željam, bodite mu voljan pomočnik. Toda ne naredite niti najmanjšega koraka, ne da bi me prej obvestili o njem, ste razumeli?«

Na Webrovem obrazu sta se zarisala strah in negotovost.

»Toda hotel sem končati to reč,« je zamrmral.

»To se ne da kar čez noč.«

»Ne, s tem nočem imeti nobenega opravka več,« je vztrajal Weber.

Vordenau je stopil k oknu in ne da bi pogledal sogovornika rekel:

»To zdaj ni več mogoče. Manfred vas ne bo kar tako spustil iz kremplјev.«

Vordenau po naravi ni bil hladnokrven in brezčuten človek. Nasprotno, zadeva ga je hudo skrbela. Ni maral, da bi se fantu kaj zgodilo, hotel ga je zavarovati. Bil je odločen, da ga ob prvem znamenju nevarnosti potegne iz igre.

Po drugi strani pa mu je bilo veliko do tega, da bi razkrinkal skrivnostnega Manfreda in ugotovil, kaj ima za bregom.

Vordenau je spet sedel za mizo. »Obstaja zakon, po katerem so državljani dolžni pomagati policiji, a me nikar ne vprašajte, kako se imenuje in kje ga najdete. Tega žal ne vem na pamet. Vem le to, da zakon obstaja. Ne ukazujem vam, marveč vas prosim. Sodelovanje lahko mirne duše odklonite. Upošteval bom vašo voljo, čeprav si ne bom mogel kaj, da bi vam ne zameril.« Obmolknil je, vendar je bilo čutiti, da še ni povedal vsega.

»Pa še nekaj.«

Weber se je zravnal. Negotovo je pogledal inšpektorja, med očmi se mu je vdrla ostra guba.

»Manfred vam je obljubil denar. Prvih petsto frankov ste že dobili. Tudi jaz vam za sodelovanje ponujam plačilo. Če mi boste pomagali razkriti to reč, ki se je pravkar začela, vam tega ne bo treba delati zastonj. Povem pa vam še nekaj, nekaj, česar pravzaprav ne bi smel. S to prošnjo zavestno kršim zakon.«

Zvezni policist bi si namreč ne smel najeti in plačevati ovaduha. Sploh pa ne v začetku preiskave, ko ni še nikomur znano, za kaj pravzaprav gre.

Weber je molče sedel in strmel v mizno ploščo pred sabo. Zatekel se je na policijo, ker ni hotel imeti opravka s tistim sumljivim Manfredom, ker je začutil nevarnost. Zdaj pa mu z obeh strani ponujajo denar. Zdelo se mu je, da ničesar več ne razume in da mu bodo zdaj povsem odpovedale moči.

Vordenau mu je pustil dovolj časa za premislek.

Naposled je Weber skoraj obupano dvignil roke in rekel:

»Če mislite, da je prav tako . . .«

Stavka ni dokončal, vendar je bilo čutiti, da je privolil. Vordenau se je vprašal, ali je popustil zaradi denarja ali zaradi njegovega prepričevanja. Pol ure pozneje je ustavil avto pred Webrovim stanovanjem v Nietengasse.

★ ★ ★

Šef švicarske zvezne policije Otto Weiss je živčno grizljal ustnik ugasle pipe. Pri njem v pisarni je sedel inšpektor Vordenau. Prišel mu je poročat o zadnjih dogodkih. Kočljivo nadrobnost je zamolčal. Zdelo se mu je, da še ni pravi čas, da bi govoril o denarju za Webra. Odločil se je počakati na ugodnejši trenutek.

»Kaj meniš o tem?« je nemirno vprašal Vordenau, potem ko je njegov predstojnik nekaj trenutkov sedel povsem negibno in zbujal vtis, da mu je vse skupaj odveč. Vordenaua je malce skrbelo, da bi mu šef ne ukazal, naj pretrga dogovor z Webrom. Pomislil je, kako se kar naprej govori o voditeljskih sposobnostih, kakršne bi naj imeli predstojniki – pa bi marsikdaj ne bilo slabo vedeti tudi kaj o tem, kako voditi nje.

»Reci že kaj,« mu je prigovarjal Vordenau. »Kaj misliš o tem? Gre le za novo potezo pri stari igri?«

Weiss je brez besed vstal in stopil k omari, kjer je imel spravljene zaupne papirje. Potem se je z nekaj listi vrnil k mizi. Pipo je položil v pepelnik in rekel:

»Tule imam poročilo nekega kolega iz Bonna.

V mislih je imel visokega uradnika iz zveznega zavoda za varstvo ustavne ureditve. Bil mu je kolega v pravem pomenu besede. Pri delu sta odlično sodelovala, poznala pa sta se tudi zasebno. Če ne drugače, sta se videla ob srečanjih zahodnoevropskih vodij tajnih in poročevalskih služb.

Franček Rudolf

Rdečelaska v zrelem žitu

33. nadaljevanje

»Ste jih našli?«

»Sledi urina, znoja. Nič posebnega.«

»Saj v kleti ni bilo rudnika.«

»Zakaj bi naj bil rudnik?«

»V tem primeru bi se lahko kdo znojil.«

»V prostoru je gorelo. Najprej smo mislili, da je storilec morda zgorel, zdaj smo potrdili, da vsekakor ni. Polil je precej špirita, vse skupaj zažgal, potem pa zaprl loputo. Tako sicer ni kadilo po hiši, ampak ognju je zmanjkalo kisika. Zato so stene tako umazane. In vse retorte in vsi predmeti. Pustili smo jih, kakor so bili.«

»Ste raziskali vsebino?«

Spet je Arnim krožil med debelimi steklenimi posodami s pokrovi in debelimi porcelanastimi lončki s prav tako debelimi porcelanastimi pokrovi.

»Seveda smo. Vse skupaj je tako, kot da je nekdo hotel sestaviti mineralno vodo?

»Kakšno mineralno vodo?«

»Takšno, malo boljšo,« se je pošalil inšpektor Grom. »Radensko s petimi srci in črtico!«

Pri retortah je bajalica poskočila.

Arnim je spet tekel v klet.

Ustavil se je pod loputo, pod vhodom. »Tu, tu se je nekaj zgodilo. Natančno to čutim.«

»Seveda,« je zavzdihnil inšpektor. »Tu je ležalo truplo!«

»Nekaj drugega je! Zdi se mi, da je še nekaj! Nekdo je visel nad truplom v nenavadni legi!«

»Pa menda ja ne z glavo navzdol?«

»Kako ste vedeli?«

Inšpektor Grom je nenadoma začutil, da mu Arnim Dolinšek s svojo preklano palčko v rokah bere misli. To ga je nadvse potrlo. »Ko ste omenili nenavaden položaj, sem se spomnil, da je visenje z glavo navzdol nenavaden položaj. Samo to.«

»Čutim neko gretje, neko kurjenje, neko pregrevanje!«

»Bil je požar.«

»Ne, ne, ne, imam občutek, kot da je kdo pekel čevapčiče!«

»No, veste kaj! V tem strupenem ozračju?«

»Tu!« se je Arnim Dolinšek ustavil. »Bajalica pravi, da se je tu zgodil spopad.« Arnim Dolinšek je brskal po tleh.

V gostih, zbitih tleh pa ni bilo nobenih sledov.

»Vse skupaj se mi zdi kot past!«

»Kakšna past?«

»Zanka za zajce.«

»Tu ni bilo nobenih zajcev.«

»Nisem tako mislil.« Arnim je napeto razmišljal. »Je mogoče človek podoben zajcu?«

»To morate vi povedati. Kolikor sem se jaz učil, je podobnost samo v tem, da sta oba sesalca.« Inšpektorju Gromu je postalo hudo žal, da je nasedel lekarnarjevi posvojenki Nadji in je pristal na obisk radiestezista.

Zdaj ni bilo več pomoči.

A kaj je končno hotel?

Nič pametnega še niso odkrili.

Seznam kemikalij, najdenih v uničenih retortah iz kleti, je bil dolg že deset strani. Zdaj so pripravljali še dva seznama po dvajset strani.l

Potem se je ljudem v laboratoriju glavnega mesta uprlo: »Kaj naj raziščemo vso navlako iz lekarne? Če to naredimo, se bomo toliko naučili, da bomo lahko razvozlali vse licence tega sveta. Še recept za coca colo!«

»Nekaj groznega se je zgodilo, nekaj zelo zelo groznega!«

»To smo že slišali.«

»Groznejšega kot sem mislil prej.«

»Povejte, kaj vendar?«

Arnim je dolgo molčal, potem je označil točko, kjer se je vrtel spopad. Strmel je v zrak pod stropom, v bližini lopute. Tam pa ni bilo videti prav ničesar.

Ko je pokazal mesto, kamor je padel lekarnar, je spet zadel čisto natančno pravi položaj.

»Past je bila v zraku in umivalnik je bil na tleh, dvignil se je v zrak in priletel nazaj lekarnarju v glavo.«

Inšpektor Grom se je presenetil, da celo sam verjame radiestezistu. »Ampak opozarjam vas, da so slutnje nekaj, dokazi pa nekaj čisto drugega. Vas in vaše bajalice najbrž sploh ne bo na sodišču.«

»Kaj mislite, da bo storilec prišel pred sodišče?«

»Še vsak je prišel!«

»Ta je odnesel s sabo polne vrečke zapiskov in receptov in kemikalij?«

»Zakaj tega ne vemo?«

»Vidite samo, stvari, ki so zdaj tu: ne tistih, ki so bile prej,« Arnim je zavzdihnil. »Nekaj je storilec odnesel.«

Arnim je popeljal inšpektorja po stopnicah za pult, se vrtel nekaj časa za garderobno omaro na hodniku pred laboratorijem, potem pa je pogumno stopil pred vrata.

Inšpektor Grom je zagledal Marjetko.

Stala je pred množico ljudi na trgu in zdolgočaseno je strmela v vrata. Ko je zagledala Arnima Dolinška, potopljenega v skrivnostno opravilo, ji je šlo na smeh.

Arnim je sploh ni opazil.

POROČILO IZ NE-UMA

Še o televiziji, grahu in labodih

Ali je imel vmes prste bog ali hudič, ne vem. Po tistem skupščinskoprekmurskem ogorčenju nad televizijo, ob omenjanju sekanja teveglav in citiranju Gogolja (»ne jezi se na ogledalo, če je tvoj obraz grd«), ob milih glasovih labodjih spevov, tevemrka in drugih dogodkov v zvezi s tem sem se kvalificiral ali plasiral, če hočete, v žirijo »Festivala jugoslovanskog TV stvaralištva, koji se održava u Neumu već četvrtu godinu«. Prestolnica bosansko-hercegovske riviere je prišla v našo zavest predvsem zaradi vil bosansko-hercegovskih politikov, predvsem revolucionarne generacije. To je najmanj, kar smo si zaslužili, so mislili. Četudi sem bil povabljen že kdaj prej, sem moral častno funkcijo člana žirije odkloniti zaradi preobilice dela, tokrat pa sem rekel teater gor ali dol, gremo! Že zaradi tistih vil me je dajal firbec. Kajti kdo ve, ali bo res prišlo do sekanja ljubljanskih TV glav in skoraj ni verjetno, da bi me naslednja garnitura še kam kandidirala ... Kdo ve, ali bo še sploh kdaj kje kakšno »zajedniško TV stvaralaštvo«? Kdo ve, ali bo še Bosna in Hercegovina, zdaj ko slišim, kakšne načrte ima Vuk Drašković, ki se zaveda, da mora streti to republiko, ki ima še edina Jajce? In ali ne bo Tudman, ki je tudi že začel preštevati Hrvate med islamci, rekel, teh nekaj kilometrov bosansko-hercegovske obale samo kvari véliko hrvaško obalo? Ali ne bom prihodnje leto že potreboval potnega lista za ta Ne-um? Četudi je res, da poleg tovariša Joviča to nesrečno Jugoslavijo držijo skupaj samo še filmski, gledališki, radijski in televizijski festivali.

Naj kar povem, da vile niso nič posebnega in se s slovenskimi na primer ne morejo kosati. Tudi Neum s Portožem ne! (Ali ni bil tak festival tudi že v našem Portorožu?) Če se nisem nagledal vil, pa sem se televizije zares nagledal.

Pet nas je bilo, ki smo gledali več kot 55 oddaj cel teden po osem ur na dan, direktorji, predsedniki, strokovnjaki pa so kar naprej zasedali. In četudi je na eno sejo prišel sam Vlado Janžič (ne več kot generalni, ampak kot predsednik), ga tudi njegovi niso kaj prida videli, kajti zanj na televiziji pač velja prišel – videl – odšel. Pač pa je bil pomembnejši Grah (z veliko začetnico, kajpada), ki je omenil možnost izstopa RTV Slovenije iz JRT. Grah je bil sploh dober, tudi tisti za kosilo. Novinarji in »tevestvaraoci« so bili v glavnem ogorčeni, da se posamezni centri dobro razvijajo, JRT pa stagnira. Čeprav nihče ne ve več, kaj je Jugoslavija, kaj šele JRT. Naša žirija je nič hudega sluteč nagradila tudi EPP spot, v katerem nastopa sam Ante Marković in dela reklamo zase, potem pa smo bili obveščeni, da predsednik ZIS pripravlja svojo jugoslovansko televizijo s pomočjo druga Márina D. in z delnicami ZIS in ostalih ...

V tekmovalnem programu se je televizija moje dežele častno predstavila in dobila nagrade pri vseh treh žirijah (naše, to je programske, tehnične in žirije za tv dnevnike). Vse televizije, razen slovenske, so se izogibale politike in jugoistine ko hudič križa. No, Makedonci in Vojvodinci so napadli Bolgare zaradi politike do manjšin, Beograjčani so podkurili Ceausesceu, Zagrebčani pa so demonstrirali bratstvo in enotnost naših narodov na nogometnem stadionu. Sicer pa je bilo več kot 50 oddaj posvečenih otrokom, freskam s pompozno glasbo, šarplanincem, kamnu in (dobrim) dokumentarnim dramam o človekovi usodi.

Televizija Priština je šla celo tako daleč, da je opozorila na brezposelnost ... Skratka, če bi tujec gledal 80 odstotkov in več tega programa, bi mislil, da na balkanskih meridianih vlada idila, da ljudje slikajo in pojejo, delajo in iščejo delo, hodijo po manastirih, včasih pa se res tudi koljejo, a še to iz plemenske in rodovne tradicije ... Le Grahovi ljudje so opozorili, da se začenja nova doba, da nekdo že snema Titove slike, da nekaj volimo in izdala je skrivnost vseh skrivnosti, da na Kosovu celo zapirajo ... Kljub temu ostaja vsaj zame skrivnost, zakaj so tudi dobre slovenske oddaje po možnosti vsaj dolgočasne, zakaj partizani tako radi gledajo vejevje, kjer se igrajo sončni žarki, zakaj slikamo marele in parazole toliko časa, da vsi zaspijo, zakaj se na slovenski televiziji nikoli nihče ne nasmehne ... Morda zato, ker je tudi slovenska politika, strankarska in nestrankarska, tako zadrto resna in dolgočasna. In tako je naša uboga RTV spet le Gogoljevo ogledalo. Zato sem glasoval za nagrade, zato bom še zastavil besedo zanje celo v skupščini ... A prej mi morajo obljubiti vsaj to, da bodo vsaj petkovi, sobotni in nedeljski večeri manj dolgočasni ... Takrat imam navadno čas, da gledam televizijo, seveda če nisem ravno v žiriji ... Zdravo! Križ kraž! Vaš.

TONE PARTLJIČ

CIAO ITALIA 90 – 1

V sosednji Italiji se je nogometni cirkus že začel

Organizatorji svetovnega prvenstva, »najpomembnejšega dogodka«, dobro vedo, kako bodo »drobiž« za vstopnice spremenili v velik denar – Odlične prireditve

MILANO, maja – Štirinajsto svetovno prvenstvo v nogometu so Italijani vzeli zares. Če že ne bodo izumili kakega novega »dribling«, da bi z njim še četrtič osvojili lovoriko najboljših žogobrcev na svetu, bodo prav gotovo izumili način, kako čim bolje vnovčiti nogometno prvenstvo. Tisto, kar bo »padlo« s prodajo vstopnic (natisnili so jih 2,6 milijona, prodali pa že 80 odstotkov, kar naj bi prineslo vsaj 150, če ne celo 200 milijard lir), je prav gotovo samo drobiž v primerjavi z vsoto, ki se bo obračala ob tem svetovnem prvenstvu.

Maja leta 1984 se je za organizacijo tega »najpomembnejšega« svetovnega dogodka med sedmimi evropskimi državami potegovala tudi Jugoslavija. V ožji izbor sta prišli takrat le Italija in Sovjetska zveza. Zato pa se je septembra 1989 jugoslovanska nogometna reprezentanca z zmago nad Škotsko (3:1) nekako oddolžila za »poraz« pri organizacijskih prizadevanjih države in si kot prva od 24 držav (oziroma od 22, kajti dve, Argentina in Italija, imata vnaprej odprto pot) zagotovila udeležbo na sklepnem delu svetovnega prvenstva v Italiji. Mar to pomeni, da je jugoslovanska reprezentanca tokrat pripravljena kaj bolje? Dottore **Massimo Moratti**, eden izmed funkcionarjev organizacijskega komiteja Italia 90 iz Milana, nam je zagotovil, da se je naša reprezentanca večkrat predstavila kot dober nogometni klub, ki pa mu velikokrat zmanjka samozavesti.

Take »strokovne« razprave in ocene padajo pravzaprav že povsem v čas nogometnega prvenstva, ki bo tokrat trajal kar ves mesec – od osmega junija do osmega julija. Italijani seveda veliko pričakujejo od tega nogometnega meseca. Lahko bi rekli, da se v sosednji državi že začenja nogometni »karneval«, igra, ki bo mnogim zapolnila ne samo mesec, ampak kar več mesecev življenja.

● **V Milanu, kjer bodo osmega junija odprli nogometno prvenstvo s tekmo Argentina – Kamerun, bi morali pravzaprav biti zaskrbljeni zaradi slabo pripravljenega igrišča. Pa niso! Dottore Massimo Moratti trdi, da bo travnik osmega junija nared, pa čeprav je bil še pred kratkim skoraj povsem razoran.**

Vstopnice, ki so jih začeli prodajati že februarja lani, gredo za med, saj je celo tekma med ZRN in Arabskimi emirati že skoraj povsem razprodana. Mnoge turistične organizacije, (tudi jugoslovanske) si zdaj očitajo, ker si niso priskrbele večje količine vstopnic. Vstopnice bodo plačnikom delili le nekaj časa pred začetkom prvenstva, da jih ne bi ponarejali. Pri individualni prodaji pa so omejili število vstopnic – le štiri na eno ime. Glavni prodajalec – Banca Nazionale del Lavoro kupce računalniško evidentira, kar pomeni, da vsaj skušajo preprečiti črno borzo, nekaj pa je bo le ostalo. Polovico vstopnic bodo prodali Italijanom, drugo polovico pa v tujini. Od te druge polovice jih je nekaj dobila FIFA, nekaj nogometne zveze, članice UEFE, nekaj turistične agencije in sponzorji. Cene vstopnic so različne – od 16 tisoč lir (na najbolj oddaljenem delu stadiona) do 210 tisoč lir, kolikor naj bi stali boljši sedeži na finalni tekmi. Povprečne cene pa bodo med 55 tisoč in 90 tisoč lir za vstopnico.

● **Samo na uvodni tekmi v Milanu pričakujejo tri tisoč novinarjev in 120 tv ekip. Koncerti v milanski Scali, musicli, gledališke in baletne predstave, razstave Rubens in 18. stoletje v Lombardiji ali pa Hermitage v Milanu ...**

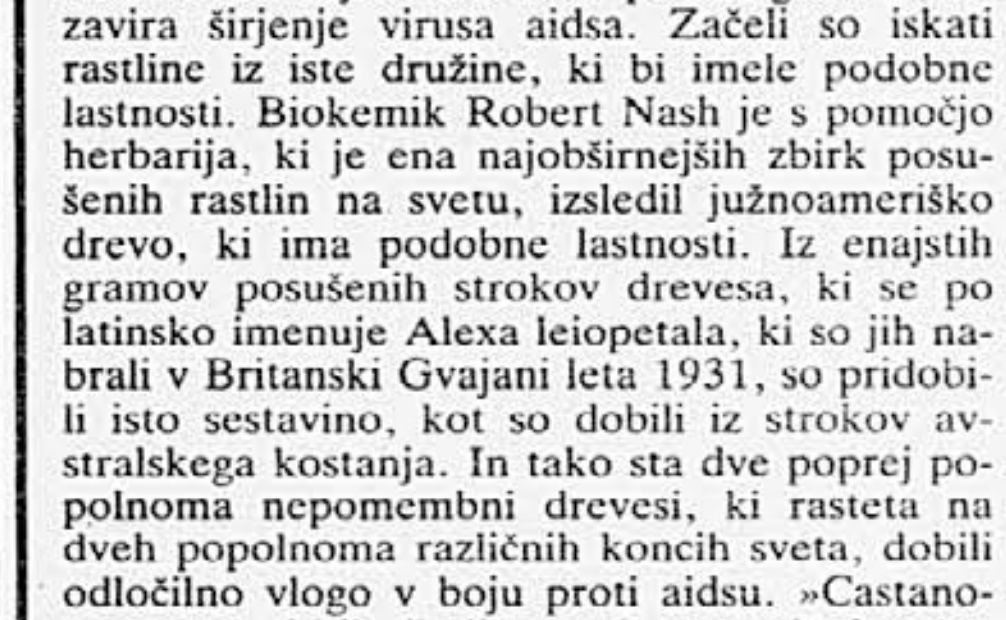
Italijani pričakujejo, da bo prvenstvo v dobršni meri vplivalo na turistični obisk. Zato so že na berlinski turistični borzi posvetili tej temi največ časa. Trdijo, da je (bo) vlada vložila več kot 3000 milijard lir za velika javna dela, za prenovo hotelov, informacijskih centrov in drugih najnujnejših objektov. Za prenovo stadionov so namenili dodatnih tisoč milijard lir. K temu pa je treba dodati še več sto milijard lir za več kot 300 večjih kulturnih prireditev (predstav), ki bodo v 12 mestih spremljale 52 nogometnih tekem. To pomeni, da bodo same nogometne tekme skoraj nepomemben del vsega spremljajočega cirkusa, saj bo tekem precej manj kot velikih kulturnih prireditev.

BORIS ŠULIGOJ

VRTIMO GLOBUS

Novo poslanstvo starega vrta

Eden najstarejših in najvplivnejših svetovnih centrov za botanične raziskave Kraljevi botanični vrt blizu Londona je odigral pomembno vlogo v časih razcveta britanskega imperija. Njegovi znanstveniki so z misijonarsko vnemo prinašali vanj rastline z vseh koncev sveta. Ko pa je imperij propadel, se je ustanova zaprla v slonokoščeni stolp. V zadnjih letih pa je dobila novo poslanstvo. skrb za ohranjanje okolja in za kar najboljšo izrabo naravnih virov je prodrla tudi v to 231 let staro ustanovo, ki svoje raziskave opravlja na 117 hektarjih zemljišča. »Danes nismo več odgovorni samo za imperij, ampak za cel svet,« pravi direktor botaničnega vrta Gren Lucas. »Naš planet si moramo predstavljati kot zelen mehurček, ki ne sme počiti, ker sicer ne bomo preživeli.

In svet je v upanju na rešitev začel trkati na vrata te ustanove in iskati pomoč pri njenih znanstvenikih. Sultanat Brunei je zaprosil za nasvet pri varovanju tropskih gozdov. Dobrodelne organizacije, ki pomagajo tretjemu svetu, iščejo nasvet, kako bi na nerodovitnih in sušnih območjih ponovno uspevale rastline, ki bi ljudem dajale hrano in gorivo. Farmacevtske družbe iščejo naravne sestavine za izdelavo zdravil. Tako so v laboratoriju za fiziologijo in biokemijo rastlin znanstveniki z bazičnih raziskav prešli na raziskave novih rastlin, insekticidov in zdravil. V zvezi z raziskovanjem kemične obrambe rastlin pred škodljivci so se znanstveniki začeli zanimati za tropski avstralski kostanj (Castanospermum australe). Govedo njegove stroke rado je, čeprav so strupeni. Znanstveniki so leta 1980 odkrili strupeno sestavino v strokih, ugotovili pa so tudi da ljudem ne škoduje. Leta 1987 pa so ugotovili, da zavira širjenje virusa aidsa. Začeli so iskati rastline iz iste družine, ki bi imele podobne lastnosti. Biokemik Robert Nash je s pomočjo herbarija, ki je ena najobširnejših zbirk posušenih rastlin na svetu, izsledil južnoameriško drevo, ki ima podobne lastnosti. Iz enajstih gramov posušenih strokov drevesa, ki se po latinsko imenuje Alexa leiopetala, ki so jih nabrali v Britanski Gvajani leta 1931, so pridobili isto sestavino, kot so dobili iz strokov avstralskega kostanja. In tako sta dve poprej popolnoma nepomembni drevesi, ki rasteta na dveh popolnoma različnih koncih sveta, dobili odločilno vlogo v boju proti aidsu. »Castanospermum ni bil nikoli uporaben za nič drugega kot za les,« pravi Nash. »To, kar smo zdaj odkrili, pa dokazuje, da je vsaka rastlina vredna, da jo ohranimo, saj nikoli ne vemo, kako koristna je lahko.«

Doslej so botaniki raziskali le odstotek od 250.000 cvetlic, kolikor jih raste na svetu. Nekateri se bojijo, da mnoge od njih sploh nikoli ne bodo mogli proučiti, saj desetim odstotkom grozi, da bodo izumrle še pred koncem tega stoletja. Na srečo sodi vrsta zimzelene rastline, ki so jo odkrili na Madagaskarju, v odstotek raziskanih rastlin, kajti izkazalo se je, da vsebuje snov, ki varuje otroke pred levkemijo. Znanstveniki Kraljevega botaničnega vrta raziskujejo tudi rastline, iz katerih bi lahko pridobili zdravila za zdravljenje sladkorne bolezni.

Od 18. stoletja naprej so svetovni popotniki in izseljenci v botanični vrt pošiljali primerke eksotičnih rastlin, na katerih pa se je dolga leta nabiral prah. Med 70.000 primerki je na primer tudi bombaž, ki ga je poslal David Livingstone z neke svoje odprave po Afriki in cel vrč rastlinskih zdravil, ki so jih izdelali afriški domorodci. Leta 1987 so tri znanstvenice botaničnega vrta začele vzorce vnašati v računalniško bazo podatkov in vsakemu imenu rastline dodajati tudi najpomembnejše podatke, ki so jih popotniki priložili poslanim primerkom. Morda se med njimi skriva doslej še neznan podatek o rastlini, ki bo morda pomagala pri reševanju ljudi, ki umirajo za doslej še neozdravljivo boleznijo.

Umetnine se ne bodo selile

Ministri za kulturo držav članic Evropske skupnosti so se zedinili, da bodo po odpravi meja leta 1992 za trgovanje z umetninami, ki sodijo v kulturno dediščino posameznih držav, veljala posebna pravila. Obstajala je namreč nevarnost, da bi v Evropi »brez meja«, kjer ne bo nobenih ovir za trgovanje z vsemi vrstami blaga, tudi mnoga umetniška dela zamenjala lastnika. Države članice ES, zlasti tiste na jugu Evrope (Italija, Grčija, Francija, Španija), so se bale, da bi umetnine izjemnega zgodovinskega in kulturnega pomena ostale nezavarovane in bi se preselile na bogati sever. Zato so zdaj ministri za kulturo sklenili, da bodo države članice uskladile svoje zakone o varovanju kulturne dediščine in okrepile medsebojno sodelovanje in tako umetnine zavarovale pred brezvestnimi trgovci, saj »Mona Liza ni isto kot vreča sladkorja, torej navadno blago«, kot je pripomnil eden od ministrov.

Oporoka Paulette Godard

Znana hollywoodska igralka Paulette Godard, ki je umrla aprila, je 20 milijonov dolarjev in vse ohranjene rokopise in dokumente Ericha Marie Remarqua, ki je bil njen tretji mož, zapustila newyorški univerzi. Paulette Godard, junakinja Chaplinovih Modernih časov, je v oporoki zapisala, naj z denarjem, ki ga je zapustila, odprejo nova delovna mesta za profesorje urbanizma, ustvarjalnega pisanja, evropskih študij, filma, tujih jezikov in politične ekonomije. Del vsote je namenjen za štipendiranje nadarjenih študentov.

Proti kajenju

Udeleženci letne konference Svetovne zdravstvene organizacije so sprejeli resolucijo o boju proti kajenju. Opozorili so, da se bo število smrtnih primerov, neposredno povezanih s kajenjem, v prihodnjem desetletju povečalo na tri milijone letno. Svetovna zdravstvena organizacija predlaga, naj bi se po celem svetu lotili »akcije za odpravo posrednega in neposrednega reklamiranja tobaka«.

V resoluciji je zapisano, naj bi uvedli »progresivne finančne ukrepe, ki naj bi kadilce spodbudili, da bi opustili kajenje«. Udeleženci konference so sprejeli tudi dopolnilo k resoluciji, v katerem zahtevajo, naj strokovnjaki organizacije pripravijo poročilo »o ukrepih, ki naj bi pomagali državam, velikim pridelovalkam tobaka, da bi ga lahko zamenjale z drugimi kulturami, dohodke od prodaje tobaka pa usmerile v financiranje zdravstvenega varstva in razvoja«.

Preblizu resnici

V času Brežnjeva se kaj takega ne bi zgodilo. Na stojnicah na tržnici ne bi prodajali nobenih lutk z njegovim ščetinastim obrazom, noben rezbar se v prostem času ne bi z lesenimi figuricami norčeval iz njega in se pri tem sem na vso moč zabaval. Mihail Gorbačov pa se bo očitno moral s tem sprijazniti. Od začetka maja prodaja skupina moskovskih umetnikov na tržnici v mestnem predelu Ismajlovo

Gorbijeve lutke, ki so različica »matrjošk«, trebušastih kmetic, v katerih se vedno skriva še ena taka, vendar malo manjša figurica. Gorbiji so naprodaj v vseh slogovnih odtenkih, vedno pa jim je dodana majhna politična zlobnost. Tako se v eni od Gorbijevih lutk ne skriva še en manjši Gorbačov, ampak Brežnjev, v Brežnjevu je Hruščov, v Hruščovu je Stalin, v Stalinu tiči Lenin. Lenin pa je prazen. »Ravno smešno pa to ni,« je pripomnil eden od Moskovčanov. »Preveč blizu je resnici.«

Anekdota za danes

Na današnji dan leta 1970 je umrl slovenski igralec, režiser in gledališki organizator Bojan Stupica; deloval je v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu (rojen 1910).

Takole se ga v svojih »Gledaliških zgodbah« spominja igralec Franc Lipah:

Režiser Bojan Stupica je v očeh odrskih delavcev režiser, ki ljubi remelj, planke, late in štukaturo. Tudi drugi režiserji imajo vsak svoj simbol: Debevec – mrtvaško krsto, dr. Gavella – »šprajc«, Kreft – praktikabel ekspres, Milan Skrbinšek – podobice, rožce, zastorčke, prof. Osip Šest – zastore z žarometi.

Pri »Veliki Puntariji« je Stupica tako poresničil opremo, da je pri generalki stopil statist na zid in se pogreznil vanj, le glava mu je molela iz pobarvanega papirja.

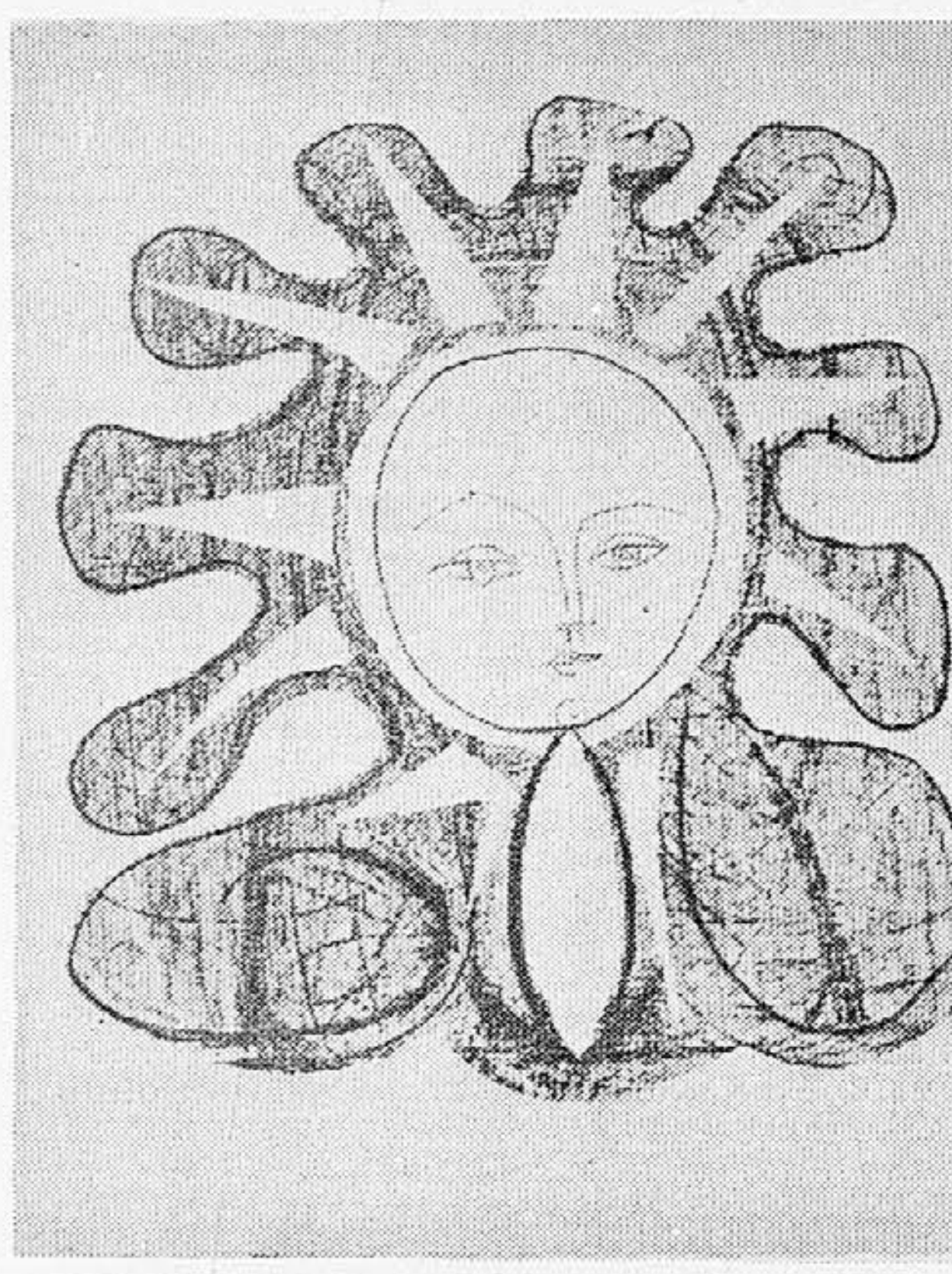
Druga zanimiva stvar njegove režije je to, da zida vse na levi strani, ker mu levica bolj služi kot desnica. Delavci, ki jim je poverjena leva stran scene, stokajo in se znoje, desni delavci pa vzdihujejo:

»Bog nam daj še več ‚levih' režiserjev!«

Stupica ljubi v režiji posebno »bojne pohode« – na odru. Pri »Maksimilijanu« je naročil statiste že ob dveh popoldne in je vadil z njimi do šestih zvečer same marše. Ponosno je korakal pred njimi z bobnom v roki in grozil slehernemu, ki ni bil dovolj bojevit, da bo dobil samo pet dinarjev honorarja. Nato so ga vsi ubogali in postali bojeviti in zelo divji ...«

MODERNA GALERIJA LJUBLJANA

Picasso

V ljubljanski Moderni galeriji so od srede na ogled litografije Pabla Picassa, slovitega španskega umetnika (rojen 1881. leta v Malagi, umrl je 1973. v Mouginsu pri Cannesu), ki je s svojo ustvarjalno energijo in domiselnostjo napolnjeval likovnoumetnostna dogajanja 20. stoletja. Tristo štiriintrideset razstavljenih litografij iz povojnih let (in nekaj predvojnih primerkov) daje zanimiv in izredno poučen vpogled v Picassovo delovno in miselno naravo. Gledalec lahko ob grafičnih primerkih sledi avtorjevemu iskanju ustreznega likovnega izraza, ki se pretaka od bolj ali manj realističnih prikazov do skrajno poenostavljenih izpeljav. Pomemben del na razstavi obsegajo upodobitve Françoise Gilot, dolgoletne Picassove življenjske sopotnice. Za pokušino objavljamo reprodukcijo litografije pod naslovom Françoise kot sonce (Françoise s sončevim obstretom), ki jo je avtor oblikoval 15. junija 1946 in naredil pet avtorskih odtisov in 50 odtisov za oštevilčeno in signirano naklado. Ob tem delu je na razstavi (in v obsežnem katalogu v nemščini) naslednji pripis: »Potem ko je dan pred tem napravil deset verzij portreta, se je Picasso še enkrat lotil motiva. Ta varianta se navezuje na zadnjo verzijo serije s Françoise, njen svojski izraz pa izhaja iz tehnične pestrosti postopka, s katerim je bilo mogoče doseči kontrast obrisne in notranje risbe, kar je sicer značilno za kolaž oziroma papier-collé. Valovito konturo las, ki hkrati sugerira vegetabilnost, formo rastlinskega listja, najdemo tudi pri »Ženski v naslonjaču«, sliki, ki je nastala istega dne.«

B. S.

Ko so Američani padali z neba

Sedemindvajsetega maja bo na Mali planini spominska slovesnost. Odkrili bodo spominsko obeležje na dogodek pred 46 leti, ko je tukaj 29. maja 1944 strmoglavil štirimotorni ameriški bombnik B 24, v katerem je bilo deset članov posadke. Od teh sta bila dva mrtva v letalu, usoda ostalih pa je bila različna: kopilot poročnik Otto Hinds se je pri doskoku tako hudo poškodoval, da je dva meseca zatem umrl v partizanski bolnišnici, še štiri člane posadke so rešili partizani in domačini, tri pa so nemški policisti prepeljali v kamniške zapore.

Nedavno sem iz ZDA prejel pismo z naslednjo vsebino: ... Moje ime je Caroline Fike, sem hči ameriškega vojaka Georgea Bertuzzija, člana posadke letala, ki je v minuli vojni strmoglavilo pri vas v Jugoslaviji. Moj oče je nam otrokom pogosto pripovedoval o tem dogodku. Rada bi ga presenetila za njegov rojstni dan s knjigo, ki morda opisuje ta dogodek. Prosim, pošljite mi to, vendar tega ne omejajte očetu, s katerim si dopisujete ...«

Res sem knjigo, kjer je tudi zapis o tej »avanturi«, poslal hčerki, ki mi je ob božičnih čestitkah potem omenila, kako prijetno presenečenje je napravila očetu.

Zadeti nad Zagrebom

Iz ameriškega letalskega oporišča v Italiji je 29. maja 1944 poletela večja skupina bombnikov B 24 v sestavi 15. ameriške zračne sile, njihov cilj pa je bilo uničenje vojaško pomembnih objektov v Avstriji. Ko je bilo letalo zadeto in poškodovano nad Zagrebom, je motorje zajel ogenj in pilot ni mogel več obvladati letala, je članom posadke ukazal naj odskočijo. To se je zgodilo pred preletom Kamniških Alp.

Kako se tega dogodka spominjajo priče?

Franc Kregar-Miško je bil takrat partizan na območju Godič–Mekinje. »Med letali, ki so na ta dan – bil je binkoštni ponedeljek – preletavala naše kraje, sem postal pozoren na eno, ki je letelo niže kot ostali. Bilo je v dimu in izgubljalo je višino. Hip zatem pa sem opazil več belih pik. Kasneje sem ugotovil, da so to padalci, ki so izkočili iz letala. Še ko so bili v zraku, je letalo strmoglavilo v smeri Velike planine. Eden se je spuščal proti meni. Presodil sem, da bo pristal v moji bližini, pa ga je veter odnesel nad menoj in pristal je v Pasjih pečinah na nasprotnem hribu. Tega moram dobiti, sem pomislil in na vso moč tekel nizdol v Črno, potem pa v hrib proti Pasjim pečinam. Našel sem padalo, človeka pa nikjer. Šele po iskanju sem opazil, da se vzpenja proti pečinam. Pomahal sem mu in zaklical: »Tu Titov partizan.« Ustavil se je in ko je opazil rdečo zvezdo na kapi, je skočil k meni in me objel. Bil je temnopolt in mlajši. Sporazumeti se nisva mogla, vendar mi je sledil do letala, ki je bilo še vedno v plamenih. Tam je bilo že zbranih nekaj pastirjev in partizanov, tu pa se nam je pridružil še en član posadke. Sporazumeli pa smo se lahko šele, ko je prišel Zagarjev Miha iz Prapretna, ki je bil pred vojno nekaj časa v Ameriki. On je letalcem povedal, da so na varnem in da jih bodo partizani po kurirskih zvezah prepeljali v Belo krajino, od koder bodo lahko z partizanskega letališča odleteli domov.«

GEORGE BERTUZZI

(Se nadaljuje)

EDI ŠELHAUS

Pričeske brez »papagajastih« barv

LJUBLJANA, maja – Prvi vtis: nemško govorečemu voditelju ni uspelo pustiti treme za odrom in za vsak primer si je nekaj stvari, ki jih je nameraval povedati, napisal kar na levo roko. No ja, morda pa je to bolje kot listek v roki, saj popisane dlani večina občinstva v dvorani zaradi oddaljenosti tako ne bo opazila.

Drugi vtis: ljudje, moški in ženske, ki so skoraj do zadnjega kotička napolnili veliko dvorano v Cankarjevem domu, si obetajo dobro predstavo. Tretji vtis: prireditev bo, čeprav se je začela z nekaj zamude, dobro pripravljena. Vsi trije vtisi so s sobotne skupne spomladanske predstavitve nemške Welle in ljubljanske Ilirije-Vedrog, oziroma izdelkov, ki jih bodo deležni kupci in stranke, ker sta se ti dve firmi v zadnjem času trdneje povezali.

Ni kaj, voditelju iz Darmstadta Alexandru Hertzbergu je beseda gladko tekla in če tako obilno in spretno vrti tudi škarje in glavnik, potem je zagotovo zelo uspešen frizer. Verjetno vsaj tako spreten kot Matjaž Bavdek, ki je pri edini oziroma najzanimivejši frizerski točki res spretno vrtel škarje po glavi svojega modela. Tudi pričeska, ki jo je nastrigel iz kar dolgih las, je bila prav čedna. Tudi moji enajstletni hčeri, ki se na te stvari bolje spozna, je bila všeč. Le nosila je ne bi, je dejala, ker naredi preveč podolgovato glavo. Jaz pa sem pomislila še, kakšno mero truda bi morala vanjo vložiti zjutraj, ko bi vsak las stal po svoje in ne bi bilo v bližini nobene vešče frizerske roke.

Črnolaso glavo so na odru postrigli v angleško bob frizuro, zadaj posneto, spredaj pa so lasje ostali daljši, na eni strani bolj skodrani, na drugi bolj ravni. Dekle, ki si je (verjetno proti nagradi) pustilo skrajšati blond lase, je izpod škarij, krtače, glavnika in sušilca za lase prišlo z bujnejšo paževsko pričesko. Z odra so me poučili, da je to naspoh glavna smernica letošnje mode: s škarjami oblikovane pričeske, plemenite in naravne. Prav posebne plemenitosti v nobeni ni bilo čutiti, dekleta pa so bila po striženju res veliko bolj čedna. Človek bi se kar odločil. Treba je priznati, da so vse nastopajoče frizerke in frizerji obvladali svoj posel, le na odru so jim ga dali premalo.

Skromno predstavljene modne novosti

Že res, da je bil namen prireditve predsem predstaviti nove izdelke, tako za nego las kot tudi (skromno predstavljanje) kozmetične: barvo Koleston 2000, vosek Kismi za oblikovanje pričeske, preparate Forte za trajno ondulacijo las, barvne balzame Scala za barvanje las, lak Bely za lase, peno Color Touch in Inblue Fashion – vendar je šlo vse zelo hitro mimo. Vsaj kar zadeva pričeske.

Če bi me vprašali, kaj naj na vabilu napišejo v programu na prvo mesto, bi – potem, ko bi poznala scenarij prireditve – zagotovo odgovorila, da zanimivosti iz mode oblačenja. Ta del prireditve je bil namreč precej močneje zastopan kot pa »striženje, nove oblike, nove poti, trajna ondulacija, barve za lase ali ličenje«, kot je po vrsti našteto na vabilu za prireditev. Prav vsega, kar so prikazali manekeni, še kdo, pogumnejši kot jaz, ne bi oblekel, vendar pa smo si zato vsi v dvorani lahko napasli oči na res lepih oblekah Almira, Gorenjskih oblačil, Triglava, Rašice, butikov Petra iz Celja in Victory iz Zagreba.

Sicer pa je bila prireditev namenjena predvsem frizerkam in frizerjem. V Sloveniji je kar 1500 frizerskih salonov. In če večina ve, kaj naj po naših glavah počne – in so bili s prireditvijo zadovoljni, moram biti tudi jaz. Morda se bo pa kdo drug spomnil, da je nekaj glav tudi na starejših ramenih in da na teh glavah skoraj nobena od prikazanih pričesk na modelih in manekenkah, ne bo dobrodošla. Bomo že prišle na svoj račun! Najpomembnejše je, da je za mlade poskrbljeno – in da, kot vse kaže, letošnje frizerske modne smernice ne vključuje papagajsko pisanih las. Že to bo za marsikatero mater olajšanje.

Končni vtis: premalo prikazanih pričesk in morda nekaj preveč minut masaže moške glave na japonski način. Sicer pa bo prihodnje leto spet pomlad.

MOJCA KAUČIČ

To so vse tri pričeske, ki so jih v živo naredili na odru. Vam ugajajo? (Foto: Srdjan Živulović)

VODORAVNO: 1. turistični kraj na Rabu, 6. ulična prodajna hišica, 11. ime in priimek sodobnega slovenskega kritika, dramaturga, esejista, prevajalca in politika, 13. ruski pesnik in pisatelj, Nobelov nagrajenec (Ivan Aleksejevič), 14. najvišje sodišče v starih Atenah, 16. preprosto antično računalo, 17. mesto v Romuniji, središče Transilvanije, 18. vrsta južnoameriške kukavice, 19. okrajšava za sliko, 20. japonski pisatelj, dramatik in esejist (Kobo), 22. srednjeveška srbska prestolnica blizu Novega Pazara, 24. Zevsova ljubica v grški mitologiji, Inahova hči, 25. del voza, ob katerega se vprega živina, 27. desni pritok Kolubare v severni Srbiji, 29. športno tekmovanje v stari Grčiji, 31. nalezljiva virusna bolezen, koze, 33. ime italijanskega pisatelja Sveva, 34. ime in priimek hrvaškega zgodovinarja in politika (1834–1912), 36. zelo strupen kemijski element sive barve, 37. posmeh.

NAVPIČNO: 1. glavno mesto naše ožje domovine, 2. Chaplinova vdova, 3. grm z rdečimi, strupenimi jagodami, 4. departma v vzhodni Franciji z glavnim mestom Bourg–en–Brasse, 5. kratica za recept, 6. zdravnik operater, 7. zamisel, načrt, 8. pritok Rudolfovega jezera v vzhodni Afriki, 9. šibak veter, 10. strokovnjak v nauku o lobanjah, 12. pojav na razburkani vodni gladini, 13. sovjetski kvantni fizik, nobelovec leta 1964 (Nikolaj Genadijevič), 15. francoski pisatelj, ki je opisoval idilično življenje v Provansi (Jean, 1895–1970), 17. prejšnje ime za Sri Lanko, 21. visoka kraška planota med Cerkniškim in Ribniškim poljem, 23. grški gozdni bog, upodobljen s kozjimi nogami, repom in rogmi, 26. državna blagajna, 28. ime angleškega pisatelja Fleminga, 30. hrvaški filmski igralec (Igor, »Maškarada«), 32. reka v ZRN, 33. umetni mednarodni jezik, ki se ni uveljavil, 35. kratica za opus.

Rešitev prejšnje križanke

VODORAVNO: 1. Altona, 7. Gspan, 12. Pieter, 13. Loara, 14. ena, 15. Jacobsen, 17. Leta, 19. Trsat, 20. Tarle, 22. aneks, 25. Akron, 28. arak, 29. kolokvij, 32. Nil, 33. olive, 34. Alvaro, 36. cekar, 37. Haakon.

NAVPIČNO: 26. O(dile) V(ersois).

MARINA UČAKAR – 9

Trideset vznemirljivih dni in noči v Šeherezadinem paradižu

Bele kape, ki so še konec februarja pokrivale vrhove strmih kurdskih gora, so bile tudi edini sneg, ki sem ga letos videla. Hecno, da sem ga morala iz Slovenije iti iskat na rob vroče puščave. S toliko pričakovanim srečanjem s čisto pravimi »divjimi« Kurdi ni bilo nič. Niti poskušala nisem, prijazno vojaško spremstvo na vsej poti bi me najbrž prav tako prijazno vprašalo, kaj jih mislim vprašati, saj so mi o vremenu že vse povedali oboroženi vojaki.

Da je orožje v vojakovih rokah nekaj več kot del uniforme in da je moje nespoštovanje, še več, zaničevanje te grmeče navlake včasih zelo neumestno, me je prepričal droben dogodek v avtu. Vojak, ki je sedel na zadnjem sedežu, je pestoval brzostrelko. Nekaj sem potrebovala s sedeža poleg njega, stegnila sem se nazaj in štrlečo cev, ki mi je bila napoti, potegnila k sebi. Fant v uniformi jo je z naglico, kakršno vidiš le v risankah, potegnil k sebi in prebledel, voznik je spokojno siknil, da sem koza, moje presenečenje pa je bilo tako očitno, da je vojak globoko izdihnil in mi pokazal obe vrsti belih brezhibnih zob, njegovemu smehu olajšanja pa se je pridružil moj malo bolj krčevit. Izkušnja me je izučila in mi pognala tudi malo strahu v kosti. Huso ima dobre vojake, so mi rekli naši iraški fantje.

Irak je majhna država. Za dober prsten odtis je je na svetovnem zemljevidu, pa kljub temu ni kakšne razlike med zasneženim severom in zamočvirjenim jugom, kamor sem šla pogledat, kako živijo barjani pred sotočjem Evfrata in Tigrisa. Niso kolibarji, žmpak otočani. Vsaka družina ima svoj otoček, ceste so kanali, prelivi, jezera, ograje pred radovednimi sosedi pa ločje, ki mu na nenaseljenih otokih tu in tam izpuli malo zemlje žito. Tu ni nevarnosti, da bi sosedova hruška delala senco sonca željnim jagodam in tudi, da bi sosed sosedu gledal v lonec, se ni bati. Če ni čolna doma, je treba k sosedu na kavo plavati.

Vsak otok je kraljestvo zase. Vse na njem, bivališče, kurnik, skladišče za kurjavo, je iz ločja, umetelno prepletenega. Graditelji bi lahko imeli predavanja o tem, kako se postavi čvrsta stavba, ki kljubuje vremenu in obremenitvam. Redki vodni bivoli in mršave krave, koze in ovce, ki ob skromnih travnatih bilkah ne morejo biti zavaljene, pa tako ne potrebujejo strehe. Če bi prišel v Čibajše, kamor nas je pripeljal po vodnih poteh najeti čolnar, v prejšnjem stoletju, podoba najbrž ne bi bila nič drugačna.

Kot bi se čas ustavil. Idilo iz prejšnjega stoletja moti le pridobitev moderne dobe, to je elektrika, s katero so povezani vsi otoki med sabo in s celino. Hladilniki in televizorji so sicer še izjeme, jih je pa čedalje več. Iz letala je močvirje z otočki videti kot otroško gradbišče na morski plaži, kjer so graditelji potičke iz mivke zalili z morsko vodo.

Na enem otočku kraljuje bolnišnica, na drugem šola, na tretjem čajnica. Tja nas je pripeljal naš čolnar, ki bi idilično podobo mirnega močvirja lepše dopolnjeval z veslom v roki kot z brezdelnostjo ob hrumečem motorju, ko je treba nadzorovati le krmilo. Se je pa čudovito spoznal na vodne ulice, tudi nepričakovan promet s stranskih cest ga ni presenetil. V čudoviti čajnici iz ločja, ki je arhitektu in izvajalcu lahko v ponos, so se prav ob našem obisku zbirali, po naše bi rekli občinski možje k posvetu, a so ga malo preložili in nas pogostili z najboljšo kavo, kar sem je kdaj kje pila, vendar tako močno, da so naša srca kar poskočila. Seveda smo se pred vhodom sezuli in s spodvitimi nogami posedli prijaznim gostiteljem nasproti.

EN OTOK, EN LASTNIK – Krajevna bolnišnica sredi močvirja je čvrsto zasidrana na otočku. (Slika: M. U.)

22. maj

Stoletja so na vseh morjih po svetu vladale jadrnice in prav neverjetno bi zmajal z glavo mornar pred dvesto leti, ki bi mu rekli, da lahko ladjo žene po vodi še kaj drugega kot jadro ali vesla. Največje jadrnice so bile zgrajene v letih 1790–1830, ko je ladjedelništvo izredno napredovalo in ladje so bile izpopolnjene do take mere, da so lahko mesece in mesece ob vsakem vremenu plule po morjih – toda še vedno na jadra.

V 19. stoletju pa je mornarica izredno napredovala. Počasen razvoj je odstopil prostor hitri in popolni preobrazbi. Pri tem je imel odločilno vlogo izum parnega stroja. V kratkem času od leta 1819 do 1870 so ladje povsem spremenile svoj videz, bolj kot prej v celih stoletjih. Izginile so lesene ladje na jadra, nastale so železne na parni pogon z oklepom in novimi lastnostmi. Tak skokovit razvoj so omogočili novi znanstveni in tehnični dosežki, pa tudi razvoj proizvajalnih sil, ki ga označuje hitra industrializacija, kar je ustvarilo osnovo za preobrazbo pomorstva. Leta 1807 so v ZDA zgradili prvo uporabno parno ladjo Clermont, ki je s strojem z 20 KM dosegla hitrost 4,5 vozla. Parni stroj je začel najprej počasi, potem pa vse hitreje prodirati in do začetka 20. stoletja so jadra tako rekoč izginila s svetovnih morij.

*Parnik Clermont, ki ga je leta 1807 zgradil ameriški iznajditelj Robert Fulton, je plul po rekah, zaupati življenje tehnični novotariji na morju pa je bilo nekaj drugega. Za to je bila potrebna velika mera zaupanja in to so imeli graditelji in posadka **majhnega lesenega parnika »Savannah«, ki je 22. maja 1819 odplul iz ZDA v Evropo.***

Za vsak primer je ladja imela tudi jadra in ko ji je po 13 dneh plovbe na paro že skoraj zmanjkalo goriva, je osem dni plula na jadra. Žalostno dejstvo, ki ji je vzelo veliko priznanje, da je bila prva ladja na parni pogon, ki je preplula ocean. To priznanje je pripadlo parniku »Curaçao«, ki je bil v resnici prva ladja, ki je samo na paro preplula pot od Starega do Novega sveta.

Dogodki na današnji dan

*337 Umrl je rimski cesar **Konstantin Veliki** (Flavius Constantinus Magnus), rojen v Nišu (Naissus). Bil je prvi rimski cesar, ki je začel v krščanstvu iskati oporo za svojo oblast in ga razglasil za državno vero.*

*1859 Rodil se je angleški zdravnik in pisatelj **Arthur Conan Doyle,** oče ekscentričnega detektiva Sherlocka Holmesa (umrl leta 1930).*

*1939 Zunanja ministra Nemčije in Italije sta **v Berlinu** podpisala nemško-italijanski pakt o prijateljstvu in sodelovanju.*

DNEVNA OBVESTILA

FESTIVAL LJUBLJANA

TOREK, 22. maja, ob 20. uri – Križevniška cerkev: abonma »ZBOROVSKA GLASBA«. **SLOVENSKI MADRIGALISTI.** Dirigent: Matjaž Šček. Program: Brahms, Williams, Poulenc. Vstopnice prodajamo pri blagajni Festivala od 11. do 13. in od 18. do 19. ure ter uro pred pričetkom. Informacije po tel.: 226-544, 221-948.

CANKARJEV DOM

glasba

Sreda, 23. 5., ob 17. uri: PROMENADNI KONCERT GODBE MILICE; dirigent **B. Pikš.** (Kidričev park, pred CD)

ORGELSKI RECITAL MILOŠA LALOŠEVIĆA

Sreda, 23. 5., ob 19.30 – program: Frescobaldi, Pachelbel, Bach, Sorkočević, Liszt, Binički, Lalošević. (Gallusova dvorana, 60, 40)

Četrtek, 24. 5., ob 20. uri: koncert enega najznamenitejših komornih orkestrov na svetu – KONCERT KOMORNEGA ORKESTRA ACADEMY ST. MARTIN IN THE FIELDS, Velika Britanija; dirigentka **Iona Brown.** Program: G. F. Händel – Concerto grosso op. 6 št. 11; M. Tippett – Little Music; J. S. Bach – Brandenburški koncert št. 3; A. Vivaldi – Štirje letni časi. (Gallusova dvorana, 150, 100, 80)

Petek, 25. 5., ob 20. uri: KONCERT SIMFONIKOV RTV LJUBLJANA, zeleni abonma, dirigent **Martin Fischer-Dieskau,** ZRN, solista: **Monika Skalar in Franc Avsenek.** (Mihelčič – Mozart – Zemlinsky). (Gallusova dvorana, 100, 80, 60)
Torek, 29. 5., ob 19.30: PODOBE KONTRAPUNKTA – LETNI KONCERT APZ TONE TOMŠIČ; dirigent **Jože Fürst.** (Gallus – Jež – Wolf – Šivic – Ravel – Martin – Messiaen – Sandström – Globokar). (Gallusova dvorana, 60, 50; 20% popust za skupine). Pokrovitelj je mednarodno podjetje Slovenijales.

film

FILMI ŠTIDENTOV AGRFT

Torek, 22. 5., ob 19. uri: DIVERTIMENTO, scenarij in režija **Jan Zakonjšek,** kamera Radovan Čok; PROSTOR POGLEDA, scenarij in režija **Sašo Podgoršek,** Sven Pepeonik; RAZGLEDNICE, **Igor Šterk,** Bojan Kastelic; NEKOČ JE BILO, **Aleš Verbič,** Peter Bratuša. (Kosovelova dvorana/MD, 20)
Sreda, 23. 5., ob 19. uri: DEDIŠČINA, **Tomo Aleksov,** TV Skopje; SPIRIT OF ACTION, **Andrej Košak,** Boris Turković; ETIDA ZA SLOVENSKE BEGUNCE, **Amir Muratović,** Sven Pepeonik; NOČ MEDUZ, **Veronika Aiken Prosenc,** Radovan Čok; SILICIJEV HORIZONT, **Igor Zupe,** scenarij Igor Zupe in Miran Zupanič, kamera: Peter Bratuša, Mojmir Konič, Bojan Kastelic. (Kosovelova dvorana/MD, 20).
Četrtek, 24. 5., ob 20. uri: ATOSKI VRTOVI, slovenska premiera filma; scenarij in režija **Stojan Stojčić.** Igrajo: **Tanasije Uzunović, Neda Arnerić, Petar Božović, Žarko Laušević, Bata Živojinović;** proizvodnja Otvoreni atelje Beograda, 89. Film se je predstavil na letošnjem festivalu v Berlinu. Po projekciji bo v Klubu CD pogovor z ustvarjalci filma. (Linhartova dvorana, 40).

gledalisce

gledališka himna
BRIGADE LEPOTE

GLEDALIŠČE HELIOS
gledališka himna
BRIGADE LEPOTE
Sreda, 23., četrtek, 24. 5., ob 21. uri

(ovalna dvorana, 90 din)
Torek, 22. in sreda, 23. 5., ob 9. in 11. uri – Andrej Rozman: ZLATO JABOLKO: avtor in režiser **Andrej Rozman-Roza. Plesni teater Ljubljana, Gledališče Ane Monro in Cankarjev dom.** (Linhartova dvorana, 30).

predavanja, tribune

Torek, 22. 5., ob 11. uri: TISKOVNA KONFERENCA Državne založbe Slovenije ob izidu novih zvezkov ZBRANIH DEL SLOVENSKIH PESNIKOV IN PISATELJEV: pete knjige Antona Aškerca, tretje knjige Juša Kozaka, enajste knjige Frana Saleškega Finžgarja, dvanajste knjige Prežihovega Voranca in monografije o Lojzetu Kraigherju avtorja Dušana Moravca. (steklena dvorana)
Sreda, 23. 5., ob 11. uri: JURI MURI V AFRIKI; predstavitev kasete Mohorjeve družbe iz Celovca. Avtor besedila Tone Pavček, avtor glasbe Gabriel Lipuš. (Štihova dvorana).
Sreda, 23. 5., ob 18. uri: POGOVOR Z AZEMOM VLLASIJEM; vodil ga bo **Janez Pezelj.** Organizator ZSMS-Liberalna stranka. (Linhartova dvorana, vstop prost).
Sreda, 23. in 30. 5., ob 18. uri: DELAVNICA MARKA POGAČNIKA – UMETNOST SPREMEMB; predava **Marko Pogačnik.** (Štihova dvorana)
Četrtek, 24. 5., ob 19.30: Bralska soareja z Branetom Gradišnikom. (sejna E3, vstop prost).
Četrtek, 24. in petek, 25. 5., od 9. do 18. ure: ZAUPAJMO V LASTNO USTVARJALNOST – 3. SREČANJE MLADIH RAZISKOVALCEV IN MENTORJEV LJUBLJANSKE REGIJE. V sodelovanju z Mestnim komitejem za izobraževanje, raziskovalno dejavnost, kulturo in telesno kulturo. (sejne V1-V4, vstop prost).
Nedelja, 27. 5., ob 10. uri: PILOV NAJ veselošolski direndaj; v sodelovanju s Pionirskim listom. (Gallusova dvorana, sejna V1-V4, vstop prost).

ples

Torek, 29. in sreda, 30. 5., ob 19.30: PRODUKCIJA SREDNJE GLASBENE IN BALETNE ŠOLE, Ljubljana. (Linhartova dvorana, 50).

BALLET DE GENEVE
GOSTOVANJE ŽENEVSKEGA BALETA

Nedelja, 3. 6., ob 19. uri in ponedeljek, 4. 6., ob 20. uri – program baletnega večera: TABULA RASA, koreografija Ohad Naharin, KAJN IN ABEL, koreografija Mats Ek, POZABLJENA DEŽELA, koreografija Jiri Kylian.
Torek, 5. 6., ob 20. uri – program: FADO, celovečerni balet, koreografija **Vasco Wellenkamp.** (Gallusova dvorana, 90, 60 din; za skupine izven Ljubljane 30% popusta, za ljubljanske skupine 10%).

razstave

Do. 30. 5.: ZAKLADI FRAČIŠKANSKIH SAMOSTANOV BIH. (Galerija CD, 20, 10) AKT V VZHODNOEVROPSKI FOTOGRAFIJI DANES. (sprejemna dvorana, 20, 10) Fotografije GORANA MALIĆA. (mala fotogalerija).

informacije

Blagajna in informacijski center sta v Emonskem prehodu odprta vsak delovni dan od 13. do 20. ure, ob sobotah od 9. do 12. ure in uro pred začetkom prireditev. Tel. 222-815. Razstave v CD so odprte vsak dan od 12. do 20. ure, ob nedeljah in praznikih pa od 15. do 18. ure.

ŠB KULTURNI DOM ŠPANSKI BORCI

V sredo, 23. maja, ob 19.30 – Gledališka predstava: Joe ORTON: PLEN – komedija. Gostuje Slovensko ljudsko gledališče Celje. Predprodaja vstopnic od 21. 5. naprej, od 16. do 18. ure pri blagajni doma.

DRAMA SNG V LJUBLJANI

TOREK, 22. maja, ob 16. uri – G. Tabori: MEIN KAMPF, za abonma DIJAŠKI 2 POPOLDANSKI.
SREDA, 23. maja, **ob 20.30 – D. Jovanović: ZID JEZERO. Za IZVEN (konto).**
Rašomonska zgodba o strašnem dogodku, ki je za štirinajst let z zidom molka razdelil svet dveh zakoncev. Najboljša predstava Borštnikovega srečanja '90. Grumova nagrada '90 za najboljše dramsko besedilo leta.
Igrajo: MILENA ZUPANČIČ (nagrada BS '90 za vlogo Lidije), RADKO POLIČ, POLONA VETRIH, ALEŠ VALIČ.
ČETRTEK, 24. maja, ob 19.30 – I. S. Turgenjev: MESEC DNI NA KMETIH, za abonma ČETRTEK in IZVEN (konto).
PETEK, 25. maja, **ob 20.30 – Ö. von Horváth: VERA LJUBEZEN UPANJE. Za IZVEN (konto).**
SOBOTA, 26. maja, ob 19.30 – I. S. Turgenjev: MESEC DNI NA KMETIH, za abonma SOBOTA in IZVEN (konto).

MALA DRAMA
SREDA, 23. maja, ob 19.30 – D. Jančar: ZALEZUJOČ GODOTA. Gostovanje v Kranju.
ČETRTEK, 24. maja, ob 19.30 – D. Jančar: ZALEZUJOČ GODOTA. Gostovanje v Kranju.
BLAGAJNA DRAME je odprta od 11. do 12. ure in od 18. ure do pričetka večerne predstave. Rezervacije po telefonu 221-511.

OPERA BALET
SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

NAPOVEDUJEMO:
26. maj, ob 19. uri:
jubilejni stopetdeseti Almaviva Jurija Reje.

Torek, 22. maja, ob 19. uri – P. I. Čajkovski: **LABODJE JEZERO,** izven, konto. Dirigent I. Švara, plešejo: I. Pasarić, D. Sorin, A. Stevens, J. Kosjanik.

Irena Pasarić po velikih uspehih v ZDA spet v Labodjem jezeru.

Sreda, 23. maja, ob 19. uri – G. Verdi: **TRAVIATA,** izven, konto. Dirigent I. Švara, pojejo: O. Gracelj, J. Reja, S. Koritnik. **ZADNJIČ V SEZONI!**
Četrtek, 24. maja, ob 15. uri – G. Rossini: **SEVILJSKI BRIVEC,** RAZPRODANO.
Petek, 25. maja, ob 16.30 – J. Strauss: **ROZALINDA,** red petek, izven, konto.
Sobota, 26. maja, ob 19. uri – G. Rossini: **SEVILJSKI BRIVEC,** izven, konto. **ZADNJIČ V SEZONI!**
Blagajna je odprta vssak dan od 11. do 13. ure ter uro pred predstavo. Rezervacije in informacije po tel. 331-950. Dijaki in študenti imajo popust.

MGL
MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANSKO

TOREK, 22. maja, ob 19.30 – A. T. Linhart: TA VESELI DAN ALI MATIČEK SE ŽENI – za abonma MLADINSKI 3 in IZVEN.
SREDA, 23. maja, ob 15.30 – A. Kertesz: VDOVE – za abonma SREDA POPOLDANSKI in IZVEN; ob 19.30 – A. Kertesz: VDOVE – za abonma RED O in IZVEN.
ČETRTEK, 24. maja, ob 10. uri – A. T. Linhart: TA VESELI DAN ALI MATIČEK SE ŽENI – Mladinski kulturni dnevi; ob 19.30 – A. Kertesz: VDOVE – za abonma ČETRTEK in IZVEN.
Vstopnice prodajamo vsak dan od 10. do 12. ure ter uro pred predstavo v Prodajno informacijskem centru – PIC MGL. Telefon 210-852. Vabljeni! Sponzorja MGL sta MEDNARODNO PODJETJE SLOVENIJALES in NEODVISNI DNEVNIK.

Slovensko Mladinsko Gledališče
Ljubljana

SKRIVNOSTI

SREDA, 23. maja, ob 19.30 – Niko Grafenauer: SKRIVNOSTI – musical za IZVEN.
Niko Grafenauer: SKRIVNOSTI – musical (35, 36): ob 10. uri in 12.30 za Ljubljanski festival.
Glasba: Mojmir Lešnjak.
Priredba in režija: Janez Pipan.
Prostor se v Skrivnostih vzpostavlja na kratko in malo čudežen, čaroben, »skrivnosten« način. Z maksimalno dramatičnostjo v uporabi likovnih materialov, predvsem pa s skrajno rafinirano, zmeraj na novo presenetljivo ambivalentno – zdaj povsem »stvarno«, potem spet »abstraktno«, zdaj tenko lirično, nato spet ironično . . . – igro fantastičnih likovnih in igralskih form, ki – ob nezgrešljivo osebnem slikarskem »rokopisu« Matjaža Vipotnika in tudi kostumografije Doris Kristić – varira nekatere podobe belgijskega surrealističnega slikarja Magritta, ustvarja ta Pipanov gledališki prostor sijajne, prelepe, »magične« učinke. Prav gotovo tudi po zaslugi igralcev–pevcev–klovnov–komedijantov, ki so vsi brez izjeme, tako v natančno uravnoteženi skupni igri kakor tudi vsak zase na neponovljivo »oseben« način, sijajni: Damjana Černe in Maja Sever, Gojmir Lešnjak, Ivan Rupnik in Uroš Maček.
(Andrej Inkret, Delo)
REZERVACIJE VSTOPNIC vsak dan med 10. in 12. uro po telefonu 310-294, PRODAJA VSTOPNIC dve uri pred pričetkom predstave pri blagajni SMG!

ODISEJ & SIN ali SVET in DOM
TRANSZGODOVINSKI SPEKTAKEL
gladkih besed in zahrbtnih dejanj

ČETRTEK, 24. maja, ob 19.30 – Veno Taufer: ODISEJ & SIN ali SVET IN DOM za IZVEN.
»Nasploh igralska zasedba Slovenskega mladinskega gledališča s svojo visoko ravnijo profesionalnosti samo potrjuje dejstvo, da je ta teater na višku svoje umetniške moči . . .« (kritik Brane Bitenc, Demokracija). Igralci: Marinka Štern, Niko Goršič, Uroš Maček, Pavle Ravnohrib, Jožef Ropoša, Milena Grm, Miloš Battelino, Mina Jeraj, Damjana Černe, Sandi Pavlin, Dario Varga, Željko Hrs, Olga Kacjan, Gojmir Lešnjak, Jadranka Tomažič, Draga Potočnjak . . .
ZLATI LOVORJEV VENEC 1990 za **najboljšo predstavo** na Jugoslovanskem festivalu gledališč. Nagrada za **najboljše domače besedilo** na istem festivalu.

SLOVENSKO MLADINSKO GLEDALIŠČE Ljubljana
+
DRAMSKI OBSERVATORIJ zenit

RDEČI PILOT
SOBOTA, 26. maja, ob 21. uri.

ŠENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

TOREK, 22. maja, ob 19.30 – Beaumarchais: FIGAROVA SVATBA. Zaključeno.
ČETRTEK, 24. maja, ob 19.30 – Beaumarchais: FIGAROVA SVATBA. IZVEN. Predvidoma zadnjič.
PETEK, 25. maja, ob 19.30 – F. Hadžić: GOSPODJE IN TOVARIŠI. IZVEN.
Prodaja vstopnic dva dni pred dnevom predstave od 16. do 18. ure, na dan predstave pa dve uri pred pričetkom. Rezervacije po telefonu 312-860.

LGL NA GOSTOVANJU V BRAZILIJI
Med 20. in 30. majem gostuje LGL v Braziliji na mednarodnem lutkovnem festivalu v Curitibi in še nekaterih drugih brazilskih mestih: Almirante Tamandare, Guarapuava, Pato Branco in Fez do Iguacu. Obiskalo pa bo tudi naše rojake v Sao Paulu. Predstavilo se bo z igrama Svetlane Makarovič »SAPRAMIŠKA« v režiji Naceta Simončiča in igro Milana Klemenčiča »DR. FAUST« v režiji Jelene Sitar in Igorja Cvetka.

eksperimentalno gledališče GLEJ

V ČETRTEK, 24. maja, od 14. ure naprej ponovitev predstave **NA TVOJEM MESTU (YOU – THE CITY),** intimni urbani pasijon za enega gledalca. Vstopnice in navodila si obvezno priskrbite dan prej! Rezervacije sprejemamo po telefonu 216-679.
Predstavo so podprli: MK ZSMS, Mednarodno podjetje Slovenijales, hotel SLON, steklarstvo ROJC.

KUD FRANCE PREŠEREN TRNOVO

V TOREK, 22. maja, ob 21. uri bo v KUD France Prešeren ponovitev gledališke predstave SPLET NOROSTI IN BOLEČINE gledališča LUFT.

SNG MARIBOR – SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

TOREK, 22. maja DRAMA – ob 17. uri – J. W. Goethe: FAUST – za red ekonomska.
KAZINSKA DVORANA
Ob 19.30: KONCERT PEVSKEGA ZBORA SŠPKU.
Vstopnice lahko rezervirate po telefonu 221-206.

Slovensko Ljudsko Gledališče Celje

TOREK, 22. maja, ob 11. uri – Stefan Zweig: VOLPONE. Režija Franci Križaj. Zaključena za Srednjo šolo za gostinstvo in turizem Celje.
SREDA, 23. maja, ob 12. uri – David Mamet: EDMOND. Režija Jovica Pavić. Abonma IV. in VIII. MLADINSKI.
Ob 19. uri – David Mamet: EDMOND. Abonma I. MLADINSKI in IZVEN.
Ob 12. in 19.30 – Joe Orton: PLEN. Režija Franci Križaj. Gostovanje v Kulturnem domu Španski borci v Ljubljani.

PRIMORSKO DRAMSKO GLEDALIŠČE

SREDA, 23. maja, ob 10. uri – Hep van Delft: HURA SONCU IN DEŽJU. Mala dvorana KD Nova Gorica za OŠ Dobravlje.
Ob 16.30 – Hep van Delft: HURA SONCU IN DEŽJU. Mala dvorana KD Nova Gorica za OŠ Dutovlje.
ČETRTEK, 24. maja, ob 10.30 – Hep van Delft: HURA SONCU IN DEŽJU. Gostovanje v Ajdovščini.
Ob 20. uri – Ira Levin: SMRTNA PAST v Solkanu za S-ČETRTEK in IZVEN.
PETEK, 25. maja, ob 10.30 – Hep van Delft: HURA SONCU IN DEŽJU. Gostovanje v Ajdovščini.
Ob 20. uri – Ira Levin: SMRTNA PAST v Solkanu za S-PETEK-A in IZVEN.
SOBOTA, 26. maja, ob 20. uri – Ira Levin: SMRTNA PAST v Solkanu za S-SOBOTA in IZVEN.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

KINOTEKA
ob 16., 18. in 20. uri
DEŽEVJE PRIHAJA (THE RAINS CAME), ZDA, 1939. R.: Clarence Brown. I.: Myrna Loy, George Brent.

KOMUNA
ob 10. uri (matineja)
LAMBADA, ZDA, glasbeni film skupine KAOMA'S;
ob 17., 19. in 21. uri
LEGENDA (LEGEND), ZDA, melodrama. R.: Ridley Scott. I.: Tom Cruise, Mia Sara. KLASIFIKACIJA SPS: B.

UNION
ob 16., 18. in 20. uri
GLEJ NO, KDO SE OGLAŠA (LOOK WHO'S TALKING), ZDA 1989, komedija. R.: Amy Heckerling. I.: John Travolta. KLASIFIKACIJA SPS: B.

MINI KINO UNION
ob 17., 19. in 21. uri
GADJE MATURIRAJO (LES SOUS-DOUES), Francija, komedija.

VIČ
ob 16., 18. in 20. uri **premiera**
GROZLJIVE SANJE (BAD DREAMS), ZDA, grozljivka. R.: Andrew Fleming. I.: Jennifer Rubin, Bruce Abbott, Richard Lynch.

BEŽIGRAD
ob 16., 18. in 20. uri
LJUBICA, OTROCI SO SE SKRČILI (HONEY, I SHRUNK THE KIDS), ZDA, komedija

ŠIŠKA
ob 16., 18. in 20. uri
DOLGIN (TALL GUY), V. Britanija, 1989, komedija.

TRIGLAV
ob 16., 18. in 20. uri
MOJA SOSEDA JE VAMPIRKA (FRIGHT NIGHT II), ZDA, grozljivka.

MOJCA
OD 21. DO 24. 5. NI PREDSTAV.

SLOGA
ob 10. in 12. uri
GOLO BISTVO, ZDA. (V).
ob 14., 16., 18. in 20. uri
LOLITA, ZR Nemčija;
ob 22. uri
NOČNO ŽIVLJENJE, ZDA.

DOMŽALE:
ob 16., 18. in 20. uri
JUTRO NASLEDNJEGA DNE (THE MORNING AFTER), ZDA, drama. I.: Jane Fonda.

Prodaja vstopnic uro pred prvo predstavo.

KINO MARIBOR
PARTIZAN: bocvanski film BOGOVI SO SPET PADLI NA GLAVO, II. del (GODS UST BE CRAZY II), ob 16., 18. in 20. uri.
UNION: ameriški akcijski film ČRTA (THE LINE), ob 16., 18. in 20. uri.
UDARNIK: ameriška grozljivka MUHA II. (FLY II.), ob 17. in 19. uri.
NOČNI KINO: Ameriški erotični film NAJBOLJŠA UČITELJICA, ob 21. uri.
GLEDALIŠČE: ameriška komedija GLEJ, KDO GOVORI, ob 15.30, 17.30 in 19.30.
MATINEJSKI PROGRAM – KINO PARTIZAN: ameriška grozljivka MUHA II., ob 10. uri. Amer. erot. ZVEZDA PORNO FILMA, ob 12. uri.
VRHNIKA: jug. ZBIRNI CENTER, ob 20. uri.
CENTER – KRANJ: amer. DRAGA, OTROCI SO SE SKRČILI, ob 16. in 18. uri.
Amer., SODNIKI MIMO ZAKONA, ob 20. uri.
STORŽIČ – KRANJ: amer., GROM NA KOLESIH, ob 18. in 20. uri.
ŽELEZAR – JESENICE: amer. KRI NI VODA, ob 18. in 20. uri.
DUPLICA: amer., SRCE ZA ROCK'N ROLL, ob 18. uri.
Amer., ZELO RAZUZDANO DEKLE, ob 20. uri. Mladini do 18. leta ne dovolimo ogleda filma!
RADOVLJICA: amer. ZAPOSLENO DEKLE, ob 20. uri.
BLED: amer. BREZNO, ob 20. uri.
DELAVSKI DOM – TRBOVLJE: amer. ZAPOSLENO DEKLE, ob 18. in 20. uri.
ZAGORJE: amer. AMERIŠKI NINJA (III. del), ob 18. in 20. uri.
ČRNOMELJ: amer. ROJEN 4. JULIJA, ob 20. uri.
DOM KULTURE – NOVO MESTO: gostovanje PDG – SMRTNA PAST, za abonma B, ob 19.30.
DOM JLA – NOVO MESTO: amer, JOHNNY 5, ob 19. uri.
KRŠKO: amer. HRIB SMRTI, ob 20. uri.
ROGAŠKA SLATINA: amer. TATOVI PORSCHEJA, ob 18. uri.
SOČA – NOVA GORICA: amer. COCKTAIL, ob 18. uri. Amer. NEVARNA POZNANSTVA, ob 20. uri.
SVOBODA – ŠEMPETER PRI GORICI: amer. SLEPI BES, ob 20. uri.

OBVESTILA

URŠKA
več kot plesna šola

NA GOSPODARSKEM RAZSTAVIŠČU
hala B2/II – tel.: 327-651
INFORMACIJE, REZEVARICJE, VPIS:
od 10. do 12. ure in od 15. do 20. ure

PREDŠOLSKE OTROKE IN OSNOVNOŠOLCE
vabimo k vpisu v junijsko ali v julijsko plesno šolo.

BIOTOLL
faraonke, molji in drug mrčes
–STOP!
UNICHEM
Tel.: (061) 222-083

ŠKUC Galerija ŠKUC, Stari trg 21, Ljubljana

Danes zvečer ob 20. uri vas vabimo na otvoritev skupinske razstave z naslovom SLIKE? Po izboru Igorja Zabela bodo predstavljena dela mladih slovenskih likovnih umetnikov: Zmaga Lenardiča, Alenke Pirman, Silvestra Plotajs-Sica, Tadeja Pogačarja in Marka Tuška.

KONCERT JAZZ ORKESTRA in PEVSKEGA ODDELKA JAZZ ZABAVNE GLASBE
Srednje glasbene in baletne šole Ljubljana bo v torek, 22. maja 1990, ob 19. uri v veliki dvorani Slovenske filharmonije.
Vabljeni! Vstop prost.

VABILO
V sredo, 23. mja 1990, ob 13. uri, bo imel prof. dr. H. Gränicher, dekan fakultete za matematiko in fiziko ETH Zürich, s katerim Institut »Jožef Stefan« že dolgo sodeluje, zanimivo predavanje z naslovom
SWISS SCIENCE POLICY
Predavanje bo v angleščini, in isicer v predavalnici Instituta »Jožef Stefan«, Jamova 39, Ljubljana.
Vljudno vabljeni!

Black Jack CLUB

Danes: bo s sodelovanjem največje prodajalne plošč v Londonu »Virgin Megastore« najnovejša house glasba. Dekleta imajo prost vstop.

BABILON

TOREK, 22. maja: Ljubljanske mlekarne s paleto sladoledov in sladolednih dobrot vas danes vabijo na **Sladkosned party,** jutri pa bo promocija Marlboro No. 1 Cluba s skupino Ritmo Loco.

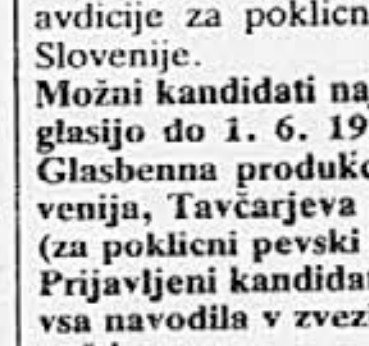
hipodrom

»Večer s pepsi colo«. Degustacija pepsi cole in nastop skupine Šank rock.

KLUB K4 KERSNIKOVA 4 LJUBLJANA

DNEVNIK BAR od 10. ure
torek: RŠ v K4.

SVETOVNI PLESNI PROGRAM

PLESNA ŠOLA KAZINA
Trg osvoboditve 1 Ljubljana tel. 214-348

Družabni plesi:
II. tor., 29. 5.
JAZZ I. pon., sred., 28. 5.

SVETOVNI POKAL IN DRŽAVNO PRVENSTVO v akrobatskem Rock and Rollu, 25. in 26. maja v Hali Tivoli, Ljubljana.

Prirodoslovni muzej Slovenije

Prirodoslovni muzej Slovenije vabi na ogled razstav »Borelija – povzročitelj lajmske borelioze« in »Metulji – slovenska naravna dediščina«.

Glasbena produkcija RTV Slovenija v sodelovanju z Republiškim komitejem za kulturo razpisuje avdicije za poklicni pevski zbor Slovenije.
Možni kandidati naj se pisno priglasijo do 1. 6. 1990 na naslov: Glasbenna produkcija RTV Slovenija, Tavčarjeva 17, Ljubljana (za poklicni pevski zbor).
Prijavljeni kandidati bodo prejeli vsa navodila v zvezi z avdicijo po pošti.

UNION FILM
☎ (011) 553-060

VAN BASIEN,
GULLIT, KROIF,
MARADONA,
BECKENBAUER,
PELE, EUSEBIO . . .

AVTO magazin

OPERA BALET
SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

JUNIJ V OPERI:

Petek, 1. junija, ob 15. uri – G. Rossini: **SEVILJSKI BRIVEC,** mladinska.
Sobota, 2. junija, ob 19. uri – J. Strauss: **ROZALINDA,** red sobota drugi, izven, konto.
Sreda, 6. junija, ob 19. uri: **OPERNI VEČER UČENCEV KSENIJE VIDALI,** izven, konto.
Četrtek, 7. junija, ob 19. uri – G. Rossini: **SEVILJSKI BRIVEC,** red četrtek, izven, konto.
Petek, 8. junija, ob 15. uri – G. Rossini: **SEVILJSKI BRIVEC,** mladinska.
Sobota, 9. junija, ob 19. uri – P. I. Čajkovski: **LABODJE JEZERO,** izven, konto.
Petek, 22. junija, ob 20. uri – C. Orff: **CARMINA BURANA,** predstava v okviru opernega poletja.
Sobota, 23. junija, ob 21. uri – G. Bizet: **CARMEN,** gostovanje v Vipavi.

22-6177

STIKOVA VROČA LINIJA
ZVEDELI VČERAJ – VELJA DANES!

NOVO – NOVO! ELEKTRO MEMBRANA EMONA MERKUR
Prvič na našem trgu!
Elektromembrana je namenjena zdravljenju:
– kroničnih bolezni (revma, artritis)
– bolečin mišic, hrbtenice, tilnika, sklepov
– zdravljenju po operacijah.
Izdelek lahko kupite v blagovnici Supermarket in v Emona centrih v Kosezah, Dravljah, Novih Jaršah, Štepanjskem naselju, Fužinah ter v Cigaletovi.

IMP ČRPALKE, p. o., Jožeta Jame 12, tel. (061) 573-241, 555-849
Do 1. 7. 90 20–40 odstotni sezonski popust pri nakupu obtočnih črpalk. Možnost zamenjave črpalke, »staro za novo«. Na voljo so vam tudi naši serviserji.

V METALKI SPET ITALIJANSKI ZLAT NAKIT
GOLDENE STELLA iz italijanske Vicenze je proizvajalec čudovitega, **14 karatnega zlatega nakita,** ki je spet naprodaj v **LJUBLJANSKI BLAGOVNICI METALKA.**
Prstani s cirkoni, ki so oblikovani z italijansko domišljijo, verižice s posebnimi elegantnimi pletivi, domiselno oblikovani obeski in lepe zapestnice – vse to vas bo navdušilo!
Cene so približno **30% nižje** kot pri sorodnih izdelkih!
POMEMBNO: Kakovost zlata je preveril in potrdil Zvezni zavod za mere in plemenite kovine – Kontrola meril in plemenitih kovin, Grudnovo nabr. 17, Ljubljana.

UVOŽEN ZLAT NAKIT IN ZAPESTNE URE CENTROMERKUR Ljubljana
Oglasite se v **blagovnici Trubarjeva 1, na oddelku zlata in prodajalni Ura, Prešernov trg 1,** kjer vam bomo po zelo ugodnih cenah ponudili bogato izbiro uvoženega nemškega zlata in zapestnih ur priznanih švicarskih proizvajalcev. Pri nakupu za gotovino nad 2.000,00 din priznavamo 10% popusta.

Lazurne premaze LESOTON
dobite po do **40%** nižjih cenah le pri **Kurivoprodaji** na Letališki 1. Pohitite!

VAKO d.o.o., Črnomelj PREDSTAVNIŠTVA: tel, telefaks (068) 52-073, teleks 35885
– preskrba z repromaterialom za hladilno in klima tehniko
– predstavništvo:
Firma KMP· – KENMORE za sušilne patrone vseh velikosti, Bock – kompresorji izvedbe AM in FK, DORIN ves asortiman.
Ventilatorji OLMO, vse vrste izvedb;
Predstavniške cene in kratki dobavni roki, vsi nadomestni deli v zalogi;
– prodaja hladilniške opreme priznanih firm;
servisiranje laboratorijskih klima omar za simulacijo vremenskih pogojev firme: WEIS, – TECHNIK, KÖTTERMANN, NERAEUS VÖTSCH; originalni nadomestni deli, takojšnja intervenca;
– PROIZVODNJA: sušilci komprimiranega zraka z zmogljivostmi 20 Nm^3/h – 3000 Nm^3/h
– Strojček za brušenje svedrov od Ø 1–21 mm.

DOMUS – knjige do 62% ceneje
do 16. 6. 90 organizira založba Domus »mesec Domusovih knjig«. Izjemno ugodne cene za več kot 30 knjig, predvsem priročnikov. Knjige si lahko ogledate in izberete v knjigarnah in pri naših zastopnikih. Inf. po tel. (061) 222-911, int. 42.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE PC mreža NOVELL
NOVELL METWARE 386 – **predstavitev 23. in 24. maja od 16. do 18. ure.**
BORLAND – MARAND: Turbo Pascal 5. 5. – 2.160,00 din; Turbo Pascal 5.5. prof. – 3. 610,00 din; Turbo C 2.0 – 2.160,00 din; Turbo C 2.0 prof. – 3.610,00 din

Prodajna razstava v knjigarni na Titovi 25 v Ljubljani
CANON – AVTOTEHNA: kopirni stroji, kalkulatorji, telefaks,
PC AT SINERGA: NEC 44 Mb 24 ms samo 8.700,00 din
REKLAMNA PRODAJA – KONKURENČNE CENE. Razstave bo odprta do konca maja.

EMONA BLAGOVNICA BEŽIGRAD
Akcijska prodaja izdelkov iz programa Jassa: športna konfekcija, kopalke, rute, dežniki, senčniki je podaljšana do 26. 5. Priporočamo se za nakup.

DOMUS
Potrošniško informativni center vabi od 21.–26. 5. na prodajno razstavo **ŽIVLJENJE NA BALKONU, TERASI, VRTU.** Razstava je odprta vsak dan od 9.–12. in od 16.–19. ure, v soboto, od 9.–12. ure. Danes od 9.–12. ure informativni dan Lesne industrije Gradis, Škofja Loka.

LETOVANJA
Od Kopra do Ulcinja – hoteli, namestitev pri zasebnikih (že od 865,00 din naprej), splavarjenje, križarjenje (že od 2.690,00 din dalje) – počitnikarjem priložnostna darila;

ŠPANIJA, TURČIJA
Costa Brava – odhod **23. 6.,** 8 dni, avtobus; počitnice v juliju in avgustu na **Costa Bravi** – 10 dni, avtobus in v Turčiji – 8 dni, letalo. Inf. **UNIS TOURS,** Ljubljana, Igriška 5, tel. (061) 224-720, 224-723.

NOVO V NAPREDKU DOMŽALE
Računalnik vam pomaga pri izbiri najboljše kombinacije kuhinjskega pohištva. Na oddelku pohištva v Veleblagovnici Napredek vam od ponedeljka naprej od 16.–19. ure skupaj z Mikrohitom izdelamo načrt kuhinj Svea in Marles. Pridite in z računalnikom izberite novo kuhinjo.

GRADITELJI!
Če potrebujete kompletni inženiring za vašo novogradnjo ali adaptacijo ali samo projekte, predračune, popise materiala, strokovni nadzor, pokličite **PIN INŽENIRING,** tel. (061) 317-838, od 8.–12. in od 15.–17. ure.

ZRMK, Zavod za raziskavo materiala in konstrukcij Ljubljana, Ljubljana, Dimičeva 12
Gradbeniki! Graditelji!
V 40 letih obstoja smo se dokopali do mnogih spoznanj, ki zadevajo človekovo okolje in njegovo varstvo. Obiščite nas na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani na razstavi TEHNIKA ZA OKOLJE, v hali A, na prostoru št. 28, kjer boste dobrodošli in kjer vas bomo lahko seznanili z našim delom in dosežki.

Angleška poslovna komunikacija v Radencih
Izobraževalni center za tuje jezike obvešča, da je še nekaj prostih mest za udeležbo na seminarju angleške poslovne komunikacije v Radencih od 28. 5.–1. 6. Prijave pošljite na naslov: Izobraževalni center za tuje jezike, Ljubljana, Vilharjeva 21. Vse podrobnejše inf. dobite po tel. (061) 317-865 ali 314-488.

Tenisači, rekreativci!
Za vas organiziramo teniško ligo. Prijave sprejema **HOBBYSPORT,** tel. 444-405, od 8.–10. in po tel. 317-838, od 15.–18. ure.

GOLI ŠE KAR TRAJA
Pri Cankarjevi založbi je pravkar izšla knjiga Janeza Jezerška-Sokola MEDALJONI NAŠEGA ČASA. Gre za nadaljevanje avtorjeve življenjske zgodbe, začete v knjigi ARHIPELAG GOLI. Knjigo lahko kupite v vseh knjigarnah ali naročite pri Cankarjevi založbi, Kopitarjeva 2, 61000 Ljubljana.

UGODNE CENE ZA OLJNE GORILCE IN OBTOČNE ČRPALKE
Na oddelku z opremo za centralno ogrevanje v **LJUBLJANSKI BLAGOVNICI METALKA** po **zelo ugodnih cenah** prodajajo:
– oljni gorilec THYSSEN brez predgretja, cena s popustom **8.280,00 din,** brez davka **6.060,00 din.**
– oljni gorilec THYSSEN s predgretjem, cena s popustom 8.640,00 din, brez davka **6.330,00 din**
– obtočna črpalka GRUDNFOS, cena s popustom 1.530,00 din, brez davka **1.121,00 din.**

Sejem TEHNIKA ZA OKOLJE ○
Zavod za varstvo pri delu Ljubljana vabi vse občane, da nas obiščejo na sejmu Tehnika za okolje in izkoristijo možnost brezplačnih meritev hrupa in radona v bivalnem okolju.
Na ta način želimo približati občanu naše dejavnosti na področju varstva okolja. Obiščite nas v hali A Gospodarskega razstavišča, kjer smo vam na voljo.

GLOBTOUR Liechtenstein
Vabimo vas na 3-dnevni izlet **Liechtenstein–Zürich–Renski slapovi** – Cortina d'Ampezzo, odhodi 25. 5. in 1. 6. Še nekaj prostih mest. Prijave po tel. 311-164, 313-230.

SALON V MEDVODAH ODPRT TUDI OB NEDELJAH ○ + ☆
V salonu pohištva SORA v Medvodah, tel. (061) 611-334 lahko dobite praktične knjižne regale za vsak prostor. Pri gotovinskem plačilu za lastne programe odobrijo 30% posebnega popusta. Mogoč je nakup na kredit. Trgovina je odprta vsak dan od 6.–19., ob sobotah IN NEDELJAH pa od 8.–12. ure. Na voljo je še nekaj kosov opuščenih programov.

USTANAVLJANJE IN PREOBLIKOVANJE VSEH VRST PODJETIJ IN ZASEBNIH OBRATOVALNIC
Predavanje na to temo organiziramo 24. 5. 90, ob 17. uri na Strojni fakulteti v Ljubljani, Murnikova 2 (predavalnica II/2). Predstavljena bo najnovejša zakonodaja, registracijski postopki, primerjava prednosti in slabosti med podjetjem in obrtjo. Prosimo vas, da nam do 24. 5. pošljete vašo pisno prijavo. Kotizacija za posameznega udeleženca je 250,00 din in jo nakažite na naš ŽR 50104-601-39570. Za vse inf. smo vam na voljo od pon.–pet. od 17.–20. ure. **JOB, d. o. o.,** Ljubljana, Kneza Koclja 13, tel. (061) 555-347.

FILMNET DEKODERJI
Kakovostni dekoderji Filmnet za kabelske sisteme in za individualne satelitske sprejemnike Amstrad, Grundig, Maspro . . . **ELECTRA, d. o. o., Tržaška 2, Ljubljana, tel. (061) 214-870.**

NAROČILA ZA OBJAVO OGLASOV V STIKOVI VROČI LINIJI SPREJEMAMO PO TELEFONU (061) 329-559 IN NA NASLOV ČGP DELO STIK, LJUBLJANA, TITOVA 35, DO 12. URE ZA OBJAVO NASLEDNJI DAN – DO ZAPOLNJENOSTI PREDVIDENEGA PROSTORA.

NA ISTO TELEFONSKO ŠTEVILKO LAHKO NAROČITE TUDI OBJAVLJANJE VAŠEGA SPOROČILA NA SVETLOBNEM »DISPLAYU« NA STAVBI GOSPODARSKE ZBORNICE V LJUBLJANI.

STIKOVA VROČA LINIJA TUDI NA RADIU PLUS OB 8.15 ○ ☆ NA TELETEKSTU TV LJUBLJANA

DNEVNIK »DELO«, KI GA IZDAJA ČGP DELO, TOZD DELO, JE 1. V. 1959 USTANOVILA SZDL SLOVENIJE ● NASLOV UREDNIŠTVA: LJUBLJANA, TITOVA 35, TELEFONA N. C. 318-255, 319-255 ● MALOPRODAJA – KOLPORTAŽA ● YU DELO 31-255 ● POŠTNI PREDAL 29, 61001 LJUBLJANA ● TISK ČGP DELO, TOZD TISK ČASOPISOV IN REVIJ, LJUBLJANA, TITOVA 35 ● NAROČNINA TEL. 315-366, **REKLAMACIJSKI ODD. DOSTAVE DNEVNIKA »DELO« ZA LJUBLJANO TEL. 318-880, LJUBLJANA, TITOVA 35, NON STOP OB DELAVNIKIH IN SOBOTAH** ● POSAMIČNA ŠTEVILKA STANE 6,00 DINARJEV, SOBOTNA ŠTEVILKA 8,00 DINARJEV (POLNA CENA ZA EN MESEC 158,00 DINARJEV) ● NAROČNINA S POPUSTOM ZA MAJ 1990 (ZA INDIVIDUALNE NAROČNIKE) 155,00 DINARJEV, ZNIŽANA NAROČNINA ZA UPOKOJENCE 139,50 DINARJEV ● ZA PLAČNIKE PO BANKI (TRAJNI NALOGI) ŠE 5% POPUST ● NAKAZILA NAROČNINE NA TEKOČI RAČUN: ČGP DELO – TOZD »DELO«, ŠTEVILKA 50102-603-48909 ● LETNA NAROČNINA ZA TUJINO: ZDA 304 USD, AVSTRIJA 3.863 ATS, ZRN 540 DEM, FRANCIJA 1.840 FRF, ŠVICA 443 CHF, ŠVEDSKA 1.940 SEK, ITALIJA 420.000 ITL ● PLAČILA NA DEVIZ. RAČUN PRI LB, ŠTEVILKA 50100-620-107-257300-27822/0; NAROČILA NA DNEVNIK DELO SPREJEMAMO VSAK DAN IN ZAGOTAVLJAMO DOSTAVO NA DOM V PETIH DNEH OD NAROČILA ● ODPOVEDI LAHKO UPOŠTEVAMO OB KONCU MESECA ● STIK – SPREJEM MALIH OGLASOV PO TELEFONU 318-866 ALI OSEBNO NA BLAGAJNI V ŠUBIČEVI 1 ALI TITOVI 35 OD 7. DO 19. URE ● SPREJEM OSMRTNIC: OB DELAVNIKIH OD 7. DO 16. URE OZ. OB SOBOTAH OD 7. DO 11. URE OSEBNO (ŠUBIČEVA 1 IN TITOVA 35), PO TELEKSU YU DELO ST 31-633, S TELEGRAMOM ALI PO TELEFONU 318-866 (OD 14. DO 16. URE) ZA NAROČNIKE IZVEN LJUBLJANE ● OGLASNO TRŽENJE, LJUBLJANA, TITOVA 35, 61001 LJUBLJANA, TELEFON 318-570, TELEFAX 318-570 ● OB NEDELJAH IN PRAZNIKIH SPREJEMA OSMRTNICE (DO 16. URE) NEPOSREDNO CENTRALNA REDAKCIJA »DELA«, LJUBLJANA, TITOVA 35 OSEBNO ALI PO TELEFONU 315-366 ZA NAROČNIKE IZVEN LJUBLJANE ● ROKOPISOV NE VRAČAMO ● **TELEFON DEŽURNEGA UREDNIKA 318-252, TELEKS YU DELO 31-255, TELEFAKS 311-871**

STIKOVA VROČA LINIJA
ZVEDELI VČERAJ - VELJA DANES!

AVTOŠOLA 3 D d.o.o, Tržaška 15, Ljubljana, tel. (061) 272-695 ○+☆
28. 5., ob 16.30 organiziramo tečaj cestnoprometnih predpisov. Prijave: ponedeljek, sreda ob 15.30–18. ure, četrtek, sobota, od 9.–12. ure. Popust pri tečaju 20%, pri uri vožnje 10%.

MALICA PO MOJEM OKUSU
Pečena postrv po tržaško, pečen krompir, berivka ali mrežna pečenka, praženi krompir, sestavljena solata **za 35 din. Gostilna BEŽIGRAJSKI HRAM,** Hranilniška 1, tel. 322-714.

TEČAJ IN IZPIT ZA VODITELJE ČOLNOV
Pri DU BORIS KIDRIČ prirejamo tečaj in organiziramo izpit za voditelje čolnov.
Tečaj se začne 28. maja 1990, ob 17. uri, izpit pa bo 16. junija 1990 dopoldan v Kopru.
Prijave in informacije: Delavska univerza Boris Kidrič, Ljubljana, Miklošičeva 26 ali po tel. 311-182 in 313-542.

V SLOVENIJALESU Sedežne garniture do 30% ceneje
Kuhinje do 20% ceneje
Do konca maja boste lahko v Prodajnem centru Mednarodnega podjetja Slovenijales na Titovi 52 in v njihovem Salonu pohištva v Vižmarjah, Plemljeva 86 kupili večino sedežnih garnitur in posteljnih vložkov Lesne iz Slovenj Gradca po cenah, ki so **znižane tudi do 30%.** Od 15. maja naprej prodajajo v Prodajnem centru Mednarodnega podjetja Slovenijales in v njihovem Salonu pohištva v Vižmarjah, Plemljeva 86 ves mesec kuhinje SVEA iz Zagorja **tudi do 20% ceneje.** Na voljo so modeli Zala, Maja, Julija in Mateja v hrastu.

ŽELITE VITKI NA DOPUST?
Shujšajte brez težav pod kontrolo zdravnika – specialista. Pokličite po tel. (061) 212-374, Ryodoraku – Enemon.

KOSILO
Goveja juha z vlivanci, pečena postrv po tržaško, blitva s krompirjem, berivka **za 40 din. Gostilna ROGOVILC,** Titova 284, tel. 372-183.

DO 40% NIŽJE CENE BARV IN LAKOV
za les, parket, kovino, fasade, stene, yacht program proizvajalca Color Medvode, dobite **SAMO V KURIVOPRODAJI,** Ljubljana, Letališka 1, tel. 441-582. **PREPRIČAJTE SE!**

AKCIJA DO 31. 5. 90 POHIŠTVO NIKJER CENEJE
V mesecu maju dobite pri nas kuhinje, spalnice, sedežne garniture, otroške in dnevne sobe po neverjetno nizkih cenah brez kakršnekoli trgovinske marže. Ne zamudite priložnosti. **Trgovina MAŽA,** Tomšičeva 4, Lj. (poleg Name), tel. (061) 215-748.

EUROCOMMERCE d.o.o., Kersnikova 8, Lj.
V zalogi 20.000 vžigalnikov SICO po ugodni ceni. Inf. po tel./faks (061) 312-891, med 8. in 14. uro.

TAJSKA 15 DNI Izredno ugodno – 7.500 din + 180 USD Možnost šestmesečnega obročnega odplačevanja
Spoznajte lepote Tajske v 15-dnevnem dopustu po zelo ugodni ceni. Inf. in prijave – Putnik – Ljubljana, Miklošičeva 17, tel.: 311-542, 314-889.

Tiskarna Tone Tomšič, p. o.
Ljubljana, Gregorčičeva 25/a

objavlja prosta dela in naloge

1. **tehnologa**
2. **pomočnika vodje knjigoveznice**
3. **offset tiskarja**

Poleg splošnih pogojev, ki jih določa zakon, morajo kandidati izpolnjevati še naslednje pogoje:
pod 1. – V. stopnja strokovne izobrazbe grafične smeri – grafični tehnik
– 3-letne delovne izkušnje pri opravljanju objavljenih del
pod 2. – IV. stopnja strokovne izobrazbe grafične smeri
– 3-letne delovne izkušnje pri opravljanju objavljenih del
pod 3. – IV. stopnja strokovne izobrazbe grafične smeri
– 2-letne delovne izkušnje.

Delovno razmerje sklenemo za nedoločen čas, s polnim delovnim časom in dvomesečnim poskusnim delom.

Pisne ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 8 dneh po objavi na gornji naslov.

22-2530

Peko TRŽIČ JUGOSLAVIJA

Tovarna obutve Peko Tržič, p. o.

razpisuje

na podlagi sklepa delavskega sveta podjetja dela in naloge

predsednika poslovodnega odbora

Kandidat mora poleg splošnih pogojev izpolnjevati še naslednje:
– visoka izobrazba ekonomske, pravne ali tehnične smeri in 5 let delovnih izkušenj
– da ni bil predhodno razrešen dolžnosti poslovodnega odbora pred iztekom mandata po lastni krivdi
– da ni bil kaznovan za kaznivo dejanje v smislu omejitev zakona
– aktivno znanje dveh svetovnih jezikov
– pogoji za opravljanje zunanjetrgovinskih poslov po veljavnih predpisih,
– šola za poslovodne delavce
– predložiti mora razvojni program za podjetje Peko.

Kandidati naj oddajo pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju zahtevanih pogojev v 15 dneh po objavi v časopisu Delo na naslov: Tovarna obutve Peko Tržič, Ste Marie aux Mines 5.

O izidu bomo kandidate obvestili v 30 dneh po zaključku prijavnega roka.
Izbrani kandidat bo združil delo za nedoločen čas, za štiriletni mandat.

22-2545

Univerzitetni klinični center Ljubljana, o. sub. o.,
Ljubljana, Zaloška 2
Komisija za delovna razmerja

Univerzitetne interne klinike Zaloška Ljubljana

razpisuje dela in naloge
s posebnimi pooblastili in odgovornostmi in sicer:
– v Centru za bolezni srca in ožilja

– vodjo oddelka intenzivne koronarne enote in hospitalne rehabilitacije
– vodjo oddelka za dispanzersko in poliklinično dejavnost
– VMS oddelka za respiratorno klinično fiziologijo
– VMS diagnostično terapevtskega oddelka z enoto za intenzivno nego in nadzor
– VMS oddelka za dispanzersko in poliklinično dejavnost
– VMS oddelka za kardiorespiratorno klinično fiziologijo
– VMS oddelka intenzivne koronarne enote in hospitalne rehabilitacije
– VMS diagnostično terapevtskega oddelka

v Nefrološki kliniki

– VMS nefrološkega oddelka
– VMS oddelka za operativno in urgentno dejavnost

v Hematološki kliniki

– vodjo enote za hemostazo
– vodjo tehničnih hematoloških laboratorijev

v Kliniki za endokrinologijo in bolezni presnove

– vodjo diabetološkega dispanzerja
– vodjo endokrinološkega oddelka
– VMS endokrinološkega oddelka

v Centru za intenzivno interno medicino

– vodjo oddelka za intenzivno koronarno enoto

Pogoji:
Za vodje oddelkov, centrov in enot:
– da izpolnjuje splošne pogoje, določene z zakonom
– da ima končano medicinsko fakulteto
– da ima specialistični izpit iz interne medicine
– da ima 5 let delovnih izkušenj

Za vodjo tehničnih hematoloških laboratorijev:
– da izpolnjuje splošne pogoje, določene z zakonom
– da ima VII/2 stopnjo zahtevnosti zdravstvene usmeritve ali farmacije
– da ima specialistični izpit iz medicinske biokemije
– da ima 5 let delovnih izkušenj

Za višje medicinske sestre – vodje oddelkov
– da izpolnjuje splošne pogoje določene z zakonom
– da ima končano višjo šolo za zdravstvene delavce – odd. za med. sestre
– da ima opravljen strokovni izpit
– da ima 2 leti delovnih izkušenj

Kandidati bodo izbrani za dobo 4 let.
Osebni dohodek je določen z Razvidom del in nalog TOZD.

Kandidati naj prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljejo v 8 dneh po objavi na naslov: UKC – TOZD Univerzitetne interne klinike Zaloška 7, Ljubljana, z oznako Za tajništvo.

22-2524

Vzgojnovarstvena organizacija občine Domžale
Razpisna komisija po 165. členu statuta VVO Domžale in sklepu Sveta VVO Domžale razpisuje delovno mesto

ravnatelj VVO

Za ravnatelja je lahko imenovan kandidat, ki izpolnjuje splošne, z zakonom določene pogoje: pogoje za opravljanje del vzgojitelja ali strokovnega delavca po določilih 38. in 39. člena Zakona o vzgoji in varstvu predšolskih otrok ali da izpolnjuje pogoje za opravljanje del učitelja po določbi 96. člena Zakona o osnovni šoli, da ima pet let delovnih izkušenj, od tega najmanj dve leti dela pri vzgoji in varstvu predšolskih otrok, organizacijske in strokovne sposobnosti. Nastop dela 1. 10. 1990. Predložiti mora program dela. Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 15 dneh po objavi v zaprti ovojnici s pripisom »za razpisno komisijo«« na naslov: Vzgojnovarstvena organizacija občine Domžale, 61230 Domžale, Savska 3. Prijavljene kandidate bomo o izbiri obvestili v 15 dneh po sprejemu sklepa Sveta VVO.

18-2457

Komisija za delovna razmerja in stanovanjske zadeve
Hotela Slon, p. o., Ljubljana Titova 10

vabi k sodelovanju delavca za opravljanje naslednjih del:

vodja splošno kadrovske službe
Pogoji:
– visoka izobrazba pravne smeri
– zaželen pravosodni izpit
– 3 leta delovnih izkušenj pri podobnih delih

vodja enote pri Slonu
Pogoji:
– V. stopnja šolske izobrazbe – tehnik strežbe
– tečaj higienskega minimuma
– 3 leta delovnih izkušenj

Izbrana kandidata bosta sklenila delovno razmerje za nedoločen čas s polnim delovnim časom in 3-mesečnim poskusnim delom.

Pisne ponudbe pošljite v 8 dneh skupaj z dokazili o izpolnjevanju objavljenih pogojev na naslov Hotel Slon, p. o., Ljubljana, Titova 10, 61000 Ljubljana.

Kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po odločitvi komisije.

22-2547

Osnovna šola dr. Vita Kraigherja, Ljubljana, Trg 9. maja 1

Komisija za delovna razmerja objavlja prosta dela in naloge za nedoločen čas

1. učitelja
slovenskega in nemškega jezika
Pogoj: višja ali visoka izobrazba ustrezne smeri.

2. učitelja
gospodinjstva in vodje šolske prehrane.
Pogoj: predmetni učitelj, smer gospodinjstvo.
Nastop dela 1. 9. 1990.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 8 dneh po objavi razpisa. O izbiri bomo kandidate obvestili v 30 dneh.

18-2433

Komisija za delovna razmerja
TOZD Univerzitetna gastroenterološka interna klinika, o.sub.o.
Univerzitetni klinični center Ljubljana, o.sub.o.

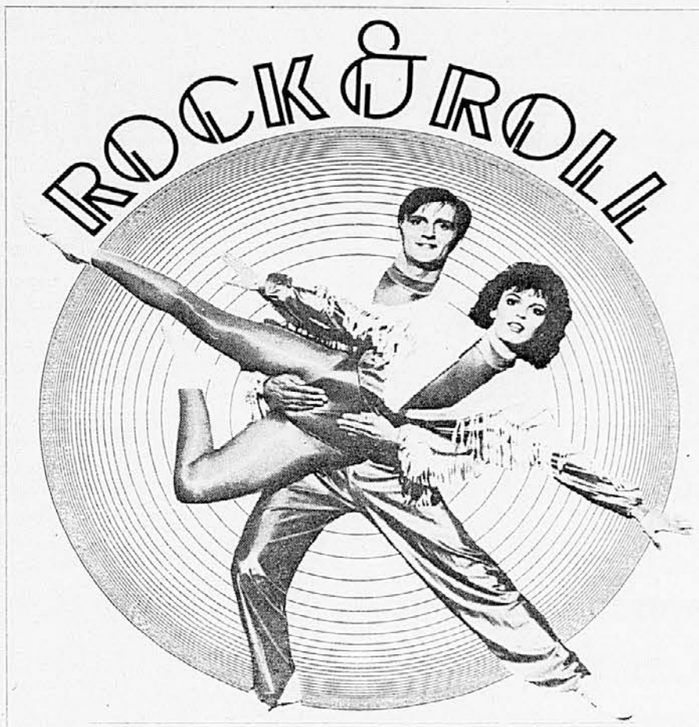
objavlja prosta dela in naloge

2 zdravnikov

specialistov ali specializantov iz interne medicine
s končano medicinsko fakulteto in opravljenim specialističnim izpitom oz. strokovnim izpitom.

Prijave sprejema 8 dni po objavi kadrovska služba Univerzitetnega kliničnega centra Ljubljana, Bohoričeva 28.
Kandidate bomo o izbiri obvestili v 15 dneh po končanem zbiranju prijav.

18-2448

Državno prvenstvo in Svetovni pokal
25. in 26. maja v hali Tivoli
Predprodaja vstopnic: Kazina / Trg osvoboditve Kompas / Titova in Šubičeva

---

elma 40
kjer je volja, je tudi pot

Elma, Tovarna gospodinjskih aparatov in elektroproizvodov Ljubljana, p. o.
Program proizvodnje gospodinjskih aparatov

objavlja
prosta dela in naloge

– izdelava tehnoloških postopkov za zahtevne izdelke in polizdelke

Od kandidatov zahtevamo:
– višješolsko izobrazbo strojne smeri
– nad 4 leta delovnih izkušenj na področju tehnologije duro in termoplastičnih predelav.

Delo je za nedoločen čas, s polnim delovnim časom. Poseben pogoj je poskusno delo.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejema kadrovska služba 15 dni po objavi na naslov: Elma Ljubljana, p. o., Cesta 24. junija 23, 61231 Črnuče.

22-2543

---

metalka

Metalka podjetje zastopstva, p.o.

objavlja prosto delovno mesto

komercialista
1 delavec
Pogoji: višja šola ekonomske oz. tehniške smeri (stopnja VI) in 4 leta delovnih izkušenj, ali srednja šola ekonomske oz. tehniške smeri (stopnja V) in 5 let delovnih izkušenj; izpolnjevanje pogojev za delo v ZT; aktivno znanje angleškega ali nemškega jezika; dvomesečno poskusno delo.
Pisne ponudbe sprejema 8 dni po objavi Metalka, o.sub.o., Kadrovska služba, Ljubljana, Dalmatinova 2.

18-2444

SOZD KMETIJSTVA, INDUSTRIJE, TRGOVINE, GOSTINSTVA IN TURIZMA, N. SUB. O.
MERX
DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB

Delavski svet
MERX, sestavljenega podjetja Celje
razpisuje dela in naloge:

1. predsednika poslovodnega odbora MERX
2. namestnika predsednika PO MERX
3. podpredsednika PO za področje razvoja in organizacije
4. podpredsednika PO za področje trženja
5. podpredsednika PO za področje financ in direktorja Finančne organizacije MERX
6. sekretarja MERX

Kandidati morajo izpolnjevati naslednje pogoje:
a) za predsednika poslovodnega odbora, namestnika predsednika PO, podpredsednika PO za področje razvoja in organizacije, podpredsednika PO za področje trženja podpredsednika PO za področje financ in direktorja Finančne organizacije MERX
– visoka ali višja strokovna izobrazba
– 5 let delovnih izkušenj pri vodenju in organiziranju poslovanja v zahtevnejših poslovnih sistemih
– organizacijske in vodstvene sposobnosti
– da ni zakonskih omejitev za imenovanje na posamezno mesto.
b) za sekretarja MERX
– visoka ali višja strokovna izobrazba
– 5 let delovnih izkušenj na delih, ki zagotavljajo strokovnost, organizacijske in druge sposobnosti.

Kandidati bodo izbrani za 4 leta.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 8 dneh po objavi na naslov: MERX, sestavljeno podjetje Celje, Ul. 29. novembra 16, 63000 Celje – ZA RAZPISNO KOMISIJO. Kandidate bomo o izidu obvestili po izbiri.

22-2536

Astra – Veletrgovina, p. o., Ljubljana, Titova 77

Po sklepu delavskega sveta razpisuje razpisna komisija prosta dela oz. naloge:

generalnega direktorja

Poleg z zakonom določenih splošnih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje pogoje:
– VII. stopnja strokovna izobrazbe ekonomske, tehnične, pravne smeri
– 5-letne delovne izkušnje pri podobnih delih v gospodarstvu
– ZT registracija, znanje tujega jezika
– organizacijske in vodstvene sposobnosti
– druge pogoje v skladu z družbenim dogovorom o oblikovanju in izvajanju kadrovske politike.

Izbranega kandidata bomo imenovali za dobo 4 let.

Pisne ponudbe s priloženimi dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev naj kandidati pošljejo z oznako »za razpis« na naslov: ASTRA – Veletrgovina, Ljubljana, Titova 77 – Splošno kadrovski sektor v 15 dneh od dneva objave.

22-2532

Podjetje za pridobivanje, predelavo in montažo naravnega kamna Ljubljana, Letališka c. 5

K sodelovanju vabimo:

vzdrževalca
Pogoji:
– avtomehanik za diesel motorje ali strojni ključavničar
– najmanj dveletne delovne izkušnje
– poskusno delo tri mesece

Vse informacije dobite v splošno-kadrovskem sektorju Mineral Ljubljana, Letališka c. 5 ali po telefonu 443-210.

Ponudbe pošljite v 15 dneh po objavi na naslov Mineral, Ljubljana, Letališka c. 5.

22-2525

TERMO

Finančni – komercialni – tehnični strokovnjaki

Uspešno družbeno podjetje za proizvodnjo izolacij, tesnilnih mas, vgradnih elementov, opreme in izdelkov iz poliestrskih smol s 30-letno tradicijo, usmerjeno na svetovni trg, vabi k sodelovanju dinamične, ambiciozne in delovne strokovnjake za

1. vodjo financ
– VII. ali VI. stopnja ekonomske izobrazbe

2. vodjo informatike
– VII. stopnja izobrazbe ekonomske, organizacijske ali tehnične smeri

3. vodjo investicij
– VII. stopnja izobrazbe gradbene ali strojne smeri s strokovnim izpitom

4. dveh samostojnih komercialistov
– za opravljanje zunanjetrgovinskih poslov
VII. ali VI. stopnja izobrazbe ekonomske, komercialne ali tehnične smeri.

Od kandidatov pričakujemo najmanj 3 leta delovnih izkušenj pri podobnih delih, pod 2. in 3. pogovorno, pod 4. pa aktivno znanje nemškega ali angleškega jezika.

Dokazila o izobrazbi, dosedanjem uspešnem delu in drugih pogojih naj kandidati pošljejo v 8 dneh po objavi v kadrovsko službo: TERMO Škofja Loka, Trata 32, 64229 Škofja Loka.

Pomagali vam bomo pri reševanju stanovanjskega vprašanja, delo pa nagradili po doseženih uspehih. Vsega ni mogoče napisati – pokličite nas: (064) 631-151, ali se oglasite osebno v kadrovski službi.

22-2537

Iskra

Podjetje Iskra Videomatika, p. o., Industrija televizijskih aparatov, videoakustičnih naprav in sistemov

Podjetje Videomatika razpisuje prosta delovna mesta:

1. **direktorja proizvodnega področja**
2. **direktorja razvojno programskega področja**
3. **direktorja področja kontrole kvalitete**
4. **direktorja nabavnega področja**
5. **direktorja prodajnega področja**
6. **direktorja splošnega področja**
7. **direktorja finančnega področja**

Kandidati morajo poleg splošnih zakonskih pogojev izpolnjevati še naslednje:
pod 1. – da imajo visoko izobrazbo (VII/1) strojne ali elektro smeri
pod 2. – da imajo vsaj visoko izobrazbo (VII/1) elektro (elektronika) smeri
pod 3. – da imajo visoko izobrazbo (VII/1) elektro (elektronika) smeri
pod 4. – da imajo vsaj visoko izobrazbo (VII/1) ekonomske smeri
pod 5. – da imajo vsaj visoko izobrazbo (VII/1) ekonomske smeri
pod 6. – da imajo visoko izobrazbo (VII/1) pravne smeri
pod 7. – da imajo vsaj visoko izobrazbo (VII/1) ekonomske smeri

Skupno za vse velja še naslednje:
– da imajo najmanj 4 leta delovnih izkušenj pri odgovornih delovnih mestih v gospodarstvu
– da obvladajo vsaj en svetovni jezik.

Mandat traja štiri leta.

Ponudbe z opisom dosedanjega dela, kratkim življenjepisom in dokazili o izpolnjevanju pogojev ter kratkim načrtom dela, naj kandidati pošljejo v 8 dneh po zadnji objavi razpisa na naslov.

Podjetje Iskra Videomatika, C. Andreja Bitenca 68, 61117 Ljubljana, tel. 50-968.

O izbiri bomo prijavljene kandidate obvestili v osmih dneh po izbiri.

16-2301

SOP KRŠKO

SOP **Specializirano podjetje za industrijsko opremo Krško p. o. CKŽ 141, 68270 Krško**

Projektiramo in proizvajamo opremo za površinsko zaščito kovinskih in lesnih izdelkov, notranji transport, opremo za polnilnice pijač in stroje za živilsko industrijo.
Želimo biti delavci modernega, evropskega, poslovno uspešnega in humanistično vodenega podjetja.

Razpisna komisija delavskega sveta podjetja v skladu s statutom podjetja razpisuje dela s posebnimi pooblastili in odgovornostmi:

1. **predsednika poslovodnega odbora podjetja**
2. **podpredsednika poslovodnega odbora, direktorja poslovne enote Inženirski biro Ljubljana, Litijska 51**
3. **podpredsednika poslovodnega odbora, direktorja poslovne enote Oprema Krško, CKŽ 141**

Pogoji pod 1., 2. in 3.: poleg splošnih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje:
– najmanj visoka izobrazba tehnične ali ekonomske smeri
– najmanj petletne delovne izkušnje pri podobnih delih in nalogah.

Od kandidatov pričakujemo:
– poznavanje sodobnih načinov vodenja
– da je kandidat široko razgledana in komunikativna osebnost
– znanje vsaj dveh svetovnih jezikov (po možnosti nemškega in angleškega).

Nudimo:
– OD glede na uspešnost poslovanja podjetja
– možnost izpopolnjevanja na področju vodenja doma in v tujini.

Kandidati, ki bodo prišli v ožji izbor, bodo morali predložiti program uresničevanja razvojnega načrta podjetja.

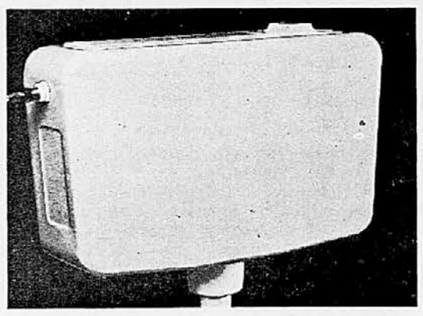
Ponudbe pošljite v 15 dneh po objavi na sedež podjetja z oznako »Za razpisno komisijo«. Diskretnost je zajamčena.

Kandidate bomo o izbiri v ožji izbor obvestili v osmih dneh po končanem zbiranju prijav, o končni odločitvi pa v osmih dneh po odločitvi delavskega sveta.

19-250

KOVINSKI WC SPLAKOVALNIK

Amazon

Amazon je kovinski splakovalnik, izdelan po priporočilih projektantov in kupcev.

Amazon WC splakovalnik so potrdili tisti, ki jim je namenjen.

Amazon WC splakovalnik z dvojno trajno emajlirano zaščito različnih barv.

Amazon WC splakovalnik, ki traja desetletja.

Amazon z novim mehanizmom, ki varčuje vodo.

Amazon WC splakovalnik za tiste, ki so preudarni in varčni.

Amazon možnost priključitve z leve in desne strani ali sredinsko zadaj.

Amazon WC splakovalnik za stare in nove »prostorčke«.

Amazon WC splakovalnik z brezšumnim delovanjem.

Amazon WC splakovalnik za čisto in mirno okolje.

visokomontažna izvedba

nizkomontažna izvedba

EMO CELJE

EMO 63000 Celje, Mariborska 86, telefon: 063/32-112, telex: 335-12 YU EMO, telefax: 34925

---

tuba

proizvodnja embalaže in kozmetike

p. o., ljubljana, verovškova 66

Tistim, ki so pripravljeni na nov izziv v delovni karieri vabilo k sodelovanju

Smo podjetje, ki proizvaja kovinsko embalažo in kozmetiko. To, da smo med najboljšimi doma, nam ni več dovolj. Za uresničitev ambicioznih, a realnih programov, so potrebni pogumni, strokovni, prodorni in ustvarjalni delavci.

Zato vabimo k sodelovanju za delovna mesta

vodja prodaje kozmetike
ekonomista z najmanj tremi leti delovnih izkušenj pri prodaji na domačem trgu

samostojnega referenta za zunanjo trgovino
ekonomista z najmanj tremi leti delovnih izkušenj pri zunanjetrgovinskih poslih, z aktivnim znanjem italijanskega in pasivnim znanjem francoskega jezika

vodja računovodske službe
ekonomista z najmanj tremi leti delovnih izkušenj pri enakih ali podobnih delih.

Ponudimo vam lahko odgovorno in samostojno delo, strokovno izpopolnjevanje, stimulativno nagrajevanje, vplačila v trajni kapital podjetja...
Z vsemi delavci bomo delovno razmerje sklenili za nedoločen čas, s polnim delovnim časom in 90-dnevnim poskusnim delom
Vaš klic oziroma pisno prijavo pričakujemo v 8 dneh po objavi oglasa na gornji naslov.

17-2389

JUGOAUTO

DP Jugoauto Beograd, Bulevar JNA 61

Izjemne ugodnosti za nakup v vseh prodajalnah »Jugoauta«

Pridite in prepričajte se!

Za vse člane AMZS za plačilo v gotovini s kuponom priznamo še 12 odstotni popust.

Če niste član in plačate v gotovini, je cena nižja za 10 odstotkov. Zaradi vas delamo neprekinjeno od 8. do 20. ure. Za zasebnike smo pripravili nova presenečenja.

Če kupite gume trayal, dobite poleg popusta še predpražnike za avto.

Čakamo vas!

KOPA

RAČUNALNIŠKI INŽENIRING-HIŠA IBSTRIH REŠITEV

Računalniški inženiring Kopa p. o.
Kidričeva 14, 62380 Slovenj Gradec
Telefon: h. c. (0602) 42-626, 41-083,
Direktor: (0602) 43-482, Servis: (0602) 43-480
Telefax: (0602) 43-758, Žiro račun: 51840-601-20834
Trženje programa Kopa
Cankarjeva 3, 61000 Ljubljana
Telefon: 061/210919, Telefaks: 061/210916

Izjemna ugodnost za manjša podjetja!

Kompleten poslovni informacijski sistem

realiziran s pomočjo sodobne relacijske baze Oracle in orodij 4. generacije, sestavljen iz paketov:

glavna knjiga
saldakonti kupcev
saldakonti dobaviteljev
skladiščno poslovanje
materialno knjigovodstvo
knjigovodstvo gotovih proizvodov

na PC/AT kompatibilnem računalniku in ob legalni uporabi relacijske baze Oracle za manj kot **30.000 din.** Ugodni plačilni pogoji.
Vsem manjšim podjetjem prvič pri nas ponujamo kompletno finančno spremljanje poslovanja manjših podjetij. Uporabljali boste programe, ki so preizkušeni v podjetjih, kot so Kostroj Slovenske Konjice, Tosama Ljubljana, Helios Domžale, Pivovarna Nikšič,.... in to na enem samem PC.

Glavne značilnosti programov:
— velika integriranost
— prenosljivost — ko vam postane PC premajhen, lahko vse programe in podatje brez programiranja prestavite na sistem z več PC, oziroma na veliko večino velikih računalnikov (IBM , VAX, HP,...).
— dobra zaščita podatkov
— možna distribuirana obdelava.

Materialna oprema: Za uporabo programov potrebujete minimalno PC/AT kompatibilen računalnik s 3 MB-RAM, disk zmogljivosti 40 MB in tiskalnik. Potrebno materialno opremo vam lahko zagotovimo tudi mi.
Postanite tudi vi uporabnik Oracla — ene izmed najmodernejših relacijskih podatkovnih baz na svetu. Pridružite se veliki družini uporabnikov, kot so: BMW, Fujitsu, Nasa, Republiški izvršni svet Slovenije...
Vabimo vas, da si predlog rešitve ogledate na brezplačni predstavitvi, ki bo v ponedeljek, 28. maja 1990, ob 10. uri v našem šolskem centru na Kidričevi 14, v Slovenj Gradcu.
Dodatne informacije lahko dobite pri naši prodajni enoti v Ljubljani po telefonu 061/210-919 ali v Slovenj Gradcu, telefon 0602/42-626 (tov. Jurjec).

Agrostroj,
podjetje za proizvodnjo kmetijske mehanizacije in opreme, p. o., Ljubljana, Draga 15

po sklepu komisije za delovna razmerja objavlja prosta dela oz. naloge:

1. vodja kooperacije
— 1 delavec
Pogoji: visoka strokovna izobrazba strojne smeri, aktivno znanje nemškega jezika,
2 leti delovnih izkušenj

2. vodja izvoza-uvoza
— 1 delavec
Pogoji: visoka ali višja izobrazba ekonomske smeri, ZT — registracijam aktivno znanje dveh svetovnih jezikov, 2 leti delovnih izkušenj

3. vodja priprave dela
— 1 delavec
Pogoja: visoka ali višja izobrazba strojne smeri, 2 leti delovnih izkušenj

4. vodja proizvodnje
— 1 delavec
Pogoja: višja izobrazba strojne smeri, 2 leti delovnih izkušenj

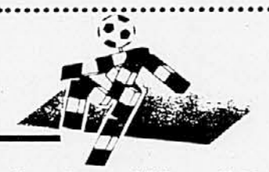
5. konstrukterja I
— 1 delavec
Pogoja: visoka ali višja izobrazba strojne smeri — konstrukter, 2 leti delovnih izkušenj

6. orodjar II
— 1 delavec
Pogoja: IV/KV/stopnja strokovne izobrazbe strojne smeri — orodjar, 2 leti delovnih izkušenj.

Delo združujemo za nedoločen čas, s poskusnim delom, ki je v skladu s Pravilnikom o delovnih razmerjih. Vaše prijave s priloženimi dokazili o izpolnjevanju pogojev pričakujemo v 8 dneh po objavi na naslov: Agrostroj — Ljubljana, Draga 15.

19-2465

Ljubitelji nogometa!

Izšel je special: Italija '90

Zgodovina svetovnih prvenstev
Predstavitev vseh reprezentanc
Podroben televizijski spored prenosov
Zanimivosti

Velika nagradna igra

SPECIAL ZA MONDIAL

Kdor pohiti, dvakrat dobi

Special ITALIA'90

Yugoslavia Commerce

generalni jugoslovanski zastopnik za korporacijo SONY

vabi vsa zasebna podjetja v Sloveniji na dogovor o sodelovanju pri prodaji izdelkov SONY. Dogovor bo 23. maja letos, ob 11. uri v Hotelu Lev.

Vsa podrobnejša pojasnila lahko dobite po tel. 011/467-522, Yugoslavia Commerce, gospod Miloš Pavlović.

21-211

živilski kombinat

ŽITO

Ljubljana, šmartinska 154

Pekarstvo in testeninarstvo, d. o. o., Ljubljana, Šmartinska cesta 154

Upravni odbor d. o. o. Pekarstvo in testeninarstvo razpisuje
prosta dela in naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostmi

vodenje delovne enote tehnični obrati

Kandidati morajo izpolnjevati naslednje pogoje:
— da imajo visoko izobrazbo strojne smeri in triletne delovne izkušnje ali višjo izobrazbo strojne smeri in petletne delovne izkušnje.
Delovno razmerje bomo sklenili za nedoločen čas. Imenovanje velja za 4 leta.
Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in opisom dosedanjega dela v 8 dneh po objavi tega razpisa na naslov: Žito, d. o. o. Pekarstvo in testeninarstvo, 61000 Ljubljana, Šmartinska cesta 154, s pripisom: **za razpisno komisijo.**
Prijavljene kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po sklepu upravnega odbora.

16-2305

Po sklepu Delavskega sveta z dne 11. 5. letos in sklepu komisije za delovna razmerja z dne 14. 5. letos

Podjetje »DES«, Sarajevo

objavlja prosta dela in naloge

komercialista za Tuzlo
komercialista za Beograda
komercialista za Zagreb
komercialista za Ljubljano

Delo je za določen čas — leto dni.

Pogoji: poleg splošnih zakonskih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje posebne pogoje:
— končana VII. st. strokovne izobrazbe tekstilne, ekonomske, komercialne, družboslovne smeri ali končana višja oz. srednja strokovna šola tekstilne, ekonomske, komercialne ali splošne smeri.

Prijave z dokazili pošljite v 8 dneh po objavi na naslov: Preduzeće »DES« Sarajevo, Obala Vojvode Stepe 23/II.
Nepopolnih in nepravočasnih prijav ne bodo upoštevali.

18-2437

LJUBLJANČANI!

Če potrebujete telefon, teleks, telefaks ali videoteks, preberite in sodelujte z nami!

V Ljubljani bomo razširili telekomunikacijske zmogljivosti v najsodbnejši tehnologiji, ki poleg telefona omogoča tudi druge informacijske priključke, kot sta telefaks in videoteks. Načrtujemo, da bomo lahko ustregli vsem trenutnim potrebam.
Z anketo, ki jo boste dobili v teh dneh, skušamo ugotoviti resnične potrebe po telefonskih in drugih teleinformacijskih priključkih v našem glavnem mestu. Izpolnite jo in vrzite v poštni nabiralnik, izročite svojemu pismonoši ali oddajte na pošti. Pomagali boste sebi in nam!

PTT PODJETJE LJUBLJANA, P. O.

YUGO GAMES d.d.o. GMBH

GOSTINCI! GOSTINSKE ORGANIZACIJE!

Mešano podjetje (GmbH) JUGO — GAMES, Čakovec, tel. 042/816-736 prodaja avtomate za igro na srečo tipa poker in jack pot. Aparati so elektronski, na ključ in na žetone, atestirani, z enoletno garancijo.
Od 19. do 26. maja razstavljamo na Celjskem sejmu, kjer si aparate lahko ogledate, igrate nanje ali kupite.

POSEBNO PRESENEČENJE: Jack poti po reklamni ceni samo 13.000 dinarjev in JOCKER POKER, novost v svetu pokra, samo 35.000 dinarjev.

Več načinov je za varčevanje z energijo.

TERMIKA VAM PONUJA NAJBOLJŠE!!!

Ob 10-letnici uspešnega dela še

15 %

PRILOŽNOSTNI POPUST PRI NAKUPU TERMIKINIH TERVOL IZOLACIJ od 15. 5. do 15. 6. v vseh večjih trgovinah z gradbenim materialom.

IZOLIRATE ENKRAT ....
.... PRIHRANITE TRAJNO

TERMIKA TERVOL
— privarčuje tudi do 40% energije — ne gori
— varuje pred hrupom — ne vpija vlage

Z zaupanjem pokličite TERMIKA NOVI MAROF

Industrija termičkih, akustičkih i protupožarnih izolacija
42220 NOVI MAROF, Varaždinska 140,
tel. 042/611-035, (061) 315-477, 310-251
teleks 23026 yu termis
telefaks 042/611-030
tehnično komercialno predstavništvo Ljubljana, Kamniška 25

ZLATOROG MARIBOR

SPOROČILO IZ ZLATOROGA
URESNIČENE SO ŽELJE KUPCEV

MAJSKO ZNIŽANJE
ZLATOROGOVIH PRALNIH PRAŠKOV ZA

20%

Oskar jubilant	3 kg vrečka	59,70 din
Mixal jabolko	3 kg vrečka	59,70 din
Mixal uni	3 kg vrečka	68,40 din
Mixal uni	3 kg škatla	72,00 din
Mixal uni	1 kg škatla	24,70 din
Mixal TAED	3 kg vrečka	83,40 din
Mixal TAED	3 kg škatla	89,10 din
Mixal TAED	1 kg škatla	30,40 din
Bio ipsa	3 kg vrečka	74,10 din

KAKOVOST ZA VSAK ŽEP!

NIŽJE CENE
KOT V TUJINI SO OMOGOČILI

Republiški komite za tržišče in splošne gospodarske zadeve
Zavod republike Slovenije za rezerve
Slovenska trgovina Zlatorog Maribor

VAKO

d. o. o. EXPORT — IMPORT

68340 ČRNOMELJ, Kolodvorska 56; telefon 068/52-073; telefax: 068/52-073 Tlx: 35885 VAKO YU

— Preskrba z repromaterialom za hladilno in klima tehniko.

— Predstavništvo:
Firma KMP — KENMORE za sušilne patrone vseh velikosti, Bock — kompresorji izvedbe AM in FK, DORIN-vca asortiment Ventilatorji OLMO vse vrste izvedb.
Predstavniške cene in kratki dobavni roki, vsi nadomestni deli na zalogi.

— Prodaja hladilniške opreme priznanih firm.
Servisiranje laboratorijskih klima omar za simulacijo vremenskih pogojev firme: WEIS — TECHNIK, KÖTTERMANN, HERAEUS VÖTSCH.
Originalni nadomestni deli, takojšnja intervenca.

— PROIZVODNJA: Sušilci komprimiranega zraka zmogljivosti 20 Nm^3/h—3000 Nm^3/h.
Strojček za brušenje svedrov od ø 1 do 21 mm.

14-2177

UNIS elkos ORBICO

Unis Elkos Orbico, d. o. o., 61113 Ljubljana, Savlje 89

Vabi k sodelovanju ambicioznega, komunikativnega ter dinamičnega

prodajnega inženirja

ki je pripravljen sprejeti nove izzive na področju trženja svetlobnih in grelnih teles svetovno priznane firme Glamox, katere zastopnik smo.

Od kandidatov pričakujemo:
— visoko ali višjo izobrazbo elektrotehnične smeri
— petletne delovne izkušnje pri trženju blaga
— aktivno znanje angleškega ali nemškega jezika
— organizacijske sposobnosti
— veselje za terensko delo na območju Jugoslavije
— vozniški izpit B kategorije
Izbranemu sodelavcu bomo omogočili:
— izobraževanje pri našem partnerju v tujini
— stimulativni OD, ki bo odvisen od doseženih uspehov
— možnost za ustvarjalno in inventivno delo

Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in življenjepisom v 15 dneh po objavi na naslov: Unis Elkos Orbico, Kadrovska služba, Savlje 89, 61000 Ljubljana.

VEMA

NOVO NOVO NOVO

PODJETNIKI, OBRTNIKI in ZASEBNI TRGOVCI, POZOR!

Vabimo vas, da si pri VELETRGOVINI VEMA, export-import, p. o., MARIBOR na Tržaški 65 zagotovite

IZKAZNICO VEGROS

za nabavo blaga in reprodukcijskih materialov za gotovino po

GROSISTIČNIH CENAH

VE GROS maribor

Informacije po tel. (062) 305-211 – na recepciji!

Ptt podjetje Ljubljana, p. o.

Spet vam lahko ponudimo teleksne priključke. Prav kmalu bomo v promet vključili novo, najsodobnejšo telegrafsko centralo AXB-20, ki ima številne možnosti.

Če se prijavite danes, boste dobili teleksni priključek najkasneje septembra letos. Naš naslov: Ptt podjetje Ljubljana, Cigaletova 15, PTT prometni sektor. Pohitite, dokler je še čas!

P. S.: Če morda še ne veste! Teleprinterja ne rabite več. S teleksnim adapterjem RTA-86 bo vaš IBM ali z njim združljiv računalnik postal še teleprinter – pravzaprav veliko več kot to.

10-270

SOZD KEMIJA

KEMIČNA TOVARNA PODNART

Kemična tovarna Podnart, p. o., Podnart

razpisuje v skladu s sklepom odbora za delovna razmerja prosta dela in naloge

vodje službe trženja – pomočnika vodje komercialne službe

za nedoločen čas
Kandidati morajo poleg pogojev, določenih z zakonom, izpolnjevati še naslednje:
– visoka izobrazba ekonomske ali kemijske usmeritve
– 42 mesecev delovnih izkušenj pri prodajnem trženju
– aktivno znanje enega tujega jezika
– zunanjetrgovinska registracija.

Delovno razmerje bomo sklenili za poln delovni čas, s trimesečnim poskusnim delom. Ustreznemu kandidatu bomo pomagali poiskati stanovanje.
Kandidati naj pošljejo svoje prijave z ustreznimi dokazili v 8 dneh po objavi na naslov: Kemična tovarna Podnart, p. o., Podnart.
O izbiri bomo kandidate pisno obvestili v osmih dneh po odločitvi.

18-2431

Po sklepu komisije za delovna razmerja št. 1546/90 Družbeno podjetje

Sanitacija

za dezinfekcijo, dezinsekcijo, deratizacijo in ekološko zaščito, Sarajevo, Ul. Braće Vujičića 17

objavlja dela in naloge

1. samostojnega izvršilca opravil DDD

I. kategorije – 1 delavec za nedoločen čas

2. izvršilca opravil DDD

– 2 delavca za nedoločen čas
Pogoji:
poleg splošnih, zakonsko določenih pogojev, morajo kandidat izpolnjevati še naslednje:
pod 1. – VSI sanitarne, medicinske, zdravstvene smeri
– SSI sanitarne, medicinske, zdravstvene smeri
– šestmesečne delovne izkušnje pri delih DDD
– opravljen državni izpit
– opravljen vozniški izpit.
pod 2.
– SSI ali NSI
– šestmesečne delovne izkušnje pri enakem ali podobnem delu.

Prijave sprejemamo 8 dni po objavi na naslov: Društveno Poduzeće Sanitacija, Sarajevo, Ul. Braće Vujičića 17.
Nepopolnih in nepravočasnih prijav ne bomo upoštevali.

16-2322

GOSTINSKO PODJETJE ČRNUČE
Ljubljana
Titova 284
61231 Črnuče

Gostinsko podjetje Črnuče, Ljubljana, Titova 284

Komisija za delovna razmerja objavlja prosta dela in naloge

1. kuharja
2. kuharja

za 4 ure dnevno (dopoldansko delo, lahko pogodbeno)

3. natakarja

pod 1. in 3.: IV. stopnja gostinske šole ustrezne smeri; delovne izkušnje zaželene; izpit iz VD in higienski minimum,; izmensko delo

Delovno razmerje bomo s kandidati sklenili:
pod 1. za nedoločen čas s trimesečnim poskusnim delom

pod 2. za določen čas – 4 mesece
Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 8 dneh na naslov: Gostinsko podjetje Črnuče, Titova 284, 61231 Črnuče.

18-2459

- *Ali si v vaši organizaciji prizadevate posodobiti poslovanje, zmanjšati stroške in izboljšati servis kupcem?*
- *Ali izvažate in uvažate blago ali storitve?*
- *Ali vas zanimajo spoznanja o možnostih uporabe telekomunikacij v medorganizacijskih povezavah?*
- *Ali vas zanimajo izkušnje pri uvajanju in uporabi računalniškega izmenjavanja podatkov, zlasti v zvezi s pripravami na Evropo '92?*

Če je eden izmed odgovorov pritrdilen, potem si zagotovite udeležbo na

3. POSVETOVANJU O RAČUNALNIŠKEM IZMENJAVANJU PODATKOV RIP

KI GA OD 4. DO 5. 6. 1990 V KONGRESNEM CENTRU NA BLEDU ORGANIZIRAJO

**UNIVERZA V MARIBORU
FAKULTETA ZA ORGANIZACIJSKE VEDE KRANJ**

IN

**GOSPODARSKA ZBORNICA SLOVENIJE
SPLOŠNO ZDRUŽENJE TRGOVINE SLOVENIJE
REPUBLIŠKI KOMITE ZA INFORMIRANJE SKUPŠČINE REPUBLIKE SLOVENIJE
ORGANIZACIJE, KI SODELUJEJO V PROJEKTU RIP**

Računalniško izmenjavanje podatkov – RIP (Electronic Data Interchange – EDI) postaja sestavina sodobnega načina poslovanja. V poslovanje vnaša povsem nove priložnosti skrajševanja časa v tokovih blaga, storitev in denarja ter možnosti zmanjševanja stroškov. RIP je sestavina poslovanja po načelu »ravno ob pravem času« (just-in-time). Zato ga podjetja v razvitem svetu pospešeno uvajajo.
Zamisel temelji na izrabi priložnosti, ki jih prinašajo novi načini uporabe informacijske tehnologije v medorganizacijskih povezavah. Gre za kombinacijo uporabe računalnikov, mednarodnih standardov računalniških zapisov listin (naročil, računov, plačil in drugih) ter uporabe javnih omrežij za prenos podatkov in računalniških nabiralnikov.

Posvetovanje je namenjeno zlasti vodstvenim in strokovnim delavcem s področja prodaje, nakupa in financ, organiziranja, informatike in računalništva. Ker je računalniško izmenjavanje podatkov pomembno za podjetja vseh panog, za transport in upravo, nanj vabimo predstavnike trgovinskih, proizvodnih, prevoznih in špedicijskih podjetij, bank in zavarovalnic, zdravstva, državne uprave. Zelo ga priporočamo izvozno-uvoznim organizacijam in vsem tistim, ki razvijajo sisteme logistike.
Za referate iz tujine, ki bodo v angleščini, bo zagotovljeno simultano prevajanje.

ZAHTEVAJTE PODROBNEJŠI PROGRAM POSVETOVANJA:
ANICA FURLAN
UNIVERZA V MARIBORU
FAKULTETA ZA ORGANIZACIJSKE VEDE
PREŠERNOVA 11
64000 KRANJ
tel.: (064) 22-834, 22-846

9-2110

Podjetje za proizvodnjo kartona, papirja in lepenke Papirnica Količevo, p. o., Količevo, p. Domžale, Papirniška 1

razpisuje
po sklepu delavskega sveta

javno dražbo

za prodajo dveh stanovanj

zap. št. stanovanje

1. garsonjero št. 9, velikost 24,67 m² v stanovanjskem stolpiču Kamniška 12, Domžale; izklicna cena 229.402,00 din
2. enosobno stanovanje št. 5, velikost 31,07 m² v stanovanjskem bloku Šlandrova 7, Radomlje; izklicna cena 272.880,00 din

Javna dražba bo v Papirnici Količevo, Papirniška 1, 8. 6. 1990, ob 12. uri. Ogled stanovanj bo istega dne ob 10. uri. Kupci naj se ob navedeni uri oglasijo v splošno kadrovski službi Papirnice Količevo.

Vplačila varščine sprejemamo od 9. do 10. ure pri blagajni Papirnice Količevo. Na javni dražbi lahko sodelujejo uporabniki družbenih sredstev in delovni ljudje ter občani.

Interesenti morajo varščino v višini 5% od izklicne cene plačati na kraju prodaje, in sicer družbeni sektor z bariranim čekom, zasebniki z gotovino. Celotno kupnino je treba plačati v 15 dneh po podpisu in potrditvi pogodbe.

Stroški prodaje, morebiten davek, takse in druge stroške plača kupec.

Zastopnik pravne osebe mora predložiti pooblastilo.
Prevzem stanovanj po dogovoru. Prodajali bomo po načelu »videno – kupljeno«.

18-2436

---

lesnina veletrgovina

LESNINA VELETRGOVINA
Notranja trgovina na debelo p.o.
Ljubljana, Parmova 53

**Delavski svet
Lesnina Veletrgovina
Notranja trgovina na debelo p. o.
Ljubljana, Parmova 53**

razpisuje
delovno mesto

direktorja finančno računovodskega sektorja

Pogoja: visoka ali višja strokovna izobrazba (VII. ali VI. stopnja) ekonomske smeri; 5 let delovnih izkušenj

Delavec, ki bo opravljal razpisana dela, bo imenovan za štiriletni mandat.

Kandidate vabimo, naj pošljejo svoje ponudbe z opisom dosedanjega dela in dokazili o izpolnjevanju pogojev v 8 dneh po objavi na naslov: Lesnina Storitve, kadrovsko pravni sektor, 61000 Ljubljana, Parmova 53, s pripisom »za razpis«.

O izbiri bomo kandidate obvestili v 8 dneh po sklepu pristojnega organa.

18-2447

ZTP »Agroprogres«, p. o., Ljubljana, Kardeljeva cesta 16

objavlja

odprodajo počitniškega objekta

opremljeno garsonjero z oznako J-2, veliko 30,90 m², z vrtom, v pritličju počitniškega objekta Encijan, Bohinjska Bistrica. Objekt je v idealnem počitniškem okolju, z neposrednim pogledom na Triglav in okoliške izletniške točke.
Pogoji:
Pravico do nakupa imajo pravne in fizične osebe. Najnižja prodajna cena ne sme biti nižja kot 700.000,00 din. Prednost pri izbiri bo imel ponudnik z višjo ceno, upoštevali pa bomo tudi način in čas izplačila. Ponudbe bomo sprejemali 15 dni po objavi. Davki, dajatve in drugi stroški niso všteti v ceno in jih plača kupec.

Ustrezne informacije lahko dobite po telefonu (061) 223-343 ali osebno na sedežu ZTP »Agroprogres«.

Pisne ponudbe pošljite na gornji naslov z oznako »Ponudba za nakup počitniškega objekta«.

15-2241

---

splošna gradbena dejavnost beton — zagorje ob savi n. sol. o.
TOZD GRADMETAL LITIJA
61270 Litija, Ljubljanska cesta 9

Na podlagi sklepa z dne 11. 5. 1990 razpisuje delavski svet

Gradbeno industrijskega podjetja »Gradmetal« Litija

naslednja prosta dela in naloge:

1. vodja splošno kadrovskega sektorja – sekretarja

Pogoja: – višja ali visoka izobrazba pravne ali upravne smeri
– tri leta delovnih izkušenj pri vodilnih delih in nalogah.

2. vodja finančno računovodskega sektorja

Pogoja: – srednja, višja ali visoka izobrazba ekonomske smeri
– tri leta delovnih izkušenj pri vodilnih delih in nalogah.

3. vodja komerciale

Pogoja: – srednja, višja ali visoka izobrazba tehnične, ekonomske,organizacijske ali pravne smeri
– tri leta delovnih izkušenj pri vodilnih delih in nalogah.

4. vodja priprave proizvodnje

Pogoji: – srednja, višja ali visoka izobrazba tehnične ali organizacijske smeri
– tri leta delovnih izkušenj.

Kandidate vabimo, da pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in opisom dosedanjih delovnih izkušenj v 15 dneh na naslov: GIP »GRADMETAL« Litija, Ljubljanska cesta 9.

18-2418

Poslovni sistem Mercator, d.d. Ljubljana

**Mercator Mednarodna trgovina, d. d., Ljubljana, Titova 137
trženje neprehrane**

objavlja prosta dela in naloge

voznika tovornega vozila

Pogoji:
– kvalifikacija
– šola za avtomehaniko oz. voznike motornih vozil
– 1-letne delovne izkušnje
– izpit C kategorije

Kandidati naj pošljejo svoje vloge skupaj z dokazili o izpolnjevanju pogojev na gornji naslov v 8 dneh. Delo bomo sklenili za nedoločen čas.

22-2523

Družbeno podjetje Jugoslovanska pomorska agencija JUGOAGENT Beograd

**proda
dve novi stanovanji**

v Ljubljani, Igriška 8, I. nad., in sicer:
– **trisobno stanovanje – 93,50 m²**
– **trisobno stanovanje – 97,50 m²**

Vsakemu od stanovanj pripada še parkirno mesto v kleti. Obvestila po tel. 011/130-004, lok. 280.
Ponudbe pošljite na naslov: Jugoagent, 11070 Beograd, Lenjinov bulevar 165 A.

NIKO ŽELEZNIKI

NIKO, kovinarsko podjetje Železniki

Komisija za delovna razmerja rapisuje dela in naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostmi:

vodenje finančno računovodskega sektorja

Kandidat mora poleg splošnih pogojev, določenih s predpisi, izpolnjevati še naslednje:
– visoka ali višja izobrazba ekonomske smeri
– tri leta ustreznih delovnih izkušenj za visoko izobrazbo, oz. pet let ustreznih delovnih izkušenj za višjo izobrazbo
– imeti mora organizacijske sposobnosti in sposobnosti za delo z ljudmi.
Mandat za razpisana dela in naloge traja 4 leta, poskusno delo pa traja 6 mesecev.

Razpisujemo tudi naslednja prosta dela in naloge:

samostojno projektiranje

Poleg splošnih pogojev mora kandidat izpolnjevati še naslednje:
– da ima visoko izobrazbo strojne smeri in dve leti ustreznih delovnih izkušenj ali
– višjo izobrazbo strojne smeri in tri leta ustreznih delovnih izkušenj
– da obvlada nemški ali angleški jezik.
Podjetje ima na voljo enosobno stanovanje s kabinetom v Železnikih.
Delovno razmerje bomo sklenili za nedoločen čas. Poizkusno delo traja 6 mesecev.

Kandidate vabimo, da pošljejo pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi na naslov:
NIKO, kovinarsko podjetje, Otoki 16, 64228 Železniki – Komisija za delovna razmerja.
Kandidate bomo obvestili v 15 dneh po izbiri.

18-2451

---

elma 40

ELMA, tovarna gospodinjskih aparatov in elektroproizvodov Ljubljana, p. o.

Razpisna komisija delavskega sveta podjetja ELMA skladno z določili statuta
razpisuje
dela in naloge

glavnega direktorja podjetja

Kandidati za glavnega direktorja morajo poleg splošnih pogojev, določenih z zakonom, izpolnjevati še naslednje:
– da imajo najmanj višjo izobrazbo pravne, ekonomske, organizacijske ali tehnične smeri
– da imajo 5-letne ustrezne delovne izkušnje
– da aktivno obvladajo vsaj en svetovni jezik.
Pri izbiri poleg navedenih pogojev upoštevamo tudi celovitost strokovnih znanj in osebnostnih lastnosti ter sposobnost za organizacijo in vodenje dela ter poslovanja.
Mandat traja 4 leta.

Kandidati naj pošljejo pisne prijave z vsemi potrebnimi dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi na naslov: ELMA – Tovarna gospodinjskih aparatov in elektroproizvodov Ljubljana, p. o., Cesta 24. junija 23, 61231 Črnuče z oznako »Za razpisno komisijo.«
Kandidate bomo o izbiri obvestili v 8 dneh po imenovanju.

18-2420

Podjetje »DTS Dubrovnik«, Filiala Ljubljana, Narodne zaščite 7, 61113 Ljubljana

razpisuje prosta dela in naloge:

1. samostojnega komercialnega referenta

3 delovna mesta
1 delavec za delo v mednarodni špediciji
1 delavec za delo v mednarodnem transportu
1 delavec za delo v avio cargo špediciji
Pogoji: visoka ali višja šolska izobrazba, 3 leta delovnih izkušenj, znanje tujega jezika (nemškega ali angleškega), vozniški izpit »B« kategorije, poskusno delo 90 dni.

2. carinskega deklaranta

1 delavec
Pogoji: višja ali srednješolska izobrazba, 2 leti delovnih izkušenj, znanje tujega jezika (nemškega ali angleškega), vozniški izpit »B« kategorije, poskusno delo 90 dni.

3. pripravnika

1 delavec za mednarodno špedicijo
Pogoji: višja ali srednješolska izobrazba, znanje tujega jezika (nemškega ali angleškega), vozniški izpit »B« kategorije. Pripravništvo traja 12 mesecev.
Pod 1. in 2. bomo delo sklenili za nedoločen čas, s polnim delovnim časom. Prosta dela in naloge se razpisujejo za delo v poslovalnici za mednarodno špedicijo v Ljubljani in Aerodromu Brnik.

Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev razpisa naj kandidati pošljejo v 8 dneh po objavi na naslov: DTS-Šped, Filiala Ljubljana, Narodne zaščite 7, 61113 Ljubljana
Nepopolnih in nepravočasnih prijav ne bomo upoštevali.

18-24440

PROJEKT MR inženiring, p.o.

Delavski svet družbenega podjetja

Projekt MR, inženiring, p. o., Maribor

razpisuje
po 68. členu statuta podjetja
dela in naloge

individualnega poslovodnega organa — direktorja podjetja

Za direktorja podjetja je lahko imenovan kandidat, ki poleg splošnih pogojev za sklenitev delovnega razmerja izpolnjuje še naslednje: da ima visoko ali višjo strokovno izobrazbo tehnične, ekonomske ali druge ustrezne smeri; da ima opravljen strokovni izpit, če je to za stroko predpisano; da ima najmanj 5 let ustreznih delovnih izkušenj; da obvlada najmanj en tuj jezik (angleški, nemški, francoski); da ima organizacijske in vodstvene sposobnosti ter da je pri dosedanjem delu dosegel dobre rezultate; da ni bil obsojen za dejanja, ki so pravna ovira za imenovanje individualnega poslovodnega organa

Izbrani kandidat bo imenovan za 4 leta; po končanem mandatu je lahko ponovno imenovan.

Prijave s priloženimi dokazili o izpolnjevanju navedenih pogojev (overjeni prepis diplome, overjeni prepis potrdila o opravljenem strokovnem izpitu, če je za stroko predpisan, dokazila o dosedanjih zaposlitvah, delovni dobi in življenjepis) naj kandidati pošljejo v 15 dneh po objavi razpisa na naslov:

Projekt MR, Inženiring, p. o., Maribor, z oznako »Za razpisno komisijo za imenovanje direktorja«, 62000 Maribor, Svetozarevska ul. 10.

O izidu izbire bomo prijavljene kandidate obvestili v 8 dneh po odločitvi.

18-2452

---

trival

Trival Kamnik, p. o., Kemična predelovalna industrija Kamnik, Žebljarska pot 5

vabi k sodelovanju
mlade sodelavce, ki se želijo uveljaviti na naslednjih področjih:

1. Komercialno področje

diplomiranega ekonomista

2. Kadrovsko-pravno področje

diplomiranega pravnika

Od sodelavcev pričakujemo samostojnost, iniciativnost, znanje tujih jezikov. Za diplomiranega ekonomista je zaželena ZT registracija, za diplomiranega pravnika pa pravosodni izpit.

Če se želite uveljaviti na navedenih področjih, se prijavite v 8 dneh po objavi na naslov: Trival, Kamnik, Žebljarska pot 5 – Kadrovska služba. Prijavam priložite dokazila o izpolnjevanju razpisnih pogojev.

Novima sodelavcema bomo nudili zanimivo in ustvarjalno delo ter možnost nadaljnjega izobraževanja.

26-1821

Temeljno sodišče Maribor, Enota v Mariboru

v stečajnem postopku St 1/89 zoper stečajnega dolžnika LILET, Tovarna obutve, p. o. v stečaju, Maribor, po sklepu stečajnega senata
z dne 11. 5. 1990

objavlja

javno dražbo

stečajnega dolžnika LILET, Tovarna obutve, p. o. v stečaju Maribor kot pravne osebe v celoti po izklicni ceni
46.000.000,00 din

Prodaja obsega naslednje premoženje:
1. gradbene objekte in zemljišče
2. opremo
3. zaloge
4. sklad skupne porabe, ki zajema počitniški dom v Vodicah pri Šibeniku in stanovanjski sklad.

Na dražbi lahko sodelujejo vse pravne in fizične osebe.

Ponudnik mora pred dnevom javne dražbe plačati s prenosnim nalogom varščino v višini 10% od izklicne cene na žiro račun številka 51800-690-22480 v dobro LILET, Tovarna obutve, p. o, v stečaju, Maribor, z namenom: varščina za javno dražbo dolžnika. S potrjenim prenosnim nalogom se ponudnik izkaže pred začetkom javne dražbe.

Varščino bomo uspelemu ponudniku po odbitku stroškov prodaje vračunali v kupnino, drugim udeležencem pa vrnili brez obresti takoj po končani javni dražbi.

Predstavnik pravne osebe mora imeti pooblastilo za licitiranje.
Uspeli ponudnik mora skleniti pogodbo in plačati celotno kupnino na žiro račun stečajnega dolžnika št. 51800-690-22480 v 8 dneh po javni dražbi.

Če uspeli ponudnik ne bo sklenil kupoprodajne pogodbe in plačal celotne kupnine v 8 dneh po javni dražbi, bo prodaja razveljavljena. Varščino bomo obdržali v korist stečajnega dolžnika.

V ceno ni vključen prometni davek in ga mora kupec plačati posebej. Kupec plača tudi vse stroške v zvezi s prenosom lastništva.
Javna dražba bo 6. 6. 1990 ob 9. uri v prostorih LILET, Tovarna obutve, p. o. v stečaju, Maribor, Industrijska 5.

Podrobnejše informacije o gradbenih objektih, opremi, zalogah in o sredstvih sklada skupne porabe so na voljo v poslovnih prostorih LILET, Tovarna obutve, p. o., v stečaju. Ogled je mogoč vsak dan po predhodnem telefonskem obvestilu.

21-2484

RSPU Zapori Ljubljana, Povšetova 5, 61000 Ljubljana

razpisujejo naslednja prosta dela in naloge:

1. vodja proizvodnih obratov Golovec (pomočnik upravnika) — v Ljubljani

Pogoji:
visoka izobrazba tehniške, ekonomske ali organizacijske smeri, 5 let delovnih izkušenj in organizacijske sposobnosti.

2. vodja oddelka zaporov v Novem mestu (pomočnik upravnika)

Pogoji:
visoka izobrazba družboslovne smeri, 5 let delovnih izkušenj in organizacijske sposobnosti.

objavljajo prosta dela in naloge

1. pedagoga — v Ljubljani

Pogoji:
visoka izobrazba – smer pedagogika, strokovni izpit, 5 let delovnih izkušenj, znanja iz osnov skupinskega dela.

Za sklenitev delovnega razmerja mora kandidat izpolnjevati še naslednje pogoje: da je državljan SFRJ, da je splošno zdravstveno sposoben, da ni bil obsojen na kaznivo dejanje, zaradi katerega je neprimeren za opravljanje dela v KPD, da aktivno obvlada slovenski jezik.

Pri razpisanih in objavljenih delih se zavarovalna doba šteje tako, da se za vsakih 12 mesecev zavarovalne dobe šteje 16 mesecev pokojninske dobe.

Pisne prijave z dokazili o izobrazbi in življenjepisom pošljite v 8 dneh po objavi na naslov: RSPU Zapori Ljubljana, Povšetova 5, 61000 Ljubljana.

21-2482

---

kovinastroj grosuplje

Delavski svet podjetja

»Kovinastroj« Grosuplje, Tovarna gostinske opreme, p. o., Adamičeva 36

razpisuje delovno mesto

direktorja podjetja

za 4-letni mandat

Pogoji:
– visoka izobrazba pravne, ekonomske, tehnične ali organizacijske smeri
– 5 let delovnih izkušenj pri opravljanju vodstvenih del
– znanje angleščine ali nemščine.

Prijave sprejemamo 30 dni po objavi.

Razpisujemo tudi dela s posebnimi pooblastili in odgovornostmi za 4-letni mandat

1. vodja prodajnega sektorja
2. vodja tehničnega sektorja
3. vodja sektorja nabave in kooperacije
4. vodja finančno-računovodskega sektorja

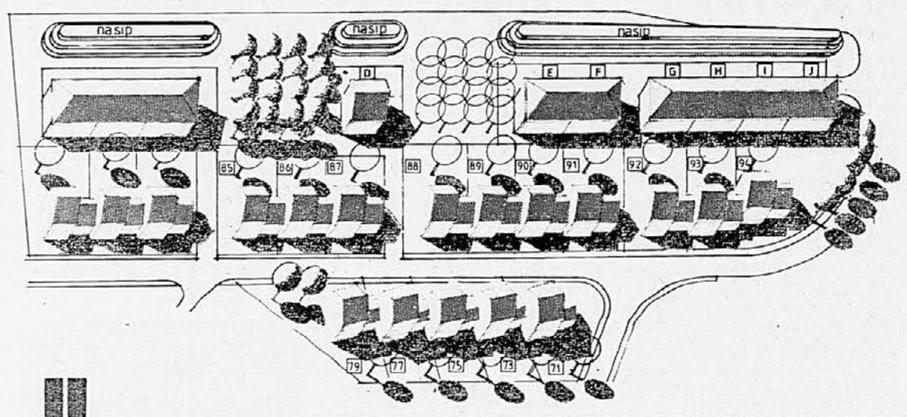
Pogoji:
pod 1. – najmanj srednja izobrazba ekonomske ali tehnične smeri
– 5 let delovnih izkušenj pri opravljanju vodstvenih del
pod 2. – visoka izobrazba strojne ali elektro smeri
– 5 let delovnih izkušenj pri opravljanju vodstvenih del
– znanje nemščine ali angleščine
pod 3. – visoka izobrazba tehnične ali ekonomske smeri
– 5 let delovnih izkušenj pri opravljanju vodstvenih del
– znanje nemščine ali angleščine
pod 4. – najmanj srednja izobrazba ekonomske smeri
– 5 let delovnih izkušenj pri opravljanju vodstvenih del na finančnem in računovodskem področju.

Prijave sprejemamo 15 dni na naš naslov.
Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev na naslov: »Kovinastroj«, Grosuplje, Adamičeva 36.
O izbiri bomo kandidate obvestili v 8 dneh po sprejemu sklepa.

16-2310

IZ NAŠEGA PROGRAMA

VAM PO UGODNIH CENAH NUDIMO VRSTNE HIŠE Z LOKALOM ALI DELAVNICO V TRZINU

INFORMACIJE: SGP GORICA, MESTNI TRG 6, LJUBLJANA, tel. 212-956

---

tuba proizvodnja embalaže in kozmetike
n. sol. o., ljubljana, verovškova 66

razpisuje
po sklepu delavskega sveta podjetja

javno licitacijo
za odprodajo naslednjih osnovnih sredstev

	izklicna cena
1. šivalni stroj Metalus SRA, 2 kosa, vsak po	20.000,00 din
2. stroj za izsekovanje 2 kosa, vsak po	500,00 din
3. obrezovalka RDP	20.000,00 din
4. gumirka Montoli	500,00 din
5. žarilna peč	1.000,00 din
6. vernirni stroj Volfo, 2 kosa, vsak po	1.000,00 din
7. skobeljni stroj Prvomajska 350	30.000,00 din
8. stružnica Prvomajska TNP 250/800	60.000,00 din
9. brusilni kozel Metalprogres BADA	10.000,00 din
10. fakturni stroj Soemtron	50,00 din
11. črpalka za tlačni preizkus	500,00 din
12. kosilnica Panonija	4.000,00 din
13. osebni avto ascona (karamboliran)	19.000,00 din
14. prikolica IMV adria 350 (poškodovana)	8.000,00 din
15. moped tomos	1.500,00 din
16. motorni kultivator F-y 600	15.000,00 din
17. omare – lesene, 2 kosa, vsaka	100,00 din
18. miza	100,00 din
19. preproga	100,00 din
20. pomivalni stroj	12.000,00 din

Javna licitacija bo v soboto, 2. 6. 1990 ob 11. uri v sejni sobi Tuba, Ljubljana, Verovškova 66.

Ogled predmetov je mogoč dve uri pred začetkom licitacije na dvorišču podjetja Tuba.

Javne licitacije se lahko udeležijo pravne in fizične osebe.

Pred licitacijo morajo interesenti vplačati varščino v višini 10% izklicne cene.

Prometni davek plača kupec.

Kupec mora blago prevzeti v treh dneh in ga odpeljati na lastne stroške.

Prodaja bo po načelu »videno – kupljeno«.

22-2539

MEBLO

»Meblo«, p. o., Nova Gorica, d. o. o., Strojegradnja in inženiring, Industrijska 5, Nova Gorica, ponuja opremo, material in kemikalije za proizvodnjo tiskanih vezij.

Vse informacije o ceni, vrsti, količini in kakovosti opreme ter materiala dobite v Meblu tel. 065 22-611, int. 448, teleks 34316, telefaks 065 21-313 vsak dan od 7. do 15.30.

Nudimo proste skladiščne kapacitete

Na skladiščenje v zaprta in odprta skladišča, začasno ali za daljše obdobje, lahko sprejmemo:

razno reprodukcijsko, tehnično, širokopotrošno in drugo blago (paletizirano ali nepaletizirano) izdelke črne in barvne metalurgije volumensko ali težko blago za skladiščenje na odprtih površinah.

Več informacij dobite v Metalka Commerce, p. o. Ljubljana, BDC Vižmarje, Celovška cesta 492, tel.: (061) 52-261.

metalka

Standard, p. o., Ljubljana, Verovškova 64

objavlja prosta dela in naloge

knjigovodja osebnega dohodka

Pogoji:
– V. stopnja strokovne izobrazbe ekonomske smeri,
– triletne delovne izkušnje pri enakih ali podobnih delih,
– zaželena usposobljenost s področja računalništva.
Delo je za nedoločen čas, s polnim delovnim časom in trimesečnim poskusnim delom.

Kandidati naj pošljejo ponudbe z dokazili in opisom dosedanjega dela v 8 dneh na naslov: Standard, Ljubljana, Verovškova 64.
O izbiri bomo kandidate obvestili najkasneje v 15 dneh po odločitvi.

22-900

Opekarna Novo mesto, p. o. Zalog 21, 68000 Novo mesto

objavlja

licitacijo naslednjih osnovnih sredstev:

nakladač RD 130, leto izdelave 1982, št. 769
buldožer TG 90, letnik 1975
fotokopirni stroj Olimpia Omega

Elektromotorji:

Sever 18 kW, 1460 o/min
Škoda 45 kW, 965 o/min, 2 kosa
Sever 27 kW, 960 o/min
Sever 70 kW, 920 o/min.

Varščino v višini 10% od izklicne cene plačate pred licitacijo. Morebitni prometni davek plača kupec.

Licitacija bo v torek, 22. 5. 1990 ob 12. uri v podjetju. Ogled je mogoč istega dne, v času od 8. ure do 12. ure.

22-2533

---

stanovanjska zadruga domžale

61230 Domžale, Ljubljanska 76
n. c.: (061) 713-699, 713-696

Stanovanjska zadruga Domžale
išče ponudnika za izdelavo in postavitev

računalniško podprtega informacijskega sistema stanovanjske zadruge.

Sistem naj bo zasnovan na strojni opremi priznanih proizvajalcev za osem med seboj povezanih delovnih mest z možnostjo razširitve in povezav. Vsebuje naj aplikativno programsko opremo za:

– finančno poslovanje s saldakonti, glavno knjigo, izračunom obresti in blagajniškim poslovanjem
– materialno poslovanje z vodenjem skladišča in normativi materialov
– člansko evidenco zadružnikov
– hranilno službo zadružnikov
– prenos baze v nov sistem

na enotni podatkovni bazi.

Ponudniki naj pošljejo svoje ponudbe po postavkah s podrobnimi opisi sistema strojne in programske opreme, storitev, referencami, pogoji, roki in cenami v 10 dneh po objavi na naslov zadruge. Dodatna pojasnila so na voljo v strokovni službi – Cerar.

22-258

SIP

Delavski svet

SIP – Strojne industrije Šempeter v Savinjski dolini

razpisuje
dela in naloge s posebnimi pooblastili
in odgovornostmi

direktorja podjetja

Kandidati morajo poleg pogojev, določenih z veljavno zakonodajo, izpolnjevati še naslednje: da imajo visoko oz. višjo izobrazbo tehnične, pravne ali ekonomske smeri; 5 let uspešnih delovnih izkušenj pri vodstvenih delih in nalogah; da imajo organizacijske in druge delovne sposobnosti za vodenje podjetja; da izpolnjujejo pogoje za ZT registracijo; da pripravijo smernice nadaljnjega razvoja in vodenja podjetja
Izbrani kandidat bo imenovan za 4 leta.

Kandidati naj pisne ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljejo v 15 dneh na naslov: SIP – Strojna industrija Šempeter, 63311 Šempeter v Savinjski dolini. Kandidate bomo o izbiri obvestili v 15 dneh po odločitvi.

18-2428

---

avtotehna

Avtotehna Ljubljana, p. o.

Po sklepu Delavskega sveta Avtotehna Ljubljana, p. o.
razpisujemo
delovna mesta delavcev s posebnimi pooblastili in odgovornostmi

– **direktorja sektorja Elektronika**
– **direktorja sektorja CANON**
– **direktorja sektorja Široka potrošnja**
– **direktorja sektorja Investicijska oprema**
– **direktorja sektorja Zunanja trgovina**
– **direktorja sektorja Skladišč – logistika**
– **direktorja sektorja Proizvodnja in kooperacija**
– **direktorja sektorja Nissan, Honda, Yamaha**
– **direktorja Finančno računovodskega sektorja**
– **direktorja predstavništva Avtotehne v Varaždinu**
– **direktorja predstavništva Avtotehne v Zagrebu**
– **direktorja predstavništva v Sarajevu**
– **direktorja predstavništva v Skopju**

Na delovno mesto delavca s posebnimi pooblastili in odgovornostmi je lahko imenovan kandidat, ki poleg splošnih, z zakonom predpisanih pogojev izpolnjuje še naslednje:
– najmanj višješolska izobrazba ustrezne smeri
– najmanj 3 leta delovnih izkušenj na delovnem mestu, za katerega zahtevamo enako strokovno usposobljenost
– da ima zunanjetrgovinsko registracijo z aktivnim znanjem jezika za vse organizacijske enote, razen za sektor Nissan, Honda, Yamaha, sektor Skladišč–logistike, Finančno računovodski sektor in sektor Proizvodnja in kooperacija.
Izbranega kandidata bomo imenovali za 4-letni mandat.
Pisne prijave s kratkim življenjepisom in dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev pošljite v 8 dneh po objavi v zaprti ovojnici z oznako »Razpis« na Kadrovsko službo Avtotehne Ljubljana, p. o., 61000 Ljubljana, Titova 36.
Prijavljene kandidate bomo o izbiri obvestili v 8 dneh po sklepu o imenovanju na Delavskem svetu.

15-2256

---

mladinska knjiga

Mladinska knjiga Založba, Ljubljana, Titova 3

Komisija za delovna razmerja
objavlja
prosta delovna mesta
za nedoločen čas, s trimesečnim poskusnim delom

1. založniškega poverjenika – zastopnika po šolah in VVO

za območja:
– Postojne, Ilirske Bistrice, Kopra, Izole in Pirana

2. vodje nabave in programa v Svetu knjige
3. programerja organizatorja za PC
4. organizatorja programerja
5. vodja zastopnikov v Svetu Knjige
7. zastopnika knjižnega kluba Svet knjige

za pridobivanje novih članov na območju Slovenije

Od kandidatov pričakujemo
pod 1. – višjo ali srednjo strokovno izobrazbo pedagoške ali druge ustrezne smeri, delovne izkušnje pri pedagoškem ali komercialnem delu, veselje do prodaje knjig, izpit B-kategorije in lastno prevozno sredstvo.
pod 2. – visoko strokovno izobrazbo ekonomske ali druge ustrezne smeri, štiri leta delovnih izkušenj v založništvu, aktivno znanje enega tujega jezika.
pod 3. – visoko strokovno izobrazbo računalniške ali druge ustrezne smeri, tri leta delovnih izkušenj v računalništvu, poznavanje DOS, DBASE, CLIPPER, WS, LOTUS.
pod 4. – visoko strokovno izobrazbo računalniške ali druge ustrezne smeri, tri leta delovnih izkušenj pri organizaciji projektov AOP, poznavanje operacijskega sistema DOS, WS in zaželeno znanje programiranja PL/1 in CICS-u.
pod 5. – višjo strokovno izobrazbo ekonomske ali druge ustrezne smeri, dve leti delovnih izkušenj na ustreznem področju.
pod 6. – srednjo strokovno izobrazbo ekonomske ali druge ustrezne smeri, veselje do dela na terenu.

Kandidate vabimo, da pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 8 dneh po objavi na naslov: Mladinska knjiga Založba, Kadrovska služba, Ljubljana, Titova 3.

O izbiri bomo kandidate obvestili v 15 dneh po sklepu komisije.

22-2535

DOM

Proizvodno in trgovsko podjetje za domačo in umetno obrt »Dom«, notranja in zunanja trgovina, Ljubljana, Mestni trg 24

Komisija za delovna razmerja vabi k sodelovanju za komercialno področje notranje trgovine
– diplomiranega ekonomista ali ekonomista za opravljanje del in nalog

vodenje prodaje na debelo

Od sodelavca pričakujemo poleg visoke ali višje strokovne izobrazbe ekonomske ali komercialne smeri in 4 let delovnih izkušenj pri podobnih delih še strokovnost, samostojnost in iniciativnost.

Če se želite uveljaviti na navedenem področju, se prijavite v 8 dneh po objavi na gornji naslov. Prijavi priložite tudi dokazila o izpolnjevanju objavljenih pogojev.
Kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju ponudb.

18-2445

PAP – Intel, Podjetje za telekomunikacijsko in kabelsko opremo, p. o., Ljubljana, Bravničarjeva ul. 11

razpisuje
po sklepu delavskega sveta naslednja delovna mesta s posebnimi pooblastili in odgovornostmi:

1. vodja sektorja proizvodnje
Pogoji: – višja ali srednja izobrazba tehnične smeri
– 5 let delovnih izkušenj
– pasivno znanje tujega jezika.

2. vodja sektorja priprave dela
Pogoji: – visoka ali višja izobrazba strojne smeri
– 5 let delovnih izkušenj pri podobnih delih
– aktivno znanje tujega jezika

3. vodje sektorja kontrole kakovosti
Pogoji: – visoka ali višja izobrazba tehnične ali organizacijske smeri
– 5 let delovnih izkušenj
– pasivno znanje tujega jezika.
Delavce bomo izbrali za štiriletni mandat.
Ponudbe z opisom dosedanjega dela in dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 8 dneh po objavi v zaprti ovojnici na gornji naslov:
PAP – Intel, p. o., Ljubljana, Bravničarjeva 11 – s pripisom – za razpis.
O izbiri bomo kandidate obvestili v 8 dneh po sprejemu sklepa o izbiri.

Komisija za delovna razmerja oglaša prosto delovno mesto

razvijalca
(načrtovanje, konstruiranje in uvajanje v proizvodnjo kabelske opreme za TK kable)
Pogoji so naslednji:
– dipl. inž. strojništva (lahko začetnik) oziroma inž. strojništva
– 4 do 5 let delovnih izkušenj pri enakih ali podobnih delih in pri vodenju razvojnih ali delovnih teamov
– obvladovanje CAD – tehnologije
– obvezno znanje angleškega ali nemškega jezika trimesečno poskusno delo.

Ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev in opisom dosedanjega dela naj kandidati pošljejo v 8 dneh po objavi v splošno kadrovsko službo na gornji naslov.
O izbiri bomo kandidate obvestili najpozneje v 15 dneh po sprejemu sklepa o izbiri.

18-2454

ADRIA
ADRIA AIRWAYS

Komisija za delovna razmerja in izobraževanje

objavlja
prosta dela in naloge

blagajnika dinarskih sredstev

Zaposlili bomo enega delavca za določen čas, s polnim delovnim časom.
Pogoji:
– V. stopnja ekonomske ali druge ustrezne smeri
– 3 leta ustreznih delovnih izkušenj
– izpolnjevanje pogojev za gibanje na letališču in območju.
Poskusno delo traja 2 meseca.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev zbira kadrovska služba Adria Airways, Kuzmičeva 7, Ljubljana, 8 dni po objavi.

18-2425

AVTOIMPEX p. o.
61000 LJUBLJANA Celovška 150

Ker želimo v novih tržnih pogojih biti še uspešnejši in razširiti svoj program, vabimo k sodelovanju

mlajše, ambiciozne strokovnjake,
ki jih veseli delo v zunanji trgovini in
imajo srednjo, višjo ali visoko izobrazbo; obvladajo tuje jezike (predvsem češki, nemški, italijanski jezik); za katere samostojno, kreativno delo predstavlja izziv, ki se mu ne morejo upreti in želijo biti za svoje delo stimulativno nagrajeni.

Če menite, da izpolnjujete naša pričakovanja, se nam predstavite s kratkim pismom. O možnostih in oblikah sodelovanja se bomo z vami pogovorili ob vašem kasnejšem obisku. Pričakujemo vas.

Avtoimpex, podjetje za zunanjo trgovino, p.o., Ljubljana, Celovška 150 (tel. 557-351/383).

18-2427

Gradbeno podjetje Univerzal Ljubljana, p. o. Ljubljana, Glonarjeva 8

Komisija za delovna razmerja objavlja dela in naloge:

1. gradbenega delovodje
Pogoji:
– V. stopnja izobrazbe gradbene smeri – končana delovodska šola
– 3 leta delovnih izkušenj

2. mizarskega delovodje
Pogoja:
– V. stopnja izobrazbe lesarske stroke – lesarski delovodja
– 3 leta delovnih izkušenj

3. več mizarjev
Pogoja:
– IV. stopnja izobrazbe lesarske stroke
– 2 leti delovnih izkušenj

4. več zidarjev
Pogoja:
– IV. stopnja izobrazbe gradbene smeri oz. opravljen ustrezen tečaj
– 2 leti delovnih izkušenj.

5. več tesarjev
Pogoja:
– IV. stopnja izobrazbe gradbene smeri oz. opravljen ustrezen tečaj
– 2 leti delovnih izkušenj.

Poskusno delo pod 1. in 2. traja 3 mesece, po 3., 4. in 5. pa 2 meseca. Delo združujemo za nedoločen čas.
Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 8 dneh po objavi oglasa na naslov: GP »Univerzal Ljubljana«, Ljubljana, Glonarjeva 8.
Prijavljene kandidate bomo o izbiri obvestili v 15 dneh po sklepu o izbiri.

18-2439

---

hoja

Delavski svet podjetja

Hoja predelava lesa p. o., Ljubljana, Langusova 8

razpisuje v skladu z 89. in 91. členom Statuta ter določili Pravilnika o organizaciji podjetja HOJA delovno mesto delavca s posebnimi pooblastili in odgovornostmi

– direktorja poslovne enote
Stavbno mizarstvo, Koprska 92, Ljubljana

Pogoji:
– V. ali VI. stopnja strokovne izobrazbe lesarske, gozdarske, ekonomske, organizacijske ali druge ustrezne smeri
– 5 let delovnih izkušenj pri opravljanju enakega ali podobnega dela, za katera je potrebna enaka strokovna izobrazba
– organizacijske sposobnosti
– pasivno znanje najmanj enega tujega jezika.
Kandidat bo imenovan za mandatno dobo, ki se pokriva z mandatom glavnega direktorja.
Kandidati naj pošljejo svoje prijave z ustreznimi dokazili v zaprti ovojnici z oznako »za razpis« v 8 dneh v kadrovski oddelek HOJA, Ljubljana, Langusova 8.
Kandidate bomo o izbiri pisno obvestili v 30 dneh po sprejemu sklepa o imenovanju.

Komisija za delovno razmerje podjetja

HOJA, predelava lesa, p. o., Ljubljana, Langusova 8

objavlja naslednja prosta delovna mesta:

v PE Stavbno mizarstvo, Koprska 92, Ljubljana

– pet mizarjev
Pogoji:
– IV. stopnja strokovne izobrazbe lesarske smeri
– leto dni delovnih izkušenj
– poskusno delo 45 dni

– sušilničarja-kotlovničarja,
1 delavec
Pogoji:
– IV. stopnja strokovne izobrazbe lesarske ali strojne smeri
– leto dni delovnih izkušenj
– opravljen tečaj za kurjača
– poskusno delo 45 dni

– skladiščnika repromateriala
– 1 delavec
Pogoji:
– IV., V. stopnja strokovne izobrazbe lesarske smeri
– leto dni delovnih izkušenj
– poskusno delo 45 dni.

V strokovnih službah, Langusova 8, Ljubljana

– samostojnega komercialista
za PE Stavbno mizarstvo
– 1 delavec
Pogoji:
– VI., VII. stopnja strokovne izobrazbe lesarske, ekonomske smeri
– znanje enega tujega jezika
– 3 leta delovnih izkušenj
– poskusno delo 90 dni.

Delovno razmerje bomo sklenili za nedoločen čas, nastop dela je mogoč takoj. Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejema kadrovska služba HOJA, Ljubljana, Langusova 8 v 8 dneh po objavi. Kandidate bomo pisno obvestili v 15 dneh po sklepu komisije za delovna razmerja.

18-2434

Republika Slovenija Mesto Ljubljana Služba za kadrovske zadeve Ljubljana, Prešernov trg 2

Mestni komite za finance, išče 2 delavca za opravljanje naslednjih del in nalog s polnim delovnim časom.

1. finančno-knjigovodska dela III
– za nedoločen čas
Pogoji: višja izobrazba ekonomske ali druge ustrezne smeri, 3 leta delovnih izkušenj, dvomesečno poskusno delo.

2. finančno-knjigovodska dela IV
– za določen čas
Pogoja: Višja izobrazba ekonomske ali druge ustrezne smeri, 3 leta delovnih izkušenj.

Kandidati morajo izpolnjevati splošne in posebne pogoje, določene v aktu o sistemizaciji del in nalog navedenega upravnega organa.
Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju zahtevanih pogojev naj kadnidati pošljejo v 8 dneh na naslov: Služba za kadrovske zadeve, Prešernov trg 2, 61000 Ljubljana.
Kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju prijav.

18-24500

Zlatorog

Tovarna Zlatorog, p. o., 62000 Maribor, Industrijska 23

Po sklepu komisije za delovna razmerja objavljamo prosta dela oz. naloge zastopnika za prodajo industrijskih čistil in higienskega programa – 3 delavci.

zastopnika
za teren Gorenjska, Dolenjska, Primorska, Rijeka, Istra in Ljubljana,

zastopnika
za teren Dolenjska, Bela krajina in del Štajerske,

zastopnika
za teren Gorenjska, Notranjska in Ljubljana
Pogoji: VI/I stopnja izobrazbe kemijske smeri; 3-letne delovne izkušnje

Zaželeno je, da imajo kandidati svoj avtomobil in stalno prebivališče na ožjem območju terena.
Poseben pogoj je trimesečno poskusno delo.
Kandidati naj pošljejo lastnoročno napisane ponudbe z dokazili o izpolnjevanju objavljenih pogojev kadrovski službi v 15 dneh po objavi na naslov: Tovarna Zlatorog, p. o., 62000 Maribor, Industrijska 23, kadrovska služba.

15-2254

TELEVIZIJA

LJUBLJANA I

8.35–12.10 in 14.05–23.15 TELETEKST RTV LJUBLJANA
8.50 VIDEO STRANI
9.00 SPORED ZA OTROKE IN MLADE
ZGODBE IZ ŠKOLJKE, 21. oddaja
9.30 ZGODBE IZ ŽIVLJENJA RASTLIN:
ORHIDEJE IN KUKAVIČNICE
10.00 KMEČKI UPORI NA SLOVENSKEM, 3/4
hrvaško-slovenski kmečki upor 1573
10.20 DOBRO VIDETI IN BITI DOBRO VIDEN
10.30 NEMŠČINA – ALLES GUTE, 11. lekcija
11.00 SEDMA STEZA, oddaja o športu, ponovitev
11.15 OSMI DAN, ponovitev
12.00 VIDEO STRANI
14.20 VIDEO STRANI
14.30 NEMŠČINA – ALLES GUTE, ponovitev 11. lekcije
15.00 ŽARIŠČE, ponovitev
15.30 SOVA
SHAKA ZULU, ponovitev
6 – zadnjega dela ameriške nadaljevanke
16.30 TV DNEVNIK 1
16.40 POSLOVNE INFORMACIJE
16.50 ZGODBE IZ ŽIVLJENJA RASTLIN:
ORHIDEJE IN KUKAVIČNICE
17.15 KMEČKI UPORI NA SLOVENSKEM:
HRVAŠKO-SLOVENSKI KMEČKI UPORI 1573
17.35 DOBRO VIDETI IN BITI DOBRO VIDEN
17.45 LONČEK, KUHAJ! OCVRTE MIŠKE
18.00 POGLEDI: NJEGOVO VELIČANSTVO – čevelj, ponovitev
19.00 RISANKA
19.13 TV OKNO
19.18 DOBRO JE VEDETI
19.30 TV DNEVNIK 2
19.55 VREME
20.05 J. D'Ormesson: MOJA POSLEDNJA SANJA,
francoska nadaljevanka, 5/6
21.05 ARENA – ZVEZDE LETA, zabavnoglasbena oddaja TV Zagreb
21.45 TV DNEVNIK 3, VREME
22.05 SOVA
SKRIVNI PREDAL,
francoska nadaljevanka, 1/6
23.05 VIDEO STRANI

LJUBLJANA II

16.30 SATELITSKI PROGRAMI – POSKUSNI PRENOSI
18.05 SVET ŠPORTA, oddaja TV Zagreb
18.55 SLOVENSKA LJUDSKA GLASBILA IN GODCI:
RAZVOJ CITER
19.30 TV DNEVNIK
20.00 ŽARIŠČE
20.30 ŽREBANJE LOTA
20.35 UMETNIŠKI VEČER
ŠOAH (UNIČENJE), 3. – zadnji del francoskega dokumentarnega filma (do 23.15)

ZAGREB I

8.20 TV KOLEDAR
8.30 MALI, VELIKI, oddaja za otroke
9.00 ŠOLSKI PROGRAM
Jugoslavija in njena vloga v svetu; Trenutki za vaš odmor; Otok Rab; Spopadi in sledi: Beneški lev v Dalmaciji
10.30 POROČILA
10.35 ŠOLSKI PROGRAM
Francosko slikarstvo; Risanka; O jeziku; Priroda Jugoslavije; Letopis
12.30 POROČILA
12.40 RISANKA
13.00 IZZA KULIS EVROVIZIJE
13.45 ŠOLSKI PROGRAM
TV leksikon: struktura
Dvojno življenje
Predromantična umetnost na Hrvaškem
14.50 POROČILA
15.00 NOČ Z VAMI, ponovitev nočnega programa
17.00 TV DNEVNIK 1
17.20 IZOBRAŽEVALNA ODDAJA
17.50 MALI, VELIKI, oddaja za otroke
18.20 ŠTEVILKE IN ČRKE
18.40 RISANKA
18.45 ZGODOVINA IN SEDANJOST,
izobraževalna oddaja
19.15 RISANKA
19.30 TV DNEVNIK 2
20.00 ŽREBANJE LOTA
20.05 ELLIS ISLAND,
ameriška nadaljevanka, 3/7
21.00 TEME IN DILEME, kontaktni magazin
22.30 TV DNEVNIK 3
22.50 ŠPORT DANES
22.55 NOČ Z VAMI
RAZKOŠJE, italijanska nadaljevanka, 3/8
DINASTIJA, ameriška nadaljevanka
0.55 POROČILA

ZAGREB II

16.25 TEST
16.45 POROČILA
16.50 TV KOLEDAR
17.00 LIMAČIJADA
18.00 ZAGREBŠKA PANORAMA
18.20 REGIONALNI PROGRAM: Slavonija in Baranja
19.30 TV DNEVNIK
20.00 ZABAVNI TOREK
21.05 POROČILA
21.05 SEJEMSKI TV BIRO
21.20 GASPARD IN SIN, kanadski film
22.50 PRETEKLOST V SEDANJOSTI
23.20 EKRAN BREZ OKVIRA, kulturni program

KOPER

13.45 ZLATI JUKE BOX (ponovitev)
15.30 BOKS (ponovitev)
16.15 JUKE BOX (ponovitev)
16.45 BASKET NBA (ponovitev)
18.15 WRESTLING SPOTLIGHT
18.50 TV NOVICE
19.00 ODPRTA MEJA
19.30 TVD STIČIŠČE
20.00 EVROPA ZAKAJ?
20.30 BOKS
21.45 SUPERVOLLEY – Oddaja o odbojki
22.30 TV NOVICE
22.40 JUKE BOX (ponovitev)
23.15 SPORTIME
00.00 EUROGOLF

AVSTRIJA I

9.00 POROČILA
in
SINHA MOCA — SUŽNJELASTNIKOVA HČI, ponovitev 145. dela
9.30 ANGLEŠČINA ZA ZAČETNIKE
10.00 ŠOLSKA TV
10.30 ČLOVEK IZ RIA – ponovitev (L'home de Rio — francoski film, 1963)
12.20 ŠPORT V PONEDELJEK
13.15 POROČILA
13.25 MI, ponovitev
13.55 PAPUE DANES, 2. del
14.20 BARMAN, Vohun na ledu, 2. del
14.45 VESOLJSKA LADJA ENTERPRISE, Kirk : 2 = ?
15.30 Otroški program
15.35 ALICE V ČUDEŽNI DEŽELI, risana serija po knjigi Lewisa Carrolla
16.00 AM, DAM, DES
16.20 KOTIČEK ZA ŽIVALI
16.30 TUDI HEC MORA BITI
16.55 MINI ČAS V SLIKI
17.10 SKRIVNOST SEDME POTI, Zeleni lasje — zapletena pustolovska zgodba Karsta van der Meulena
17.35 MINI SREČANJE, Falco
17.55 RDEČE IN PLAVO
18.00 MI
18.30 DOM ZA ŽIVALI, Nujni primeri
19.22 ZNANJE DANES
19.30 ČAS V SLIKI 1
19.53 VREME
20.00 ŠPORT
20.15 Univerzum: DIVJI KOLORADO
21.00 TV KOTIČEK ZA ŽIVALI
21.07 GIULIA, 6. del, Uspehi in neuspehi
22.00 POGLEDI S STRANI
22.10 VIHAR (La tempesta – italijansko-francoski film, 1958)
0.10 SERPICO, Obisk pri stari prijateljici
1.00 POROČILA

AVSTRIJA II

16.00 ŠPORT
GOLF, Charity Cup Christine Vranitzky
16.55 LEKSIKON UMETNIKOV, Slikarka Florentina Pakosta
17.00 ŠOLSKA TV
17.30 ORIENTACIJA
18.00 SINHA MOCA – SUŽNJELASTNIKOVA HČI, 146. del
18.30 WURLITZER
19.00 LOKALNI PROGRAM
19.30 ČAS V SLIKI 1
19.53 VREME
20.00 KULTURA
20.15 TISTA STVAR JE, kviz
21.00 TV KOTIČEK ZA ŽIVALI
21.07 REPORTAŽE IZ TUJINE, oddaja zunanjepolitične redakcije
22.00 ČAS V SLIKI 2, prenos globalnih pogovorov vodilnih osebnosti našega sveta
POROČILA

RAI I

7.00 JUTRANJI PROGRAM
9.40 SANTA BARBARA, serija
10.40 RISANKE
11.00 CHATEAU VALLON, nadaljevanka
12.05 SVET V KOŠU
13.30 TV DNEVNIK/TRI MINUTE O&...
14.00 VELIKA NAGRADA: ODMOR ZA KAVO
14.20 ODDAJA
15.00 ITALIJANSKE KRONIKE
16.00 BIG
17.35 PROSTI ČAS
18.05 VEČNO MLADA SRCA, serija
18.40 SANTA BARBARA, nadaljevanka
19.40 ALMANAH
20.00 TV DNEVNIK
20.40 TVD SEDEM
21.40 TOTO, FABRIZZI IN DANAŠNJA MLADINA, italijanski film – igrata Toto in Aldo Fabrizi
ATLANTA, dokumentarna oddaja
0.00 NOČNI TVD
0.15 POLNOČI

RAI II

7.00 PATATRAC, risanke
8.30 CAPITOL, serija
9.30 DOKUMENTARNA ODDAJA
10.00 V PRIČAKOVANJU POLDNEVA
13.00 OB TRINAJSTIH
13.15 DIOGENES
13.30 GOSPODARSTVO
14.00 LJUBEZEN, ŽIVLJENJE IN IGRA: KADAR SE LJUBI, serija
14.50 LJUBEZEN JE ČUDOVITA STVAR, variete
15.40 GIRO DITALIA, kolesarstvo
17.10 VIDEOCOMIC
18.20 ŠPORT
18.35 ULICE SAN FRANCISCA, serija
19.45 TV DNEVNIK
20.15 ŠPORT
20.30 NAPAKA, igrani film
NOCOJ
UMAKNI NAGRADO, variete
TV DOSJE
KOŠARKA
NOČNI TVD
NOČNI FILM

MADŽARSKA I

9.00 VIDEO STRANI
9.05 TV TELOVADBA, za upokojence
9.10 NAJDENI ČAS, nemški TV film, pon.
10.25 MORJE IN ZEMLJA, 3. del: Džungla na otokih
10.50 RAZGIBAVANJE, telovadba za invalide
10.55 VIDEO STRANI
16.20 VIDEO STRANI
16.30 PANONSKA KRONIKA, studio Pécs
16.40 NACHRICHTEN, poročila v nemščini
16.45 UNSER BILDSCHIRM, narodnostna oddaja v nemščini
17.20 V BLIZINI STREHE SVETA, dokumentarni film
18.45 BILANCA, četrt ure za gospodarstvo
19.10 VEČERNA PRAVLJICA
19.30 TV TV DNEVNIK
20.05 KAVIAR IN LEČA, sovjetska filmska komedija
21.40 PREDNIKI, ŠTARI PETDESET TISOČ LET, 3. Ljubezen, seks, rojstvo
23.25 TV DNEVNIK

MADŽARSKA II

17.00 TV 2 – Video strani – Reportaže – Vreme – Glasba – TV doktor – Telefonska igra
18.00 TELEŠPORT
18.25 ZA OTROKE, Atomska mravlja, risanka
19.00 ZGODOVINA SP V NOGOMETU, 7. del: 1978
20.00 ŽELEZNICA, TV film
20.51 TV 2
21.00 TV DNEVNIK
21.30 SIMULTAN, notranja politika
22.15 TV 2, vmes koncert za pomoč mladim Erdeljčanom
22.50 TV 2 – zaključek dnevne redakcije

Svet Srednje gradbene šole Ivana Kavčiča, Ljubljana, Kardeljeva ploščad 2

objavlja prosta dela in naloge

računovodje

za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
Pogoji: srednja izobrazba ekonomske smeri, 3 leta delovnih izkušenj, trimesečno poskusno delo.
Pričetek dela po dogovoru.

Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejema svet šole 8 dni po objavi razpisa. O izbiri bomo kandidate obvestili v 8 dneh po končani izbiri.

19-2472

Radio plus: Krim stereo 96,5 Mhz od 10.00 do 15.25

SATELITSKA TV

SUPER CHANNEL

7.00 Daybreak; **8.00** Poročila;**8.15** Video moda;**16.00** Vroča linija; **17.00** Oddajamo; **18.30** Modra noč; **19.30** Poročila; **19.45** Time Warp; **20.00** Ultra šport; **22.00** Poročila; **22.15** Ultra šport; **0.15** Poročila; **0.30** The Mix

3SAT

14.30 Komorni orkester iz Stuttgarta; **15.30** Glasba z gradov; **16.15** Glasba iz Wasserburga; **17.20** Mini čas v sliki; **17.30** TV živalski vrt; **18.00** Slike iz Švice; **19.00** Studio; **19.30** Počitnice po italijansko; **20.15** Report iz tujine; **21.00** Mayday, Mayday ... prihajamo; **21.45** Kultura; **22.00** Čas v sliki 2; **22.25** Klub 2, aktualna kamera

SAT 1

6.00 Poročila; **8.35** Sosedi; **9.20** Ladja zaljubljencev; **10.05** Teleshop; **10.30** Princesa iz St. Wolfganga, film; **12.15** Kolo sreče; **13.00** TV borza; **14.05** Risanka; **14.40** Ladja zaljubljencev; **15.30** Zaljubljen v čarovnico; **16.05** Bonanza; **17.10** Sosedi; **17.50** Cannon; **18.45** Poročila; **19.05** Kolo sreče; **20.00** Veselo naprej; **21.00** Mr. Billion, amer. film; **22.50** V – zunajzemeljski obiskovalci; **23.40** Potovanje v notranjost dežele; **0.05** Pregled programa

RTL Plus

6.00 Halo, Evropa; **10.05** Cena je vroča; **10.35** Dragi stric Bill; **11.00** Zajtrkovala boš doma; **11.25** Risanka; **12.30** Klasika opoldne; **13.30** Kalifornijski klan; **14.15** Springfieldova zgodba; **15.30** Igra z; **15.43** Igra z; **16.00** Špet ti, film; **16.30** Ženska za sedem milijonov dolarjev; **17.10** Cena je vroča; **18.00** Cas & Co.; **18.45** Poročila; **19.15** Knight Rider; **20.15** Ugrabitev Kari Swenson, film; **22.15** Eksplozivno; **22.45** Hammer; **23.00** Priložnost za ljubezen; **23.40** Ne dotikaj se bele ženske, film;

TV 5

13.00 Prvi posel; **13.30** Novice iz ZDA; **14.00** Pogovor; **16.05** Novice; **17.15** Poskusite s pesmijo; **17.45** Kulinarika; **18.00** Številke in črke; **18.35** Za najstnike; **19.00** Zelena karta; **19.30** Novice; **19.30** Satiniran papir; **20.00** Tel quel; **20.25** Odmev; **21.00** Šport; **22.30** Družabne igre; **0.30** Oddaja o znanosti

RADIO

PRVI PROGRAM

(Krvavec stereo 91,8 MHz)
5.50 Rekreacija; **6.50** Dobro jutro, otroci; **8.05** Znanja široka cesta; **8.35** Igraj kolce; **9.05** Glasbena matineja; **10.00** Dopoldanski dnevnik: Informacije, gospodarstvo, glasba; **11.05** Človek in zdravje; **11.30** Danes smo izbrali; **12.10** Pojemo in godemo; **12.30** Kmetijski nasveti; **12.40** Domača glasba; **13.30** Radio danes, radio jutri; **13.38** Do štirinajstih; **14.05** Nenavadni pogovori; **14.20** Glasbena poslušalnica; **14.40** Radijski Merkurček; **15.00** Radio, danes, radio jutri; **15.30** Dogodki in odmevi; **16.00** Od melodije do melodije; **17.00** Studio ob sedemnajstih; **18.05** Za ljubitelje lahke glasbe; **19.00** Radijski dnevnik; **19.35** Lahko noč, otroci; **20.00** Slovenska zemlja v pesmi in besedi; **20.35** Minute za Wolfganga Amadeussa Mozarta; **21.05** Radijska igra; **22.00** Zrcalo dneva; **22.30** Slovenski pevci šansonov in evergrinov; **23.05** Literarni noktruno – Jose Lezamalima: Pesmi; **23.15** Nočni program

DRUGI PROGRAM

(Krvavec stereo 98,9 MHz, Krim stereo 93,5 MHz)
5.30 Val 202 – jutro; **8.00** Val 202 – dopoldan; **13.00** Danes do trinajstih; **13.00** Val 202 – popoldan; **15.30** Dogodki in odmevi; **19.00** Radijski dnevnik; **19.30** Štos – še v torek obujamo spomine; **21.00** S festivalov jazza; **22.00** Zrcalo dneva; **22.20** Spekter

TRETJI PROGRAM

(Krim stereo 96,5 MHz)
16.00 Dober dan; **16.05** Glasbeni obrazi ljudskega izročila; **16.30** Znanja široka cesta; **17.00** Koncertni dogodki na tujem; **18.30** Izšlo je ...; **18.45** Poročila; **18.50** Duhovna glasba Antonia Vivaldija v izvedbi zbora Madrigal in komornega orkestra Liszt Ferenc iz Budimpešte – dir.: Ferenc Szekeres; **19.32** Arije in monologi; **20.00** Literarni večer: Vitezslav Nezval – ob 90-letnici rojstva; **20.45** S solističnih in komornih koncertov: Natalija Trulj, klavir – (C. M. Weber, F. Chopin, R. Schumann, D. Scarlatti, F. Liszt); **22.15** Pretok idej; **22.35** Glasbene miniature; **22.40** Mednarodna radijska univerza; **23.00** Glasba 20. stoletja – (Teden nove ustvarjalnosti – Praga 89); Petr Eben: Job za orgle; **23.50** Napoved spореda za sredo; **23.55** Lirični utrinek

RADIO ŠTUDENT

(89,3 in 104,3 MHz)
00.00 – 13.00 Satelitski programi – poskusni prenosi; **13.00** Vžig; **14.00** OF; **16.00** Tolpa bumov: Lights in a fat city (2); **17.00** Joculator; **18.00** Afrožur RŠ v K4; **19.00** Satelitski programi – poskusni prenosi

RADIO GLAS LJUBLJANE

(Krim stereo 100,2 MHz, Grad stereo 102,4 MHz)
6.00 Dobro jutro, Ljubljana; **6.15** Servisno in nočne informacije; **6.45** Novice; **7.15** Naj naj pesem; **7.20** Jutro je lahko tudi takšno; **8.30** Kam danes v Ljubljani; **8.45** Novice; **10.25** Vaše mnenje; **11.00** Novice; **11.15** Naj naj pesem; **11.20** Power play; **12.15** RGL oddaja V živo; **13.00** Novice; **14.00** Pasji radio; **14.30** POP info.; **15.15** RGL, komentira in obvešča; **15.30** Naj naj pesem; **15.35** Power play; **16.10** Spoznajmo se; **17.00** Bančne informacije; **17.15** Pet in petnajst; **18.10** Tema tedna (v živo); **18.50** Novice; **20.00** Glasba do jutra

RADIO KOPER

(SV 549 KHz, UKV 88,6-93,8-100,3-100,6-104,3-107,6 MHz)
6.00 Glasba za dobro jutro; **6.05** Na današnji dan; **6.30** Jutranjik in cestne informacije; **7.00** Druga jutranja kronika; **7.30** Poročila in pregled tiska; **7.35** Kulturni servis; **8.00** Prenos II. programa radia Ljubljana; **13.00** Danes na valu Radia Koper; **13.15** Od enih do treh; **13.30** Dnevnik Radia Koper; **14.35** Pesem tedna; **15.30** Dogodki in odmevi; **16.00** Glasba po željah; **17.00** Za varnejši jutri – zavaroval. skup. Croatia; **17.30** Primorski dnevnik (aktualna tema); **18.00** Iz kulturnega sveta; **19.00** Radijski dnevnik

RADIO MARIBOR

(UKV 93,1 in 90,4 MHz, SV 558 KHz)
4.30 Prenos sporeda RTV Ljubljana; **7.15** Dobro jutro; **9.00** Izbiramo za vas; **10.05** Mavrica; **11.00** Če kdo ni slišal; **12.05** Mavrica; **14.30** Poročila, obvestila, zabavna glasba; **15.30** Dogodki in odmevi; **16.00** Želeli ste, poslušajte; **16.30** Dnevnik radia Maribor; **17.00** Ljubiteljski pevci in godci; **17.30** Novi rock; **18.00** Studij in glasba; **19.00** Večerni radijski dnevnik

STIKOV ČASOPISNI KIOSK
Utrip današnjega tiska

Jana

★ Kratko življenje Andje Klarič: **Oblečena za umor**
★ Kaj pomeni geslo: Ne poznamo obupa in omahovanja: **Jok iz epruvete**
★ Moški pred TV, ženske pa ...: **En mesec TV obupa**
★ Pet vprašanj Dušanu Plutu: **Bo Krka dokončno umrla?**
★ **Šport (spet) v službi politike?**
★ Janin veliki intervju: **Nada Lavrič**
★ Zamejski trgovci si manejo roke, domači obupujejo: **Za tretjino manj prometa**

V Stikov časopisni kiosk lahko oddate napoved po telefonu: (061) 329-559 ali telefaksu (061) 318-570 ali teleprinterju 31 633 in na naslov ČGP Delo Stik, Ljubljana, Titova 35. Kiosk je odprt vsak dan do 11. ure za objavo naslednjega dne.

Potovanje
besedila in načrtov s hitrostjo telefona

družina Panafaksov

Med najboljšimi manjšimi telefaksi je Panafaks **UF-150,** ki ima žig za takojšnje potrdilo, da je vaš partner prejel sporočilo.

Član družine Panafaksov **UF-250** ima naslednje lastnosti:
● možnost pošiljanja sporočila brez napake
● faks potrdi z žigom, da je dokument poslan v celoti
● 100 klicnih številk z naslovi v spominu
● 8 grup za pošiljanje istega sporočila
● v času od 0 do 24 ure lahko v vaši odsotnosti odda 2 sporočili
● 100 m papirja (za 330 A4 sporočil).

Panafaks **UF-640** ima vse gornje lastnosti, poleg tega pa še možnost sporočil formata A3.

Servisiranje in vzdrževanje PTT.

V zalogi imamo termoaktivni papir širine 21 cm v zvitkih po 30 in 100 m.
Dinarska prodaja, informacije in prospekti:

ELEKTROTEHNA
Elzas,
Ljubljana, Poljanska 25
tel.: 061/329-745
311-564

ZASTAVA AVTO
p.o. LJUBLJANA, Celovška 150

PE ZASTAVA LJUBLJANA
vam nudi veliko izbiro avtoplaščev
PIRELLI

Dimenz.	OBM.	malopr. cena:	malopr. cena z davkom
165/70-13	P-2000	906,60	1.237,50
165/65-13	P-8	938,60	1.281,20
155/65-13	P-8	896,00	1.233,00
155/70-13	P-4	790,00	1.079,20
145 R 13	P-4	740,00	1.010,10
155 R 13	P-4	782,60	1.068,20
750 R 16/12		3.306,60	4.513,50
650 R 16/10		2.090,60	2.853,70
ŠKOLJKE I. KLASE			
101		23.300,00	31.804,50
128		24.700,00	33.715,50

V svojem veleprodajnem skladišču in v maloprodajnih poslovalnicah na Celovški 150, tel. (061) 551-248, 559-259, h. c. 557-351, Kranj (064) 21-553, Domžale (061) 721-276, Jesenice (064) 81-989, Krško (0608) 31-218, 33-118 in v Ljubljani na Tržaški 135 (061) 268-344.

OBIŠČITE NAS!

Dobri gospodarji gledajo v prihodnost, zato denarja ne zapravljajo, ampak ga premišljeno vlagajo.

DENAR, KI SE NE OPLAJA, JE MRTEV KAPITAL.

delnice
»Kanala A«
televizijska postaja
delniška družba

»KANAL A«, TV PROGRAM, KI JE VAŠ, TUDI KO GA NE GLEDATE.

Osnovna šola dr. Ivana Korošca, Borovnica, Paplerjeva 15

razpisuje prosta dela in naloge

ravnatelja

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev, ki jih določata zakon in družbeni dogovor, izpolnjevati še:
– pogoje po 80. členu statuta osnovne šole
– imeti morajo strokovni izpit in najmanj 5 let delovnih izkušenj pri vzgojnoizobraževalnem delu in
– organizacijske sposobnosti za uresničevanje smotrov in nalog osnovne šole.

Ravnatelj bo imenovan za 4 leta.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in opisom dosedanjega dela naj kandidati pošljejo v 15 dneh po objavi razpisa na naš naslov z oznako na ovojnici »za razpisno komisijo«.

22-2540

Svet osnovne šole I. SPUB Toneta Tomšiča Dobrepolje

razpisuje dela in naloge

ravnatelja

za štiriletni mandat

Pogoji:
kandidat mora poleg zakonskih pogojev izpolnjevati še pogoje iz 89. člena in 137. člena zakona o osnovni šoli in imeti:
– najmanj 5 let delovnih izkušenj
– opravljeni strokovni izpit
– organizacijske in strokovne sposobnosti za uresničitev smotrov in nalog osnovne šole.

Prijave z življenjepisom in dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Osnovna šola I. SPUB Toneta Tomšiča, Dobrepolje, Videm 80, 61312 Videm Dobrepolje – »za razpisno komisijo«.

O izbiri vas bomo obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju prijav.

22-2544

Po sklepu komisije za delovna razmerja

UPI DP Industrija mleka in sladoleda Sarajevo,

razpisujejo prosta dela in delovne naloge

komercialista prodaje v poslovalnici Opatija

(za območje Istre in Slovenije)
Pogoji: VI. stopnja strokovne izobrazbe ekonomske smeri, enoletne delovne izkušnje, poskusno delo bo 6 mesecev
Kandidata bodo izbrali po predhodni preveritvi delovnih in strokovnih sposobnosti.

Ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 8 dneh po objavi na naslov: UPI DP Industrija mlijeka i sladoleda Sarajevo, Poslovnica Opatija–Matulji, Kvarnerska cesta 21.

22-2531

INDOS
Industrija transportnih in hidravličnih strojev Ljubljana, p. o.
61110 LJUBLJANA-MOSTE

Družbeno podjetje Indos, Industrija transportnih in hidravličnih strojev, p. o., Ljubljana, Industrijska c. 3

objavlja javni natečaj
za oddajo razdeljevalnice družbene prehrane in upravljanje in zagotavljanje prehrane delavcem

Od dobavitelja pričakujemo:
– da dnevno pripravi, dostavi in razdeli 460 malic, od tega okoli 440 malic dopoldne ter okoli 20 malic popoldne. Malica naj bo topla in hladna;
– da bo poleg malice ponudil tudi tople in hladne napitke, različne prigrizke, solate, slaščice, mlečne izdelke, sadje in obrok dietne prehrane;
– da bo pripravljeno hrano pripeljal z lastnim prevoznim sredstvom v posebnih transportnih posodah;
– da bo zaposlil dve delavki, ki delata v razdelilnici;
– da bo prehrano organiziral z neposredno prodajo.

Oddajamo tudi razdeljevalnico hrane in jedilnico z osnovnimi sredstvi ter drobnim inventarjem.

Ponudbe sprejema kadrovsko socialni oddelek družbenega podjetja Indos, Ljubljana, Industrijska c. 3 do 10. 6. 1990.
Dodatne informacije dobite po telefonu 443-272, int. 296 ali 293.

22-25466

DR ROMAN

VAGABUND
podjetje za turistične, prometno-agencijske in gostinske storitve, d. o. o., Vodnikova 8, Ljubljana

vabi k sodelovanju

komunikativnega in odgovornega sodelavca za vodenje poslovalnice v Portorožu

Pogoji:
– končana najmanj V. stopnja strokovne izobrazbe
– aktivno znanje dveh tujih jezikov in pasivno enega
– vozniški izpit B kategorije,
– zaželen je lasten osebni avtomobil.
Delovno razmerje bomo sklenili za določen čas (za 6 mesecev), od 1. junija 1990.
Pisne prijave z dokazili pošljite v 8 dneh po objavi na naslov: VAGABUND, d. o. o., Poslovalnica Ljubljana, Vodnikova 8.

18-2453

ITAS

Podjetje Itas
– Industrija transportnih sredstev in opreme
Kočevje, Reška cesta 13

vabi k sodelovanju

delavce z višjo in visoko izobrazbo

Smo v fazi večjega prestrukturiranja in reorganizacije podjetja v manjše, samostojne pravne subjekte, zato vabimo k sodelovanju mlade strokovnjake s svojimi idejami ter tudi delavce z izkušnjami, ki želijo s svojim delom prispevati k izdelavi novih oz. uresničevanju že zastavljenih programov.

Delo je kreativno, z možnostjo samostojnega odločanja.

Izbranim delavcem omogočamo:
– posredno ali neposredno vključevanje v izvoz v dežele EGS
– obiske in oglede tujih firm
– osebni in strokovni razvoj z dopolnilnim izobraževanjem ob delu
– stimulativen način nagrajevanja ob samostojnem kreiranju svojega dela
– pomagamo pri reševanju stanovanjskih vprašanj in osebnih problemov.

Če menite, da ste primerni za takšno delo in menite, da je vaše mesto med nami, se prijavite za dela in naloge na področju

– komerciale in raziskave trga
– izvoza in uvoza
– računovodstva in financ
– razvoja in izpopolnjevanja tehnologije.

Razmislite, odločite se, pridružite se nam.

Za informacije smo vam na voljo s pogovori in osebnimi srečanji, za katere pa se, vljudno prosimo, prej najavite.

18-2423

Zasavski srednješolski center »Miha Marinko«, TOZD Srednja šola rudarske usmeritve, Zagorje ob Savi, Cesta zmage 5a
Zbor delavcev razpisuje prosta dela in naloge

učitelja angleškega in nemškega jezika ali učitelja angleškega jezika

za določen, polovičen delovni čas, z možnostjo prehoda na poln delovni čas
Pogoji: kandidat mora izpolnjevati pogoje, določene z zakonom o srednjem izobraževanju.
Začetek dela 1. 9. 1990.
Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejema zbor delavcev, 15 dni po objavi razpisa.
18-2441

Sprejem osmrtnic: ob delavnikih od 7. do 16. ure oz. ob sobotah od 7. do 11. ure osebno (Šubičeva 1). Po teleksu YU DELO ST 31633, s telegramom ali po tel. 318-866 (od 14. do 16. ure) za naročnike izven Ljubljane. Ob nedeljah in praznikih sprejema osmrtnice (do 16. ure) neposredno centralna redakcija »Dela«, Ljubljana, Titova 35 osebno ali po telefonu 315-366 za naročnike izven Ljubljane. Rokopisov ne vračamo.

S hvaležnostjo se spominjamo gledališkega igralca

IVANA JERMANA

našega dolgoletnega profesorja in rektorja

Študentje, profesorji in sodelavci AGRFT

Ljubljana, 21. maja 1990

Za vedno nas je zapustil naš dragi mož in oče

FRANC ČREŠNIK

Pogreb dragega pokojnika bo v torek, 22. maja 1990, ob 16. uri na ljubljanskih Žalah

Na dan pogreba bo ležal v šestnajsti mrliški vežici

Žalujoči: žena Rozi in hčerka Betka z družino

Ljubljana, 21. maja 1990

1402

Sporočamo žalostno vest, da je mnogo mnogo prezgodaj odšel na pot brez vrnitve naš ljubljeni

ALEŠ IŽANEC

dijak tehnične šole za strojništvo

Od njega se bomo poslovili v sredo, 23. maja 1990, ob 12. uri na viškem pokopališču

Na dan pogreba bo žara v dvanajsti mrliški vežici na ljubljanskih Žalah

Za njim žalujejo: mamica Milena, oči Marjan, brat Gregor, obe stari mami in drugo sorodstvo

Poslavljamo se od tebe, naša draga

MARIJA JAMŠEK

rojena BREZNIK

Končano je tvoje potovanje skozi čas in materijo
Odšla si v Luč Resnice, ki je edino le v Bogu
Tvoje telo bomo spremili k počitku na vnebohod, v četrtek, 24. maja 1990, ob 10. uri iz desete mrliške vežice na ljubljanskih Žalah

V mislih Čiste Ljubezni ostanemo večno s teboj

Vsi, ki te imamo radi

Ljubljana, 17. maja 1990

Ne, jaz nočem še umreti.
saj še sije zlato sonce,
saj mladost me drzna spremlja,
saj so cilji še pred mano . . .
(Kosovel)

Strti od bolečine ne moremo dojeti, da našega ljubljenega

ANDREJA KUCLARJA

ki je dočakal le 21 pomladi, ni več med nami

Na poti v prezgodnji grob ga bomo pospremili v sredo, 23. maja 1990, ob 14. uri na viškem pokopališčem

Na dan pogreba bo žara v štirinajsti mrliški vežici na ljubljanskih Žalah

Neutolažljivi: ati Franc, mami Helena, brat Franci in sestra Mojca z družinama, sorodniki in njegova Andreja

Ljubljana-Vič, Senožeti, Naklo, Borovnica, 21. maja 1990

Umrla je naša mama

MARIJA ŽVAN

Od nje se bomo poslovili v sredo, 23. maja 1990, ob 16. uri na pokopališču v Šenčurju

Vsi njeni

Šenčur, Kranj, Radovljica, Bled, Jesenice, Ljubljana, Rockdale Lanes, Maple Heights, Cleveland

Dokler bomo živeli, nam bo nadvse drag spomin na tebe

IVAN JERMAN-JANEZ

Naš prijatelj in dobrotnik

Mara, Tanja, Vanda, Irena

1398

Umrla nam je naša ljuba sestra in teta

ZORKA BAKOVNIK

Pokopali jo bomo v četrtek, 24. maja 1990, ob 14. uri na pokopališču Pobrežje v Mariboru

Žalujoči: Vera, Anica, Paul in Ada z družinama ter drugo sorodstvo

Svojo življenjsko pot je končal naš dragi

MARTIN-TINKO BALOH

Od njega smo se poslovili 18. maja 1990, v ožjem družinskem krogu

Hvala vsem, ki ste se ga v letih težke bolezni spominjali in obiskovali ter nam stali ob strani

Vsi njegovi

Dole pri Litiji, Trbovlje, maj 1990

Sporočamo žalostno vest, da je umrla

MARIJA LAMPRET

upokojenka

Ohranili jo bomo v trajnem spominu

Rašica, Tovarna pletenin Ljubljana Gameljne

Mnogo prezgodaj nas je zapustil naš dragi mož, oče sin brat in stric

PETER RADOMI

Od njega se bomo poslovili v torek, 22. maja 1990, ob 15. uri na ljubljanskih Žalah

Na dan pogreba bo ležal v petnajsti mrliški vežici

Žalujoči: žena Erna, otroci Robi, Sandi in Boštjan, mama Anka, bratje Jože, Slavko, Anton in Franjo ter drugo sorodstvo

Ljubljana, Aleksići, 19. maja 1990

1403

Sporočamo žalostno vest, da nas je mnogo prezgodaj zapustil naš sodelavec

PETER RADOMI

upokojenec

Od njega se bomo poslovili v torek, 22. maja 1990, ob 15. uri iz petnajste mrliške vežice na ljubljanskih Žalah

Ohranili ga bomo v lepem in trajnem spominu

Delavci podjetja UNITAS

Pretreseni sporočamo, da nas je mnogo prezgodaj zapustil sodelavec

MILIVOJ LONČAR

svetovalec v komercialnem sektorju

Od njega se bomo poslovili v torek, 22. maja 1990, ob 17. uri na pokopališču na Vrhniki

Dobrega sodelavca in prijatelja bomo ohranili v lepem spominu

Podjetje CHEMO

V Ljubljani, 21. maja 1990

V 93. letu se je tiho poslovila od nas naša draga sestra in teta

MARIJA URBANC

po domače BARBNOVA Mici

Pogreb bo v sredo, 23. maja 1990, ob 11. uri na ljubljanskih Žalah

Na dan pogreba bo žara v enajsti mrliški vežici

Žalujoči: sestra Jožefa, brata Žane in Tone ter družine: Trtnik, Jarnovič, Marolt, Urbanc in Novak

Ljubljana, Novo mesto, Avstralija, 20. maja 1990

1400

ZAHVALA

Vsem sorodnikom, sovaščanom in prijateljem, ki ste pospremili na zadnjo pot, prišli pokropit, nama izrekli ali poslali sožalje ter nama pomagali pripraviti lep pogreb za najino drago mamo

FRANČIŠKO STERLE

rojeno BENČINA,

se prisrčno zahvaljujeva. Še posebna hvala Zinki Škrbec in Francki Kovač za tople poslovilne besede, pevcem Svobode Stari trg pri Ložu za lepo pevsko slovo in družbenim organizacijam za spremstvo z zastavami.

Sinova France in Zdravko Sterle

1378

ZAHVALA

Ob smrti našega moža, očeta, deda in tasta

DRAGA DRAGNEVA

izrekamo zahvalo našemu g. župniku Rojcu in bolniškemu kuratu g. Turšiču za duhovno pomoč, g. dr. Urbančič-Rovanovi in vsemu osebju UKC-klinike za endokrinologijo za zdravstveno pomoč ob težki in dolgotrajni bolezni. Hvala tudi vsem, ki ste darovali cvetje in se oddolžili spominu nanj, ga pospremili na njegovi zadnji poti in nam v težkih trenutkih stali ob strani.

V imenu žalujočih žena Mari

1407

V SPOMIN

22. maja mineva žalostno leto dni, ko nas je za vedno zapustil naš dragi mož, očka, dedi in tast

AVGUST HRVATIN

Vsem, ki obiskujete njegov prerani grob, prižigate svečke in mu poklanjate cvetje, se najlepše zahvaljujemo

Vsi njegovi

1468

Nepričakovano nas je zapustil srčo dobri mož in oče

JOŽEF KAVČIČ

Od dragega pokojnika se bomo poslovili v četrtek, 24. maja 1990, ob 16. uri na ljubljanskih Žalah

Na dan pogreba bo ležal v šestnajsti mrliški vežici

Žalujoči: žena Marija, sinova Jože in Marjan ter drugo sorodstvo

1401

ZAHVALA

Ob izgubi sina, moža, očeta, brata, strica in starega očeta

MIROSLAVA TROHA

iz Dolnjih Ložin pri Kočevju

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, vaščanom, znancem, delovnim organizacijam za izrečeno ustno in pisno sožalje, darovano cvetje, vence in spremstvo na njegovi zadnji poti. Iskreno se zahvaljujemo GD Ložine in drugim gasilcem, govornikom, godbi, pevcem in vsem, ki ste nam stali ob strani in nam pomagali ob težkih trenutkih. Ohranite pokojnika v lepem spominu

Vsi njegovi

Ložine, 3. maja 1990

1410

Pretreseni sporočamo, da nas je mnogo prezgodaj zapustil naš dragi

VIKTOR FRANKO

upokojeni delavec UNZ Novo mesto

Od njega se bomo poslovili v torek, 22. maja 1990, ob 16. uri izpred domače hiše Gornje Vrhpolje 26 na pokopališče Šmarje pri Šentjerneju

Ohranili ga bomo v trajnem spominu

Delovna skupnost UNZ in Klub Maksa Perca ONZ Novo mesto

V 59. letu starosti je ugasnilo življenje našega dragega moža, očeta in dedka

ANTONA PALČIČA

Od njega se bomo poslovili v sredo, 23. maja 1990, ob 13. uri na ljubljanskih Žalah

Na dan pogreba bo žara v trinajsti mrliški vežici

Žalujoči: žena Karolina, sin Anton, hčerka Darinka z družino, hčerka Alenka z družino, brata in sestra ter drugo sorodstvo

Ljubljana, Novo mesto, Primostek, Domžale, 20. maja 1990

1404

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi našega dragega

ZDENKA KOVAČIČA

se toplo zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem, ki so nam pomagali v teh težkih trenutkih. Hvala njegovim prijateljem in najožjim sodelavcem in vsem članom delovne organizacije Melamin, vodstvu in vsem delavcem osnovne šole, učencem 7. f in sošolcem, pevskemu zboru in Delavski godbi.

Žena Nada, otroka Rok in Nadja, starši, brat z družino in drugi sorodniki

1409

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše ljubljene mame in žene

JOŽICE FIFOLT

se zahvaljujemo kolektivu UNITAS-a, kuharju Ivanu, duhovniku, gospodu Metelku za lepo slovo, vsemu sorodstvu, še posebej družini Cvet in sestram Marici, Veri za tolažbo in materialno pomoč ter vsem, ki ste se tako številno še zadnjič poslovili ob njenem mnogo preranem grobu.

Vsi njeni

Ljubljana, 17. maja 1990

1411

Ostali sva sami

Umrl je moj mož in moj oči

ŽELJKO CENER

dipl. ing. elektro

Pogreb bo v sredo, 23. maja 1990, ob 15. uri na viškem pokopališču

Na dan pogreba bo žara s posmrtnimi ostanki v petnajsti mrliški vežici na ljubljanskih Žalah

V žalosti njegovi Metka in Deša v imenu sorodstva

Ljubljana, 20. maja 1990

1399

ZAHVALA

Ob smrti našega dragega moža in očeta

JOŽETA REŽKA

upokojenega majorja JLA

se najlepše zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani, darovali cvetje in pokojnika pospremili na njegovi zadnji poti. Iskrena hvala tudi osebju patronažne službe garnizijske ambulante Ljubljana za lajšanje bolečin v zadnjih trenutkih ter poveljstvu garnizije Ljubljana za pomoč pri organizaciji pogreba.

Žena Anica, hčerki Jožica in Mira

1412

NENADOMA NAS JE ZAPUSTIL
NAŠ DOLGOLETNI SODELAVEC

ŽELJKO CENER

DIPL. ING.
STROKOVNI SVETOVALEC

OHRANILI GA BOMO V TRAJNEM SPOMINU

ISKRA
SISTEMI ZA AVTOMATIZACIJO PROCESOV,
STEGNE 21, LJUBLJANA

Umrl je

JOŽE BALANTIČ

upokojeni miličnik oddelka milice Kostanjevica

Ohranili ga bomo v trajnem spominu

Delovna skupnost UNZ v Novi Gorici, PM Nova Gorica in Klub Maksa Perca Nova Gorica

ZAHVALA

Ob smrti našega dragega, nepozabnega moža, očeta, starega očeta, brata

FRANCA GRUMA

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem za tako številno spremstvo ob slovesu, za prelepo darovano cvetje in izraženo sožalje. Hvala gasilcem, ki so ga v tako velikem številu spremili in položili v njegov prerani grob ter tov. Karničarju za govor. Hvalá tudi duhovnikom za lep obred in poslovilni govor.

Vsi njegovi

1406

ZAHVALA

Ob prerani in boleči izgubi ljubljenega moža, dragega očeta ter dedija

MIRKA KLANČARJA-SANDIJA

21. 11. 1923–9. 5. 1990

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ga imeli radi in spoštovali ter s cvetjem in solzami v očeh pospremili k poslednjemu počitku. Zahvaljujemo se vsem, ki so nam pisno ali osebno izrazili besede sožalja, nas tolažili in bodrili. Nikoli ne bomo pozabili njemu dragih prijateljev, kolegov pravne fakultete, članov Društva TVD Partizan Zelena jama, sosedov, koronarcev, predvsem pa soborcev Gubčeve brigade in borcev XIV. zaščitne brigade GŠ NOV in PS, ki so se mu tako dostojanstveno poklonili v zadnji pozdrav. Posebna zahvala nekdanjim sodelavcem skupnosti za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Ljubljana, Društvu upokojencev Zelena jama, govornikoma, pevcem Ljubljanskega okteta ter godbenikom RSNZ

Vsi njegovi

Ljubljana, Kranj, Werrington

1405

43. FILMSKI FESTIVAL V CANNESU

Fino je dobiti nagrado

OD NAŠE POROČEVALKE

CANNES, 21. maja – Gérard Depardieu, Rappenaujev Cyrano de Bergerac, govori Rostandove dvanajsterce, kot bi se vse življenje pogovarjal v aleksandrincih. Nekega mladega novinarja je celo tako prevzel, da mu je vprašanje postavil v verzih (drugi je naslednji dan napisal pesem namesto poročila). Igralca je očitno tudi v »civilnem« življenju ena sama prisrčnost in naravnost. Njegovi odgovori so prisrčni; in naivno zbegani, kakor so vprašanja bedasta. Ali je težko igrati takšno vlogo? Edino zares težko obdobje za igralca je bil čas političnih filmov. Ali se nadejate zlate palme? V Cannesu je fino kaj dobiti, kar koli. Ogromno igrate, in ker me skrbi za vaše zdravje, vas sprašujem, kaj bi počeli, če bi si vzeli dve leti počitka? Igral bi, in hvala, ker mislite na moje zdravje, v redu je.

● Zlato palmo je dobil ameriški Wild at Heart ali Mornar in Lula, kot so film poimenovali Francozi, najboljši režiser na letošnjem festivalu je bil Moskovčan Pavel Lungin s filmom Taxi Blues, najboljši igralec Gérard Depardieu (Cyrano de Bergerac) in najboljša igralka Poljakinja Kristina Janda (Zaslišanje).

Cyrano pomeni romantično ljubezen, čas, ko so dekleta omedlevala, če so prebrala lepo pesem. Rostand oživljen, a že naslednji dan pokopan. Pod horrorjem Davida Lyncha (Modri žamet), ameriškega režiserja, ki ima rad morbidnost in trupla, sanja pa o tem, da bi naredil komedijo. Wild at Heart (Mornar in Lula) je bil v svoji prvotni inačici tako grozen, da je dvesto gledalcev že na začetku »odhitelo ven kozlat«. Da film ne bi dobil oznake X – prepoved predavanja v večini kinematografov in na TV – ga je omilil. Kar je videl Cannes, je bilo »zmehčano« že dvakrat, a je še zmeraj šlo na živce. Gre za »road movie«, v katerem mladi par preganja ženska, v primeri s katero je celo Joan Collins Sneguljčica.

Giuseppe Tornatore je festival lepo pospravil in ga potolažil. Stano tutti bene – Vsi se imajo dobro, pove Mastroianni šefu postaje, kose vrne na Sicilijo. V mislih ima kajpak svojih pet sinov in najbrž tudi Italijo, ki jo je na tem svojem potovanju pobliže spoznal. *VESNA MARINČIČ*

Ob De Klerkovem obisku kaže Bonn naklonjenost

ZRN je začela razmišljati o morebitni odpravi gospodarskih sankcij zoper Južno Afriko – Opozicija svari, naj se vlada ne prenagli

OD NAŠEGA DOPISNIKA

BONN, 21. maja – Južnoafriški predsednik Frederik de Klerk ki je na dvodnevnem obisku v ZRN, se je danes v Bonnu pogovarjal z zahodnonemškim predsednikom von Weizsäckerjem, kanclerjem Kohlom in zunanjim ministrom Genscherjem. V nasprotju s sprejemom, ki ga je leta 1986 naklonil še Klerkovemu predhodniku Bothu, pred javnostjo malodane skrivanemu (kancler Kohl je dal tedaj iz sprejemne dvorane odstraniti sedežno garnituro, da bi se izognil slikanju z Botho v preveč prijateljskem ozračju, tokratno srečanje že kaže na razmišljanje Bonna o morebitni odpravi gospodarskih sankcij zoper Južno Afriko.

Sankcije so seveda osrednja tema, s katero je De Klerk prišel v Evropo, ZRN pa je najmočnejši zunanjetrgovinski partner Južne Afrike in druga država – za ZDA – kar zadeva vrednost naložb v tej deželi. V Bonnu zdaj zagovarjajo stališče, da je nova južnoafriška oblast pod De Klerkom že sprejela vrsto ukrepov, ki bi lahko vodili k odpravi gospodarskih sankcij (gre za prepoved uvoza železa, jekla in zlatih kovancev, sprejeto v okviru Evropske skupnosti pred štirimi leti). Med dokazi za premembe, do katerih prihaja v Južni Afriki, v Bonnu (kjer so sankcije le mlačno zagovarjali, saj so gospodarski interesi nenehno konkurirali z bonsko politično načelnostjo in pritiskom drugih članic ES, bolj odločnih, ko je šlo za boj zoper južnoafriško politiko rasnega zatiranja) navajajo izpustitev četrt stoletja zaprtega afriškega voditelja Nelsona Mandele ter začetek dialoga med Afriškim nacionalnim kongresom in belimi oblastmi. Tudi prve pobude v prid amnestiji političnih zapornikov in papoved, da bodo politikom ANC omogočili vrnitev iz izgnanstva v domovino, naj bi pričali, da se De Klerk loteva novega poglavja v urejanju medrasnih odnosov v Južni Afriki. Sedanjemu predsedniku štejejo v dobro še prve ukrepe pri odpravljanju rasnega razlikovanja (v javnih bolnišnicah) in pa obnavljanje svobode tiska.

Odločitev zastran usode sankcij v Bonnu seveda še ne bo sprejeta ob tem obisku. Od De Klerka, ki naj bi se kot pragmatik močno razlikoval od svojega radikalno-reakcionarnega predhodnika Botha, in za katerega velja, da je spoznal, da rasnega vprašanja preprosto ni mogoče rešiti po kosovsko, to je z nasiljem, pričakujemo v Bonnu dodatne informacije o prihodnjih načrtih. Socialnodemokratska opozicija je vlado ob obisku rezko posvarila, naj sankcij ne odpravlja prenagljeno, ne glede na to pa južnoafriški diplomati računajo, da bodo v Bonnu dobili zagovornika odprave sankcij, ko se bo južnoafriško vprašanje znašlo na dnevnem redu junijskega vrhunskega srečanja Evropske skupnosti v Dublinu.

MARJAN SEDMAK

Ponovne albanske demonstracije

ŽENEVA, 21. maja (Tanjug) – Pred poslopjem Združenih narodov je danes kakih 100 Albancev nadaljevalo z demonstracijami, ki so se začele že v soboto. Organizator demonstracij, emigrantska organizacija Ljudsko gibanje za republiko Kosovo trdi, da so od mestne uprave dobili dovoljenje in da lahko demonstracije trajajo vse do 2. junija. Na plakatih v nemškem in francoskem jeziku piše, da bodo demonstracije med delavniki trajale od 10. do 18. ure, za 26. maj in 2. junij pa so napovedani veliki protestni zbori.

V peticiji, ki jo bodo po vsej verjetnosti danes izročili centru Združenih narodov za človekove pravice, omenjeno gibanje od svetovne organizacije zahteva, naj »ustanovi komisijo, ki bo proučila položaj na Kosovu«,

OGLEDALO

ZVONKO LENNER, Vjesnik

Kriči in vse priznaj

Izpuščeni kitajski sindikalist pripoveduje o nevzdržnih razmerah v zaporih in okrutnosti vojakov – V zaporih še 431 »kontrarevolucionarjev«

OD NAŠE DOPISNICE

PEKING, 21. maja – Kitajske oblasti so v zadnjih mesecih izpustile na prostost 784 političnih zapornikov, ki so jih prijeli po zlomu lanskega prodemokratičnega gibanja. V januarju so jih izpustili 573, minuli teden pa 211. Med pogovorom z nekaterimi izmed njih smo med drugim poskušali ugotoviti, kako daleč so segle kitajske reforme za obzidja zaporov oziroma ali je ravnanje z ljudmi za vrati, ki so jih do predkratkim imenovali »vrata pekla«, vsaj za spoznanje bolj civilizirano, kot je bilo doslej.

Izjave osvobojenih zapornikov so bile na moč različne Znana novinarka kitajskega časnika Guangming Ribao Dai Qing, ki so jo lani poleti zaprli, ker je junija demonstrativno vrnila partijsko izkaznico, je med prvim srečanjem s tujci izjavila, da v zaporu ni doživela trpinčenja ne nobenih drugih nevšečnosti. Podobne so bile tudi izjave nekaterih drugih znanih intelektualcev, ki so jim tako kot Dai Qing celo omogočili prebirati zakone, da bi se pripravili za obrambo na sodišču.

Popolnoma drugačne pa so izjave »navadnih kontrarevolucionarjev«. Oglejmo si, kaj je povedal neki 23-letni delavec, eden izmed organizatorjev neodvisnega sindikata, prek katerega se je študentsko gibanje razširilo tudi med pripadniki »nosilnega razreda« (kot pravijo delavstvu v partijski terminologiji):

»Prijeli so me med prvimi. Zaprli so me v celico, ki je merila 14 kvadratnih metrov. V njej nas je bilo včasih manj, včasih več, najhuje pa je bilo prav v poletnih mesecih, sredi gonje, ko nas je bilo skupaj kar 25. Ker nobenemu izmed nas še niso izrekli sodbe, nismo hodili na delo.

Med nami so bili tudi vlomilci, potepuhi, zagrizeni zločinci. A v tistem času so nas vse zasliševali z isto metodo: s pretepanjem. Bolj izkušeni so imeli v celoti nekakšne tečaje o tem, kako preživeti s čim manj posledicami. ‚Kadar te pretepajo, začni kričati na ves glas in priznaj vse,' so me učili. ‚Sicer te bodo pohabili. Vse boš zanikal šele pred sodnikom; rekel mu boš, da si krivdo priznal samo zato, ker nisi zdržal trpinčenja.'

● Organizacija za varstvo človekovih pravic Amnesty international s sedežem v Londonu je te dni objavila seznam imen 650 političnih zapornikov, ki so jih prijeli po lanskem juniju. Seznam je poslala premieru Li Pengu in zahtevala, naj povedo, kaj se je zgodilo s tisoči drugih, ki so jih zaprli zaradi sodelovanja v lanskem prodemokratičnem gibanju. Kitajske oblasti so priznale, da je v zaporu še 431 »kontrarevolucionarnih zločincev«, in hkrati zatrdile, da so trditve Amnesty International »neutemeljene«.

Najbolj so nas pretepali vojaki. Policisti so vsaj izbirali, kam bodo udarili, vojakom, ki so nas prijeli in nas odpeljali v zapor, pa ni bilo mar, ali nas tepejo po glavi, trebuhu, ledvicah. Pogosto sem se v celico vrnil ves zabuhel in krvav.

Spali smo kar na tleh, na deskah, žimnice in odeje pa so imeli samo tisti, ki so jih dobili od doma. Moji domači nekaj mesecev niso vedeli, kaj se je zgodilo z menoj, ker mi niso dovolili, da bi se jim oglasil. V celici nas je bilo toliko, da smo lahko spali samo na boku, nismo se mogli obrniti. Vsakomur je pripadala površina dveh desk, samo »glavni« v celici je lahko spal na štirih deskah. »Glavnega« smo izbirali med zaporniki, največkrat v pretepih, ki so se vrstili skoraj vsak dan.

Dobivali smo dva obroka na dan: skledico zelenjavne juhe brez kaplje olja in hlebček iz koruzne moke. Bilo je komaj dovolj, da smo preživeli. Po šestih mesecih takšne prehrane so nam za novo leto dali jiaozi (nekakšne raviole) z mastno svinino. Nihče se obroku ni mogel odreči, nato pa smo skorajda vsi v celici še dolgo imeli težave z želodcem.

Temu delavcu, ki so ga izpustili, potem ko je sedem mesecev preživel v celici, niso sodili. Medtem je bil ob delovno mesto, življenje v zaporu pa mu je precej načelo zdravje. Nima pravice do nikakršnega nadomestila in lahko je še srečen, da ni bil med tistimi, ki so jim sodili po kratkem postopku takoj po junijskem pokolu.

ZORANA BAKOVIĆ

SVET SO LJUDJE

Umrl je Walker Percy

V New Orleansu je v 73. letu starosti umrl ameriški pisatelj **WALKER PERCY,** zdravnik, ki se je posvetil pisanju, ko je sredi 40. let prebolel tuberkulozo. Njegovo najbolj znano delo je njegov prvi roman The Moviegoer, Obiskovalec kina (1961); zanj je leta 1962 dobil državno književno nagrado in se uvrstil v sam vrh ameriških romanopiscev. Roman je nenavadno klasično delo, ki si je izposodilo obliko pri Sartru in Camusu, idejo pa pri Kierkegaardu. »Name so bolj vplivali francoski eksistencialisti kot Faulkner v soseščini,« je nekoč povedal sam. Po izidu Obiskovalca kina so kritiki Percyja pozdravili kot ameriškega pripovednika, na katerega je najbolj vplivala evropska misel preteklega stoletja, zlasti ruska. Pravijo, da je Binx Bolling, glavni junak romana, narejen po modelu Oblomova.

Potem ko je Percy po preboleli tuberkulozi moral opustiti zdravniški poklic (1946), se je spreobrnil v katoliško vero. Zaradi verske vneme se je poglabljal v etične teme, zlasti v vprašanja o odsotnosti gotovosti pri sodobnem človeku. »Zahodna kultura,« je trdil, »izgublja pojem posameznika, ki išče svojo rešitev, in ga nadomešča s pojmovanjem posameznika, ki si prizadeva za svojo zrelost, ustvarjalnost, samostojnost, zadovoljujoče medčloveške odnose.«

Središče Percyjevega dela je prav iskanje rešitve: od Obiskovalca kina do Zadnjega gentlemana (The Last Gentleman, 1966), Razvaline ljubezni (Love in Ruins, 1971), Lancelota (1977), Drugega prihoda (The Second Coming, 1980) in Sindroma smrti (The Thanatos Syndrom (1987).

Percy gre k cilju po drugi poti kot pisatelji z juga. Izogiblje se starim regionalnim stereotipom, zlizanemu preiskovanju propadanja družin. Zato ga marsikateri poznavalec hvali, da je dal pripovedništvu z juga ZDA nove, včasih prav presenetljive razsežnosti. Vplival je na umetnike, ki so tisoč milj oddaljeni od njegove tematike, na primer na Petra Handkeja, ki je leta 1980 prevedel Obiskovalca kina v nemščino: »Bil sem hvaležen Percyjev bralec, leta sem se identificiral z Binxom Bollingom, ki me je močno privlačil. Ko sem prevajal knjigo, sem spoznal, da je protagonist junak, lastnost, ki se po Camusovem romanu Tujci ni več zdela mogoča.«

Percyjeva moč je v določenih okoliščinah tudi njegova slabost. Njegova formula deluje imenitno, dokler neugodje zaradi odtujenosti sodobnega človeka blaži z lahkotno ironijo, medtem ko postane njegovo delo okorno, brž ko hoče za vsako ceno pokazati, da izhaja iz kapitulacije Zahoda pred tehnološkim idolom. Najboljši je, ko obravnava indolentne in pronicljive osebe (v Obiskovalcu kina, Zadnjem gentlemanu in deloma tudi v Sindromu smrti), ki opazujejo svet in ga ocenjujejo, prepričani, da lahko storijo kaj malo, da bi ga spremenili.

Med številnimi velikani sodobnega ameriškega pripovedništva bo Walker Percy verjetno ostal med manjšimi, pisatelj za pisatelje, ki nikoli ni pisal za široko javnost. Ravno nasprotno: njegovo delo z značilnim slogom in natančnim moralnim sporočilom ima malo skupnega z literaturo supermarketov, ki jo je prav on do zadnjega ostro kritiziral.

Konec boja

V Malibuju v Kaliforniji je umrla 54-letna filmska in televizijska igralka **JILL IRELAND.** Rodila se je v Londonu, posnela 35 filmov in bi kot igralka brez podpore svojega moža CHARLESA BRONSONA verjetno ne dosegla veliko. Zakonca sta v številnih detektivkah nastopala skupaj (Villa jaha, 1967, Neznanec je prišel z dežjem, 1969, Nasilno mesto, 1970, Nekdo je za vrati, 1971, Cosa Nostra, 1972, Valdezovi konji, 1973, Pobeg, 1974, Na klancu Nevade, Od poldne do treh (1975) . . . V 80. letih se je Jill Ireland preskusila tudi kot producentka.

Bolj kot njene igralske dosežke cenijo Američani njen pogum, s katerim se je zadnjih šest let bojevala z zahrbtno boleznijo. Potem ko so ji zdravniki leta 1984 povedali, da ima raka na dojki, se je posvetila boju proti tej bolezni, vodila kampanje za zbiranje denarja za raziskave, veliko javno nastopala v dobrodelne namene in napisala dve knjigi uspešnici o svojih izkušnjah s to boleznijo.

Nagrada za filmsko glasbo

Nagrado sklada Sacem za najboljšo filmsko glasbo si letos delita Italijan **ENNIO MORRICONE** in Francoz PHILIPPE SARDE. Prvi, avtor glasbe za kakšnih 300 filmov, je nagrajen za glasbo v filmu Giuseppeja Tornatoreja Il Cinema Paradiso, Philippe Sarde pa za glasbo v filmu Coste Gavrasa Music-Box. Posebno nagrado tega sklada so podelili MAURICEU JARRU za glasbo v filmu Petra Weira Društvo mrtivh pesnikov.

NA KRATKO

Vsa Poljska išče morilskega vojaka

VARŠAVA, 21. maja (Tanjug) – Po vsej Poljski še vedno iščejo vojaka, ki je ubil štiri svoje tovariše in enega ranil. Do tragedije je prišlo v oficirski šoli za zveze v Zegrze, kraju, ki leži nedaleč od Varšave. Vojak Janusz Ochnik je v noči od petka na soboto streljal na svoje tovariše. Najprej je ubil stražarja, ker mu ta ni hotel dati orožje, nato pa še vodjo straže. V spalnici je ubil še dva vojaka, ki sta se mu pred časom zamerila, enega pa je laže ranil. Morilec je potem dva vojaka vzel za talca in z avtomobilom zapustil vojašnico. Po prevoženih 50 kilometrih je talca izpustil. Vožnjo je potem nadaljeval sam, čez nekaj časa pa je zapustil vozilo. Takrat so za njim zgubili vse sledi. Organizirali so obsežno akcijo, v kateri sodelujejo armadne in policijske enote.

Pomor v Kašmiru: 25 mrtvih, 200 ranjenih

ŠRINAGAR, 21. maja – Pripadniki varnostnih sil v glavnem mestu indijske države Džamu in Kašmir so streljali na udeležence množičnega zborovanja, ki so ga pripravili kot protest zoper davišnji umor muslimanskega verskega voditelja Mohameda Faruka. Ubili so najmanj 25 ljudi, 200 pa ranili. Kot so sporočile tuje tiskovne agencije, je podatke o žrtvah objavila lokalna policija, priče pa izjavljajo, da je bilo najmanj 60 mrtvih. Zvezne oblati v New Delhiju so mnenja, da jih je bilo še veliko več, okrog sto.

Z deviznimi rezervami bomo še zaslužili

BEOGRAD, 21. maja (Tanjug) – Jugoslovanske devizne rezerve po štirih mesecih znašajo 8,5 milijarde dolarjev, do konca leta pa naj bi se povečale še za približno 500 milijonov dolarjev. Narodna banka Jugoslavije in poslovne banke so vložile ta denar v tujih bankah po povprečni 8,4-odstotni obrestni meri. Najnovejše ocene pravijo, da bo Jugoslavija letos z deviznimi rezervami NBJ in poslovnih bank zaslužila 700 milijonov dolarjev, to je za 400 milijonov dolarjev več kot lani.

SZ je obnovila stranko kadetov

MOSKVA, 21. maja (AEP) – V Moskvi so včeraj obnovili delo kontrarevolucionarne Stranke kadetov, ki jo je Lenin leta 1917 razglasil za »sovražnika ljudstva«. Kadeti so se imenovali člani Stranke ustavotvorne demokracije pod carjem Nikolajem II. Kot je dejal Surikov, eden od obnoviteljev stranke, gre za »demokratično-revolucionarno liberalno usmerjeno politično gibanje«, ki se bo zavzemalo za svobodo podjetništva, zasebno lastnino in ustanovitev poklicne vojske, ki naj bi zamenjala služenje vojaškega roka.

Ciklon pomoril 957 Indijcev

NEW DELHI, 21. maja – V ciklonu, ki je 9. maja prizadel indijsko državo Andra Pradeš, je umrlo 957 ljudi. Deset vasi je še vedno poplavljenih, tako da so se prebivalci zatekli na nasipe. Kot je sporočila vlada te indijske države, znaša samo škoda na poljih in v državnih objektih okoli šest milijard rupij (17 rupij je en dolar). Na več kot 300.000 hektarih je pridelek popolnoma uničen. K vsemu temu je treba prišteti še škodo, ki jo je ciklon prizadel železnici in telekomunikacijskemu omrežju, porušenih pa je bilo tudi veliko hiš in zasebnih tovarn.

Za bolj prijazno Evropo sodelovanja

BONN, 21. maja – Letošnjih jugoslovansko nemških majskih srečanj v Neustadt an der Aisch (Zgornja Bavarska) se je včeraj udeležilo kakih 8000 ljudi, zvečine članov različnih jugoslovanskih klubov s tega območja. Bavarska sodi med tiste dežele, ki so najbolj tudi finančno naklonjene organiziranju zdomskih klubov, temu primerna pa je bila navzočnost bavarskih uradnih predstavnikov na včerajšnji prireditvi, ki je potekala v popolnem mednacionalnem miru.

Z jugoslovanske strani je bila za tokratna majska srečanja odgovorna Slovenija, ki sta jo zastopala predstavnik ZKO Milan Ravnikar in predstavnica izvršnega sveta Nevenka Jeglič. Pokrovitelja prireditve pa sta bila jugoslovanski veleposlanik dr. Boris Frlec in znani ter nadvse priljubljeni bavarski in zahodnonemški igralec Günther Strack. Medtem ko je prvi v svojem nagovoru v mestni hiši dejal, da se prizadevanja za formalno navezavo stikov Jugoslavije z Zahodno Evropo pravzaprav šele začenjajo, je Günther Strack v prav esejistično zasnovanem govoru predstavil Evropo, v kateri hitro razpadata sovraštvo in nestrpnost med sosedi, ter nastajajočo Evropo, ki bo bolj prijazna Evropa prijateljstva in sodelovanja. M. S.

NA OBISKU V ALBANIJI

Obdelana sleherna ped

OD DOPISNIKA TANJUGA

TIRANA, 21. maja – Albanci so priden narod, kar se vidi tudi po tem, da je obdelana sleherna ped zemlje. Vodo so, čeprav na tehnično sila primitiven način, napeljali do večine polj. Ta obdelujejo z lopatami, krampi in drugim orodjem, ki ga poznamo iz minulih stoletij.

Traktorjev je daleč premalo, še tisti, ki smo jih ob tej priložnosti videli, pa so v glavnem v razpadajočem stanju. Načela jih je rja ali so dotrajani, očitno pa jim primanjkuje tudi nadomestnih delov. Enako velja za večino avtobusov mestnega prometa, za maloštevilne tovornjake in tiste, industrijske obrate, ki smo jih spotoma lahko videli. Pri vsem tem so najbolj klavrna skoraj vsa stanovanjska poslopja, med katerimi so mnoga v takem stanju, da se mora človek vprašati, kako je v njih sploh mogoče živeti.

Nič bolje ni z izdelki, ki so na prodaj v sicer sila redkih trgovinah, v katerih je celo kakovost najbolj luksuznega blaga na ravni našega srednjega razreda ali še nižji. Nikakršna redkost niso trgovine, ki imajo po policah naloženih vse polno sadnih sokov, marmelad ali kdove kakih izdelkov v vrečkah iz najbolj grobega papirja brez slehernih oznak.

Povprečni Albanec je leta 1966 zaslužil približno 55 ameriških dolarjev, danes pa jih 600 oziroma okrog 700 lekov. Cene so danes v Albaniji takele: jajce stane 0,80 leka, mlada čebula 3, zavojček cigaret od 2 do 4, flanelasta trenirka precej grobe izdelave 125, malo boljša srajca 130, obleka od 635 do 476, zobna pasta 4, šampon 20, starinski platneni dežnik 52, nogavice 15 lekov, itd.

V hotelu Adriatik v Draču je treba za tri kave in dva odlična konjaka skenderbeg odšteti 10 lekov, medtem ko stane pollitrska steklenica tega konjaka, če jo turist najde v kaki prodajalni, 17,50 leka. Za odlični rizling zahtevajo komaj 11 lekov itd. Požirek že omenjenega konjaka stane v najbolj luksuznem hotelu Tirana v albanskem glavnem mestu 4 leke, v gostilni, v kateri organizirajo turistom na čast folklorne prireditve, pa je treba plačati za vstopnico 5 lekov in za konjak prav toliko.

Da bi si laže predstavljali, koliko so ti proizvodi za povprečnega Albanca dosegljivi, si oglejmo podatke o zaslužkih. Naš vodnik, ki pravi, da dela 10 dni, v mesecu, zasluži v tem času 700 lekov, torej toliko kot osnovnošolski učitelj. Srednješolski profesor prejema do 750 in univerzitetni do 800 lekov, najvišjo plačo pa imajo rudarji, gozdarji in drugi težaški delavci. Ti zaslužijo po 1000 lekov ali celo več, če delajo nadure, kar ni nikakršna redkost.

Zasebnih avtomobilov praktično ni. Samo v Tirani smo videli trgovino z motocikli, manjšimi in srednjimi televizijskimi sprejemniki ter radijskimi aparati in magnetofoni.

O tistem delu glavnega mesta, ki se razprostira med prekrasnim Skenderbegovim trgom in spominskim pokopališčem padlih borcev na griču severovzhodno od mesta, bi lahko rekli, da je na evropski ravni, če na tem približno kilometer dolgem in kakega pol kilometra širokem pasu ne bi bilo toliko trgovin s praznimi izložbami ali slabimi izdelki. Tako oceno si zasluži predvsem zato, ker so javne površine izredno čiste, k temu pa pripomorejo tudi resnično lepi parki, množica podobnih zgradb ob glavnih cestah, prelep vodomet na glavnem trgu itd.

MANO ALKOVIĆ

TRANSING IZREDNI PREVOZI
S TEMELJA NA TEMELJ

PA ŠE TO

***RIBNIŠKA REŠITEV** – Novinarji, ki te dni po slovenskih občinah sprašujejo, kaj je z orožjem teritorialne obrambe, so v Ribnici ostali praznih rok. Na občini so jim pojasnili, da je s tem seznanjen le poveljnik občinskega štaba teritorialcev, ki pa ga ni moč nikjer dobiti.*

Ne dvomimo, da je ob takšni konspirativnosti ribniška teritorialna obramba obdržala orožje, saj ni nobene možnosti, da bi ga kdo ukradel. Škoda je le, da se tudi drugod niso domislili te preproste rešitve.

Bo Rižkov odstopil?

MOSKVA, 21. maja (Tanjug) – V Moskvi se je neuradno zvedelo, da utegneta odstopiti sovjetski premier Nikolaj Rižkov in njegova vlada. To naj bi storili, ker niso uspeli izpeljati programa ekonomskih ukrepov, ki so ga sprejeli decembra lani.

Grčija priznala Izrael

ATENE, 21. maja (Tanjug) – Grčija je danes priznala izraelsko državo tudi s pravnega stališča. Atenska vlada je sklenila, da bo navezala diplomatske stike s Palestinsko odvobodilno organizacijo (PLO) na najvišji ravni, tako kot Francija.

Francija ne bo podpirala združitve

PARIZ, 21. maja (Tanjug) – Francija je dala vedeti, da se ne bo strinjala, če bi hoteli uporabiti »bruseljske sklade« za pomoč NDR po združitvi z Zvezno republiko Nemčijo. Tako se je pridružila Londonu, ki je že poudaril, da se prav tako ne strinja z uporabo denarja iz omenjenega sklada v te namene.

ISKRICE

Genialnost nam je dana od boga, talent pa je naša stvar.
FLAUBERT

NOVI DEVIZNI TEČAJI

Tečajna lista št. 97 z dne 21. maja 1990

za devize, efektivo, čeke, kreditna pisma in poštne nakaznice

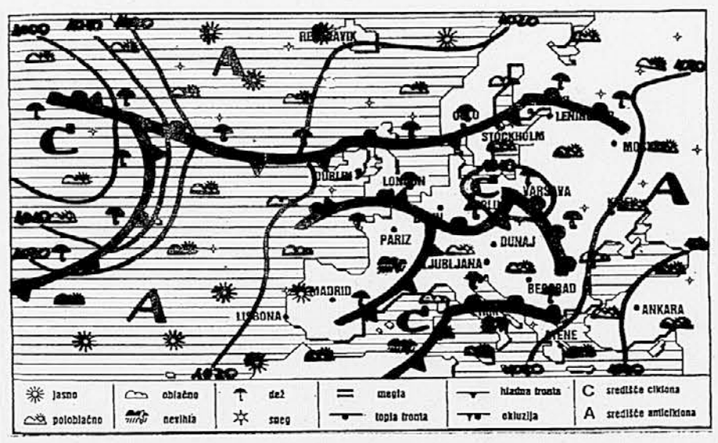
država	valuta	tečaj velja za	nakupni	srednji	prodajni	nakupni za čeke in kred. pisma	nakupni za efektive in medn. pošt. nakazn.
Avstralija	a. dolar	1	8,8130	8,8395	8,8660	8,4604	8,4164
Avstrija	šiling	100	99,1840	99,4824	99,7808	97,2003	96,7044
Belgija	frank/C	100	33,7602	33,8618	33,9634	33,0005	32,8317
Kanada	dolar	1	9,8038	9,8333	9,8628	9,4116	9,3626
Danska	krona	100	182,8636	183,4138	183,9640	178,7491	177,8348
Finska	marka	100	295,2942	296,1827	297,0712	288,6500	287,1736
Francija	frank	100	207,0845	207,7076	208,3307	202,4250	201,3896
ZR Nemčija	marka	100	697,9000	700,0000	702,1000	683,9420	680,4525
Grčija	drahma	100	–	7,0908	7,1121	6,7867	6,7513
Irska	funt	1	–	18,7607	18,8170	17,9562	17,8627
Italija	lira	100	0,9477	0,9506	0,9535	0,9287	0,9240
Japonska	jen	100	7,5268	7,5494	7,5720	7,2257	7,1880
Kuvajt	kv. dinar	1	39,6103	39,7295	39,8487	38,0258	37,8278
Nizozemska	gulden	100	620,5859	622,4533	624,3207	606,6227	603,5197
Norveška	krona	100	179,8582	180,3994	180,9406	175,8113	174,9120
Portugalska	escudo	100	7,8893	7,9130	7,9367	7,5737	7,5342
Švedska	krona	100	191,2856	191,8612	192,4368	186,9816	186,0252
Švica	frank	100	816,8378	819,2957	821,7536	800,5010	796,4168
V. Britanija	funt	1	19,5300	19,5888	19,6476	19,0905	18,9929
ZDA	dolar	1	11,5460	11,5807	11,6154	11,2862	11,2284
	ECU	1	14,3170	14,3601	14,4032	14,0306	–
Španija	pezeta	100	11,1879	11,2216	11,2553	10,7403	10,6844

Tečaj dinarja za obračunski dolar je 11,5807 dinarja. Tečaj dinarja za obračunski dolar za odkup kreditnih pisem in čekov od tujih državljanov je 1,1580 dinarja. Tečaji za obračunski dolar in obračunski dolar za kreditna pisma in čeke začno veljati 21. maja 1990 ob 14. uri. Tečaji s te tečajne liste veljajo od 22. maja 1990. Tečaji za grško drahmo in irski funt veljajo samo za efektivo in ček. Tečaji za britanski funt veljajo tudi za škotski funt, vendar le za efektivo in ček. – Najvišji zajamčeni znesek evročeka je 2500 dinarjev (velja od 1. januarja 1990). – Poročilo o višini povprečne realne obrestne mere na trgu denarja in kratkoročnih vrednostnih papirjev dne 18. 5. 1990: letna 45,18; mesečna 3,22; za čas od 14. 11. 1989 do 18. 5. 1990: letna 31,48; mesečna 2,26.

ljubljanska banka Pravi naslov za denarne zadeve

Vremenska napoved Hidrometeorološkega zavoda Slovenije

Prognostična karta za 22. maj 1990

NAPOVED ZA SLOVENIJO

V severovzhodni Sloveniji bo delno jasno, drugod zmerno do pretežno oblačno in jutri popoldne občasno manjše padavine, deloma kot plohe.

Najnižje jutranje temperature bodo od 9 do 14, ob morju 17, najvišje dnevne od 18 do 24 stopinj.

NAPOVED ZA JUGOSLAVIJO

Ob Jadranu ter v južnih krajih bo oblačno z občasnimi padavinami, drugod po državi bo delno jasno z zmerno oblačnostjo.

VREMENSKA SLIKA

Nad zahodno Evropo in Sredozemljem je plitvo območje nizkega zračnega pritiska. Hladna fronta je že dosegla Alpe. Z jugozahodnimi vetrovi doteka nad naše kraje topel in vlažen zrak.

OBETI

V sredo in četrtek bo še nestalno vreme s popoldanskimi plohami in posameznimi nevihtami.

NAPOVED ZA GORSKI SVET

Pretežno oblačno bo, pihal bo jugozahodnik, ki se bo podnevi nekoliko okrepil. Temperatura na 1500 m bo okoli 11, na 2500 pa 5 stopinj.

VREME IN TEMPERATURE
20. MAJA 1990
OB 14. URI

kraj	vreme	°C
LJUBLJANA	pret. jasno	21
PLANICA	oblačno	17
BRNIK	zmer. oblačno	21
KREDARICA	oblačno	4
MARIBOR	pret. jasno	21
M. SOBOTA	pret. jasno	21
SL. GRADEC	pret. oblačno	20
CELJE	zmer. oblačno	21
N. MESTO	pret. oblačno	19
N. GORICA	pret. oblačno	23
PORTOROŽ	zmer. oblačno	21
REKA	oblačno	21
PULJ	zmer. oblačno	23
HVAR	oblačno	23
DUBROVNIK	oblačno	22
ZAGREB	pret. jasno	22
BEOGRAD	pret. jasno	22
SARAJEVO	oblačno	16
TITOGRAD	oblačno	22
SKOPJE	oblačno	19
CELOVEC	oblačno	24
GRADEC	pret. oblačno	19
DUNAJ	pret. jasno	19
BENETKE	jasno	22
MILANO	pret. oblačno	18
GENOVA	zmer. oblačno	23
RIM	pret. jasno	25
PARIZ	oblačno	15
BERLIN	pret. jasno	19
STOCKHOLM	ploha	13
MOSKVA	oblačno	10

Kako je z morsko gladino?

Vsakdo pozna plimovanje oziroma bibavico – občasno, pretežno redno dviganje in spuščanje morske gladine, v mejah od nekaj centimetrov do 16 metrov. Razen plimovanja poznamo tudi »seche« ali »štigo«, kot pravijo Dalmatinci nenadnemu, različno hitremu dvigu in spustu večjih površin morske gladine. In končno imamo še navadno valovanje, ki prav tako povzroča, da seže voda enkrat višje, drugič nižje na obalo.

Vse to pa so le kratkotrajne spremembe. Za človeka, predvsem za njegovo življenje in delo na obali, sta zelo pomembna dva podatka: tako imenovana srednja višina morske gladine in stalnost te višine. Znane so številne zgodbe o potopljenih mestih, pogosto je njihovo jedro resnično, poznamo pa tudi nekdanja pristanišča, ki so danes kilometre, celo desetine kilometrov oddaljena od morja.

S sodobno tehniko lahko človek dandanes obvlada marsikatero naravno silo ali pojav, je pa po drugi strani veliko bolj občutljiv, predvsem finančno, za naravne nesreče. Če se je preprost prazgodovinski ribič zmotil in postavil svojo kolibo preblizu obale, da mu jo je najvišja plima zalila, to ni bila katastrofa. Kaj bi se zgodilo, če bi se nizozemski inženirji zmotili in postavili prenizke nasipe, tako da bi jih prelila »stoletna visoka plima«, pa si človek niti predstavljati ne more.

DELO plus

Kdo daje denar za teritorialno obrambo?

V Ljubljani vsi zaposleni iz BOD, zato so pravzaprav lastniki orožja v TO

LJUBLJANA, 21. maja – Zapleti v zvezi s prenašanjem orožja teritorialne obrambe v skladišča in pod nadzor JLA so zanimivi tudi s stališča lastništva tega orožja. Čigavo sploh je orožje, kako se je zanj in za druge stvari, ki so last TO, zbiral in delil denar, in kdo in kako je to počel, nam je razložil sekretar mestnega sekretariata za LO Ljubljana Andrej Bajt.

Za celotno področje ljudske obrambe v Ljubljani se na ravni mesta zbira prispevek po prispevni stopnji 0,345 odstotka od BOD. Denar se zbira v posebnem skladu za financiranje SLO in DSZ v Ljubljani, ki ga vodi skupščina sklada. Skupščina obstaja že od leta 1978, na novo pa se oblikuje vsaka štiri leta. Sestavljena je iz delegatov, ki jih vanjo predlagajo zbori združenega dela ljubljanskih občinskih skupščin. Skupščina sklada ima vse organe, ki jih mora imeti v skladu z zakonodajo (izvršni odbor, nadzorni odbor), v njeni pristojnosti pa je sprejemanje programov vseh, ki se potegujejo za denar iz sklada, razdeljevanje denarja na podlagi teh programov ter obravnava in sprejem zaključnega računa.

Denar iz tega sklada je namenjen financiranju programov TO, civilne zaščite, upravno-vojnih zvez, za usposabljanje prebivalstva, gradnjo objektov in za sofinanciranje družbenih organizacij in društev (taborniki, gasilci, RK, strelske družine, kinološka društva, aero klubi itd.). Pretežni del denarja iz sklada pa je namenjen za potrebe teritorialne obrambe, ki skupščini sklada vsako leto predloži podroben program vseh dejavnosti. Namenjen je za nakup in vzdrževanje orožja, gradnjo in vzdrževanje objektov in za različne vrste usposabljanja. Andrej Bajt je posebej poudaril, da je to denar združenega dela Ljubljane, kar pomeni, da so vsi objekti, orožje in druge stvari last Ljubljančanov oziroma mesta.

MARKO JAKOPEC

● Andrej Bajt nam je navedel tudi podatke o denarju, ki je bil v letih od 1986 do 1990 iz sklada namenjen za teritorialno obrambo v Ljubljani. Leta 1986 je bilo to 48.458,70 dinarjev, 1987. leta 153.374,70 dinarjev, 1988. leta 380.765,40 dinarjev, lani 4.331.246,40 dinarjev, letos pa 13.752.020,00 dinarjev. Dodal je še, da imajo programi teritorialne obrambe pri financiranju prednost pred drugimi.

Kmalu predstavitev grajske arheologije širši javnosti

LJUBLJANA, 21. maja – Novejše arheološke najdbe, na katere so naleteli pri izkopavanjih na Ljubljanskem gradu, bodo predstavljene širši javnosti na razstavi, ki jo bodo pripravili v Mestnem muzeju. Manjša razstava, ki je zdaj postavljena na Gradu, v delovnih prostorih arheologov, je le poskus predstavitve arheoloških ostalin v kronološkem smislu in zato ni namenjena množičnim ogledom, je povedal Martin Hrovat, ki vodi grajske arheološke raziskave.

S. V.

Predavanji o poškodbah drevja in propadanju gozdov

LJUBLJANA, 21. maja – Biotehniška fakulteta, VTOZD za lesarstvo, bo v sredo, 23. maja in četrtek, 24. maja, v sodelovanju z USA Forest Service organizirala dve zanimivi predavanji. Predaval bo ameriški profesor dr. Walter C. Shortle, in sicer na temi Odziv drevja na poškodbe in infekcije ter Propadanje gozdov v ZDA. Predavanji v angleščini bosta v predavalnici Inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo v Ljubljani na Večni poti 2, začeli pa se bosta ob 8. uri.

J. B.

Pokličite nas!

Nikar ne brskajte po telefonskem imeniku. Zavrtite številko ljubljanske rubrike Dela: 318-296!

Prav gotovo so stvari in dogodki v Ljubljani in njeni bližnji okolici, o katerih bi bilo treba po vašem mnenju pisati, jih komentirati, razložiti.

Ob prebiranju lokalne strani v časniku se vam je najbrž večkrat zazdelo, da novinarjem ni uspelo spoznati prave resnice, prodreti v resnično življenje.

Kaj ko bi nas poklicali in nam sporočili svoje pripombe in predloge. Vaš klic pričakujemo vsako dopoldne med 10. in 11. uro, razen ob sobotah in nedeljah.

Švedski orkester na Prešernovem trgu

LJUBLJANA, 21. maja – Švedski orkester, ki je te dni na poti po Jugoslaviji, se je ustavil tudi v Ljubljani in danes popoldne nastopil pri Konjskem repu na Prešernovem trgu. Glasbeniki 40-članskega orkestra prihajajo iz mesta Hölviken in so priložnost izkoristili še za ogled mesta. (S. V., foto: Igor Modic)

Od maja do začetka oktobra akcija za naše lepše mesto

Organizatorji so poleg Ljubljanske turistične zveze tudi društva, krajevne skupnosti, sodelujemo pa vsi

LJUBLJANA, 21. maja – Tistega, ki mu je kaj do urejene in cvetoče Ljubljane, bo prav gotovo zanimalo, da Ljubljanska turistična zveza tokrat že četrtič razpisuje »akcijo videza in urejenosti bivalnega okolja«. Namen akcije, ki je čedalje širša, sta skrb za varstvo okolja in obogatena kultura bivanja v našem mestu in njegovem zaledju. S cvetjem okrašena okna stanovanjskih stavb, urejena okolica tovarn in podjetij, šol, vrtcev in še marsikaj, kar sodi zraven.

Akcija, ki je že tradicionalna v vseh ljubljanskih občinah, bo letos trajala vse do 1. oktobra. Čeprav je že kar popularna, ne bo odveč vnovično povabilo delovnim organizacijam, stanovalcem, šolam, turističnim društvom in krajevnim skupnostim, naj se vanjo vključijo tudi letos. Ob koncu akcije bo Ljubljansko turistično društvo najzaslužnejšim v vsaki občini podelilo priznanja, spodbudno pa bo, če bodo priznanje za svojo najlepše urejeno ulico, domačijo, hišo podelili tudi krajani.

Ocenjevanje bo trajalo od maja do 1. oktobra. Organizator akcije v krajevni skupnosti je turistično društvo, če tega ni, ga določi svet krajevne skupnosti. Člani komisij bodo ločeno ocenjevali zunanji videz stavb, balkonov, dvorišč, zelenic, vhodov, nasadov s cvetjem in grmovnicami, otroških igrišč, parkirišč, ograj in seveda čistočo s točkami od ena do deset, seštevek vseh ocen, deljen s številom članov komisije, pa bo dal končno oceno.

Saj ne gre za to, da bi morali zdaj zaradi akcije prezidavati hiše, delati iz rož v vrtu geometrijske like in se z ribarico lotiti dvorišča. Tisto malo, kar lahko naredimo, da bo okolje, v katerem živimo, lepše, pa le prispevajmo. To pa je tudi namen akcije.

MARINA UČAKAR

PO SLOVENIJI

Učenci s Fužin obiskali vrstnike v Gorici

LJUBLJANA, 21. maja – »Evropa skupaj« je bil naslov srečanja učencev iz Celovca, Münchna, Madžarske, ljubljanske osnovne šole Nove Fužine in kakšnih 15 šol iz Gorice v Italiji. Ljubljančani (19 učencev in trije učitelji spremljevalci) so bili gostje tamkajšnje slovenske šole Ivan Trinko, starši učencev te šole so bili tudi gostitelji ljubljanskih otrok med bivanjem v Gorici; vsaka od povabljenih šol je imela svojega gostitelja. Učenci vseh šol so se predstavili s kulturnim programom, Ljubljančani s kvintetom učencev, z belokranjskimi plesi in prikazom slovenske pokrajine na diapozitivih. Nastopi so bili v tamkajšnji operni hiši, sprejem pa je bil sijajen. Ravnatelj osnovne šole Nove Fužine mag. Jurij Smerdelj je povedal, da so bili nad srečanjem navdušeni tako gostje kot gostitelji, učenci iz sosednjih dežel so prvič sodelovali na srečanju v Gorici, namen gostiteljev pa je, da bi učenci iz sosednjih dežel postali redni gostje vsakoletne goriške prireditve Evropa skupaj. (J. S.)

Pirova zmaga kandidatov Demosa na volitvah v občini Domžale

To velja zlasti za podpredsednika občinske skupščine in predsednika DPZ – Novi župan je E. A. Schwarzbartl

DOMŽALE, 21. maja – Po dolgih sedmih urah zasedanj so vsi trije zbori domžalske občinske skupščine na današnji konstitutivni seji izvolili novo vodstvo občinske skupščine. Za novega predsednika občinske skupščine so izvolili Ervina Antona Shwarzbartla (Demos), za mandatarja novega izvršnega sveta pa dosedanjega predsednika IS Antona Preskarja.

Na ločenih zasedanjih so vsi trije zbori že dopoldne izvolili svoje predsednike in podpredsednike. Predsednik družbenopolitičnega zbora je po novem **France Gorše** (Demos), za katerega je od 27 glasovalo 14 delegatov. Svojo nasprotnico, Cveto Zalokar-Oražem, je premagal le za en glas. Podpredsednik tega zbora pa je postal **Simon Mavsar** iz ZSMS. V dvoboju za predsednika zbora KS med **Janezom Škrlepom** in Martinom Grošljem pa je bil končni rezultat 17:10 za Škrlepa, ki ga je predlagala KS Mengeš. Njihov podpredsednik pa je **Andrej Senica.** V zboru združenega dela je novi predsednik zbora **Marko Vresk** iz Heliosa, ki je z enakim rezultatom, kot je bil za omenjeno funkcijo v zboru KS, premagal Janeza Vasleta iz Zdravstvenega doma Domžale. Z malenkostno večino pa je novi podpredsednik zbora KS postal **Ciril Smerkolj** (kmet iz vrst Demosa).

Na skupni seji, ki je sledila ločenim sejam zborov, se je zapletlo že pri oblikovanju dnevnega reda. Tega so najprej dopolnili z nekaj novimi točkami, ki jih je predlagal Demos, nato pa so s svojim predlogom dopolnila prišli na dan še liberalci. Predlagali so, naj bi spremenili 73. člen v predlogu za spremembe in dopolnitve poslovnika skupščine občine Domžale. Namesto enega naj bi volili dva podpredsednika skupščine občine. Poleg tega naj bi drugega podpredsednika volili že na današnji in ne šele na prihodnji seji. Svoj predlog so utemeljili s tem, da bi bilo to najbolj demokratično, s tem pa bi preprečili tudi morebitni politični golaž. Dosedanji predsednik skupščine občine Domžale Peter Primožič je k temu pripomnil, da so v občini priprave potekale le za enega podpredsednika. Ervin Anton Shwarzbartl pa je menil, da dveh podpredsednikov ne potrebujejo; hkrati bi si nakopali vrsto težav pred imenovanjem drugega podpredsednika.

Po glasovanju, na katerem se je za dopolnilo liberalcev izreklo 35 delegatov, prav toliko jih je bilo proti, šest pa se jih je vzdržalo, je bilo sicer jasno, da predlog ni bil sprejet, ostalo pa je nerešeno vprašanje, zakaj šest delegatov sploh ni glasovalo. Liberalci so vprašali, ali lahko po poslovniku skupščine kakšen od delegatov sploh ne glasuje – dobili so odgovor, da naj bi se načeloma vsi izrekli o predlogih. Čudna luč na to glasovanje pa je padla potem, ko se je oglasil eden od delegatov in povedal, da je glasoval proti, čeprav ni vedel natančno, za kaj sploh gre.

V nadaljevanju so potem delegati izvolili še predsednika in podpredsednika občinske skupščine ter mandatarja za sestavo IS. Med tremi kandidati za predsednika občinske skupščine je večino glasov dobil kandidat Demosa **Ervin Schwarzbartl** (41 od 81 glasov), sledil mu je Igor Lipovšek (SDP) z dvaindvajsetimi glasovi, najmanj delegatov pa je glasovalo (le 18) za Petra Primožiča iz Socialistične zveze. Le z dvema glasovoma več pa je kandidat Demosa **Jurij Berlot** premagal drugega za podpredsednika te skupščine Milana Pirmana IZ ZSMS. V boju za funkcijo mandatarja za sestavo novega IS pa je **Anton Preskar** *(predlagali so ga liberalci)* z 49 glasovi proti 32 premagal Matjaža Karlovška, kandidata Demosa.

E. A. Schwarzbartl je po prevzemu funkcije predsednika občinske skupščine povedal, da namerava to funkcijo opravljati nepoklicno, nato pa vse nasprotnike Demosa (Demos je dobil neprepričljivo večino skoraj pri vseh posameznih glasovanjih), naj bi ne glede na izide glasovanj skušali čim bolje sodelovati z novo oblastjo. Zdaj namreč vse skupaj čakajo problemi, pri katerih bo pomembna strokovna opredelitev, ne pa strankarska.

Na seji so sprejeli tudi dve pobudi. Republiškemu IS bodo poslali pismo, v katerem zahtevajo moratorij za gradnjo tretjega pasu na cesti Ljubljana–Celje (niso pa proti gradnji viadukta pri Babi), od republiškega komiteja za promet in zveze pa, da pripravi strokovno oceno (ob upoštevanju ekonomskih, ekoloških in drugih predpostavk) glede načrtov za bodočo traso avtoceste Ljubljana–Celje. Po informaciji o tem, da je vojska iz občine Domžale v vojašnice odpeljala tri četrtine orožja teritorialne obrambe, so sprejeli še zahtevo, da ga morajo takoj dobiti nazaj, na odgovornost pa naj bi poklicali republiški štab teritorialne obrambe, ker je blokiral informacijo o nameravanem odvzetju orožja in jo je prepozno posredoval republiškim organom.

JANEZ PETKOVŠEK

Pestrost kulture v polepšanem mestu

Stara Ljubljana mora imeti svoj imidž in prireditve za vsak okus, pravi P. Lorenz – Društvo si od mestne vlade veliko obeta

Staroljubljansko Kulturno društvo živi že dobra tri leta. Nadvse spodbudnim začetkom, ko so njegovi člani pripravljali dobro obiskane prireditve po še nedavno zapuščenih atrijih in trgih, je lani sledilo manj uspešno leto. Slišati je bilo nekaj očitkov in zlobni jeziki so društvu že napovedovali skorajšnji propad. Vendar je preživelo in letos ima spet polno načrtov. O teh smo se pogovarjali s predsednikom Primožem Lorenzom.

– Kako nameravate Ljubljano oživljati v prihodnje?

V načrtu imamo, da bi mesto zažarelo v svojskem, ljubljanskem smislu in se nekako približalo tistemu, kar občuti obiskovalec, ko se sprehaja po Salzburgu. Pri tem nimamo v mislih posnemanja tega avstrijskega mesteca, ampak imidž visoke kulture mestnega jedra in pestrost prireditev, od priložnostnih in alternativnih do resnega kulturnega programa. Vse to je povezano s kupom stvari, od prenove stavb in urejenih poti za pešce, prek kakovostne ponudbe gostinskih lokalov, mentalitete ljudi, kar vse skupaj šele da podobo staremu mestnemu predelu.

– Pripravljate letos med prireditvami kaj novega, posebnega? Ali razmišljate morda o sodelovanju s tujimi umetniki, ki ste ga sicer že nekajkrat napovedovali, pa ni zaživelo?

Ves program je odvisen od denarja, ki je na voljo, sodelovanje s tujimi ustvarjalci pa je še posebej povezano s finančnimi sredstvi. Letos nam ne bo tako trda predla kot prejšnja leta, saj so zdaj že bivše mestne oblasti pokazale precej posluha in nam namenile denar tako za program kot za prenovo naših novih prostorov na Gornjem trgu. S tem denarjem smo sposobni pripraviti obsežnejši program kot kakšna institucija, ki deluje togo in vkalupljeno. Pri tem računamo še na svoje stare sponzorje, ki so nas podpirali doslej, zlasti na Kompas, Adrio Airways in Slovenijales.

Svežih zamisli v programu si obetamo še od novih sodelavcev, ki so se nam pridružili. Nasploh pa naj bi društvo delovalo v najtesnejši povezavi z mestom in nekako bedelo nad kulturnim dogajanjem v stari Ljubljani, vendar naj bi pri tem ne imelo monopolnega položaja.

– So zagotovljena finančna sredstva jamstvo, da se ne bo ponovilo kaj podobnega kot lani, ko je društvo sredi sezone prekinilo delo?

Vsekakor. Razlogi so bili zgolj v denarju in v tem, da društvo ni imelo svojih prostorov.

– Kako se nameravate lotevati posegov v prostor, kajti videti je, da je bilo prav to šibka točka vašega ljubiteljskega društva? Se boste omejevali na drobne, urejevalske akcije, ali delate ambicioznejše načrte?

Gre predvsem za majhne posege, ki pa dajejo mestu prijetno podobo. V mislih imam lično urejene lokale (pri čemer gre predvsem za spodbujanje zasebnega sektorja, kar je že precej vsidralo občutek za estetiko in spremenilo miselnost gostincev), oživljanje rečnih nabrežij, pa primerne in enotne izveske na trgovinah, osvetlitev izložb, palač, struge Ljubljanice, do večjih stvari, kot je recimo sodelovanje pri akciji Ljubljana – moje mesto. Vse to bo potekalo ob posvetovanjih s strokovnimi službami. Če pa ste imeli z vprašanjem v mislih paviljon ob Čevljarskem mostu, ki je dvignil nekaj prahu, moram reči, da je bil mišljen bolj kot provokacija. Mogoče pa bi ga bilo tudi prestaviti kam drugam, če se bo pokazalo, da je res tako moteč.

– Boste v prihodnje bolje izkoristili gostince v stari Ljubljani, ki kar lepo služijo na račun prireditev, pa kljub temu niso pretirano radodarni, ko gre za denar?

Nedvomno bi kazalo med tiste, ki naj bi prispevali za naše društvo, vključiti tudi staroljubljanske gostince, kot seveda tudi druge, ki delujejo v tem kareju. Menim, da bi moralo levji delež denarja prispevati mesto in v ta sklad naj bi se stekala omenjena sredstva. Za to bi bilo potrebnih tudi nekaj novih zakonov, kar pa ne pomeni, da ne bi bilo mogoče tega postoriti v nekaj mesecih.

– Verjetno ste že kaj razmišljali tudi o sodelovanju z novimi mestnimi oblastmi?

Po prvih znamenjih bomo z novimi ljudmi, ki bodo vodili mesto v tem mandatu, izredno dobro sodelovali. Prvi pogovori so že stekli in moram reči, da je videti spodbudno.

– Po začetnih izjavah novega župana je pričakovati, da se bo zavzemal za bolj umirjeno nočno življenje v stari Ljubljani. Pa tudi sicer je bilo že slišati nemalo pripomb tamkajšnjih starejših prebivalcev, ki so negodovali zaradi hrupa, bučne glasbe in vsega, kar je povezano s prireditvami in lokali. Kako boste to uskladili?

Tudi sam sem proti agresiji glasbe, ki jo je še vedno čutiti na staroljubljanskih ulicah. Naš cilj je tiha in umirjena, tako imenovana background glasba, kakršno na tujem poznajo po lokalih, trgovinah, hotelih in celo straniščih. Vsekakor bi morali biti mi tisti, ki bi dajali smernice za glasnost glasbe, ne pa da se gostinec prilagaja željam gostov.

– Sva pozabila omeniti še kaj, za kar si bo društvo prizadevalo?

Zlasti želimo izboljšati in popestriti sestavo obiskovalcev, ki zahajajo v staro Ljubljano. Ne gre nam za enoplastnost (za elitizem in mladino, kar je najbolj čutiti zdaj), pač pa bi radi tjakaj privabili še študente, ki se kar nekako ognejo tega dela mesta; podobno nameravamo ponudbo razširiti, da bo zanimiva tudi za starejše obiskovalce. Ponudili jim bomo čajnice in kavarne za mirno branje časopisov, pa pube, jazz klube in še kaj. Seveda tudi na tujce ne bomo pozabili.

– Bo društvo ostalo amatersko?

Vztrajamo pri ustaljeni, ljubiteljski zasnovi. Morda bomo sčasoma profesionalizirali le nekaj mest, tistih, ki zahtevajo operativno delo, povezano s pripravo programov, usklajevanjem in podobnim.

SAŠA VIDMAJER

Bo nova šišenska skupščina ta teden končno konstituirana?

Šišenske stranke dosegle sporazum – Do spremembe odloka prisega tudi na ustavo SFRJ – Prenovitelji bodo prišli

LJUBLJANA, 21. maja – Šišenske politične stranke so po prerekanju glede besedila slavnostne izjave in po dveh prekinitvah konstitutivnega zasedanja skupščine danes dosegle sporazum. Trije novoizvoljeni občinski funkcionarji Demosa bodo prisegli tako, kot predvideva občinski odlok, torej tudi na ustavo SFRJ, začeli pa bodo postopek za spremembo odloka.

To so nam danes povedali na sekretariatu šišenske skupščine in potrdili datum nadaljevanja konstitutivnega zasedanja, ki bo v sredo, 23. maja. Stane Žagar, novi predsednik šišenske skupščine, nam je dejal, da bodo Marjan Stanič, Mojca Škrinjar in on prisegli na ustavo SFRJ samo zato, da bo nova skupščina lahko začela delati. Ko pa bodo po rednem postopku spremenili besedilo slavnostne izjave, bodo ponovno prisegli.

Dušan Kumer, sekretar OK ZKS-SDP šišenske občine, je potrdil današnji dogovor med strankami in dodal, da bodo njihovi delegati po njegovem mnenju prišli na nadaljevanje zasedanja skupščine. Še naprej pa se bodo zavzemali za pravno državo in se tega dosledno držali. Jože Grozde, predsednik šišenske ZSMS-Liberalne stranke, pa nam je dejal, da liberalci niso dosegli z Demosom nobenega uradnega kompromisa, da naj bi s svojo prisotnostjo zagotovili minimalno sklepčnost šišenske skupščine. Po njegovih besedah so se z Demosom po prekinitvi zasedanja minuli teden res pogovarjali, vendar povsem neuradno in o tem, da mora skupščina začeti delati (to nam je danes dejal tudi Stane Žagar).

● Lojze Janko, predsednik republiškega komiteja za zakonodajo, nam je danes dejal, da je treba občinski odlok spremeniti po rednem postopku, ne pa po skrajšanem. Sicer razume osebno zadrego Stanega Žagarja, toda kljub temu je treba spoštovati zakone. Lojze Janko pa zapleta v Šiški ni hotel komentirati, češ da ga premalo pozna.

JOŽE BIŠČAK

Podpisovanje peticije za bojkot stanarin

Študentje nasprotujejo podražitvi – Zahteve po zamenjavi vodstva Študentskega centra

LJUBLJANA, 21. maja – Danes so v študentskih domovih na Kardeljevi ploščadi študentje podpisovali peticijo za bojkot stanarin. V peticiji ne priznavajo majskega 137-odstotnega povišanja stanarin za bivanje v domovih Študentskega centra, o katerem menijo, da ni bilo sprejeto na legalen način. Študentje zahtevajo zamenjavo vodstva Študentskega centra, ki svoje delo že leto dni opravlja kljub nezaupnici študentov, reorganizacijo Študentskega centra, ki naj bo v času primerna in odgovornost in odstop tistih predstavnikov študentov, ki so glasovali za oderuško povišanje stanarin. Bojkot bo trajal, dokler ne bodo študentske zahteve izpolnjene.

Peticijo bodo poslali republiškemu izvršnemu svetu, predsedniku republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje, vodstvu Študentskega centra, vodstvu ljubljanske Univerze in predsedniku skupščine mesta Ljubljane.

Z. M.

Logaško skupščino bo štiri leta vodil Anton Antičević

Delegati so na ustanovni seji skupščine za mandatarja izvolili Vlada Puca (Demos) – Oba sta bila edina kandidata

LOGATEC, 21. maja – Novoizvoljeni delegati Skupščine občine Logatec so danes uspešno izpeljali svojo konstitutivno sejo in že v prvem krogu izvolili vse skupščinske funkcionarje. Za novega predsednika občinske skupščine je bil z večino glasov izvoljen Anton Antičević, kandidat ZSMS-Liberalne stranke, za mandatarja za sestavo novega občinskega izvršnega sveta pa Vlado Puc, kandidat Demosa. Za obe funkciji sta bila edina kandidata.

Že na začetku seje so predstavniki liberalcev predlagali spremembo začasnega poslovnika v delu, ki govori o načinu volitev skupščinskih funkcionarjev. Zavzemali so se za to, naj bi za izvolitev kandidat moral dobiti večino vseh delegatov skupščine in ne v poslovniku opredeljene in določene večine navzočih delegatov. Kljub precejšnji podpori iz klopi, skupščina tega predloga vendarle ni sprejela. Ob predstavitvi kandidatov za vodilne funkcije v skupščini se je najdaljša in najbolj polemična razprava razvila ob kandidatu za mandatarja **Vladu Pucu.** Kot dosedanjemu članu izvršnega sveta so mu govorniki kar po vrsti skušali naprtiti odgovornost za vse storjene napake v preteklosti. Očitali so mu tudi to, da bi si kot uspešen obrtnik in hkrati morebitni predsednik izvršnega sveta lahko sam določal davčne stopnje. Vlado Puc je s pomočjo predstavnikov Demosa napade sproti odbijal in se zavzel za sodobno, strokovno sestavljeno vlado, ki bo za vsak svoj korak odgovorna skupščini. Povedal je tudi, da namerava svojo funkcijo opravljati neprofesionalno, njen prevzem pa je pogojeval s popolno svobodo pri izbiri sodelavcev.

Delegati so za podpredsednika skupščine izvolili **Marcela Štefančiča** (Demos) in **Zorana Vodopivca** (ZKS-SDP), za predsednika družbenopolitičnega zbora **Marka Keka** (Demos-Zeleni), za predsednika zbora združenega dela **Andreja Modica** (Demos) in za predsednika zbora krajevnih skupnosti **Ivana Kobala** (Demos). Skupščina je na predlog liberalcev sprejela posebno protestno izjavo, v kateri protestira proti prenosu orožja iz rok TO pod okrilje JLA.

MARKO JAKOPEC

Delitev oblasti v Litiji

Litijske stranke so si sporazumno razdelile oblast – Neopredeljeni so tak dogovor označili za mešetarjenje – Mirko Kaplja ostaja župan

LITIJA, 21. maja – Konstitutivno zasedanje litijske skupščine konec minulega tedna se je uspešno končalo. Litijske politične stranke so si namreč že pred zasedanjem razdelile najodgovornejše občinske funkcije. Nekaj živahnosti so povzročili samo nekateri neopredeljeni delegati v zboru združenega dela in zboru krajevnih skupnosti, ki so menili, da je to politično mešetarjenje.

Družbenopolitični zbor je svoje delo končal v (najbrž rekordne) pol ure. Po vnaprej dogovorjenem scenariju je predsednik DPZ postal Stane Černe (SKZ), podpredsednik pa Rudi Bregar (ZSMS-Liberalna stranka). Delegati drugih dveh zborov so zasedali dve uri.

V zboru združenega dela je dogovorjeni kandidat za predsednika tega zbora Jože Celestina (SKD) odstopil od kandidature. Menil je, da se ne čuti sposobnega in dovolj izkušenega za tako odgovorno funkcijo. Zato je za predsednika predlagal Bojana Železnika (neodvisni). Slednji je kandidaturo sprejel, vendar s pogojem, da ima protikandidata. Njegov nasprotnik je postal Andrej Štritof (ZKS-SDP), ki pa je kasneje od kandidature odstopil in se odločil, da bo kandidiral za podpredsednika, kot je bilo med strankami dogovorjeno. Jože Celestina je tedaj dejal, da se je medtem posvetoval s »svojimi«, ki so mu dejali, da ne bi smel odstopiti od kandidature. To pa je spravilo v slabo voljo Marijo Klun, predsednico delovnega predsedstva ZZD, ki je menila, da bi se čutila opeharjeno, če bi glasovala za tisto, kar je bilo vnaprej domenjeno. Tako je predsednik ZZD postal Bojan Železnik, podpredsednik pa Andrej Štritof. Za predsednika zbora KS so delegati izvolili Martina Feleta (SKD), za podpredsednika pa Jožeta Jančarja (SKZ).

Na skupnem zasedanju vseh treh zborov je za nekaj vroče krvi poskrbel Franci Rokavec (SKZ). Predlagal je namreč posvetovanje med strankami, saj naj bi bil v ZZD kršen medsebojni dogovor. Oglasila se je Marija Klun in dejala, da zavrača pripombo, saj je Jože Celestina sam odstopil od kandidature. Dva delegata pa sta menila, da zaradi mešetarjenja strank trpi demokracija. Stane Černe se je nato obrnil k delegatom ZZD in podvomil, da je ta zbor zares strankarsko neopredeljen.

Po desetminutnem odmoru je Janez Lukač, predsednik delovnega predsedstva, dejal, da so stranke ugotovile, da dogovor ni bil kršen. Neopredeljenim delegatom pa je razložil, da je v večstrankarskem sistemu dogovarjanje povsem normalno in da se bodo morali na to navaditi.

Liberalci so nato predlagali, naj bi bila funkcija župana nepoklicna. Edini kandidat Mirko Kaplja je to podprl in dejal, da je kandidaturo sprejel prav s pogojem, da bo županstvo opravljal nepoklicno. Sledile so volitve, kjer so delegati za župana soglasno izvolili dosedanjega predsednika občinske skupščine Mirka Kapljo (Zveza socialistov), za podžupana Naceta Šteferleta (Zeleni Slovenija), za mandatarja IS pa je bil z veliko večino izvoljen Slavko Rokavec (Zveza socialistov).

JOŽE BIŠČAK

PISMA BRALCEV

Pismo direktorju RTV Ljubljana

Skoro vsako jutro z zanimanjem poslušam vaš radijski program. Manj pa gledam televizijske programe. Namesto da bi me to razvedrilo, me spravi v slabo voljo. Pred kratkim, ko je poročevalka prišla z jutranjega obhoda, je dejala, da je v Študentskem serivsu videla veliko »gužvo«. Pred tedni je voditelj oddaje »Zdravo« tarnal čez »tale« vreme. Pred dnevi, predno je Alenka pričela pogovor z otroki, jih je sodelavec vprašal, oz. dejal, da upa, da jih je že »prebudil tale« sonce. Zadnji petek je zjutraj napovedovalka govorila o »viških« delovne sile. Opoldne je športni poročevalec govoril o tekmi: Alpe–Adria. Zvečer pa pri zadnjem dnevniku napovedovalec o »proizvajalcih« solate ...

Sprašujem vas: Je to neznanje, ali malomaren in zanikrn odnos do poslušalcev in gledalcev?

Pred leti, ko so vaši poročevalci govorili o »proizvajalcih« žita, o »proizvajalcih« moke, kruha, jabolk, premoga in tako naprej, sem vam z medvoške pošte poslal stotak. V »pismih bralcev« sem vas prosil, da zanj kupite sladoled. Tega dajte učencu tretjega razreda, da vam bo povedal, da imajo ti »proizvajalci« vsak svoj poklic. To so: kmetje, mlinarji, peki, sadjarji in rudarji. Kot kaže, ste sladoled polizali sami ...

Ne vem, kaj so se vaši sodelavci naučili v šoli. Vsaj vi jih malo naučite. Bojim se, da se v šoli res niso dosti. Pred kratkim sem zjutraj poslušal nekakšen poslovilni pogovor vaše poročevalke in dosedanjega ministra za šolstvo. Veliko je govoril, pa malo povedal. Proti koncu je dejal, da je v korist šolstva »delal velike napore«. Ne vem, kaj je to? Bo pa kar držalo, »da riba smrdi pri glavi« ...

Lepo vas prosim, spoštovani direktor: najemite kakšnega upokojenega učitelja, da bo vaše podanike, oziroma soupravljalce naučil slovensko.

V šolo sem hodil v času SHS, kmalu po razpadu avstro-ogrske monarhije. S kakšno ljubeznijo so nas učili materni jezik. Prednjačil je učitelj Klavora. Bog mu daj dobro tam, kjer je ... Če bi takrat govoril tako, kot danes govore vaši poročevalci, bi ne prišel dlje kot do četrtega razreda. Vašim pa dvojina in srednji spol delata težave.

Vaš inkasant dobi za naročnino ob prvem obisku denar. Še nikoli ni trkal dvakrat. Pa veste, koliko? Štiriintrideseti del najinega skupnega dohodka. Pravilno ste prebrali. To je skoraj enodnevni dohodek ...

Včasih, ko je le preveč, pokličem vašega govorca. Kakšen vljudno obljubi in pripombo upošteva. Drugi pa reče, da je to »pogovorni jezik« in kot tak pravilen. Ta izgovor naj si zatakne za klobuk! »Pogovornega« pa naj rabi na nogometnem igrišču.

Mislim, da ne zahtevam preveč. Mar ne?

Ostanimo prijatelji. Brez zamere in lep pozdrav!

JOŽE ŠTOLCAR,
Ladja 6c,
Medvode

Sramotilna beseda

Vljudno prosim, da objavite sledeče odprto pismo RTV Ljubljana: V filmu Christophoros, ki ste ga predvajali v četrtek, 10. maja, se že v začetnih besedah pojavlja sramotilna beseda, ki žali Devico Marijo, in sicer v italijanščini z nazivom »svinja«. V imenu desettisočev slovenskih vernikov, ki še dnevno obiskujemo šmarnične oltarje, vas vljudno prosim, da to ostudno žaljivko odstranite, če boste film še predvajali. Ob njej se zgraža vsako srce vernega Slovenca, saj vemo, da se ta žaljivka pojavlja samo še na slovenski televiziji.

JOŽE MARKEŠ,
Murova 13,
Jesenice

Prijetna novost za upokojence

Ob izjemnih redkostih, ki se zgodijo v dobro upokojencev, po domače rečeno: »Taka stvar se pripeti samo vsakih sto let«. Nekaj takega se je zgodilo v Piranu.

Brivsko-frizerski salon Dragica, Ul. svobode 115, Piran, katerega lastnica je prikupna privatnica Dragica Zorman, ponuja frizerske storitve upokojencem z 10-odstotnim popustom.

Zanjo, kakor tudi njej podobnim ljudem, katerih pa je zelo malo, mirno lahko rečem, da ima srce. Zaveda se, da smo tudi upokojenci radi urejeni (saj čista in ostrižena glava spadata v osebno higieno), da še nismo odpisani, vendar pa se marsikdo od nas težko odloči obiskati frizerja prav zaradi »visoke« pokojnine, ki jo prejema.

Iz usluge, katero je naredila gospa Dragica upokojencem, je razvidno, da se tudi ona zaveda, da bo nekoč prišla na naše in bo tudi njej godila kakšna podobna usluga, kot sedaj godi nam, sicer pa je že neupokojena članica stranke Sivi panterji Piran.

Posnemanja vreden primer!

ZORKA MARKOVIĆ
za stranko Sivi panterji,
Piran

Namig karikaturistu Juriju

V četrtkovem Delu (10. maja) ste na prvi strani objavili karikaturo, ki vzporeja Skupščino RS s cirkusom »Medrano«.

Ker ste, kolikor je meni znano, pri delu prizadete Skupščine RS tudi sami sodelovali, nimam razloga, da bi vam osporaval tako primerjavo.

Vsekakor pa mene, in verjetno še kakega drugega bralca »Dela«, zanima, kam ste ob tem uvrstili sebe?

ERNEST VRŠEC,
Plevančeva 12,
Ljubljana

Molk o hišniškem stanovanju

Stanovalci v stolpnici v Okrogarjevi ulici v Celju smo že pred enajstimi leti (dokaz zapisnik hišnega sveta z dne 27. II. 1979) prosili stanovanjsko skupnost, da bi takrat prazno stanovanje namenila za hišnika, ki bi skrbel še za sosednji stolpnici – vsega skupaj za 200 stanovanj. Stanovanjska skupnost je to obljubila, od obljube pa ni bilo nič. V predvideno hišniško stanovanje je vselila Marijo Velenšek, ki ji je bilo to nadomestno stanovanje in ki ne bi mogla opravljati hišniških del. Na našo pritožbo in številne urgence stanovanjska skupnost sploh ni odgovorila, čeprav smo jo utemeljili s tem, da na Hudinji imajo hišnika za približno toliko stanovanj in so mu dodelili trisobno stanovanje. Ni nam bilo in nam ni jasno, zakaj na Hudinji tako, v Okrogarjevi pa drugače?

Ker imamo velike probleme, ko pravzaprav vsak stanovalec ne more opravljati vloge hišnika, želimo, da bi že prej predvideno stanovanje dobilo tak status, sedanja služba za komunalne in stanovanjske zadeve pa naj bi nam javno odgovorila na našo zahtevo in svoje stališče utemeljila.

MILAN ALAŠEVIČ
v imenu stanovalcev,
Okrogarjeva 5,
Celje

Zadrege ob prisegah

Že nekaj časa so na jugoslovanski ravni prizadevanja za spremembo zvezne ustave in temu naj bi sledile tudi spremembe republiških ustav. Seveda so pri tem različna in celo nasprotna stališča, kako urediti odnose med republikami in kakšna naj bo naša federacija ali konfederacija. V tej smeri so bila sprejeta že mnoga stališča tudi v slovenski skupščini. Tudi sedanja skupščina, kot vse kaže, ne bo ravnodušna do posameznih predlogov in nakazanih rešitev. In prav je tako, saj ga ni na slovenskem človeka, ki si ne bi želel, da bi dobili medrepubliški odnosi nove kakovostne rešitve, ki bi republikam dale suverenost, ki jim gre. Dokler pa nimamo novih ustavnih rešitev, veljajo pač stare. Tako menda uči tudi pravna znanost ali potrjuje praksa oz. nam velevajo pravila obnašanja. Toda dogodki zadnjih dni kažejo na nova obnašanja. Že ob prisegi predsednika in podpredsednikov skupščine Republike Slovenije je bila spretno zamolčana ustava SFRJ in poudarjena samo slovenska ustava. Ali naj to razumemo tako, da teh funkcionarjev nič ne zavezuje, kar je določeno v ustavi SFRJ! Slovenija je namreč še vedno del in v sestavu SFRJ. Pravi zaplet pa se je zgodil ob priseganju v občini Ljubljana-Šiška (Delo, 17. 5., str. 7), kjer so nekateri odborniki na skrivaj prečrtali tisti del teksta, s katerim prisegajo na ustavo SFRJ. Menim, da so to zelo čudne čeri in stranpoti. Poudarjam, vsi si želimo sprememb, toda dokler jih ni, velja staro. Tekst prisege je znan in menda tudi predpisan in ga nihče ne more in ne sme samovoljno spreminjati in »frizirati«, kot ga je volja. Če komu vest ali politično prepričanje ne dopušča ali dovoli, da sprejme in podpiše tako prisego, kot je pravno predpisana, naj se ne pusti voliti in naj ne sprejema funkcij. Organi istitucije, ki so v tej naši deželi odgovorni za zakonito ravnanje in obnašanje, pa bi morali po svoji dolžnosti na to opozoriti in stvari spraviti v osnovni pravni red. Vsaka samovolja je nedopustna, saj nas lahko pripelje v mnoge nevšečnosti brez potrebe. Če pa je to vzor za evropsko demokracijo, moram povedati, da mi taka ni več všeč. Prepričan pa sem, da si takih »iger« noben izvoljeni funkcionar v državah zahodne demokracije ne bi privoščil.

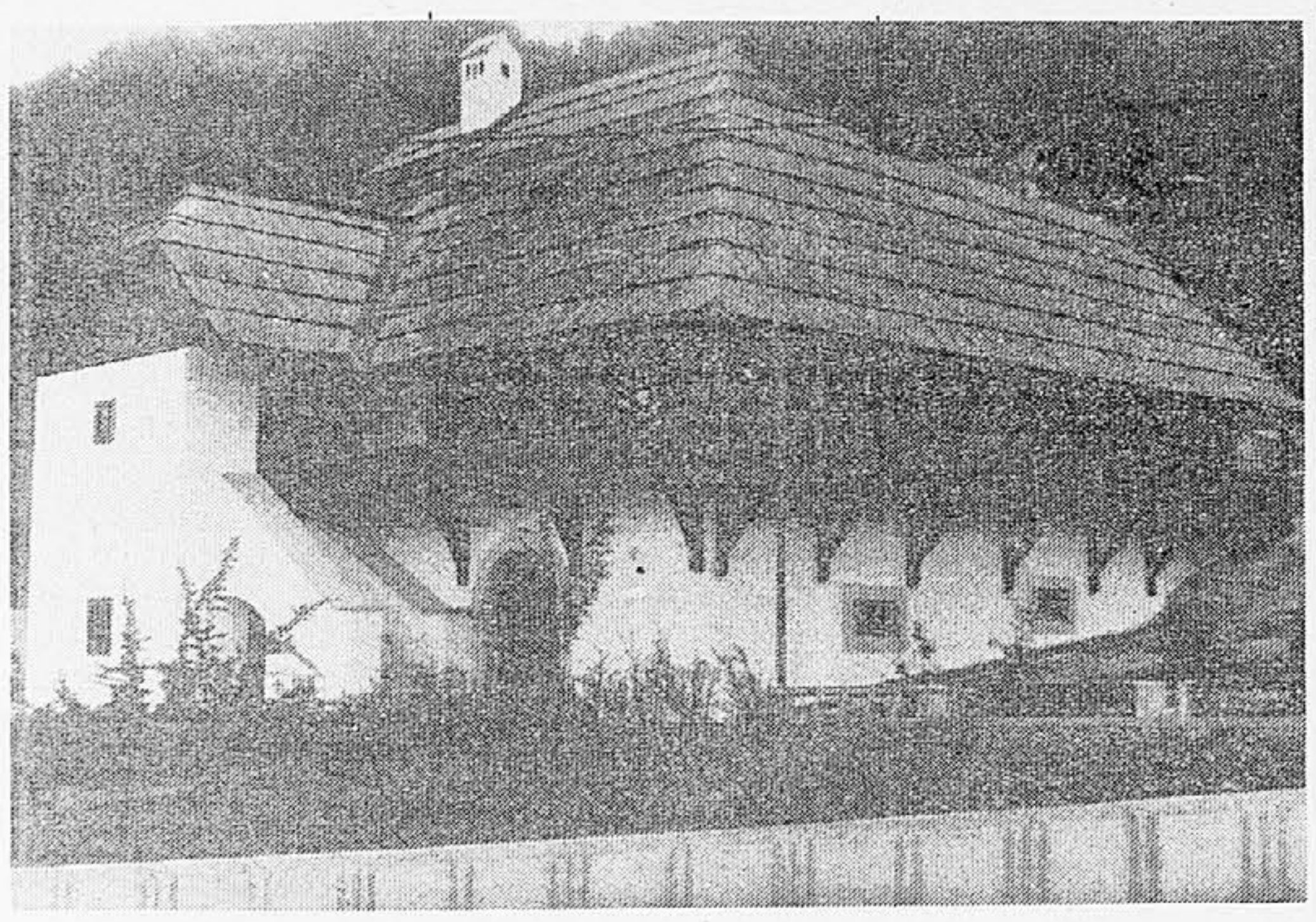
IVAN ŠKERBEC,
Bratovževa pl. 8.,
Ljubljana

Churchillova in Janševa bolezen

V času večstrankarskega uveljavljanja demokratičnega pluralizma tudi v javnih občilih moram pritegniti prof. dr. Dušanu Kebru 17. maja v pismih glede bolezni Janeza Janše in zato »njegove nesposobnosti za opravljanje naloge obrambnega ministra«, kar je 15. maja zapisal zdravnik as. dr. Stanko Vidmar. Na stran dr. Kebra se ne postavljam samo zato, ker pričakujem dosti pozitivnega od novega slovenskega parlamenta in vladnih predstavnikov, pa tudi ne zaradi neslavnega primata naše medicine, še zlasti črnega madeža jugoslovanske psihiatrije, ki je z elektrošoki krotila uporniške glave, o čemer piše Marjana Vončina 14. 1. 1990 v Nedeljcu; kljub zlovešči novici v Delu dne 17. maja 1990 o vnaprejšnjih načrtih vladajoče komunistične oblasti, ki skuša še kovati zarote, da nam prepreči zastavljene smernice razvoja in lepšega danes, me vodi sila zgodovinskega spomina. Veliki državnik Winston Churchill, prvi lord admiralitete po oktobrski revoluciji, vojaški voditelj zavezniških držav med obema vojnama, ki je sklenil prijateljsko pogodbo leta 1941 celo s SZ, da družno preženejo hitlerjevstvo, je bil zelo bolan in slaboten ob osvoboditvi, ko so Britanci pripravljali zgodovinski obisk (seveda tedaj še z ladjo), čez veliko lužo v ZDA. Zdravniki so mu prepovedali gibanje in napore, o naporni plovbi pa je veljala še posebna prepoved. Toda Churchill je, kot vemo, izsilil to potovanje; skrivoma pa so na ladjo vzeli vse potrebne zdravniške pripomočke, če pride do najhujšega. Kakor vemo, je dočakal več kot 90 let (1874–1965); uresničil je številne državniške podvige in prejel celo Nobelovo nagrado za književnost. Zdravstveno stanje Janeza Janše in še drugih iz parlamenta je seveda ugodnejše. Zato je čas, da prenehamo z demagoškimi natolcevanji in družno poskrbimo za ugled Slovenije doma in v svetu ... Tudi mene je pred 16 leti medicina odpisala, a sem po tem prepotoval lep kos sveta in napisal še številne knjige ... Zato naj parlament obravnava tudi informiranje ter zdravniško in kulturno etiko.

MIROSLAV SLANA-MIROS
Gosposka 10,
Maribor

Vse, ki bi radi v rubriki »Pisma bralcev« kaj potožili, pohvalili ali na kaj opozorili, obveščamo, da ne bomo objavljali pisem, ki ne bodo podpisana s polnim naslovom. Hkrati opozarjamo vse, naj bodo njihovi prispevki kratki, ne daljši od 60 vrstic.

Obnovili najstarejšo hišo v Trbovljah

TRBOVLJE, 21. maja – Tudi najstarejšo hišo v Trbovljah, lovski gradič celjskih grofov z letnico 1695, bolj znano pod imenom Arzenškova hiša, so v okviru urejanja zgornjega dela Trbovelj končno obnovili in uredili njeno okolico. Izvajalec obnovitvenih del je bilo Splošno gradbeno podjetje Zasavje Trbovlje. Koliko časa bo še treba počakati, da se bodo vrata gradiča odprla, in kakšnemu namenu bo služila njegova notranjost (menda za poroke), se še ne ve. (Besedilo in slika: Polona Malovrh)

Za gradbeno podjetje Beton likvidacija ne pride v poštev

»Načrtujemo pa temeljito reorganizacijo,« je rekel Ludvik Fain, član KPO zagorskega Betona – Nastali naj bi dve podjetji

ZAGORJE, 21. maja – »Reorganizacija, ki v kratkem čaka zagorsko gradbeno podjetje Beton, je bila nujna ne le zaradi zakona o podjetjih, temveč tudi zaradi nepovezanosti bivših tozdov. Motijo nas besede o likvidaciji podjetja, saj bo matični del obdržali svoje ime in trg, zato tega imena ne bi radi oblatili.«

Tak je bil odziv člana KPO Beton iz Zagorja **Ludvika Faina** na dva članka o omenjenem podjetju v zadnjem času.

Iz Betona se je do sedaj izločilo 1260 ljudi (od tega je bilo kar 40 odstotkov kvalificiranih delavcev oziroma manj kot kvalificiranih), ostal pa je še matični del s približno 365 ljudmi v tozdu Gradbeništvo, v Inženiringu, v delovni skupnosti skupnih služb in v Gradbeni mehanizaciji. Njihova izobrazbena struktura je za gradbeništvo dokaj visoka: 13 odstotkov zaposlenih ima visoko oziroma višjo izobrazbo, 20 odstotkov pa jih je z manj kot kvalifikacijo. Med temi 365 je tudi 39 delavcev DSSS, ki so za zdaj še nerazporejeni, vendar bodo po besedah Ludvika Faina problem teh delavcev reševali v novi organiziranosti, za katero upajo, da bo uspela kljub likvidnostnim težavam sedanjega podjetja, nezasedenim zmogljivostim in pomanjkanju naložb.

»Bodoči Beton bo sestavljen iz dveh podjetij: iz Gradbenega podjetja Zagorje (bivši TOZD Gradbeništvo Kisovec) in iz Projektive ter inženiringa. Po registraciji bo v teh dveh podjetjih verjetno tudi katero ob sedanjih osamosvojenih podjetij našlo skupne interese: pri naložbah, pri obdelavi podatkov in morda tudi pri trženju,« je še dodal član KPO za proizvodno-tehnično področje in trženje.

Po njegovem sedanja vlada ne bo več boter mastodontskim gradbenim podjetjem.

POLONA MALOVRH

Hrastnik: mandatar je Stane Kirn

Delegati so izbrali še vodstvo skupščinskih zborov – Protest zaradi ravnanja štaba Teritorialne obrambe

HRASTNIK, 21. maja – Na skupnem zasedanju vseh treh zborov nove skupščine v Hrastniku je 44 delegatov danes končno izbralo vodstvo posameznih zborov, pa tudi mandatarja za sestavo izvršnega sveta.

Mandat je dobil dosedanji predsednik **IS Stane Kirn**, kandidat hrastniških socialistov in prenoviteljev. Drugega kandidata je predlagala združena opozicija, ki jo v Hrastniku predstavljata Kmečka zveza in SDZ.

V DPZ s 15 delegati (navzočih jih je bilo 13) je bil za predsednika izbran **Leonardo Peklar**, predstavnik ZSMS-LS, njegov namestnik pa bo **Drago Kopušar**, sekretar OK ZKS-SDP.

V zboru združenega dela s prav tolikšnim številom delegatov je največ glasov dobil **Avgust Fišner** iz Steklarne. Vlogo podpredsednika zbora so zbrani namenili **Niku Oberčkalu** iz REK EK.

Zbor KS s 17 sedeži je za svojega predsednika določil **Zdravka Potuška** (KS Boben), za podpredsednika pa **Rudija Napreta** (KS Marno).

Glede na to, da je hrastniška občina med tistimi redkimi občinami v Sloveniji, kjer je štab za TO oddal orožje Armadi, je hrastniški Demos od odgovornih v štabu zahteval izjavo o tem. Opozicija meni, da so z oddajo orožja kršili skupščinsko zakonodajo, zato bodo predsedstvu Slovenije poslali protest, v katerem bodo zahtevali, da orožje vrnejo v občino.

POLONA MALOVRH

NOVI TEDNIK RADIO CELJE
NT&RC

PO SLOVENIJI

Trboveljski cicibani bodo peli in plesali

TRBOVLJE, 21. maja – V torek, 22. maja in v sredo, 23., bo v Delavskem domu v Trbovljah revija pesmi in plesa cicibanov VVO iz Trbovelj.

Prvi dan se bodo ob 16.30 predstavile enote Kekec, Mojca in Marjetka, drugega dne ob isti uri pa še enote Ciciban, Barbara in Pikapolonica.

Tako bodo cicibani kar na odru pokazali del vzgojne prakse z glasbenega področja po predšolskem vzgojnem programu, vzgojiteljice pa svoj pristop k delu na tem področju.

Vzporedno s predstavami pa bodo v avli Delavskega doma manjše enote Metuljček, Najdihojca, Tinkara in Čebelica pripravile razstavo Cicibanovi kotički, ki bo odprta do 25. maja, vsak dan od 16. do 19. ure.

Izkupiček predstav je namenjen cicibanom za obisk živalskega vrta v Ljubljani. (P. M.)

Priznanja in nagrade za prekmurske učitelje

MURSKA SOBOTA, 21. maja – Ob dnevu prosvetnih delavcev v soboški občini, ki so ga učitelji in vzgojitelji počastili s prireditvijo v soboškem kinu Park, so prejeli priznanja in nagrade Jože Gutman iz OŠ Puconci, Kristina Marič iz OŠ Grad, Ivanka Radovanović iz OŠ Dane Šumenjak v Murski Soboti, Rozalija Topič iz vrtca v Hodošu in Marušja Uhernik iz soboškega srednješolskega centra. Občinsko plaketo je prejela OŠ Edvard Kardelj iz Murske Sobote. (I. G.)

Vzela sta se pred petdesetimi leti

GORNJA BISTRICA, 21. maja – V Gornji Bistrici v lendavski občini pri Balažicovih so slavili zlato poroko. Ivan in Ana Balažic sta se prvič poročila leta 1940 v Črenšovcih. Živo se spominjata prehojene zakonske poti, ki jima ni bila postlana z rožicami. Ivan, rojen leta 1912, je bil na delu v Franciji, v letih 1944–45 ga je zajela mobilizacija in kot mlad mož je okusil grozote druge svetovne vojne – taborišče v Lukendadnu. Po vrnitvi domov je bil leta 1946 prisiljen v kolonizacijo – v Apaško dolino. Zaposlil se je na družbenem kmetijskem posestvu, kjer je delo združeval kar petindvajset let. Zdaj je upokojenec. Življenjska družica Ana, rojena Kustec, leta 1915, je z možem delila slabo in dobro. Ana je gospodinjila in vzgajala otroke. V zakonu se jima je rodilo sedem otrok. V veselje pa jima je tudi trinajst vnukov. (J. Z.)

Štiri nove prodajalne v žalski občini

ŽALEC, 21. maja – V žalski občini zasebne prodajalne rasejo kot gobe po dežju. Prejšnji teden so v tej občini odprli kar štiri. Na Bregu pri Polzeli je Ana Artnik odprla prodajalno za prodajo domače in uvožene konfekcije, zasebno podjetje Zlati D je na Šlandrovem trgu v Žalcu odprlo še eno trgovino z moško in žensko konfekcijo ter modnimi dodatki, v Soseski V je novo trgovino z mešanim blagom odprla Maja Lešnik, v Pečnikovi ulici pa je Aleš Lešnik odprl prvo zasebno prodajalno na Celjskem za ribiče. Na sliki: iz prodajalne moške in ženske konfekcije Zlati D. (Besedilo in slika: T. T.)

V Slovenskih Konjicah rastejo bloki

SLOVENSKE KONJICE, 21. maja – V konjiški občini so v srednjeročni plan 1986/90 zapisali, da bodo v tem času predvidoma zgradili 500 novih stanovanj, od tega 253 družbenih in 247 zasebnih. Leto dni pred iztekom srednjeročnega obdobja so v konjiški občini 210 stanovanj že zgradili, pravkar pa gradijo še tri večje stanovanjske objekte. V Zrečah raste blok s 37 stanovanji, v Slovenskih Konjicah pa gradijo dva stanovanjska objekta s po 35 in 24 stanovanji. Letos naj bi blok v Zrečah dogradili in tudi vselili, medtem ko bodo dva nova stanovanjska bloka v Slovenskih Konjicah zgradili prihodnje leto. (D. S.)

V KS Turnišče vlagajo v vodovod in ceste

TURNIŠČE, 21. maja – V krajevni skupnosti Turnišče, kamor spadajo vasi Turnišče, Nedelica, Renkovci in Gomilica uresničujejo program krajevnega samoprispevka. Tako bodo vaščani Turnišča največ denarja vložili v novo vodovodno omrežje. Računajo, da so preskrbo z vodo uredili za nekaj let. Krajanom Gomilic so že asfaltirali 1200 kvadratnih metrov vaških cest, v Renkovcih pa še čakajo, da cesto prelijejo z zadnjo plastjo asfalta. V Nedelici, rojstnem kraju narodnega heroja Štefana Kovača-Marka, bodo asfaltirali dober kilometer makadamske ceste. Vaški odbor pa načrtuje, da bodo nekaj denarja vložili v gradnjo prizidka h gasilskim garažam. (J. Ž.)

V Mirni na Dolenjskem nujno potrebujejo nov otroški vrtec

Razmere v stari stavbi so neznosne – Jeseni naj bi razpisali krajevni samoprispevek – Novi vrtec naj bi bil v soseski Roje

MIRNA NA DOLENJSKEM, 21. maja – Stari in odsluženi otroški vrtec na Mirni je pretesen, poleg tega pa že dolgo ne zadovoljuje več zahtev po urejenem otroškem varstvu. Mirenčani razmišljajo o gradnji novega vrtca. Lokacija naj bi bila pripravljena v stanovanjski soseski Roje. Za naložbo potrebujejo blizu 10 milijonov dinarjev. Kot kaže, bodo jeseni v krajevni skupnosti razpisali krajevni samoprispevek, zbrani denar pa bodo namensko uporabili za gradnjo otroškega vrtca – za plačilo anuitet.

Ne glede na peticijo staršev z Mirne, ki so jo naslovili na širšo javnost, in zahteve po hitrejšem reševanju žgoče problematike otroškega varstva v tem drugem največjem kraju trebanjske občine, so stekle pospešene priprave na gradnjo novega otroškega vrtca. Bivalne razmere v stari ustanovi so neznosne. Lani je celo prišlo do pojava zlatenice, kar kaže na resnost problema. Zahteve staršev, zlasti tistih, ki imajo dojenčke, so upravičene. V treh oddelkih za najmlajše občane ni bilo prostora, saj je vrtec lahko sprejel samo 74 otrok, starih tri leta in več.

V novem vrtcu, ki bo imel blizu 600 kvadratnih metrov uporabnih površin, bodo uredili šest igralnic. Štiri bodo za otroke, stare od treh do šest let, dve pa za dojenčke. Poleg tega bodo uredili vse spremljajoče objekte, od kuhinje do pralnice in garderob.

Zgradili bodo tudi zunanja otroška igrišča. Za potrebe vrtca so namenili 1.800 kvadratnih metrov zemljišč.

V novem objektu, ki bo projektiran tako, da bo možna kasnejša širitev, bo dobilo streho nad glavo 120 mirenskih otrok, kar bo za nekaj časa zadovoljilo potrebe kraja.

Lani so zelo dobro rešili težko problematiko otroškega varstva v občinskem središču Trebnje, zato bodo zdaj v skupnosti otroškega varstva zastavili vse sile, da na podoben način skupaj z Mirenčani rešijo problematiko otroškega varstva na Mirni.

SLAVKO DOKL

Predsednik IS Tržič je Janez Ahačič

TRŽIČ, 21. maja – **Janez Ahačič**, 46-letni ekonomski tehnik, zaposlen v SGP Tržič, doma iz Podljubelja, je novi predsednik izvršnega sveta SO Tržič. Na popoldanski drugi skupni seji novega občinskega parlamenta je za neodvisnega mandatarja tajno glasovalo 29 od 40 navzočih poslancev. Za večino se je seja začela s presenečenjem, saj je bil na petkovi koordinaciji političnih strank najbližje temu, da postane mandatar dosedanji podpredsednik IS **Marko Valjavec**. Opoldne pa je, kot je dejal **Janez Piškur** (ZK-SDP) izvedel, da se je Demos, ki ima večino v parlamentu, odločil za **Janeza Ahačiča**, ker je ocenil, da bi bil Valjavec pod prevelikim pritiskom svoje stranke (ZKS-SDP). Po Piškurjevem mnenju to ni korektno do Valjavca. Le-temu se je na seji opravičil novi župan dipl. inž. **Peter Smuk**. Tudi podpredsednik **SO Peter Belhar** je za spremembo izvedel danes popoldne. Poslancem pa je predlagal, naj se v dobro Tržiču odpovedo političnim strankarskim strastem in raje napno vse sile, da bi gospodarstvo v občini bolj zaživelo. Še pred skupno sejo pa so poslanci zbora združenega dela izvolili za podpredsednika tega zbora **Jožeta Tišlerja**, modelirja iz tovarne obutve Peko.

M. K.

Z odročnejšimi vasmi niso bili solidarni

Slab izid referenduma v brežiški občini – Zatajili so prebivalci večjih krajev

BREŽICE, 21. maja – Nekaj več kot 19.300 volilcev brežiške občine je v nedeljo spet odšlo na glasovalna mesta, da bi se izrekli za nov samoprispevek. Prvič po 25 letih so bili proti, kajti za šesti občinski samoprispevek je bilo vsega 36,5 odstotka volilnih upravičencev. Volilna udeležba je bila zadovoljiva, oziroma 64-odstotna.

V naslednjih petih letih potemtakem v občini Brežice ne bodo mogli posodobiti 134 kilometrov lokalnih in krajevnih cest ter dograditi osnovne šole v Dobovi. Slab izid referenduma je nedvomno mogoče pripisati premalo skrbnim pripravam, strankarskim razprtijam in zasičenosti volilcev, nič manj pa težkim časom, saj ljudje nimajo denarja niti za najosnovnejše življenjske potrebe.

Negativni izid je seveda treba pripisati stari oblasti, na kar so vnaprej opozorili na ustanovni seji občinskega parlamenta. Ni pa prav, da so tokrat zatajili prebivalci večjih središč, ki so s petimi občinskimi samoprispevki dobili največ. Zdaj ko so prišli na vrsto odročnejši kraji, pa je solidarnost izostala.

V. P.

Hrastniška knjižnica bi lahko pridobila status matičnosti

Primanjkuje pa jim prostora – To je edina knjižnica v Zasavju, v kateri je mogoče naročiti knjige iz ljubljanske NUK

HRASTNIK, 21. maja – Hrastniška knjižnica je s svojimi 30.000 knjigami, zadovoljivo tehnično opremljenostjo in kadri (vodja knjižnice, višji knjižničar in manipulant) izpolnila pogoje za pridobitev statusa matičnosti. Težave jim predstavljajo le manjkajoči prostori – s skladiščem in izposojevališčema na Dolu ter v Steklarni vred merijo sedanji prostori le 280 kvadratnih metrov. Je pa to edina knjižnica v Zasavju, ki svojim porabnikom z medknjižnično izposojo omogoča naročilo del iz ljubljanske NUK.

Število vpisovalcev v hrastniško knjižnico se iz leta v leto povečuje. Zdaj imajo okrog 1500 rednih bralcev, od tega pa je kar 60 do 70 odstotkov šoloobvezne mladine.

»Nekoliko manj hodijo k nam študentje. Verjetno zato, ker večino naših del predstavlja leposlovje. Kar je strokovne literature, je večinoma poljudna – učbenikov in specialne literature skoraj nimamo, a jo lahko s pomočjo NUK priskrbimo v roku enega tedna,« je povedala **Marija Vučetič**, vodja knjižnice.

Težav s sredstvi za nakup knjig za zdaj še nimajo: del sredstev za njihovo nabavo dobijo od Kulturne skupnosti Slovenije, del pa od bivše hrastniške kulturne skupnosti. V skladu s standardi naročijo na leto od 1500 do 1800 knjig.

Od leta 1988 pa si Hrastničani v knjižnici lahko izposojajo tudi videokasete. »To predstavlja za nas dodatno poživitev in pozitivno vpliva tudi na vedno večje število uporabnikov knjig,« je še dodala Marija Vučetič, ki ob vsem tem upa, da bo knjižnici v bližnji prihodnosti uspelo priti celo do računalnika, brez katerega v knjižničarstvu skorajda ni več prihodnosti.

POLONA MALOVRH

stop
informativna revija za TV, film, radio in zabavno glasbo

Zapleti pri sestavljanju krške vlade

Medstrankarska dogovarjanja so bila neuspešna – Mandatarju Branetu Jamcu dali še eno možnost

KRŠKO, 21. maja – Po skoraj peturnem zasedanju, številnih prekinitvah in medstrankarskem dogovarjanju je bila skupna seja SO Krško danes popoldne prekinjena, nadaljevali pa jo bodo 31. maja. Nepoklicnega podpredsednika, zadolženega za družbene dejavnosti, so sicer še izvolili – to bo dr. **Stane Sunčič** – povsem pa se je zapletlo pri sestavljanju nove občinske vlade. **Branetu Jamcu,** mandatarju za sestavo IS, očitno v desetih dneh ni uspelo zbrati ljudi, sprejemljivih za vse stranke.

Že na dopoldanski tiskovni konferenci, ki so jo sklicali socialdemokrati, je bilo slutiti, da bo prišlo do zapletov. Krške stranke, združene v Demosu, ki so po uspehu na volitvah nato doživele poraz na prvi seji novega parlamenta, so si hotele izboriti ustrezen položaj vsaj v občinski vladi. Čeprav se je mandatar sprva ločeno posvetoval s posameznimi strankami in ponudil nekaj ustreznih kandidatov, svoja imena za posamezne resorje pa so povedale tudi stranke, so se stvari obrnile drugače. Na petkovi seji predsedstva SO Krško, na kateri so sicer govorili predvsem o varovanju orožja TO, je bilo slišati nova imena za IS, s katerimi najprej niso soglašali socialdemokrati, zatem pa so se zastopstvu v vladi odrekli še krščanski demokrati, zeleni in člani Kmečke ter Demokratične zveze.

Branetu Jamcu, ki je želel sestaviti večstrankarsko, stabilno in strokovno oblikovano vlado, danes ni preostalo drugega, kot da je imena svojih kandidatov zamolčal in predlagal ponovne medstrankarske pogovore. Če pri tem ne bi bil uspešen, je bil pripravljen tudi na odstop. V svojem nagovoru pa je vendarle opozoril, da predolgo čakanje na novi IS ne bi bilo smotrno, kajti hitro se je treba odločiti o republiških posegih v občinski prostor (HE, avtocesta, hitra železnica), o naložbah v tovari Videm, skladiščenju RAO, planu razvoja za prihodnje obdobje ter o problemih v kmetijstvu.

VLADO PODGORŠEK

KIH

Nagradili so belokranjska odlična vina

Zares dobre ocene opozarjajo na kakovostno letino – Ledeno vino metliške Vinske kleti šampion

METLIKA, 21. maja – V sklopu Belokranjske vigredi so na slavnostni seji Društva vinogradnikov Bele krajine podelili eno medaljo šampiona, štiri plakete, šest velikih zlatih medalj, 30 zlatih medalj, 52 srebrnih medalj in 29 bronastih medalj.

Oceno šampiona je dobilo ledeno vino metliške KZ-Vinske kleti, ki je dobilo 18,8 točke. Plakete za vino pa so dobila tista vina, ki so zbrala več kot 18 točk. Pridelali so jih: Martin Črnugelj – laški rizling, Anton Kostelec – laški rizling, Jože Prus – rumeni muškat in Janez Humljan – laški rizling, pozna trgatev.

Izredno dobre ocene, ki so jih dobila pri strokovni komisiji lanskoletna belokranjska vina, kažejo, da je bila letina izredno kakovostna, čeprav ni bila obilna. Visoka kakovost pa tudi dokazuje, da Belokranjci osredotočajo svoje pridelovanje na kakovost, ne pa na količino.

M. D.

ZAKAJ TAKO?

So prošnjo Slavije zavrnili zaradi zakulisnih igric?

Ne da bi hoteli prehitevati dogodek, kakršna je jutrišnja novinarska konferenca s predstavitvijo prihodnosti igralniškega turizma v tolminski občini, si ne moremo kaj, da se ne bi obregnili ob vsebino vabila nanjo in ob seznam vabljenih. V vabilu sklicatelji sestanka obljubljajo, da bodo osvetlili vprašanja razvoja turizma na Tolminskem in da bodo zainteresiranim dali možnost, da si ustvarijo »objektivno sliko«. S sestankom naj bi se, kot so tudi zapisali v vabilu, izognili enostranskemu in zavajajočemu razumevanju namer v zvezi z igralniškim turizmom v zgornjem Posočju. Na sestanek so vabljeni poleg novinarjev in občinskih mož še predstavniki bovškega in tolminskega Kompasa ter novogoriškega Hita, za katerega se zadnje dni govori, da naj bi odprl svojo igralnico v Kobaridu. In kje so vojvodinski hotelirji s sotočja Soče in Tolminke, ki si že dolgo prizadevajo, da bi uresničili osupljivo velik projekt jugoslovanskega Američana Stojanovića? Saj se vendar brez njih ne da govoriti o prihodnosti igralniškega turizma v zgornjem Posočju. Bili so prvi, ki so se zanj ogreli, prvi, ki so zanj naredili naložbeni načrt, in kar je še zanimivejše, za igralniško dejavnost so se celo že opremili. Predstavnikov vojvodinske Slavije sklicatelji sestanka niso povabili. Kaže, da so jih dokončno odpisali, potem ko republiški sekretariat za finance Vojvodincem oziroma novemu mešanemu podjetju Games International kljub vsemu in v čudnih okoliščinah ni dal dovoljenja za dejavnost v Tolminu. Kakorkoli že, objektivnosti sklicatelji jutrišnjega sestanka novinarjem zagotovo ne bodo zagotovili. Nasprotno, potrdili bodo sum, ki te dni muči prizadete vojvodinske hotelirje, da je bila prošnja vojvodinske Slavije za pričetek igralniške dejavnosti zavrnjena, hkrati pa prošnja novogoriškega Hita za gradnjo igralnice v Kobaridu sprejeta zaradi čudnih zakulisnih igric. Jutrišnji sestanek brez navzočnosti Vojvodincev žal tega suma ne bo mogel ovreči. Škoda.

KATJA ROŠ

Zasebnik zida penzion na vrhu Gorjancev

JUGORJE, 21. maja – Znani gostilničar Peter Badovinac z Jugorja zida penzion nasproti svoji gostilni ob magistralni cesti Novo mesto–Karlovac na Gorjancih na Jugorju. V njem bo lahko nudil prenočišče 36 popotnikom v udobnih eno- in dvoposteljnih sobah. Peter Badovinac se je naložbe lotil sam, ker se ni mogel dogovoriti s katerim od možnih sovlagateljev. Zainteresiranih je bilo več družbenih firm, vendar so si vse premislile, ko je bilo treba potegniti iz žepa denarnico. (Besedilo in slika: Milovan Dimitrić)

PISMA BRALCEV

Pismo direktorju RTV Ljubljana

Skoro vsako jutro z zanimanjem poslušam vaš radijski program. Manj pa gledam televizijske programe. Namesto da bi me to razvedrilo, me spravi v slabo voljo. Pred kratkim, ko je poročevalka prišla z jutranjega obhoda, je dejala, da je v Študentskem servisu videla veliko »gužvo«. Pred tedni je voditelj oddaje »Zdravo« tarnal čez »tale« vreme. Pred dnevi, predno je Alenka pričela pogovor z otroki, jih je sodelavec vprašal, oz. dejal, da upa, da jih je že »prebudil tale« sonce. Zadnji petek je zjutraj napovedovalka govorila o »viških« delovne sile. Opoldne je športni poročevalec govoril o tekmi: Alpe–Adria. Zvečer pa pri zadnjem dnevniku napovedovalec o »proizvajalcih« solate...

Sprašujem vas: Je to neznanje, ali malomaren in zanikrn odnos do poslušalcev in gledalcev?

Pred leti, ko so vaši poročevalci govorili o »proizvajalcih« žita, o »proizvajalcih« moke, kruha, jabolk, premoga in tako naprej, sem vam z medvoške pošte poslal stotak. V »pismih bralcev« sem vas prosil, da zanj kupite sladoled. Tega dajte učencu tretjega razreda, da vam bo povedal, da imajo ti »proizvajalci« vsak svoj poklic. To so: kmetje, mlinarji, peki, sadjarji in rudarji. Kot kaže, ste sladoled polizali sami...

Ne vem, kaj so se vaši sodelavci naučili v šoli. Vsaj vi jih malo naučite. Bojim se, da se v šoli res niso dosti. Pred kratkim sem zjutraj poslušal nekakšen poslovilni pogovor vaše poročevalke in dosedanjega ministra za šolstvo. Veliko je govoril, pa malo povedal. Proti koncu je dejal, da je v korist šolstva »delal velike napore«. Ne vem, kaj je to? Bo pa kar držalo, »da riba smrdi pri glavi«...

Lepo vas prosim, spoštovani direktor: najemite kakšnega upokojenega učitelja, da bo vaše podanike, oziroma soupravljalce naučil slovensko.

V šolo sem hodil v času SHS, kmalu po razpadu avstro-ogrske monarhije. S kakšno ljubeznijo so nas učili materni jezik. Prednjačil je učitelj Klavora. Bog mu daj dobro tam, kjer je... Če bi takrat govoril tako, kot danes govore vaši poročevalci, bi ne prišel dlje kot do četrtega razreda. Vašim pa dvojina in srednji spol delata težave.

Vaš inkasant dobi za naročnino ob prvem obisku denar. Še nikoli ni trkal dvakrat. Pa veste, koliko? Štiriintrideseti del najinega skupnega dohodka. Pravilno ste prebrali. To je skoraj enodnevni dohodek...

Včasih, ko je le preveč, pokličem vašega govorca. Kakšen vljudno obljubi in pripombo upošteva. Drugi pa reče, da je to »pogovorni jezik« in kot tak pravilen. Ta izgovor naj si zatakne za klobuk! »Pogovornega« pa naj rabi na nogometnem igrišču.

Mislim, da ne zahtevam preveč. Mar ne?

Ostanimo prijatelji. Brez zamere in lep pozdrav!

*JOŽE ŠTOLCAR,
Ladja 6c,
Medvode*

Sramotilna beseda

Vljudno prosim, da objavite sledeče odprto pismo RTV Ljubljana: V filmu Christophoros, ki ste ga predvajali v četrtek, 10. maja, se že v začetnih besedah pojavlja sramotilna beseda, ki žali Devico Marijo, in sicer v italijanščini z nazivom »svinja«. V imenu desettisočev slovenskih vernikov, ki še dnevno obiskujemo šmarnične oltarje, vas vljudno prosim, da to ostudno žaljivko odstranite, če boste film še predvajali. Ob njej se zgraža vsako srce vernega Slovenca, saj vemo, da se ta žaljivka pojavlja samo še na slovenski televiziji.

*JOŽE MARKEŠ,
Murova 13,
Jesenice*

Prijetna novost za upokojence

Ob izjemnih redkostih, ki se zgodijo v dobro upokojencev, po domače rečeno: »Taka stvar se pripeti samo vsakih sto let«. Nekaj takega se je zgodilo v Piranu.

Brivsko-frizerski salon Dragica, Ul. svobode 115, Piran, katerega lastnica je prikupna privatnica Dragica Zorman, ponuja frizerske storitve upokojencem z 10-odstotnim popustom.

Zanjo, kakor tudi njej podobnim ljudem, katerih pa je zelo malo, mirno lahko rečem, da ima srce. Zaveda se, da smo tudi upokojenci radi urejeni (saj čista in ostrižena glava spadata v osebno higieno), da še nismo odpisani, vendar pa se marsikdo od nas težko odloči obiskati frizerja prav zaradi »visoke« pokojnine, ki jo prejema.

Iz usluge, katero je naredila gospa Dragica upokojencem, je razvidno, da se tudi ona zaveda, da bo nekoč prišla na naše in bo tudi njej godila kakšna podobna usluga, kot sedaj godi nam, sicer pa je že neupokojena članica stranke Sivi panterji Piran.

Posnemanja vreden primer!

*ZORKA MARKOVIĆ
za stranko Sivi panterji,
Piran*

Namig karikaturistu Juriju

V četrtkovem Delu (10. maja) ste na prvi strani objavili karikaturo, ki vzporeja Skupščino RS s cirkusom »Medrano«.

Ker ste, kolikor je meni znano, pri delu prizadete Skupščine RS tudi sami sodelovali, nimam razloga, da bi vam osporaval tako primerjavo.

Vsekakor pa mene, in verjetno še kakega drugega bralca »Dela«, zanima, kam ste ob tem uvrstili sebe?

*ERNEST VRŠEC,
Plevančeva 12,
Ljubljana*

Molk o hišniškem stanovanju

Stanovalci v stolpnici v Okrogarjevi ulici v Celju smo že pred enajstimi leti (dokaz zapisnik hišnega sveta z dne 27. II. 1979) prosili stanovanjsko skupnost, da bi takrat prazno stanovanje namenila za hišnika, ki bi skrbel še za sosednji stolpnici – vsega skupaj za 200 stanovanj. Stanovanjska skupnost je to obljubila, od obljube pa ni bilo nič. V predvideno hišniško stanovanje je vselila Marijo Velenšek, ki ji je bilo to nadomestno stanovanje in ki ne bi mogla opravljati hišniških del. Na našo pritožbo in številne urgence stanovanjska skupnost sploh ni odgovorila, čeprav smo jo utemeljili s tem, da na Hudinji imajo hišnika za približno toliko stanovanj in so mu dodelili trisobno stanovanje. Ni nam bilo in nam ni jasno, zakaj na Hudinji tako, v Okrogarjevi pa drugače?

Ker imamo velike probleme, ko pravzaprav vsak stanovalec ne more opravljati vloge hišnika, želimo, da bi že prej predvideno stanovanje dobilo tak status, sedanja služba za komunalne in stanovanjske zadeve pa naj bi nam javno odgovorila na našo zahtevo in svoje stališče utemeljila.

*MILAN ALAŠEVIČ
v imenu stanovalcev,
Okrogarjeva 5,
Celje*

Zadrege ob prisegah

Že nekaj časa so na jugoslovanski ravni prizadevanja za spremembo zvezne ustave in temu naj bi sledile tudi spremembe republiških ustav. Seveda so pri tem različna in celo nasprotna stališča, kako urediti odnose med republikami in kakšna naj bo naša federacija ali konfederacija. V tej smeri so bila sprejeta že mnoga stališča tudi v slovenski skupščini. Tudi sedanja skupščina, kot vse kaže, ne bo ravnodušna do posameznih predlogov in nakazanih rešitev. In prav je tako, saj ga ni na slovenskem človeka, ki si ne bi želel, da bi dobili medrepubliški odnosi nove kakovostne rešitve, ki bi republikam dale suverenost, ki jim gre. Dokler pa nimamo novih ustavnih rešitev, veljajo pač stare. Tako menda uči tudi pravna znanost ali potrjuje praksa oz. nam velevajo pravila obnašanja. Toda dogodki zadnjih dni kažejo na nova obnašanja. Že ob prisegi predsednika in podpredsednikov skupščine Republike Slovenije je bila spretno zamolčana ustava SFRJ in poduarjena samo slovenska ustava. Ali naj to razumemo tako, da teh funkcionarjev nič ne zavezuje, kar je določeno v ustavi SFRJ! Slovenija je namreč še vedno del in v sestavu SFRJ. Pravi zaplet pa se je zgodil ob priseganju v občini Ljubljana-Šiška (Delo, 17. 5., str. 7), kjer so nekateri odborniki na skrivaj prečrtali tisti del teksta, s katerim prisegajo na ustavo SFRJ. Menim, da so to zelo čudne čeri in stranpoti. Poudarjam, vsi si želimo sprememb, toda dokler jih ni, velja staro. Tekst prisege je znan in menda tudi predpisan in ga nihče ne more in ne sme samovoljno spreminjati in »frizirati«, kot ga je volja. Če komu vest ali politično prepričanje ne dopušča ali dovoli, da sprejme in podpiše tako prisego, kot je pravno predpisana, naj se ne pusti voliti in naj ne sprejema funkcij. Organi istitucije, ki so v tej naši deželi odgovorni za zakonito ravnanje in obnašanje, pa bi morali po svoji dolžnosti na to opozoriti in stvari spraviti v osnovni pravni red. Vsaka samovolja je nedopustna, saj nas lahko pripelje v mnoge nevšečnosti brez potrebe. Če pa je to vzor za evropsko demokracijo, moram povedati, da mi taka ni več všeč. Prepričan pa sem, da si takih »iger« noben izvoljeni funkcionar v državah zahodne demokracije ne bi privoščil.

*IVAN ŠKERBEC,
Bratovževa pl. 8.,
Ljubljana*

DELO plus

Churchillova in Janševa bolezen

V času večstrankarskega uveljavljanja demokratičnega pluralizma tudi v javnih občilih moram pritegniti prof. dr. Dušanu Kebru 17. maja v pismih glede bolezni Janeza Janše in zato »njegove nesposobnosti za opravljanje naloge obrambnega ministra«, kar je 15. maja zapisal zdravnik as. dr. Stanko Vidmar. Na stran dr. Kebra se ne postavljam samo zato, ker pričakujem dosti pozitivnega od novega slovenskega parlamenta in vladnih predstavnikov, pa tudi ne zaradi neslavnega primata naše medicine, še zlasti črnega madeža jugoslovanske psihiatrije, ki je z elektrošoki krotila uporniške glave, o čemer piše Marjana Vončina 14. 1. 1990 v Nedeljcu; kljub zloveščí novici v Delu dne 17. maja 1990 o vnaprejšnjih načrtih vladajoče komunistične oblasti, ki skuša še kovati zarote, da nam prepreči zastavljene smernice razvoja in lepšega danes, me vodi sila zgodovinskega spomina. Veliki državnik Winston Churchill, prvi lord admiralitete po oktobrski revoluciji, vojaški voditelj zavezniških držav med obema vojnama, ki je sklenil prijateljsko pogodbo leta 1941 celo s SZ, da družno preženejo hitlerjevstvo, je bil zelo bolan in sloboten ob osvoboditvi, ko so Britanci pripravljali zgodovinski obisk (seveda tedaj še z ladjo), čez veliko lužo v ZDA. Zdravniki so mu prepovedali gibanje in napore, o naporni plovbi pa je veljala še posebna prepoved. Toda Churchill je, kot vemo, izsilil to potovanje; skrivoma pa so na ladjo vzeli vse potrebne zdravniške pripomočke, če pride do najhujšega. Kakor vemo, je dočakal več kot 90 let (1874–1965); uresničil je številne državniške podvige in prejel celo Nobelovo nagrado za književnost. Zdravstveno stanje Janeza Janše in še drugih iz parlamenta je seveda ugodnejše. Zato je čas, da prenehamo z demagoškimi natolcevanji in družno poskrbimo za ugled Slovenije doma in v svetu... Tudi mene je pred 16 leti medicina odpisala, a sem po tem prepotoval lep kos sveta in napisal še številne knjige... Zato naj parlament obravnava tudi informiranje ter zdravniško in kulturno etiko.

*MIROSLAV SLANA-MIROS
Gosposka 10,
Maribor*

Vse, ki bi radi v rubriki »Pisma bralcev« kaj potožili, pohvalili ali na kaj opozorili, obveščamo, da ne bomo objavljali pisem, ki ne bodo podpisana s polnim naslovom. Hkrati opozarjamo vse, naj bodo njihovi prispevki kratki, ne daljši od 60 vrstic.

MIMOGREDE

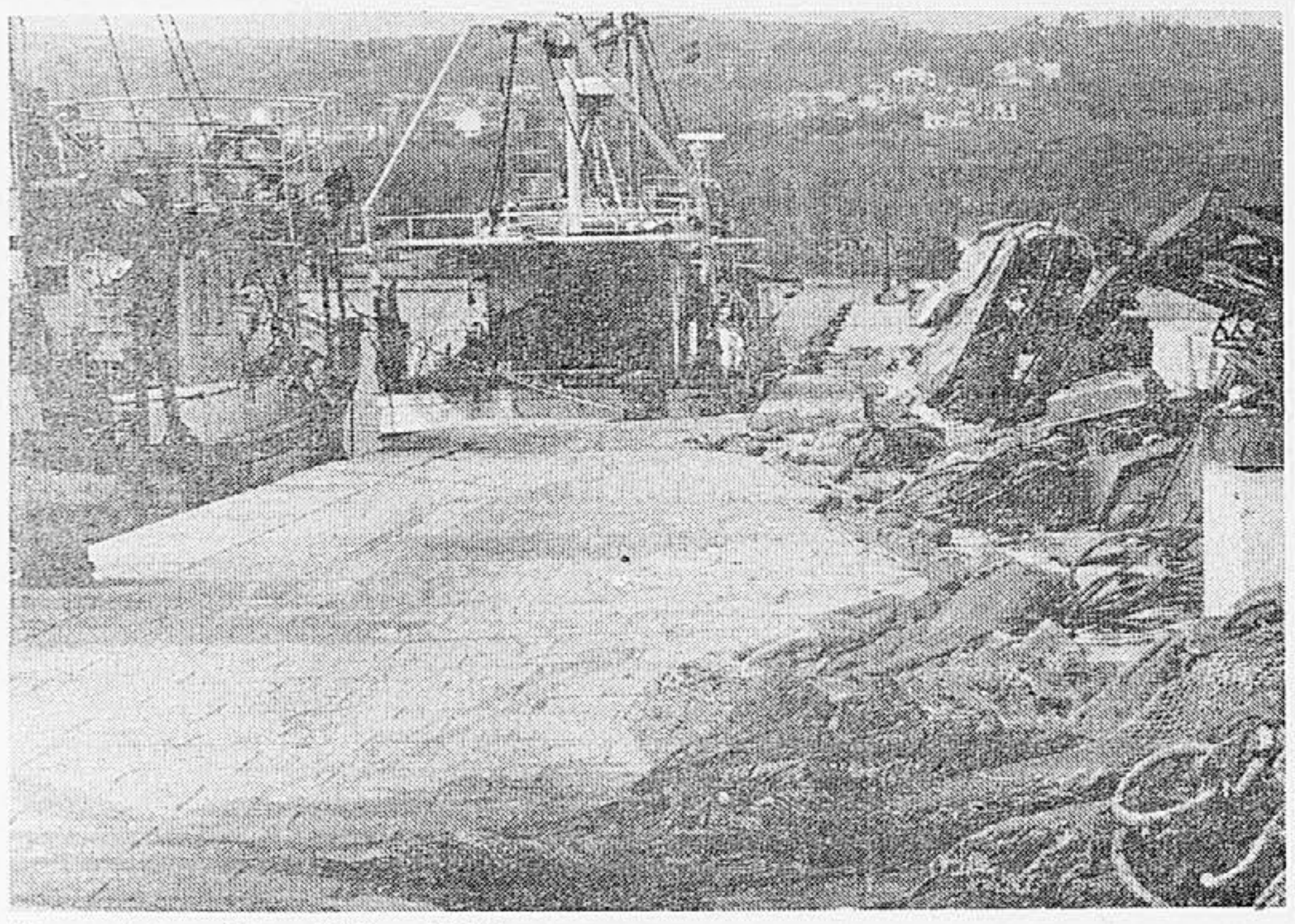
Maribor – mesto brez vlade

MARIBOR, 21. maja – Mariborske politične stranke se še vedno niso dogovorile o kandidatih za predsednika občine, o mandatarju izvršnega sveta in za druge vodstvene funkcije v zborih skupščine. Glede na to, da danes, v ponedeljek, še ni obvestila o zasedanju občinske skupščine, pomeni, da ga ta teden ne bo in da bo brezvladje podaljšano še za nekaj dni!

Med tednom, ko upravni in drugi organi delajo, brezvladja še ni čutiti, toda v nedeljo je veliko mesto brez glave. Povelje o vrnitvi orožja v skladišča in poseben režim čuvanja je zbudilo precejšnjo vznemirjenost tudi v mestu ob Dravi, vendar pa vodilnih, ki bi lahko kakšno rekli o tem, v nedeljo ni bilo!

Predsednika skupščine ni, začasno vlada mestu predsednik zbora združenega dela Maribor. Njegov telefon, če je njegov, kajti pravilen je samo priimek, je zvonil v prazno. Telefonsko ni bil dosegljiv niti poveljnik teritorialne obrambe, pa sekretar za narodno obrambo mesta Maribor. Predsednika izvršnega sveta še ni, podpredsednika nismo mogli dobiti. Kje so odgovorni, smo vprašali dežurnega v stavbi občinske skupščine? »Ne vem,« je odgovoril, »kajti stare telefonske imenike so vzeli, novih pa še ni.« Tudi na Centru za obveščanje niso vedeli, kdo za kaj odgovarja in kje je: »So novi ljudje, pa še ne vemo, kateri so.« Telefon TO je bil nem. Toda Maribor je tudi to nedeljo preživel, čeprav brez vlade.

JOŽE JERMAN

Pomol je odlagališče ribiške opreme

IZOLA, 21. maja – Izola, ki slovi kot ribiško mesto, še vedno nima urejenega prostora, na katerem bi poklicni in popoldanski ter športni ribiči lahko odlagali, pripravljali in popravljali ribiško opremo. Glavni valobran je zato še vedno najbolj priročen za ribiče, z vedno večjo širitvijo te dejavnosti pa v zadnjem času postaja za vse »uporabnike« pretesen. Slavko Dobrin iz turističnega podjetja Simonov zaliv, ki je upravljalec luških objektov, pravi, da je skorajda nemogoče narediti red na pomolu, saj si vsak ribič po svoje razlaga namembnost pomola. (Besedilo in slika: Iztok Umer)

Poslovni sistem kmetijstvo Vipava namesto kombinata

Kmetijski kombinat Vipava naj bi se preoblikoval v skladu z zakonom o zadrugah in podjetjih – V tozdih se v teh dneh odločajo na referendumih

VIPAVA, ŠEMPETER PRI GORICI, 21. maja – Čez dober mesec, namreč 1. julija, naj bi dosedanji Kmetijski kombinat Vipava začel poslovati v novi organizacijski obliki. Vipavski kombinat, ki je gotovo ena večjih in pomembnejših slovenskih kmetijskih organizacij z močno razvejeno kmetijsko dejavnostjo, naj bi seveda preoblikovali v skladu z novo zakonodajo, predvsem z zakonom o zadrugah in zakonom o podjetjih. O konceptu nove organizacije kmetijstva v ajdovski in delu novogoriške občine pa se bodo seveda odločili zaposleni v kombinatu oziroma njegovih tozdih in člani temeljne organizacije kooperantov na referendumih, ki potekajo v teh dneh. V treh tozdih so že glasovali za novo organizacijo, v enem (Sadje Gorica) ga bodo v četrtek ponavljali, v Toku pa bo referendum 3. junija.

Vipavski kmetijski kombinat so ustanovili pred dvema desetletjema z združitvijo Kmetijske zadruge Gorica in Kmetijske vinarske zadruge Vipava. Z njegovo ustanovitvijo so pravzaprav povezali vse družbeno in v okviru zadrug tudi zasebno organizirano kmetijstvo, pridelavo in predelavo v ajdovski in novogoriški občini, razen v Goriških brdih. Rezultati razvoja tako povezanega kmetijstva v Vipavski dolini in na Goriškem gotovo niso zanemarljivi. V kombinatu opozarjajo, da so bili v tem obdobju zgrajeni sodobni predelovalni obrati, obnovljeni številni nasadi z najsodobnejšo tehnologijo, da je bil uresničen obsežen del programa za kmetijsko ureditev Vipavske doline, torej melioracij in namakalnega sistema.

Vendar pa je bilo predvsem v zadnjem obdobju mogoče slišati tudi vse več pripomb na račun vipavskega kmetijskega kombinata in njegove toge, novim gospodarskim razmeram in potrebam kmetijskega razvoja neprilagodljive organizacije. Reorganizacijo in drugače urejene odnose med pridelovalci in predelovalci so na primer pred dobrim poldrugim letom zahtevali vipavski vinogradniki. O oblikovanju novih zadrug in njihovem premoženju že nekaj časa razpravljajo tudi člani Slovenske kmečke zveze.

V vipavskem kmetijskem kombinatu zatrjujejo, da so morali počakati na zvezni zakon o zadrugah, ki je določil, kaj je pravzaprav zadružna lastnina. Z njim in s podobnim republiškim zakonom, ki ga pričakujejo v kratkem, pa so se odprle možnosti za zasnovo nove organizacije v kmetijstvu ajdovske in novogoriške občine. Kako si je to organizacijo zamislila posebna komisija v vipavskem kmetijskem kombinatu?

Iz sedanjega kombinata naj bi nastali dve podjetji in ena ali več zadrug. Te enote naj bi se nato povezale v sestavljeno podjetje, torej v holdinško obliko kapitalske povezanosti in z imenom Poslovni sistem kmetijstvo Vipava. Sedanji tozd Kmetijska predelava, v katerem sta glavni enoti Vipavska vinska klet in Mlekarna, naj bi se preoblikoval v prvo podjetje. Drugo podjetje pa naj bi sestavljala dosedanja tozda Kmetijska proizvodnja in Sadje Gorica. Tozd Strojni park bodo, kot načrtujejo v zasnovi reorganizacije, »razdelili« med novonastali podjetji. Iz Toka bodo, seveda, če bo junijsko glasovanje na referendumu uspelo, oblikovali zadrugo, ki bo dobila sedanje Tokovo premoženje, poleg tega pa bo v skladu z zakonom lahko uveljavljala tudi pravico do zadružne lastnine v predelovalnih obratih vipavskega kombinata. To pa pomeni, da bi podjetje, v katerem bosta Vipavska vinska klet in Mlekarna, postalo pravzaprav mešano podjetje.

SLAVICA CRNICA

Želijo visoko strokoven, koalicijski IS

Politika nove sežanske vlade naj bi bila zasnovana na v Evropo odprtem gospodarjenju

SEŽANA, 21. maja – Tako kot pred tem volitve občinskega parlamenta je tudi nedavno izbiranje najvišjih funkcionarjev sežanske skupščine pokazalo, da je v tem delu Slovenije razmerje sil med strankami Demosa in tradicionalnimi levimi zvezami dokaj uravnovešeno. Četudi so sicer pri drugem glasovanju za vodilne položaje nekaj več funkcij pobrali socialisti in prenovitelji, bo – kot kaže razdelitev sedežev v skupščini – v spornih primerih o končnem izidu glasovanja marsikdaj odločala podpora (ali nasprotovanje) strankarsko neopredeljenih odbornikov. Na to možnost mora vsekakor računati tudi mandatar bodočega občinskega izvršnega sveta.

Pooblastilo za sestavo predloga prihodnje občinske vlade je dobil **Iztok Bandelj**, štiriintridesetletni ekonomist, kandidat SZ, dosedanji predsednik občinskega komiteja za družbeno planiranje in gospodarstvo. Ob prevzemu mandatarstva se je zavzel za trden in strokoven izvršni svet, v katerem naj bi bili prek posameznih članov zastopani interesi vseh strank in drugih zainteresiranih dejavnikov v občini. Strankarske interese v vladi naj bi uskladili v dveh ali treh krogih posvetovanj, tako da bi bila kandidatna lista bodočega občinskega izvršnega sveta lahko pripravljena najpozneje v treh tednih.

Med programskimi izhodišči je Iztok Bandelj kot prvo zahtevo uvrstil delovanje občinskih organov po načelih pravne države, vključno z utrjevanjem neodvisnosti sodstva in sodnikov. To obljubo dopolnjuje še z priznavanjem potrebe po popravljanju krivic in napak, ki so bile posledica dosedanjega političnega in gospodarskega sistema. Politika nove občinske vlade naj bi bila zasnovana na aktivnem, strokovno utemeljenem in v Evropo odprtem gospodarjenju, temelječem na pluralizmu lastnin. V okviru tega naj bi IS najprej učinkovito zaščitil družbeno premoženje in hkrati ob razbremenjevanju gospodarstva posodobil davčno politiko.

Seveda Sežanci tudi v prihodnje ne bi smeli zanemariti možnosti, ki jim jih ponuja kmetijstvo, zasnovano na družinskih kmetijah, trgovina, turizem, obrt in druge dejavnosti, ki bodo morali bolj kot kdajkoli doslej izkoristiti značilnosti Krasa, bližino Trsta in izpostavljeno prometno lego.

JANEZ ODAR

PO SLOVENIJI

Na Kozleku bodo zgradili kočo

KUTUŽEVO, 21. maja – Na letošnjem tradicionalnem 33. prvomajskem pohodu na 997 metrov visoki Kozlek pri Ilirski Bistrici je najstarejši udeleženec, 74-letni Jože Mizgur, položil temeljni kamen za novo planinsko zavetišče na tem priljubljenem izletniškem vrhu. Kočo bodo člani sekcije ilirskobistriškega planinskega društva iz Podgore zgradili na severnem pobočju hriba, kjer so lokacijo izbrali v sodelovanju z regionalnim zavodom za varstvo naravne in kulturne dediščine. Planinci iz Podgore bodo leseno kočo, ki jo nameravajo postaviti na kamniti kleti s površino 30 kvadratnih metrov, zgradili predvsem z lastnim denarjem in delom ter s pomočjo Zavoda za pogozdovanje Krasa. (J. O.)

V KS Turnišče vlagajo v vodovod in ceste

TURNIŠČE, 21. maja – V krajevni skupnosti Turnišče, kamor spadajo vasi Turnišče, Nedelica, Renkovci in Gomilica uresničujejo program krajevnega samoprispevka. Tako bodo vaščani Turnišča največ denarja vložili v novo vodovodno omrežje. Računajo, da so preskrbo z vodo uredili za nekaj let. Krajanom Gomilic so že asfaltirali 1200 kvadratnih metrov vaških cest, v Renkovcih pa še čakajo, da cesto prelijejo z zadnjo plastjo asfalta. V Nedelici, rojstnem kraju narodnega heroja Štefana Kovača-Marka, bodo asfaltirali dober kilometer makadamske ceste. Vaški odbor pa načrtuje, da bodo nekaj denarja vložili v gradnjo prizidka h gasilskim garažam. (J. Ž.)

V Slovenskih Konjicah rastejo bloki

SLOVENSKE KONJICE, 21. maja – V konjiški občini so v srednjeročni plan 1986/90 zapisali, da bodo v tem času predvidoma zgradili 500 novih stanovanj, od tega 253 družbenih in 247 zasebnih. Leto dni pred iztekom srednjeročnega obdobja so v konjiški občini 210 stanovanj že zgradili, pravkar pa gradijo še tri večje stanovanjske objekte. V Zrečah raste blok s 37 stanovanji, v Slovenskih Konjicah pa gradijo dva stanovanjska objekta s po 35 in 24 stanovanji. Letos naj bi blok v Zrečah dogradili in tudi vselili, medtem ko bodo dva nova stanovanjska bloka v Slovenskih Konjicah zgradili prihodnje leto. (D. S.)

Dva mandatarja sta že sestavila predlog novih vlad

To delo sta opravila mandatarja za sestavo piranskega in obalnega IS – V izolski občini bodo predlog oblikovali čez en teden

KOPER, PIRAN, 21. maja – Andrej Grahor in Dino Kodarin, mandatarja za sestavo piranskega in obalnega izvršnega sveta, sta svoje delo na pol že opravila: sestavila sta predlog za novi vladi. V izolski občini so se odločili, da bodo raje skrbno pretehtali vse kadrovske predloge in bodo pravi predlog oblikovali šele čez teden dni. V koprski občini, kjer še nimajo mandatarja, pa ga nameravajo izvoliti na seji občinske skupščine sedmega junija.

Dino Kodarin, mandatar za sestavo obalnega izvršnega sveta, je skušal v predlog sestave obalnega izvršnega sveta vnesti kar nekaj novosti. Edini poklicni član obalnega izvršnega sveta bo **Bruna Pišot-Saksida** – podpredsednica IS in predsednica upravnega organa za družbeno planiranje obalne skupščine, ostali člani pa naj bi bili še: novi direktor geodetske uprave **Ivan Seljak**, za področje ekologije **Svatopluk Štoviček**, direktor koprskega Komunalnega podjetja, za pomorstvo **Viktor Udovič** (Luka Koper), za turizem **Mitja Logar** (Obalno-kraška turistična poslovna skupnost), za kmetijstvo **Viljemka Vesel** (Agraria Koper), za kulturo in sožitje **Edelman Jurinčič** (književnik), za sodelovanje z drugimi regijami **Maurizio Tremul** (Srednja gostinska in turistična šola), za družbeno dejavnost **Aldo Černigoj**, za gradnjo skupnih objektov na Obali pa **Miloš Križaj** iz Studia Izola.

V piranski občini pa je Andrej Grahor za podpredsednika predlagal **Dimitrija Živca** (direktor Adriacommerca), ostali člani pa naj bi bili **Pero Zovko** (občinska uprava), **Boris Krajnik** (Hoteli Piran), **Ivo Bakič** (pomočnik direktorja Okolje Piran), **Daniela Paliaga-Janković** (ravnateljica Srednje naravoslovno matematične šole z italijanskim učnim jezikom Piran), **Pavel Lovrečič** (zasebni gostilničar), **Anton Mikeln** (dosedanji predsednik izvršnega sveta), **Marjan Guzič** (Tovarna kovinske galanterije Šmarje) in **Ugo Fonda** (obrtnik – samostojni potapljač). Kaže, da bo na piranski seji občinske skupščine še bolj kot pri volitvah novega izvršnega sveta vroča razprava o reorganizaciji Uprave občine Piran, ki jo hkrati s sestavo izvršnega sveta predlaga mandatar Andrej Grahor. Po njegovem predlogu naj bi šlo za izboljšave, racionalizacije in večjo strokovnost – združili naj bi več upravnih organov v enega samega.

BORIS ŠULIGOJ

Tolminci proslavljajo svoj občinski praznik

Osrednji dogodki bodo v soboto – Med drugim bodo namenu predali valilnico soške postrvi

TOLMIN, 21. maja – Te dni so se na raznih koncih tolminske občine začele prireditve, s katerimi bodo **Tolminci** proslavili svoj občinski praznik. Najštevilnejše so bile in bodo športne prireditve. Spominom na polpreteklo zgodovino pa je bil posvečen včerajšnji pohod na prizorišče ene najbolj krvavih gorskih bitk med NOB, bitki pod Rdečim robom. Pohoda k spomeniku na planino Sleme se je udeležilo približno sto planincev. Prazniku bo posvečeno jutrišnje srečanje otroških gledaliških skupin, na katerem bodo med osmo in enajsto uro dopoldne svoje stvaritve pokazali bovške vzgojiteljice, dramska skupina Čenče iz Kobarida in dramska skupina iz Mosta na Soči. Osrednji dogodki bodo to soboto, 26. maja, ki bo po športni plati v znamenju 40-letnice košarke v Tolminu, po gospodarski pa v znamenju nove valilnice soške postrvi, ki jo bodo uradno predali namenu.

K. R.

ZAKAJ TAKO?

So prošnjo Slavije zavrnili zaradi zakulisnih igric?

Ne da bi hoteli prehitevati dogodek, kakršna je jutrišnja novinarska konferenca s predstavitvijo prihodnosti igralniškega turizma v tolminski občini, si ne moremo kaj, da se ne bi obregnili ob vsebino vabila nanjo in ob seznam vabljenih. V vabilu sklicatelji sestanka obljubljajo, da bodo osvetlili vprašanja razvoja turizma na Tolminskem in da bodo zainteresiranim dali možnost, da si ustvarijo »objektivno sliko«. S sestankom naj bi se, kot so tudi zapisali v vabilu, izognili enostranskemu in zavajajočemu razumevanju namer v zvezi z igralniškim turizmom v zgornjem Posočju. Na sestanek so vabljeni poleg novinarjev in občinskih mož še predstavniki bovškega in tolminskega Kompasa ter novogoriškega Hita, za katerega se zadnje dni govori, da naj bi odprl svojo igralnico v Kobaridu. In kje so vojvodinski hotelirji s sotočja Soče in Tolminke, ki si že dolgo prizadevajo, da bi uresničili osupljivo velik projekt jugoslovanskega Američana Stojanovića? Saj se vendar brez njih ne da govoriti o prihodnosti igralniškega turizma v zgornjem Posočju. Bili so prvi, ki so se zanj ogreli, prvi, ki so zanj naredili naložbeni načrt, in kar je še zanimivejše, za igralniško dejavnost so se celo že opremili. Predstavnikov vojvodinske Slavije sklicatelji sestanka niso povabili. Kaže, da so jih dokončno odpisali, potem ko republiški sekretariat za finance Vojvodincem oziroma novemu mešanemu podjetju Games International kljub vsemu in v čudnih okoliščinah ni dal dovoljenja za dejavnost v Tolminu. Kakorkoli že, objektivnosti sklicatelji jutrišnjega sestanka novinarjem zagotovo ne bodo zagotovili. Nasprotno, potrdili bodo sum, ki te dni muči prizadete vojvodinske hotelirje, da je bila prošnja vojvodinske Slavije za pričetek igralniške dejavnosti zavrnjena, hkrati pa prošnja novogoriškega Hita za gradnjo igralnice v Kobaridu sprejeta zaradi čudnih zakulisnih igric. Jutrišnji sestanek brez navzočnosti Vojvodincev žal tega suma ne bo mogel ovreči. Škoda.

KATJA ROŠ

V Perutnini pognali nove linije

PTUJ, 21. maja – V ptujski Perutnini so že preizkusili eno od štirih linij v novi perutninski klavnici. Perutninini strokovnjaki in predstavniki nizozemskega Storka, ki so jim prodali opremo, so bili s poskusnim zagonom zadovoljni. Jutri in pojutrišnjem bodo novost še tehnično pregledali, potem pa naj bi do konca junija letos, ko ptujski perutninarji slavijo svoj dan, delo v novih prostorih tudi že dokončno steklo.

F.M.

Začudenje je odveč, saj ljudi v Matavun ni nihče povabil

Slab obisk na Prazniku pomladi, s katerim je to nedeljo sežansko podjetje Hoteli in gostinstvo tudi letos poskušalo poživiti začetek turistične sezone v svetovno znanih Škocjanskih jamah, je prav gotovo prepričljiv dokaz, da je s propagiranjem in prodajanjem podzemeljskega sveta in drugih zanimivosti Krasa nekaj hudo narobe. Izjemno naravno okolje, primerno vreme in dokaj privlačen zabavni program bi morala na tako turistično točko, kakršna je okolica Škocjanskih jam, ob primerni strokovni pripravi prav gotovo privabiti več ljudi, kot se jih je tokrat – največ po naključju – zbralo pri sprejemnem centru.

Četudi bodo morda odgovorni polom prireditve, ki je neupravičeno pritegnila nekajkrat manj ljudi, kot se jih običajno zbere na navadni gasilski šagri v najbolj pozabljeni primorski vasi, pripisovali »zaostrenim gospodarskim razmeram«, pomanjkanju denarja, precenjenemu dinarju, ki Jugoslovane peha zapravljat v tujino, in morda še kakšnemu podobno neoprijemljivemu krivcu, so vzroki za slab obisk precej bolj preprosti. Ljudi v Matavun očitno nihče ni povabil. Trije glavni nosilci sežanskega turizma – občinsko gostinsko podjetje, KTC Lipica in lokalni Kompas – namreč svoj obstoj naslanjajo predvsem na goste iz tujine. Pri tem pa pozabljajo na precejšen zaslužek, ki bi jim ga poleg tega ob malo prodornejši propagandi doma lahko zagotavljali domači obiskovalci. Zato bi bilo prav, če bi Sežanci ob podpisovanji dragih pogodb z znanimi evropskimi firmami za trženje turizma dali priložnost tudi mali domači družbeni ali zasebni turistični agenciji. Ta bi jim s popularizacijo kraških znamenitosti in prodajo dogodkov, kakršen je bil tudi nedeljski škocjanski Praznik pomladi, po kapljicah, a zanesljivo zagotavljala tudi precejšen del sicer negotovega zaslužka.

JANEZ ODAR

Konec tedna v Marezigah že osemnajsta razstava refoška

Tečaj o stekleničenju vin za uvod v prireditev – Bogat program je pripravila tudi marežganska krajevna skupnost

MAREZIGE, 21. maja – Današnji začetek tečaja o stekleničenju vin pomeni uvod v letošnjo, že osemnajsto, razstavo refoška, za katero so krajevna skpnost iz Marezig, KZ Agraria in Vinakoper pripravili doslej najobsežnejši program, ki bo zagotovo pritegnil tako istrske vinogradnike in vinarje kot tudi obiskovalce na sobotni in nedeljski prireditvi.

Tečaj o stekleničenju vin so pripravili na pobudo Zadružne zveze Slovenije, nosilec pa je kmetijsko-veterinarski zavod iz Nove Gorice. Namen tečaja je seznanitev in poučitev vinogradnikov in vinarjev z vsemi postopki pridelave in vzgoje vin v kleti ter z zakonodajo. Kot je povedal enolog koprske kleti Vinakoper **Iztok Klenar**, je tečaj zelo pomemben, saj se s stekleničenjem vin na tem območju ubadata le dva pridelovalca. Po 42-urnem tečaju bodo slušatelji dobili ustrezna potrdila o usposobljenosti za stekleničenje.

● Posebna komisija je letos ocenjevala 72 vzorcev refoška in malvazije. Lani je najboljši refošk pridelal Fabio Valentič. Najboljšo malvazijo je pridelal Emil Bočaj iz Bočajev.

Bogat program pa je pripravila tudi marežganska krajevna skupnost. V soboto bo tradicionalni turnir v malem nogometu, popoldne pa bodo degustacija razstavljenih vin, likovni ex tempore, na katerem bodo sodelovali osnovnošolci iz koprske občine, v zadružnem domu pa bodo odprli lovsko, ribiško in etnološko razstavo ter razstavo domače obrti. Zvečer bo srečanje primorskih pevskih oktetov in ples. V nedeljo bodo razstavili kmetijsko mehanizacijo, sledil bo posvet vinogradnikov in vinarjev, ob 16. uri pa bo sprevod, na katerem bodo prikazali kmečke običaje in opravila, nato pa bodo na odru ob zadružnem domu nastopili harmonikarji.

IZTOK UMER

Dvorišče idrijskega gradu bodo spremenili v prireditveni prostor

Vrnili naj bi mu podobo iz druge polovice 18. stoletja – Prvi del preureditve je končan – Bogate poslikave

IDRIJA, 21. maja – Obnovitvena dela idrijskega gradu Gewerkenegg, za katerega pravijo, da je bil edini slovenski grad brez graščaka (leta 1522 so ga namreč začeli graditi za potrebe rudnika živega srebra), so se te dni prevesila v tisti del, ki bo grajskemu poslopju dal tudi povsem novo vsebino. Grad seveda ostaja muzej, pač pa bodo njegovo mogočno dvorišče spremenili v lep prireditveni prostor. Dvorišče bo dobilo podobo iz druge polovice 18. stoletja, ko je bilo bogato poslikano in obdano z arkadami.

Opravljen je prvi del preureditve grajskega dvorišča. Z njega so odstranili starinske rudniške stroje in naprave, ki so jih po navodilih upokojenih rudarskih strokovnjakov, ki bodo sodelovali tudi pri njihovi obnovi, pripravili za selitev v bodoči tehnični muzej v jašku Borba. Sedaj so začeli z obnovitvenimi deli po konservatorskih smernicah zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine iz Nove Gorice. Obnovo so zaupali Zidgradovim delavcem. Nova podoba grajskega dvorišča bo usklajena z odkritji strokovnjakov. Restavrator **Rudi Pergar** je namreč s sondiranji dvoriščnih pročelij odkril bogate poslikave, za katere domnevajo, da so nastale okoli leta 1758, torej leta, ki je označeno tudi na glavnem grajskem portalu. Gre za zgodovinsko obdobje, na katero so Idrijčani še posebej ponosni, saj je bil takrat vsestranski ustvarjalec in graditelj »slovenskih piramid« (znamenitih klavž) **Jožef Mrak** na vrhuncu svojih moči. Predvideno je, da bi arkade zasteklili. Na sredino grajskega dvorišča pa nameravajo postaviti vodomet.

Idrijski grad, ki so ga vseskozi po malem obnavljali in ga tako v dokaj dobrem stranju ohranili do danes, je v zadnjih letih dobil novo strešno kritino, trdnejši grajski stolp, nove prostore za muzejske zbirke, lani pa je Idrijčanom uspelo obnoviti tudi prednji del njegove fasade. Obnova grajskega dvorišča po pomenu presega vse dosedanje posege.

KATJA ROŠ

V koprski občini je že 940 obrtnikov

Na slavnostni seji skupščine Obrtnega združenja Koper so tudi podelili priznanja

KOPER, 21. maja – V okviru prireditev, slovesnosti, ki se v maju vrstijo ob koprskem občinskem prazniku, so konec minulega tedna imeli slavnostno sejo skupščine tudi člani Obrtnega združenja Koper. Združenje ima okrog 940 članov, število zasebnikov v Kopru pa se nenehno povečuje. O tem in uspehih pri razvoju zasebnega dela v koprski občini je govoril predsednik **Dušan Milenkovič.** Na seji pa so podelili tudi vrsto priznanj. Za dvajsetletno delo v obrtni dejavnosti je priznanje dobilo 15 obrtnikov, za tridesetletno delo pa dva – **Julijan Buhaj** (Elektromehanika) iz Kopra in **Viktor Ternav** (Oljarna) iz Krkavč. Na slovesnosti so podelili tudi pet priznanj obrtnikom, ki so se najbolj trudili za kakovostno organiziranost in uspešnost delovanja obrtnega združenja, eno priznanje za kakovost dela na tem področju pa so podelili tudi delavki občinske uprave za družbene prihodke.

D. G.

Poučevanje italijanščine v vrtcih po projektu ELLE

Obalni pedagoški delavci ugotavljajo, da ima tak sistem učenja prednosti in da bi ga morali postopoma uvesti v vse vrtce in OŠ

KOPER, 21. maja – Pedagoški delavci si na Obali že dolgo prizadevajo najti način, po katerem bi kar najbolj učinkovito poučevali italijanščino. Gre predvsem za učenje italijanščine kot drugega jezika (jezika okolja) na narodnostno mešanem območju. Prav zaradi tega so že v lanskem letu začeli poskusno uvajati tako imenovani projekt ELLE – zgodnjo jezikovno-logično vzgojo. V dveh vrtcih (koprski Kekec in v Ankaranu) in v prvih razredih na dveh osnovnih šolah (Antona Ukmarja v Kopru in Cirila Kosmača v Piranu) so po tem projektu učili kakih 200 otrok.

Danes so se o rezultatih takega poučevanja italijanščine v vrtcih pogovarjali na medobčinskem strokovnem aktivu pedagoških delavcev, jutri pa se bodo še o rezultatih eksperimentiranja v prvih razredih osnovnih šol. Ugotovili so, da ima učenje italijanščine po projektu ELLE veliko prednosti in da bi morali postopoma uvajati tak sistem učenja v vse vrtce in vse razrede osnovne šole. Seveda je pri tem največja ovira denar in zagotavljanje potrebnega znanja, ki ga morajo najprej osvojiti učitelji. Na koprski enoti Zavoda za šolstvo so organizirali že tretji krog seminarjev za usposabljanje učiteljev po omenjenih metodah.

Projekt ELLE je nastal pri ustanovi IARD iz Milana za učenje italijanščine kot materinščine, kasneje pa so začeli po tem sistemu poučevati v vseh tistih deželah, kjer v večjem številu živijo Italijani. Projekt omogoča, da se otrok že zelo zgodaj (še pred šolo) začenja skozi igro učiti italijanščine in to na tak način, da nekako sam določa količino in obseg novopridobljenega jezikovnega znanja. Tak način učenja je primeren za tiste, ki še ne obvladajo niti besedice italijanščine, kot tudi za tiste, ki že nekaj znajo, oziroma za tiste, ki se teže, kot tudi za tiste, ki se laže učijo jezikov. Dosedanja opazovanja so pokazala, da so rezultati takega učenja dobri, otroci pa so govorno bolj sproščeni, nam je zatrdila pedagoška svetovalka **Irena Lipovec-Torkar**.

BORIS ŠULIGOJ

PREJELI SMO

Še o parkiranju v Piranu

V Delu je bil dne 11. 5. 1990 na osmi strani objavljen članek »Za parkiranje bo potrebno pravo malo premoženje«. V objavljenem članku je avtor članka napisal tudi to, »da piransko podjetje Okolje obljublja namestitev elektronske ure, ki so jo kupili že pred dvema letoma, a je niso nikoli uporabili«. Zakaj in komu je potrebno širjenje neresnice? Avtorju članka je natančno znan potek zapore mestnega jedra Piran: od vrvi do elektronske ure in končno ure na kartice. Menim, da je to napad na tedanje vodstvo Komunalnega podjetja tozd Komunalne dejavnosti Piran, da ni znalo upravljati z družbenimi sredstvi. Nabavo omenjene ure sta namreč financirala SO Piran in tedanja Komunala Piran, tozd Komunalne dejavnosti. Izvajalec oz. dobavitelj je z dobavo in montažo zamudil nekaj dni, toda ura je bila montirana in tudi obratovala je. Dokaz: pri vhodu in izhodu so v asfaltu vidne montirane zanke za »ogledala«. Pri obratovanju je bilo ugotovljeno, da ima ura dve napaki (temperatura in čas). Rezultat je bil, da so ponovno začeli uporabljati klasično uro. Zakaj tega avtor članka ni napisal? V zadnji sezoni je KPP tozd Komunalne dejavnosti imelo na račun zapore oz. odvoza s pajkom približno 1,8 stare milijarde izgube, ki jo je pokrilo iz drugih dejavnosti oz. na račun plač delavcev. V naslednji turistični sezoni naj bi isto uro dogradili tako, da bi dejansko služila svojemu namenu. Elektrotehna Ljubljana je v ta namen izdelala tri variante in to v vrednosti od 1,3 do 1,8 tedanje milijarde.

Tedanje KPP je zaporo mestnega jedra Piran izvajalo na podlagi odloka. Izgub ni hotel nihče pokriti. Komunala pa za to dejavnost tudi ni imela denarja.

Ura pa je zaradi tega stala v skladišču. Toliko v vednost občanom in avtorju članka.

ANDREJ MLINAR,
Ukmarjeva 6,
Lucija

NOVI TEDNIK RADIO CELJE
NT&RC
UKV 100,3 in 95,9 MHz – stereo
SV 963 kHz

PISMA BRALCEV

Pismo direktorju RTV Ljubljana

Skoro vsako jutro z zanimanjem poslušam vaš radijski program. Manj pa gledam televizijske programe. Namesto da bi me to razvedrilo, me spravi v slabo voljo. Pred kratkim, ko je poročevalka prišla z jutranjega obhoda, je dejala, da je v Študentskem servisu videla veliko »gužvo«. Pred tedni je voditelj oddaje »Zdravo« tarnal čez »tale« vreme. Pred dnevi, predno je Alenka pričela pogovor z otroki, jih je sodelavec vprašal, oz. dejal, da upa, da jih je že »prebudil tale« sonce. Zadnji petek je zjutraj napovedovalka govorila o »viških« delovne sile. Opoldne je športni poročevalec govoril o tekmi: Alpe–Adria. Zvečer pa pri zadnjem dnevniku napovedovalec o »proizvajalcih« solate . . .

Sprašujem vas: Je to neznanje, ali malomaren in zanikrn odnos do poslušalcev in gledalcev?

Pred leti, ko so vaši poročevalci govorili o »proizvajalcih« žita, o »proizvajalcih« moke, kruha, jabolk, premoga in tako naprej, sem vam z medvoške pošte poslal stotak. V »pismih bralcev« sem vas prosil, da zanj kupite sladoled. Tega dajte učencu tretjega razreda, da vam bo povedal, da imajo ti »proizvajalci« vsak svoj poklic. To so: kmetje, mlinarji, peki, sadjarji in rudarji. Kot kaže, ste sladoled polizali sami . . .

Ne vem, kaj so se vaši sodelavci naučili v šoli. Vsaj vi jih malo naučite. Bojim se, da se v šoli res niso dosti. Pred kratkim sem zjutraj poslušal nekakšen poslovilni pogovor vaše poročevalke in dosedanjega ministra za šolstvo. Veliko je govoril, pa malo povedal. Proti koncu je dejal, da je v korist šolstva »delal velike napore«. Ne vem, kaj je to? Bo pa kar držalo, »da riba smrdi pri glavi« . . .

Lepo vas prosim, spoštovani direktor: najemite kakšnega upokojenega učitelja, da bo vaše podanike, oziroma soupravljalce naučil slovensko.

V šolo sem hodil v času SHS, kmalu po razpadu avstro-ogrske monarhije. S kakšno ljubeznijo so nas učili materni jezik. Prednjačil je učitelj Klavora. Bog mu daj dobro tam, kjer je . . . Če bi takrat govoril tako, kot danes govore vaši poročevalci, bi ne prišel dlje kot do četrtega razreda. Vašim pa dvojina in srednji spol delata težave.

Vaš inkasant dobi za naročnino ob prvem obisku denar. Še nikoli ni trkal dvakrat. Pa veste, koliko? Štiriintrideseti del najinega skupnega dohodka. Pravilno ste prebrali. To je skoraj enodnevni dohodek . . .

Včasih, ko je le preveč, pokličem vašega govorca. Kakšen vljudno obljubi in pripombo upošteva. Drugi pa reče, da je to »pogovorni jezik« in kot tak pravilen. Ta izgovor naj si zatakne za klobuk! »Pogovornega« pa naj rabi na nogometnem igrišču.

Mislim, da ne zahtevam preveč. Mar ne?

Ostanimo prijatelji. Brez zamere in lep pozdrav!

JOŽE ŠTOLCAR,
Ladja 6c,
Medvode

Sramotilna beseda

Vljudno prosim, da objavite sledeče odprto pismo RTV Ljubljana: V filmu Christophoros, ki ste ga predvajali v četrtek, 10. maja, se že v začetnih besedah pojavlja sramotilna beseda, ki žali Devico Marijo, in sicer v italijanščini z nazivom »svinja«. V imenu desettisočev slovenskih vernikov, ki še dnevno obiskujemo šmarnične oltarje, vas vljudno prosim, da to ostudno žaljivko odstranite, če boste film še predvajali. Ob njej se zgraža vsako srce vernega Slovenca, saj vemo, da se ta žaljivka pojavlja samo še na slovenski televiziji.

JOŽE MARKEŠ,
Murova 13,
Jesenice

Prijetna novost za upokojence

Ob izjemnih redkostih, ki se zgodijo v dobro upokojencev, po domače rečeno: »Taka stvar se pripeti samo vsakih sto let«. Nekaj takega se je zgodilo v Piranu.

Brivsko-frizerski salon Dragica, Ul. svobode 115, Piran, katerega lastnica je prikupna privatnica Dragica Zorman, ponuja frizerske storitve upokojencem z 10-odstotnim popustom.

Zanjo, kakor tudi njej podobnim ljudem, katerih pa je zelo malo, mirno lahko rečem, da ima srce. Zaveda se, da smo tudi upokojenci radi urejeni (saj čista in ostrižena glava spadata v osebno higieno), da še nismo odpisani, vendar pa se marsikdo od nas težko odloči obiskati frizerja prav zaradi »visoke« pokojnine, ki jo prejema.

Iz usluge, katero je naredila gospa Dragica upokojencem, je razvidno, da se tudi ona zaveda, da bo nekoč prišla na naše in bo tudi njej godila kakšna podobna usluga, kot sedaj godi nam, sicer pa je že neupokojena članica stranke Sivi panterji Piran.

Posnemanja vreden primer!

ZORKA MARKOVIĆ
za stranko Sivi panterji,
Piran

Namig karikaturistu Juriju

V četrtkovem Delu (10. maja) ste na prvi strani objavili karikaturo, ki vzporeja Skupščino RS s cirkusom »Medrano«.

Ker ste, kolikor je meni znano, pri delu prizadete Skupščine RS tudi sami sodelovali, nimam razloga, da bi vam osporaval tako primerjavo.

Vsekakor pa mene, in verjetno še kakega drugega bralca »Dela«, zanima, kam ste ob tem uvrstili sebe?

ERNEST VRŠEC,
Plevančeva 12,
Ljubljana

Molk o hišniškem stanovanju

Stanovalci v stolpnici v Okrogarjevi ulici v Celju smo že pred enajstimi leti (dokaz zapisnik hišnega sveta z dne 27. II. 1979) prosili stanovanjsko skupnost, da bi takrat prazno stanovanje namenila za hišnika, ki bi skrbel še za sosednji stolpnici – vsega skupaj za 200 stanovanj. Stanovanjska skupnost je to obljubila, od obljube pa ni bilo nič. V predvideno hišniško stanovanje je vselila Marijo Velenšek, ki ji je bilo to nadomestno stanovanje in ki ne bi mogla opravljati hišniških del. Na našo pritožbo in številne urgence stanovanjska skupnost sploh ni odgovorila, čeprav smo jo utemeljili s tem, da na Hudinji imajo hišnika za približno toliko stanovanj in so mu dodelili trisobno stanovanje. Ni nam bilo in nam ni jasno, zakaj na Hudinji tako, v Okrogarjevi pa drugače?

Ker imamo velike probleme, ko pravzaprav vsak stanovalec ne more opravljati vloge hišnika, želimo, da bi že prej predvideno stanovanje dobilo tak status, sedanja služba za komunalne in stanovanjske zadeve pa naj bi nam javno odgovorila na našo zahtevo in svoje stališče utemeljila.

MILAN ALAŠEVIČ
v imenu stanovalcev,
Okrogarjeva 5,
Celje

Zadrege ob prisegah

Že nekaj časa so na jugoslovanski ravni prizadevanja za spremembo zvezne ustave in temu naj bi sledile tudi spremembe republiških ustav. Seveda so pri tem različna in celo nasprotna stališča, kako urediti odnose med republikami in kakšna naj bo naša federacija ali konfederacija. V tej smeri so bila sprejeta že mnoga stališča tudi v slovenski skupščini. Tudi sedanja skupščina, kot vse kaže, ne bo ravnodušna do posameznih predlogov in nakazanih rešitev. In prav je tako, saj ga ni na slovenskem človeka, ki si ne bi želel, da bi dobili medrepubliški odnosi nove kakovostne rešitve, ki bi republikam dale suverenost, ki jim gre. Dokler pa nimamo novih ustavnih rešitev, veljajo pač stare. Tako menda uči tudi pravna znanost ali potrjuje praksa oz. nam velevajo pravila obnašanja. Toda dogodki zadnjih dni kažejo na nova obnašanja. Že ob prisegi predsednika in podpredsednikov skupščine Republike Slovenije je bila spretno zamolčana ustava SFRJ in poudarjena samo slovenska ustava. Ali naj to razumemo tako, da teh funkcionarjev nič ne zavezuje, kar je določeno v ustavi SFRJ! Slovenija je namreč še vedno del in v sestavu SFRJ. Pravi zaplet pa se je zgodil ob priseganju v občini Ljubljana-Šiška (Delo, 17. 5., str. 7), kjer so nekateri odborniki na skrivaj prečrtali tisti del teksta, s katerim prisegajo na ustavo SFRJ. Menim, da so to zelo čudne čeri in stranpoti. Poudarjam, vsi si želimo sprememb, toda dokler jih ni, velja staro. Tekst prisege je znan in menda tudi predpisan in ga nihče ne more in ne sme samovoljno spreminjati in »frizirati«, kot ga je volja. Če komu vest ali politično prepričanje ne dopušča ali dovoli, da sprejme in podpiše tako prisego, kot je pravno predpisana, naj se ne pusti voliti in naj ne sprejema funkcij. Organi istitucije, ki so v tej naši deželi odgovorni za zakonito ravnanje in obnašanje, pa bi morali po svoji dolžnosti na to opozoriti in stvari spraviti v osnovni pravni red. Vsaka samovolja je nedopustna, saj nas lahko pripelje v mnoge nevšečnosti brez potrebe. Če pa je to vzor za evropsko demokracijo, moram povedati, da mi taka ni več všeč. Prepričan pa sem, da si takih »iger« noben izvoljeni funkcionar v državah zahodne demokracije ne bi privoščil.

IVAN ŠKERBEC,
Bratovževa pl. 8.,
Ljubljana

DELO plus

Churchillova in Janševa bolezen

V času večstrankarskega uveljavljanja demokratičnega pluralizma tudi v javnih občilih moram pritegniti prof. dr. Dušanu Kebru 17. maja v pismih glede bolezni Janeza Janše in zato »njegove nesposobnosti za opravljanje naloge obrambnega ministra«, kar je 15. maja zapisal zdravnik as. dr. Stanko Vidmar. Na stran dr. Kebra se ne postavljam samo zato, ker pričakujem dosti pozitivnega od novega slovenskega parlamenta in vladnih predstavnikov, pa tudi ne zaradi neslavnega primata naše medicine, še zlasti črnega madeža jugoslovanske psihiatrije, ki je z elektrošoki krotila uporniške glave, o čemer piše Marjana Vončina 14. 1. 1990 v Nedeljcu; kljub zlovešči novici v Delu dne 17. maja 1990 o vnaprejšnjih načrtih vladajoče komunistične oblasti, ki skuša še kovati zarote, da nam prepreči zastavljene smernice razvoja in lepšega danes, me vodi sila zgodovinskega spomina. Veliki državnik Winston Churchill, prvi lord admiralitete po oktobrski revoluciji, vojaški voditelj zavezniških držav med obema vojnama, ki je sklenil prijateljsko pogodbo leta 1941 celo s SZ, da družno preženejo hitlerjevstvo, je bil zelo bolan in slaboten ob osvoboditvi, ko so Britanci pripravljali zgodovinski obisk (sevedа tedaj še z ladjo), čez veliko lužo v ZDA. Zdravniki so mu prepovedali gibanje in napore, o naporni plovbi pa je veljala še posebna prepoved. Toda Churchill je, kot vemo, izsilil to potovanje; skrivoma pa so na ladjo vzeli vse potrebne zdravniške pripomočke, če pride do najhujšega. Kakor vemo, je dočakal več kot 90 let (1874–1965); uresničil je številne državniške podvige in prejel celo Nobelovo nagrado za književnost. Zdravstveno stanje Janeza Janše in še drugih iz parlamenta je seveda ugodnejše. Zato je čas, da prenehamo z demagoškimi natolcevanji in družno poskrbimo za ugled Slovenije doma in v svetu . . . Tudi mene je pred 16 leti medicina odpisala, a sem po tem prepotoval lep kos sveta in napisal še številne knjige . . . Zato naj parlament obravnava tudi informiranje ter zdravniško in kulturno etiko.

MIROSLAV SLANA-MIROS
Gosposka 10,
Maribor

Vse, ki bi radi v rubriki »Pisma bralcev« kaj potožili, pohvalili ali na kaj opozorili, obveščamo, da ne bomo objavljali pisem, ki ne bodo podpisana s polnim naslovom. Hkrati opozarjamo vse, naj bodo njihovi prispevki kratki, ne daljši od 60 vrstic.

Bi bilo celodnevno šolo res smiselno kar ukiniti?

Celodnevna OŠ Fran Roš v Celju, ki praznuje svojo desetletnico, je z rezultati dokazala, da je njen obstoj smiseln – Starši so zadovoljni

CELJE, 21. maja – Desetletnica Celodnevne osnovne šole Fran Roš v Celju, ki jo proslavljajo z vrsto različnih prireditev, je hkrati priložnost za razmislek tudi o prihodnosti te izobraževalne ustanove. Nemalo je namreč namigov, da celodnevna šola ni potrebna in da bi jo bilo treba preprosto – ukiniti.

»Šola s celodnevnim poukom res več stane, vendar je vprašanje, ali lahko le z denarjem merimo njeno vrednost,« pravi ravnateljica Celodnevne osnovne šole Fran Roš v Celju **Tončka Mešl**, ko skuša osvetliti njene prednosti in dosežene rezultate.

»Res smo nastali kot Popitova politična šola, vendar je stroka dokazala, da je pouku vredno še marsikaj dodati v prid samostojnosti učencev in poglabljanju njihovega znanja. Razvili smo vrsto interesnih dejavnosti, združili interes učencev okoli raziskovalnih nalog (samo letos so jih izdelali sedemnajst), pripravili vrsto tečajev, od jezikovnih do računalniških, deset let forme vive imamo za seboj, po športnih rezultatih se naši otroci uvrščajo zelo visoko in marsikaj bi še lahko naštela. Zelo pomembno je, da smo se vidno zasidrali v okolju, saj je bila šola zgrajena na obrobju mesta in ob robu hitro rastočega naselja Nova vas, ki je za mnoge le spalno naselje. Zelo pomembno pa je, da smo k delu šole pritegnili mnoge starše, da z nami sodelujejo neposredno ali prek svojih otrok in nam tudi pomagajo pri izvajanju določenih dejavnosti. Zato imamo tudi v očeh staršev dokaj visoko ceno in prav oni so tisti, ki so najbolj zaskrbljeni nad bodočo usodo šole.«

V lanskem letu je COŠ Fran Roš dobivala za vsak oddelek 37 odstotkov denarja več kot poldnevne šole, letos pa dobiva 27 odstotkov več denarja. »Denar ni namenjen za osebne dohodke učiteljev, kot marsikdo zmotno misli,« pojasnjuje Tončka Mešl, »le pet do osem odstotkov dodatka na osebni dohodek prinese učiteljem izvajanje celodnevnega pouka na naši šoli. Denarja pa potrebujemo več predvsem zaradi bistveno večjih materialnih stroškov. Šola je namreč nova, velika, zato porabimo več denarja za razsvetljavo, ogrevanje in druge stroške. Kar zadeva dodatek k osebnemu dohodku naših učiteljev, pa sem prepričana, da je tudi njihova odgovornost za znanje in vzgojo drugačna kot odgovornost drugih učiteljev.«

Kako pa učitelji na drugih celjskih šolah gledajo na COŠ Fran Roš? »Niso ji najbolj naklonjeni,« odkrito priznava Tončka Mešl in pojasnjuje, zakaj ne.« Sprva so nas res sprejemali kot politično šolo, pa tudi rezultatov kolegom nismo mogli takoj pokazati. Sedaj je drugače, ko že lahko spremljamo uspeh učencev, ki so se osem let šolali pri nas in so sedaj že v srednji šoli. Rezultati kažejo, da se vsaj enakovredno kosajo v znanju z ostalimi učenci, da pa so še naprej dejavni na mnogih interesnih področjih. Veliko priznanje našemu dosedanjemu delu je tudi povabilo, naj eksperimentalno sodelujemo pri izvajanju slovenskega projekta o prenovi osnovne šole.«

Nova oblast – vsaj po namigih sodeč – celodnevni osnovni šoli ni naklonjena, tudi učitelji na drugih šolah jo gledajo bolj kot nujno zlo. Bo 48-članski kolektiv zdržal pritiske in ohranil neokrnjeno zasnovo celodnevne šole? Tončka Mešl o tem ni ravno prepričana, opozarja pa, da ne bi smeli dovoliti nikakršnih sprememb, ki bi šle na škodo otrok in njihove ustvarjalnosti.

DAMJANA STAMEJČIČ
IVICA BURNIK

● Na šoli bodo jubilej proslavili delovno. Izdali so poseben časopis, napovedali jubilejni majski koncert treh šolskih zborov, pripravili bodo razstavo grafik lanske otroške forme vive, izvedli spomladansko telovadno akademijo, pripravili peto literarno srečanje celjskih mladih ustvarjalcev – Roševe dneve in deseto formo vivo.

Župan žalske občine je Milan Dobnik

Za predsednika IS so delegati šele v drugem krogu izvolili Borisa Kranjca

ŽALEC, 21. maja – Zbori občinske skupščine Žalec so na današnjem zasedanju za novega predsednika izvolili **Milana Dobnika**, prof. zgodovine in absolventa prava (Demos). Podpredsednika niso izvolili, ker nobeden od dveh kandidatov ni dobil potrebne večine. Volitve bodo ponovili čez deset dni. Za predsednika izvršnega sveta so izvolili šele v drugem krogu dipl. oec. **Borisa Kranjca** iz TT Prebold (SZ). Za sekretarko občinske skupščine so izvolili **Inge Sovinc**, ki je to funkcijo opravljala že doslej.

Na ločenih sejah so delegati za predsednika DPZ izvolili Andreja Šporina, direktorja KKS (ZSMS-LS), za podpredsednika pa upokojenca **Petra Pungertnika** (Demos). Predsednik zbora združenega dela bo Janez Šket, mag. veterine, podpredsednika bodo volili v drugem krogu, medtem ko so za predsednika KS izvolili kmetijskega inženiringa **Franca Cilenška** (SKZ) in za podpredsednika kmeta **Antona Groblerja**.

Na Lendavi pri Ivanjcih tiktaka ekološka bomba

Za jezom pri elektrarnici zakoncev Šadl v Ivanjcih se nabirajo industrijske odplake – Stara soboška čistilna naprava je pokvarjena

MURSKA SOBOTA, 21. maja – Trditev naravovarstvenikov, da narava nikoli ne odpušča, se ta trenutek v Murski Soboti potrjuje v dokaj kruti obliki. Socrealistično podpiranje količinske industrijske rasti ne glede na morebitne posledice za okolje in človeka in brez sprotne skrbi za čiščenje vsaj večjega dela tistega, kar človek onesnaži, je tukaj pripeljalo do tega, da je potok Ledava ta trenutek dobesedno tempirana ekološka bomba.

Na videz je problem le v tem, da sta si zakonca Šadl ob Ledavi v Ivanjcih v nekdanjem mlinu Šadlovih prednikov uredila majhno elektrarno, za njen pogon pa sta seveda potok zajezila kljub temu, da še vedno nimata vse potrebne dokumentacije in dovoljenja za obratovanje. In za jezom se je približno pred mesecem dni začela nabirati vsa svinjarija iz kanalizacije Murske Sobote in okolice ter iz tukajšne industrije. Dvajset let stara soboška čistilna naprava (katere zmogljivost pa je tako ali tako že skoraj pol premajhna) se je namreč pokvarila in soboška Komunala je za čas, dokler okvare ne popravijo, vse odplake speljala naravnost v Ledavo.

O tem so sicer takoj obvestili največje onesnaževalce, nič pa o spremenjenih razmerah v Lendavi niso izvedeli pristojni organi in tudi nekaj kilometrov dolvodno živeča zakonca Šadl ne. Zato se je v tem času za jezom njune elektrarne nabralo že toliko razkrajajoče se usedline iz odplak, da bi dvig zapornic pomenil pomor vsega življa v spodnjem toku Ledave, ob takšni koncentraciji onesnaženja pa še nevarnost za podtalnico.

Zato so se sestali vsi pristojni, od predstavnika območne vodne skupnosti in vodnogospodarskega podjetja, do inšpektorjev in podjetja Komunala in se dogovorili, da bodo naročili analizo kakovosti vode za jezom in na podlagi rezultatov analize ugotovili, s koliko sveže vode iz akumulacije na Goriškem bodo mešali onesnaženo vodo, ko jo bodo postopoma izpuščali iz zajezenega zbiralnika pri mlinu. Škodi se sicer ne bo mogoče izogniti, s takšnim mešanjem pa jo bodo skušali čim bolj zmanjšati.

Seveda pa bo to le trenutna rešitev za nastali problem. Da se to ne bi ponavljalo vedno znova, pa bo treba pospešiti priprave in gradnjo nove čistilne naprave za Mursko Soboto, ki se odlaga in zavlačuje že vse predolgo, poleg tega pa bo treba trše priviti največje industrijske onesnaževalce.

JOŽE POJBIČ

Celjski Merx je odprl svojo banko

V njej bodo lahko varčevali vsi občani – Višje obresti kot drugod v vzhodni Sloveniji

CELJE, 21. maja – Sozd Merx je v bivših prostorih Reklame na Muzejskem trgu odprl svojo Merx banko (skupna finančna ustanova vseh njegovih organizacij), v kateri bodo lahko poleg delavcev, zaposlenih v tej organizaciji, pod enakimi pogoji varčevali tudi vsi drugi. Gre za prvo ustanovo v Celju, ki utegne pomeniti kar dobro konkurenco državni banki.

Kot nam je povedal **Srečko Gorenjak**, so se za razširitev poslovanja odločili po zgledu klubov, s pomočjo katerih nekatere velike organizacije (Mercator, Slovenijales) financirajo svoje tekoče poslovanje, vendar bodo skušali biti več od tega. Vsem, ki se bodo odločili za denarno poslovanje ali varčevanje v Merxovi banki, ponujajo višje obresti od obresti drugod v vzhodni Sloveniji. Za vloge vezane na en mesec, tri mesece, šest mesecev, leto dni bodo letne obrestne mere 35, 37, 39 in 41-odstotne medtem ko bodo obresti za sredstva na vpogled 33-odstotne z mesečnim pripisom. Za nas novost, ki pa jo poznejo v nekaterih državah na Zahodu, bo ta: če bo imel varčevalec na knjižici šest mesecev 21 tisoč dinarjev ali več, mu bodo za celotno vlogo priznali 38-odstotne obresti.

Po besedah Srečka Gorenjaka bo Merx predvidoma ob koncu leta izdal kreditno kartico, ki bo nudila varčevalcem posebne ugodnosti, njen namen pa je seveda pospeševati prodajo. Med drugim bodo lastniki kartic lahko za mesec dni odložili plačilo računov v Merxovih zdraviliščih ali hotelih.

V poslovanju banke ne bo nobenih omejitev, le dvige velikih zneskov bo treba najaviti dan prej. Sicer je banka odprta od 9. do 12. ure in od 13. ure do 17.30 (ob sobotah od osmih do pol dvanajstih). DRAGO HRIBAR

PO SLOVENIJI

Priznanja in nagrade za prekmurske učitelje

MURSKA SOBOTA, 21. maja – Ob dnevu prosvetnih delavcev v soboški občini, ki so ga učitelji in vzgojitelji počastili s prireditvijo v soboškem kinu Park, so prejeli priznanja in nagrade Jože Gutman iz OŠ Puconci, Kristina Marič iz OŠ Grad, Ivanka Radovanović iz OŠ Dane Šumenjak v Murski Soboti, Rozalija Topić iz vrtca v Hodošu in Marušja Uhernik iz soboškega srednješolskega centra. Občinsko plaketo je prejela OŠ Edvard Kardelj iz Murske Sobote. (I. G.)

Vzela sta se pred petdesetimi leti

GORNJA BISTRICA, 21. maja – V Gornji Bistrici v lendavski občini pri Balažicovih so slavili zlato poroko. Ivan in Ana Balažic sta se prvič poročila leta 1940 v Črenšovcih. Živo se spominjata prehojene zakonske poti, ki jima ni bila postlana z rožicami. Ivan, rojen leta 1912, je bil na delu v Franciji, v letih 1944–45 ga je zajela mobilizacija in kot mlad mož je okusil grozote druge svetovne vojne – taborišče v Lukendadnu. Po vrnitvi domov je bil leta 1946 prisiljen v kolonizacijo – v Apaško dolino. Zaposlil se je na družbenem kmetijskem posestvu, kjer je delo združeval kar petindvajset let. Zdaj je upokojenec. Življenjska družica Ana, rojena Kustec, leta 1915, je z možem delila slabo in dobro. Ana je gospodinjila in vzgajala otroke. V zakonu se jima je rodilo sedem otrok. V veselje pa jima je tudi trinajst vnukov. (J. Ž.)

V Slovenskih Konjicah rastejo bloki

SLOVENSKE KONJICE, 21. maja – V konjiški občini so v srednjeročni plan 1986/90 zapisali, da bodo v tem času predvidoma zgradili 500 novih stanovanj, od tega 253 družbenih in 247 zasebnih. Leto dni pred iztekom srednjeročnega obdobja so v konjiški občini 210 stanovanj že zgradili, pravkar pa gradijo še tri večje stanovanjske objekte. V Zrečah raste blok s 37 stanovanji, v Slovenskih Konjicah pa gradijo dva stanovanjska objekta s po 35 in 24 stanovanji. Letos naj bi blok v Zrečah dogradili in tudi vselili, medtem ko bodo dva nova stanovanjska bloka v Slovenskih Konjicah zgradili prihodnje leto. (D. S.)

V KS Turnišče vlagajo v vodovod in ceste

TURNIŠČE, 21. maja – V krajevni skupnosti Turnišče, kamor spadajo vasi Turnišče, Nedelica, Renkovci in Gomilica uresničujejo program krajevnega samoprispevka. Tako bodo vaščani Turnišča največ denarja vložili v novo vodovodno omrežje. Računajo, da so preskrbo z vodo uredili za nekaj let. Krajanom Gomilic so že asfaltirali 1200 kvadratnih metrov vaških cest, v Renkovcih pa še čakajo, da cesto prelijejo z zadnjo plastjo asfalta. V Nedelici, rojstnem kraju narodnega heroja Štefana Kovača-Marka, bodo asfaltirali dober kilometer makadamske ceste. Vaški odbor pa načrtuje, da bodo nekaj denarja vložili v gradnjo prizidka h gasilskim garažam. (J. Ž.)

Na Kozleku bodo zgradili kočo

KUTUŽEVO, 21. maja – Na letošnjem tradicionalnem 33. prvomajskem pohodu na 997 metrov visoki Kozlek pri Ilirski Bistrici je najstarejši udeleženec, 74-letni Jože Mizgur, položil temeljni kamen za novo planinsko zavetišče na tem priljubljenem izletniškem vrhu. Kočo bodo člani sekcije ilirskobistriškega planinskega društva iz Podgore zgradili na severnem pobočju hriba, kjer so lokacijo izbrali v sodelovanju z regionalnim zavodom za varstvo naravne in kulturne dediščine. Planinci iz Podgore bodo leseno kočo, ki jo nameravajo postaviti na kamniti kleti s površino 30 kvadratnih metrov, zgradili predvsem z lastnim denarjem in delom ter s pomočjo Zavoda za pogozdovanje Krasa. (J. O.)

Štiri nove prodajalne v žalski občini

ŽALEC, 21. maja – V žalski občini zasebne prodajalne rasejo kot gobe po dežju. Prejšnji teden so v tej občini odprli kar štiri. Na Bregu pri Polzeli je Ana Artnik odprla prodajalno za prodajo domače in uvožene konfekcije, zasebno podjetje Zlati D je na Šlandrovem trgu v Žalcu odprlo še eno trgovino z moško in žensko konfekcijo ter modnimi dodatki, v Soseski V je novo trgovino z mešanim blagom odprla Maja Lešnik, v Pečnikovi ulici pa je Aleš Lešnik odprl prvo zasebno prodajalno na Celjskem za ribiče. Na sliki: iz prodajalne moške in ženske konfekcije Zlati D. (Besedilo in slika: T. T.)

Sobočani že predolgo iščejo lokacijo za novo kafilerijo

Iz sedanje v središču Murske Sobote se v vročih dneh širi neznosen smrad – Mesarji trdijo, da za to niso edini krivi

MURSKA SOBOTA, 21. maja – Prvi vroči dnevi v Murski Soboti so ponovno poostrili problem obratovanja kafilerije Mesne industrije ob Lendavski cesti v širšem središču mesta. Smrad, ki se širi, je neznosen, zato predvsem stanovalci blokov v neposredni bližini kafilerije zahtevajo, naj jo takoj zapro (kafilerija obratuje brez dovoljenja), grozijo pa tudi, da jo bodo blokirali.

V Mesni industriji zagotavljajo, da so pripravljeni zgraditi novo kafilerijo zunaj mesta, vendar imajo pri iskanju primerne lokacije težave. Za smrad, ki se te dni širi po mestu, pa po prepričanju **Marjana Hajdinjaka** ni kriva samo kafilerija. »Letos smo v kafileriji zamenjali biološki filter, zato je smrad, ki prihaja iz kafilerije, komaj zaznaven. Največ smradu povzročajo klavni odpadki Agromerkurja. Te namreč shranjujejo kar v kontejnerje ob klavnici piščancev. Ker ne odvažajo sproti kontejnerjev, je smrad toliko večji. Dodatni smrad povzroča tudi termalna voda, ki jo v mestno kanalizacijo spušča hotel Diana. S tem ne opravičujem Mesne industrije, kajti spoštujemo odločitev občinskega IS in občinske skupščine, da moramo v najkrajšem času preseliti kafilerijo iz mesta,« je pojasnil Marjan Hajdninjak.

Kaj je bilo pravzaprav storjenega, da bi se Sobočani končno rešili neprijetnega in zdravju škodljivega smradu? Zavod za ekonomiko in urbanizem je že pred časom predlagal, da bi novo kafilerijo zgradili ob Noršinski cesti, približno petsto metrov stran od Mesne industrije. »Na ta način smo skušali ustreči tudi Mesni industriji, da bi imela celotno proizvodnjo na širši skupni lokaciji in pri tem uporabljala že zgrajeno energetsko in drugo infrastrukturo. Žal, republiška veterinarska inšpekcija ni dala soglasja za gradnjo nove kafilerije na predlaganem mestu, ker meni, da je preblizu Murski Soboti,« je pojasnil **Janez Öri.**

Strokovnjaki razmišljajo, da bi novo kafilerijo zgradili v bližini budinskega mlina, ki je od Murske Sobote oddaljen okoli sedem kilometrov. »Tam bi zgradili tudi novo odlagališče smeti. Gre seveda za strokovno zamisel, kajti po razgrnitvi prve inačice lokacijskega načrta za novo kafilerijo so vsi dogovori zamrli, čeprav smo se dogovorili, da bomo tudi za novo lokacijo izdelali strokovno študijo. Te doslej še nihče ni naročil,« je povedal Janez Öri. Kakorkoli že, vsi odgovorni v občini imajo še vedno dovolj opravičil, da živilske odpadke še naprej predelujejo sredi Murske Sobote.

IVAN GERENČER

V Ljutomeru so izvolili vodstvo skupščine

Ljutomerski župan je postal Mirko Prelog – Predsednika ZZD še niso izvolili

LJUTOMER, 21. maja – Potem, ko so v petek popoldne poslanci nove ljutomerske občinske skupščine komajda izvolili predsednika skupščine – ta je postal Demosov kandidat **Mirko Prelog** – nekoliko lažje pa podpredsednico, prav tako Demosovo kandidatko **Jelko Rostaher**, in mandatarja dosedanjega predsednika izvršnega sveta **Franca Štrakla**, ki sta ga kandidirali Socialistična zveza in ZKS-SDP, so zvečer po zborih volili še predsednike in podpredsednike zborov. Predsednik družbenopolitičnega zbora je postal kandidat ZKS-SDP **Vlado Potočnik**, podpredsednik tega zbora pa kandidat Kmečke zveze **Franc Lubi**. V zboru združenega dela je vajeti prevzel **Jože Špindler**, podpredsednica pa je kandidatka ZKS-SDP in Socialistične zveze **Marjana Ljubec**. V zboru krajevnih skupnosti volitev niso opravili, ker nobeden od kandidatov za predsedniško in podpredsedniško funkcijo tudi po ponovljenih volitvah ni dobil potrebne večine.

J. P.

Z odlokom naj bi prepovedali kurjenje v bližini gozdov

Gozdno gospodarstvo Maribor je takšno pobudo dalo mariborskemu IS – Pogost vzrok za požare je sežiganje poljskih odpadkov

MARIBOR, 21. maja – Gozdno gospodarstvo Maribor je poslalo izvršnemu svetu Maribora pobudo, naj ustrezni organi čimprej sprejmejo odlok o prepovedi kurjenja na njivah in požiganja travišč na območjih, kjer ogenj lahko ogrozi gozd; in sicer zato, ker je bilo letos zaradi nepredvidnega kurjenja že toliko požarov, da se škoda pne v tisoče dinarjev, opozorila pa nič ne zaležejo.

Samo od 20. januarja, ko je bil prvi letošnji požar v gozdu, pa do 24. marca letos, za takrat so podatki, so imeli v družbenih gozdovih 11 požarov na skupni površini 3,35 hektara, škodo pa so ocenili na 165.329 dinarjev, v zasebnih gozdovih pa je bilo prav tako 11 požarov na skupni površini 9,28 hektara. Ocenili so, da je bilo za 678.326 dinarjev škode. Seveda v teh številkah niso upoštevane zmanjšane splošno koristne funkcije gozda.

Gozdarji so naredili skrbno analizo vzrokov požara in ugotovili, da je nastal v osmih primerih zato, ker so zažigali suho travo na pašnikih ob gozdu, v desetih primerih je nastal požar zaradi sežiganja poljskih odpadkov, v dveh primerih je povzročila požar iskra iz daljnovoda, ki gre skozi gozd, v dveh primerih pa še niso odkrili vzroka.

Varstvo gozdov pred požari sicer ureja Zakon o gozdovih, v posebnem členu je navedeno, da gozdove na kraškem gozdnogospodarskem območju in druge gozdove, ki so posebno ogroženi, razglasi za požarno ogrožene občinska skupščina.

Mariborski gozdarji pravijo, da bi odlok z ustreznimi kaznimi lahko prepovedal kurjenje na prostem, na njivah in kurjenje travišč na območjih, kjer ogenj lahko ogrozi gozd. Dodajajo še, da naj bi ta odlok veljal predvsem za spomladanski in jesenski čas, ko je trava najbolj suha.

JOŽE JERMAN

DELO plus

Stari dravski most v Mariboru bodo spet odprli 23. maja

Potem bo čezenj prepovedan promet za vse tovornjake, Certus pa bo zmanjšal promet avtobusov za 15 do 20 odstotkov

MARIBOR, 21. maja – »Ko smo začeli prenavljati kamniti del starega dravskega mostu na desnem bregu Drave, smo dejali, da bomo dela končali v 61 dneh. Pristavili pa smo, da se lahko zavlečejo od sedem do deset dni, če bomo ugotovili, da je treba narediti še kaj več, kot smo menili, preden smo most »odprli«. To se je tudi zgodilo. V celoti smo zamenjali komunalne vode: 92 metrov vodovoda, 129 metrov cevi za zemeljski plin in mestni plin in povečali zmogljivosti ptt in električnega omrežja.«

To je povedal vodja skupnih programov na Zavodu za izgradnjo Maribora mag. **Boris Škerbinek**, ki trdi, da bo most odprt 23. maja ali pet dni pred rokom. Dogovorili so se tudi, da bodo povečali propustnost in razbremenili most, ki najbolj trpi, kadar na njem vozila stojijo. Prepovedali bodo promet prek mostu za vse tovornjake, torej tudi za tiste z nosilnostjo do dveh ton, ki so doslej lahko vozili čezenj. S Certusom so se dogovorili, da bo zmanjšal promet prek tega mostu za primestne avtobuse za 15 do 20 odstotkov. Prav tako bodo na desnem bregu Drave, na Pobreški cesti in na Trgu revolucije prepovedali promet za tovornjake, težje od pet ton.

V mestnem središču urejajo Slovensko in Tyrševo ulico, ki bosta urejeni do 20. junija. Takrat bodo začeli obnavljati še Gosposko ulico od Slovenske do Ulice 10. oktobra. ZIM je od občinskega komiteja za promet in zveze tudi zahteval, naj v roku enega tedna izdela prometne rešitve za ta del mesta, ki je cona za pešce. Od njega zahtevajo, naj to ulico tudi fizično zapre, za dostavna vozila pa določi prometni režim.

Nadaljujejo tudi z napeljavo plinskega omrežja, in to v Trubarjevo ter Mladinsko ulico. Plin bodo pripeljali do kotlarn Višje pravne šole, gostinske šole in OŠ Bojan Ilich. V začetku junija bodo začeli z deli v Kersnikovi ulici in Razlagovi, ki jo bodo še asfaltirali (obnovili bodo kotlarne OŠ F. Rozman-Stane, Maistrova 32, Ekonomsko poslovne fakultete ter blok v Jemčevem vrtu).

VASJA VENTURINI

Poslej kar ducat satelitskih tv programov

SLOVENSKA BISTRICA, 21. maja – V Slovenski Bistrici ter na Zgornji in Spodnji Polskavi ima že približno 2300 družin kabelski priključek, ki v domove prinaša tv signal iz osrednjega sprejemnega centra na Jožefu nad Slovensko Bistrico. Ta čas lahko spremljajo oddaje po dveh ljubljanskih, zagrebških in avstrijskih programov, ob internem kanalu pa še osem satelitskih postaj. Izbor satelitskih signalov pa bodo povečali še za štiri. Kateri to bodo, zdaj še ne vedo natančno, saj bo pri izbiri odločala tudi tehnična kakovost sprejema. Nakup opreme za štiri nove satelitske programe bo posameznega naročnika stal 45 dinarjev, na položnici, ki jo bodo dobili te dni, pa bo še znesek 36 dinarjev, kar je vzdrževalnina za drugi letošnji kvartal.

V. S.

Je bila panika v Celju odveč?

Rezultati koncentracij radona v stanovanjih so pokazali, da bi Celjani lahko mirno spali – V nekaterih stanovanjih je bil strah upravičen

CELJE, 21. maja – Rezultati prve faze meritev koncentracij radona v nekaterih stanovanjih v Celju kažejo, da bi ljudje, ki stanujejo v blokih, zgrajenih z elektrofiltrsko opeko, pravzaprav lahko mirno spali. Tako vsaj bi lahko najkrajše povzeli vsebino sporočila, ki ga je v zvezi z afero »radioaktivno sevanje v Celju« javnosti naslovil občinski komite za urejanje prostora in varstvo okolja.

Pomirjujoča vsebina sporočila temelji na podlagi meritev, ki so jih v prvih štirih mesecih letošnjega leta v Celju opravili strokovnjaki republiškega zavoda za varstvo pri delu in Instituta Jožef Stefan iz Ljubljane. Izvedli so 85 meritev koncentracij radona oziroma radonovih potomcev, izbrali pa objekte, zgrajene iz različnih materialov.

Rezultati sicer povedo, da je koncentracija radona v stanovanjih iz elektrofiltrske opeke za 50 odstotkov večja kot v objektih iz drugih gradbenih materialov, še vedno pa veliko pod ravnijo, ki bi bila po priporočilih mednarodne komisije za varstvo pred sevanji problematična in bi bilo zato treba ukrepati. Povprečna vrednost vseh opravljenih meritev znaša v stanovanjih, zgrajenih iz EF opeke namreč 65 bekerelov na kubični meter; tam, kjer je bil uporabljen drugačen gradbeni material, pa so namerili povprečno 43 bekerelov na kubični meter.

V Drapšinovi ulici (v blokih, kjer je bilo vznemirjenje med prebivalci največje) so poleg meritev koncentracij radona opravili tudi meritve koncentracij radonovih potomcev. Bile so nekaj večje kot v drugih območjih mesta, le v enem stanovanju v Drapšinovi ulici so močneje odstopale.

Toliko o povprečjih. Podrobnejši pregled razpredelnice zbranih podatkov pa nekoliko spremeni te pomirjujoče vtise. Pove, da so daleč največjo koncentracijo radona (267 bekerelov na kubični meter) vendarle zabeležili v bloku, zgrajenem iz elektrofiltrske opeke. Opazne so tudi izredno velike razlike v meritvah, opravljenih v istem stanovanjskem objektu, kar bi lahko pomenilo, da so bili vzorci vzeti v različnih razmerah, predvsem pa (to so zapisali tudi strokovnjaki) v premajhnem številu, da bi lahko bili povsem zanesljivi. Zato so predlagali, naj bi junija izvedli povsod tam, kjer je bila koncentracija radona višja od 50 bekerelov, ponovne meritve, povsod, kjer je bila koncentracija večja od 100 bekerelov, pa naj bi meritve opravljali dolgoročno.

Podobno kot za radon naj bi pogostejšo kontrolo opravljali tudi pri višjih koncentracijah radonovih potomcev. Povejmo še, da mednarodna komisija za varstvo pred sevanji predlaga, naj bi pri starih stavbah ukrepali, kadar koncentracije radona presegajo 400 bekerelov na kubični meter, za nove stavbe pa predlaga zgornjo mejo koncentracije radona 200 Bq na kubični meter.

IVICA BURNIK

NOVI TEDNIK RADIO CELJE NT&RC

V Perutnini pognali nove linije

PTUJ, 21. maja – V ptujski Perutnini so že preizkusili eno od štirih linij v novi perutninski klavnici. Perutninini strokovnjaki in predstavniki nizozemskega Storka, ki so jim prodali opremo, so bili s poskusnim zagonom zadovoljni. Jutri in pojutrišnjem bodo novost še tehnično pregledali, potem pa naj bi do konca junija letos, ko ptujski perutninarji slavijo svoj dan, delo v novih prostorih tudi že dokončno steklo. Prutnina je novo klavnico potrebovala, da si ponovno pridobi izvozno registracijo za Zahodno Evropo in hkrati odpravi ozko grlo v svoji proizvodno-predelovalni verigi. Po načrtih bo z novo klavnico odpadla ena od dveh dosedanjih delovnih izmen, saj bodo na kavlje lahko obesili po 16 tisoč piščancev vsako uro.

F. M.

MIMOGREDE

Maribor – mesto brez vlade

MARIBOR, 21. maja – Mariborske politične stranke se še vedno niso dogovorile o kandidatih za predsednika občine, o mandatarju izvršnega sveta in za druge vodstvene funkcije v zborih skupščine. Glede na to, da danes, v ponedeljek, še ni obvestila o zasedanju občinske skupščine, pomeni, da ga ta teden ne bo in da bo brezvladje podaljšano še za nekaj dni!

Med tednom, ko upravni in drugi organi delajo, brezvladja še ni čutiti, toda v nedeljo je veliko mesto brez glave. Povelje o vrnitvi orožja v skladišča in poseben režim čuvanja je zbudilo precejšnjo vznemirjenost tudi v mestu ob Dravi, vendar pa vodilnih, ki bi lahko kakšno rekli o tem, v nedeljo ni bilo!

Predsednika skupščine ni, začasno vlada mestu predsednik zbora združenega dela Maribor. Njegov telefon, če je njegov, kajti pravilen je samo priimek, je zvonil v prazno. Telefonsko ni bil dosegljiv niti poveljnik teritorialne obrambe, pa sekretar za narodno obrambo mesta Maribor. Predsednika izvršnega sveta še ni, podpredsednika nismo mogli dobiti. Kje so odgovorni, smo vprašali dežurnega v stavbi občinske skupščine? »Ne vem,« je odgovoril, »kajti stare telefonske imenike so vzeli, novih pa še ni.« Tudi na Centru za obveščanje niso vedeli, kdo za kaj odgovarja in kje je: »So novi ljudje, pa še ne vemo, kateri so.« Telefon TO je bil nem. Toda Maribor je tudi to nedeljo preživel, čeprav brez vlade.

JOŽE JERMAN

ZDRAVJE

PISMA BRALCEV

Pismo direktorju RTV Ljubljana

Skoro vsako jutro z zanimanjem poslušam vaš radijski program. Manj pa gledam televizijske programe. Namesto da bi me to razvedrilo, me spravi v slabo voljo. Pred kratkim, ko je poročevalka prišla z jutranjega obhoda, je dejala, da je v Študentskem servisu videla veliko »gužvo«. Pred tedni je voditelj oddaje »Zdravo« tarnal čez »tale« vreme. Pred dnevi, predno je Alenka pričela pogovor z otroki, jih je sodelavec vprašal, oz. dejal, da upa, da jih je že »prebudil tale« sonce. Zadnji petek je zjutraj napovedovalka govorila o »viških« delovne sile. Opoldne je športni poročevalec govoril o tekmi: Alpe–Adria. Zvečer pa pri zadnjem dnevniku napovedovalec o »proizvajalcih« solate ...

Sprašujem vas: Je to neznanje, ali malomaren in zanikrn odnos do poslušalcev in gledalcev?

Pred leti, ko so vaši poročevalci govorili o »proizvajalcih« žita, o »proizvajalcih« moke, kruha, jabolk, premoga in tako naprej, sem vam z medvoške pošte poslal stotak. V »pismih bralcev« sem vas prosil, da zanj kupite sladoled. Tega dajte učencu tretjega razreda, da vam bo povedal, da imajo ti »proizvajalci« vsak svoj poklic. To so: kmetje, mlinarji, peki, sadjarji in rudarji. Kot kaže, ste sladoled polizali sami ...

Ne vem, kaj so se vaši sodelavci naučili v šoli. Vsaj vi jih malo naučite. Bojim se, da se v šoli res niso dosti. Pred kratkim sem zjutraj poslušal nekakšen poslovilni pogovor vaše poročevalke in dosedanjega ministra za šolstvo. Veliko je govoril, pa malo povedal. Proti koncu je dejal, da je v korist šolstva »delal velike napore«. Ne vem, kaj je to? Bo pa kar držalo, »da riba smrdi pri glavi« ...

Lepo vas prosim, spoštovani direktor: najemite kakšnega upokojenega učitelja, da bo vaše podanike, oziroma soupravljalce naučil slovensko.

V šolo sem hodil v času SHS, kmalu po razpadu avstro-ogrske monarhije. S kakšno ljubeznijo so nas učili materni jezik. Prednjačil je učitelj Klavora. Bog mu daj dobro tam, kjer je ... Če bi takrat govoril tako, kot danes govore vaši poročevalci, bi ne prišel dlje kot do četrtega razreda. Vašim pa dvojina in srednji spol delata težave.

Vaš inkasant dobi za naročnino ob prvem obisku denar. Še nikoli ni trkal dvakrat. Pa veste, koliko? Štiriintrideseti del najinega skupnega dohodka. Pravilno ste prebrali. To je skoraj enodnevni dohodek ...

Včasih, ko je le preveč, poklicem vašega govorca. Kakšen vljudno obljubi in pripombo upošteva. Drugi pa reče, da je to »pogovorni jezik« in kot tak pravilen. Ta izgovor naj si zatakne za klobuk! »Pogovornega« pa naj rabi na nogometnem igrišču.

Mislim, da ne zahtevam preveč. Mar ne?

Ostanimo prijatelji. Brez zamere in lep pozdrav!

JOŽE ŠTOLCAR,
Ladja 6c,
Medvode

Sramotilna beseda

Vljudno prosim, da objavite sledeče odprto pismo RTV Ljubljana: V filmu Christophoros, ki ste ga predvajali v četrtek, 10. maja, se že v začetnih besedah pojavlja sramotilna beseda, ki žali Devico Marijo, in sicer v italijanščini z nazivom »svinja«. V imenu desettisočev slovenskih vernikov, ki še dnevno obiskujemo šmarnične oltarje, vas vljudno prosim, da to ostudno žaljivko odstranite, če boste film še predvajali. Ob njej se zgraža vsako srce vernega Slovenca, saj vemo, da se ta žaljivka pojavlja samo še na slovenski televiziji.

JOŽE MARKEŠ,
Murova 13,
Jesenice

Prijetna novost za upokojence

Ob izjemnih redkostih, ki se zgodijo v dobro upokojencev, po domače rečeno: »Taka stvar se pripeti samo vsakih sto let«. Nekaj takega se je zgodilo v Piranu.

Brivsko-frizerski salon Dragica, Ul. svobode 115, Piran, katerega lastnica je prikupna privatnica Dragica Zorman, ponuja frizerske storitve upokojencem z 10-odstotnim popustom.

Zanjo, kakor tudi njej podobnim ljudem, katerih pa je zelo malo, mirno lahko rečem, da ima srce. Zaveda se, da smo tudi upokojenci radi urejeni (saj čista in ostrižena glava spadata v osebno higieno), da še nismo odpisani, vendar pa se marsikdo od nas težko odloči obiskati frizerja prav zaradi »visoke« pokojnine, ki jo prejema.

Iz usluge, katero je naredila gospa Dragica upokojencem, je razvidno, da se tudi ona zaveda, da bo nekoč prišla na naše in bo tudi njej godila kakšna podobna usluga, kot sedaj godi nam, sicer pa je že neupokojena članica stranke Sivi panterji Piran.

Posnemanja vreden primer!

ZORKA MARKOVIĆ
za stranko Sivi panterji,
Piran

Namig karikaturistu Juriju

V četrtkovem Delu (10. maja) ste na prvi strani objavili karikaturo, ki vzporeja Skupščino RS s cirkusom »Medrano«.

Ker ste, kolikor je meni znano, pri delu prizadete Skupščine RS tudi sami sodelovali, nimam razloga, da bi vam osporaval tako primerjavo. Vsekakor pa mene, in verjetno še kakega drugega bralca »Dela«, zanima, kam ste ob tem uvrstili sebe?

ERNEST VRŠEC,
Plevančeva 12,
Ljubljana

Molk o hišniškem stanovanju

Stanovalci v stolpnici v Okrogarjevi ulici v Celju smo že pred enajstimi leti (dokaz zapisnik hišnega sveta z dne 27. II. 1979) prosili stanovanjsko skupnost, da bi takrat prazno stanovanje namenila za hišnika, ki bi skrbel še za sosednji stolpnici – vsega skupaj za 200 stanovanj. Stanovanjska skupnost je to obljubila, od obljube pa ni bilo nič. V predvideno hišniško stanovanje je vselila Marijo Velenšek, ki ji je bilo to nadomestno stanovanje in ki ne bi mogla opravljati hišniških del. Na našo pritožbo in številne urgence stanovanjska skupnost sploh ni odgovorila, čeprav smo jo utemeljili s tem, da na Hudinji imajo hišnika za približno toliko stanovanj in so mu dodelili trisobno stanovanje. Ni nam bilo in nam ni jasno, zakaj na Hudinji tako, v Okrogarjevi pa drugače?

Ker imamo velike probleme, ko pravzaprav vsak stanovalec ne more opravljati vloge hišnika, želimo, da bi že prej predvideno stanovanje dobilo tak status, sedanja služba za komunalne in stanovanjske zadeve pa naj bi nam javno odgovorila na našo zahtevo in svoje stališče utemeljila.

MILAN ALAŠEVIČ
v imenu stanovalcev,
Okrogarjeva 5,
Celje

Zadrege ob prisegah

Že nekaj časa so na jugoslovanski ravni prizadevanja za spremembo zvezne ustave in temu naj bi sledile tudi spremembe republiških ustav. Seveda so pri tem različna in celo nasprotna stališča, kako urediti odnose med republikami in kakšna naj bo naša federacija ali konfederacija. V tej smeri so bila sprejeta že mnoga stališča tudi v slovenski skupščini. Tudi sedanja skupščina, kot vse kaže, ne bo ravnodušna do posameznih predlogov in nakazanih rešitev. In prav je tako, saj ga ni na slovenskem človeka, ki si ne bi želel, da bi dobili medrepubliški odnosi nove kakovostne rešitve, ki bi republikam dale suverenost, ki jim gre. Dokler pa nimamo novih ustavnih rešitev, veljajo pač stare. Tako menda uči tudi pravna znanost ali potrjuje praksa oz. nam velevajo pravila obnašanja. Toda dogodki zadnjih dni kažejo na nova obnašanja. Že ob prisegi predsednika in podpredsednikov skupščine Republike Slovenije je bila spretno zamolčana ustava SFRJ in poudarjena samo slovenska ustava. Ali naj to razumemo tako, da teh funkcionarjev nič ne zavezuje, kar je določeno v ustavi SFRJ! Slovenija je namreč še vedno del in v sestavu SFRJ. Pravi zaplet pa se je zgodil ob priseganju v občini Ljubljana-Šiška (Delo, 17. 5., str. 7), kjer so nekateri odborniki na skrivaj prečrtali tisti del teksta, s katerim prisegajo na ustavo SFRJ. Menim, da so to zelo čudne čeri in stranpoti. Poudarjam, vsi si želimo sprememb, toda dokler jih ni, velja staro. Tekst prisege je znan in menda tudi predpisan in ga nihče ne more in ne sme samovoljno spreminjati in »frizirati«, kot ga je volja. Če komu vest ali politično prepričanje ne dopušča ali dovoli, da sprejme in podpiše tako prisego, kot je pravno predpisana, naj se ne pusti voliti in naj ne sprejema funkcij. Organi istitucije, ki so v tej naši deželi odgovorni za zakonito ravnanje in obnašanje, pa bi morali po svoji dolžnosti na to opozoriti in stvari spraviti v osnovni pravni red. Vsaka samovolja je nedopustna, saj nas lahko pripelje v mnoge nevšečnosti brez potrebe. Če pa je to vzor za evropsko demokracijo, moram povedati, da mi taka ni več všeč. Prepričan pa sem, da si takih »iger« noben izvoljeni funkcionar v državah zahodne demokracije ne bi privoščil.

IVAN ŠKERBEC,
Bratovževa pl. 8.,
Ljubljana

DELO plus

Churchillova in Janševa bolezen

V času večstrankarskega uveljavljanja demokratičnega pluralizma tudi v javnih občilih moram pritegniti prof. dr. Dušanu Kebru 17. maja v pismih glede bolezni Janeza Janše in zato »njegove nesposobnosti za opravljanje naloge obrambnega ministra«, kar je 15. maja zapisal zdravnik as. dr. Stanko Vidmar. Na stran dr. Kebra se ne postavljam samo zato, ker pričakujem dosti pozitivnega od novega slovenskega parlamenta in vladnih predstavnikov, pa tudi ne zaradi neslavnega primata naše medicine, še zlasti črnega madeža jugoslovanske psihiatrije, ki je z elektrošoki krotila uporniške glave, o čemer piše Marjana Vončina 14. 1. 1990 v Nedeljcu; kljub zlovešči novici v Delu dne 17. maja 1990 o vnaprejšnjih načrtih vladajoče komunistične oblasti, ki skuša še kovati zarote, da nam prepreči zastavljene smernice razvoja in lepšega danes, me vodi sila zgodovinskega spomina. Veliki državnik Winston Churchill, prvi lord admiralitete po oktobrski revoluciji, vojaški voditelj zavezniških držav med obema vojnama, ki je sklenil prijateljsko pogodbo leta 1941 celo s SZ, da družno preženejo hitlerjevstvo, je bil zelo bolan in slaboten ob osvoboditvi, ko so Britanci pripravljali zgodovinski obisk (seveda tedaj še z ladjo), čez veliko lužo v ZDA. Zdravniki so mu prepovedali gibanje in napore, o naporni plovbi pa je veljala še posebna prepoved. Toda Churchill je, kot vemo, izsilil to potovanje; skrivoma pa so na ladjo vzeli vse potrebne zdravniške pripomočke, če pride do najhujšega. Kakor vemo, je dočakal več kot 90 let (1874–1965); uresničil je številne državniške podvige in prejel celo Nobelovo nagrado za književnost. Zdravstveno stanje Janeza Janše in še drugih iz parlamenta je seveda ugodnejše. Zato je čas, da prenehamo z demagoškimi natolcevanji in družno poskrbimo za ugled Slovenije doma in v svetu ... Tudi mene je pred 16 leti medicina odpisala, a sem po tem prepotoval lep kos sveta in napisal še številne knjige ... Zato naj parlament obravnava tudi informiranje ter zdravniško in kulturno etiko.

MIROSLAV SLANA-MIROS
Gosposka 10,
Maribor

Vse, ki bi radi v rubriki »Pisma bralcev« kaj potožili, pohvalili ali na kaj opozorili, obveščamo, da ne bomo objavljali pisem, ki ne bodo podpisana s polnim naslovom. Hkrati opozarjamo vse, naj bodo njihovi prispevki kratki, ne daljši od 60 vrstic.